

LIBER IOB.

PROLOGUS.

Pius Iob malis tentatur, 1, 1—3, 26.

1. Pietas et felicitas eius, 1, 1—5.

1. ¹ Vir erat in Terra Hus, nomine Iob, et erat vir ille simplex, et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo: ² Nati sunt ei septem filii, et tres filiae. ³ Et fuit possessio eius septem millia ovium, et tria millia camelorum, quingenta quoque iuga boum, et quingentae asinæ, ac familia multa nimis: eratque vir ille magnus inter omnes Orientales.

⁴ Et ibant filii eius, et faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas ut comedenter et biberent cum eis.

⁵ Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Iob, et sanctificabat illos, consurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei, et benedixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis diebus.

2. Tentatio prior, 1, 6—22.

⁶ Quadam autem die cum venissent filii Dei ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan. ⁷ Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens, ait: Circuivi terram, et perambulavi eam. ⁸ Dixitque Dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex, et rectus ac timens Deum, et recedens a malo? ⁹ Cui respondens Satan, ait: Numquid Iob frustra timet Deum? ¹⁰ nonne tu vallasti eum, ac domum eius, universaque substantiam per circuitum, operibus manuum eius benedixisti, et possessio eius crevit in terra? ¹¹ Sed extende paululum manum tuam, et tange cuncta quæ possidet nisi in faciem benedixerit tibi. ¹² Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce, universa quæ habet, in manu tua sunt: tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est Satan a facie Domini.

¹³ Cum autem quadam die filii et filiae eius comedenter et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, ¹⁴ nuncius venit ad Iob, qui diceret: Boves arabant, et asinæ pascebantur iuxta eos, ¹⁵ et irruerunt Sabæi, tuleruntque omnia, et pueros percusserunt gladio, et evasi ego solus ut nunciarem tibi. ¹⁶ Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter, et dixit: Ignis Dei cecidit e caelo, et tactas oves puerosque consumpsit, et effugi ego solus ut nunciarem tibi. ¹⁷ Sed et illo adhuc loquente, venit alius, et dixit: Chaldaei fecerunt tres turmas, et invaserunt camelos, et tulerunt eos, necnon et pueros percusserunt gladio, et ego fugi solus ut nunciarem tibi. ¹⁸ Adhuc loquebatur ille, et ecce alius intravit, et dixit: Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, ¹⁹ repente ventus vehemens irruit a regione deserti, et concussit quattuor angulos domus, quæ corrueens oppressit liberos tuos et mortui sunt, et effugi ego solus ut nunciarem tibi.

²⁰ Tunc surrexit Iob, et secidit vestimenta sua, et tonso capite corruens in terram, adoravit, ²¹ et dixit:

^aNudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus revertar illuc:

Dominus dedit, Dominus abstulit: siue Dominus placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.

²² In omnibus his non peccavit Iob labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est.

1, 21 ^aEcl 5, 14; 1 Tim 6, 7.

Iob plus
et dives

pro filiis
sacrificat.

Domino
permittente
satan

possessioni-
bus et filiis
eum privat;

Iob patiens
Dominus
benedicit,

non peccat.

3. Tentatio altera, 2, 1—10.

Domino
permittente
satan **2.** ¹ Faetum est autem cum quadam die venissent filii Dei, et starent coram Domino, venisset quoque Satan inter eos, et staret in conspectu eius, ² ut diceret Dominus ad Satan: Unde venis? Qui respondens ait: Cireuivi terram, et perambulavi eam. ³ Et dixit Dominus ad Satan: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo, et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem eum frustra. ⁴ Cui respondens Satan, ait: Pelle pro pelle, et cuncta quae habet homo, dabit pro anima sua: ⁵ alioquin mitte manum tuam, et tange os eius et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. ⁶ Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva.

uleere pes-
simō eum
percutit; **7** Egressus igitur Satan a facie Domini, percussit Iob ulcere pessimo, a planta pedis usque ad verticem eius: ⁸ qui testa saniem radebat, sedens in sterquilinio.

Iob patiens
mala quo-
que
suscepit, **9** Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? benedic Deo et in ore. ¹⁰ Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es. si bona susepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus?

non peccat. in omnibus his non peccavit Iob labiis suis.

4. Visitatio amicorum, 2, 11—13.

Tacentes
cum Iob
sedent. **11** Igitur audientes tres amici Iob omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, et Baldad Suhites, et Sophar Naamathites. Condixerant enim, ut pariter venientes visitarent eum, et consolarentur. ¹² Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, et exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in cælum. ¹³ Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

5. Propositio quæstionis, 3, 1—26.

Iob **3.** ¹ Post hæc aperuit Iob os suum, et maledixit diei suo, ² et loetus est.

diei
nativitatis
et nocti
conceptionis
maledicens **3.** ^aPereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est: Conceptus est homo.

¹ Dies ille vertatur in tenebras,
non requirat eum Deus desuper, et non illustretur lumine.

⁵ Obscurant eum tenebræ, et umbra mortis,
occupet eum caligo, et involvatur amaritudine.

⁶ Noctem illam tenebrosus turbo possideat,
non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus:

⁷ Sit nox illa solitaria, nec laude digna:

⁸ Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suseitare Leviathan:

⁹ Obtenebrentur stellæ caligine eius:
expectet lucem et pon videat, nec ortum surgentis auroræ:

¹⁰ Quia non conclusit ostia ventris, qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis.

interrogat
quare non
statim mor-
tuus sit, **11** Quare non in vulva mortuus sum, egressus ex utero non statim perii?

¹² Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus?

¹³ Nunc enim dormiens silerem, et somno meo requiescerem:

¹⁴ Cum regibus et consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines:

¹⁵ Aut cum principibus, qui possident aurum, et replent domos suas argento:

¹⁶ Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem.

¹⁷ Ibi impii cessaverunt a tumultu, et ibi requieverunt fessi robore.

¹⁸ Et quondam vineti pariter sine molestia, non audierunt vocem exactoris.

¹⁹ Parvus et magnus ibi sunt, et servus liber a domino suo.

²⁰ Quare misero data est lux, et vita his, qui in amaritudine animæ sunt?

quare
miseri na-
scantur,

²¹ qui expectant mortem, et non venit, quasi effodientes thesaurum:

²² Gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum.

²³ Viro cuius abscondita est via, et circumdedit eum Deus tenebris?

²⁴ Antequam comedam suspiro: et tamquam inundantes aquæ, sic rugitus meus: ^{quare ipse}

²⁵ Quia timor, quem timebam, evenit mihi: et quod verebar accidit. ^{maliis}

²⁶ Nonne dissimulavi? nonne silui? nonne quievi? et venit super me indignatio. ^{eruciatur.}

PARS PRIOR.

Mala non semper propter peccata inferuntur, 4, 1—31, 40.

I. Num mala propter peccata generatim inferantur, 4, 1—14, 22.

1. Eliphaz Themanites affirmat, 4, 1—5, 27.

4. ¹ Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

² Si coeperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies, sed conceptum sermonem ^{Qui alios} docuit,
tenere quis poterit?

nunc docen-
dus est,

³ Ecce docuisti multos, et manus lassas roborasti:

⁴ Vacillantes confirmaverunt sermones tui, et genua trementia confortasti:

⁵ Nunc autem venit super te plaga, et defecisti: tetigit te, et conturbatus es.

⁶ Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, et perfectio viarum tuarum? ^{nullus}

innocens
perit,

⁷ Recordare obsecro te, quis umquam innocens periit? aut quando recti deleti sunt?

⁸ Quin potius vidi eos, qui operantur iniuriam, et seminant dolores, et metunt eos,

⁹ Flante Deo perisse, et spiritu iræ eius esse consumptos:

¹⁰ Rugitus leonis, et vox leonæ, et dentes catulorum leonum contriti sunt.

¹¹ Tigris periit, eo quod non haberet prædam, et catuli leonis dissipati sunt.

¹² Porro ad me dictum est verbum absconditum, et quasi furtive suscepit auris ^{ne angeli} ^{quidem} pri
mea venas susurri eius.

puri fuerunt
quanto
nimis
homines;

¹³ In horrore visionis nocturnæ, quando solet sopor occupare homines,

¹⁴ Pavor tenuit me, et tremor, et omnia ossa mea perterrita sunt:

¹⁵ Et cum spiritus me præsente transiret, inhorruerunt pili carnis meæ.

¹⁶ Stetit quidam, cuius non agnoscebam vultum, imago eorum oculis meis,
et vocem quasi auræ lenis audivi.

¹⁷ ^a Numquid homo, Dei comparatione iustifieabitur, aut factore suo purior erit vir?

¹⁸ ^b Ecce qui serviunt ei, non sunt stabiles, et in angelis suis reperit pravitatem:

¹⁹ Quanto magis hi qui habitant domos luteas,

qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut a tinea?

²⁰ De mane usque ad vesperam succidentur: et quia nullus intelligit, in æternum
peribunt.

²¹ Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, et non in sapientia.

^{5.} ¹ Voca ergo, si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere.

indignatio
et ira non
prosunt,

² Vere stultum interficit iracundia, et parvulum occidit invidia.

³ Ego vidi stultum firma radice, et maledixi pulchritudini eius statim.

⁴ Longe fient filii eius a salute, et conterentur in porta, et non erit qui eruat.

⁵ Cuius messem famelicus comedet, et ipsum rapiet armatus, et bibent sitientes
divitias eius.

⁶ Nihil in terra sine causa fit, et de humo non oritur dolor.

⁷ Homo nascitur ad laborem, et avis ad volatum.

- ^{Deus potens et sapiens} 8 Quam ob rem ego deprecabor Dominum, et ad Deum ponam eloquium meum:
^{invocetur.} 9 Qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero:
 10 Qui dat pluviam super faciem terræ, et irrigat aquis universa:
 11 Qui ponit humiles in sublime, et mœrentes erigit sospitate:
 12 Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod
 coepерant:
 13 aQui apprehendit sapientes in astutia eorum, et consilium pravorum dissipat:
 14 Per diem incident tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie.
 15 Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem.
 16 Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum.
- ^{qui tristitia in gaudium convertit.} 17 Beatus homo qui corripitur a Deo: increpationem ergo Domini ne reprobes:
 18 Quia ipse vulnerat, et medetur: percutit, et manus eius sanabunt.
 19 In sex tribulationibus liberabit te, et in septima non tanget te malum.
 20 In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii.
 21 A flagello linguae abseonderis, et non timebis calamitatem cum venerit.
 22 In vastitate, et fame ridebis, et bestias terræ non formidabis.
 23 Sed eum lapidibus regionum pactum tuum, et bestiae terræ pacificæ erunt tibi.
 24 Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, et visitans speciem tuam,
 non peccabis.
 25 Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, et progenies tua quasi
 herba terræ.
 26 Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tem-
 pore suo.
 27 Ecce, hoe, ut investigavimus, ita est: quod auditum, mente pertracta.

2. Job respondens negat, 6, 1—7, 21.

6. ¹ Respondens autem Job, dixit:

- ^{Calamitatem suam peccatis graviorē declarat,} 2 Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui: et calamitas, quam
 patior, in statera.
 3 Quasi arena maris hæc gravior appareret: unde et verba mea dolore sunt plena:
 4 Quia sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum,
 et terrores Domini militant contra me.
 5 Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum ante
 præsepe plenum steterit?
 6 Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum? aut potest aliquis
 gustare, quod gustatum affert mortem?
 7 Quæ prius solebat tangere anima mea. nunc præ angustia, cibi mei sunt.
 8 Quis det ut veniat petitio mea: et quod expecto, tribuat mihi Deus?
 9 Et qui cœperit, ipse me conterat: solvat manum suam, et succidat me?
 10 Et hæc mihi sit consolatio ut affligens me dolore, non parcat,
 nec contradicam sermonibus Sancti.
 11 Quæ est enim fortitudo mea ut sustineam? aut quis finis meus, ut patienter
 agam?
 12 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea. nec caro mea ænea est.
 13 Ecce, non est auxilium mihi in me, et necessarii quoque mei recesserunt a me.
^{amicos temere accusantes reprobavit,} 14 Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit.
 15 Fratres mei præterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus.
 16 Qui timent pruinam, irruet super eos nix.
 17 Tempore, quo fuerint dissipati, peribunt: et ut inealuerit, solventur de loco suo.
 18 Involutæ sunt semitæ gressuum eorum: ambulabunt in vacuum, et peribunt.
 19 Considerate semitas Thæma, itinera Saba, et expectate paulisper.
 20 Confusi sunt, quia speravi: venerunt quoque usque ad me, et pudore cooperti
 sunt.

- ²¹ Nunc venistis: et modo videntes plagam meam timetis.
²² Numquid dixi: Afferte mihi, et de substantia vestra donate mihi?
²³ Vel, Liberate me de manu hostis, et de manu robustorum eruite me?
²⁴ Docete me, et ego tacebo: et si quid forte ignoravi, instruite me.
²⁵ Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit qui possit arguere me?
²⁶ Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, et in ventum verba profertis.
²⁷ Super pupillum irruitis, et subvertere nitimini amicum vestrum.
²⁸ Verumtamen quod cecepistis explete: præbete aurem, et videte an mentiar.
²⁹ Respondete obseero absque contentione: et loquentes id quod iustum est, iudicate.
³⁰ Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in fauibus meis stultitia personabit.

- ^{7.} ¹ Militia est vita hominis super terram: et sicut dies mercenarii, dies eius. ^{miseriam humanaam}
² Sicut servus desiderat umbram, et sicut mercenarius præstolatur finem operis sui: ^{atque suam depingit,}
³ Sic et ego habui menses vacuos, et noctes laboriosas enumeravi mihi.
⁴ Si dormiero, dicam: Quando consurgam?
 et rursum expectabo vesperam, et replebor doloribus usque ad tenebras.
⁵ Induta est caro mea putredine et sordibus pulvri, cutis mea arnit, et contracta est.
⁶ Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur, et consumpti sunt absque ulla spe.
⁷ Memento quia ventus est vita mea, et non revertetur oculus meus ut videat bona.
⁸ Nec aspicet me visus hominis: oculi tui in me, et non subsistam.
⁹ Sicut consumitur nubes, et pertransit: sic qui descenderit ad inferos, non ascendet.
¹⁰ Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius locus eius.
¹¹ Quapropter et ego non parcam ori meo, ^{Deum rogat ut sibi parcat.}
 loquar in tribulatione spiritus mei: confabulabor cum amaritudine animæ meæ.
¹² Numquid mare ego sum, aut cetus, quia circumdedisti me carcere?
¹³ Si dixerim: Consolabitur me lectulus mens, et relevabor loquens tecum in strato meo:
¹⁴ Terrebis me per somnia, et per visiones horrore concuties.
¹⁵ Quam ob rem elegit suspendium anima mea, et mortem ossa mea.
¹⁶ Desperavi, nequaquam ultra iam vivam: parce mihi, nihil enim sunt dies mei.
¹⁷ Quid est homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum?
¹⁸ Visitas eum diluculo, et subito probas illum:
¹⁹ Usquequo non parcis mihi, nec dimittis me ut glutiam salivam meam?
²⁰ Peccavi, quid faciam tibi o custos hominum?
 quare posuisti me contrarium tibi, et factus sum mihi metu gravis?
²¹ Cur non tollis peccatum meum, et quare non auferis iniquitatem meam?
 ecce, nunc in pulvere dormiam: et si mane me quæseris, non subsistam.

3. Etiam Baldad Suhites affirmat, 8, 1—22.

^{8.} ¹ Respondens autem Baldad Suhites, dixit:

- ² Usquequo loqueris talia, et spiritus multiplex sermones oris tui?
³ Numquid Deus supplantat iudicium? aut Omnipotens subvertit quod iustum est?
⁴ Etiam si filii tui peccaverunt ei, et dimisit eos in manu iniquitatis suæ:
⁵ Tu tamen si diluculo consurrexeris ad Deum, et Omnipotentem fueris deprecatus:
⁶ Si mundus et rectus incesseris, statim evigilabit ad te, et pacatum reddet habitaculum iustitiae tuæ:
⁷ In tantum, ut si priora tua fuerint parva, et novissima tua multiplicentur nimis.

^{Deus iustus filios peccantes punivit, Iob conver-}
^{tatur,}

patres
docent,
impios
perituros
esse,

- 8 Interroga enim generationem pristinam, et diligenter investiga patrum memoriam:
- 9 (Hesterni quippe sumus, et ignoramus quoniam ^asicut umbra dies nostri sunt super terram.)
- 10 Et ipsi docebunt te: loquentur tibi, et de corde suo proferent eloquia.
- 11 Numquid virere potest scirpus absque humore? aut crescere carectum sine aqua?
- 12 Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit:
- 13 Sie viæ omnium, qui obliviscuntur Deum, et spes hypocritæ peribit:
- 14 Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum fiducia eius.
- 15 Innitetur super domum suam, et non stabit: fulciet eam, et non consurget:
- 16 Humeatus videtur antequam veniat Sol, et in ortu suo germen eius egredietur.
- 17 Super acervum petrarum radices eius densabuntur, et inter lapides com-morabitur.
- 18 Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, et dicet: Non novi te.
- 19 Haec est enim lætitia viæ eius, ut rursum de terra ali germinentur.

Deus
pios nou
proicit.

- 20 Deus non proiicit simplicem, nec porriget manum malignis:
- 21 Donec impleatur risu os tuum, et labia tua iubilo.
- 22 Qui oderunt te, induentur confusione: et tabernaculum impiorum non subsistet.

4. Job iterum negat, 9, 1—10, 22.

9. ¹ Et respondens Job, ait:

Cum Deo
fortissimo
Job imbe-
cillus neuti-
quæ con-
tendere
potest,

- 2 Vere seio quod ita sit, et quod non iustificetur homo compositus Deo.
  - 3 Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille.
  - 4 Sapiens corde est, et fortis robore: quis restitut ei, et pacem habuit?
  - 5 Qui transtulit montes, et nescierunt hi quos subvertit in furore suo.
  - 6 Qui commovet terram de loco suo, et columnæ eius conœtiuntur.
  - 7 Qui præcipit Soli, et non oritur: et stellas claudit quasi sub signaculo:
  - 8 Qui extendit cælos solus, et graditut super fluctus maris.
  - 9 Qui facit Areturum, et Oriona, et Hyadas, et interiora austri.
  - 10 Qui facit magna, et incomprehensibilia, et mirabilia, quorum non est numerus.
  - 11 Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam.
  - 12 Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis?
  - 13 Deus, cuius iræ nemo resistere potest, et sub quo curvantur qui portant orbem.
  - 14 Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo?
  - 15 Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.
  - 16 Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam.
  - 17 In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa.
  - 18 Non concedit requiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus.
  - 19 Si fortitudo queritur, robustissimus est: si æquitas iudicii, nemo audet pro me testimonium dicere.
  - 20 Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit.
- ^{tamen}
^{innocens}
^{ab eo}
^{flagellatur,}
- 21 Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et tædebit me vitæ meæ.
  - 22 Unum est quod locutus sum, et innocentem et impium ipse consumit.
  - 23 Si flagellat, occidat semel, et non de pœnis innocentum rideat.
  - 24 Terra data est in manus impii, vultum iudicium eius operit. quod si non ille est, quis ergo est?
  - 25 Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, et non viderunt bonum.
  - 26 Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam.

²⁷ Cum dixero: Nequaquam ita loquar: commuto faciem meam, et dolore torqueor.
²⁸ Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.
²⁹ Si autem et sic impius sum, quare frustra laboravi?
³⁰ Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissimæ manus meæ:
³¹ Tamen sordibus intinges me, et abominabuntur me vestimenta mea.

³² Neque enim viro qui similis mei est, respondebo: nec qui mecum in iudicio ^{adversus quem nulla provocatio est;} ex æquo possit audiri.

³³ Non est qui utrumque valeat arguere, et ponere manum suam in ambobus.

³⁴ Auferat a me virgam suam, et pavor eius non me terreat.

³⁵ Loquar, et non timebo eum: neque enim possum metuens respondere.

10. ¹ Tædet animam meam vitæ meæ, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.

² Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita iudices.

³ Numquid bonum tibi videtur, si calumnieris me, et opprimas me opus manuum tuarum, et consilium impiorum adiuves?

⁴ Numquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo, et tu videbis?

⁵ Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora,

⁶ Ut quæras iniquitatem meam, et peccatum meum scruteris?

⁷ Et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere.

⁸ Manus tuæ fecerunt me, et plasmaverunt me totum in circuitu: et sic repente ^{ad patientem creatus et servatus} præcipitas me?

⁹ Memento quæso quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me.

¹⁰ Nonne sicut lac mulisti me, et sicut caseum me coagulasti?

¹¹ Pelle et carnibus vestisti me: ossibus et nervis compiegisti me:

¹² Vitam et misericordiam tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum.

¹³ Licet hæc celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris.

¹⁴ Si peccavi, et ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris?

¹⁵ Et si impius fuero, vñ mihi est: et si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione et miseria.

¹⁶ Et propter superbiam quasi leænam capies me, reversusque mirabiliter me crucias.

¹⁷ Instauras testes tuos contra me, et multiplicas iram tuam adversum me, et pœnæ militant in me.

¹⁸ Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem ne oculus me videret.

¹⁹ Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum.

²⁰ Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut ^{ante mortem paulum quiescere vellet.} plangam paululum dolorem meum:

²¹ Antequam vadam et non revertar, ad terram tenebrosam, et opertam mortis caligine:

²² Terram miseræ et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nullus ordo, sed sempiterminus horror inhabitat.

5. Sophar Naamathites quoque affirmat, 11, 1—20.

11. ¹ Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:

² Numquid qui multa loquitur, non et audiet? aut vir verbosus iustificabitur? ^{Iob minus punitur, quam iniquitas eius meretur,}

³ Tibi soli tacebunt homines? et cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis?

⁴ Dixisti enim: Purus est sermo meus, et mundus sum in conspectu tuo.

⁵ Atque utinam Deus loqueretur tecum, et aperiret labia sua tibi,

⁶ Ut ostenderet tibi secreta sapientiæ, et quod multiplex esset lex eius,

et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo, quam meretur iniquitas tua.

⁷ Forsitan vestigia Dei comprehendes. et usque ad perfectum Omnipotentem reperies?

⁸ Excelsior cælo est, et quid facies? profundior inferno, et unde cognosces?

⁹ Longior terra mensura eius, et latior mari.

¹⁰ Si subverterit omnia, vel in unum coaretaverit, quis contradicet ei?

¹¹ Ipse enim novit hominum vanitatem, et videns iniquitatem, nonne considerat?

¹² Vir vanus in superbiam erigitur, et tamquam pullum onagri se liberum natum putat.

^{poenitentia} ¹³ Tu autem firmasti cor tuum, et expandisti ad eum manus tuas.

^{ad felici-} ¹⁴ ^{tatem} ^{redibit.} Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris a te, et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia:

¹⁵ Tunc levare poteris faciem tuam absque macula, et eris stabilis, et non timebis.

¹⁶ Miseræ quoque oblivisceris, et quasi aquarum quæ præterierunt recordaberis.

¹⁷ Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam: et cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer.

¹⁸ Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, et defossus securus dormies.

¹⁹ Requiesces, et non erit qui te exterreat: et deprecabuntur faciem tuam plurimi.

²⁰ Oculi autem impiorum deficient, et effugium peribit ab eis, et spes illorum abominatio animæ.

6. Job tertio negat, 12, 1—14, 22.

12. ¹ Respondens autem Job, dixit:

^{Sapientiam} ² Ergo vos estis soli homines, et vobisecum morietur sapientia?

^{amicorum} ³ ^{Job} ^{deridet,} bEt mihi est cor sicut et vobis, nec inferior vestri sum: quis enim hæc, quæ nostis, ignorat?

⁴ cQui deridetur ab amico suo sicut ego, invocabit Deum et exaudiet eum: deridetur enim iusti simplicitas.

⁵ Lampas contempta apud cogitationes divitum, parata ad tempus statutum.

⁶ Abundant tabernacula prædonum, et audacter provocant Deum, eum ipse dederit omnia in manus eorum.

^{sapien-} ⁷ Nimirum interroga iumenta, et docebunt te: et volatilia cæli, et indicabunt tibi.

^{tiam et po-} ⁸ Loquere terræ, et respondebit tibi: et narrabunt pisces maris.

^{Dei bruta} ⁹ Quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit?

^{narrant} ¹⁰ In cuius manu anima omnis viventis, et spiritus universæ carnis hominis.

¹¹ dNonne auris verba dijudicat, et fauces comedentis, saporem?

¹² In antiquis est sapientia, et in multo tempore prudentia.

¹³ Apud ipsum est sapientia et fortitudo, ipse habet consilium et intelligentiam.

^{atque} ¹⁴ eSi destruxerit, nemo est qui ædificet: si incluserit hominem, nullus est qui aperiat.

^{historia} ¹⁵ demonstrat: Si continuerit aquas, omnia siccabuntur: et si emiserit eas, subvertent terram.

^{gentium} ¹⁶ Apud ipsum est fortitudo et sapientia: ipse novit et decipientem, et eum qui decepit.

¹⁷ Adducit consiliarios in stultum finem, et iudices in stuporem.

¹⁸ Balteum regum dissolvit, et preeingit fune renes eorum.

¹⁹ Duecit sacerdotes inglorios, et optimates supplantat:

²⁰ Commutans labium veracium, et doctrinam senum auferens.

²¹ Effundit despectionem super principes, eos, qui oppressi fuerant, relevans.

²² Qui revelat profunda de tenebris, et producit in lucem umbram mortis.

²³ Qui multiplicant gentes et perdit eas, et subversas in integrum restituit.

11, 19 aLv 26, 6. — 12, 3 bInf 20, 2. — 4 cPr 14, 2. — 11 dInf 34, 3. — 14 eIs 22, 22; Apc 3, 7.

²⁴ Qui immutat eorū principū populi terræ, et decipit eos ut frustra incedant per invium:

²⁵ Palpabunt quasi in tenebris, et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios.

13. ¹ Ecce omnia hæc vidit oculus meus, et audivit auris mea, et intellexi singula.

perversi
defensores
Dei ab ipso
arguentur,

² Secundum scientiam vestram et ego novi: nec inferior vestri sum.

³ Sed tamen ad Omnipotentem loquar, et disputare cum Deo cupio:

⁴ Prius vos ostendens fabricatores mendacij, et cultores perversorum dogmatum.

⁵ Atque utinam taceretis, ut putaremī esse sapientes.

⁶ Audite ergo correptionem meam, et iudicium labiorum meorum attendite.

⁷ Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos?

⁸ Numquid faciem eius accipitis, et pro Deo iudicare nitimini?

⁹ Aut placebit ei quem celare nihil potest? aut decipietur ut homo, vestris fraudulentiis?

¹⁰ Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis.

¹¹ Statim ut se commoverit, turbabit vos, et terror eius irruet super vos.

¹² Memoria vestra comparabitur cineri, et redigentur in lutum cervices vestræ.

¹³ Tacete paulisper ut loquar quodecumque mihi mens suggesserit.

Iob a Deo
afflictus
in iudicio
iustus
invenietur,

¹⁴ Quare lacero carnes meas dentibus meis, et animam meam porto in manibus meis?

¹⁵ Etiam si occiderit me, in ipso sperabo: verumtamen vias meas in conspectu eius arguam.

¹⁶ Et ipse erit salvator meus: non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita.

¹⁷ Audite sermonem meum, et ænigmata percipite auribus vestris.

¹⁸ Si fuero iudicatus, scio quod iustus inveniar.

¹⁹ Quis est qui iudicetur mecum? veniat: quare tacens consumor?

²⁰ Duo tantum ne facias mihi, et tunc a facie tua non abscondar:

²¹ Manum tuam longe fac a me, et formido tua non me terreat.

²² Voca me, et ego respondebo tibi: aut certe loquar, et tu responde mihi.

²³ Quantas habeo iniquitates et peccata, scelera mea et delicta ostende mihi.

²⁴ Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum?

²⁵ Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam. et stipulam siccam persequeris:

²⁶ Scribis enim contra me amaritudines, et consumere me vis peccatis adolescentiae meæ.

²⁷ Posuisti in nervo pedem meum, et observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti:

²⁸ Qui quasi putredo consumendus sum, et quasi vestimentum, quod comeditur a tinea.

14. ¹ Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.

sed in brevi
ac misera
vita sua
quietem
petit,

² ^aQui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet.

³ Et dignum ducis super huiuscmodi aperire oculos tuos. et adducere eum tecum in iudicium?

⁴ ^bQuis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es?

⁵ Breves dies hominis sunt, numerus mensium eius apud te est: constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt.

⁶ Recede paululum ab eo, ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercenarii dies eius.

⁷ Lignum habet spem: si præcīsum fuerit, rursum virescit, et rami eius pullulant.

quia homo
mortuus
ad vitam
mortalem
non amplius
revertitur;

14, 2 ^aSup 8, 9; Ps 143, 4. — 4 ^bPs 50, 4.

⁸ Si senuerit in terra radix eius, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius,
⁹ Ad odorem aquæ germinabit, et faciet comam quasi eum primum plantatum est:
¹⁰ Homo vero cum mortuus fuerit, et nudatus atque consumptus, ubi quæso est?
¹¹ Quomodo si recedant aquæ de mari, et fluvius vacuefactus arescat:
¹² Sic homo cum dormierit, non resurget,
donec atteratur cælum, non evigilabit, nec consurget de somno suo.

si Job ad hanc vitam reverti ac se purgare possit, libenter pateretur. ¹³ Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus,
et constituas mihi tempus, in quo reccorderis mei?
¹⁴ Putasne mortuus homo rursum vivat?
eunetis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.
¹⁵ Vocabis me, et ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram.
¹⁶ ^aTu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis.
¹⁷ Signasti quasi in saeculo delicta mea, sed curasti iniuriam meam.
¹⁸ Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo.
¹⁹ Lapidès excavant aquæ, et alluvione paulatim terra consumitur: et hominem ergo similiter perdes.
²⁰ Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret: immutabis faciem eius, et emittes eum.
²¹ Sive nobiles fuerint filii eius, sive ignobiles, non intelliget.
²² Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit.

II. Num mala propter peccata propria inferantur, 15,1—21,34.

1. Eliphaz Themanites affirmat, 15, 1—35.

^{15.} ¹ Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

Iobum ini-
quum vocat ² Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum suum?
³ Arguis verbis eum, qui non est æqualis tibi, et loqueris quod tibi non expedit.
⁴ Quantum in te est, evacuasti timorem, et tulisti preces coram Deo.
⁵ Docuit enim iniqüitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium.
⁶ Condemnabit te os tuum, et non ego: et labia tua respondebunt tibi.
⁷ Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus?
⁸ Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia?
⁹ Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus?
¹⁰ ^bEt senes, et antiqui sunt in nobis multo vetustiores quam patres tui.
¹¹ Numquid grande est ut consoletur te Deus? sed verba tua prava hoc prohibent.
¹² Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans, attonitos habes oculos?
¹³ Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones?
¹⁴ Quid est homo, ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere?
¹⁵ ^cEece inter sanctos eius nemo immutabilis, et cœli non sunt mundi in conspectu eius.
¹⁶ Quanto magis abominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniuriam?

et sortem impiorum describit. ¹⁷ Ostendam tibi, audi me: quod vidi narrabo tibi.
¹⁸ Sapientes confitentur, et non abscondunt patres suos.
¹⁹ Quibus solis data est terra, et non transivit alienus per eos.
²⁰ Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyrannidis eius.
²¹ Sonitus terroris semper in auribus illius: et cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.

¹⁶ ^aPr 5, 21. — ^{15, 10} ^bSir 18, 8. — ¹⁵ ^cSup 4, 18.

- ²² Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium.
- ²³ Cum se moverit ad quærendum panem, novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies.
- ²⁴ Terrebit eum tribulatio, et angustia vallabit eum, sicut regem, qui præparatur ad prælium.
- ²⁵ Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem robatur est.
- ²⁶ Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est.
- ²⁷ Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet.
- ²⁸ Habitavit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis, quæ in tumulos sunt redactæ.
- ²⁹ Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam.
- ³⁰ Non recedet de tenebris: ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui.
- ³¹ Non crebet frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit.
- ³² Antequam dies eius impleantur, peribit: et manus eius arescent.
- ³³ Lædetur quasi vinea in primo flore botrus eins, et quasi oliva proiiciens florem suum.
- ³⁴ Congregatio enim hypocritæ sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.
- ³⁵ ^aConcepit dolorem, et peperit iniquitatem. et uterus eius præparat dolos.

2. Job respondens negat, 16, 1—17, 16.

16. ¹ Respondens autem Job, dixit:

- ² Audivi frequenter talia, consolatores onerosi omnes vos estis. Consolatores onerosos arguit,
- ³ Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris?
- ⁴ Poteram et ego similia vestri loqui: atque utinam esset anima vestra pro anima mea:
- ⁵ Consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos:
- ⁶ Roborarem vos ore meo: et moverem labia mea, quasi parcens vobis.
- ⁷ Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescat dolor meus: et si tacuero, non recesset a me. innocens manibus impiorum traditus,
- ⁸ Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nihilum redacti sunt omnes artus mei.
- ⁹ Rugæ meæ testimonium dicunt contra me. et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi.
- ¹⁰ Collegit furorem suum in me, et comminans mihi, infremuit contra me dentibus suis: hostis meus terribilibus oculis me intuitus est.
- ¹¹ Aperuerunt super me ora sua, et exprobantes percutserunt maxillam meam, satiati sunt poenis meis.
- ¹² Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit.
- ¹³ Ego ille quandam opulentus repente contritus sum: tenuit cervicem meam, confregit me, et posuit me sibi quasi in signum.
- ¹⁴ Circumdedicit me lanceis suis, convulniveravit lumbos meos, non pepercit. et effudit in terra viscera mea.
- ¹⁵ Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas.
- ¹⁶ Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam.
- ¹⁷ Facies mea intumuit a fletu, et palpebrae meæ caligaverunt.
- ¹⁸ Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces.

³⁵ ^aPs 7, 15; Is 59, 4.

Deum
conscium
contestatur,

- ¹⁹ Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor
meus.
- ²⁰ Ecce enim in cœlo testis meus, et conscius meus in excelsis.
- ²¹ Verboi amici moi: ad Deum stillat oculus meus.
- ²² Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius homi-
nis cum collega suo.
- ²³ Ecce enim breves anni transeunt, et semitam, per quam non revertar. ambulo.

qui amicos
occicatos
humiliabit,

- 17.** ¹ Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum mihi
superest sepulchrum.
- ² Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus.
- ³ Libera me Domine, et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me.
- ⁴ Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur.
- ⁵ Prædam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient.
- ⁶ Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis.
- ⁷ Caligavit ab indignatione oculus meus, et membra mea quasi in nihilum red-
acta sunt.
- ⁸ Stupebunt iusti super hoc, et innocens contra hypocritam suscitabitur.
- ⁹ Et tenebit iustus viam suam, et mundis manibus addet fortitudinem.

licet sors
sua
desperata
sit.

- 10** Igitur omnes vos convertimini, et venite, et non inveniam in vobis ullum
sapientem.
- ¹¹ Dies mei transierunt, cogitationes meæ dissipatæ sunt, torquentes eor meum:
- ¹² Noctem verterunt in diem, et rursum post tenebras spero lucem.
- ¹³ Si sustinuero, infernus domus mea est, et in tenebris stravi lectulum meum.
- ¹⁴ Putredini dixi: Pater meus es, mater mea, et soror mea, veribus.
- ¹⁵ Ubi est ergo nunc præstolatio mea, et patientiam meam quis considerat?
- ¹⁶ In profundissimum infernum descendent omnia mea: putasne saltem ibi
erit requies mihi?

3. Baldad Suhites affirmat, 18,1—21.

- 18.** ¹ Respondens autem Baldad Suhites, dixit:

Loquentem
castigat

- ² Usque ad quem finem verba iactabit? intelligite prius, et sic loquamur.
- ³ Quare reputati sumus ut iumenta, et sordiuimus coram vobis?
- ⁴ Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra,
et transferentur rupes de loco suo?

atque
sortem
impiorum
describit.

- ⁵ Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius?
- ⁶ Lux obtenebrescat in tabernaculo illius, et lucerna, quæ super eum est, extin-
guetur.
- ⁷ Arctabuntur gressus virtutis eius, et præcipitabit eum consilium suum.
- ⁸ Immisit enim in rete pedes suos, et in maculis eius ambulat.
- ⁹ Tenebitur planta illius laqueo, et exardescet contra eum sitis.
- ¹⁰ Abscondita est in terra pedica eius, et decipula illius super semitam.
- ¹¹ Undique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius.
- ¹² Attenuetur fame robur eius, et inedia invadat costas illius.
- ¹³ Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors.
- ¹⁴ Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet super eum, quasi rex,
interitus.
- ¹⁵ Habitent in tabernaculo illius socii eius, qui non est, aspergatur in tabernaculo
eius sulphur.
- ¹⁶ Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius.
- ¹⁷ aMemoria illius pereat de terra, et non celebretur nomen eius in plateis.
- ¹⁸ Expellet eum de luce in tenebras, et de orbe transferet eum.

¹⁹ Non erit semen eius, neque progenies in populo suo, nec ullæ reliquiæ in regionibus eius.

²⁰ In die eius stupebunt novissimi, et primos invadet horror.

²¹ Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, et iste locus eius, qui ignorat Deum.

4. Iob iterum negat, 19, 1—29.

19. ¹ Respondens autem Iob, dixit:

² Usquequo affligitis animam meam, et atteritis me sermonibus?

³ En, decies confunditis me, et non erubescitis opprimentes me.

⁴ Nempe, etsi ignoravi, mecum erit ignorantia mea.

⁵ At vos contra me erigimini, et arguitis me opprobiis meis.

⁶ Saltem nunc intelligite quia Deus non æquo iudicio afflixerit me, et flagellis suis me cinxerit.

⁷ Ecce clamabo vim patiens, et nemo audiet: vociferabor, et non est qui indicet.

⁸ Semitam meam circumsepsit, et transire non possum, et in calle meo tenebras posuit.

⁹ Spoliavit me gloria mea, et abstulit coronam de capite meo.

¹⁰ Destruxit me undique, et pereo, et quasi evulsæ arbori abstulit spem meam.

¹¹ Iratus est contra me furor eius, et sic me habuit quasi hostem suum.

¹² Simul venerunt latrones eius, et fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum.

¹³ Fratres meos longe fecit a me, et noti mei quasi alieni recesserunt a me.

¹⁴ Dereliquerunt me propinqui mei: et qui me noverant, obliiti sunt mei.

¹⁵ Inquilini domus meæ, et ancillæ meæ sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fui in oculis eorum.

¹⁶ Servum meum vocavi, et non respondit. ore proprio deprecabar illum.

¹⁷ Halitum meum exhorruit uxor mea, et orabam filios uteri mei.

¹⁸ Stulti quoque despiciebant me, et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi.

¹⁹ Abominati sunt me quandam consiliarii mei: et quem maxime diligebam, aversatus est me.

²⁰ Pelli meæ, consumptis carnibus, adhæsit os meum, et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos.

²¹ Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.

²² Quare persequimini me sicut Deus, et carnibus meis saturamini?

²³ Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? quis mihi det ut exarentur in libro

²⁴ stylo ferreo, et plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice?

²⁵ Scio enim quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum:

²⁶ Et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum meum.

²⁷ Quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alias: reposita est hæc spes mea in sinu meo.

²⁸ Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, et radicem verbi inveniamus contra eum?

²⁹ Fugite ergo a facie gladii, quoniam ulti iniquitatum gladius est: et scitote esse iudicium.

5. Sophar Naamathites affirmat, 20, 1—29.

20. ¹ Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:

² Idecirco cogitationes meæ variæ succedunt sibi, et mens in diversa rapitur.

³ Doctrinam, qua me arguis, audiam, et spiritus intelligentiæ meæ respondebit mihi.

Contra
amicos
se erigentes
iustitiam
suam
asserit,

miseriam
suam
depingit,

resurrec-
tione
nem suam
sperat et
iudicium
appellat.

Ipse
quoque

sortem
impiorum
describit.

- ⁴ Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram,
- ⁵ Quod laus impiorum brevis sit, et gaudium hypocritæ ad instar puncti.
- ⁶ Si ascenderit usque ad cælum superbia eius, et caput eius nubes tetigerit:
- ⁷ Quasi sterquilinium in fine perdetur: et qui eum viderant, dicent: Ubi est?
- ⁸ Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna.
- ⁹ Oculus, qui eum viderat, non videbit, neque ultra intuebitur eum locus suus.
- ¹⁰ Filii eius atterentur egestate, et manus illius reddent ei dolorem suum.
- ¹¹ Ossa eius implebuntur vitiis adolescentiae eius, et cum eo in pulvere dormient.
- ¹² Cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abscondet illud sub lingua sua.
- ¹³ Pareet illi, et non derelinquet illud, et celabit in gutture suo.
- ¹⁴ Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus.
- ¹⁵ Divitias, quas devoravit, evomet, et de ventre illius extrahet eas Deus.
- ¹⁶ Caput aspidum suget, et occidet eum lingua viperæ.
- ¹⁷ (Non videat rivulos fluminis, torrentes mellis, et butyri.)
- ¹⁸ Luet quæ fecit omnia, nec tamen consumetur: iuxta multitudinem adinvencionum suarum, sic et sustinebit.
- ¹⁹ Quoniam confringens nudavit pauperes: domum rapuit, et non ædificavit eam.
- ²⁰ ^aNec est satiatus venter eius: et cum habuerit quæ concupierat, possidere non poterit.
- ²¹ Non remansit de cibo eius, et propterea nihil permanebit de bonis eius.
- ²² Cum satiatus fuerit, arctabitur, æstuabit, et omnis dolor irruet super eum.
- ²³ Utinam impleatur venter eius, ut emittat in eum iram furoris sui, et pluat super illum bellum suum.
- ²⁴ Fugiet arma ferrea, et irruet in arcum æreum.
- ²⁵ Eductus, et egrediens de vagina sua, et fulgurans in amaritudine sua: vadent, et venient super eum horribiles.
- ²⁶ Omnes tenebræ absconditæ sunt in occultis eius: devorabit eum ignis, qui non succenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo.
- ²⁷ Revelabunt cæli iniquitatem eius, et terra consurget adversus eum.
- ²⁸ Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Dei.
- ²⁹ Hæc est pars hominis impii a Deo, et hereditas verborum eius a Domino.

6. Iob tertio negat, 21, 1–34.

21. ¹ Respondens autem Iob, dixit:

Horrendum factum est,

- ² Audite quæso sermones meos, et agite poenitentiam.
- ³ Sustinet me, et ego loquar, et post mea, si videbitur, verba ridete.
- ⁴ Numquid contra hominem disputatio mea est, ut merito non debeam contristari?
- ⁵ Attendite me, et obstupescite, et superponite digitum ori vestro:
- ⁶ Et ego quando recordatus fuero, pertimesco, et concutit carnem meam tremor.
- ⁷ ^bQuare ergo impii vivunt, sublevati sunt confortatique divitiis?
- ⁸ Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba, et nepotum in conspectu eorum.
- ⁹ Domus eorum securæ sunt et pacatæ, et non est virga Dei super illos.
- ¹⁰ Bos eorum concepit, et non abortivit: vacca peperit, et non est privata foetu suo.
- ¹¹ Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, et infantes eorum exultant lusibus.
- ¹² Tenent tympanum, et citharam, et gaudent ad sonitum organi.
- ¹³ Dueunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt.
- ¹⁴ Qui dixerunt Deo: Recede a nobis, et scientiam viarum tuarum nolumus.
- ¹⁵ ^cQuis est Omnipotens, ut serviamus ei? et quid nobis prodest si oraverimus illum?
- ¹⁶ Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium impiorum longe sit a me.

20, 20 ^aEcl 5, 9. — 21, 7 ^bIr 12, 1; Hab 1, 3. — 15 ^cMal 3, 14.

- ¹⁷ Quoties lucerna impiorum extinguetur, et superveniet eis inundatio, et dolores dividet furoris sui?
- ¹⁸ Erunt sicut paleæ ante faciem venti, et sicut favilla quam turbo dispergit.
- ¹⁹ Deus servabit filiis illius dolorem patris: et cum reddiderit, tunc sciet.
- ²⁰ Videbunt oculi eius interfectionem suam, et de furore Omnipotentis bibet.
- ²¹ Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se? et si numerus mensium eius dimidietur?
- ²² Numquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excelsos iudicat?
- ²³ Iste moritur robustus et sanus, dives et felix.
- ²⁴ Viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa illius irrigantur:
- ²⁵ Alius vero moritur in amaritudine animæ absque ullis opibus:
- ²⁶ Et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos.
- ²⁷ Certe novi cogitationes vestras, et sententias contra me iniquas.
- ²⁸ Dicitis enim: Ubi est domus principis? et ubi tabernacula impiorum?
- ²⁹ Interrogate quemlibet de viatoribus, et haec eadem illum intelligere cognoscetis.
- ³⁰ Quia in diem perditionis servatur malus, et ad diem furoris ducetur.
- ³¹ Quis arguet coram eo viam eius? et quæ fecit, quis reddet illi?
- ³² Ipse ad sepulchra ducetur, et in congerie mortuorum vigilabit.
- ³³ Dulcis fuit glareis Cocytii, et post se omnem hominem trahet, et ante se innumerabiles.
- ³⁴ Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

quare
assertio
amicorum
cum veri-
tate pugnat.

III. Num mala propter peccata occulta inferantur, 22,1—31,40.

1. Eliphaz Themanites affirmat, 22, 1—30.

22. ¹ Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

- ² Numquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfectæ fuerit scientiæ? ^{Iob iuste} patitur
- ³ Quid prodest Deo si iustus fueris? aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua?
- ⁴ Numquid timens arguet te, et veniet tecum in iudicium,
- ⁵ Et non propter malitiam tuam plurimam, et infinitas iniquitates tuas?
- ⁶ Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, et nudos spoliasti vestibus.
- ⁷ Aquam lasso non dedisti, et esuriensi subtraxisti panem.
- ⁸ In fortitudine brachii tui possidebas terram, et potentissimus obtinebas eam.
- ⁹ Viduas dimisisti vacuas, et lacertos pupillorum comminuisti.
- ¹⁰ Propterea circumdatus es laqueis, et conturbat te formido subita.
- ¹¹ Et putabas te tenebras non visurum, et impetu aquarum inundantium non oppressumiri?
- ¹² An non cogitas quod Deus excelsior cælo sit, et super stellarum verticem sub- ^{Deo nota,} limetur?
- ¹³ Et dicens: Quid enim novit Deus? et quasi per caliginem iudicat.
- ¹⁴ Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, et circa cardines cæli perambulat.
- ¹⁵ Numquid semitam sæculorum custodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui?
- ¹⁶ Qui sublati sunt ante tempus suum, et fluvius subvertit fundamentum eorum:
- ¹⁷ Qui dicebant Deo: Recede a nobis: et quasi nihil posset facere Omnipotens, aestimabant eum:
- ¹⁸ Cum ille implesset domos eorum bonis, quorum sententia procul sit a me.
- ¹⁹ ^aVidebunt iusti, et lætabuntur, et innocens subsannabit eos.
- ²⁰ Nonne succisa est erectio eorum, et reliquias eorum devoravit ignis?

propter
crimina
gravissima

- ergo poni-²¹ tentiam agat. Aequiesce igitur ei, et habeto pacem: et per hæc habebis fructus optimos.
²² Suscipe ex ore illius legem, et pone sermones eius in corde tuo.
²³ Si reversus fueris ad Omnipotentem, aedificaberis, et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo.
²⁴ Dabit pro terra silicem, et pro silice torrentes aureos.
²⁵ Eritque Omnipotens contra hostes tuos, et argentum coacervabitur tibi.
²⁶ Tunc super Omnipotentem deliciis afflues, et elevabis ad Deum faciem tuam.
²⁷ Rogabis eum, et exaudiet te, et vota tua reddes.
²⁸ Decernes rem, et veniet tibi, et in viis tuis splendebit lumen.
²⁹ ^aQui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: et qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur.
³⁰ Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

2. Iob respondens negat, 23, 1—24, 25.

23. ¹ Respondens autem Iob, ait:

- Probaret se quasi aurum purum, si Deum invenire posset, a quo conturbatur;
- ² Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagæ meæ aggravata est super gemitum meum.
³ Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium eius?
⁴ Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus.
⁵ Ut sciam verba, quæ mihi respondeat, et intelligam quid loquatur mihi.
⁶ Nolo multa fortitudine contendat tecum, nec magnitudinis suæ mole me premat.
⁷ Proponat æquitatem contra me, et perveniat ad victoriam iudicium meum.
⁸ Si ad Orientem iero, non appareret: si ad Occidentem, non intelligam eum.
⁹ Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum: si me vertam ad dexteram, non videbo illum.
¹⁰ Ipse vero seit viam meam, et probavit me quasi aurum, quod per ignem transit:
¹¹ Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodivi, et non declinavi ex ea.
¹² A mandatis labiorum eius non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris eius.
¹³ Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem eius: et anima eius quocumque voluit, hoc fecit.
¹⁴ Cum expleverit in me voluntatem suam, et alia multa similia præsto sunt ei.
¹⁵ Et idecirco a facie eius turbatus sum, et considerans eum, timore solicitor.
¹⁶ Deus mollivit cor meum, et Omnipotens conturbavit me.
¹⁷ Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

- dum iniqui impuniti discidunt.
24. ¹ Ab Omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius.
² Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges, et paverunt eos.
³ Asinum pupillorum abegerunt, et abstulerunt pro pignore bovem viduæ.
⁴ Subverterunt pauperum viam, et oppresserunt pariter mansuetos terræ.
⁵ Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum: vigilantes ad prædam, præparant panem liberis.
⁶ Agrum non suum demetunt: et vineam eius, quem vi oppresserint, vindemiant.
⁷ Nudos dimitunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore:
⁸ Quos imbres montium rigant: et non habentes velamen, amplexantur lapides.
⁹ Vim fecerunt deprædantes pupillos, et vulgum pauperem spoliaverunt.
¹⁰ Nudis et incidentibus absque vestitu, et esurientibus tulerunt spicas.
¹¹ Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt.
¹² De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamavit, et Deus inultum abire non patitur.

- ¹³ Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius, nec reversi sunt per semitas eius.
- ¹⁴ Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem: per noctem vero erit quasi fur.
- ¹⁵ Oculis adulteri observat caliginem, dicens: Non me videbit oculus: et operiet vultum suum.
- ¹⁶ Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, et ignoraverunt lucem.
- ¹⁷ Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: et sic in tenebris quasi in luce ambulant.
- ¹⁸ Levis est super faciem aquæ: maledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum.
- ¹⁹ Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius.
- ²⁰ Obliviscatur eius misericordia: dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum.
- ²¹ Pavit enim sterilem, quæ non parit, et viduæ bene non fecit.
- ²² Detraxit fortis in fortitudine sua: et cum steterit, non credet vitæ suæ.
- ²³ ^aDedit ei Deus locum pœnitentiae, et ille abutitur eo in superbiam: oculi autem eius sunt in viis illius.
- ²⁴ Elevati sunt ad modicum, et non subsistent, et humiliabuntur sicut omnia, et auferentur, et sicut summitates spicarum conterentur.
- ²⁵ Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum, et ponere ante Deum verba mea?

3. Baldad Suhites affirmat, 25, 1—6.

25. ¹ Respondens autem Baldad Suhites, dixit:

- ² Potestas et terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis.
- ³ Numquid est numerus militum eius? et super quem non surget lumen illius? Nullus homo ante Deum mundus est.
- ⁴ Numquid iustificari potest homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere?
- ⁵ Ecce luna etiam non splendet, et stellæ non sunt mundæ in conspectu eius:
- ⁶ Quanto magis homo putredo, et filius hominis vermis?

4. Iob iterum negat, 26, 1—14.

26. ¹ Respondens autem Iob, dixit:

- ² Cuius adiutor es? numquid imbecillis? et sustentas brachium eius, qui non est fortis?
- ³ Cui dedisti consilium? forsitan illi, qui non habet sapientiam, et prudentiam tuam ostendisti plurimam.
- ⁴ Quem docere voluisti? nonne eum, qui fecit spiramentum?
- ⁵ Ecce gigantes gemunt sub aquis, et qui habitant cum eis.
- ⁶ Nudus est infernus coram illo, et nullum est operimentum perditioni.
- ⁷ Qui extendit Aquilonem super vacuum, et appendit terram super nihilum.
- ⁸ Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum.
- ⁹ Qui tenet vultum solii sui, et expandit super illud nebulam suam.
- ¹⁰ Terminum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux et tenebræ.
- ¹¹ Columnæ cœli contremiscunt, et pavent ad nutum eius.
- ¹² In fortitudine illius repente maria congregata sunt, et prudentia eius percussit superbum.

eum Iob
ipse ma-
iestatem
Dei co-
gnoverit.

- ¹³ Spiritus eius ornavit cælos: et obstetricante manu eius, eductus est coluber tortuosus.
- ¹⁴ Ecce, hæc ex parte dieta sunt viarum eius:
et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

5. Iob tribus amicis respondet, 27, 1—28, 28.

27. ¹ Addidit quoque Iob, assumens parabolam suam, et dixit:

- ^{Contra eos usque ad extrellum spiritum innocentiam suam defendet,} ² Vivit Deus, qui abstulit iudicium meum, et Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam.
- ³ Quia donec superest halitus in me, et spiritus Dei in naribus meis.
- ⁴ Non loquentur labia mea iniuriam, nec lingua mea meditabitur mendacium.
- ⁵ Absit a me ut iustos vos esse indicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.
- ⁶ Iustificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.
- ⁷ Sit ut impius, inimicus meus: et adversarius meus, quasi iniquus.
- ⁸ Quæ est enim spes hypocrite si avare rapiat, et non liberet Deus animam eius?
- ⁹ Numquid Deus audiet clamorem eius cum venerit super eum angustia?
- ¹⁰ Aut poterit in Omnipotente delectari, et invocare Deum omni tempore?
- ^{soratem impiorum describit;} ¹¹ Doebo vos per manum Dei quæ Omnipotens habeat, nec abscondam.
- ¹² Ecce, vos omnes nostis, et quid sine causa vana loquimini?
- ¹³ Hæc est pars hominis impii apud Deum, et hereditas violentorum, quam ab Omnipotente suscepient.
- ¹⁴ Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt, et nepotes eius non saturabuntur pane.
- ¹⁵ Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu, et viduae illius non plorabunt.
- ¹⁶ Si comportaverit quasi terram argentum, et sicut lutum præparaverit vestimenta:
- ¹⁷ Præparabit quidem, sed iustus vestietur illis: et argentum innocens dividet.
- ¹⁸ Aedifieavit sicut tinea domum suam, et sicut custos fecit umbraculum.
- ¹⁹ ^aDives cum dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos, et nihil inveniet.
- ²⁰ Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas.
- ²¹ Tollet eum ventus urens, et auferet, et velut turbo rapiet eum de loco suo.
- ²² Et mittet super eum, et non pareat: de manu eius fugiens fugiet.
- ²³ Stringet super eum manus suas, et sibilabit super illum, intuens locum eius.

- ^{homines absconditos thesauros quidem terra producent,} ^{28.} ¹ Habet argentum, venarum suarum principia: et auro locus est, in quo conflatur.
- ² Ferrum de terra tollitur: et lapis solutus calore, in æs vertitur.
- ³ Tempus posuit tenebris, et universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, et umbram mortis.
- ⁴ Dividit torrens a populo peregrinante, eos, quos oblitus est pes egentis hominis, et invios.
- ⁵ Terra, de qua oriebatur panis in loco suo, igni subversa est.
- ⁶ Locus sapphiri lapides eius, et glebae illius aurum.
- ⁷ Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis.
- ⁸ Non calcaverunt eam filii institorum, nec pertransivit per eam leæna.
- ⁹ Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus montes.
- ¹⁰ In petris rivos excidit, et omne pretiosum vidit oculus eius.
- ¹¹ Profunda quoque fluviorum scrutatus est, et abscondita in lucem produxit.

- ^{sed sapientiam absconditam ac pretiosissimam non inventunt,} ¹² Sapientia vero ubi invenitur? et quis est locus intelligentiae?
- ¹³ Nescit homo pretium eius, nec invenitur in terra suaviter viventium.

¹¹ Abyssus dicit: Non est in me: et mare loquitur: Non est mecum.

¹⁵ ^aNon dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione eius.

¹⁶ Non conferetur tinctis Indiæ coloribus, nec lapidi sardonycho pretiosissimo, vel sapphiro.

¹⁷ Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri:

¹⁸ Excelsa et eminentia non memorabuntur comparatione eius: trahitur autem sapientia de occultis.

¹⁹ Non adæquabitur ei topazius de Æthiopia, nec tincturæ mundissimæ componetur.

²⁰ Unde ergo sapientia venit? et quis est locus intelligentiæ?

²¹ Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque cæli latet.

²² Perditio et mors dixerunt: Auribus nostris audivimus famam eius.

²³ Deus intelligit viam eius, et ipse novit locum illius.

Deus solus
eam possi-
det ideoque
scit quare
innocens
malis
crucetur.

²⁴ Ipse enim fines mundi intuetur: et omnia, quæ sub cælo sunt, respicit.

²⁵ Qui fecit ventis pondus, et aquas appendit in mensura.

²⁶ Quando ponebat pluviis legem, et viam procellis sonantibus:

²⁷ Tune vidit illam, et enarravit, et præparavit, et investigavit.

²⁸ Et dixit homini: Eece timor Domini, ipsa est sapientia: et recedere a malo, intelligentia.

6. Iob sermonibus suis finem imponit, 29, 1—31, 40.

29. ¹ Addidit quoque Iob, assumens parabolam suam, et dixit:

² Quis mihi tribuat, ut sim iuxta menses pristinos secundum dies, quibus Deus ^{Felicitatem} ^{pristinam} custodiebat me?

meditatur,

³ Quando splendebat lucerna eius super caput meum, et ad lumen eius ambulabam in tenebris?

⁴ Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo?

⁵ Quando erat Omnipotens mecum: et in circuitu meo pueri mei?

⁶ Quando lavabam pedes meos butyro, et petra fundebat mihi rivos olei?

⁷ Quando procedebam ad portam civitatis, et in platea parabant cathedram mihi?

⁸ Videbant me iuvenes, et abscondebantur: et senes assurgententes stabant.

⁹ Principes cessabant loqui, et digitum superponebant ori suo.

¹⁰ Vocem suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adhærebant.

¹¹ Auris audiens beatificabat me, et oculus videns testimonium reddebat mihi.

¹² Eo quod liberassem pauperem vociferantem, et pupillum, cui non esset adiutor.

bene dicen-
tiā suā
exponit,

¹³ Benedictio perituri super me veniebat, et cor viduæ consolatus sum.

¹⁴ Iustitia indutus sum: et vestivi me, sicut vestimento et diademate, iudicio meo.

¹⁵ Oculus fui cæco, et pes claudio.

¹⁶ Pater eram pauperum: et causam quam nesciebam, diligentissime investigabam.

¹⁷ Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam prædam.

¹⁸ Dicebamque: In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies.

stabilitatem
felicitatis
sperabat;

¹⁹ Radix mea aperta est securus aquas, et ros morabitur in messione mea.

²⁰ Gloria mea semper innovabitur, et arcus meus in manu mea instaurabitur.

²¹ Qui me audiebant, expectabant sententiam, et intenti tacebant ad consilium meum.

²² Verbis meis addere nihil audebant, et super illos stillabat eloquium meum.

²³ Expectabant me sicut pluviam, et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum.

²⁴ Si quando ridebam ad eos, non credebant, et lux vultus mei non cadebat in terram.

²⁵ Si voluissem ire ad eos, sedebam primus:
cumque sederem quasi rex, circumstante exercitu, eram tamen mōrentium
consolator.

- nunc autem homo de-
spicatissi-
mus est,
30. ¹ Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres
ponere eum canibus gregis mei:
² Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, et vita ipsa putabantur indigni.
³ Egestate et faine steriles, qui rodebant in solitudine, squallentes calamitate,
et miseria.
⁴ Et mandebant herbas, et arborum cortices, et radix iuniperorum erat cibus
eorum.
⁵ Qui de convallis ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore
currebant.
⁶ In desertis habitabant torrentium, et in cavernis terræ. vel super glaream.
⁷ Qui inter huiuscmodi lætabantur, et esse sub sentibus delicias computabant.
⁸ Filii stultorum et ignobilium, et in terra penitus non parentes.
⁹ Nunc in eorum cantium versus sum, et factus sum eis in proverbium.
¹⁰ Abominantur me, et longe fugiunt a me, et faciem meam conspuere non verentur.
¹¹ Pharetram enim suam aperuit, et affixit me, et frenum posuit in os meum.
¹² Ad dexteram orientis calamitates meæ illico surrexerunt: pedes meos sub-
verterunt, et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis.
¹³ Dissipaverunt itinera mea, insidiati sunt mihi, et prævaluerunt, et non
fuit qui ferret auxilium.
¹⁴ Quasi rupo muro, et aperta ianua irruerunt super me, et ad meas miseras
devoluti sunt.
¹⁵ Redactus sum in nihilum: abstulisti quasi ventus desiderium meum: et
velut nubes pertransiit salus mea.

- in summa
infelicitate
versatur;
- ¹⁶ Nunc autem in memetipso marescit anima mea, et possident me dies afflictionis.
¹⁷ Nocte os meum perforatur doloribus: et qui me comedunt, non dormiunt.
¹⁸ In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, et quasi capitio tunicae
succinxerunt me.
¹⁹ Comparatus sum luto, et assimilatus sum favillæ et cineri.
²⁰ Clamo ad te, et non exaudis me: sto, et non respicis me.
²¹ Mutatus es mihi in crudelem, et in duritia manus tuæ adversaris mihi.
²² Elevasti me, et quasi super ventum ponens elisisti me valide.
²³ Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi.
²⁴ Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam: et si cor-
ruerint, ipse salvabis.
²⁵ Flebam quondam super eo, qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea
pauperi.
²⁶ Expectabam bona, et venerunt mihi mala: præstolabar lucem, et eruperunt
tenebrae.
²⁷ Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie, prævenerunt me dies afflictionis.
²⁸ Mōrens incedebam, sine furore, consurgens, in turba clamabam.
²⁹ Frater fui draconum, et socius struthionum.
³⁰ Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt præ caumate.
³¹ Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem fleantium.

- lacet ca-
stitatem
servaverit
- ^{31.} ¹ Pepigi fœdus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine.
² Quam enim partem haberet in me Deus desuper, et hereditatem Omnipotens
de excelsis?
³ Numquid non perditio est iniquo, et alienatio operantibus iniustitiam?
⁴ Nonne ipse considerat vias meas, et eunctos gressus meos dinumerat?
⁵ Si ambulavi in vanitate, et festinavit in dolo pes meus:
⁶ Appendat me in statera iusta, et sciat Deus simplicitatem meam.

- ⁷ Si declinavit gressus meus de via, et si secutum est oculos meos cor meum,
et si manibus meis adhaesit macula:
- ⁸ Seram, et alius comedat: et progenies mea eradicetur.
- ⁹ Si deceptum est cor meum super muliere, et si ad ostium amici mei insidiatus sum:
- ¹⁰ Scortum alterius sit uxor mea, et super illam incurventur alii.
- ¹¹ Hoe enim nefas est, et iniquitas maxima.
- ¹² Ignis est usque ad perditionem devorans, et omnia eradicans genimina.
- ¹³ Si contempsi subire iudicium cum servo meo, et ancilla mea, cum disceptarent
adversum me.
- ¹⁴ Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? et cum quæsierit,
quid respondebo illi?
- ¹⁵ Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est: et formavit me in
vulva unus?
- ¹⁶ Si negavi, quod volebant, pauperibus, et oculos viduæ expectare feci:
- ¹⁷ Si comedi buccellam meam solus, et non comedit pupillus ex ea:
- ¹⁸ (Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio: et de utero matris meæ egressa
est mecum.)
- ¹⁹ Si despexi pereuntem, eo quod non habuerit indumentum, et absque operimento
pauperem:
- ²⁰ Si non benedixerunt mihi latera eius, et de velleribus ovium mearum calefactus est:
- ²¹ Si levavi super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta
superiore:
- ²² Humerus meus a iunctura sua cadat, et brachium meum cum suis ossibus
confringatur.
- ²³ Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, et pondus eius
ferre non potui.
- ²⁴ Si putavi aurum robur meum, et obrizo dixi: Fiducia mea.
- ²⁵ Si lætatus sum super multis divitiis meis, et quia plurima reperit manus mea.
- ²⁶ Si vidi solem cum fulgeret, et lunam incidentem clare:
- ²⁷ Et lætatum est in abscondito cor meum, et osculatus sum manum meam
ore meo.
- ²⁸ Quæ est iniquitas maxima, et negatio contra Deum altissimum.
- ²⁹ Si gavisus sum ad ruinam eius, qui me oderat, et exultavi quod invenisset
eum malum.
- ³⁰ Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens ani
mam eius.
- ³¹ Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus eius ut saturemur?
- ³² Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.
- ³³ Si abscondi quasi homo peccatum meum, et celavi in sinu meo iniquitatem
meam.
- ³⁴ Si expavi ad multitudinem nimiam, et despectio propinquorum terruit me:
et non magis tacui, nec egressus sum ostium.
- ³⁵ Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens:
et librum scribat ipse qui iudicat.
- ³⁶ Ut in humero meo portem illum, et circumdem illum quasi coronam mihi?
- ³⁷ Per singulos gradus meos pronunciabo illum, et quasi principi offeram eum.
- ³⁸ Si adversum me terra mea clamat, et cum ipsa sulci eius deflent:
- ³⁹ Si fructus eius comedi absque pecunia, et animam agricolarum eius afflix:
- ⁴⁰ Pro frumento oriatur mihi tribulus, et pro hordeo spina.

necnon
iustitiam,
misericordiam,
amorem
proximi
coluerit,

quarum
virtutum
testem om
nipotentem
desiderat.

Finita sunt verba Job.

PARS ALTERA.

**Mala etiam ad virtutem purgandam
inferuntur, 32, 1—42, 6.**

I. Orationes Eliu Buzitis, 32, 1—37, 24.

1. Exordium, 32, 1—33, 7.

Hagiographus expōnit, cur Eliu loquuntur;

32. ¹ Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob, eo quod iustus sibi videatur. ² Et iratus, indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites, de cognatione Ram: iratus est autem adversum Iob, eo quod iustum se esse diceret coram Deo. ³ Porro adversum amicos eius indignatus est, eo quod non invenisset responsionem rationabilem, sed tantummodo condemnasset Iob. ⁴ Igitur Eliu expectavit Iob loquentem: eo quod seniores essent qui loquebantur. ⁵ Cum autem vidisset quod tres respondere non potuerint, iratus est vehementer. ⁶ Respondensque Eliu filius Barachel Buzites, dixit:

Eliu respondet,
qua amici
Iob non
invenuerint
rationabili-
tem respon-
sionem,

Iunior sum tempore, vos autem antiquiores,
idecirco demisso capite, veritus sum vobis indicare meam sententiam.
⁷ Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur, et annorum multitudo doceret sapientiam.
⁸ Sed, ut video, Spiritus est in hominibus, et inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.
⁹ Non sunt longævi sapientes, nec senes intelligunt iudicium.
¹⁰ Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam.
¹¹ Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus:
¹² Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam: sed, ut video, non est qui possit arguere Iob, et respondere ex vobis sermonibus eius.
¹³ Ne forte dieatis: Invenimus sapientiam, Deus proiecit eum, non homo.
¹⁴ Nihil locutus est mihi, et ego non secundum sermones vestros respondebo illi.
¹⁵ Extimuerunt, nec responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia.
¹⁶ Quoniam igitur expectavi, et non sunt locuti: steterunt, nee ultra responderunt:
¹⁷ Respondebo et ego partem meam, et ostendam scientiam meam.
¹⁸ Plenus sum enim sermonibus, et coarctat me spiritus uteri mei.
¹⁹ En venter mens quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrupit.
²⁰ Loquar, et respirabo paululum: aperiam labia mea, et respondebo.
²¹ Non accipiam personam viri, et Deum homini non æquabo.
²² Nescio enim quamdiu subsistam, etsi post modicum tollat me Factor meus.

Iobum sibi facit attentum.

33. ¹ Audi igitur Iob eloquia mea, et omnes sermones meos ausulta.
² Eece aperui os meum, loquatur lingua mea in fauibus meis.
³ Simplici corde meo sermones mei, et sententiam puram labia mea loquentur.
⁴ Spiritus Dei fecit me, et spiraculum Omnipotentis vivificavit me.
⁵ Si potes, responde mihi, et adversus faciem meam consiste.
⁶ Ecce, et me sicut et te fecit Deus, et de eodem luto ego quoque formatus sum.
⁷ Verumtamen miraculum meum non te terreat, et eloquentia mea non sit tibi gravis.

2. Oratio prima, 33, 8—33.

Repetit assertiōnēm
Iobi, se
absque
delicto pati;

⁸ Dixisti ergo in auribus meis, et vocem verborum tuorum audivi:
⁹ Mundus sum ego, et absque delicto: immaculatus, et non est iniqüitas in me.
¹⁰ Quia querelas in me reperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi.
¹¹ Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas.
¹² Hoc est ergo, in quo non es iustificatus: respondebo tibi, quia maior sit Deus homine.

¹³ Adversus eum contendis quod non ad omnia verba responderit tibi?

docet Deum
per somnia
loqui,

¹⁴ Semel loquitur Deus, et secundo id ipsum non repetit.

¹⁵ Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, et dormiunt in lectulo:

¹⁶ Tunc aperit aures virorum, et erudiens eos instruit disciplina,

¹⁷ Ut avertat hominem ab his, quae facit, et liberet eum de superbia:

¹⁸ Eruens animam eius a corruptione: et vitam illius, ut non transeat in gladium.

¹⁹ Increpat quoque per dolorem in lectulo, et omnia ossa eius marcescere facit. ^{per dolores} hominem

²⁰ Abominabilis ei fit in vita sua panis, et animæ illius cibus ante desiderabilis. ^{inerepare;}

²¹ Tabescet caro eius, et ossa, quæ tecta fuerant, nudabuntur.

²² Appropinquavit corruptioni anima eius, et vita illius mortiferis.

²³ Si fuerit pro eo Angelus loquens, unus de millibus, ut annunciet hominis æquitas: ^{per legatos} ad resipi-
tatem: ^{scientiam} eum; ^{per} perdere;

²⁴ Miserebitur eius, et dicet: Libera eum, ut non descendat in corruptionem: ^{inveni} in quo ei propitier.

²⁵ Consumpta est caro eius a suppliciis, revertatur ad dies adolescentiae suæ.

²⁶ Deprecabitur Deum, et placabilis ei erit: et videbit faciem eius in iubilo, et reddet homini iustitiam suam.

²⁷ Respiciet homines, et dicet: Peccavi, et vere deliqui, et, ut eram dignus, non recepi.

²⁸ Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret.

²⁹ Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos.

Eliu vult,
ut Job iustus
apparet.

³⁰ Ut revocet animas eorum a corruptione, et illuminet luce viventium.

³¹ Attende Job, et audi me: et tace, dum ego loquor.

³² Si autem habes quod loquaris, responde mihi, loquere: volo enim, te apparere iustum.

³³ Quod si non habes, audi me: tace, et docebo te sapientiam.

3. Oratio secunda, 34, 1—37.

34. ¹ Pronuncians itaque Eliu, etiam hæc locutus est:

² Audite sapientes verba mea, et eruditæ auscultate me:

Audidores
sibi
attentos
facit,

³ ^aAuris enim verba probat, et guttur escas gustu diiudicat.

⁴ Iudicium eligamus nobis, et inter nos videamus quid sit melius.

⁵ Quia dixit Job: Iustus sum, et Deus subvertit indicium meum.

assertionem
Jobi, Deum

⁶ In iudicando enim me, mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato.

iudicium
subvertere,

⁷ Quis est vir ut est Job, qui bibit subsannationem quasi aquam:

repetit;

⁸ Qui graditur cum operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris impiis?

⁹ Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cœurrerit cum eo.

¹⁰ Ideo viri cordati audite me, absit a Deo impietas, et ab Omnipotente iniquitas. ^{docet Deum} non

subverttere

¹¹ Opus enim hominis reddet ei, et iuxta vias singulorum restituet eis.

iudicium,

¹² Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec Omnipotens subvertet iudicium.

¹³ Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?

¹⁴ Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet.

¹⁵ Deficiet omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur.

¹⁶ Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, et ausculta vocem eloquii mei.

illudque

¹⁷ Numquid qui non amat indicium, sanari potest? et quomodo tu eum, qui

ex admini-
stratione

mundi de-
monstrat;

¹⁸ Qui dicit regi, apostata: qui vocat duees impios:

- ¹⁹ ^aQui non accipit personas principum: nec cognovit tyrannum, cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum eius sunt universi.
- ²⁰ Subito morientur, et in media nocte turbabuntur populi, et pertransibunt, et auferent violentum absque manu.
- ²¹ Oculi enim eius super vias hominum, et omnes gressus eorum considerat.
- ²² Non sunt tenebrae, et non est umbra mortis, ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem.
- ²³ Neque enim ultra in hominis potestate est, ut veniat ad Deum in iudicium.
- ²⁴ Conteret multos, et innumerabiles, et stare faciet alios pro eis.
- ²⁵ Novit enim opera eorum: et idcirco inducit noctem, et conterentur.
- ²⁶ Quasi impios percussit eos in loco videntium.
- ²⁷ Qui quasi de industria recesserunt ab eo, et omnes vias eius intelligere noluerunt:
- ²⁸ Ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, et audiret vocem pauperum.
- ²⁹ Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnnet? ex quo absconderit vultum, quis est qui contempletur eum et super gentes et super omnes homines?
- ³⁰ Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.

- ^{Iobum} ³¹ Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quoque non prohibeo.
^{stulte locutum} ³² Si erravi, tu doce me: si iniquitatem locutus sum, ultra non addam.
^{esse concludit.} ³³ Numquid a te Deus expedit eam, quia displicuit tibi?
 tu enim cœpisti loqui, et non ego: quod si quid nosti melius, loquere.
- ³⁴ Viri intelligentes loquantur mihi, et vir sapiens audiat me.
- ³⁵ Iob autem stulte locutus est, et verba illius non sonant disciplinam.
- ³⁶ Pater mi, probetur Iob usque ad finem: ne desinas ab homine iniquitatis.
- ³⁷ Quia addit super peccata sua blasphemiam, inter nos interim constringatur: et tune ad iudicium provocet sermonibus suis Deum.

4. Oratio tertia, 35, 1—16.

35. ¹ Igitur Eliu hæc rursum locutus est:

- ^{Repetit assertionem Iobi, impietatem et inistitiam idem valere;} ² Numquid æqua tibi videtur tua cogitatio, ut dices: Iustior sum Deo?
^{doct inimicitatem aut inistitiam non Deo, sed homini obesse aut professe,} ³ Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est: vel quid tibi proderit, si ego peccavero?
⁴ Itaque ego respondebo sermonibus tuis, et amicis tuis tecum.
⁵ Suspicie cælum et intuere, et contemplare æthera quod altior te sit.
⁶ Si peccaveris, quid ei nocebis? et si multiplicatae fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?
⁷ Porro si iuste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?
⁸ Homini, qui similis tui est, nocebit impietas tua: et filium hominis adiuvabit inistitia tua.

- ^{homines propter fiduciam vel patientiam deficit, et non exaudiri.} ⁹ Propter multitudinem calumniatorum clamabunt: et eiulabunt propter vim brachii tyrannorum.
¹⁰ Et non dixit: Ubi est Deus, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte?
¹¹ Qui docet nos super iumenta terræ, et super volucres cæli erudit nos.
¹² Ibi clamabunt, et non exaudiet, propter superbiam malorum.
¹³ Non ergo frustra audiet Deus, et Omnipotens causas singulorum intuebitur.
¹⁴ Etiam cum dixeris: Non considerat: iudicare coram illo, et expecta eum.
¹⁵ Nunc enim non infert furorem suum, nec ulciscitur seclusus valde.
¹⁶ Ergo Iob frustra aperit os suum, et absque scientia verba multiplicat.

¹⁹ ^aDt 10, 17; 2 Par 19, 7; Sap 6, 8; Sir 35, 15; Act 10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Eph 6, 9; Col 3, 25; 1 Ptr 1, 17.

5. Oratio quarta, 36, 1—37, 24.

36. ¹ Addens quoque Eliu, hæc locutus est:

- 2 Sustine me paululum, et indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar. ^{Iobum sibi facit attentum;}
- 3 Repetam scientiam meam a principio, et operatorem meum probabo iustum. ^{Iobum sibi facit attentum;}
- 4 Vere enim absque mendacio sermones mei, et perfecta scientia probabitur tibi.
- 5 Deus potentes nou abiicit, cum et ipse sit potens.
- 6 Sed non salvat impios, et iudicium pauperibus tribuit. ^{docte Deum erga pios et impios, penitentes et impenitentes inste agere,}
- 7 Non auferet a iusto oculos suos, et reges in solio colloeat in perpetuum, et illi eriguntur.
- 8 Et si fuerint in catenis, et vineiantur funibus paupertatis.
- 9 Indicabit eis opera eorum, et scelera eorum, quia violenti fuerunt.
- 10 Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat: et loquetur, ut revertantur ab iniuitate.
- 11 Si audierint et observaverint, complebunt dies suos in bono, et annos suos in gloria:
- 12 Si autem non audierint, transibunt per gladium, et consumentur in stultitia.
- 13 Simulatores et callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cum vineti fuerint.
- 14 Morietur in tempestate anima eorum, et vita eorum inter effeminatos.
- 15 Eripiet de angustia sua pauperem, et revelabit in tribulatione aurem eius.
- 16 Igitur salvabit te de ore angusto latissime, et non habente fundatum ergo etiam Iobum iuste tractare;
- subter se: requies autem mensæ tuæ erit plena pinguedine.
- 17 Causa tua quasi impii iudicata est, causam iudiciumque recipies.
- 18 Non te ergo superet ira, ut aliquem opprimas: nec multitudo donorum inclinet te.
- 19 Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, et omnes robustos fortitudine.
- 20 Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis.
- 21 Cave ne declines ad iniuitatem: hanc enim cœpisti sequi post miseriam.
- 22 Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua, et nullus ei similis in legislatoribus.
- 23 Quis poterit serutari vias eius? aut quis potest ei dicere: Operatus es iniuitatem?
- 24 Memento quod ignores opus eius, de quo cecinerunt viri.
- 25 Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul.
- 26 Ecce, Deus magnus vineens scientiam nostram: numerus annorum eius inæstimabilis. ^{describit maiestatem Dei in natura rerum se manifestantein,}
- 27 Qui aufert stillas pluviae, et effundit imbræ ad instar gurgitum.
- 28 Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta desuper.
- 29 Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum.
- 30 Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet.
- 31 Per haec enim iudicat populos, et dat escas multis mortalibus.
- 32 In manibus abscondit lucem, et præcipit ei ut rursus adveniat.
- 33 Annunciat de ea amico suo, quod possessio eius sit, et ad eam possit ascendere.
37. ¹ Super hoc expavit cor meum, et emotum est de loco suo.
- 2 Audite auditionem in terrore vocis eius, et sonum de ore illius procedentem.
- 3 Subter omnes cælos ipse considerat, et lumen illius super terminos terræ.
- 4 Post eum rugiet sonitus, tonabit vox magnitudinis suæ, et non investigabitur, cum audita fuerit vox eius.
- 5 Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna et inscrutabilia.
- 6 Qui præcipit nivi ut descendat in terram, et hiemis pluviis, et imbri fortitudinis suæ.
- 7 Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua.
- 8 Ingredietur bestia latibulum, et in antro suo morabitur.
- 9 Ab interioribus egredietur tempestas, et ab Arcturo frigus.
- 10 Flante Deo concrescit gelu, et rursum latissimæ funduntur aquæ.
- 11 Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum.

- ¹² Quæ lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit,
ad omne quod præceperit illis super faciem orbis terrarum:
¹³ Sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordiae suæ
eas iusserrit inveniri.

- ^{illamque} ¹⁴ Ausculta hæc Job: sta, et considera mirabilia Dei.
^{humiliter} ¹⁵ Numquid seis quando præceperit Deus pluviis, ut ostenderent lucem nubium eius?
^{coledam} ¹⁶ Numquid nosti semitas nubium magnas, et perfectas scientias?
^{esse} ¹⁷ Nonne vestimenta tua calida sunt, eum perflata fuerit terra Austro?
^{ostendit.} ¹⁸ Tu forsitan cum eo fabricatus es cœlos, qui solidissimi quasi ære fusi sunt.
¹⁹ Ostende nobis quid dicamus illi: nos quippe involvimus tenebris.
²⁰ quis narrabit ei quæ loquor? etiam si locutus fuerit homo, devorabitur.
²¹ At nunc non vident lucem: subito aer cogetur in nubes, et ventus transiens
fugabit eas.
²² Ab Aquilone aurum venit, et ad Deum formidolosa laudatio.
²³ Digne eum invenire non possumus: magnus fortitudine, et judicio, et iustitia
et enarrari non potest.
²⁴ Ideo timebunt eum viri, et non audebunt contemplari omnes, qui sibi videntur
esse sapientes.

II. Orationes Dei apparentis, 38. 1—42, 6.

1. Oratio prior, 38, 1—39, 35.

38. ¹ Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit:

- ^{Dominus} ² Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis?
^{Iobum} ³ Accinge siue vir lumbos tuos: interrogabo te, et responde mihi.
^{interrogat:}
- ^{de creatione} ⁴ Ubì eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi si habes intelligentiam.
^{terreæ et} ⁵ Quis posuit mensuras eius, si nosti? vel quis tetendit super eam lineam?
^{mari,} ⁶ Super quo bases illius solidatae sunt? aut quis demisit lapidem angularem eius.
⁷ Cum me laudarent simul astra matutina, et jubilarent omnes filii Dei?
⁸ Quis conclusit ostiis mare, quando erumphebat quasi de vulva procedens:
⁹ Cum ponerem nubem vestimentum eius, et caligine illud quasi pannis infantia
obvolverem?
¹⁰ Circumdedi illud terminis meis, et posui vectem, et ostia;
¹¹ Et dixi: Usque huc venies, et non procedes amplius, et hic confringes tumentes
fluctus tuos.

- ^{de diluculo} ¹² Numquid post ortum tuum præcepisti diluculo, et ostendisti aurore locum suum?
^{et aurora,} ¹³ Et tenuisti coneutiens extrema terræ, et excussisti impios ex ea?
¹⁴ Restituetur ut lutum signaculum, et stabit siue vestimentum:
¹⁵ Auferetur ab impiis lux sua, et brachium excelsum confringetur.

- ^{de partibus} ¹⁶ Numquid ingressus es profunda maris, et in novissimis abyssi deambulasti?
^{maris} ¹⁷ Numquid apertæ sunt tibi portæ mortis, et ostia tenebrosa vidisti?
^{ac terre,} ¹⁸ Numquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi, si nosti, omnia.
¹⁹ In qua via lux habitet, et tenebrarum quis locus sit:
²⁰ Ut ducas unumquodque ad terminos suos, et intelligas semitas domus eius.
²¹ Sciebas tunc quod nasciturus esses? et numerum dierum tuorum noveras?
²² Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti?
²³ Quæ præparavi in tempus hostis, in diem pugnæ et belli?
²⁴ Per quam viam spargitur lux, dividitur astus super terram?
²⁵ Quis dedit vehementissimo imbri cursum, et viam sonantis tonitru?
²⁶ Ut plueret super terram absque homine in deserto, ubi nullus mortalium
commoratur.
²⁷ Ut impleret inviam et desolatam, et produceret herbas virentes?

- ²⁸ Quis est pluviæ pater? vel quis genuit stillas roris?
²⁹ De cuius utero egressa est glacies? et gelu de cælo quis genuit?
³⁰ In similitudinem lapidis aquæ durantur, et superficies abyssi constringitur.
- ³¹ Numquid coniungere valebis micantes stellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi <sup>de ratione
cælorum,</sup> poteris dissipare?
³² Numquid producis Luciferum in tempore suo, et Vesperum super filios terræ consurgere facis?
³³ Numquid nosti ordinem cæli, et pones rationem eius in terra?
³⁴ Numquid elevabis in nebula vocem tuam, et impetus aquarum operiet te?
³⁵ Numquid mittes fulgura, et ibunt, et revertentia dicent tibi: Adsumus?
³⁶ Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?
³⁷ Quis enarrabit cælorum rationem, et concentum cæli quis dormire faciet?
³⁸ Quando fundebatur pulvis in terra, et glebae compingebantur?
- ³⁹ Numquid capies leænae prædam, et animam catulorum eius implebis, <sup>de bestiis
terrae;</sup>
⁴⁰ Quando cubant in antris, et in specubus insidiantur?
⁴¹ ^aQuis præparat corvo escam suam, quando pulli eius clamant ad Deum, vagantes, eo quod non habeant eibos?
39. ¹ Numquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes cervas observasti?
² Dinumerasti menses conceptus earum, et scisti tempus partus earum?
³ Incurvantur ad foetum, et parint, et rugitus emittunt.
⁴ Separantur filii earum, et pergunt ad pastum: egrediuntur, et non revertuntur ad eas.
⁵ Quis dimisit onagrum liberum, et vineula eius quis solvit?
⁶ Cui dedi in solitudine domum, et tabernacula eius in terra salsuginis.
⁷ Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit.
⁸ Circumspicit montes pascuae sue, et virentia quæque perquirit.
⁹ Numquid volet rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum?
¹⁰ Numquid alligabis rhinocerota ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vallium post te?
¹¹ Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius, et derelinques ei labores tuos?
¹² Numquid eredes illi quod sementem reddat tibi, et aream tuam congregate?
¹³ Penna struthionis similis est pennis herodii, et accipitris.
¹⁴ Quando derelinquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea?
¹⁵ Obliviscitur quod pes conculeat ea, aut bestia agri conterat.
¹⁶ Duratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente.
¹⁷ Privavit enim eam Deus sapientia, nee dedit illi intelligentiam.
¹⁸ Cum tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum et ascensorem eius.
¹⁹ Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo eius hinnitum?
²⁰ Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narium eius terror.
²¹ Terram ungula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis.
²² Contemnit pavorem, nec cedit gladio.
²³ Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta et clupeus.
²⁴ Fervens et fremens sorbet terram, nee reputat tubæ sonare clangorem.
²⁵ Ubi audierit buccinam, dicit: Vah, procul odoratur bellum, exhortationem ducum, et ululatum exercitus.
²⁶ Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad Austrum?
²⁷ Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, et in arduis ponet nidum suum?
²⁸ In petris manet, et in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus.
²⁹ Inde contemplatur escam, et de longe oculi eius prospiciunt.
³⁰ Nulli eius lambent sanguinem: et ubicumque cadaver fuerit, statim adest.

interrogat, 31 Et adiecit Dominus, et locutus est ad Iob:

^{ut contem-} 32 Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit? utique qui arguit
^{detem cum}
^{Deo}
^{confundat;}

^{Iob respon-} 33 Respondens autem Iob Domino, dixit:

^{se leviores} 34 Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam
^{esse.} super os meum.

35 Unum locutus sum, quod utinam non dixissem: et alterum, quibus ultra non
addam.

2. Oratio altera, 40, 1—42, 6.

40. 1 Respondens autem Dominus Iob de turbine, dixit:

^{Dominus}
^{Iobum de}
^{iustitia}
^{divina du-}
^{bitantem}
^{reprehendit,} 2 Aceinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te: et indica mihi.
3 Numquid irritum facies indicium meum: et condemnabis me, ut tu iustificeris?
4 Et si habes brachium sicut Deus, et si voce simili tonas?
5 Circumda tibi decorem, et in sublime erigere, et esto gloriosus, et speciosis
induere vestibus.

6 Disperge superbos in furore tuo, et respieciens omnem arrogantem humilia.

7 Respic eunctos superbos, et confunde eos, et contere impios in loco suo.

8 Absconde eos in pulvere simul, et facies eorum demerge in foveam:

9 Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua.

^{behemoth} 10 Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fœnum quasi bos comedet:
^{seu hippopo-}
^{tatum de-}
^{scribit} 11 Fortitudo eius in lumbis eius, et virtus illius in umbilico ventris eius.
12 Stringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum eius perplexi sunt.
13 Ossa eius velut fistulæ aeris, cartilago illius quasi laminæ ferreae.
14 Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium eius.
15 Huic montes hierbas ferunt: omnes bestiae agri ludent ibi.
16 Sub iunbra dormit in secreto calami, et in locis humentibus.
17 Protegunt umbrae umbram eius, circumdabunt eum salices torrentis.
18 Ecce, absorbebit fluvium, et non mirabitur: et habet fiduciam quod influat
Iordanis in os eius.

19 In oculis eius quasi hamo capiet eum, et in sudibus perforabit nares eius.

^{nephon}
^{leviathan}
^{seu crocodi-}
^{lum, regem}
^{filiorum}
^{superbie;} 20 An extrahere poteris leviathan hamo, et fune ligabis linguam eius?
21 Numquid pones circulum in naribus eius, aut armilla perforabis maxillam eius?
22 Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?
23 Numquid feriet tecum pactum, et accipies eum servum sempiternum?

24 Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?
25 Concordient eum amici, dividunt illum negotiatores?
26 Numquid implebis sagenas pelle eius, et gurgustum piscium capite illius?
27 Pone super eum manum tuam: memento belli, nec ultra addas loqui.

28 Ecce, spes eius frustrabitur eum, et videntibus eunctis præcipitabitur.

41. 1 Non quasi crudelis suscitabo eum: quis enim resistere potest vultui meo?

2 Quis ante dedit mihi, ut reddam ei? omnia quæ sub cælo sunt, mea sunt.

3 Non parcam ei, et verbis potentibus, et ad deprecandum compositis.

4 Quis revelabit faciem indumenti eius? et in medium oris eius quis intrabit?

5 Portas vultus eius quis aperiet? per gyrum dentium eius formido.

6 Corpus illius quasi seuta fusilia, compactum squamis se prementibus.

7 Una uni coniungitur, et ne spiraculum quidem incedit per eas:

8 Una alteri adhaerebit, et ténentes se nequaquam separabuntur.

9 Sermutatio eius splendor ignis, et oculi eius, ut palpebræ diluculi.

10 De ore eius lampades procedunt, sicut tedæ ignis accensæ.

11 De naribus eius procedit fumus, sicut olla succensæ atque ferventis.

12 Halitus eius prunas ardere facit, et flamma de ore eius egreditur.

13 In collo eius morabitur fortitudo, et faciem eius præcedit egestas.

- ¹⁴ Membra carnium eius cohaerentia sibi: mittet contra eum fulmina, et ad locum alium non ferentur.
- ¹⁵ Cor eius indurabitur tamquam lapis, et stringetur quasi malleatoris incus.
- ¹⁶ Cum sublatus fuerit, timebunt angeli, et territi purgabuntur.
- ¹⁷ Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit neque hasta, neque thorax:
- ¹⁸ Reputabit enim quasi paleas ferrum, et quasi lignum putridum, æs.
- ¹⁹ Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides fundæ.
- ²⁰ Quasi stipulam aestimabit malleum, et deridebit vibrantem hastam.
- ²¹ Sub ipso erunt radii solis, et sternet sibi aurum quasi lutum.
- ²² Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, et ponet quasi cum unguenta bulliunt.
- ²³ Post eum lucebit semita, aestimabit abyssum quasi senescentem.
- ²⁴ Non est super terram potestas, quæ comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret.
- ²⁵ Omne sublime videt, ipse est rex super universos filios superbiae.

42. ¹ Respondens autem Job Domino, dixit:

Job respondens

² Scio quia omnia potes, et nulla te latet cogitatio.

humiliter
Deo se
subiecit.

³ Quis est iste, qui celat consilium absque scientia? ideo insipienter locutus sum, et quæ ultra modum excederent scientiam meam.

⁴ Audi, et ego loquar: interrogabo te, et responde mihi.

⁵ Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te.

⁶ Idecirco ipse me reprehendo, et ago penitentiam in favilla et cinere.

EPILOGUS.

Job purgatus defenditur ac benedicitur, 42, 7—16.

1. Defenditur contra tres amicos, 42, 7—9.

⁷ Postquam autem locutus est Dominus verba hæc ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, et in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job. ⁸ Sumite ergo vobis septem tauros, et septem arietes, et ite ad servum meum Job, et offerte holocaustum pro vobis: Job autem servus meus orabit pro vobis: faciem eius suscipiam ut non vobis imputetur stultitia: neque enim locuti estis ad me recta, sicut servus meus Job.

⁹ Abierunt ergo Eliphaz Themanites, et Baldad Suhites, et Sophar Naamathites, et fecerunt sicut locutus fuerat Dominus ad eos, et suscepit Dominus faciem Job.

Tres amici
per Job

Deo
reconciliatur.

2. Benedicitur bonis variis, 42, 10—16.

¹⁰ Dominus quoque conversus est ad penitentiam Job, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quæcumque fuerant Job, duplia. ¹¹ Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, et universæ sorores suæ, et cuncti qui noverant eum prius, et comedenterunt eum eo panem in domo eius: et moverunt super eum caput, et consolati sunt eum super omni malo quod intulerat Dominus super eum: Et dederunt ei unusquisque ovem unam, et inaurem auream unam.

¹² Dominus autem benedixit novissimis Job magis quam principio eius. Et facta sunt ei quattuordecim millia ovium, et sex millia camelorum, et mille iugaboum, et mille asinæ.

¹³ Et fuerunt ei septem filii, et tres filiae. ¹⁴ Et vocavit nomen unius Diem, et nomen secundæ Cassiam, et nomen tertiac Cornustibii. ¹⁵ Non sunt autem inventæ mulieres speciosæ sicut filiae Job in universa terra: deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum.

¹⁶ Vixit autem Job post hæc, centum quadraginta annis, et vidit filios suos, et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, et mortuus est senex, plenitudine dierum donatur.

Felicitati
maiori re-
stituitur,

filiis et
filiabus.

LIBER PSALMORUM.

PROCÉMIUM PSALTERII.

1. Sortes hominum piorum et impiorum.

PSALMUS I.

- Sors
piorum, 1 Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum,
et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiae non sedit:
2 ^aSed in lege Domini voluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte.
3 ^bEt erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum,
quod fructum suum dabit in tempore suo: Et folium eius non defluet:
et omnia quæcumque faciet, prosperabuntur.
- impiorum. 4 Non sic impii, non sic: sed tamquam pulvis, quem proiicit ventus a facie terræ.
5 Ideo non resurgent impii in iudicio: neque peccatores in concilio iustorum.
6 Quoniam novit Dominus viam iustorum: et iter impiorum peribit.

PARS PRIOR.

Collectiones Psalmorum antiquiores, 2—88 (hebr 2—89).

I. Psalmi Davidi ascripti, 2—40 (hebr 2—41).

2. Victoria Christi Domini.

PSALMUS II.

- Gentes ac
reges
terrae rebel-
lantes, 1 Quare fremuerunt Gentes, et populi meditati sunt inania?
2 Astiterunt reges terræ, et principes convenerunt in unum adversus Dominum,
et adversus Christum eius.
3 Dirumpamus vincula eorum: et proiiciamus a nobis iugum ipsorum.
a Dominio
irridentur 4 Qui habitat in cælis irridebit eos: et Dominus subsannabit eos.
5 Tunc loquetur ad eos in ira sua, et in furore suo conturbabit eos.
6 Egò autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum eius.
et a rege
Messia con-
fringentur, 7 Dominus dixit ad me: ^aFilius meus es tu, ego hodie genui te.
8 Postula a me, et dabo tibi Gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam
terminos terræ.
9 ^cReges eos in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringes eos.
nisi spon-
te ei se
subiciant, 10 Et nunc reges intelligite: eruditimi qui iudicatis terram.
11 Servite Domino in timore: et exultate ei eum tremore.
12 Apprehendite disciplinam nequando irascatur Dominus, et pereatis de via iusta.
13 Cum exarserit in brevi ira eius, beati omnes, qui confidunt in eo.

3. Preces matutinæ tribulati.

¹ Psalmus David, Cum fugeret a facie Absalom filii sui. (2 Reg. 15, 14.) III.

Inimicis
circundatus ² Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt adversum me.
³ Multi dicunt animæ meæ: Non est salus ipsi in Deo eins.

¹, ² ^aJos 1, 8. — ³ ^bHr 17, 8. — ², ¹ ^cAct 4, 25. — ⁷ ^dAct 13, 33; Hbr 1, 5; 5, 5. —
⁹ ^eApc 2, 27; 19, 15.

- ⁴ Tu ute[m] Domine susceptor meus es, gloria mea, et exaltans caput meum. ^{Domino confidit,}
⁵ Vocem[ea] ad Dominum clamavi: et exaudiuit me de monte sancto suo.
- ⁶ Ego dormivi, et soporatus sum: et exurrexi, quia Dominus suscepit me. ^{secure dor-}
⁷ Non timebo m[al]itia populi circumdantis me: ^{m]ivit,}
- exar[et] Domine, salvum me fac Deus meus. ^{quia}
⁸ Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum ^{Dominus iniun. cos}
 contrivisti. ^{contrivit.}
- ⁹ Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua. ^{calumnia-}
^{tes admetet,}

4. Preces vespertinæ tribulati.

- ¹ In finem in carniibus. Psalmus David. IV.
- ² Cum invocarem exaudiuit me Deus iustitiae meæ: ^{In tribula-}
 in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei, et exaudi orationem meam. ^{tione exauditus}
- ³ Fili hominum usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et queritis ^{calumnia-}
 mendacium? ^{tes admetet,}
- ⁴ Et scitote quoniam mirificavit Dominus sanctum suum: Dominus exaudiet
 me cum clamavero ad eum.
- ⁵ ^aIrascimini, et nolite peccare: quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris
 coniungimini.
- ⁶ Sacrificate sacrificium iustitiae. et sperate in Domino.
- multi dicunt: Quis ostendit nobis bona? ⁷ Signatum est super nos lumen virtutis ^{alii pa-}
 tui Domine: ^{ventibus}
 dedisti laetitiam in corde meo. ⁸ A fructu frumenti, vini, et olei sui,
 cati sunt. ^{oilia tua.}
- ⁹ In pace in idipsum dormiam, et requiescam; ^{Domini laudatur}
- ¹⁰ Quoniam tu Domine singulariter in spe constitueris me. ^{quia gentes} et peribunt a

5. Imploratio auxillii divini.

- ¹ In finem pro ea, quæ hereditatem consequitur. Psalmus Davi r thronum qui
 eternum et in
- ² Verba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum.
- ³ Intenue voci orationis meæ, rex meus et Deus meus. ⁴ Quoniam: ⁵ Mane astab[er]o tibi et vide:
- quo Dm[us] non Deus volens iniquitatem tu es. ⁶ Neque habitavit um: ⁷ Ista istitia. ^{Israe}
 i malignus: ^{l in servatore suo exsul-}
 nec permanebunt iniusti ante oculos tuos. ⁸ Odisti omnes, qui oculis, in
 iniquitatem: ⁹ Ite in exultat,
- pe[re]dites unes, qui loquuntur mendacium. Virum sanguinem et dolosum uarentes
 uerberantur Dominus:
- ¹⁰ autem in multitudine misericordiae tuae. Introibo in gloriam tuam: ade eius:
 ad templum sanctum tuum in timore tuo. ¹¹ Orem

- ¹¹ Domine educ me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectus
 to viam meam.

Quoniam ion est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est. ¹² Cabo in

¹³ Sepulchrum patens est guttura eorum. Engnis suis dolose agebant,
 indica illos Deus. Decidant a cogitationibus suis.

secundum existimationem impietatum eorum expelle eos. quoniam absconderunt, ^{gentes laqueo}
 te Domine. ^{Israelitis parato comprehenduntur.}

^{4, 5} ^aEph 4, 26. — ^{5, 11} ^bInf 13, 3; Ron

justis vero ¹² benedicat. Et laetentur omnes, qui sperant in te,
in aeternum exultabunt: et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes, qui
diligunt nomen tuum.

¹³ quoniam tu benedices iusto. Domine, ut scuto bonae voluntatis tue coroasti nos.

6. Oratio conturbati.

¹ In finem in carminibus, Psalmus David, pro octava. VI.

Dominum deprecatur, ² Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.
³ Miserere mei Domine quoniam infirmus sum: sana me Domine quoniam contur-
bata sunt ossa mea.

⁴ Et anima mea turbata est valde: sed tu Domine usquequo?

ut ex per-
cuto se
eripiatur, ⁵ Convertere Domine, et eripe animam meam: salvum me fac propter miseri-
cordiam tuam,

⁶ Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confite-
bitur tibi?

⁷ Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis
meis stratum meum rigabo.

⁸ Turbatus est a furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos.

ab eo ex-
auditus
triumphat. ⁹ Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit Dominus
vocem fletus mei.

¹⁰ Exaudiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

¹¹ Erubescant, et conturbentur vehementer omnes inimici mei:
erubescant et erubescant valde velociter.

7. Provocatio ad Deum iudicem.

¹ Psalmus David, quem cantavit Domino pro verbis Chusi filii Iemini.
(2 Reg. 16.)

Confidens Deum rogat, ² Domine Deus meus in te speravi:
salvum me ac ex omnibus persequentibus me, et libera me.
³ Nequando piat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neque qui
salvum faciat.

ut se in-
nocentem ⁴ Domine Deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus me-
di.

⁵ Si reddio et tribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis ^{se} inanis.

⁶ Persequitur inimicus animam meam, et comprehendat,

⁷ et con*ce*pt*er* in terra vitam meam, et gloriam meam in pulvere ^{de}eat.

⁸ Exurgit Domine in ira tua: et exaltare in finibus inimicorum meum.

⁹ Et exige Domine Latus meus in pracepto quod mandasti:

¹⁰ et sy*goga* populi ¹¹ circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere: ⁿ

¹¹ Dorus indicat populos. Iudica me Domine secundum iustitia mea, et

¹² secundum in ocentiam meam super me.

¹³ Cumetur nequitia peccatorum, et diriges iustum,

¹⁴ cutans corda et r^ules Deus.

¹⁵ iustum ¹⁶ adiutoriu*m* meum a Domino, qui salvos facit recto corde. ^s

¹⁷ Deus iudex iustus, fortis, et patiens: numquid irascitur per singulos ¹⁸

¹⁹ conversi fueritis, ladium suum vibrabit:

²⁰ Nisi cum tetendit, ²¹ et paravit illum.

²² arcum paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.

²³ Et in eo ²⁴ iniustiam: ²⁵ concepit dolorem, et peperit iniquitatem.

²⁶ Ecce part ²⁷: 25, 41: Le 13, 27. — 7, 10 ^b Par 28, 9; Ir 11, 20; 17, 10; 20, 12. —

^{6, 9} aMt 15.

¹⁵ clob 15, 35;

¹⁶ Lacum apernit, et effodit eum: et incidit in foveam, quam fecit.

¹⁷ Convertetur dolor eius in caput eius: et in verticem ipsius iniquitas eius descendet.

¹⁸ Confitebor Domino secundum iustitiam eius: et psallam nomini Domini altissimi.

8. Dominus in operibus suis mirabilis.

¹ In finem pro toreularibus. Psalmus David. VIII.

² Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra! ^{In eo^{rum} et in cœlo^m}

Quoniam elevata est magnificentia tua, super cœlos.

³ Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum et ultorem.

⁴ Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum: lunam et stellas, quæ tu fundasti.

⁵ Quid est homo, quod memor es eius? aut filius hominis, quoniam visitas eum?

⁶ ^aMinuisti eum paulominus ab angelis, gloria et honore coronasti eum: ^{præcipue autem}

⁷ et constituisti eum super opera manuum tuarum. ^bOmnia subiecisti sub ^{in homine.}

pedibus eius,

oves et boves universas: insuper et pecora campi.

⁹ Volueres cœli, et pisces maris, qui perambulant semitas maris.

¹⁰ Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

9. Gratiarum actio pro eversione gentium.

¹ In finem pro occultis filii, Psalmus David. IX.

² Confitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

³ Lætabor et exultabo in te: psallam nomini tuo Altissime,

⁴ In convertendo inimicum meum retrorsum: infirmabuntur, et peribunt a facie tua.

⁵ Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam: sedisti super thronum qui iudicas iustitiam.

⁶ Increpasti Gentes, et periit impius: nomen eorum delesti in æternum et in sæculum sæculi.

⁷ Inimici defecerunt frameæ in finem: et civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu:

⁸ et Dominus in æternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum:

⁹ et ipse iudicabit orbem terræ in æquitate, iudicabis populos in iustitia.

¹⁰ Et factus est Dominus refugium pauperi: adiutor in opportunitatibus, in tribulatione.

¹¹ Et sperent in te qui neverunt nomen tuum: quoniam dereliquisti quærentes te Domine.

¹² Psallite Domino, qui habitat in Sion: annunciate iter Gentes studia eius:

¹³ Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum.

¹⁴ Miserere mei Domine: vide humilitatem meam de inimicis meis. ¹⁵ Qui exaltas me de portis mortis,

ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filii Sion. ¹⁶ Exultabo in salutari tuo:

infixæ sunt Gentes in interitu, quem fecerunt. ¹⁷ Propterea isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.

Domini
laudatur
quia gentes
delevit,

Israel in
servatore
suo exsul-
tat,

gentes
laqueo
Israelitis
parato
comprehen-
duntur.

8, 6 ^aHbr 2, 7. — 8 ^bGn 1, 28; 1 Cor 15, 26.

- ¹⁷ Cognoscetur Dominus iudicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.
- ¹⁸ Convertantur peccatores in infernum, omnes Gentes quae obligeuntur Deum.
- ¹⁹ Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.
- ²⁰ Exurge Domine, non confortetur homo: indicentur Gentes in conspectu tuo:
- ²¹ Constitue Domine legislatorem super eos: ut sciant Gentes quoniam homines sunt.

(10). Petitio auxilii contra opprimentes.

Psalmus X. secundum Hebreos.

- ¹ Ut quid Domine recessisti longe, despicias in opportunitatibus, in tribulatione?
- ² Dum superbit impius, incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant.
- ³ Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ: et iniquus benedicitur.
- ⁴ Exacerbavit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæreret.
- ⁵ Non est Deus in conspectu eius: inquinatae sunt viæ illius in omni tempore. Auferuntur indicia tua a facie eius: omnium inimicorum suorum dominabitur.
- ⁶ Dixit enim in corde suo: Non movebor a generatione in generationem, sine malo.
- ⁷ ^aCuius maledictione os plenum est, et amaritudine, et dolo: sub lingua eius labor et dolor.
- ⁸ Sedet in insidiis eum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem. ⁹ Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua.
- Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum. ¹⁰ In laqueo suo humiliabit eum, inclinabit se, et cadet cum dominatus fuerit pauperum.
- ¹¹ Dixit enim in corde suo: Oblitus est Deus, avertit faciem suam ne videat in finem.

- ^{adiutorium} ¹² Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua: ne obligearis pauperum.
- ^{Domini imploratur.} ¹³ Propter quid irritavit impius Deum? dixit enim in corde suo: Non requiri.
- ¹⁴ Vides, quoniam tu laborem et dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas.
- Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor.
- ¹⁵ Contere brachium peccatoris et maligni: queretur peccatum illius, et non inveniatur.
- ¹⁶ Dominus regnabit in æternum, et in sæculum sæculi: peribitis Gentes de terra illius.
- ¹⁷ Desiderium pauperum exaudivit Dominus: præparationem cordis eorum audivit auris tua.
- ¹⁸ Indicare pupillo et hrænili, ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

10(11). Confidentialia oppugnati.

¹ In finem, Psalmus David. X.

- ^{Peccatores sagittas parant,} ² In Domino confido: quomodo dicitis animæ meæ: Transmigra in montem sicut passer?
- ³ Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro ræcos corde.
- ⁴ Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt: iustus autem quid fecit?

(10), ⁷ ^aInf 13, 3; Rom 3, 14.

- ⁵ aDominus in templo sancto suo, Dominus in cælo sedes eius:
Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebrae eius interrogant filios hominum.
⁶ Dominus interrogat iustum et impium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.
⁷ Pluet super peccatores laqueos: ignis, et sulphur, et spiritus procellarum pars calicis eorum.
⁸ Quoniam iustus Dominus et iusticias dilexit: æquitatem videt vultus eius.

sed
Dominus
iuste
judicat.

11(12). Custodia circumventi.

- ¹ In finem pro octava, Psalmus David. XI.
- ² Salvum me fac Domine, quoniam defecit sanctus: quoniam diminutæ sunt veritates a filiis hominum.
- ³ Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde et corde locuti sunt.
- ⁴ Disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam magniloquam.
- ⁵ Qui dixerunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est?
- ⁶ Propter miseriam inopum, et gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.
- ⁷ bEloquia Domini, eloquia casta: argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum septuplum.
- ⁸ Tu Domine servabis nos: et custodies nos a generatione hac in æternum.
- ⁹ In circuitu impii ambulant: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

xli.
xxxv.

A genera-
tione
dolosa

Dominus
rectos
custodit.

12(13). Oratio tribulati.

- ¹ In finem, Psalmus David. XII.
- Usquequo Domine oblivisceris me in finem? Usquequo avertis faciem tuam a me? Tribulati gemitus,
- ² Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?
- ³ Usquequo exaltabitur inimicus meus super me?
- ⁴ respice, et exaudi me Domine Deus mens. deprecatio,
- Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte:
- ⁵ ne quando dicat inimicus meus: Prævalui adversus eum. Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero:
- ⁶ ego autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo: exultatio. cantabo Domino qui bona tribuit mihi: et psallam nomini Domini altissimi.

13(14). Vita et pœna atheorum.

- ¹ In finem, Psalmus David. XIII.
- Dixit insipiens ira mea: Non est Deus. Vita abominabilis
- Corrupti sunt, et temerarii: facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonum, non est introivit a mea num.
- ² Dominus de caelis videat si es, et concurrit: ut requirens Deum.
- ³ Omnes declinare sunt, qui non nus in ira vultu: facti sunt: non est qui faciat bonum, censi sunt.
- Sepulchrum pœlos, et despidiū: super filios hominum. run: linguis suis dolose agebant, venenum per partes describitur,
- aspidiū: super cherubim.

Quorum os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorum.

- <sup>poena
nuntiatur.</sup> ⁴ Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut escam panis? ⁵ Dominum non invocaverunt, illie trepidaverunt timore, ubi non erat timor. ⁶ Quoniam Dominus in generatione iusta est, consilium inopis confudistis: quoniam Dominus spes eius est. ⁷ Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum averterit Dominus captivitatem plebis sue, exultabit Jacob, et lætabitur Israel.

14(15). Domesticus Domini.

¹ Psalmus David. XIII.

- <sup>Qui verbo
et opere
Deum et
proximum
dilegit.</sup> Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescat in monte sancto tuo? ² Qui ingreditur sine macula, et operatur iustitiam: ³ Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua: Nec fecit proximo suo malum, et opprobrium non accepit adversus proximos suos. ⁴ Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem Dominum glorificat: Qui iurat proximo suo, et non decipit, ⁵ qui pecuniam suam non dedit ad usuram, et munera super innocentem non accepit: Qui facit haec, non movebitur in æternum.

15(16). Summum bonum sancti.

¹ Tituli inscriptio ipsi David. XV.

- <sup>Sanctus
in Deo
delectatur,</sup> Conserva me Domine, quoniam speravi in te. ² Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. ³ Sanctis, qui sunt in terra eius, mirificavit omnes voluntates meas in eis. ⁴ Multiplicatae sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt. Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea. ⁵ Dominus pars hereditatis meæ, et calicis mei: tu es, qui restitues hereditatem meam mihi. ⁶ Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hereditas nœta præclara est mihi. ⁷ Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper et usque ad noctem incepuerunt me renes mei. ⁸ ^aProvidebam Dominum in conspectu meo semper: quo in dextris est mihi, ne commovear. ⁹ Propter hoc laetatum est eor meuni, et exultavit lingua mea requiescat in spe.

<sup>atque spes
et gaudium.</sup> ^bQuoniam non derelinques animam meam in inferno: Transmibabis sanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi fecisti vias vitae, adimplebis me laetitia eunt sagittas: delectationes in dextera tua usque in finem.

tem quid f

16(17). Petitione afflicti et vexati.

¹ Oratio David. XVI.

- Exandi Domine iustitiam meam: intende depreciationem meam.
 Auribus percipe orationem meam, non in labiis dolosis.
- ² De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant aequitates.
- ³ Probasti cor meum, et visitasti nocte: igne me examinasti,
 et non est inventa in me iniquitas.
- ⁴ Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum
 ego custodivi vias duras.
- ⁵ Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea.
- ⁶ Ego clamavi, quoniam exaudisti me Deus:
 inclina aurem tuam mihi, et exaudi verba mea.
- ⁷ Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te.
- ⁸ A resistentibus dexteræ tuæ custodi me, ut pupillam oculi. Sub umbra alarum
 tuarum protege me:
- ⁹ a facie impiorum qui me affixerunt. Inimici mei animam meam circumdederunt,
- ¹⁰ adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam.
- ¹¹ Proiicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare
 in terram.
- ¹² Suscepserunt me sicut leo paratus ad prædam: et sicut catulus leonis habitans
 in abditis.
- ¹³ Exurge Domine, præveni eum, et supplanta eum:
 eripe animam meam ab impio. frameam tuam ¹⁴ ab inimicis manus tuæ.
 Domine a paucis de terra divide eos in vita eorum: de abseonditis tuis adimple-
 tus est venter eorum.
- Saturati sunt filii: et dimiserunt reliquias suas parvulis suis.
- ¹⁵ Ego autem in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit
 gloria tua.

17(18). Gratiarum actio liberati.

¹ In finem puero Domini David, qui locutus est Domino verba cantici huius,
 in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius, et de manu
 Saul, et dixit: (2 Reg. 22, 2.) XVII.

- ² Diligam te Domine fortitudo mea:
³ Dominus firmamentum meum, et refugium meum, et liberator meus.
⁴ Deus meus adiutor meus, et sperabo in eum. Protector meus, et cornu salutis
 meæ, et susceptor meus.
- ⁴ Laudans invocabo Dominum: et ab inimicis meis salvus ero.
- ⁵ Circumdederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me.
- ⁶ Dolores inferni circumdederunt me: præoccupaverunt me laquei mortis.
- ⁷ In tribulatione mea invocavi Dominum, et ad Deum meum clamavi:
 Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et clamor meus in conspectu
 eius, introivit in aures eius.
- ⁸ Commota est, et contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, modo
 et comincta sunt, quoniam iratus est eis.
- ⁹ Ascendit fumus in ira eius: et ignis a facie eius exarsit:
 carbones succensi sunt ab eo.
- ¹⁰ Inclinavit cælos, et descendit: et caligo sub pedibus eius.
- ¹¹ Et ascendit super cherubim, et volavit: volavit super pennas ventorum.

Innocentiam suam
asseverat.

nequitiam
inimicorum
exponit.

liberationem
petit.

Dominus
saluator

Davida
in angu-
stia po-
situm

- ¹² Et posuit tenebras latibulum suum, in cirenu*tu* eius tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aeris.
¹³ Præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando et carbones ignis.
¹⁴ Et intonuit de caelo Dominus, et Altissimus dedit vocem suam: grando et carbones ignis.
¹⁵ Et misit sagittas suas, et dissipavit eos: fulgura multiplicavit, et conturbavit eos.
¹⁶ Et apparuerunt fontes aquarium, et revelata sunt fundamenta orbis terrarum: Ab increpatione tua Domine, ab inspiratione spiritus iræ tuæ.

^{et eripuit} ¹⁷ Misit de summo, et accepit me: et assumpsit me de aquis multis.
^{et eduxit,} ¹⁸ Eripuit me de inimicis meis fortissimis, et ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me.
¹⁹ Prævenerunt me in die afflictionis meæ: et factus est Dominus protector meus.
²⁰ Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit, quoniam voluit me.

^{secundum iustitiam eius} ²¹ Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, et secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi:
²² Quia custodivi vias Domini, nec impie gessi a Deo meo.
²³ Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo: et iustitias eius non repuli a me.
²⁴ Et ero immaulatus cum eo: et observabo me ab iniquitate mea.
²⁵ Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam: et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius.
²⁶ Cum sancto sanctus eris, et cum viro innocentे innocens eris:
²⁷ Et cum electo electus eris: et cum perverso perverteris.
²⁸ Quoniam tu populum humilem salvum facies: et oculos superborum humiliabis.

^{et fortitudinem suam,} ²⁹ Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas.
³⁰ Quoniam in te eripiar a tentatione, et in Deo meo transgrediar murum.
³¹ Deus meus impolluta via eius: eloquia Domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se.

^{eique victoriā eruentam} ³² Quoniam quis Deus præter Dominum? aut quis Deus præter Deum nostrum?
³³ Deus qui præcinxit me virtute: et posuit immaculatam viam meam.
³⁴ ^aQui perfecit pedes meos tamquam cervorum, et super excelsa statuens me.
³⁵ Qui docet manus meas ad prælium: et posuisti, ut arcum æreum, brachia mea.
³⁶ Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ: et dextera tua suscepit me:
 Et disciplina tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa me docebit.
³⁷ Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia mea:
³⁸ Persequar inimicos meos, et comprehendam illos: et non convertar donec deficiant.
³⁹ Confringam illos, nec poterunt stare: eadent subtus pedes meos.
⁴⁰ Et præcinxisti me virtute ad bellum: et supplantasti insurgentes in me subtus me.
⁴¹ Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, et odientes me disperdidisti.
⁴² Clamaverunt, nec erat qui salvos faceret, ad Dominum: nec exaudiuit eos.
⁴³ Et comminua*me* eos, ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos.

^{et regnum gloriosum detulit,} ⁴⁴ Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput Gentium.
⁴⁵ Populus, quem non cognovi, servivit mihi:
 in auditu auris obedivit mihi. ⁴⁶ Filii alieni mentiti sunt mihi,
 filii alieni inveterati sunt. et claudiceaverunt a semitis suis.

- ⁴⁷ Vivit Dominus, et benedictus Deus meus, et exaltetur Deus salutis meae.
⁴⁸ Deus qui das vindictas mihi, et subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.
- ⁴⁹ Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripes me.
- ⁵⁰ ^aPropterea confitebor tibi in nationibus Domine: et nomini tuo psalmum dicam.
- ⁵¹ Magnificans salutes regis eius, et faciens misericordiam christo suo David, et semini eius usque in sæculum.

18(19). Gloria Dei et laus legis.

¹ In finem, Psalmus David. XVIII.

- ² Cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum eius annunciat firmamentum. Gloriam
Dei cœli
enarrant;
- ³ Dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam.
- ⁴ Non sunt loquela, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.
- ⁵ ^bIn omnem terram exivit sonus eorum: et in fines orbis terræ verba eorum.
- ⁶ In sole posuit tabernaculum suum:
et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo: Exultavit ut gigas ad currēdam viam,
- ⁷ a summo cælo egressio eius: Et occursum eius usque ad summum eius: nec est qui se abscondat a calore eius.
- ⁸ Lex Domini immaculata convertens animas:
testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. lex Domini
extollitur,
- ⁹ Iustitiae Domini rectæ, lætificantes corda:
præceptum Domini lucidum; illuminans oculos.
- ¹⁰ Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi:
iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa.
- ¹¹ Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum: et dulciora super mel et favum.
- ¹² Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.
- ¹³ Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: ¹⁴ et ab alienis parce servo tuo.
Si mei non fuerint dominati, tune immaculatus ero: et emundabor a delicto maximo.
- ¹⁵ Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus, et redemptor meus.

19(20). Petition pro rege pugnaturo.

¹ In finem, Psalmus David. XIX.

- ² Exaudiat te Dominus in die tribulationis: protegat te nomen Dei Iacob. Vota populi
Israel,
- ³ Mittat tibi auxilium de sancto: et de Sion tueatur te.
- ⁴ Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat.
- ⁵ Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum confirmet.
- ⁶ Lætabimur in salutari tuo: et in nomine Dei nostri magnificabimur.
- ⁷ Impleat Dominus omnes petitiones tuas:
nunc cognovi quoniam salvum fecit Dominus CHRISTUM suum.
Exaudi et illum de cælo sancto suo: in potentatibus salus dexteræ eius.
- ⁸ Hi in curribus, et hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.
- ⁹ Ipsi obligati sunt, et eccliderunt: nos autem surreximus et erecti sumus.
- ¹⁰ Domine salvum fac regem: et exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

⁵⁰ ^a2 Sm 22, 50; Rom 15, 9. — ^{18, 5} ^bRom 10, 18. — ⁶ ^cLe 24, 46.

20(21). Gratiarum actio pro rege triumphante.¹ In finem, Psalmus David. XX.

- <sup>Dominus
palmarum
dans
celebratur,</sup> 2 Domine in virtute tua lætabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer.
 3 Desiderium cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum.
 4 Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso.
 5 Vitam petiit a te: et tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, et in sæculum sæculi.
 6 Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum.
 7 Quoniam dabis eum in benedictionem in sæculum sæculi: lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.
 8 Quoniam rex sperat in Domino: et in misericordia Altissimi non commovebitur.
- <sup>auxilium
eius
futurum
imploratur.</sup> 9 Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt.
 10 Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui:
Dominus in ira sua conturbabit eos, et devorabit eos ignis.
 11 Fructum eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum.
 12 Quoniam declinaverunt in te mala; cogitaverunt consilia, quæ non potuerunt stabilire.
 13 Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis præparabis vultum eorum.
 14 Exaltare Domine in virtute tua: cantabimus et psallemus virtutes tuas.

21(22). Petatio et laudatio Christi.¹ In finem pro susceptione matutina, Psalmus David. XXI.

- <sup>Petatio
patientis,</sup> 2 Deus ^aDeus meus respice in me: quare me dereliquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum.
 3 Deus meus clamabo per diem, et non exaudies: et nocte, et non ad insipientiam mihi.
 4 Tu autem in sancto habitat, Laus Israel.
 5 In te speraverunt patres nostri: speraverunt, et liberasti eos.
 6 Ad te clamaverunt, et salvi facti sunt: in te speraverunt, et non sunt confusi.
 7 Ego autem sum vermis, et non homo: opprobrium hominum, et abiectione plebis.
 8 ^bOmnes videntes me, deriserunt me: locuti sunt labiis, et moverunt caput.
 9 ^cSperavit in Domino, eripiat eum: salvum faciat eum, quoniam vult eum.
 10 Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meæ.
 11 In te projectus sum ex utero: de ventre matris meæ Deus meus es tu,
 12 ne discesseris a me: Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuvet.
 13 Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me.
 14 Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens et rugiens.
 15 Sieut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea.
 Factum est cor meum tamquam cera liquefæcens in medio ventris mei.
 16 Aruit tamquam testa virtus mea, et lingua mea adhæsit faucibus meis: et in pulverem mortis deduxisti me.
 17 Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me. ^dFoderunt manus meas et pedes meos:
 18 dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me:
 19 ^eDiviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem.

21, 2 ^aMt 27, 46; Mc 15, 34. — 8 ^bMt 27, 39; Mc 15, 29. — 9 ^cMt 27, 43. — 17 ^dMt 27, 31. — 19 ^eLc 19, 23.

- ²⁰ Tu autem Domine ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice.
- ²¹ Erue a framea Deus animam meam: et de manu canis unicam meam:
- ²² Salva me ex ore leonis: et a cornibus unicornium humilitatem meam.
- ²³ ^aNarrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesiæ laudabo te.
- ²⁴ Qui timetis Dominum laudate eum: universum semen Iacob glorificate eum:
- ²⁵ Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit, neque despexit depreciationm pauperis: Nec avertit faciem suam a me: et cum clamarem ad eum exaudivit me.
- ²⁶ Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum.
- ²⁷ Edent pauperes, et saturabuntur: et laudabunt Dominum qui requirunt eum: vivent corda eorum in sæculum sæculi.
- ²⁸ Reminiscentur et convertentur ad Dominum universi fines terræ: Et adorabunt in conspectu eius universæ familiæ Gentium.
- ²⁹ Quoniam Domini est regnum: et ipse dominabitur Gentium.
- ³⁰ Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terræ: in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram.
- ³¹ Et anima mea illi vivet: et semen meum serviet ipsi.
- ³² Annunciatibit Domino generatio ventura: et annunciatibunt cæli iustitiam eius populo qui nascetur, quem fecit Dominus.

laudatio
resurgentis.**22(23). Dominus pastor et hospes.**¹ Psalmus David. XXII.

- Dominus bregit me, et nihil mihi deerit:
² in loco paseuæ ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me:
³ animam meam convertit. Deduxit me super semitas iustitiae, propter nomen suum.
⁴ Nam, et si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu tecum es. Virga tua, et baculus tuus: ipsa me consolata sunt.
⁵ Parasti in conspectu meo mensam, adversus eos, qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum: et calix meus inebrians quam præclarus est!
⁶ Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ: Et ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

Pastor
bonus,hospes
liberalis.**23(24). Habitatores Sion.**¹ Prima sabbati, Psalmus David. XXIII.

- Domini est terra, et plenitudo eius: orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo. ^{Innocentes,}
² Quia ipse super maria fundavit eum: et super flumina præparavit eum.
³ Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto eius?
⁴ Innocens manibus et mundo corde,
qui non accepit in vano animam suam, nec iuravit in dolo proximo suo.
⁵ Hic accipiet benedictionem a Domino: et misericordiam a Deo salutari suo.
⁶ Hæc est generatio querentium eum, querentium faciem Dei Iacob.
⁷ Attollite portas principes vestras, et elevamini portæ æternales: et introibit rex gloriæ.
⁸ Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis et potens: Dominus potens in prælio.
⁹ Attollite portas principes vestras, et elevamini portæ æternales: et introibit rex gloriæ.
¹⁰ Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

²³ ^aHbr 2, 12. — ^bIs 40, 11; Ir 23, 4; Ez 34, 11. 23; 1 Ptr 2, 25; 5, 4. — ²³, 1 ^cPs 49, 12; 1 Cor 10, 26.

24(25). Preces variæ.

¹ In finem. Psalmus David. XXIII.

Inimici
confundan-
tur,

Ad te Domine levavi animam meam: ² Deus meus
in te confido, non erubescam: ³ Neque irrideant me inimici mei:
etenim universi, qui sustinent te, non confundentur. ⁴ Confundantur omnes
iniqua agentes supervacue.

viae rectæ
demon-
strentur,

Vias tuas Domine demonstra mihi: et semitas tuas edoce me.
⁵ Dirige me in veritate tua, et doce me: quia tu es Deus salvator meus, et te
sustinui tota die.
⁶ Reminiscere miserationum tuarum Domine, et misericordiarum tuarum, qua-
a sæculo sunt.

delicta
dimittan-
tur,

⁷ Delicta iuventutis meæ, et ignorantias meas ne memineris. Secundum miseri-
cordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine.
⁸ Dulcis et rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.
⁹ Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas.
¹⁰ Universæ viae Domini, misericordia et veritas, requirentibus testamentum
eius et testimonia eius.
¹¹ Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum est enim.
¹² Quis est homo qui timet Dominum? legem statuit ei in via, quam elegit.
¹³ Anima eius in bonis demorabitur: et semen eius hereditabit terram.
¹⁴ Firmamentum est Dominus timentibus eum: et testamentum ipsius ut mani-
festetur illis.
¹⁵ Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.
¹⁶ Respice in me, et miserere mei: quia unicus et pauper sum ego.
¹⁷ Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me.
¹⁸ Vide humilitatem meam, et laborem meum: et dimitte universa delicta mea.

Israel
liberetur,

¹⁹ Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt. et odio iniquo oderunt
me.
²⁰ Custodi animam meam, et erue me: non erubescam quoniam speravi
in te.
²¹ Innocentes et recti adhæserunt mihi: quia sustinui te.
²² Libera Deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

25(26). Oratio innocentis.

¹ In finem. Psalmus David. XXV.

Propter
innocentiam
suam

Iudica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: et in Do-
mino sperans non infirmabor.
² Proba me Domine, et tenta me: ure renes meos et cor meum.
³ Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: et complacui in veritate tua.
⁴ Non sedi cum concilio vanitatis: et eum iniqua gerentibus non introibo.
⁵ Odivi ecclesiam malignantium: et eum impiis non sedebo.
⁶ Lavabo inter innocentes manus meas: et circumdabo altare tuum Domine:
⁷ Ut audiam vocem laudis, et enarrem universa mirabilia tua.
⁸ Domine dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ.

ne perdatur
cum impiis.

⁹ Ne perdas cum impiis Deus animam meam. et cum viris sanguinum vitam
meam:
¹⁰ In quorum manibus iniuriantes sunt: dextera eorum repleta est muneribus.
¹¹ Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, et miserere mei.
¹² Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedic te Domine.

26(27). Protector derelicti.

¹ Psalmus David priusquam liniretur. XXVI.

- Dominus illuminatio mea, et salus mea, quem timebo?
 Dominus protector vitae meae, a quo trepidabo?
² Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas:
 Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt.
³ Si consistant adversum me casta, non timebit cor meum.
 Si exurgat adversum me prælum, in hoc ego sperabo.
⁴ Unam petii a Domino, hanc requiram.
 ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitae meae:
 Ut videam voluptatem Domini, et visitem templum eius.
⁵ Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum
 protexit me in abscondito tabernaculi sui. ⁶ In petra exaltavit me:
 et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.
 Circuivi, et immolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo,
 et psalmum dicam Domino.
- ⁷ Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te: miserere mei, et exaudi me. ^{quem derelictus im-}
⁸ Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram. ^{plorat.}
⁹ Ne avertas faciem tuam a me: ne declines in ira a servo tuo.
 Adiutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me Deus
 salutaris meus.
¹⁰ Quoniam pater meus, et mater mea dereliquerunt me: Dominus autem as-
 sumpsit me.
¹¹ Legem pone mihi Domine in via tua: et dirige me in semitam rectam propter
 inimicos meos.
¹² Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me
 testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi.
¹³ Credo videre bona Domini in terra viventium.
¹⁴ Expecta Dominum, viriliter age: et confortetur cor tuum, et sustine
 Dominum.

27(28). Deprecatio et gratiarum actio.

Psalmus ipsi David. XXVII.

- ¹ Ad te Domine clama ho, Deus meus ne sileas a me:
 ne quando taceas a me, et assimilabor descendantibus in lacum.
² Exaudi Domine vocem deprecationis meæ dum oro ad te: dum extollo manus
 meas ad templum sanctum tuum.
³ Ne simul trahas me cum peccatoribus: et cum operantibus iniuriam ne
 perdas me:
 Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.
⁴ Da illis secundum opera eorum, et secundum nequitiam adinventionum
 ipsorum.
 Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis.
⁵ Quoniam non intellexerunt opera Domini, et in opera manuum eius
 destrues illos, et non ædificabis eos.
- ⁶ Benedictus Dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis meæ.
⁷ Dominus adiutor meus, et protector meus:
 in ipso speravit cor meum, et adiutus sum.
 Et refloruit caro mea: et ex voluntate mea confitebor ei.
⁸ Dominus fortitudo plebis suæ: et protector salvationum christi sui est.
⁹ Salvum fac populum tuum Domine, et benedic hereditati tuæ: et rege eos,
 et extolle illos usque in æternum.

Dominus in
sanctuario
habitans,

Tribulatus
ad Domini-
num clama-

exauditus
gratias
agit.

28(29). Maiestas Domini tonitruantis.

¹ Psalmus David. In consummatione tabernaculi. XXVIII.

- Agnoscatur,   Afferete Domino filii Dei: afferete Domino filios arietum:
² Afferete Domino gloriam et honorem, afferete Domino gloriam nomini eius: adorate Dominum in atrio sancto eius.
- per partes
describuntur. ³ Vox Domini super aquas, Deus maiestatis intonuit: Dominus super aquas multas.
⁴ Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.
⁵ Vox Domini confringentis cedros: et confringet Dominus cedros Libani:
⁶ Et comminuet eas tamquam vitulum Libani: et dilectus quemadmodum filius unicornium.
⁷ Vox Domini intercedentis flamمام ignis:
⁸ Vox Domini coneuentis desertum: et commovebit Dominus desertum Cades.
⁹ Vox Domini preparantis cervos, et revelabit condensa: et in templo eius omnes dicent gloriam.
¹⁰ Dominus diluvium inhabitare facit: et sedebit Dominus rex in æternum.
¹¹ Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

29(30). Gratiarum actio humiliati.

Psalmus Cantici ¹ In dedicatione domus David. XXIX.

- Dominum exaltat,   ² Exaltabo te Domine quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me.
³ Domine Deus meus clamavi ad te, et sanasti me.
⁴ Domine eduxisti ab inferno animam meam: salvasti me a descedentibus in lacum.
⁵ Psallite Domino saneti eius: et confitemini memoriae sanctitatis eius.
⁶ Quoniam ira in indignatione eius: et vita in voluntate eius.
Ad vesperum demorabitur fletus: et ad matutinum lætitia.
- qui eum dereliquerat,
sed postea adiuvit. ⁷ Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in æternum.
⁸ Domine in voluntate tua, præstisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus.
⁹ Ad te Domine clamabo: et ad Deum meum deprecabor.
¹⁰ Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendeo in corruptionem?
Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annunciat veritatem tuam?
¹¹ Audivit Dominus, et misertus est mihi: Dominus factus est adiutor meus.
¹² Convertisti planetum meum in gaudium milii: considisti saccum meum, et circumdedisti me lætitia:
¹³ Ut cantet tibi gloria mea; et non compungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

30(31). Spes mōrentium.

¹ In finem, Psalmus David, pro extasi. XXX.

- Deus protector   ² In te Domine speravi non confundar in æternum:
in iustitia tua libera me. ³ Inclina ad me aurem tuam, accelera ut eruas me.
Esto mihi in Deum protectorem: et in domum refugii, ut salvum me facias.
⁴ Quoniam fortitudo mea, et refugium meum es tu: et propter nomen tuum deduces me, et enutries me.
⁵ Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.
⁶ ^aIn manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis.

^{30, 6} ^aLe 23, 46.

- ⁷ Odisti observantes vanitates, supervacue. Ego autem in Domino speravi:
⁸ exultabo, et lætabor in misericordia tua.
 Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam.
⁹ Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatiose pedes meos.
- ¹⁰ Miserere mei Domine quoniam tribulor: invocatur
 conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, et venter meus:
¹¹ Quoniam defecit in dolore vita mea: et anni mei in gemitibus.
 Infirmitas est in paupertate virtus mea: et ossa mea conturbata sunt.
¹² Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium et vicinis meis valde:
 et timor notis meis.
 Qui videbant me, foras fugerunt a me:
¹³ in obliuione datus sum, tamquam mortuus a corde. Factus sum tamquam vas
 perditum:
¹⁴ quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu:
 In eo dum convenienter simul adversum me, accipere animam meam
 consiliati sunt.
¹⁵ Ego autem in te speravi Domine: dixi: Deus meus es tu:
¹⁶ in manibus tuis sortes meæ. Eripe me de manu inimicorum meorum, et a per-
 sequentibus me.
¹⁷ Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua:
¹⁸ Domine non confundar, quoniam invocavi te.
 Erubescant impii, et deducantur in infernum:
¹⁹ muta fiant labia dolosa. Quæ loquuntur adversus iustum iniquitatem, in
 superbia, et in abusione.
- ²⁰ Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. atque
beneficiorum
 Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.
²¹ Abscondes eos in abscondito faciei tuæ a conturbatione hominum.
 Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum.
²² Benedictus Dominus: quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in
 civitate munita.
²³ Ego autem dixi in excessu mentis meæ: Projecitus sum a facie oculorum
 tuorum.
 Ideo exaudisti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te.
²⁴ Diligite Dominum omnes sancti eius: quoniam veritatem requiret Dominus,
 et retribuet abundanter facientibus superbiam.
²⁵ Viriliter agite, et confortetur eorum vestrum, omnes qui speratis in Domino.

31(32). Remissio peccatorum.

Ipsi David intellectus. XXXI.

- ¹ Beati, a quorum remissæ sunt iniuriae: et quorum tecta sunt peccata. Conce-
ditur con-
stitutis
² Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus.
³ Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die.
⁴ Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in
 ærunina mea, dum configitur spina.
⁵ Delictum meum cognitum tibi feci: et iniustitiam meam non abscondi.
 bDixi: Confitebor adversum me in iniustitiam meam Domino: et tu remisisti
 impietatem peccati mei.
⁶ Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno. Verumtamen in et in Do-
mino
esperantibus
 diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.
⁷ Tu es refugium meum a tribulatione, quæ circumdedit me: exultatio mea
 erue me a circumdantibus me.

- ⁸ Intellectum tibi dabo, et instruam te in via hac, qua gradieris: firmabo super te oculos meos.
⁹ Nolite fieri sicut equus et mulus, quibus non est intellectus. In camo et freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.
¹⁰ Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.
¹¹ Lætamini in Domino et exultate iusti, et gloriamini omnes recti corde.

32(33). Laus Domini.

Psalmus David. XXXII.

- ^{Domino psallant,} ¹ Exultate iusti in Domino: rectos decet collaudatio.
² Confitemini Domino in eithara: in psalterio decem chordarum psallite illi.
³ Cantate ei canticum novum: bene psallite ei in vociferatione.
- ^{cuius verbum fidele et omnipotens est,} ⁴ Quia rectum est verbum Domini, et omnia opera eius in fide.
⁵ Diligit misericordiam et iudicium: misericordia Domini plena est terra.
⁶ Verbo Domini cœli firmati sunt: et spiritu oris eius omnis virtus eorum.
⁷ Congregans sicut in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.
⁸ Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.
⁹ ^aQuoniam ipse dixit, et facta sunt: ipse mandavit, et creata sunt.
- ^{cuius consilium dissipat consilia gentium,} ¹⁰ Dominus dissipat consilia gentium: reprobatur autem cogitationes populorum, et reprobatur consilia principum.
¹¹ Consilium autem Domini in æternum manet: cogitationes cordis eius in generatione et generationem.
¹² Beata gens, cuius est Dominus, Deus eius: populus, quem elegit in hereditatem sibi.
- ^{cuius oculi Deum metuentes respiciunt,} ¹³ De cœlo respexit Dominus: vidit omnes filios hominum.
¹⁴ De præparato habitaculo suo respexit super omnes, qui habitant terram.
¹⁵ Qui funxit sigillatum corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum.
¹⁶ Non salvatur rex per multam virtutem: et gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue.
¹⁷ Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suæ non salvabitur.
¹⁸ Ecce oculi Domini super metuentes eum: et in eis, qui sperant super misericordia eius.
¹⁹ Ut eruat a morte animas eorum: et alat eos in fame.
- ^{qui protector in se sperant, tamen est,} ²⁰ Anima nostra sustinet Dominum: quoniam adiutor et protector noster est.
²¹ Quia in eo lætabitur cor nostrum: et in nomine sancto eius speravimus.
²² Fiat misericordia tua Domine super nos: quemadmodum speravimus in te.

33(34). Redemptor iustorum.

- ¹ Davidi, cum immutavit vultum suum coram Achimelech, et dimisit eum et abiit. (1 Reg. 21.) XXXIII.

- ^{Dominus Psalm stam e tribulationibus eripuit,} ² Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo.
³ In Domino laudabitur anima mea: audiant mansueti, et lætentur.
⁴ Magnificate Dominum mecum: et exaltemus nomen eius in idipsum.
⁵ Exquisivi Dominum, et exaudiuit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.
⁶ Accedite ad eum, et illuminamini: et facies vestræ non confundentur.
⁷ Iste pauper clamavit, et Dominus exaudiuit eum: et de omnibus tribulationibus eius salvavit eum.

- ⁸ Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum: et eripiet eos.
⁹ Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.
¹⁰ Timete Dominum omnes sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum.
¹¹ ^aDivites eguerunt et esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.
- ¹² Venite filii, audite me: timorem Domini docebo vos.
¹³ ^bQuis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos?
¹⁴ Prohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur dolum.
¹⁵ Diverte a malo, et fac bonum: inquire pacem, et perseguere eam.
¹⁶ ^cOculi Domini super iustos: et aures eius in preces eorum.
¹⁷ Vultus autem Domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum.
¹⁸ Clamaverunt iusti, et Dominus exaudivit eos: et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.
¹⁹ Iuxta est Dominus iis, qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu salvabit.
²⁰ Multae tribulationes iustorum: et de omnibus his liberabit eos Dominus.
²¹ Custodit Dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur.
²² Mors peccatorum pessima: et qui oderunt iustum delinquent.
²³ Redimet Dominus animas servorum suorum: et non delinquent omnes qui sperant in eo.

omnes De-
um timentes
liberabit.

34(35). Adiutor impugnatorum.

- ¹ Ipsi David. XXXIII.
- Iudica Domine nocentes me, expugna impugnantes me.
- ² Apprehende arma et scutum: et exurge in adiutorium mihi.
- ³ Effunde frameam, et concluse adversus eos, qui persequuntur me: dic animæ meæ: Salus tua ego sum.
- ⁴ Confundantur et revereantur, querentes animam meam.
- Avertantur retrorsum, et confundantur cogitantes mihi mala.
- ⁵ Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: et angelus Domini coaretans eos.
- ⁶ Fiat via illorum tenebra et lubricum: et angelus Domini persequens eos.
- ⁷ Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam.
- ⁸ Veniat illi laqueus, quem ignorat: et captio, quam abscondit, apprehendat eum: et in laqueum cadat in ipsum.
- ⁹ Anima autem mea exultabit in Domino: et delectabitur super salutari suo.
- ¹⁰ Omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tibi?
- Eripiens inopem de manu fortiorum eius: egenum et pauperem a diripientibus eum.
- ¹¹ Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me.
- ¹² Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ.
- ¹³ Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio. Humiliabam in ieunio animam meam: et oratio mea in sinu meo convertetur.
- ¹⁴ Quasi proximum, et quasi fratrem nostrum, sic complacebam: quasi lugens et contristatus sic humiliabar.
- ¹⁵ Et adversum me lætati sunt, et convenerunt: congregata sunt super me flagella, et ignoravi. ¹⁶ Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.
- ¹⁷ Domine quando respicies? restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unicam meam.
- ¹⁸ Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.

Dominus
exoratur,

ut hostes
iniquos

- ^aiudicet et ^bexpugnet. ¹⁹ Non supergaudeant mihi qui adversantur mihi inique: ^aqui oderunt me gratis et annuant oculis.
- ²⁰ Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: et in iracundia terræ loquentes, dolos cogitabant.
- ²¹ Et dilataverunt super me os suum: dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri.
- ²² Vidisti Domine, ne sileas: Domine ne discedas a me.
- ²³ Exurge et intende iudicio meo: Deus meus, et Dominus meus in causam meam.
- ²⁴ Iudica me secundum iustitiam tuam Domine Deus meus, et non supergaudeant mihi.
- ²⁵ Non dicant in cordibus suis: Euge, euge, animæ nostræ: nee dicant: Devoravimus eum.
- ²⁶ Erubescant et revereantur simul, qui gratulantur malis meis. Induantur confusione et reverentia qui magna loquuntur super me.
- ²⁷ Exultent et lætentur qui volunt iustitiam meam: et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi eius.
- ²⁸ Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

35(36). Iudex omnium.

¹ In finem, servo Domini ipsi David. XXXV.

- ^aDominus iniustos
^biniustos
- ² Dixit iniustus ut delinquit in semetipso: non est timor Dei ante oculos eius.
- ³ ^bQuoniam dolose egit in conspectu eius: ut inveniatur iniquitas eius ad odium.
- ⁴ Verba oris eius iniquitas, et dolus: noluit intelligere ut bene ageret.
- ⁵ Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni viæ non bonæ, malitiam, autem non odivit.
- et rectos
corde
- ⁶ Domine in cœlo misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes.
- ⁷ Iustitia tua sicut montes Dei: iudicia tua abyssus multa. Homines, et iumenta salvabis Domine:
- ⁸ quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus. Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum sperabunt.
- ⁹ Inebriabuntur ab ubertate domus tuae: et torrente voluptatis tuae potabis eos.
- ¹⁰ Quoniam apud te est fons vitæ: et in lumine tuo videbimus lumen.
- ^aiuste
^biudicat.
- ¹¹ Prætende misericordiam tuam scientibus te, et iustitiam tuam his, qui recte sunt corde.
- ¹² Non veniat mihi pes superbiæ: et manus peccatoris non moveat me.
- ¹³ Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

36(37). Felicitas hominum.

¹ Psalmus ipsi David. XXXVI.

- ^aIniquorum
^bfelicitas
^cfalsa.
- Noli æmulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.
- ² Quoniam tamquam fœnum velociter arescens: et quemadmodum olera herbarum cito decident.
- ³ Spera in Domino, et fac bonitatem: et inhabita terram, et pasceris in divitiis eius.
- ⁴ Delectare in Domino: et dabit tibi petitiones cordis tui.
- ⁵ Revela Domino viam tuam, et spera in eo: et ipse faciet.
- ⁶ Et educet quasi lumen iustitiam tuam: et iudicium tuum tamquam meridiem:
- ⁷ subditus esto Domino, et ora eum.
- Noli æmulari in eo, qui prosperatur in via sua: in homine faciente iniusticias.
- ⁸ Desine ab ira, et derelinque furorem: noli æmulari ut maligneris.

- ⁹ Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum, ipsi hereditabunt terram.
- ¹⁰ Et adhuc pusillum, et non erit peccator: et quæres locum eius, et non invenies.
- ¹¹ ^aMansueti autem hereditabunt terram, et delectabuntur in multitudine pacis.
- ¹² Observabit peccator iustum: et stridebit super eum dentibus suis.
- ¹³ Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies eius.
- ¹⁴ Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum.
Ut deiiciant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde.
- ¹⁵ Gladius eorum intret in corda ipsorum: et arcus eorum confringatur.
- ¹⁶ Melius est modicum iusto, super divitias peccatorum multas.
- ¹⁷ Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos Dominus.
- ¹⁸ Novit Dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in æternum erit.
- ¹⁹ Non confundentur in tempore malo, et in diebus famis saturabuntur:
- ²⁰ quia peccatores peribunt. Inimici vero Domini mox ut honorificati fuerint et exaltati:
deficientes, quemadmodum fumus deficient.
- ²¹ Mutuabitur peccator, et non solvet: iustus autem miseretur et tribuet.
- ²² Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt.
- ²³ Apud Dominum gressus hominis dirigentur: et viam eius volet.
- ²⁴ Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam.
- ²⁵ Iunior fui, etenim senui:
et non vidi iustum derelictum, nee semen eius quærens panem.
- ²⁶ Tota die miseretur et commodat: et semen illius in benedictione erit.
- ²⁷ Declina a malo, et fac bonum: et inhabita in sæculum sæculi.
- ²⁸ Quia Dominus amat iudicium, et non derelinquet sanctos suos: in æternum conservabuntur.
- Iniusti punientur: et semen impiorum peribit.
- ²⁹ Iusti autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in sæculum sæculi super eam.
- ³⁰ ^bOs iusti meditabitur sapientiam, et lingua eius loquetur iudicium.
- ³¹ ^cLex Dei eius in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus eius.
- ³² Considerat peccator iustum: et quærit mortificare eum.
- ³³ Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec damnabit eum eum iudicabit illi.
- ³⁴ Expecta Dominum, et custodi viam eius:
et exaltabit te ut hereditate capias terram: eum perierint peccatores videbis.
- ³⁵ Vidi impium superexaltatum, et elevatum sicut cedros Libani.
- ³⁶ Et transivi, et ecce non erat: et quæsivi eum, et non est inventus locus eius.
- ³⁷ Custodi innocentiam, et vide æquitatem: quoniam sunt reliquæ homini pacifico.
- ³⁸ Iniusti autem disperibunt simul: reliquæ impiorum interibunt.
- ³⁹ Salus autem iustorum a Domino: et protector eorum in tempore tribulationis.
- ⁴⁰ Et adiuuabit eos Dominus, et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus, et salvabit eos: quia speraverunt in eo.

iustorum
felicitas
vera.

37(38). Supplicatio male affecti.

¹ Psalmus David, in rememorationem de sabbato. XXXVII.

² Domine dñe in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.

Propter
peccata
ægrotans,

³ Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: et confirmasti super me manum tuam.

⁴ Non est sanitas in carne mea a facie iræ tuæ: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.

⁵ Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt eaput meum: et sicut onus grave gravatæ sunt super me.

⁶ Putruerunt et corruptæ sunt cicatrices meæ, a facie insipientiæ meæ.

36, 11 ^aMt 5, 4. — 30 ^bPr 31, 26. — 31 ^cIs 51, 7. — 37, 2 ^dSup 6, 2.

⁷ Miser factus sum, et curvatus sum usque in finem: tota die contrastatus ingrediebar.

⁸ Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea.

⁹ Afflictus sum, et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei.

¹⁰ Domine, ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus.

¹¹ Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum, et ipsum non est mecum.

^{ab amicis et inimicis afflictus,} ¹² Amici mei, et proximi mei adversum me appropinquaverunt, et steterunt. Et qui iuxta me erant, de longe steterunt:

¹³ et vim faciebant qui quarebant animam meam. Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur.

¹⁴ Ego autem tamquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum.

¹⁵ Et factus sum sicut homo non audiens: et non habens in ore suo redargutiones.

^{Dominum orat.} ¹⁶ Quoniam in te Domine speravi: tu exaudies me Domine Deus meus.

¹⁷ Quia dixi: Nequando supergaudeant inimici mei: et dum commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt.

¹⁸ Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper.

¹⁹ Quoniam iniquitatem meam annunciaro: et cogitabo pro peccato meo.

²⁰ Inimici autem mei vivunt, et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique.

²¹ Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant in me: quoniam sequebar bonitatem.

²² Ne derelinquas me Domine Deus meus: ne discesseris a me,

²³ Intende in adiutorium meum. Domine Deus salutis meae.

38(39). Oratio vexati.

¹ In finem, ipsi Idithun, Canticum David. XXXVIII.

^{Propter peccatores dolorem abscondit,} ² Dixi: Custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, cum consideret peccator adversum me.

³ Obmutui, et humiliatus sum, et silui a bonis: et dolor meus renovatus est.

⁴ Concealuit eorū meū intra me: et in meditatione mea exardescet ignis. ⁵ Locutus sum in lingua mea:

^{vanitatem humanam considerat,} Notum fac mihi Domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam quid desit mihi.

⁶ Ecce mensurabiles posuisti dies meos: et substantia mea tamquam nihilum ante te.

Verumtamen universa vanitas, omnis homo vivens.

⁷ Verumtamen in imagine pertransit homo: sed et frustra conturbatur. Thesaurizat: et ignorat cui congregabit ea.

^{Dominum salvatorem exspectat,} ⁸ Et nunc quae est expectatio mea? nonne Dominus? et substantia mea apud te est.

⁹ Ab omnibus iniquitatibus meis eruc me: opprobrium insipienti dedisti me.

¹⁰ Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu fecisti:

¹¹ amove a me plagas tuas. ¹² A fortitudine manus tuae ego defeci in inreparationibus: propter iniquitatem corripiasti hominem. Et tabescere feeisti sicut araneam animam eius:

verumtamen vane conturbatur omnis homo.

¹³ Exaudi orationem meam Domine, et deprecationem meam: auribus percipe lacrymas meas. Ne sileas:

quoniam advena ego sum apud te, et peregrinus, sicut omnes patres mei.

¹⁴ Remitte mihi, ut refrigererem prius quam abeam; et amplius non ero.

39(40). Preces cruciati.

¹ In finem, Psalmus ipsi David. XXXIX.

- ² Expectans expectavi Dominum, et intendit mihi. ³ Et exaudivit preces meas: ^{E summa miseria creptus} et eduxit me de lacu miseriæ, et de luto fœcis.
Et statuit super petram pedes meos: et direxit gressus meos.
- ⁴ Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro.
Videbunt multi, et timebunt: et sperabunt in Domino.
- ⁵ Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius: et non respexit in vanitates et insanias falsas.
- ⁶ Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua: et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.
Annunciavi et locutus sum: multiplicati sunt super numerum.
- ⁷ ^aSacrificium et oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi. Holocaustum gratias agit, et pro peccato non postulasti:
- ⁸ tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me
⁹ ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, et legem tuam in medio cordis mei.
- ¹⁰ Annunciavi iustitiam tuam in ecclesia magna. ecce labia mea non prohibebo:
Domine tu seisti.
- ¹¹ Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam, et veritatem tuam a consilio multo.
- ¹² Tu autem Domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua et veritas tua semper suscepserunt me.
- ¹³ Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehendenterunt me iniquitates meæ, et non potui ut viderem.
Multiplicatae sunt super capillos capitum mei: et eorum meum dereliquit me.
- ¹⁴ Complaceat tibi Domine ut eruas me: ^bDomine, ad adiuvandum me respice.
- ¹⁵ ^cConfundantur et revereantur simul, qui querunt animam meam, ut auferant eam.
Convertantur retrorsum, et revereantur qui volunt mihi mala.
- ¹⁶ Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.
- ¹⁷ Exultent et letentur super te omnes querentes te: et dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.
- ¹⁸ Ego autem mendicus sum, et pauper: Dominus sollicitus est mei.
Adiutor meus, et protector meus tu es: Deus meus ne tardaveris.

40(41). Meditatio ægroti.

¹ In finem, Psalmus ipsi David. XL.

- ² Beatus qui intelligit super egenum, et pauperem: in die mala liberabit eum ^{Vir misericors,} Dominus.
- ³ Dominus conservet eum, et vivifecit eum,
et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum eius.
- ⁴ Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: universum stratum eius versasti in infirmitate eius.
- ⁵ Ego dixi: Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi.
- ⁶ Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, et peribit nomen eius?
- ⁷ Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur, cor eius congregavit iniquitatem sibi. Egregiebatur foras, et loquebatur ^{ægrotus et inimice tractatus,} in idipsum.
- Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi.
- ⁹ Verbum iniquum constituerunt adversum me: Numquid qui dormit non adiicit ut resurgat?

¹⁰ ^aEtenim homo pacis meæ, in quo speravi: qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.

^{misericor-} ¹¹ Tu autem Domine miserere mei, et resuscita me: et retribuam eis.

^{diam Do-} ¹² In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus mens ^{se-sequitur:} super me.

¹³ Me autem propter innocentiam suscepisti: et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.

^{doxologia prima.} ¹⁴ Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo, et usque in sæculum: fiat, fiat.

II. Psalmi filiis Core ascripti. 41—48 (hebr. 42—49).

41(42). Desiderium exsulis.

¹ In finem, Intellectus filiis Core. XLI.

^{Deum} ^{sitit,} ² Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

³ Sitivit anima mea ad Deum fortè vivum: quando veniam et apparebo ante faciem Dei?

⁴ Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?

⁵ Hæc recordatus sum, et effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei: In voce exultationis, et confessionis: sonus epulantis.

⁶ Quare tristis es anima mea? et quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, ⁷ et Deus meus.

anxiūm eius im- plorat, Ad me ipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Iordanis, et Hermonium a monte modico.

⁸ Abyssus abyssum invocat, in voce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua, et fluctus tui super me transierunt.

⁹ In die mandavit Dominus misericordiam suam: et nocte canticum eius. Apud me oratio Deo vitæ meæ.

¹⁰ dicam Deo: Susceptor meus es, Quare oblitus es mei? et quare contrastatus incedo, dum affligit me inimicus?

¹¹ Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei: Dum dicunt mihi per singulos dies: Ubi est Deus tuus?

¹² quare tristis es anima mea? et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

42(43). Continuatio Psalmi præcedentis.

¹ Psalmus David. XLII.

^{reductio-} ^{dem sperat.} Iudica me Deus, et discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo, et doloso erue me.

² Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

³ Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.

⁴ Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat inventum meum. Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus:

⁵ quare tristis es anima mea? et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

43(44). Lamentatio populi Israel.

¹ In finem, filii Core ad intellectum. XLIII.

- ² Deus auribus nostris audivimus: patres nostri annunciarunt nobis.
 Opus, quod operatus es in diebus eorum: et in diebus antiquis.
- ³ Manus tua gentes disperdidit, et plantasti eos:
 affixisti populos, et expulisti eos:
- ⁴ Nec enim in gladio suo possederunt terram, et brachium eorum non salvavit eos:
 Sed dextera tua, et brachium tuum, et illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis.
- ⁵ Tu es ipse rex meus et Deus meus: qui mandas salutes Iacob.
- ⁶ In te inimicos nostros ventilabimus cornu, et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.
- ⁷ Non enim in areu meo sperabo: et gladius meus non salvabit me.
- ⁸ Salvasti enim nos de afflictionibus nos: et odientes nos confudisti.
- ⁹ In Deo laudabimus tota die: et in nomine tuo confitebimus in sæculum.
- ¹⁰ Nunc autem repulisti et confudisti nos: et non egredieris Deus in virtutibus nostris. repulsum et confusus est,
- ¹¹ Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros: et qui oderunt nos, diripiebant sibi.
- ¹² Dedisti nos tamquam oves escarum: et in gentibus dispersisti nos.
- ¹³ Vendidisti populum tuum sine pretio: et non fuit multitudo in commutationibus eorum.
- ¹⁴ Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem et derisum his, qui sunt in circuitu nostro.
- ¹⁵ Posuisti nos in similitudinem Gentibus: commotionem capitum in populis.
- ¹⁶ Tota die verecundia mea contra me est, et confusio faciei meae cooperuit me.
- ¹⁷ A voce exprobrantis, et obloquentis: a facie inimici, et persequentis.
- ¹⁸ Haec omnia venerunt super nos, nec oblii sumus te: et inique non egimus in testamento tuo. lacet ipsi adhaereat et ab eo redemptionem speret.
- ¹⁹ Et non recessit retro cor nostrum: et declinasti semitas nostras a via tua:
- ²⁰ Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, et cooperuit nos umbra mortis.
- ²¹ Si oblii sumus nomen Dei nostri, et si expandimus manus nostras ad deum alienum:
- ²² Nonne Deus requiret ista? ipse enim novit abscondita cordis.
- ^aQuoniam propter te mortificamur tota die: aestimati sumus sicut oves occisionis.
- ²³ Exurge, quare obdormis Domine? exurge, et ne repellas in finem.
- ²⁴ Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiae nostræ et tribulationis nostræ?
- ²⁵ Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster.
- ²⁶ Exurge Domine, adiuva nos: et redime nos propter nomen tuum.

44(45). Epithalamium christianum.

¹ In finem, pro iis, qui commutabuntur, filii Core, ad intellectum. Cantium pro dilecto. XLIIII.

- ² Eruerat cor meum verbum bonum: dieo ego opera mea regi. Lingua mea Christus sponsus, calamus scribae, velociter scribentis.
- ³ Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te Deus in eternum.
- ⁴ Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime, ⁵ Specie tua et pulchritudine tua
 intende, prospere procede, et regna. Propter veritatem et mansuetudinem, et iustitiam: et deducet te mirabiliter dextera tua.

- ⁶ Sagittæ tuæ acutæ. populi sub te eadent, in corda inimicorum regis.
⁷ ^aSedes tua Deus in sæculum sæculi: virga directionis virga regni tui.
⁸ Dilexisti iustitiam, et odisti iniuriam: propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiae præ consortibus tuis.
⁹ Myrrha, et gutta, et easia a vestimentis tuis, a domibus eburneis: ex quibus delectaverunt te
¹⁰ filii regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate.

- Ecclesia sponsa. ¹¹ Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam: et obliviscere populum tuum, et domum patris tui.
¹² Et concupisces rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum.
¹³ Et filiae Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur: omnes divites plebis.
¹⁴ Omnis gloria eius filiae regis ab intus, in fimbriis aureis ¹⁵ circumamicta varietatibus.
Adducentur regi virgines post eam: proximæ eius afferentur tibi.
¹⁶ Afferentur in lætitia et exultatione: adducentur in templum regis.
filii am-
borum. ¹⁷ Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram.
¹⁸ Memores erunt nominis tui in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum: et in sæculum sæculi.

45(46). Refugium Israëlis.

¹ In finem, filiis Core pro arcanis, Psalmus XLV.

- Dominus virtutum, ² Deus noster refugium, et virtus: adiutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.
³ Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris.
⁴ Sonuerunt, et turbatæ sunt aquæ eorum: conturbati sunt montes in fortitudine eius.
⁵ Fluminis impetus lætitificat civitatem Dei: sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.
⁶ Deus, in medio eius, non commovebitur: adiuvabit eam Deus mane diluculo.
qui gentes conterit. ⁷ Conturbatæ sunt gentes, et inclinata sunt regna: dedit vocem suam, mota est terra.
⁸ Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Iacob.
⁹ Venite, et videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram:
¹⁰ auferens bella usque ad finem terræ. Arcum conteret, et confringet arma: et scuta comburet igni:
¹¹ Vacate, et videte quoniam ego sum Deus: exaltabor in gentibus, et exaltabor in terra.
¹² Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Iacob.

46(47). Rex omnium populorum.

¹ In finem, præ filiis Core Psalmus XLVI.

- Dominus gentes sub-
iecit. ² Omnes Gentes plaudite manibus: iubilate Deo in voce exultationis.
³ Quoniam Dominus exælsus, terribilis: Rex magnus super omnem terram.
⁴ Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris.
⁵ Elegit nobis hereditatem suam: speciem Iacob, quam dilexit.

⁶ a Ascendit Deus in iubilo: et Dominus in voce tubæ.

a quibus
laudandus
est.

⁷ Psallite Deo nostro, psallite: psallite Regi nostro, psallite.

⁸ Quoniam Rex omnis terræ Deus: psallite sapienter.

⁹ Regnabit Deus super gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.

¹⁰ Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham:

quoniam dñi fortes terræ, vehementer elevati sunt.

47(48). Ierusalem liberata.

¹ Psalmus Cantici filii Core secunda sabbati. XLVII.

² Magnus Dominus, et laudabilis nimis in civitate Dei nostri, in monte sancto eius. Sion in

³ Fundatur exultatione universæ terræ mons Sion, latera Aquilonis, civitas suo

Regis magni.

⁴ Deus in domibus eius cognoscetur, cum suscipiet eam.

⁵ Quoniam ecce reges terræ congregati sunt: convenerunt in unum.

⁶ Ipsa videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt:

⁷ tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis,

⁸ in spiritu vehementi conteres naves Tharsis.

⁹ Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri: Deus fundavit eam in æternum.

¹⁰ Suscepimus Deus misericordiam tuam, in medio templi tui.

laetatur
et exultat.

¹¹ Secundum nomen tuum Deus, sic et laus tua in fines terræ: iustitia plena est dextera tua.

¹² Laetetur mons Sion, et exultent filiae Iudæ, propter iudicia tua Domine.

¹³ Circundate Sion, et complectimini eam: narrate in turribus eius.

¹⁴ Ponite corda vestra in virtute eius: et distribuite domos eius, ut enaretis in progenie altera.

¹⁵ Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum, et in sæculum sæculi: ipse reget nos in sæcula.

48(49). Sortes diversæ hominum.

¹ In finem, filiis Core Psalmus. XLVIII.

² Audite hæc omnes Gentes: auribus percipite omnes, qui habitatis orbe: Psalmista

omnes
docet.

³ Quique terrigenæ, et filii hominum: simul in unum dives et pauper.

⁴ Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam.

⁵ b Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam.

⁶ Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me: iniquos

perituros,

⁷ Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine divitiarum suarum gloriantur.

⁸ Frater non redimit, redimet homo: non dabit Deo placationem suam.

⁹ Et pretium redemptionis animæ suæ: et laborabit in æternum,

¹⁰ et vivet adhuc in finem. ¹¹ Non videbit interitum.

Et cum viderit sapientes morientes: simul insipiens, et stultus peribunt. Et relinquunt alienis divitias suas:

¹² et sepulchra eorum domus illorum in æternum. Tabernacula eorum in progenie, et progenie: vocaverunt nomina sua in terris suis.

¹³ Et homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, et similis factus est illis.

¹⁴ Hæc via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt.

iustos
autem
redimen-
dos esse.

¹⁵ Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos.

Et dominabuntur eorum iusti in matutino: et auxilium eorum veteraset in inferno a gloria eorum.

- ¹⁶ Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cum acceperit me.
¹⁷ Ne timueris cum dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus eius.
¹⁸ Quoniam cum interierit, non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius.
¹⁹ Quia anima eius in vita ipsius benedicitur: confitebitur tibi cum beneficeris ei.
²⁰ Introibit usque in progenies patrum suorum: et usque in aeternum non videbit lumen.
²¹ Homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, et similis factus est illis.

III. Psalmus Asapho ascriptus.

49(50). Sacrificium Deo acceptum.

¹ Psalmus Asaph. XLIX.

Deus iudex Deus deorum Dominus locutus est: et vocavit terram, A solis ortu usque ad occasum:

- ² ex Sion species decoris eius.
³ Deus manifeste veniet: Deus noster et non silebit.
 Ignis in conspectu eius exardescet: et in circuitu eius tempora validas.
⁴ Advocabit cælum desursum: et terram discernere populum suum.
⁵ Congregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentum eius super sacrificia.
⁶ Et annunciat cæli iustitiam eius: quoniam Deus iudex est.

^{bonis operibus,} ⁷ Audi populus meus, et loquar: Israel, et testificabor tibi: Deus Deus tuus ego sum.
⁸ Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.
⁹ Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos.
¹⁰ Quoniam meæ sunt omnes feræ silvarum, iumenta in montibus et boves.
¹¹ Cognovi omnia volatilia cæli: et pulchritudo agri mecum est.
¹² Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terræ, et plenitudo eius.
¹³ Numquid manducabo carnes taurorum? aut sanguinem hircorum potabo?
¹⁴ Immola Deo sacrificium laudis: et redde Altissimo vota tua.
¹⁵ Et invoca me in die tribulationis: eruam te, et honorificabis me.

non veribus honoratur. ¹⁶ Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras iusticias meas, et assumis testamentum meum per os tuum?

- ¹⁷ Tu vero odisti disciplinam: et proiecisti sermones meos retrorsum:
¹⁸ Si videbas furem, currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam ponebas.
¹⁹ Os tuum abundavit malitia: et lingua tua concinnabat dolos.
²⁰ Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, et adversus filium matris tuæ ponebas scandalum:
²¹ haec fecisti, et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis:
 arguam te, et statuam contra faciem tuam.
²² Intelligite haec qui obliscimini Deum: nequando rapiat, et non sit qui eripiat.
²³ Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter, quo ostendam illi salutare Dei.

IV. Psalmi Davidi ascripti, 50—71 (hebr. 51—72).

50(51). Pœnitentia regis.

¹ In finem, Psalmus David, ² Cum venit ad eum Nathan Propheta, quando intravit ad Bethsabee. (2 Reg. 12.) L.

- Peccata confitetur,** ³ Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.
⁴ Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.

⁵ Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper.

⁶ Tibi soli peccavi, et malum coram te feci:
aut iustificeris in sermonibus tuis, et vincas eum iudicaris.

⁷ Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea.

⁸ Ecce enim veritatem dilexisti: incerta, et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi.

⁹ ^bAsperges me hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealabor.

¹⁰ Auditui meo dabis gaudium et laetitiam: et exultabunt ossa humiliata.

¹¹ Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele.

¹² Cor mundum crea in me Deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis. ^{absolutio-}

^{nem petit,} ¹³ Ne proliicias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

¹⁴ Redde mihi laetitiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me.

¹⁵ Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te convertentur.

¹⁶ Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meae: et exultabit lingua mea ^{satisfac-}
^{nem pro-}
^{mittit;} iustitiam tuam.

¹⁷ Domine, labia mea aperies: et os meum annunciat laudem tuam.

¹⁸ Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis.

¹⁹ Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum, et humiliatum Deus
non despicies.

²⁰ Benigne fae Domine in bona voluntate tua Sion: ut ædificantur muri Ierusalem. ^{additamen-}

^{tum recen-}
^{tius.} ²¹ Tunc acceptabis sacrificium iustitiae, oblationes, et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

51(52). Pœna maligni.

¹ In finem, Intellexus David, ² Cum venit Doeg Idumæus, et nunciavit Sauli:
Venis David in domum Achimelech. (1 Reg. 22, 9.) LI.

³ Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?

Potens in
iniquitate

⁴ Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum.

⁵ Dilexisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui æquitatem.

⁶ Dilexisti omnia verba præcipitationis, lingua dolosa.

⁷ Propterea Deus destruet te in finem, evellet te, et emigrabit te de tabernaculo ^{destruitur}
tuo: et radicem tuam de terra viventium. ^{et evellitur,}

⁸ Videbunt iusti, et timebunt, et super eum ridebunt, et dicent:

⁹ ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum: Sed speravit in multitudine
divitiarum suarum: et prævaluuit in vanitate sua.

¹⁰ Ego autem, sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei in ^{iusto fruc-}
^{tificante.} æternum: et in sæculum sæculi.

¹¹ Confitebor tibi in sæculum quia fecisti: et expectabo nomen tuum, quoniam
bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

52(53). Sors impiorum.

¹ In finem, Pro Maeleth intelligentiae David. LII.

Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus.

Vita
eorum

² Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum.

³ ^cDeus de cælo prospexit super filios hominum:
ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.

⁴ ^dOmnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt:
non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

^{50, 6} ^aRom 3, 4. — ⁹ ^bLv 14; Nm 19. — ^{52, 3} ^cPs 13, 2. — ⁴ ^dRom 3, 12.

atque poena. ⁵ Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut eibum panis? ⁶ Deum non invocaverunt: illie trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos. ⁷ Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum converterit Deus captivitatem plebis sua. exultabit Iacob, et lætabitur Israel.

53(54). Petatio auxilii.

¹ In finem, In carminibus intellectus David, ² Cum venissent Ziphæi, et dixissent ad Saul: Nonne David absconditus est apud nos? (*I Reg. 23, 19. et 26, 1.*) LIII.

Tribulatus ^{Deum} invocat. ³ Deus in nomine tuo salvum me fac: et in virtute tua iudica me. ⁴ Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei. ⁵ Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quesierunt animam meam: et non proposuerunt Deum ante conspectum suum.

auxiliante laudaturus est. ⁶ Ecce enim Deus adiuvat me: et Dominus susceptor est animæ meæ. ⁷ Averte mala inimicis meis: et in veritate tua disperde illos. ⁸ Voluntarie sacrificabo tibi, et confitebor nomini tuo Domine: quoniam bonum est: ⁹ Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos meos despexit oculus meus.

54(55). Clamor circumventi.

¹ In finem, In carminibus intellectus David. LIII.

Ab inimicis conturbatus. ² Exaudi Deus orationem meam, et ne despixeris deprecationem meam: ³ intende mihi, et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea: et conturbatus sum ⁴ a voce inimici, et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates: et in ira molesti erant mihi. ⁵ Cor meum conturbatum est in me: et formido mortis cecidit super me. ⁶ Timor et tremor venerunt super me: et contexerunt me tenebræ: ⁷ Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam? ⁸ Ecce elongavi fugiens: et mansi in solitudine. ⁹ Expectabam eum, qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus, et tempestate. ¹⁰ Præcipita Domine, divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem, et contradictionem in civitate. ¹¹ Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas: et labor in medio eius, ¹² et iniustitia. Et non defecit de plateis eius usura, et dolus.

ab amicissimo derelictus. ¹³ Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuisse utique. Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. ¹⁴ Tu vero homo unanimis: dux meus, et notus meus: ¹⁵ Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulavimus cum consensu. ¹⁶ Veniat mors super illos: et descendant in infernum viventes: Quoniam nequitiae in habitaculis eorum: in medio eorum.

in Domino confidit. ¹⁷ Ego autem ad Deum clamavi: et Dominus salvabit me. ¹⁸ Vesperi, et mane, et meridie narrabo et annunciaro: et exaudiet vocem meam. ¹⁹ Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum. ²⁰ Exaudiet Deus, et humiliabit illos, qui est ante sæcula. Non enim est illis commutatio, et non timuerunt Deum:

- ²¹ extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius,
²² divisi sunt ab ira vultus eius: et appropinquavit cor illius.
 Molliti sunt sermones eius super oleum: et ipsi sunt iacula.
²³ ^aIacta super Dominum curam tuam, et ipse te enutriet: non dabit in aeternum
 fluctuationem iusto.
²⁴ Tu vero Deus deduces eos, in puteum interitus. Viri sanguinum, et dolosi
 non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.

55(56). Spes impugnati.

¹ In finem, Pro populo, qui a Sanetis longe factus est, David in tituli inscriptionem, cum tenuerunt eum Allophyli in Geth. (*I Reg. 21, 12.*) LV.

- ² Miserere mei Deus, quoniam conculeavit me homo: tota die impugnans tribu-
 lavit me. Sperat
in Deo,
- ³ Conculeaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me.
- ⁴ Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo.
- ⁵ In Deo laudabo sermones meos,
 in Deo speravi: non timebo quid faciat mihi caro.
- ⁶ Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum,
 in malum.
- ⁷ Inhabitabunt et abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt. Sieut susti-
 nuerunt animam meam,
- ⁸ pro nihilo salvos facies illos: in ira populos confringes.
- Deus, ⁹ vitam meam annunciasi tibi: posuisti lacrymas meas in conspectu tuo. qui la-
crysma
considerat.
- Sicut et in promissione tua:
- ¹⁰ tunc convertentur iniungi mei retrorsum: In quaecumque die invocavero te:
 ecce cognovi quoniam Deus meus es.
- ¹¹ In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem:
 in Deo speravi, non timebo quid faciat mihi homo.
- ¹² In me sunt Deus vota tua, quae reddam, laudationes tibi.
- ¹³ Quoniam eripuisti animam meam de morte, et pedes meos de lapsu: ut
 placeam coram Deo in lumine viventium.

56(57). Confidentialia conculcati.

¹ In finem, Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, cum fugeret a facie
 Saul in speluncam. (*I Reg. 22, 1. et 24, 4.*) LVI.

- ² Miserere mei Deus, miserere mei:
 quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec
 transeat iniquitas. Confidit in
Domino,
- ³ Clamabo ad Deum altissimum: Deum qui beneficet mihi.
- ⁴ Misit de caelo, et liberavit me: dedit in opprobrium conculeantes me. Misit
 Deus misericordiam suam, et veritatem suam,
- ⁵ et eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus.
 Filii hominum dentes eorum arma et sagittae: et lingua eorum gladius acutus.
- ⁶ Exaltare super caelos Deus: et in omnem terram gloria tua.
- ⁷ Laqueum paraverunt pedibus meis: et incurvaverunt animam meam.
 Foderunt ante faciem meam foveam: et inciderunt in eam. cui psallet.
- ⁸ Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, et psalmum dicam.
- ⁹ Exurge gloria mea, exurge psalterium et cithara: exurgam diluculo.
- ¹⁰ Confitebor tibi in populis Domine: et psalmum dicam tibi in gentibus:

- ¹¹ Quoniam magnificata est usque ad cælos misericordia tua. et usque ad nubes veritas tua.
¹² Exaltare super cælos Deus: et super omnem terram gloria tua.

57(58). Sors iudicum iniquorum.

¹ In finem, Ne disperdas, David in tituli inscriptionem. LVII.

Iniustitia
corum

- ² Si vere utique iustitiam loquimini: recta iudicate filii hominum.
³ Etenim in corde iniquitates operamini: in terra iniustitias manus vestræ con-
cinnant.
⁴ Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.
⁵ Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, et obturantis
aures suas,
⁶ Quæ non exaudiet voce incantantium: et benefici incantantis sapienter.
atque interi-
tus.
⁷ Dens conteret dentes corum in ore ipsum: molas leonum confringet Dominus.
⁸ Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrans: intendit areum suum donec
infirmentur.
⁹ Sieut cera, quæ fluit, auferentur: supercedidit ignis, et non viderunt solem.
¹⁰ Priusquam intellegenter spinæ vestræ rhamnum: sicut viventes, sic in ira
absorbet eos.
¹¹ Lætabitur iustus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine
peccatoris.
¹² Et dicet homo: Si utique est fructus iusto: utique est Deus iudicans eos in terra.

58(59). Refugium tribulati.

¹ In finem, Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul,
et custodivit domum eius, ut eum interficeret. (*I Reg. 19, 11.*) LVIII.

Contra ins-
urgentibus
in se

- ² Eripe me de inimicis meis Deus meus: et ab insurgentibus in me libera me.
³ Eripe me de operantibus iniquitatem: et de viris sanguinum salva me.
⁴ Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortæ.
⁵ Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine: sine iniquitate cœcurri,
et direxi.
⁶ Exurge in occursum meum, et vide:
et tu Domine Deus virtutum, Deus Israel,
Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus, qui operantur
iniquitatem.
⁷ Convertentur ad vesperam: et famem patientur ut canes, et circuibunt civitatem.
⁸ Ecce loquentur in ore suo, et gladius in labiis eorum: quoniam quis audivit?
⁹ Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum deduces omnes gentes.
¹⁰ Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deus susceptor meus es:
¹¹ Deus meus misericordia eius præveniet me. ¹² Deus ostendet mihi super inimicos
meos,

Dominum
misericor-
dem invoca-
cat.

- ne occidas eos: nequando obliseantur populi mei.
Disperge illos in virtute tua: et depone eos protector meus Domine:
¹³ Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum: et comprehendantur in
superbia sua.
Et de exæeratione et mendacio annunciantur ¹⁴ in consummatione: in ira
consummationis, et non erunt.
Et scient quia Deus dominabitur Iacob: et finium terræ.
¹⁵ Convertentur ad vesperam, et famem patientur ut canes: et circuibunt civitatem.
¹⁶ Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati, et murmurab-
bunt.
¹⁷ Ego autem cantabo fortitudinem tuam: et exultabo mane misericordiam tuam.

Quia factus es susceptor meus, et refugium meum, in die tribulationis meæ.
¹⁸ Adiutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es: Deus meus misericordia mea.

59(60). Imploratio repulsorum.

¹ In finem, Pro his, qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam, ² cum succedit Mesopotamiam Syriæ, et Sobal, et convertit Joab, et percussit Idumæam in valle Salinarum duodecim millia. (*2 Reg. 8, 1. et 10, 7. et 1 Par. 18, 1.*) LIX.

³ Deus repulisti nos, et destruxisti nos: iratus es, et misertus es nobis.

Populus a
Deo repul-
sus

⁴ Commovisti terram, et conturbasti eam: sana contritiones eius, quia commota est.

⁵ Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis.

⁶ Dediti metuentibus te significationem: ut fugiant a facie arcus:

Ut liberentur dilecti tui: ⁷ salvum fac dextera tua, et exaudi me.

⁸ Deus locutus est in sancto suo: Lætabor,

auxilium
Dei repel-
lentis petit.

et partibor Sichimam: et convallem tabernaculorum metibor.

⁹ Meus est Galaad, et meus est Manasses: et Ephraim fortitudo capitii mei.
Iuda rex meus:

¹⁰ Moab olla spei meæ. In Idumæam extendam calcementum meum: mihi alienigenæ subditi sunt.

¹¹ Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?

¹² Nonne tu Deus, qui repulisti nos: et non egredieris Deus in virtutibus nostris?

¹³ Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.

¹⁴ In Deo faciemus virtutem: et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

60(61). Oratio regis fugientis.

¹ In finem, In hymnis David. LX.

² Exaudi Deus deprecationem meam: intende orationi meæ.

A Deo
exauditus

³ A finibus terræ ad te clamavi: dum anxiaretur cor meum, in petra exaltasti me. Deduxisti me,

⁴ quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici.

⁵ Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula: protegar in velamento alarum tuarum.

⁶ Quoniam tu Deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

⁷ Dies super dies regis adiicies: annos eius usque in diem generationis et generationis.

gratiam
ulteriore
orat.

⁸ Permanet in æternum in conspectu Dei: misericordiam et veritatem eius quis requirit?

⁹ Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi: ut reddam vota mea de die in diem.

61(62). Unica securitas nostra.

¹ In finem, Pro Idithun, Psalmus David. LXI.

² Nonne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum.

In Deo
salvatore
est,

³ Nam et ipse Deus meus, et salutaris meus: susceptor meus, non movebor amplius.

⁴ Quousque irruitis in hominem? interficitis universi vos: tamquam parieti inclinato et maceræ depulsæ?

⁵ Verumtamen premium meum cogitaverunt repellere, euerri in siti: ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant.

⁶ Verumtamen Deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea.

⁷ Quia ipse Deus meus, et salvator meus: adiutor mens, non emigrabo.

⁸ In Deo salutare meum, et gloria mea: Deus auxilii mei, et spes mea in Deo est.
⁹ Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra:
 Deus adiutor noster in æternum.

<sup>non in
vanis ho-
minibus.</sup> ¹⁰ Verumtamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris:
 ut decipient ipsi de vanitate in idipsum.
¹¹ Nolite sperare in iniuitate, et rapinas nolite concupiscere: divitiae si affluant,
 nolite eor apponere.
¹² Semel locutus est Deus, duo haec audivi, quia potestas Dei est,
¹³ et tibi Domine misericordia: ^aquia tu reddes unicuique iuxta opera sua.

62(63). Desiderium et spes fugientis.

• ¹ Psalmus David, Cum esset in deserto Idumææ. (1 Reg. 22, 5.) LXII.

<sup>In dœserto
Deum sitit,</sup> ² Deus Deus meus ad te luce vigilo.
 Sitivit in te anima mea, quam multiplicit tibi caro mea. ³ In terra deserta,
 et invia, et inaquosa:
 sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam, et gloriam tuam.
⁴ Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.
⁵ Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo levabo manus meas.
⁶ Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit
 os meum.

<sup>adiutori
suo adhaeret.</sup> ⁷ Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te:
⁸ quia fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum tuarum exultabo,
⁹ adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.
¹⁰ Ipsi vero in vanum quæsierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ:
¹¹ tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.
¹² Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia obstruc-
 tum est os loquentium iniqua.

63(64). Conventus malignantium.

• ¹ In finem, Psalmus David. LXIII.

<sup>Immaculato
insidiatur,</sup> ² Exaudi Deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam
 meam.
³ Protexisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniuitatem.
⁴ Quia exaceruerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram,
⁵ ut sagittent in occultis immaculatum. ⁶ Subito sagittabant eum, et non timebunt:
 firmaverunt sibi sermonem nequam. Narraverunt ut absconderent laqueos:
 dixerint: Quis videbit eos?
⁷ Scrutati sunt iniuitates: defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo
 ad eor altum:

<sup>sed a Deo
dissipatur.</sup> ⁸ et exaltabitur Deus. Sagittæ parvolorum factæ sunt plagæ eorum:
⁹ et infirmatæ sunt contra eos linguae eorum. Conturbati sunt omnes qui vide-
 bant eos:
¹⁰ et timuit omnis homo. Et annunciaverunt opera Dei: et facta eius intel-
 lexerunt.
¹¹ Lætabitur iustus in Domino. et sperabit in eo, et laudabuntur omnes recti corde.

64(65). Gratiarum actio.

• ¹ In finem, Psalmus David, Canticum Hieremiæ, et Ezechielis populo transmi-
 grationis, cum inciperent exire. LXIII.

² Te decet hymnus Deus in Sion: et tibi reddetur votum in Ierusalem.

³ Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

⁴ Verba iniquorum prævaluerunt super nos: et impietatibus nostris tu propitiaberis.

⁵ Beatus, quem elegisti, et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis.

Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum, ⁶ mirabile in æquitate.

Pro remis-
sione pec-
catorum,

Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terræ, et in mari longe. ^{guberna-}

⁷ Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia:

⁸ qui conturbas profundum maris sonum fluctuum eius.

Turbabuntur gentes, ⁹ et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini et vespere delectabis.

¹⁰ Visitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam. Flumen ^{fertilitate} _{terræ.}

Dei repletum est aquis,

parasti cibum illorum: quoniam ita est præparatio eius.

¹¹ Rivos eius inebria, multiplica genima eius:
in stillicidiis eius lætabitur germinans.

¹² Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: et campi tui replebuntur ubertate.

¹³ Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accingentur.

¹⁴ Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento: clamabunt,
etenim hymnum dicent.

65(66). Laus Dei servatoris.

¹ In finem, Canticum Psalmi resurrectionis. LXV.

Educti in
refrigerium

Iubilate Deo omnis terra,

² psalmum dicite nomini eius: date gloriam laudi eius.

³ Dicite Deo quam terribilia sunt opera tua Domine! in multitudine virtutis
tua mentientur tibi inimici tui.

⁴ Omnis terra adoret te, et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.

⁵ Venite, et videte opera Dei: terribilis in consiliis super filios hominum.

⁶ Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi lætabimus
in ipso.

⁷ Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi eius super gentes respiciunt:
qui exasperant non exaltentur in semetipsis.

⁸ Benedicite Gentes Deum nostrum: et auditam facite vocem laudis eius.

⁹ Qui posuit animam meam ad vitam: et non dedit in commotionem pedes meos.

¹⁰ Quoniam probasti nos Deus: igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.

¹¹ Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro:

¹² imposuisti homines super capita nostra. Transivimus per ignem et aquam:
et eduxisti nos in refrigerium.

¹³ Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea,

Deo vota
reddunt.

¹⁴ quæ distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum, in tribulazione mea.

¹⁵ Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves
cum hircis.

¹⁶ Venite, audite, et narrabo, omnes qui timetis Denm, quanta fecit animæ meæ.

¹⁷ Ad ipsum ore meo clamavi, et exaltavi sub lingua mea.

¹⁸ Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.

¹⁹ Propterea exaudivit Deus, et attendit voci deprecationis meæ.

²⁰ Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, et misericordiam suam a me.

66(67). Benedictio Dei.

¹ In finem, In hymnis, Psalmus Cantici David. LXVI.

² Deus misereatur nostri, et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos,
et misereatur nostri.

Petitor in
salutem
gentium.

³ Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum.

⁴ Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.

⁵ Lætentur et exultent gentes: quoniam iudicas populos in æquitate, et gentes in terra dirigis.

⁶ Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes:

⁷ terra dedit fructum suum. Benedicat nos Deus. Deus noster,

⁸ benedicat nos Deus: et metuant eum omnes fines terræ.

67(68). Cantus triumphalis.

¹ In finem, Psalmus Cantici ipsi David. LVII.

Deus inimicos suos dissipat, ² Exurgat Deus, et dissipentur inimici eius, et fugiant qui oderunt eum, a facie eius.

³ Sieut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei.

⁴ Et iusti epulentur, et exultent in conspectu Dei: et delectentur in lætitia.

⁵ Cantate Deo, psalmum dicite nomini eius:

iter facite ei, qui ascendit super oceasum: Dominus nomen illi. Exultate in conspectu eius, turbabuntur a facie eius,

⁶ patris orphanorum, et iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo:

⁷ Deus qui inhabitare facit unius moris in domo: Qui educit vincitos in fortitudine, similiter eos, qui exasperant, qui habitant in sepulchris.

antiquitus populum suum deducit et adiuvit, ⁸ Dens cum egredereris in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto:

⁹ Terra mota est, etenim cæli distillaverunt a facie Dei Sinai, a facie Dei Israel.

¹⁰ Pluviam voluntariam segregabis Deus hereditati tuæ: et infirmata est, tu vero perfecisti eam.

¹¹ Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi, Deus.

¹² Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa.

¹³ Rex virtutum dilecti dilecti: et speciei domus dividere spolia.

¹⁴ Si dormiatis inter medios cleros,

pennæ columbæ deargentatae, et posteriora dorsi eius in pallore auri.

¹⁵ Dum discernit cælestis reges super eam, nive dealbabuntur in Selmon:

¹⁶ mons Dei, mons pinguis. Mons coagulatus, mons pinguis:

¹⁷ ut quid suspicamini montes coagulatos? Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.

¹⁸ Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in sancto.

¹⁹ Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus: Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum.

nunc quoque eum protegit, ²⁰ Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.

²¹ Deus noster, Deus salvos faciendi: et Donini Domini exitus mortis.

²² Veruntamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.

²³ Dixit Dominus: Ex Basan convertam, convertam in profundum maris:

²⁴ Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipso.

ideoque benedicitur, ²⁵ Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei: regis mei qui est in sancto.

²⁶ Prævenerunt principes coniuneti psallentibus, in medio iuvencularum tympanistriarum.

²⁷ In ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israel.

²⁸ Ibi Beniamin adolescentulus, in mentis excessu. Principes Iuda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.

gentes superabat ²⁹ Manda Deus virtuti tuae: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

³⁰ A templo tuo in Ierusalem, tibi offerent reges munera.

³¹ Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum:
ut excludant eos, qui probati sunt argento. Dissipa gentes, quae bella volunt:
³² venient legati ex Aegypto: Aethiopia præveniet manus eius Deo.

³³ Regna terræ, cantate Deo: psallite Domino: psallite Deo,
³⁴ qui ascendit super cælum cæli, ad Orientem. Eece dabit voci suæ vocem
virtutis,

³⁵ date gloriam Deo super Israel, magnificentia eius, et virtus eius in nubibus.

³⁶ Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem, et fortitudinem
plebi suæ, benedictus Deus.

68(69). Preces calamitosi.

¹ In finem, pro iis, qui commutabuntur, David. LXVIII.

² Salvum me fac Deus: quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam. ^{In summis}

³ Infixus sum in limo profundi: et non est substantia. Veni in altitudinem maris: ^{miseriis}
versans, et tempestas demersit me.

⁴ Laboravi clamans, raucae factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum
spero in Deum meum.

⁵ Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Confortati
sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste:
quæ non rapui, tunc exolvebam.

⁶ Deus tu scis insipientiam meam: et delicta mea a te non sunt abscondita.

⁷ Non erubescant in me qui expectant te Domine, Domine virtutum. Non con-
fundantur super me qui querunt te, Deus Israel.

⁸ Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam.

⁹ Extraneus factus sum fratribus meis, et peregrinus filii matris meæ.

¹⁰ Quoniam ^azelus domus tuæ comedit me: et ^bopprobria exprobrantium tibi,
cecederunt super me.

¹¹ Et operui in ieunio animam meam: et factum est in opprobrium mihi.

¹² Et posui vestimentum meum cilicium: et factus sum illis in parabolam.

¹³ Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: et in me psallebant qui
bibeant vinum.

¹⁴ Ego vero orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus. In mul- ^{liberationem}
titudine misericordiae tuæ exaudi me, in veritate salutis tuæ:

¹⁵ Eripe me de luto, ut non infigar: libera me ab iis, qui oderunt me, et de pro-
fundis aquarum.

¹⁶ Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum: neque
urgeat super me puteus os suum.

¹⁷ Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multi-
tudinem miserationum tuarum respice in me.

¹⁸ Et ne avertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me.

¹⁹ Intende animæ meæ, et libera eam: propter inimicos meos eripe me.

²⁰ Tu scis improperium meum, et confusionem meam, et reverentiam meam.

²¹ In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me,

improperium expectavit eorū meum, et miseriam.

Et sustinui qui simul contristaretur, et non fuit: et qui consolaretur, et non
inveni.

²² Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea potaverunt me aceto.

²³ Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, et in retributiones, et in scandalum.

²⁴ Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorum semper incurva.

²⁵ Effunde super eos iram tuam: et furor iræ tuæ comprehendat eos.

- ²⁶ ^aFiat habitatio eorum deserta: et in tabernaculis eorum non sit qui inhabet.
²⁷ Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt: et super dolorem vulnerum
 meorum addiderunt.
²⁸ Appone iniuriam super iniuriam eorum: et non intrent in iustitiam
 tuam.
²⁹ Deleantur de Libro viventium: et cum iustis non scribantur.

laudationem ³⁰ suam ac
 mundi
 Deo pro-
 mittit.
³¹ Laudabo nomen Dei cum cantico: et magnificabo eum in laude:
³² Et placebit Deo super vitulum novellum: cornua producentem et ungulas.
³³ Videant pauperes et lætentur: quærite Deum, et vivet anima vestra:
³⁴ Quoniam exaudivit pauperes Dominus: et vinetos suos non despexit.
³⁵ Laudent illum cæli et terra, mare, et omnia reptilia in eis.
³⁶ Quoniam Deus salvam faciet Sion: et aedificabuntur civitates Iuda.
 Et inhabitabunt ibi, et hereditate acquirent eam.
³⁷ Et semen servorum eius possidebit eam, et qui diligunt nomen eius, habita-
 bunt in ea.

69(70). Oratio afflicti.

¹ In finem, Psalmus David, In rememorationem, quod salvum fecerit eum
 Dominus. LXIX.

Dens inimi-
 cos confun-
 dat.
² Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuvandum me festina.
³ Confundantur, et revereantur, qui quærunt animam meam: ⁴ Avertantur
 retrorsum, et erubescant, qui volunt mihi mala:
 Avertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi: Euge, enge.
⁵ Exultent et lætentur in te omnes qui quærunt te, et dicant semper: Magnificetur
 Dominus: qui diligunt salutare tuum.
⁶ Ego vero egenus, et pauper sum: Deus adiuva me. Adiutor meus, et liberator
 meus es tu: Domine ne moreris.

70(71). Affectus senis vexati.

¹ Psalmus David, Filiorum Ionadab, et priorum captivorum. LXX.

In Domino
 sperat,
² In te Domine speravi, non confundar in æternum:
² in iustitia tua libera me, et eripe me. Inclina ad me aurem tuam, et salva
 me.
³ Esto mihi in Deum protectorem, et in locum munitum: ut salvum me facias,
 Quoniam firmamentum meum, et refugium meum es tu.
⁴ Deus meus eripe me de manu peccatoris, et de manu contra legem agentis
 et iniqui:
⁵ Quoniam tu es patientia mea Domine: Domine spes mea a iuventute mea.
⁶ In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris mee tu es protector meus:
 In te cantatio mea semper:
⁷ tamquam prodigium factus sum multis: et tu adiutor fortis.
⁸ Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam: tota die magnitudi-
 nem tuam.
⁹ Ne proiicias me in tempore senectutis: eum defecerit virtus mea, ne derelin-
 quas me.
¹⁰ Quia dixerunt inimici mei mihi: et qui custodiebant animam meam, consilium
 fecerunt in unum,
¹¹ Dicentes: Deus dereliquit eum, persecuimini, et comprehendite eum: quia
 non est qui eripiat.
¹² Deus ne elongeris a me: Deus meus in auxilium meum respice.

¹³ Confundantur, et deficiant detrahentes animæ meæ: operiantnr confusione,
et pudore qui quærunt mala mihi.

¹⁴ Ego autem semper sperabo: et adiiciam super omnem laudem tuam.

¹⁵ Os meum annunciat iustitiam tuam: tota die salutare tuum. Quoniam ^{semper eum laudabit.} non cognovi litteraturam,

¹⁶ introibo in potentias Domini: Domine memorabor iustitiae tuæ solius.

¹⁷ Deus docuisti me a iuventute mea: et usque nunc pronunciabo mirabilia tua.

¹⁸ Et usque in senectam et senium: Deus ne derelinquas me, Donec annunciem
brachium tuum generationi omni, quæ ventura est:

Potentiam tuam, ¹⁹ et iustitiam tuam Deus usque in altissima, quæ fecisti
magnalia: Deus quis similis tibi?

²⁰ Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, et malas: et conversus vivificasti
me: et de abyssis terræ iterum reduxisti me:

²¹ Multiplicasti magnificentiam tuam: et conversus consolatus es me.

²² Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam: Deus psallam
tibi in cithara, sanctus Israel.

²³ Exultabunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea, quam redemisti.

²⁴ Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi et reveriti
fuerint qui quærunt mala mihi.

71(72). Precatio pro rege.

¹ Psalmus. In Salomonem. LXXI.

² Deus iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis:
Iudicare populum tuum in iustitia, et pauperes tuos in iudicio.

Instus et pacificus sit,

³ Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam.

⁴ Iudicabit pauperes populi, et salvos faciet filios pauperum: et humiliabit
calumniatorem.

⁵ Et permanebit cum Sole, et ante Lunam, in generatione et generationem.

⁶ Descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram.

⁷ Orietur in diebus eius iustitia, et abundantia pacis: donec auferatur luna.

⁸ Et dominabitur a mari usque ad mare: et a flumine usque ad terminos orbis
terrarum.

in orbe terrarum dominetur,

⁹ Coram illo procident Æthiopes: et inimici eius terram lingent.

¹⁰ Reges Tharsis, et insulæ munera offerent: reges Arabum, et Saba dona
adducent:

¹¹ Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient ei:

¹² Quia liberabit pauperem a potente: et pauperem, cui non erat adiutor.

¹³ Parcer pauperi et inoppi: et animas pauperum salvas faciet.

¹⁴ Ex usuris et iniuitate redimet animas eorum: et honorabile nomen eorum
coram illo.

¹⁵ Et vivet, et dabitur ei de auro Arabiæ,
et adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei.

¹⁶ Et erit firmamentum in terra in summis montium,
superextolletur super Libanum fructus eius: et florebunt de civitate sieut
foenum terræ.

*benedicet
ae benedice-
tur;*

¹⁷ Sit nomen eius benedictum in sœcula: ante Solem permanet nomen eius.
Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eum.

¹⁸ Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus:

*doxologia
altera,*

¹⁹ Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum: et replebitur maiestate
eius omnis terra: fiat, fiat.

²⁰ Defecerunt laudes David filii Iesse.

finis.

V. Psalmi Asapho ascripti, 72—82 (hebr. 73—83).

72(73). Sortes iustorum et iniustorum.

¹ Psalmus Asaph. LXXII.

Vita peccatorum felix,

- Quam bonus Israel Deus his, qui recto sunt corde!
² Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei.
³ Quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns.
⁴ Quia non est respectus morti eorum: et firmamentum in plaga eorum.
⁵ In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur:
⁶ Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate et impietate sua.
⁷ Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis.
⁸ Cogitaverunt, et locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt.
⁹ Posuerunt in celum os suum: et lingua eorum transivit in terra.
¹⁰ Ideo convertetur populus meus hic: et dies pleni invenientur in eis.
¹¹ Et dixerunt: Quomodo seit Deus, et si est scientia in celo?

innocentium in-
fatum in-
felix;

¹² Ecce ipsi peccatores, et abundantes in saeculo, obtinuerunt divitias.
¹³ Et dixi: Ergo sine causa iustificavi cor meum, et lavi inter innocentes manus meas:
¹⁴ Et fui flagellatus tota die, et castigatio mea in matutinis.

finis in-
iquorum
miserabilis,

¹⁵ Si dicebam: Narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobavi.
¹⁶ Existimabam ut cognoscerem hoc, labor est ante me:
¹⁷ Donec intrem in Sanctuarium Dei: et intelligam in novissimis eorum.
¹⁸ Verumtamen propter dolos posuisti eis: deieci eos dum allevarentur.
¹⁹ Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt: perierunt propter
iniquitatem suam.
²⁰ Velut somnium surgentium Domine, in civitate tua imaginem ipsorum ad
nihilum rediges.
²¹ Quia inflammatum est cor meum, et renes mei commutati sunt:
²² et ego ad nihilum redactus sum, et nescivi. ²³ Ut iumentum factus sum apud te:

 piorum glorirosus,
 et ego semper tecum. ²⁴ Tenuisti manum dexteram meam:
et in voluntate tua deduxisti me, et cum gloria suscepisti me.
²⁵ Quid enim mihi est in celo? et a te quid volui super terram?
²⁶ Defecit caro mea, et cor meum: Deus cordis mei, et pars mea Deus in
aeternum.
²⁷ Quia ecce, qui elongant se a te, peribunt: perdidisti omnes, qui fornicantur abs te.
²⁸ Mihi autem adhaerere Deo bonum est: ponere in Domino Deo spem meam:
Ut annunciem omnes prædicationes tuas, in portis filiae Sion.

73(74). Sanctuarium desolatum.

¹ Intellectus Asaph. LXXIII.

Ab hostibus
dissipatum,

- Ut quid Deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super oves pascuae tuæ?
² Memor esto congregationis tuæ, quam possedisti ab initio. Redemisti virginem
hereditatis tuæ: mons Sion, in quo habitasti in eo.
³ Leva manus tuas in superbias eorum in finem: quanta malignatus est inimicus
in sancto!
⁴ Et gloriati sunt qui oderunt te: in medio sollemnitatis tuæ. Posuerunt signa
sua, signa:
⁵ et non cognoverunt sicut in exitu super summum. Quasi in silva lignorum
securibus
⁶ exciderunt iannas eius in idipsum: in securi, et ascia deiecerunt eam.
⁷ ^aIncenderunt igni Sanctuarium tuum: in terra polluerunt tabernaculum
nominis tui.

⁸ Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul: quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra.

⁹ Signa nostra non vidimus, iam non est propheta: et nos non cognoscet amplius.

¹⁰ Usquequo Deus improperabit inimicus: irritat adversarius nomen tuum in ^{a fortia} Israel respi-
ciendum.

¹¹ Ut quid avertis manum tuam, et dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem?

¹² ^aDeus autem rex noster ante sæcula: operatus est salutem in medio terræ.

¹³ Tu confirmasti in virtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis.

¹⁴ Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escam populis .Ethiopum.

¹⁵ Tu dirupisti fontes, et torrentes: tu siecasti fluvios Ethan.

¹⁶ Tuus est dies, et tua est nox: tu fabricatus es auroram et solem.

¹⁷ Tu fecisti omnes terminos terræ: æstatem et ver tu plasmasti ea.

¹⁸ Memor esto huius, inimicus improperavit Domino: et populus insipiens incitavit nomen tuum.

¹⁹ Ne tradas bestiis animas confitentes tibi, et animas pauperum tuorum ne
obliviscaris in finem.

²⁰ Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt, qui obscurati sunt terræ
domibus iniquitatum.

²¹ Ne avertatur humilis factus confusus: pauper et inops laudabunt nomen tuum.

²² Exurge Deus, iudica causam tuam: memor esto improperiorum tuorum, eorum
quæ ab insidente sunt tota die.

²³ Ne obliviouscaris voces inimicorum tuorum: superbia eorum, qui te oderunt,
ascendit semper.

74(75). Socius Israelis.

¹ In finem, Ne corrumpas, Psalmus Cantici Asaph. LXXXIII.

² Confitebimur tibi Deus: confitebimur, et invocabimus nomen tuum. Narrabimus <sup>Deus iudex
iustus,</sup> mirabilia tua:

³ cum accepero tempus, ego iusticias iudicabo.

⁴ Liquefacta est terra, et omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columnas eius.

⁵ Dixi iniquis: Nolite inique agere: et delinquentibus: Nolite exaltare cornu: <sup>hostes
humiliants,</sup>

⁶ Nolite extollere in altum cornu vestrum: nolite loqui adversus Deum iniquitatem.

⁷ Quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque a desertis montibus:

⁸ quoniam Dens iudex est. Hunc humiliat, et hunc exaltat:

⁹ quia calix in manu Domini vini méri plenus misto.

Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen fæx eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.

¹⁰ Ego autem annunciaro in sæculum: cantabo Deo Iacob.

¹¹ Et omnia cornua peccatorum confringam: et exaltabuntur cornua iusti.

populum
suum exal-
tans.

75(76). Victoria socii Israelis.

¹ In finem, in Laudibus, Psalmus Asaph, Canticum ad Assyrios. LXXV.

² Notus in Iudea Deus: in Israel magnum nomen eius.

Deus
potentes
hostes
confregit,

³ Et factus est in pace locus eius: et habitatio eius in Sion.

⁴ Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium, et bellum.

⁵ Illuminans tu mirabiliter a montibus æternis:

⁶ turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum: et nihil
invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.

⁷ Ab increpatione tua Deus Iacob dormitaverunt qui ascenderunt equos.

Israelitis   8 Tu terribilis es, et quis resistet tibi? ex tunc ira tua.
 stupentibus   9 De cælo auditum fecisti iudicium: terra tremuit et quievit,
 et gratias   10 Cum exurgeret in iudicium Deus, ut salvos faceret onnes mansuetos terræ.
 agentibus.   11 Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: et reliquæ cogitationis diem
                   festum agent tibi.
 12 Vovete, et reddite Domino Deo vestro: omnes qui in circuitu eius affertis
                   munera.
 Terribili   13 et ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terra.

76(77). Meditatio tribulati.

¹ In finem, pro Idithun, Psalmus Asaph. LXXVI.

In die tri-
bulationis   2 Voce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Deum, et intendit mihi.
 3 In die tribulationis mee Deum exquisivi, manibus meis contra eum:
                   et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea,
 4 memor fui Dei, et delectatus sum, et exercitatus sum: et defecit spiritus meus.
 5 Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus sum, et non sum loeetus.
 6 Cogitavi dies antiquos: et annos aeternos in mente habui.
 7 Et meditatus sum nocte eum corde meo, et exercitabar, et scopebam spiritum
                   meum.
 8 Numquid in æternum proiiciet Deus: aut non apponet ut complacitior sit adhuc?
 9 Aut in finem misericordiam suam abscedet, a generatione in generationem?
 10 Aut oblitiscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?

mirabilium   11 Et dixi nunc coepi: haec mutatio dexteræ Excelsi.
 Domini   12 Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio mirabilem tuorum,
 recordatur.   13 Et meditabor in omnibus operibus tuis: et in adinventionibus tuis exercebor.
 14 Deus in sancto via tua: quis Deus magnus sicut Deus noster?
 15 tu es Deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem tuam:
 16 redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob, et Ioseph.
 17 Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ: et timuerunt, et turbatae sunt
                   abyssi.
 18 Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes. Etenim sagittæ tuæ
                   transeunt:
 19 vox tonitri tui in rota. Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ: commota
                   est et contremuit terra.
 20 In mari via tua, et semitæ tuæ in aquis multis: et vestigia tua non cognoscuntur.
 21 ^aDeduxisti sicut oves populum tuum, in manu Moysi et Aaron.

77(78). Memoria historiæ antiquæ.

¹ Intellectus Asaph. LXXVII.

Populus
generatio-
nem prava-
nem imitetur.   1 Attendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei.
 2 Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio.
 3 Quanta audivimus et cognovimus ea: et patres nostri narraverunt nobis.
 4 Non sunt occultata a filiis eorum, in generatione altera. Narrantes laudes Domini,
                   et virtutes eius, et mirabilia eius quæ fecit.
 5 Et suscitavit testimonium in Iacob: et legem posuit in Israel. Quanta mandavit
                   patribus nostris nota facere ea filiis suis:
 6 ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur, et exurgent, et narrabunt
                   filiis suis,
 7 Ut ponant in Deo spem suam, et non oblidiscantur operum Dei: et mandata
                   eius exquirant.
 8 Ne siant sicut patres eorum: generatio prava et exasperans.

Generatio, quæ non direxit cor suum: et non est creditus eum Deo spiritus eius.

⁹ Filii Ephrem intendentes et mitentes arcum: conversi sunt in die belli.

¹⁰ Non custodierunt testamentum Dei: et in lege eius noluerunt ambulare.

¹¹ Et oblii sunt benefactorum eius, et mirabilium eius quæ ostendit eis.

¹² Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Ægypti, in campo Taneos. itinoris per mare ac per desertum ne obliviscatur,

¹³ ^aInterrupit mare, et perduxit eos: et statuit aquas quasi in utre.

¹⁴ Et deduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis.

¹⁵ ^bInterrupit petram in eremo: et adaquavit eos velut in abyso multa.

¹⁶ Et eduxit aquam de petra: et deduxit tamquam flumina aquas.

¹⁷ Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram excitaverunt Excelsum in inaquoso.

¹⁸ Et tentaverunt Deum in cordibus suis: ut peterent escas animabus suis.

¹⁹ Et male locuti sunt de Deo: dixerunt: Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?

²⁰ Quoniam percussit petram, et fluxerunt aquæ, et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare, aut parare mensam populo suo?

²¹ ^cIdeo audivit Dominus, et distulit: et ignis accensus est in Iacob, et ira ascendit in Israel:

²² Quia non crediderunt in Deo, nec speraverunt in salutari eius:

²³ Et mandavit nubibus desuper, et iannas cæli aperuit.

²⁴ ^dEt pluit illis manna ad manducandum, et panem cæli dedit eis.

²⁵ ^ePanem angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in abundantia.

²⁶ ^fTranstulit Austrum de cælo: et induxit in virtute sua Africum.

²⁷ Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut arenam maris volatilia pennata.

²⁸ Et ceciderunt in medio castrorum eorum: eirca tabernacula eorum.

²⁹ Et manducaverunt et saturati sunt nimis, et desiderium eorum attulit eis:

³⁰ non sunt fraudati a desiderio suo. ^gAdhuc escæ eorum erant in ore ipsorum

³¹ et ira Dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum, et electos Israel impedivit.

³² In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt in mirabilibus eius.

³³ Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione.

³⁴ Cum occideret eos, quærebant eum: et revertebantur, et diluculo veniebant ad eum.

³⁵ Et reminorati sunt quia Deus adiutor est eorum: et Deus excelsus redemptor eorum est.

³⁶ Et dilexerunt eum in ore suo, et lingua sua mentiti sunt ei:

³⁷ Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius.

³⁸ Ipse autem est misericors, et propitius fiet peccatis eorum: et non disperdet eos.

Et abundavit ut averteret iram suam: et non accedit omnem iram suam:

³⁹ Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens, et non rediens.

⁴⁰ Quoties exacerbaverunt eum in deserto, in iram concitaverunt eum in inaquoso?

⁴¹ Et conversi sunt, et tentaverunt Deum: et sanctum Israel exacerbaverunt.

⁴² Non sunt recordati manus eius, die qua redemit eos de manu tribulantibus,

⁴³ Sicut posuit in Ægypto signa sua, et prodigia sua in campo Taneos.

prodigiorum in Ægypto recordentur,

⁴⁴ ^hEt convertit in sanguinem flumina eorum, et imbres eorum, ne biberent.

⁴⁵ ⁱMisit in eos cœnomyiam, et comedit eos: et ranam, et disperdidit eos.

⁴⁶ ^kEt dedit ærugini fructus eorum: et labores eorum locustæ.

⁴⁷ ^lEt occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina.

⁴⁸ Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionem eorum igni.

⁴⁹ Misit in eos iram indignationis suæ: indignationem, et iram, et tribulationem: immissiones per angelos malos.

77, 13 ^aEx 14, 22. — 15 ^bEx 17, 6; Ps 104, 41. — 21 ^cNm 11, 1. — 24 ^dEx 16, 4; Nm 11, 7. — 25 ^eIo 6, 31; 1 Cor 10, 3. — 26 ^fNm 11, 31. — 30 ^gNm 11, 33. — 44 ^hEx 7, 20. — 45 ⁱEx 8, 6, 24. — 46 ^kEx 10, 15. — 47 ^lEx 9, 25.

⁵⁰ Viam fecit semita iræ suæ, non pepercit a morte animabus eorum: et iumenta eorum in morte conclusit.

⁵¹ ^aEt percussit omne primogenitum in terra Ægypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.

⁵² Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tamquam gregem in deserto.

⁵³ Et deduxit eos in spe, et non timuerunt: ^bet inimicos eorum operuit mare.

operum in ⁵⁴ terra promissa memores sint. Et induxit eos in montem sanetificationis suæ, montem, quem acquisivit dextera eius.

Et eiecit a facie eorum Gentes: ^cet sorte divisit eis terram in funiculo distributionis.

⁵⁵ Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel.

⁵⁶ Et tentaverunt, et exacerbaverunt Deum excelsum: et testimonia eius non custodierunt.

⁵⁷ Et averterunt se, et non servaverunt paetum: quemadmodum patres eorum, conversi sunt in arcum pravum.

⁵⁸ In iram concitaverunt eum in collibus suis: et in sculptilibus suis ad æmulationem eum provocaverunt.

⁵⁹ Audivit Deus, et sprevit: et ad nihilum redegit valde Israel.

⁶⁰ ^dEt repulit tabernaculum Silo, tabernaculum suum, ubi habitavit in hominibus.

⁶¹ Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: et pulchritudinem eorum in manus inimici.

⁶² Et conclusit in gladio populum suum: et hereditatem suam sprevit.

⁶³ Iuvenes eorum comedit ignis: et virgines eorum non sunt lamentatae.

⁶⁴ Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et viduae eorum non plorabantur.

⁶⁵ Et excitatus est tamquam dormiens Dominus. tamquam potens crapulatus a vino.

⁶⁶ Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis.

⁶⁷ Et repulit tabernaculum Ioseph: et tribum Ephraim non elegit:

⁶⁸ Sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit.

⁶⁹ Et ædificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in saecula.

⁷⁰ Et elegit David servum suum, et sustulit eum de gregibus ovium:

de post fœtantes accepit eum, ⁷¹ Pascere Iacob servum suum, et Israel hereditatem suam:

⁷² Et pavit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

78(79). Excidium urbis Ierusalem.

¹ Psalmus Asaph. LXXVIII.

^{Excidium describitur,} Deus venerunt Gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanetum tuum: posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam.

² Posuerunt morticina servorum tuorum, escas volatilibus cæli: carnes sanctorum tuorum bestiis terræ.

³ Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Ierusalem: et non erat qui sepeliret.

⁴ Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio et illusio his, qui in circuitu nostro sunt.

^{auxiliu Dei im- ploratur,} ⁵ Usquequo Domine irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus?

⁶ ^eEffunde iram tuam in Gentes, quæ te non noverunt: et in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt:

⁷ Quia comederunt Iacob: et locum eius desolaverunt.

⁵¹ ^aEx 12, 29. — ⁵³ ^bEx 14, 27. — ⁵⁴ ^cIos 13, 7. — ⁶⁰ ^dSm 4, 4; Ir 7, 12. — ^{78, 6} ^eIr 10, 25.

⁸ a Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordiae tuæ: quia pauperes facti sumus nimis.

⁹ Adiuva nos Deus salutaris noster: et propter gloriam nominis tui Domine libera nos: et propitius esto peccatis nostris, propter nomen tuum: ^{ultio genitium petitur.}

¹⁰ Ne forte dicant in Gentibus: Ubi est Deus eorum? et innotescat in nationibus eorum oculis nostris. Ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est:

¹¹ introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachii tui, posside filios mortificatorum.

¹² Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improperium ipsorum, quod exprobraverunt tibi Domine.

¹³ Nos autem populus tuus, et oves pascuae tuæ, confitebimur tibi in sæculum: In generationem et generationem annunciamus laudem tuam.

79(80). Restitutio vineæ Domini.

¹ In finem, Pro iis, qui commutabuntur, testimonium Asaph, Psalmus. LXXIX.

² Qui regis Israel, intende: qui deducis velut ovem Ioseph. Qui sedes super cherubim, manifestare ^{Dominus Deus virtutum}

³ eoram Ephraim, Beniamin, et Manasse. Excita potentiam tuam, et veni, ut salvos facias nos.

⁴ Deus converte nos: et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

⁵ Domine Deus virtutum, quoque irasceris super orationem servi tui?

⁶ Cibabis nos pane lacrymarum: et potum dabis nobis in lacrymis in mensura?

⁷ Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris: et inimici nostri subannaverunt nos.

⁸ Deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam: et salvi erimus.

⁹ Vineam de Ægypto transtulisti: eieci Gentes, et plantasti eam.

vineam suam devastata m

¹⁰ Dux itineris fuisti in conspectu eius: plantasti radices eius, et implevit terram.

¹¹ Operuit montes umbra eius: et arbusta eius cedros Dei.

¹² Extendit palmites suos usque ad mare: et usque ad flumen propagines eius.

¹³ Ut quid destruxisti maceriam eius: et vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur viam?

¹⁴ Exterminavit eam aper de silva: et singularis feras depastus est eam.

¹⁵ Deus virtutum convertere: respice de caelo, et vide, et visita vineam istam.

respiciat et visitet.

¹⁶ Et perfice eam, quam plantavit dextera tua: et super filium hominis, quem confirmasti tibi.

¹⁷ Incensa igni, et suffossa ab increpatione vultus tui peribunt.

¹⁸ Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ: et super filium hominis, quem confirmasti tibi.

¹⁹ Et non discedimus a te, vivificabis nos: et nomen tuum invocabimus.

²⁰ Domine Deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

80(81). Cantus sollemnis.

¹ In finem, Pro torcularibus, Psalmus ipsi Asaph. LXXX.

² Exultate Deo adiutori nostro: iubilate Deo Jacob.

Deo Jacob iubilandum est,

³ Sumite psalmum, et date tympanum: psalterium incundum eum cithara.

⁴ Buceinate in Neomenia tuba, in insigni die sollemnitatis vestræ:

⁵ Quia præceptum in Israel est: et iudicium Deo Jacob.

⁶ b Testimonium in Ioseph posuit illud, cum exiret de Terra Ægypti: linguam, quam non noverat, audivit.

⁷ Divertit ab oneribus dorsum eius: manus eius in cophino servierunt.

78, 8 als 64, 9. — 80, 6 bGn 41, 45.

Hetzauer, Vulgata Clementina.

- ^aeu*s* vocem ⁸ In tribulatione invocasti me, et liberavi te: exaudi te in abscondito tempestatis:
^aprobavi te apud aquam contradictionis.
⁹ Audi populus meus, et contestabor te: Israel si audieris me,
¹⁰ ^bnon erit in te deus recens, neque adorabis deum alienum.
¹¹ Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti: dilata os
 tuum, et implebo illud.

- ^{Israel olim} ¹² Et non audivit populus meus vocem meam: et Israel non intendit mihi.
^{non}
^{audiuit.} ¹³ ^cEt dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibns suis.
¹⁴ ^dSi populus meus audisset me: Israel si in viis meis ambulasset:
¹⁵ Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliasset: et super tribulantes eos
 misissem manum meam.
¹⁶ Inimici Domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in sæcula.
¹⁷ Et cibavit eos ex adipe frumenti: et de petra, melle saturavit eos.

81(82). Damnatio iudicium iniquorum.

¹ Psalmus Asaph. LXXXI.

- ^{A summo}
^{judice cor-}
^{ripiantur}
^{ae puni-}
^{untur.} Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat.
² Usquequo iudicatis iniquitatem: et facies peccatorum sumitis?
³ Iudicate egeno, et pupillo: humilem, et pauperem iustificate.
⁴ ^eEripite pauperem: et egenum de manu peccatoris liberate.
⁵ Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant: movebuntur omnia
 fundamenta terræ.
⁶ ^fEgo dixi: Dii estis, et filii excelsi omnes.
⁷ Vos autem sicut homines moriemini: et sicut unus de principibus cadetis.
⁸ Surge Deus, iudica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus Gentibus.

82(83). Inimici confines Israelis.

¹ Canticum Psalmi Asaph. LXXXII.

- ^{Populum}
^{Israel}
^{perdere}
^{volunt,} ² Deus, quis similis erit tibi? ne taceas, neque compescaris Deus:
³ Quoniam ecce inimici tui sonuerunt: et qui oderunt te, extulerunt caput.
⁴ Super populum tuum malignaverunt consilium: et cogitaverunt adversus
 sanctos tuos.
⁵ Dixerunt: Venite, et disperdamus eos de gente: et non memoretur nomen
 Israel ultra.
⁶ Quoniam cogitaverunt unanimiter: simul adversum te testamentum disposuerunt,
⁷ tabernaacula Idumæorum et Ismahelitæ: Moab, et Agareni,
⁸ Gebal, et Ammon, et Amalek: alienigenæ eum habitantibus Tyrum.
⁹ Etenim Assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis Lot.

- ^{at ipsi}
^{dispergant.} ¹⁰ Fac illis sicut ^gMadian, ^het Sisaræ: sicut Iabin in torrente Cisson.
¹¹ Disperierunt in Endor: facti sunt ut sterco terre.
¹² ⁱPone principes eorum sicut Oreb, et Zeb, et Zebee, et Salmana: Omnes principes
 eorum:
¹³ qui dixerunt: Hereditate possideamus Sanctuarium Dei.
¹⁴ Deus meus pone illos ut rotam: et sicut stipulam ante faciem venti.
¹⁵ Sicut ignis, qui comburit silvam: et sicut flamma comburens montes:
¹⁶ Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos.
¹⁷ Imple facies eorum ignominia: et querent nomen tuum, Domine.
¹⁸ Erubescant, et conturbentur in sæculum sæculi: et confundantur, et pereant.
¹⁹ Et cognoscant quia nomen tibi Dominus: tu solus Altissimus in omni terra.

⁸ ^aEx 17, 5. — ¹⁰ ^bEx 20, 3. — ¹³ ^cAct 14, 15. — ¹⁴ ^dBar 3, 13. — ^{81, 4} ^ePr 24, 11. —
⁶ ^fIo 10, 34. — ^{82, 10} ^gIde 7, 22. — ^hIde 4, 15. — ¹² ⁱIde 7, 25.

**VI. Psalmi filii Core, Davidi, Eman, Ethan ascripti,
83—88 (hebr. 84—89).**

83(84). Felicitas in sanctuario habitantium.

¹ In finem, Pro torcularibus filiis Core, Psalmus. LXXXIII.

² Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum:

³ concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini. Cor meum, et caro mea exultaverunt in Deum vivum.

⁴ Etenim passer invenit sibi dominum: et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.
Altaria tua Domine virtutum: rex meus, et Deus meus.

⁵ Beati, qui habitant in domo tua Domine: in saecula saeculorum laudabunt te.

⁶ Beatus vir, cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo dispositus, ⁷ in habitan tes in eis beatos dicit,

valle lacrymarum in loco, quem posuit.

⁸ Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.

⁹ Domine Deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Iacob.

¹⁰ Protector noster aspice Deus: et respice in faciem Christi tui:

pro rege
orat,

¹¹ Quia melior est dies una in atris tuis super millia. Elegi abiectus esse in domo Dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

¹² Quia misericordiam, et veritatem diligit Deus: gratiam, et gloriam dabit Dominus. ¹³ Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.

iterum
atria
Domini
celebrat.

84(85). Petatio plenæ salutis.

¹ In finem, Filiis Core, Psalmus. LXXXIV.

² Benedixisti Domine terram tuam: avertisti captivitatem Iacob.

³ Remisisti iniuriam plebis tuae: operuisti omnia peccata eorum.

⁴ Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tuae.

Misericordiam
consecuti

⁵ Converte nos Deus salutaris noster: et averte iram tuam a nobis.

⁶ Numquid in æternum irasceris nobis? aut extenderes iram tuam a generatione in generationem?

⁷ Deus tu conversus vivificabis nos: et plebs tua lætabitur in te.

⁸ Ostende nobis Domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis.

ulteriore
misericordi
am petunt,

⁹ Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos: et in eos, qui convertuntur ad cor.

¹⁰ Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra.

¹¹ Misericordia, et veritas obviaverunt sibi: iustitia, et pax osculatæ sunt.

¹² Veritas de terra orta est: et iustitia de cælo prospexit.

¹³ Etenim Dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum.

¹⁴ Iustitia ante eum ambulabit: et ponet in via gressus suos.

quam
Dominus
tribuet.

85(86). Oratio impugnati.

Oratio ipsi David. LXXXV.

¹ Inclina Domine aurem tuam, et exaudi me: quoniam inops, et pauper sum ego.

Inops et
pauper

² Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te.

³ Miserere mei Domine, quoniam ad te clamavi tota die:

⁴ laetifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi.

⁵ ^aQuoniam tu Domine suavis, et mitis: et multæ misericordiae omnibus invocantibus te.

⁶ Auribus percipe Domine orationem meam: et intende voci deprecationis meæ.

⁷ In die tribulationis meæ clamavi ad te: quia exaudisti me,

^{Deum magnum ac misericordem} ⁸ Non est similis tui in diis Domine: et non est secundum opera tua.

⁹ Omnes gentes quascumque fecisti, venient, et adorabunt coram te Domine: et glorificabunt nomen tuum.

¹⁰ Quoniam magnus es tu, et faciens mirabilia: tu es Deus solus.

¹¹ Deduc me Domine in via tua, et ingrediar in veritate tua: laetetur cor meum ut timeat nomen tuum.

¹² Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo. et glorificabo nomen tuum in æternum:

¹³ Quia misericordia tua magna est super me: et eruisti animam meam ex inferno inferiori.

^{contra persequentes invocat.} ¹⁴ Deus, iniqui insurrexerunt super me, et synagoga potentium quæsierunt animam meam: et non proposuerunt te in conspectu suo.

¹⁵ Et tu Domine Deus miserator et misericors, patiens, et multæ misericordiae, et verax,

¹⁶ Respice in me, et miserere mei, da imperium tuum puero tuo: et salvum fac filium ancillæ tuæ.

¹⁷ Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, et confundantur: quoniam tu Domine adiuvasti me, et consolatus es me.

86(87). Gloria civitatis Dei.

¹ Filiis Core, Psalmus Cantici. LXXXVI.

^{Habitatio omnium gentium.} Fundamenta eius in montibus sanctis: ² diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob.

³ Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.

⁴ Memor ero Rahab, et Babylonis scientium me. Ecce alienigenæ, et Tyrus, et populus Æthiopum, hi fuerunt illic.

⁵ Numquid Sion dicet: Homo, et homo natus est in ea: et ipse fundavit eam Altissimus?

⁶ Dominus narrabit in scripturis populorum, et principum: horum, qui fuerunt in ea.

⁷ Sicut lætantium omnium habitatio est in te.

87(88). Lamentatio derelicti.

¹ Canticum Psalmi, Filiis Core, in finem, pro Maheleth ad respondendum, intellectus Eman Ezrahitæ. LXXXVII.

^{Inferno appropinquans ad Deum clamat,} ² Domine Deus salutis meæ: in die clamavi, et nocte coram te.

³ Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam:

⁴ Quia repleta est malis anima mea: et vita mea inferno appropinquavit.

⁵ Aestimatus sum cum descendantibus in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio,

⁶ inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchrīs, quorum non es memor amplius: et ipsi de manu tua repulsi sunt.

⁷ Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis, et in umbra mortis.

⁸ Super me confirmatus est furor tuus: et omnes fluctus tuos induxisti super me.

⁹ Longe fecisti notos meos a me: posuerunt me abominationem sibi. Traditus sum, et non egrediebar:

¹⁰ oculi mei languerunt præ inopia. Clamavi ad te Domine tota die: expandi ad te manus meas.

¹¹ Numquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt, et confitebuntur tibi? ^{statum}

¹² Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, et veritatem ^{mortuorum} considerat, tuam in perditione?

¹³ Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: et iustitia tua in terra obli-
vionis?

¹⁴ Et ego ad te Domine clamavi: et mane oratio mea præveniet te.

¹⁵ Ut quid Domine repellis orationem meam: avertis faciem tuam a me? ^{preces repul-}

¹⁶ Pauper sum ego, et in laboribus a iuventute mea: exaltatus autem, humiliatus ^{sas lamenta-}
sum et conturbatus. ^{tatur.}

¹⁷ In me transierunt ira tua: et terrores tui conturbaverunt me.

¹⁸ Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul.

¹⁹ Elongasti a me amicum, et proximum: et notos meos a miseria.

88(89). Memoria promissionum Davidi factarum.

¹ Intellectus Ethan Ezrahitæ. LXXXVIII.

² Misericordias Domini in æternum cantabo. In generationem et generationem ^{Promissi-}
annunciabo veritatem tuam in ore meo. ^{ones divinas perstringit,}

³ Quoniam dixisti: In æternum misericordia ædificabitur in cælis: præparabitur
veritas tua in eis.

⁴ Disposui testamentum electis meis, siuravi David servo meo:

⁵ usque in æternum præparabo semen tuum. Et ædificabo in generationem,
et generationem sedem tuam.

⁶ Confitebuntur cæli mirabilia tua Domine: etenim veritatem tuam in ecclesia ^{Deum ma-}
sanctorum. ^{gnorum ac mi-}
^{laudat,}

⁷ Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino: similis erit Deo in filiis Dei?

⁸ Deus, qui gloriﬁcatur in consilio sanctorum: magnus et terribilis super omnes
qui in circuitu eius sunt.

⁹ Domine Deus virtutum quis similis tibi? potens es Domine, et veritas tua in
circitu tuo.

¹⁰ Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum eius tu mitigas.

¹¹ Tu humiliasti sicut vulneratum, superbum: in brachio virtutis tuae dispersisti
inimicos tuos.

¹² ^bTu sunt cæli, et tua est terra, orbem terræ et plenitudinem eius tu fundasti:

¹³ aquilonem, et mare tu creasti. Thabor et Hermon in nomine tuo exultabunt:

¹⁴ tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua, et exaltetur dextera tua:

¹⁵ iustitia et iudicium præparatio sedis tuae. Misericordia et veritas præcedent
faciem tuam:

¹⁶ beatus populus, qui scit iubilationem. Domine, in lumine vultus tui ambulabunt,

¹⁷ et in nomine tuo exultabunt tota die: et in iustitia tua exaltabuntur.

¹⁸ Quoniam gloria virtutis eorum tu es: et in beneplacito tuo exaltabitur cornu
nostrum.

¹⁹ Quia Domini est assumptio nostra: et sancti Israel regis nostri.

²⁰ Tunc locutus es in visione sanctis tuis, et dixisti: Posui adiutorium in potente:
et exaltavi electum de plebe mea. ^{promis-}
^{siones}
^{überius}
^{perseribit,}

²¹ ^cInveni David servum meum: oleo sancto meo unxi eum.

²² Manus enim mea auxiliabitur ei: et brachium meum confortabit eum.

²³ Nihil proficiet inimicus in eo, et filius iniuritatis non apponet nocere ei.

²⁴ Et concidam a facie ipsius inimicos eius: et odientes eum in fugam convertam.

- ²⁵ Et veritas mea, et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo exaltabitur cornu eius.
²⁶ Et ponam in mari manum eius: et in fluminibus dexteram eius.
²⁷ Ipse invocabit me: Pater meus es tu: Deus meus, et susceptor salutis meae:
²⁸ Et ego primogenitum ponam illum excelsum præ regibus terræ.
²⁹ In æternum servabo illi misericordiam meam: et testamentum meum fidele ipsi.
³⁰ Et ponam in sæculum sæculi semen eius: et thronum eius sicut dies cœli.
³¹ Si autem dereliquerint filii eius legem meam: et in iudicis meis non ambulaverint:
³² Si iustitias meas profanaverint: et mandata mea non custodierint:
³³ Visitabo in virga iniqüitates eorum: et in verberibus peccata eorum.
³⁴ Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea:
³⁵ Neque profanabo testamentum meum: et quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.
³⁶ Semel iuravi in sancto meo, si David mentiar:
³⁷ semen eius in æternum manebit. ³⁸ Et aethronus eius sicut Sol in conspectu meo, et sicut Luna perfecta in æternum: et testis in cælo fidelis.
- ^{rogans}
^{ut Deus}
^{in præsenti}
^{opprobrio}
^{populi}
^{earum}
^{recordetur.}
- ³⁹ Tu vero repulisti et despexit: distulisti Christum tuum.
⁴⁰ Evertisti testamentum servi tui: profanasti in terra Sanctuarium eius.
⁴¹ Destruxisti omnes sepes eius: posuisti firmamentum eius formidinem.
⁴² Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis.
⁴³ Exaltasti dexteram deprimentium eum: lætificasti omnes inimicos eius.
⁴⁴ Avertisti adiutorium gladii eius: et non es auxiliatus ei in bello.
⁴⁵ Destruxisti eum ab emundatione: et sedem eius in terram collisisti.
⁴⁶ Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione.
⁴⁷ Usquequo Domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua?
⁴⁸ Memorare quæ mea substantia: numquid enim vane constituisti omnes filios hominum?
⁴⁹ Quis est homo, qui vivet, et non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi?
⁵⁰ Ubi sunt misericordiae tuæ antiquæ Domine, ^bsicut iurasti David in veritate tua?
⁵¹ Memor esto Domine opprobrii servorum tuorum (quod continui in sinu meo) multarum gentium.
⁵² Quod exprobraverunt inimici tui Domine, quod exprobraverunt communionem Christi tui.

^{doxologia} ⁵³ Benedictus Dominus in æternum: fiat, fiat.
^{tertia.}

PARS ALTERA.

Collectiones Psalmorum recentiores, 89—150 (hebr. 90—150).

I. Collectio Psalmorum omissorum prima, 89—105 (hebr. 90—106).

89(90). Refugium fragilium caducorumque.

¹ Oratio Moysi hominis Dei. LXXXIX.

- ^{Homines}
^{deficientes,} Domine, refugium factus es nobis: a generatione in generationem.
² Priusquam montes fierent, aut formaretur terra, et orbis: a sæculo et usque in sæculum tu es Deus.
³ Ne avertas hominem in humilitatem: et dixisti: Convertimini filii hominum.

³⁸ ^{a2} Sm 7, 16 — ⁵⁰ ^{b2} Sm 7, 11.

- ⁴ Quoniam mille anni ante oculos tuos, tamquam dies hesterna, quæ præteriit,
Et custodia in nocte,
⁵ quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt.
⁶ Mane sicut herba transeat, mane floreat, et transeat: vespere decidat, induret,
et arescat.
- ⁷ Quia defecimus in ira tua, et in furore tuo turbati sumus.
⁸ Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: sæculum nostrum in illuminatione
vultus tui.
- ⁹ Quoniam omnes dies nostri defecerunt: et in ira tua defecimus. Anni nostri
sicut aranea meditabuntur:
- ¹⁰ adies annorum nostrorum in ipsis, septuaginta anni. Si autem in potentatibus
octoginta anni:
et amplius eorum, labor et dolor. Quoniam supervenit mansuetudo: et
corripiemur.
- ¹¹ Quis novit potestatem iræ tuæ: et præ timore tuo iram tuam ¹² dinumerare? Dexteram tuam sic notam fac: et eruditos corde in sapientia.
- ¹³ Convertere Domine usquequo? et deprecabilis esto super servos tuos.
- ¹⁴ Repleti sumus mane misericordia tua: et exultavimus, et delectati sumus omnibus diebus nostris.
- ¹⁵ Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala.
- ¹⁶ Respic in servos tuos, et in opera tua: et dirige filios eorum.
- ¹⁷ Et sit splendor Domini Dei nostri super nos, et opera manuum nostrarum dirige super nos: et opus manuum nostrarum dirige.

90(91). Protectio Dei.

- ¹ Laus Cantici David. XC.
- Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur.
- ² Dicit Dominus: Susceptor meus es tu, et refugium meum: Deus meus sperabo in eum.
- ³ Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, et a verbo aspero.
- ⁴ Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis eius sperabis: ⁵ Scuto circumdabit te veritas eius:
non timebis a timore nocturno, ⁶ A sagitta volante in die,
a negotio perambulante in tenebris: ab incursu, et dæmonio meridiano.
- ⁷ Cadent a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.
- ⁸ Verumtamen oculis tuis considerabis: et retributionem peccatorum videbis.
- ⁹ Quoniam tu es Domine spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum.
- ¹⁰ Non accedet ad te malum: et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.
- ¹¹ bQuoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.
- ¹² In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
- ¹³ Super aspidem, et basiliscum ambulabis: et conculcabis leonem et draconem.
- ¹⁴ Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.
- ¹⁵ Clamabit ad me, et ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum et glorificabo eum.
- ¹⁶ Longitudine dierum replebo eum: et ostendam illi salutare meum.

91(92). Opera Dei magnifica.

- ¹ Psalmus Cantici. In die sabbati. XCI.
- ² Bonum est confiteri Domino: et psallere nomini tuo Altissime.
- ³ Ad annunciatum mane misericordiam tuam: et veritatem tuam per noctem.

89, 10 aSir 18, 8. — 90, 11 bMt 4, 6; Le 4, 10.

Dominus
laudandus
est,

⁴ In decaehordo. psalterio: cum cantieo, in eithara.

⁵ Quia delectasti me Domine in factura tua: et in operibus mannum tuarum exultabo.

⁶ Quam magnificata sunt opera tua Domine! nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuae:

^{qui peccatores dispergit,} ⁷ Vir insipiens non cognoset: et stultus non intelliget hæc.

⁸ Cum exorti fuerint peccatores sicut foenum: et apparuerint omnes, qui operantur iniquitatem: Ut intereant in sæculum sæculi:

⁹ tu autem Altissimus in æternum Domine.

¹⁰ Quoniam eeee inimici tui Domine, quoniam eeee inimici tui peribunt: et dispergentur omnes, qui operantur iniquitatem.

^{iustos vero exaltat.} ¹¹ Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia uberi.

¹² Et despexit oculus meus inimicos meos: et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.

¹³ Iustus, ut palma florebit: sieut cedrus Libani multiplicabitur.

¹⁴ Plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri florebunt.

¹⁵ Adhuc multiplicabuntur in seneeta uberi: et bene patientes erunt,

¹⁶ ut annuncient: Quoniam rectus Dominus Deus noster: et non est iniquitas in eo.

92(93). Regnum Domini.

Laus Cantici ipsi David in die ante sabbatum, quando fundata est terra. XCII.

^{Firmum et mirabile est.} ¹ Dominus regnavit, decorem indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, et præcinxit se. Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.

² Parata sedes tua ex tunc: a sæculo tu es.

³ Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos,

⁴ a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.

⁵ Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam deceat sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

93(94). Efflagitatio ultionis Dei.

Psalmus ipsi David, Quarta sabbati. XCIII.

^{Peccatores gloriantes} ¹ Deus ultionum Dominus: Deus ultionum libere egit.

² Exaltare qui iudicas terram: redde retributionem superbis.

³ Usquequo peccatores Domine: usquequo peccatores gloriabuntur:

⁴ Effabuntur, et loquentur iniquitatem: loquentur omnes, qui operantur iniuriam?

⁵ Populum tuum Domine humiliaverunt: et hereditatem tuam vexaverunt.

⁶ Viduam, et advenam interfeerunt: et pupilos occiderunt.

⁷ Et dixerunt: Non videbit Dominus, nee intelliget Deus Iacob.

^{et insipientes} ⁸ Intelligite insipientes in populo: et stulti aliquando sapite.

⁹ Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?

¹⁰ Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam?

¹¹ Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.

^{Deus Israel dicit perdat.} ¹² Beatus homo, quem tu erudieris Domine: et de lege tua docueris eum.

¹³ Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiat peccatori fovea.

¹⁴ Quia non repellat Dominus plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet.

¹⁵ Quoadusque iustitia convertatur in iudicium: et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde.

- ¹⁶ Quis consurget mihi adversus malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?
- ¹⁷ Nisi quia Dominus adiuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea.
- ¹⁸ Si dicebam: Motus est pes meus: misericordia tua Domine adiuvabat me.
- ¹⁹ Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tuæ laetificaverunt animam meam.
- ²⁰ Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in praecepto?
- ²¹ Captabunt in animam iusti: et sanguinem innocentem condemnabunt.
- ²² Et factus est mihi Dominus in refugium: et Deus meus in adiutorium spei meæ.
- ²³ Et reddet illis iniquitatem ipsorum: et in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos Dominus Deus noster.

94(95). Deus mundi et pastor Israel.

Laus Cantici ipsi David. XCIII.

- ¹ Venite, exultemus Domino: iubilemus Deo salutari nostro:
- ² Præoccupemus faciem eius in confessione: et in psalmis iubilemus ei.
- ³ Quoniam Deus magnus Dominus: et rex magnus super omnes deos.
- ⁴ Quia in manu eius sunt omnes fines terræ: et altitudines montium ipsius sunt.
- ⁵ Quoniam ipsis est mare, et ipse fecit illud: et siccam manus eius formaverunt.
- ⁶ Venite adoremus, et procidamus: et ploremus ante Dominum, qui fecit nos.
- ⁷ Quia ipse est Dominus Deus noster: et nos populus pascuae eius, et oves manus eius.

Ipsi iubilemus
landum est

- ⁸ ^aHodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra; ⁹ Sicut in irri-tatione secundum diem temptationis in deserto:
- ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, et viderunt opera mea.
- ¹⁰ ^bQuadragesima annis offensus fui generationi illi, et dixi: Semper hi errant corde.
- ¹¹ Et isti non cognoverunt vias meas:
aut iuravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam.

atque
obedien-dum.

95(96). Iudex totius mundi.

- ¹ Canticum ipsi David, Quando domus ædificabatur post captivitatem.
(1 Par. 15.) XCV.

Benedic-en-dus ab
Israel,

- Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.
- ² Cantate Domino, et benedicte nomini eius: annunciate de die in diem salu-tare eius.
- ³ Annunciate inter Gentes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius.
- ⁴ Quoniam magnus Dominus, et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.
- ⁵ Quoniam omnes dii Gentium dæmonia: Dominus autem cælos fecit.
- ⁶ Confessio, et pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia, et magnificentia in sanctificatione eius.

- ⁷ Afferte Domino patriæ gentium, afferte Domino gloriam et honorem:
⁸ afferte Domino gloriam nomini eius. Tollite hostias, et introite in atria eius:
⁹ adorate Dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius universa terra:
¹⁰ dicite in Gentibus quia Dominus regnavit. Etenim correxit orbem terræ qui non commovebitur: iudicabit populos in æquitate.

laudandus
a gentibus,

- ¹¹ Lætentur cæli, et exultet terra, commoveatur mare, et plenitudo eius:
¹² gaudebunt campi, et omnia, quæ in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum
- ¹³ a facie Domini, quia venit: quoniam venit iudicare terram.
Iudicabit orbem terræ in æquitate, et populos in veritate sua.

honorandus
a cælo et
terra.

96(97). **Iudicium Domini.**

¹ Huic David, Quando terra eius restituta est. XCVI.

Descriptio
n index

- Dominus regnavit, exultet terra: lætentur insulæ multæ.
² Nubes, et caligo in circuitu eius: iustitia, et iudicium correctio sedis eius.
³ Ignis ante ipsum præcedet, et inflammabit in circuitu inimicos eius.
⁴ Illuxerunt fulgura eius orbi terræ: vident, et commota est terra.
⁵ Montes, sicut cera fluxerunt a facie Domini: a facie Domini omnis terra.
⁶ Annunciaverunt cœli iustitiam eius: et viderunt omnes populi gloriam eius.

 atque
in iudicii
unitate
- ⁷ ^aConfundantur omnes, qui adorant sculptilia: et qui gloriantur in simulachris suis. ^bAdorate eum omnes angeli eius:
⁸ audivit, et lætata est Sion. Et exultaverunt filiae Iudeæ, propter iudicia tua Domine:
⁹ Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos.
¹⁰ ^cQui diligitis Dominum, odite malum: custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.
¹¹ Lux orta est iusto, et rectis corde lætitia.
¹² Lætamini iusti in Domino: et confitemini memorie sanctificationis eius.

97(98). **Salvator Israel et iudex mundi.**

¹ Psalmus ipsi David. XCVII.

Celebran-
dus ab
omnibus
creaturis.

- Cantate Domino canticum novum: quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius: et brachium sanctum eius.
² ^dNotum fecit Dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit iustitiam suam.
³ Recordatus est misericordiæ suæ, et veritatis snæ domui Israel. Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.
⁴ Jubilate Deo omnis terra: cantate, et exultate, et psallite.
⁵ Psallite Domino in cithara, in cithara et voce psalmi:
⁶ in tubis duilibus, et voce tubæ corneæ. Jubilate in conspectu regis Domini:
⁷ moveatur mare, et plenitudo eius: orbis terrarum, et qui habitant in eo.
⁸ Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt
⁹ a conspectu Domini: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iustitia, et populos in æquitate.

98(99). **Sanctum nomen Domini.**

¹ Psalmus ipsi David. XCVIII.

Terribile
gentibus
et amabile
Israëlitis,

- Dominus regnavit, irascantur populi: qui sedet super cherubim, moveatur terra.
² Dominus in Sion magnus: et excelsus super omnes populos.
³ Confiteantur nomini tuo magno: quoniam terribile, et sanctum est:
⁴ et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones: iudicium et iustitiam in Iacob tu fecisti.
⁵ Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate scabellum pedum eius: quoniam sanctum est.

propitium
invocan-
tibus.

- ⁶ Moyses, et Aaron in sacerdotibus eius: et Samuel inter eos, qui invocant nomen eius: Invocabant Dominum, et ipse exaudiens eos:
⁷ in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebat testimonia eius, et præceptum quod dedit illis.

⁹⁶, ⁷ ^aEx 20, 4; Lv 26, 1; Dt 5, 8. — ^bHbr 1, 6. — ¹⁰ ^cAm 5, 15; Rom 12, 9. — ⁹⁷, ² ^dIs 52, 10; 63, 8.

⁸ Domine Deus noster tu exaudielas eos: Deus tu propitius fuisti eis, et ueliscens in omnes adinventiones eorum.

⁹ Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

99(100). Gratiarum actio.

¹ Psalmus in confessione. XCIX.

² Jubilate Deo omnis terra: servite Domino in lætitia. Introite in conspectu eius, in exultatione.

Pro elec-
tione
populi
Israel.

³ Sevitote quoniam Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, et non ipsi nos: Populus eius, et oves pascuae eius:

⁴ introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis: confitemini illi. Laudate nomen eius:

⁵ quoniam suavis est Dominus, in æternum misericordia eius, et usque in generationem et generationem veritas eius.

100(101). Vita principis.

¹ Psalmus ipsi David. C.

Misericordiam, et iudicium cantabo

tibi Domine: Psallam,

Privata,

² et intelligam in via immaculata,

quando venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei,

in medio domus meæ.

³ Non proponebam ante oculos meos

rem iniustum:

facientes prævaricationes odivi.

Non adhaesit mihi ⁴ cor pravum:

declinantem a me malignum

non eognosebam.

⁵ Detrahentem secreto proximo suo,

hunc persequerbar.

publica.

Superbo oculo, et insatiabili corde,

cum hoc non edebam.

⁶ Oculi mei ad fideles terræ

ut sedeant mecum:

ambulans in via immaculata,

hic mihi ministrabat.

⁷ Non habitabit in medio domus meæ

qui facit superbiam:

qui loquitur iniqua, non direxit

in conspectu oculorum meorum.

⁸ In matutino interficiebam

omnes peccatores terræ:

ut disperderem de civitate Domini

omnes operantes iniquitatem.

101(102). Restitutio Sion destructæ.

¹ Oratio pauperis, Cum anxius fuerit, et in conspectu Domini effuderit precem suam. CI.

² Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te veniat.

Clamat Is-
rael,

³ Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocabero te, velociter exaudi me.

⁴ Quia defecerunt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut crenum aruerunt.

solitarius

⁵ Percussus sum ut foenum, et aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

et allisus,

⁶ A voce gemitus mei adhaesit os meum carni meæ.

⁷ Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio.

⁸ Vigilavi, et factus sum sicut passer solitarius in tecto.

⁹ Tota die exprobabant mihi inimici mei: et qui laudabant me adversum me iurabant.

¹⁰ Quia cinerem tamquam panem manducabam, et potum meum cum fletu miscebam.

¹¹ A facie iræ et indignationis tuæ: quia elevans allisisti me.

¹² Dies mei sicut umbra declinaverunt: et ego sicut foenum arui.

ut destrue-
te civitatis
misercatur

- ¹³ Tu autem Domine in æternum permanes: et memoriale tuum in generationem et generationem.
- ¹⁴ Tu exurgens misereberis Sion: quia tempus miserendi eius, quia venit tempus.
- ¹⁵ Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius: et terræ eius miserebuntur.
- ¹⁶ Et timebunt Gentes nomen tuum Domine, et omnes reges terræ gloriam tuam.
- ¹⁷ Quia aedificavit Dominus Sion: et videbitur in gloria sua.
- ¹⁸ Respxit in orationem humilium: et non sprevit precem eorum.
- ¹⁹ Scribantur haec in generatione altera: et populus, qui erabatur, laudabit Dominum:
- ²⁰ Quia prospexit de celo suo: Dominus de celo in terram aspexit:
- ²¹ Ut audiret gemitus competitorum: ut solveret filios interemptorum:
- ²² Ut annuncient in Sion nomen Domini: et laudem eius in Ierusalem.
- ²³ In conveniendo populos in unum, et reges ut serviant Dominum.
- ²⁴ Respondit ei in via virtutis suæ: Paucitatem dierum meorum nuncia mihi.
- ²⁵ Ne revokes me in dimidio dierum meorum: in generationem et generationem anni tui.
- ²⁶ Initio tu Domine terram fundasti: et opera manuum tuarum sunt celo.
- ²⁷ Ipsi peribunt, tu autem permanes: et omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos, et mutabuntur:
- ²⁸ tu autem idem ipse es, et anni tui non deficiunt.
- ²⁹ Filii servorum tuorum habitabunt: et semen eorum in sæculum dirigetur.

102(103). Misericordia Domini.

¹ Ipsi David. CII.

Omnibus
iniquitatibus
propitiatur

- Benedie anima mea Domino: et omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius.
- ² Benedie anima mea Domino: et noli oblivisci omnes retributiones eius:
- ³ Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.
- ⁴ Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia et miserationibus.
- ⁵ Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquilæ iuventus tua:
- ⁶ Faciens misericordias Dominus: et iudicium omnibus iniuriam patientibus.
- ⁷ Notas fecit vias suas Moysi, filiis Israel voluntates suas.

Dominus
multum
misericors,

- ⁸ aMiserator, et misericors Dominus: longanimis, et multum misericors.
- ⁹ Non in perpetuum iraseetur: neque in æternum comminabitur.
- ¹⁰ Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.
- ¹¹ Quoniam secundum altitudinem celi a terra: corroboravit misericordiam suam super timentes se.
- ¹² Quantum distat Orsus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras.
- ¹³ Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se:
- ¹⁴ quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus:
- ¹⁵ homo, sicut foenum dies eius, tamquam flos agri sic efflorebit.
- ¹⁶ Quoniam spiritus pertransibit in illo, et non subsistet: et non cognoscet amplius locum suum.
- ¹⁷ Misericordia autem Domini ab aeterno, et usque in aeternum super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum.
- ¹⁸ his qui servant testamentum eius: Et memores sunt mandatorum ipsius, ad faciendum ea.
- ¹⁹ Dominus in celo paravit sedem suam: et regnum ipsius omnibus dominabitur.

- ²⁰ Benedicite Domino omnes angeli eius: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius.
- ²¹ Benedicite Domino omnes virtutes eius: ministri eius, qui facitis voluntatem eius.
- ²² Benedicite Domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino.

ideo ab
omnibus
creaturis
benedicatur.

103(104). Magnificentia creatoris.

¹ Ipsi David. CIII.

- Benedic anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer. In operibus primæ et secundæ dñi,
- Confessionem, et decorum induisti:
- ² amictus lumine sicut vestimento: Extendens cælum sieut pelle:
- ³ qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum.
- ⁴ aQui facis angelos tuos, spiritus: et ministros tuos ignem urentem.
- ⁵ Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in sæculum in operibus tertiae dñi,
- sæculi.
- ⁶ Abyssus, sicut vestimentum, amictus eius: super montes stabunt aquæ.
- ⁷ Ab inerepatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt.
- ⁸ Ascendunt montes: et descendunt campi in locum, quem fundasti eis.
- ⁹ Terminum posuisti, quem non transgredientur: neque convertentur operire terram.
- ¹⁰ Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ.
- ¹¹ Potabunt omnes bestiæ agri: expectabunt onagri in siti sua.
- ¹² Super ea volueres cæli habitabunt: de medio petrarum dabunt voces.
- ¹³ Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra:
- ¹⁴ Producens fœnum iumentis, et herbam servituti hominum: Ut educas panem de terra:
- ¹⁵ et vinum lætificeat cor hominis: Ut exhilaret faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet.
- ¹⁶ Saturabuntur ligna campi, et cedri Libani, quas plantavit:
- ¹⁷ illic passeræ nidificabunt. Herodii domus dux est eorum:
- ¹⁸ montes excelsi cervis: petra refugium herinaciis.
- ¹⁹ Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum. in operibus quartæ ac sextæ dñi,
- ²⁰ Posuisti tenebras, et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestiæ silvæ.
- ²¹ Catuli leonum rugientes, ut rapiant, et querant a Deo escam sibi.
- ²² Ortus est sol, et congregati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur.
- ²³ Exhibit homo ad opus suum: et ad operationem suam usque ad vesperum.
- ²⁴ Quam magnifica sunt opera tua Domine! omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.
- ²⁵ Hoc mare magnum, et spatiosum manibus: illuc reptilia, quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis: in operibus quintæ dñi;
- ²⁶ illuc naves pertransibunt. Draco iste, quem formasti ad illudendum ei:
- ²⁷ omnia a te expectant ut des illis escam in tempore.
- ²⁸ Dante te illis, colligent: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.
- ²⁹ Avertente autem te faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, et deficient, et in pulverem suum revertentur.
- ³⁰ Emisses spiritum tuum, et creabuntur: et renovabis faciem terræ.
- ³¹ Sit gloria Domini in sæculum: lætabitur Dominus in operibus suis: benedictio Dei sabbati-
- ³² Qui respicit terram, et facit eam tremere: qui tangit montes, et fumigant. tina.

³³ aCantabo Domino in vita mea: psallam Deo meo quamdiu sum.

³⁴ Iucundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in Domino.

³⁵ Deficiant peccatores a terra, et iniqui ita ut non sint:
benedic anima mea Domino.

104(105). Fides regis Israel.

Alleluia. (1 Par. 16, 8.) CIII.

Laudamus Dominum, Confitemini Domino, et invocate nomen eius: annunciate inter Gentes opera eius.

² Cantate ei, et psallite ei: narrate omnia mirabilia eius.

³ Laudamini in nomine sancto eius: lætetur eorū quærentium Dominum.

⁴ Quarite Dominum, et confirmamini: quærите faciem eius semper.

⁵ Mementote mirabilium eius, quæ fecit: prodigia eius, et iudicia oris eius.

⁶ Semen Abraham, servi eius: filii Iacob electi eius.

quia iuxta promissionem suam 7 Ipse Dominus Deus noster: in universa terra iudicia eius.

⁸ Memor fuit in sæculum testamenti sui: verbi, quod mandavit in mille generationes:

⁹ cQuod dispositum ad Abraham: et iuramenti sui ad Isaiae:

¹⁰ Et statuit illud Iacob in præceptum: et Israel in testamentum æternum:

¹¹ Dicens: Tibi dabo Terram Chanaan, funiculum hereditatis vestræ.

¹² Cum essent numero brevi, paucissimi et incolæ eius:

Patriarchas gubernavit, 13 Et pertransierunt de gente in gentem, et de regno ad populum alterum.

¹⁴ Non reliquit hominem nocere eis: et corripuit pro eis reges.

¹⁵ dNolite tangere christos meos: et in prophetis meis nolite malignari.

¹⁶ Et vocavit famem super terram: et omne firmamentum panis contrivit.

¹⁷ Misit ante eos virum: in servum venundatus est Ioseph.

¹⁸ fHumiliaverunt in compedibus pedes eius, ferrum pertransiit animam eius,

¹⁹ donee veniret verbum eius. Eloquium Domini inflammat eum:

²⁰ gmisit rex, et solvit eum; princeps populorum, et dimisit eum.

²¹ Constituit eum dominum domus sua: et principem omnis possessionis sua:

²² Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: et senes eius prudentiam doceret.

in Agypto 23 hEt intravit Israel in Agyptum: et Iacob accola fuit in Terra Cham.

prodigia fecit, 24 iEt auxit populum suum vehementer: et firmavit eum super inimicos eius.

²⁵ Convertit eorū ut odirent populum eius: et dolum facerent in servos eius.

²⁶ kMisit Moysen servum suum: Aaron, quem elegit ipsum.

²⁷ lPosuit in eis verba signorum suorum, et prodigiorum in Terra Cham.

²⁸ mMisit tenebras, et obseuravit: et non exacerbavit sermones suos.

²⁹ nConvertit aquas eorum in sanguinem: et oecidit pisces eorum.

³⁰ oEdidit terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum.

³¹ pDixit, et venit œconomya: et cimices in omnibus finibus eorum.

³² Posuit pluvias eorum grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum.

³³ Et pereussit vineas eorum, et fieulneas eorum: et contrivit lignum finium eorum.

³⁴ qDixit, et venit locusta, et bruchus, cuius non erat numerus:

³⁵ Et comedit omne frœnum in terra eorum: et comedit omnem fructum terræ eorum.

³⁶ rEt percussit omne primogenitum in terra eorum: primitias omnis laboris eorum.

³⁷ sEt eduxit eos cum argento et auro: et non erat in tribubus eorum infirmus.

³⁸ Lætata est Agyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos.

³³ aInf 145, 2. — ¹⁰⁴, 1 b1 Par 16, 8; Is 12, 4. — ⁹ cGn 22, 16. — ¹⁵ d2 Sm 1, 14; 1 Par 16, 22. — ¹⁷ eGn 37, 36. — ¹⁸ fGn 39, 20. — ²⁰ gGn 41, 14. — ²³ hGn 46, 6. — ²⁴ iEx 1, 7; Act 7, 17. — ²⁶ kEx 3, 10; 4, 29. — ²⁷ lEx 7, 10. — ²⁸ mEx 10, 21. — ²⁹ nEx 7, 20. — ³⁰ oEx 8, 6. — ³¹ pEx 8, 16, 24. — ³⁴ qEx 10, 12. — ³⁶ rEx 12, 29. — ³⁷ sEx 13, 21.

- ³⁹ aExpandit nubem in protectionem eorum, et ignem ut luceret eis per noctem.
⁴⁰ bPetierunt, et venit coturnix: et pane cæli saturavit eos.
⁴¹ cDirupit petram, et fluxerunt aquæ: abierunt in siccœ flumina;
⁴² dQuoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum.
⁴³ Et eduxit populum suum in exultatione, et electos suos in lætitia.
⁴⁴ Et dedit illis regiones Gentium: et labores populorum possederunt:
⁴⁵ Ut custodiant iustificationes eius, et legem eius requirant.

in itinere
ad Chanaan
mirabilia
operatorus
est.

105(106). Peccata populi Israel.

Alleluia. (*Judith 13, 21.*) CV.

- ¹ Confitemini ^eDomino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius. ^{Dominus fidelis est,}
² fQuis loquetur potentias Domini, auditæ faciet omnes landes eius?
³ Beati, qui custodiunt iudicium, et faciunt iustitiam in omni tempore.
⁴ Memento nostri Domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo:
⁵ Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis
tuæ: ut lauderis cum hereditate tua.
⁶ gPeccavimus eum patribus nostris: iniuste egimus, iniquitatem fecimus.
⁷ Patres nostri in Ægypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores licet patres
multitudinis misericordiæ tuæ. Et irritaverunt ascendentes in mare. ^{peccaverint in Ægypto}
^{et in deserto}
Mare rubrum.
⁸ Et salvavit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam suam.
⁹ hEt increpuit Mare rubrum, et exiecatum est: et deduxit eos in abyssis sicut
in deserto.
¹⁰ Et salvavit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici.
¹¹ iEt operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit.
¹² Et crediderunt verbis eius: et laudaverunt laudem eius.
¹³ Cito fecerunt, obliti sunt operum eius: et non sustinuerunt consilium eius.
¹⁴ kEt concupierunt concupiscentiam in deserto: et tentaverunt Deum in inaquoso
¹⁵ lEt dedit eis petitionem ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum.
¹⁶ Et irritaverunt Moysen in castris: Aaron sanctum Domini.
¹⁷ mAperta est terra, et deglutivit Dathan: et operuit super congregationem Abiron.
¹⁸ Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores.
¹⁹ nEt fecerunt vitulum in Horeb: et adoraverunt scuptile.
²⁰ Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum.
²¹ Obliti sunt Deum, qui salvavit eos, qui fecit magnalia in Ægypto,
mirabilia in Terra Cham: terribilia in mari rubro.
²² oEt dixit ut disperderet eos: si non Moyses electus eius stetisset in confractione
in conspectu eius: Ut averteret iram cius ne disperderet eos:
²⁴ et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem: Non crediderunt verbo eius.
²⁵ et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem Domini.
²⁶ pEt elevavit manum suam super eos: ut prosterneret eos in deserto:
²⁷ Et ut deiiceret semen eorum in Nationibus: et dispergeret eos in regionibus.
²⁸ Et initiati sunt Beelphegor: et comedenterunt sacrificia mortuorum.
²⁹ Et irritaverunt eum in adinventionibus suis: et multiplicata est in eis ruina.
³⁰ qEt stetit Phinees, et placavit: et cessavit quassatio.
³¹ Et reputatum est ei in iustitiam, in generationem et generationem usque
in sempiternum.
³² rEt irritaverunt eum ad Aquas contradictionis: et vexatus est Moyses
propter eos:
³³ quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis:

³⁹ aPs 77, 14; 1 Cor 10, 1. — ⁴⁰ bEx 16, 13. — ⁴¹ cNm 20, 11. — ⁴² dGn 17, 7. —
^{105, 1} eIdt 13, 21. — ² fSir 43, 35. — ⁶ gIdt 7, 19. — ⁹ hEx 14, 21. — ¹¹ iEx 14, 27. —
¹⁴ kEx 17, 2. — ¹⁵ lNm 11, 31. — ¹⁷ mNm 16, 32. — ¹⁹ nEx 32, 4. — ²³ oEx 32, 10. —
²⁶ pNm 14, 32. — ³⁰ qNm 25, 7. — ³² rNm 20, 10.

- atque in terra promissa; ³⁴ non disperdiderunt gentes, quas dixit Dominus illis.
- ³⁵ Et commissi sunt inter gentes, et didicerunt opera eorum:
- ³⁶ et servierunt sculptilibus eorum: et factum est illis in scandalum.
- ³⁷ Et immolaverunt filios suos, et filias suas dæmoniis.
- ³⁸ Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum,
- quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus,
- ³⁹ et contaminata est in operibus eorum: et fornicati sunt in adinventionibus suis.
- ⁴⁰ Et iratus est furore Dominus in populum suum: et abominatus est hereditatem suam.
- ⁴¹ Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos.
- ⁴² Et tribulaverunt eos inimici eorum, et humiliati sunt sub manibus eorum:
- ⁴³ sæpe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo: et humiliati sunt in iniquitatibus suis.
- ⁴⁴ Et vidit cum tribularentur: et audivit orationem eorum.
- ⁴⁵ ^aEt memor fuit testamenti sui: et pœnituit eum secundum multitudinem misericordiae suæ.
- ⁴⁶ Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos.
- ⁴⁷ Salvos nos fac Domine Deus noster: et congrega nos de Nationibus: Ut confiteamur nomini sancto tuo: et gloriemur in laude tua.
- doxologia* ⁴⁸ Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo et usque in sæculum: et dicet omnis *quarto.* populus: Fiat, fiat.

II. Collectio Psalmorum omissorum secunda, 106—118 (hebr. 107—119).

106(107). Laus Redemptoris.

Alleluia. (*Judith 13, 21.*) CVI.

- Laudent Dominum*
- ¹ Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius.
- ² Dicant qui redempti sunt a Domino, quos redemit de manu inimici: et de regionibus congregavit eos: ³ A solis ortu, et occasu: ab aquilone, et mari.
- deducti in viam rectam,*
- ⁴ Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non invenerunt,
- ⁵ Esurientes, et sitientes: anima eorum in ipsis defecit.
- ⁶ Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eripuit eos.
- ⁷ Et deduxit eos in viam rectam: ut irent in civitatem habitationis.
- ⁸ Confiteantur Domino misericordia eius: et mirabilia eius filiis hominum.
- ⁹ Quia satiavit animam inanem: et animam esurientem satiavit bonis.
- educti e vinculis,*
- ¹⁰ Sedentes in tenebris, et umbra mortis: vincitos in mendicitate, et ferro.
- ¹¹ Quia exacerbaverunt eloquia Dei: et consilium Altissimi irritaverunt.
- ¹² Et humiliatum est in laboribus cor eorum: infirmati sunt, nec fuit qui adiuvaret.
- ¹³ Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos.
- ¹⁴ Et eduxit eos de tenebris, et umbra mortis: et vincula eorum disrupti.
- ¹⁵ Confiteantur Domino misericordia eius: et mirabilia eius filiis hominum.
- ¹⁶ Quia contrivit portas æreas: et vectes ferreos confregit.
- crepti de infirmitatibus,*
- ¹⁷ Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter iniustias enim suas humiliati sunt.
- ¹⁸ Omnem escam abominata est anima eorum: et appropinquaverunt usque ad portas mortis.

⁴⁵ ^aDt 30, 1.

¹⁹ Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos.

²⁰ Misit verbum suum, et sanavit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum.

²¹ Confiteantur Domino misericordiae eius: et mirabilia eius filiis hominum.

²² Et sacrificient sacrificium laudis: et annuncient opera eius in exultatione.

²³ Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis.

deducti
in portum
salutis,

²⁴ Ipsi viderunt opera Domini, et mirabilia eius in profundo.

²⁵ Dixit, et stetit spiritus procellae: et exaltati sunt fluetus eius.

²⁶ Ascendunt usque ad caelos, et descendant usque ad abyssos: anima eorum in malis tabescerebat.

²⁷ Turbati sunt, et moti sunt sicut ebrios: et omnis sapientia eorum devota est.

²⁸ Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum eduxit eos.

²⁹ Et statuit procellam eius in auram: et siluerunt fluctus eius.

³⁰ Et laetati sunt quia siluerunt: et deduxit eos in portum voluntatis eorum.

³¹ Confiteantur Domino misericordiae eius: et mirabilia eius filiis hominum.

³² Et exaltent eum in ecclesia plebis: et in cathedra seniorum laudent eum.

³³ Posuit flumina in desertum: et exitus aquarum in sitim.

intelligentes
misericor-
dias
Domini.

³⁴ Terram fructiferam in salsuginem, a malitia inhabitantium in ea.

³⁵ Posuit desertum in stagna aquarum: et terram sine aqua in exitus aquarum.

³⁶ Et collocavit illuc esurientes: et constituerunt civitatem habitationis.

³⁷ Et seminaverunt agros, et plantaverunt vineas: et fecerunt fructum nativitatis.

³⁸ Et benedixit eis, et multiplicati sunt nimis: et iumenta eorum non minoravit.

³⁹ Et pauci facti sunt: et vexati sunt a tribulatione malorum, et dolore.

⁴⁰ Effusa est contemptio super principes: et errare fecit eos in invio, et non in via.

⁴¹ Et adiuvit pauperem de inopia: et posuit sicut oves familias.

⁴² ^aVidebunt recti, et laetabuntur: et omnis iniquitas oppilabit os suum.

⁴³ Quis sapiens et custodiet haec? et intelliget misericordias Domini?

107(108). Laudatio et petitio.

¹ Canticum Psalmi ipsi David. (*Sup. 56, 8.*) CVII.

² Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, et psallam in gloria mea.

Deo miseri-
cordi et
fidei
psallit.

³ Exurge gloria mea, exurge psalterium, et cithara: exurgam diluculo.

⁴ Confitebor tibi in populis Domine: et psallam tibi in nationibus.

⁵ Quia magna est super caelos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua:

⁶ Exaltare super caelos Deus, et super omnem terram gloria tua:

⁷ ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua, et exaudi me:

liberationem
petit.

⁸ Deus locutus est in sancto suo: Exultabo,

et dividam Sichimam, et convallem tabernaculorum dimetiar.

⁹ Meus est Galaad, et meus est Manasses: et Ephraim susceptio capitis mei.

Iuda rex meus:

¹⁰ Moab lebes spei meae. In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ amici facti sunt.

¹¹ Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?

¹² Nonne tu Deus, qui repulisti nos, et non exhibis Deus in virtutibus nostris?

¹³ Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.

¹⁴ In Deo faciemus virtutem: et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

108(109). Vota expugnati.

¹ In finem. Psalmus David. CVIII.

- Precatur inimicis suis   ² Deus laudem meam ne tacueris:
 quia os peccatoris, et os dolosi super me apertum est.   ³ Locuti sunt adversum
 me lingua dolosa,
 et sermonibus odii cireumdederunt me: et expugnaverunt me gratis.
⁴ Pro eo ut me diligenter, detrahebant mihi: ego autem orabam.
⁵ Et posuerunt adversum me mala pro bonis: et odium pro dilectione mea.
- maledictionem variam,   ⁶ Constitue super eum peccatorem: et diabolus stet a dextris eius.
⁷ Cum indicatur, exeat condemnatus. et oratio eius fiat in peccatum.
⁸ Fiant dies eius pauci: et episcopatum eius accipiat alter.
⁹ Fiant filii eius orphani: et uxor eius vidua.
¹⁰ Nutantes transferantur filii eius. et mendicent: et eiificantur de habitationibus suis.
¹¹ Scrutetur foenerator omnem substantiam eius: et diripient alieni labores eius.
¹² Non sit illi adiutor: nec sit qui misereatur pupillis eius.
¹³ Fiant nati eius in interitum: in generatione una deleatur nomen eius.
¹⁴ In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini: et peccatum
 matris eius non deleatur.
¹⁵ Fiant contra Dominum semper: et dispereat de terra memoria eorum:
¹⁶ pro eo quod non est recordatus facere misericordiam.   ¹⁷ Et persecutus est
 hominem inopem, et mendicum, et compunctum corde mortificare.
¹⁸ Et dilexit maledictionem, et veniet ei: et noluit benedictionem. et elongabitur
 ab eo.
 Et induit maledictionem sicut vestimentum, et intravit sicut aqua in interiora
 eius, et sicut oleum in ossibus eius.
¹⁹ Fiat ei sicut vestimentum, quo operitur: et sicut zona, qua semper praecingitur.
²⁰ Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Dominum: et qui loquuntur mala
 adversus animam meam.
- sibi autem beneficiis-
 onem.   ²¹ Et tu Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est
 misericordia tua. Libera me
²² quia egenus, et pauper ego sum: et cor meum conturbatum est intra me.
²³ Sicut umbra cum declinat, ablatus sum: et excusus sum sicut locustæ.
²⁴ Genua mea infirmata sunt a ieiunio: et caro mea immutata est propter oleum.
²⁵ Et ego factus sum opprobrium illis: viderunt me, et moverunt capita sua.
²⁶ Adiuva me Domine Deus meus: salvum me fac secundum misericordiam tuam.
²⁷ Et sciant quia manus tua haec: et tu Domine fecisti eam.
²⁸ Maledicent illi, et tu benedices:
 qui insurgunt in me, confundantur: servus autem tuus lætabitur.
²⁹ Induantur qui detrahunt mihi, pudore: et operiantur sicut diploide con-
 fusione sua.
³⁰ Confitabor Domino nimis in ore meo: et in medio multorum laudabo eum.
³¹ Quia astitit a dextris pauperis. ut salvum faceret a persequentibus animam
 meam.

109(110). Dignitas et actio Messiae.

¹ Psalmus David. CIX.

- Rex et sa-
 credos aeternus   ¹ Dicit ²Dominus Domino meo: Sede a dextris meis: ³ Donec ponant inimicos
 tuos, sebellum pedum tuorum.
² Virgam virtutis tuae emittet Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum
 tuorum.

109, 1. ¹Mt 22, 44. — ¹Cor 15, 25; Hbr 1, 13; 10, 13.

³ Tuum principium in die virtutis tuae in splendoribus sanctorum: ex utero ante luciferum genui te.

⁴ Iuravit Dominus, et non pœnitabit eum: ⁵ Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.

⁵ Dominus a dextris tuis, confregit in die iræ suæ reges.

in gentibus
dominabitur.

⁶ Iudicabit in nationibus, implebit ruinas: conquassabit capita in terra multorum.

⁷ De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

110(111). Beneficia Domini.

Alleluia. CX.

¹ Confitebor tibi Domine in toto corde meo: in consilio iustorum, et con- Generalia,
gregacione.

² Magna opera Domini: exquisita in omnes voluntates eius.

³ Confessio et magnificientia opus eius: et iustitia eius manet in sæculum sæculi.

⁴ Memoriam fecit mirabilem suorum, misericors et miserator Dominus:

specialia.

⁵ escam dedit timentibus se. Memor erit in sæculum testamenti sui:

⁶ virtutem operum suorum annunciat populo suo: ⁷ Ut det illis hereditatem gentium:

opera manuum eius veritas, et iudicium. ⁸ Fidelia omnia mandata eius:
confirmata in sæculum sæculi, faeta in veritate et æquitate.

⁹ Redemptionem misit populo suo: mandavit in æternum testamentum suum.
Sanetum, et terribile nomen eius:

¹⁰ ^b initium sapientiae timor Domini. Intellexus bonus omnibus facientibus eum:
laudatio eius manet in sæculum sæculi.

111(112). Beatitudo iusti.

Alleluia, Reversionis Aggæi, et Zachariæ. CXI.

¹ Beatus vir, qui timet Dominum: in mandatis eius volet nimirum.

Bonis tem-
poralibus
abundat,

² Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur.

³ Gloria, et divitiae in domo eius: et iustitia eius manet in sæculum sæculi.

⁴ Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors, et miserator, et iustus.

⁵ Incundus homo qui miseretur et commodat, disponet sermones suos in iudicio:

⁶ quia in æternum non commovebitur. ⁷ In memoria æterna erit iustus:
ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in Domino,

in æternum
permanet.

⁸ confirmatum est cor eius: non commovebitur donec despiciat inimicos suos.

⁹ Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in sæculum sæculi, cornu eius exaltabitur in gloria.

¹⁰ Peccator videbit, et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit.

112(113). Nomen Domini laudabile.

Alleluia. CXII.

¹ Laudate pueri Dominum: laudate nomen Domini.

Excelsum
super omnes
creaturas,

² Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, et usque in sæculum.

³ ^cA solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domini.

⁴ Excelsus super omnes gentes Dominus, et super cœlos gloria eius.

⁵ Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, ⁶ et humilia respicit in cœlo et in terra?

^a Io 12, 34; Hbr 5, 6; 7, 17. — ^b Pr 1, 7; 9, 10; Sir 1, 16. — ^c Mal 1, 11.

- de stercore
erigens
pauperes.
- 7 Scuscitans a terra inopem, et de stercore erigens pauperem:
  - 8 Ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui.
  - 9 Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum laetantem.

113(114). Miracula regis Israel.

Alleluia. CXIII.

In exitu
et itinere
populi.

- 1 In exitu Israel de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro:
- 2 Facta est Iudaea sanctificatio eius, Israel potestas eius.
- 3 Mare vidit, et fugit: Iordanis conversus est retrorsum.
- 4 Montes exultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium.
- 5 Quid est tibi mare quod fugisti: et tu Iordanis, quia conversus es retrorsum?
- 6 Montes exultasti sicut arietes, et colles sicut agni ovium.
- 7 A facie Domini mota est terra, a facie Dei Iacob.
- 8 Qui convertit petram in stagna aquarum, et rupem in fontes aquarum.

(115). Petatio et exspectatio populi.

Petunt li-
berationem

- 1 NON NOBIS DOMINE, NON NOBIS: sed nomini tuo da gloriam. 2 Super misericordia tua, et veritate tua:
nequando dicent Gentes: Ubi est Deus eorum?

a Deo
maximo;

- 3 Deus autem noster in caelo: omnia quaecumque voluit, fecit.
- 4 bSimulachra gentium argentum, et aurum, opera manuum hominum.
- 5 cOs habent, et non loquentur: oculos habent, et non videbunt.
- 6 Aures habent, et non audient: nares habent, et non odorabunt.
- 7 Manus habent, et non palpabunt: pedes habent, et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo.
- 8 Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis.

a Deo
optimo

- 9 Domus Israel speravit in Domino: adiutor eorum et protector eorum est.
- 10 Domus Aaron speravit in Domino: adiutor eorum et protector eorum est.
- 11 Qui timent Dominum, speraverunt in Domino: adiutor eorum et protector eorum est.
- 12 Dominus menior fuit nostri: et benedixit nobis: Benedixit domui Israel: benedixit domui Aaron.
- 13 Benedixit omnibus, qui timent Dominum, pusillis cum maioribus.
- 14 Adiiciat Dominus super vos: super vos, et super filios vestros.

benedic-
tionem
exspectant.

- 15 Benedicti vos a Domino, qui fecit caelum, et terram.
- 16 Caelum caeli Domino: terram autem dedit filiis hominum.
- 17 dNon mortui laudabunt te Domine: neque omnes, qui descendunt in infernum.
- 18 Sed nos qui vivimus, benedicimus Domino: ex hoc nunc et usque in saeculum.

114(116). Gratiarum actio liberati.

Alleluia. CXIII.

Laudat
servatorem
sum;

- 1 Dilexi, quoniam exaudiens Dominus vocem orationis meae.
- 2 Quia inclinavit aurem suam mihi: et in diebus meis invocabo.
- 3 Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni:
- 4 et nomen Domini invocavi. O Domine libera animam meam:
- 5 misericors Dominus, et iustus, et Deus noster miseretur.
- 6 Custodiens parvulos Dominus: humiliatus sum, et liberavit me.
- 7 Convertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.

113, 1 aEx 13, 3. — (115), 1 bInf 134, 15. — 5 cSap 15, 15. — 17 dBar 2, 17.

⁸ Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu.
⁹ Placebo Domino in regione vivorum.

115. Continuatio Psalmi præcedentis.

Alleluia. CXV.

- ¹⁰ Credidi, ^apropter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis.
¹¹ Ego dixi in excessu meo: ^bOmnis homo mendax.
¹² Quid retribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit mihi?
¹³ Calicem salutaris accipiam: et nomen Domini invocabo.
¹⁴ Vota mea Domino reddam coram omni populo eius:
¹⁵ pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius:
¹⁶ O Domine quia ego servus tuus: ego servus tuus, et filius ancillæ tuæ. Dirupisti
 vineula mea:
¹⁷ tibi sacrificabo hostiam laudis. et nomen Domini invocabo.
¹⁸ Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius:
¹⁹ in atriis domus Domini. in medio tui Ierusalem.

laudat
amicum
in periculis
fidelem.

116(117). Deus omnium gentium.

Alleluia. CXVI.

- ¹ Laudate ^cDominum omnes Gentes: laudate eum omnes populi:
² Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: ^det veritas Domini
 manet in æternum.

Ab omnibus
 laudandus.

117(118). Iubilatio servorum.

Alleluia. CXVII.

- ¹ Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius. ^fIn Domino
² Dicat nunc Israel quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius. ^gac fidei
³ Dicat nunc domus Aaron: quoniam in sæculum misericordia eius.
⁴ Dicant nunc qui timent Dominum: quoniam in sæculum misericordia eius.
⁵ De tribulatione invocavi Dominum: et exaudiuit me in latitudine Dominus.
⁶ ^eDominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo.
⁷ Dominus mihi adiutor: et ego despiciam inimicos meos.
⁸ Bonum est confidere in Domino. quam confidere in homine:
⁹ Bonum est sperare in Domino, quam sperare in principibus.
¹⁰ Omnes gentes circuierunt me: et in nomine Domini quia ultus sum in eos.
¹¹ Circumdantes circumdegerunt me: et in nomine Domini quia ultus sum in eos.
¹² Circumdegerunt me sicut apes, et exarserunt sicut ignis in spinis: et in
 nomine Domini quia ultus sum in eos.
¹³ Impulsus eversus sum ut caderem: et Dominus suscepit me.
¹⁴ ^fFortitudo mea. et laus mea Dominus: et factus est mihi in salutem.
¹⁵ Vox exultationis, et salutis in tabernaculis iustorum. ¹⁶ Dextera Domini fecit
 virtutem: ^gexultant
 dextera Domini exaltavit me. dextera Domini fecit virtutem. <sup>gratias
 agentes.</sup>
¹⁷ Non moriar. sed vivam: et narrabo opera Domini.
¹⁸ Castigans castigavit me Dominus: et morti non tradidit me.
¹⁹ Aperite mihi portas iustitiae, ingressus in eas confitebor Domino:
²⁰ hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam.
²¹ Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem.
²² ^gLapidem, quem reprobaverunt ædificantes: hic factus est in caput anguli.

^{115, 10} ^a2 Cor 4, 13. — ^{11 b}Rom 3, 4. — ^{116, 1} ^cRom 15, 11. — ² ^dIo 12, 34. —
^{117, 6} ^eHbr 13, 6. — ^{14 f}Ex 15, 2. — ^{22 g}Is 28, 16; Mt 21, 42; Lc 20, 17; Act 4, 11; Rom
 9, 33; 1 Ptr 2, 7.

²³ A Domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris.

²⁴ Hæc est dies, quam fecit Dominus: exultemus, et lætemur in ea.

²⁵ O Domine salvum me fac, o Domine bene prosperare:

²⁶ benedictus qui venit in nomine Domini. Benediximus vobis de domo Domini:

²⁷ Deus Dominus, et illuxit nobis. Constituite diem sollemnem in condensis.
usque ad cornu altaris.

²⁸ Deus meus es tu, et confitebor tibi: Deus meus es tu, et exaltabo te.

Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem.

²⁹ Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius.

118(119). Commendatio legis Domini.

Alleluia. CXVIII.

ALEPH.

Lex edi-
scenda est,
quia

¹ Beati immaeulati in via: qui ambulant in lege Domini.

² Beati, qui seruntur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum.

³ Non enim qui operantur iniquitatem, in viis eius ambulaverunt.

⁴ Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

⁵ Utinam dirigantur viæ meæ, ad custodiendas iustificationes tuas.

⁶ Tune non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

⁷ Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didicí iudicia iustitiae tuæ.

⁸ Iustificationes tuas eustodiam: non me derelinquas usquequaque.

BETH.

peccata
amovet,

⁹ In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.

¹⁰ In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me a mandatis tuis.

¹¹ In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi.

¹² Benedictus es Domine: doce me iustificationes tuas.

¹³ In labiis meis, pronunciavi omnia iudicia oris tui.

¹⁴ In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.

¹⁵ In mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas.

¹⁶ In iustificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos.

GIMEL.

incœlæ
consult,

¹⁷ Retribue servo tuo, vivifica me: et custodiam sermones tuos.

¹⁸ Revela oculos meos: et considerabo mirabilia de lege tua.

¹⁹ Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua.

²⁰ Coneupivit anima mea desiderare iustificationes tuas, in omni tempore.

²¹ Inerepasti superbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis.

²² Aufer a me opprobrium, et contemptum: quia testimonia tua exquisivi.

²³ Etenim sederunt principes, et adversum me loquebantur: servus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis.

²⁴ Nam et testimonia tua meditatio mea est: et consilium meum iustificationes tuæ.

DALETH.

moriturum
vivificat,

²⁵ Adhæsit pavimento anima mea: vivifica me secundum verbum tuum.

²⁶ Vias meas enunciavi, et exaudiisti me: doce me iustificationes tuas.

²⁷ Viam iustificationum tuarum instrue me: et exercebor in mirabilibus tuis.

²⁸ Dormitavit anima mea præ tædio: confirma me in verbis tuis.

²⁹ Viam iniquitatis amove a me: et de lege tua miserere mei.

³⁰ Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus.

³¹ Adhæsi testimoniis tuis Domine: noli me confundere.

³² Viam mandatorum tuorum eucurri, cum dilatasti cor meum.

HE.

a vanitate
liberat,

³³ Legem pone mihi Domine viam iustificationum tuarum: et exquiram eam semper.

- ³⁴ Da mihi intellectum, et serutabor legem tuam: et custodiam illam in toto corde meo.
³⁵ Deduc me in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui.
³⁶ Inclina cor meum in testimonia tua: et non in avaritiam.
³⁷ Averte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua vivifica me.
³⁸ Statue servo tuo eloquium tuum, in timore tuo.
³⁹ Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum: quia iudicia tua incunda.
⁴⁰ Ecce concupivi mandata tua: in æquitate tua vivifica me.

VAU.

- ⁴¹ Et veniat super me misericordia tua Domine: salutare tuum secundum eloquium tuum. viam dilatat.
⁴² Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: quia speravi in sermonibus tuis.
⁴³ Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: quia in iudiciis tuis supersperavi.
⁴⁴ Et custodiam legem tuam semper: in sæculum et in sæculum sæculi.
⁴⁵ Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisivi.
⁴⁶ Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum: et non confundebar.
⁴⁷ Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.
⁴⁸ Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: et exercebar in iustificationibus tuis.

ZAIN.

- ⁴⁹ Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti. peregrinum
⁵⁰ Hæc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me. consolatur;
⁵¹ Superbi inique agebant usquequaque: a lege autem tua non declinavi.
⁵² Memor fui iudiciorum tuorum a sæculo Domine: et consolatus sum.
⁵³ Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelictis legem tuam.
⁵⁴ Cantabiles mihi erant iustificationes tuae, in loco peregrinationis meæ.
⁵⁵ Memor fui nocte nominis tui Domine: et custodivi legem tuam.
⁵⁶ Hæc facta est mihi: quia iustificationes tuas exquisivi.

HETH.

- ⁵⁷ Portio mea Domine, dixi custodire legem tuam.
⁵⁸ Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum. lex custodienda est, quia
⁵⁹ Cogitavi vias meas: et converti pedes meos in testimonia tua.
⁶⁰ Paratus sum, et non sum turbatus: ut custodiam mandata tua.
⁶¹ Funes peccatorum circumplexi sunt me: et legem tuam non sum oblitus.
⁶² Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustificationis tuæ.
⁶³ Particeps ego sum omnium timentium te: et custodientium mandata tua.
⁶⁴ Misericordia tua Domine plena est terra: iustificationes tuas doce me.

TETH.

- ⁶⁵ Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine, secundum verbum tuum. bona,
⁶⁶ Bonitatem, et disciplinam, et scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.
⁶⁷ Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodivi.
⁶⁸ Bonus es tu: et in bonitate tua doce me iustificationes tuas.
⁶⁹ Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.
⁷⁰ Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum.
⁷¹ Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam iustificationes tuas.
⁷² Bonum mihi lex oris tui: super millia auri, et argenti.

IOD.

- ⁷³ Manus tuæ fecerunt me, et plasmaverunt me: da mihi intellectum, et discam mandata tua. æqua,

⁷⁴ Qui timent te videbunt me, et lætabuntur: quia in verba tua supersperavi.
⁷⁵ Cognovi Domine quia æquitas iudicia tua: et in veritate tua humiliasti me.
⁷⁶ Fiat misericordia tua ut consoletur me, secundum eloquium tuum servo tuo.
⁷⁷ Veniant mihi miserationes tuæ, et vivam: quia lex tua meditatio mea est.
⁷⁸ Confundantur superbi, quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exerceebor in mandatis tuis.

⁷⁹ Convertantur mihi timentes te: et qui noverunt testimonia tua.

⁸⁰ Fiat eorū meū immaculatum in iustificationib⁹ tuis, ut non confundar.

CAPH.

^{vera,} ⁸¹ Defecit in salutare tuum anima mea: et in verbum tuum supersperavi.
⁸² Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes: Quando consolaberis me?
⁸³ Quia factus sum sicut eter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus.
⁸⁴ Quot sunt dies servi tui: quando facies de persequentibus me iudicium?
⁸⁵ Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua.
⁸⁶ Omnia manda tua veritas: inique persecuti sunt me, adiuva me.
⁸⁷ Paulominus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui manda tua.
⁸⁸ Secundum misericordiam tuam vivifica me: et custodiam testimonia oris tui.

LAMED.

^{aeterna,} ⁸⁹ In æternum Domine, verbum tuum permanet in cælo.
⁹⁰ In generationem et generationem veritas tua: fundasti terram, et permanet.
⁹¹ Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia servient tibi.
⁹² Nisi quod lex tua meditatio mea est: tune forte periissim in humilitate mea.
⁹³ In æternum non obliviscar iustificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me.
⁹⁴ Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam iustificationes tuas exquisivi.
⁹⁵ Me expectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi.
⁹⁶ Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

MEM.

^{illuminans} ⁹⁷ Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est.
⁹⁸ Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est.
⁹⁹ Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.
¹⁰⁰ Super senes intellexi: quia manda tua quæsivi.
¹⁰¹ Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua.
¹⁰² A iudiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi.
¹⁰³ Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo!
¹⁰⁴ A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis.

NUN.

<sup>et
lætificans
humiliatum;</sup> ¹⁰⁵ Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis.
¹⁰⁶ Iuravi, et statui custodire iudicia iustitiae tuæ.
¹⁰⁷ Humiliatus sum usquequaque Domine: vivifica me secundum verbum tuum.
¹⁰⁸ Voluntariaoris mei beneplacita fac Domine: et iudicia tua doce me.
¹⁰⁹ Anima mea in manibus meis semper: et legem tuam non sum oblitus.
¹¹⁰ Posuerunt peccatores laqueum mihi: et de mandatis tuis non erravi.
¹¹¹ Hereditate acquisivi testimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei sunt.
¹¹² Inclinavi eorū meū ad faciendas iustificationes tuas in æternum, propter retributionem.

SAMECH.

<sup>lex diligē-
da est, et
quidem</sup> ¹¹³ Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi.
¹¹⁴ Adiutor, et susceptor meus es tu: et in verbum tuum supersperavi.
¹¹⁵ Declinate a me maligni: et scrutabor mandata Dei mei.

- ¹¹⁶ Suscipe me secundum eloquium tuum, et vivam: et non confundas me ab expectatione mea.
¹¹⁷ Adiuva me, et salvus ero: et meditabor in iustificationibus tuis semper.
¹¹⁸ Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis: quia iniusta cogitatio eorum.
¹¹⁹ Prevaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideo dlexi testimonia tua.
¹²⁰ Confige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui.

AIN.

- ¹²¹ Feci iudicium et iustitiam: non tradas me calumniantibus me.
¹²² Suscipe servum tuum in bonum: non calumnientur me superbi.
¹²³ Oculi mei defecerunt in salutare tuum: et in eloquium iustitiae tuæ.
¹²⁴ Fae cum servo tuo secundum misericordiam tuam: et iustificationes tuas doce me.
¹²⁵ Servus tuus sum ego: da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua.
¹²⁶ Tempus faciendi Domine: dissipaverunt legem tuam.
¹²⁷ Ideo dlexi mandata tua, super aurum et topazion.
¹²⁸ Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.

super au-
rum et
topazium,
quia

PHE.

- ¹²⁹ Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea.
¹³⁰ Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat parvulis.
¹³¹ Os meum aperui, et attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.
¹³² Aspice in me, et miserere mei, secundum iudicium diligentium nomen tuum.
¹³³ Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: et non dominetur mei omnis iniustitia.
¹³⁴ Redime me a calumniis hominum: ut custodiam mandata tua.
¹³⁵ Faciem tuam illumina super servum tuum: et doce me iustificationes tuas.
¹³⁶ Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

mirabilis,

SADE.

- ¹³⁷ Iustus es Domine: et rectum iudicium tuum.
¹³⁸ Mandasti iustitiam testimonia tua: et veritatem tuam nimis.
¹³⁹ Tabescere me fecit zelus meus: quia oblii sunt verba tua inimici mei.
¹⁴⁰ Ignitum eloquium tuum vehementer: et servus tuus dilexit illud.
¹⁴¹ Adolescentulus sum ego, et contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus.
¹⁴² Iustitia tua, iustitia in æternum: et lex tua veritas.
¹⁴³ Tribulatio, et angustia invenerunt me: mandata tua meditatio mea est.
¹⁴⁴ Equitas testimonia tua in æternum: intellectum da mihi, et vivam.

recta.

COPH.

- ¹⁴⁵ Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine: iustificationes tuas requiram.
¹⁴⁶ Clamavi ad te, salvum me fac: ut custodiam mandata tua.
¹⁴⁷ Præveni in maturitate, et clamavi: quia in verba tua supersperavi.
¹⁴⁸ Prævenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua.
¹⁴⁹ Vocem meam audi secundum misericordiam tuam Domine: et secundum iudicium tuum vivifica me.
¹⁵⁰ Appropinquaverunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt.
¹⁵¹ Prope es tu Domine: et omnes viæ tuæ veritas.
¹⁵² Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea.

RES.

- ¹⁵³ Vide humilitatem meam, et eripe me: quia legem tuam non sum oblitus.
¹⁵⁴ Judica iudicium meum, et redime me: propter eloquium tuum vivifica me.
¹⁵⁵ Longe a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt.
¹⁵⁶ Misericordia tua multæ Domine: secundum iudicium tuum vivifica me.

iusta.

- ¹⁵⁷ Multi qui persequuntur me, et tribulant me: a testimoniiis tuis non declinavi.
¹⁵⁸ Vidi prævaricantes, et tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt.
¹⁵⁹ Vide quoniam mandata tua dilexi Domine: in misericordia tua vivifica me.
¹⁶⁰ Principium verborum tuorum, veritas: in æternum omnia iudicia iustitiae tuæ.

SIN.

- ^{pacificans} ¹⁶¹ Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidavit cor meum.
¹⁶² Lætabor ego super eloquia tua: sicut qui invenit spolia multa.
¹⁶³ Iniquitatem odio habui, et abominatus sum: legem autem tuam dilexi.
¹⁶⁴ Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiae tuæ.
¹⁶⁵ Pax multa diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum.
¹⁶⁶ Expectabam salutare tuum Domine: et mandata tua dilexi.
¹⁶⁷ Custodivit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer.
¹⁶⁸ Servavi mandata tua, et testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

TAU.

- ^{et adiuvans observantem.} ¹⁶⁹ Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.
¹⁷⁰ Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.
¹⁷¹ Eruerunt labia mea hymnum, cum docueris me iustificationes tuas.
¹⁷² Pronunciabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua æquitas.
¹⁷³ Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua elegi.
¹⁷⁴ Coneupivi salutare tuum Domine: et lex tua meditatio mea est.
¹⁷⁵ Vivet anima mea, et laudabit te: et iudicia tua adiuvabunt me.
¹⁷⁶ Erravi, sicut ovis, quæ periit: quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

III. Cantica graduum, 119—133 (hebr. 120—134).

119(120). Liberatio a subdolis.

¹ Canticum graduum. CXIX.

- Eam petit Ad Dominum cum tribularer clamavi: et exaudiuit me.
² Domine libera animam meam a labiis iniquis, et a lingua dolosa.
³ Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?
⁴ Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatoriis.

^{psaltes ciuilans.} ⁵ Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitavi eum habitantibus Cedar:
⁶ multum incola fuit anima mea. ⁷ Cum his, qui oderunt pacem,
eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

120(121). Custodia Domini.

Canticum graduum. CXX.

- Est certa ¹ Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi.
² Auxilium meum a Domino, qui fecit cælum et terram.
³ Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te.
⁴ Eeeee non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.

et multiplex. ⁵ Dominus custodit te, Dominus protectio tua, super manum dexteram tuam.
⁶ Per diem sol non uret te: neque luna per noctem.
⁷ Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam Dominus.
⁸ Dominus custodiat introitum tuum, et exitum tuum: ex hoc nunc, et usque in sæculum.

121(122). Civitas Dei.

¹ Canticum graduum. CXXI.

- Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus.
² Stantes erant pedes nostri, in atriis tuis Ierusalem.
³ Ierusalem, quæ ædificatur ut civitas: cuius participatio eius in idipsum.
⁴ Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini: testimonium Israel ad confitendum nomini Domini.
⁵ Quia illuc sederunt sedes in iudicio, sedes super domum David.
⁶ Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem: et abundantia diligentibus te:
⁷ Fiat pax in virtute tua: et abundantia in turribus tuis.
⁸ Propter fratres meos, et proximos meos, loquebar pacem de te:
⁹ Propter domum Domini Dei nostri, quæsivi bona tibi.

Ierusalem laudatur

eique benedicitur.

122(123). Refugium despecti.

Canticum graduum. CXXII.

- ¹ Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cælis.
² Ecce sicut oculi servorum, in manibus dominorum suorum, Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ sue:
 ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum donec misereatur nostri.
³ Miserere nostri Domine, miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione:
⁴ Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, et despectio superbis.

Dominus imploratur.

123(124). Adiutorium Israelis.

¹ Canticum graduum. CXXIII.

- Nisi quia Dominus erat in nobis, dieat nunc Israel:
² nisi quia Dominus erat in nobis, Cum exurgerent homines in nos,
³ forte vivos deglutissent nos: Cum iraseretur furor eorum in nos,
⁴ forsitan aqua absorbusset nos. ⁵ Torrentem pertransivit anima nostra:
 forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.
⁶ Benedictus Dominus qui non dedit nos, in captionem dentibus eorum.
⁷ Anima nostra sicut passer erecta est de laqueo venantium: Laqueus contritus est, et nos liberati sumus.
⁸ Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum et terram.

Dominus populum suum liberavit,

ideoque benedicatur.

124(125). Confidentialia iustorum.

¹ Canticum graduum. CXXIV.

- Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in æternum,
 qui habitat ² in Ierusalem.
 Montes in circuitu eius: et Dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc et usque in sæculum.
³ Quia non relinquit Dominus virgam peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniuriam manus suas.
⁴ Benefac Domine bonis, et rectis corde.
⁵ Declinantes autem in obligationes, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel.

Dominus iustus.

125(126). Sors seminantium.

¹ Canticum graduum. CXXV.

- In convertendo Dominus captivitatem Sion: facti sumus sicut consolati:
² Tunc repletum est gaudio os nostrum: et lingua nostra exultatione.

Gaudia fletibus misericordia.

Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis.

³ Magnificavit Dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.

⁴ Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in Austro.

⁵ Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.

⁶ Eunte ibant et flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

126(127). Auxilium Domini.

¹ Canticum graduum Salomonis. CXXVI.

- Necessarium
et utile.
- 1 Nisi Dominus ædificeaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.
  - 2 Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.
  - 3 Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilectis suis somnum:
  - 4 ecce hereditas Domini filii: merces, fructus ventris.
  - 5 Sicut sagittæ in manu potentis: ita filii excusorum.
  - 6 Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

127(128). Bona iustorum.

¹ Canticum graduum. CXXVII.

- Progenies
magna.
- 1 Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis eius.
  - 2 Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, et bene tibi erit.
  - 3 Uxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ. Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ.
  - 4 Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.
  - 5 Benedicat tibi Dominus ex Sion: et videoas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.
  - 6 Et videoas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

128(129). Confusio inimicorum.

¹ Canticum graduum. CXXVIII.

- Inimici
Israelis
- confundan-
tur.
- 1 Sæpe expugnaverunt me a iuventute mea, dicat nunc Israel.
  - 2 Sæpe expugnaverunt me a iuventute mea: etenim non potuerunt mihi.
  - 3 Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores: prolongaverunt iniuriam suam.
  - 4 Dominus iustus concidit cervices peccatorum:
  - 5 confundantur et convertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.
  - 6 Fiant sicut foenum tectorum: quod priusquam evellatur, exaruit:
  - 7 De quo non implevit manum suam qui metit, et sinum suum qui manipulos colligit.
  - 8 Et non dixerunt qui præteribant: Benedictio Domini super vos: benediximus vobis in nomine Domini.

129(130). Spes peccatoris.

¹ Canticum graduum. CXXIX.

- Misericordia
Domini
copiosa.
- 1 De profundis clamavi ad te Domine:
  - 2 Domine exaudi vocem meam: Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.
  - 3 Si iniuritates observaveris Domine: Domine quis sustinebit?
  - 4 Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sustinui te Domine. Sustinuit anima mea in verbo eius: ⁵ speravit anima mea in Domino.
  - 6 A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel in Domino.

⁷ Quia apud Dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio.

⁸ Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius.

130(131). Animus humiliati.

¹ Canticum graduum David. CXXX.

Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei.
Neque ambulavi in magnis: neque in mirabilibus super me.

Domino
conforma-
tus.

² Si non humiliiter sentiebam: sed exaltavi animam meam:

Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea.

³ Speret Israel in Domino, ex hoc nunc et usque in sæculum.

131(132). Requies Dei in Sion.

¹ Canticum graduum. CXXXI.

Memento Domine David, et omnis mansuetudinis eius:

Votum
Davidis,

² Sicut iuravit Domino, votum vovit Deo Iacob:

³ ^aSi introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei:

⁴ Si dedero somnum oculis meis, et palpebris meis dormitionem: ⁵ Et requiem
temporibus meis:

donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.

⁶ Ecce audivimus eam in Ephrata: invenimus eam in campis silvæ.

translatio
arcae
federis,

⁷ Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco, ubi steterunt pedes eius.

⁸ ^bSurge Domine in requiem tuam, tu et arca sanctificationis tuæ.

⁹ Sacerdotes tui induantur iustitiam: et sancti tui exultent.

¹⁰ Propter David servum tuum, non avertas faciem Christi tui.

¹¹ Iuravit Dominus David veritatem, et non frustrabitur eam:
de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

promissio
Dei iurata.

¹² Si custodierint filii tui testamentum meum, et testimonia mea hæc, quæ
docebo eos:

Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam.

¹³ Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.

¹⁴ Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo quoniam elegi eam.

¹⁵ Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus.

¹⁶ Sacerdotes eius iuduam salutari: et sancti eius exultatione exultabunt.

¹⁷ ^dIlluc producam cornu David, paravi lucernam Christo meo.

¹⁸ Inimicos eius iuduam confusione: super ipsum autem effloredit sanctificatio mea.

132(133). Iucunditas fraternitatis.

¹ Canticum graduum David. CXXXII.

Ecce quam bonum, et quam iucundum habitare fratres in unum:

Simili-
dinibus

² Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, Quod
descendit in oram vestimenti eius:

³ sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion. Quoniam illic mandavit
Dominus benedictionem, et vitam usque in sæculum.

133(134). Benedictio finalis.

¹ Canticum graduum. CXXXIII.

Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini: Qui statis in domo Domini, ^{Petitur et}
^{datur.} in atriis domus Dei nostri, ² In noctibus

^{131, 3} ^{a2} Sm 7, 2. — ⁸ ^{b2} Par 6, 41. — ¹¹ ^{c2} Sm 7, 12; Lc 1, 55; Act 2, 30. —
¹⁷ ^aMal 3, 1; Lc 1, 69.

extollite manus vestras in sancta, et benedicite Dominum.
 3 Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cælum et terram.

IV. Collectio Psalmorum omissorum ultima, 134—150 (hebr. 135—150).

134(135). Laus Domini.

¹ Alleluia. CXXXIII.

- Laudatus,
 quia   1 Laudate nomen Domini, laudate servi Dominum.
 creator
 et gubernator
 mundi   2 Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.
 benefactor
 Israëlis;   3 Laudate Dominum, quia bonus Dominus: psallite nomini eius, quoniam suave.
 necnon   4 Quoniam Iacob elegit sibi Dominus Israel in possessionem sibi.
 Deus ac   5 Quia ego cognovi quod magnus est Dominus, et Deus noster præ omnibus diis.
 servos   6 Omnia quæcumque voluit. Dominus fecit in cælo, in terra, in mari, et in
                  omnibus abyssis.
 7 ^aEducens nubes ab extremo terræ: fulgura in pluviam fecit. Qui producit
                  ventos de thesauris suis:
 Deus præ   8 ^bqui percussit primogenita Ægypti ab homine usque ad pecus.
 omnibus   9 Et misit signa, et prodigia in medio tui Ægypte: in Pharaonem, et in omnes
                  servos eius.
 diis   10 ^cQui pereussit gentes multas: et occidit reges fortes:
 Sehon   11 ^dSehon regem Amorrhæorum, et Og regem Basan, et omnia regna Chanaan.
 Et dedit   12 Et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem Israel populo suo.
 Domine   13 Domine nomen tuum in æternum: Domine memoriale tuum in generationem
                  et generationem.
 Quia   14 Quia iudicabit Dominus populum suum: et in servis suis deprecabitur.
 Deus præ   15 ^eSimulachra Gentium argentum, et aurum, opera manuum hominum.
 omnibus   16 ^fOs habent, et non loquentur: oculos habent, et non videbunt.
 diis   17 Aures habent, et non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum.
 Similes   18 Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes, qui confidunt in eis.
 benedictus.   19 Domus Israel benedicte Domino: domus Aaron benedicte Domino.
 20 Domus Levi benedicte Domino: qui timetis Dominum, benedicte Domino.
 21 Benedicetus Dominus ex Sion, qui habitat in Ierusalem.

135(136). Gratiarum actio.

¹ Alleluia. CXXXV.

- Confitemur
 Deo
 deorum,   1 Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia eius.
 creatori
 cœli et ter-
 ræ;   2 Confitemini Deo deorum: quoniam in æternum misericordia eius.
 3 Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia eius.
 4 Qui facit miracula magna solus: quoniam in æternum misericordia eius.
 5 ^gQui fecit cælos in intellectu: quoniam in æternum misericordia eius.
 6 Qui firmavit terram super aquas: quoniam in æternum misericordia eius.
 7 Qui fecit luminaria magna: quoniam in æternum misericordia eius.
 8 Solem in potestatem diei: quoniam in æternum misericordia eius.
 9 Lunam, et stellas in potestatem noctis: quoniam in æternum misericordia eius.
 Deo ac be-
 nefactori
 Israëlis,   10 ^hQui percussit Ægyptum cum primogenitis eorum: quoniam in æternum
                  misericordia eius.
 11 ⁱQui eduxit Israel de medio eorum: quoniam in æternum misericordia eius.

134, 7 ^aIr 10, 13. — 8 ^bEx 12, 29. — 10 ^cIos 12, 1, 7. — 11 ^dNm 21, 24, 33. —
 15 ^eSup 113, 4. — 16 ^fAp 15, 15. — 135, 5 ^gin 1, 1. — 10 ^hEx 12, 29. — 11 ⁱEx 13, 17.

¹² In manu potenti, et brachio excelso: quoniam in æternum misericordia eius.

¹³ Qui divisit Mare rubrum in divisiones: quoniam in æternum misericordia eius.

¹⁴ Et eduxit Israel per medium eius: quoniam in æternum misericordia eius.

¹⁵ ^aEt excussum est Pharaonem, et virtutem eius in Mari rubro: quoniam in æternum misericordia eius.

¹⁶ Qui traduxit populum suum per desertum: quoniam in æternum misericordia eius.

¹⁷ Qui percussit reges magnos: quoniam in æternum misericordia eius.

¹⁸ ^bEt occidit reges fortes: quoniam in æternum misericordia eius.

¹⁹ Schon regem Amorrhæorum: quoniam in æternum misericordia eius.

²⁰ ^cEt Og regem Basan: quoniam in æternum misericordia eius.

²¹ ^dEt dedit terram eorum hereditatem: quoniam in æternum misericordia eius.

²² Hereditatem Israel servo suo: quoniam in æternum misericordia eius.

²³ Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in æternum misericordia eius.

²⁴ Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in æternum misericordia eius.

²⁵ Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia eius.

²⁶ Confitemini Deo cæli: quoniam in æternum misericordia eius.

Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia eius.

Domino
domino-
rum
confundendum.

136(137). Sensus captivorum liberatorum.

Psalmus David, Hieremiac. CXXXVI.

¹ Super flumina Babylonis, illie sedimus et flevimus: cum recordaremur Sion: In
Babylonia

² In salicibus in medio eius, suspendimus organa nostra.

³ Quia illie interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantionum: Sionis
recordati
non
cantabant,

Et qui abduxerunt nos: Hymnum cantate nobis de canticis Sion.

⁴ Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?

⁵ Si oblitus fuero tui Ierusalem, oblivioni detur dextera mea.

⁶ Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui: Si non proposuero Ierusalem, in principio lætitiae meæ.

⁷ Memor esto Domine filiorum Edom, in die Ierusalem: Qui dicunt: Exinanite, nunc hostes
devovent.

exinanite usque ad fundamentum in ea.

⁸ Filia Babylonis misera: beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis.

⁹ Beatus, qui tenebit, et allidet parvulos tuos ad petram.

137(138). Magnificentia Domini.

¹ Ipsi David. CXXXVII.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei. In Celebratur
ab Israel,

conspicu angelorum psallam tibi:

² adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua, et veritate tua: quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.

³ In quacumque die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

⁴ Confiteantur tibi Domine omnes reges terræ: quia audierunt omnia verba agnoscatur
a gentibus.

oris tui:

⁵ Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini.

⁶ Quoniam excelsus Dominus, et humilia respicit: et alta a longe cognoscit.

¹⁵ ^aEx 14, 28. — ¹⁸ ^bNm 21, 24. — ²⁰ ^cNm 21, 33. — ²¹ ^dIos 13, 7.

- ⁷ Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, et salvum me fecit dextera tua.
⁸ Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.

138(139). Omniscientia et omnipræsentia Dei.

¹ In finem. Psalmus David. CXXXVIII.

Deus omnia
cognoscit et
ubique
præsens
est,

- Domine probasti me, et cognovisti me:
² tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam. ³ Intellexisti cogitationes meas de longe:
 semitam meam, et funiculum meum investigasti. ⁴ Et omnes vias meas prævidisti:
 quia non est sermo in lingua mea.
⁵ Ecce Domine tu cognovisti omnia novissima, et antiqua: tu formasti me, et posuisti super me manum tuam.
⁶ Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, et non potero ad eam.
⁷ Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam?
⁸ ^aSi ascendero in cælum, tu illuc es: si descendero in infernum, ades.
⁹ Si sumpsero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris:
¹⁰ Etenim illic manus tua deducet me: et tenebit me dextera tua.
¹¹ Et dixi: Forsitan tenebræ conculeabunt me: et nox illuminatio mea in deliciis meis.
¹² Quia tenebræ non obscurabuntur a te, et nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ eius, ita et lumen eius.

- qui homi-
nem forma-
vit, ¹³ Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ.
¹⁴ Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, et anima mea cognoscit nimis.
¹⁵ Non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto: et substantia mea in inferioribus terræ.
¹⁶ Imperfectum meum viderunt oculi tui,
 et in libro tuo omnes sribentur: dies formabuntur, et nemo in eis.

- cuius iudicia com-
prehendi-
nequeunt, ¹⁷ Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus: nimis confortatus est principatus eorum.
¹⁸ Dinumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur: exurrexi, et adhuc sum tecum.
¹⁹ Si occideris Deus peccatores: viri sanguinum declinate a me:
²⁰ Quia dicitis in cogitatione: accipient in vanitate civitates tuas.

- cuius psal-
tes ad-
hæret. ²¹ Nonne qui oderunt te Domine, oderam: et super inimicos tuos tabesceram?
²² Perfecto odio oderam illos: et inimici facti sunt mihi.
²² Proba me Deus, et scito eorū meū: interroga me, et cognosce semitas meas.
²⁴ Et vide, si via iniquitatis in me est: et deduc me in via æterna.

139(140). Inimici insidiosi.

¹ In finem. Psalmus David. CXXXIX.

- Describun-
tur, ² Eripe me Domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me.
³ Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die constituebant prælia.
⁴ ^bAcuerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum.
⁵ Custodi me Domine de manu peccatoris: et ab hominibus iniquis eripe me.
 Qui cogitaverunt supplantare gressus meos:
⁶ absconderunt superbi laqueum mihi: Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt mihi.

138, ⁸ ^aAm 9, 2. — 139, ⁴ ^bSup 5, 11; Rom 3, 13.

⁷ Duxi Domini: Deus meus es tu: exaudi Domine vocem deprecationis meæ.

⁸ Domine, Domine virtus salutis meæ: obumbrasti super caput meum in die belli:

⁹ Ne tradas me Domine a desiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, ne forte exalentur. devo-
ventur.

¹⁰ Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos.

¹¹ Cadent super eos carbones, in ignem deiicies eos: in miseriis non subsistent.

¹² Vir linguosus non dirigetur in terra: virum iniustum mala capient in interitu.

¹³ Cognovi quia faciet Dominus iudicium inopis: et vindictam pauperum.

¹⁴ Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo: et habitabunt recti cum vultu tuo.

140(141). Oratio dissipatorum.

¹ Psalmus David. CXL.

Domine clamavi ad te, exaudi me: intende voci meæ, cum clamavero ad te. Ne corrumpantur

² Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum ab iniquis, mearum sacrificium vespertinum.

³ Pone Domine custodiam ori meo: et ostium circumstantiae labii meis.

⁴ Non declines cor meum in verba malitia, ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem: et non communicabo cum electis eorum.

⁵ Corripet me iustus in misericordia, et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum:

⁶ absorpti sunt iuneti petrae iudices eorum. Audient verba mea quoniam potuerunt:

⁷ sicut crassitudo terrae erupta est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum:

⁸ quia ad te Domine, Domine oculi mei: in te speravi, non auferas animam meam. Dominum invocant.

⁹ Custodi me a laqueo, quem statuerunt mihi: et a scandalis operantium iniquitatem.

¹⁰ Cadent in retiaculo eius peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

141(142). Preces periclitantis.

¹ Intellectus David, Cum esset in spelunca, oratio. (1 Reg. 24.) CXL.

² Voce ^amea ad Dominum clamavi: voce mea ad Dominum deprecatus sum: Petit,

³ Effundo in conspectu eius orationem meam, et tribulationem meam ante ipsum pronuncio.

⁴ In deficiente ex me spiritum meum. et tu cognovisti semitas meas.

ut ex
angustiis

In via hæc, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.

⁵ Considerabam ad dexteram, et videbam: et non erat qui cognosceret me.

Periit fuga a me, et non est qui requirat animam meam.

⁶ Clamavi ad te Domine, dixi: Tu es spes mea, portio mea in terra viventium. educatur.

⁷ Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.

Libera me a persequentibus me: quia confortati sunt super me.

⁸ Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo:

me expectant iusti, donec retribuas mihi.

142(143). Obsecratio auxillii.

¹ Psalmus David, Quando persequebatur eum Absalom filius eius. (2 Reg. 17.) CXLII.

Domine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in Psalmista
supplicat,

veritate tua: exaudi me in tua iustitia.

141, 2 ^aSup 76, 2.

- ³ Magnus Dominus et laudabilis nimis: et magnitudinis eius non est finis. ^{magnitudo,}
⁴ Generatio et generatio laudabit opera tua: et potentiam tuam pronunciabunt.
⁵ Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur: et mirabilia tua narrabunt.
⁶ Et virtutem terribilium tuorum dicent: et magnitudinem tuam narrabunt.
- ⁷ Memoriam abundantiae suavitatis tuæ eructabunt: et institia tua exultabunt. ^{misericordia.}
⁸ Miserator et misericors Dominus: patiens, et multum misericors.
⁹ Suavis Dominus universis: et miserationes eius super omnia opera eius.
- ¹⁰ Confiteantur tibi Domine omnia opera tua: et sancti tui benedicant tibi. ^{omnipotencia,}
¹¹ Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuam loquentur:
¹² Ut notam faciant filii hominum potentiam tuam: et gloriam magnificentiae
regni tui.
¹³ Regnum tuum regnum omnium sacerdotiorum: et dominatio tua in omni genera-
tione et generationem.
- Fidelis Dominus in omnibus verbis suis: et sanctus in omnibus operibus suis. ^{fides,}
- ¹⁴ Allevat Dominus omnes, qui corrunt: et erigit omnes elisos. ^{providentia,}
¹⁵ Oculi omnium in te sperant Domine: et tu das escam illorum in tempore
opportuno.
¹⁶ Aperis tu manum tuam: et imples omne animal benedictione.
- ¹⁷ Iustus Dominus in omnibus viis suis: et sanctus in omnibus operibus suis.
¹⁸ Prope est Dominus omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum
in veritate. ^{institia.}
¹⁹ Voluntatem timendum se faciet, et deprecationem eorum exandiet: et salvos
faciet eos.
²⁰ Custodit Dominus omnes diligentes se: et omnes peccatores disperdet.
²¹ Laudationem Domini loquetur os meum: et benedicat omnis caro nomini
sancto eius in saeculum, et in saeculum saeculi.

145(146). Adiutor Israelis.

¹ Alleluia, Aggæi, et Zachariæ. CXLV.

- ² Lauda anima mea Dominum, ^{Non homo,}
^a laudabo Dominum in vita mea: psallam Deo meo quamdiu fuerit.
Nolite confidere in principibus: ³ in filiis hominum, in quibus non est salus.
⁴ Exhibit spiritus eius, et revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes
cogitationes eorum.
- ⁵ Beatus, cuius Deus Jacob adiutor eius, spes eius in Domino Deo ipsis: ^{sed Deus.}
⁶ ^bQui fecit cælum et terram, mare, et omnia, quæ in eis sunt. ⁷ Qui custodit
veritatem in saeculum,
facit iudicium iniuriam patientibus: dat escam esurientibus.
Dominus solvit compeditos: ⁸ Dominus illuminat cæcos.
Dominus erigit elisos, Dominus diligit iustos.
⁹ Dominus custodit advenas, pupillum, et viduam suscipiet: et vias peccatorum
disperdet.
¹⁰ Regnabit Dominus in saecula. Deus tuus Sion, in generationem et generationem.

146(147). Operatio Domini.

¹ Alleluia. CXLVI.

Laudate Dominum quoniam bonus est psalmus: Deo nostro sit iucunda. <sup>Contritos
corde sanat,</sup>

- ² Aedificans Ierusalem Dominus: dispersiones Israelis congregabit.
³ Qui sanat contritos corde: et alligat contritiones eorum.
⁴ Qui numerat multitudinem stellarum: et omnibus eis nomina vobat.
⁵ Magnus Dominus noster, et magna virtus eius: et sapientia eius non est numerus.
⁶ Suscipiens mansuetos Dominus: humilians autem peccatores usque ad terram.

- omnibus
escam
dat,
⁷ Praecinit Domino in confessione: psallite Deo nostro in eithara.
⁸ Qui operit cælum nubibus: et parat terræ pluviam.
 Qui producit in montibus fœnum: et herbam servituti hominum.
⁹ Qui dat iumentis escam ipsorum: et pullis corvorum invocantibus eum.
¹⁰ Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.
¹¹ Beneplacitum est Domino super timentes eum: et in eis, qui sperant super misericordia eius.

147. Continuatio Psalmi præcedentis.

Alleluia. CXLVII.

- Jerusalem
benedicit,
¹² Lauda Ierusalem Dominum: lauda Deum tuum Sion.
¹³ Quoniam confortavit seras portarum tuarum: benedixit filii tuis in te.
¹⁴ Qui posuit fines tuos pacem: et adipè frumenti satiat te.
¹⁵ Qui emittit eloquium suum terræ: velociter currit sermo eius.
¹⁶ Qui dat nivem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit,
¹⁷ Mittit crystallum suum sicut buceillas: ante faciem frigoris eius quis sustinebit?
¹⁸ Emittet verbum suum, et liquefaciet ea: flabit spiritus eius, et fluent aquæ.
¹⁹ Qui annunciat verbum suum Jacob: iustias, et iudicia sua Israel.
²⁰ Non fecit taliter omni nationi: et iudicia sua non manifestavit eis. Alleluia.

148. Redemptor Israelis.

¹ Alleluia. CXLVIII.

- Laudatus
de cælis
² Laude Dominum de cælis: laudate eum in excelsis.
³ Laude eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.
⁴ Laude eum sol et luna: laudate eum omnes stellæ, et lumen.
⁵ Laudent nomen Domini. Quia ipse dixit, et facta sunt: ipse mandavit, et creata sunt.
⁶ Statuit ea in æternum, et in sæculum sæculi: præceptum posuit, et non præteribit.

 atque
de terra
⁷ Laude Dominum de terra, dracones, et omnes abyssi.
⁸ Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quæ faciunt verbum eius:
⁹ Montes, et omnes colles: ligna fructifera, et omnes cedri.
¹⁰ Bestiae, et universa pecora: serpentes, et volucres pennatæ:
¹¹ Reges terræ, et omnes populi: principes, et omnes iudices terræ.
¹² Iuvenes, et virginis: senes cum iunioribus
 laudent nomen Domini: ¹³ quia exaltatum est nomen eius solius. ¹⁴ Confessio eius super cælum, et terram:
 et exaltavit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius: filii Israel,
 populo appropinquanti sibi. Alleluia.

149. Iudicium iustum.

¹ Alleluia. CXLIX.

- Israel
exaltatus,
² Cantate Domino canticum novum: laus eius in ecclesia sanctorum.
² Lætetur Israel in eo, qui fecit eum: et filii Sion exultent in rege suo.

³ Laudent nomen eius in choro: in tympano, et psalterio psallant ei:

⁴ Quia beneplacitum est Domino in populo suo: et exaltabit mansuetos in salutem.

⁵ Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cibilibus suis.

⁶ Exaltationes Dei in gutture eorum: et gladii anticipites in manibus eorum: gentes castigatae.

⁷ Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.

⁸ Ad alligandos reges eorum in compedibus: et nobiles eorum in manicis ferreis.

⁹ Ut faciant in eis iudicium conscriptum: gloria haec est omnibus sanctis eius.

Alleluia.

150. Epilogus psalterii.

¹ Alleluia. CL.

Laudate Dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius. *Doxologia quinta.*

² Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.

³ Laudate eum in sono tubae: laudate eum in psalterio, et cithara.

⁴ Laudate eum in tympano, et choro: laudate eum in chordis, et organo.

⁵ Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis iubilationis:

⁶ omnis spiritus laudet Dominum. Alleluia.

LIBER PROVERBIORUM, QUEM HEBRÆI MISLE APPELLANT.

EXORDIUM.

Adhortatio ad sapientiam acquirendam. 1, 1—9. 18.

1. Argumentum et finis libri, 1, 1—6.

- Parabole
ad insti-
tutionem
theoreticam
et practi-
cam:
1. ¹ Parabolæ Salomonis, filii David, regis Israel.
2 Ad sciendam sapientiam, et disciplinam: ³ ad intelligenda verba prudentiæ: et suscipiendam eruditionem doctrinæ, iustitiam, et iudicium, et æquitatem: ⁴ ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia, et intellectus.
5 Audiens sapiens, sapientior erit: et intelligens, gubernacula possidebit.
6 Animadvertis parabolam, et interpretationem, verba sapientum, et ænigmata eorum.
summa. 7 ^aTimor Domini principium sapientiæ. Sapientiam, atque doctrinam stulti despiciunt.

2. Corruptores vitandi, sapientia sequenda, 1, 8—33.

- Homo sanguis 8 Audi, fili mi, disciplinam patris tui. et ne dimittas legem matris tuæ:
9 ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo.

- non pec-
catores
allientes, 10 Fili mi, si te lactaverint peccatores. ne acquiescas eis.
11 Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini. abseundamus tendieulas contra insolentem frustra:
12 deglutiamus eum sicut infernus viventem. et integrum quasi descendenter in lacum.
13 Omnem pretiosam substantiam reperiemus. implebimus domos nostras spoliis.
14 Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum.
15 Fili mi, ne ambules cum eis. prohibe pedem tuum a semitis eorum.
16 ^bPedes enim illorum ad malum currunt. et festinant ut effundant sanguinem.
17 Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum.
18 Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur. et moluntur fraudes contra animas suas.
19 Sie semitæ omnis avari, animas possidentium rapiunt.

- sed sapien-
tiam invi-
tautem
audiat.
20 Sapientia foris praedicat, in plateis dat vocem suam:
21 in capite turbarum clamitat. in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens:
22 Usquequo parvuli diligitis infantiam, et stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, et imprudentes odibunt scientiam?
23 Convertimini ad correptionem meam: en proferam vobis spiritum meum, et ostendam vobis verba mea.
24 ^cQuia vocavi, et renuistis: extendi manum meam. et non fuit qui aspiceret.
25 Despexitis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis.
26 Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit.
27 Cum irruerit repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio, et angustia:

1, 7 ^aPs. 110, 10: Sir 1, 16. — 16 ^bIs. 59, 7. — 24 cl. 65, 12; 66, 4; Ir 7, 13.

28 Tune invocabunt me, et non exaudiam: mane consurgent, et non invenient me:
 29 eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem Domini non suscepent,
 30 nec acqueverint consilio meo, et detraxerint universae correptioni meae.
 31 Comedent igitur fructus viae suae, suisque consiliis saturabuntur.
 32 Aversio parvorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos.
 33 Qui autem me audierit, absque terrore requieseet, et abundantia perfruetur,
     timore malorum sublato.

3. Fructus et utilitates sapientiae, 2, 1—22.

2. ¹ Fili mi, si suscepferis sermones meos, et mandata mea absconderis penes te, ^{Quærens}
     ^{sapientiam} ut audiat sapientiam auris tua: inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam.
 3 Si enim sapientiam invocaveris, et inclinaveris cor tuum prudentiae:
 4 si quæsieris eam quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam:
 5 tune intelliges timorem Domini, et scientiam Dei invenies:
 6 quia Dominus dat sapientiam: et ex ore eius prudentia, et scientia,
 7 Custodiet rectorum salutem, et proteget gradientes simpliciter.
 8 servans semitas iustitiae, et vias sanctorum custodiens.
 9 Tune intelliges iustitiam, et iudicium, et æquitatem, et omnem semitam bonam. ^{atque}
 10 Si intraverit sapientia cor tuum, et scientia animæ tuæ placuerit: ^{iustitiam,}
 11 consilium custodiet te, et prudentia servabit te,
 12 ut eruaris a via mala, et ab homine, qui perversa loquitur: ^{ernetur}
 13 qui relinquent iter rectum, et ambulant per vias tenebrosas:
 14 qui lætantur eum malefecerint, et exultant in rebus pessimis:
 15 quorum viæ perversæ sunt, et infames gressus eorum.
 16 Ut eruaris a muliere aliena, et ab extranea, quæ mollit sermones suos, ^{et a mul-}
 17 et relinquit dueem pubertatis sue. ¹⁸ et pacti Dei sui oblita est. ^{iere aliena.}
     inclinata est enim ad mortem domus eius, et ad inferos semitæ ipsius.
 19 omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas vitæ.
 20 Ut ambules in via bona: et calles instorum custodias. ^{ambulet}
 21 Qui enim recti sunt, habitabunt in terra, et simplices permanebunt in ea.
 22 ^aInpiii vero de terra perdentur: et qui inique agunt, auferentur ex ea.

4. Præstantia sapientiae, 3, 1—35.

3. ¹ Fili mi, ne obliviscaris legis meæ, et præcepta mea cor tuum custodiat. ^{Bona varia}
     affert.
 2 longitudinem enim dierum, et annos vitæ, et pacem apponent tibi.
 3 Misericordia, et veritas te non deserant,
     circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui:
 4 et invenies gratiam, et disciplinam bonam coram Deo et hominibus.
 5 Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentiae tuæ.
 6 In omnibus viis tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos.
 7 ^bNe sis sapiens apud temetipsum: time Deum, et recede a malo:
 8 sanitas quippe erit umbilico tuo, et irrigatio ossium tuorum.
 9 ^cHonora Dominum de tua substantia. et de primitiis omnium frugum tuarum
     da ei:
 10 et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia tua redundabunt.
 11 ^dDisciplinam Domini, fili mi, ne abiiecas: nec deficias cum ab eo corriperis: ^{pretiosior}
 12 quem enim diligit Dominus, corripit: et quasi pater in filio complacet sibi. ^{cunctis}
 13 Beatus homo, qui invenit sapientiam, et qui affluit prudentia:
 14 melior est acquisitio eius negotiatione argenti, et auri primi et purissimi fructus
     eius:
 15 pretiosior est cunctis opibus: et omnia, quæ desiderantur, huic non valent
     comparari.

^{2, 22} ^aIob 18, 17. — ^{3, 7} ^bRom 12, 16. — ⁹ ^cTob 4, 7; Le 14, 13. — ¹¹ ^dHbr 12, 5;
 Apo 3, 19.

¹⁶ Longitudo dierum in dextera eius, et in sinistra illius divitiae, et gloria.

¹⁷ Viæ eius viæ pulchræ, et omnes semitæ illius pacificæ.

¹⁸ Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam: et qui tenuerit eam, beatus.

¹⁹ Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit cœlos prudentia.

²⁰ Sapientia illius eruperunt abyssi, et nubes rore concrescant.

^{nala varia} ^{aret.} ²¹ Fili mi, ne effluant hæc ab oculis tuis: Custodi legem atque consilium:

²² et erit vita animæ tuæ, et gratia fauibus tuis.

²³ tune ambulabis fiducialiter in via tua, et pes tuus non impinget:

²⁴ si dormieris, non timebis: quiesces, et suavis erit somnus tuus.

²⁵ ne paveas repentina terrore, et irruentes tibi potentias impiorum.

²⁶ Dominus enim erit in latere tuo, et custodiet pedem tuum ne capiaris.

²⁷ Noli prohibere benefacere eum, qui potest: si vales, et ipse benefac:

²⁸ Ne dicas amico tuo: Vade, et revertere: eras dabo tibi: eum statim possis dare.

²⁹ Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.

³⁰ Ne contendas adversus hominem frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit.

³¹ ^aNe æmuleris hominem iniustum, nec imiteris vias eius:

³² quia abominatio Domini est omnis illusor, et cum simplicibus sermocinatio eius.

³³ Egestas a Domino in domo impii: habitacula autem iustorum benedicentur.

³⁴ Ipse deludet illusores, et mansuetis dabit gratiam.

³⁵ Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exaltatio, ignominia.

5. Sapientia custodienda, 4, 1—27.

^{Ampli-}
^{xantes}
^{sapientiam}
^{glorifiean-}
^{tur.}

^{4.} ¹ Audite filii disciplinam patris, et attendite ut sciatis prudentiam.

² Domum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis.

³ Nam et ego filius fui patris mei, tenellus, et unigenitus coram matre mea:

⁴ et decebat me, atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, et vives.

⁵ Posside sapientiam, posside prudentiam: ne oblivisearis, neque declines a verbis oris mei.

⁶ Ne dimittas eam, et custodiet te: dilige eam, et conservabit te.

⁷ Principium sapientie, posside sapientiam. et in omni possessione tua acquire prudentiam:

⁸ arripe illam, et exaltabit te: glorificeaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.

⁹ dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et corona inclyta proteget te.

^{in via}
^{recta}
^{ducuntur.} ¹⁰ Audi fili mi, et suscipe verba mea, ut multiplicantur tibi anni vitæ.

¹¹ Viam sapientie monstrabo tibi, ducam te per semitas æquitatis:

¹² quas eum ingressus fueris, non aretabuntur gressus tui, et currens non habebis offendiculum.

¹³ Tene disciplinam, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua.

¹⁴ Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.

¹⁵ Fuge ab ea, nec transeas per illam: declina, et deserere eam.

¹⁶ non enim dormiunt nisi malefecerint: et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint.

¹⁷ comedunt panem impietatis, et vinum iniquitatis bibunt.

¹⁸ Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem.

¹⁹ Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi corruant.

^{vitam}
^{invenient.}

²⁰ Fili mi, ausculta sermones meos, et ad eloquia mea inclina aurem tuam.

²¹ ne recedant ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui:

²² vita enim sunt invenientibus ea, et universæ carni sanitas.

²³ Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit.

²⁴ Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint proœul a te.

²⁵ Oeuli tui recta videant, et palpebrae tuae præcedant gressus tuos.

²⁶ Dirige semitam pedibus tuis, et omnes viæ tuæ stabilientur.

²⁷ Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: averte pedem tuum a malo. vias enim, quæ a dextris sunt, novit Dominus: perversæ vero sunt quæ a sinistris sunt.

Ipse autem rectos faciet cursus tuos. itinera autem tua in pace producet.

6. Adultera fugienda, 5, 1—23.

^{5.} ¹ Fili mi, attende ad sapientiam meam, et prudentiæ meæ inclina anrem tuam,

² ut custodias cogitationes, et disciplinam labia tua conservent. Ne attendas fallaciae mulieris.

³ favus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttatur eius.

⁴ novissima autem illius amara quasi absynthium, et acuta quasi gladius biceps.

⁵ Pedes eius descendunt in mortem, et ad inferos gressus illius penetrant.

⁶ Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus eius, et investigabiles.

⁷ Nunc ergo fili mi audi me, et ne recedas a verbis oris mei.

⁸ Longe fac ab ea viam tuam, et ne appropinques foribus domus eius.

⁹ Ne des alienis honorem tuum, et annos tuos crudeli.

¹⁰ ne forte impleantur extranei viribus tuis, et labores tui sint in domo aliena.

¹¹ et gemas in novissimis, quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum, et dicas: ¹² Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non

acquiecievit cor meum,

paupertatem, confectionem
valetudinis, gemitum
affert;

¹³ nec audivi vocem docentium me, et magistris non inclinavi aurem meam?

¹⁴ Pene fui in omni malo, in medio ecclesiæ et synagogæ.

¹⁵ Bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui:

homo pro-
pria uxore
contentus
sit

¹⁶ Deriventur fontes tui foras, et in plateis aquas tuas divide.

¹⁷ Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.

¹⁸ Sit vena tua benedicta, et lætare cum muliere adolescentiæ tuæ:

¹⁹ cerva charissima, et gratissimus hinnumlus. ubera eius inebrient te in omni tempore, in amore eius delectare iugiter.

²⁰ Quare seduceris fili mi ab aliena, et foveris in sinu alterius?

et indicium
Dei timeat.

²¹ ^aRespicit Dominus vias hominis, et omnes gressus eius considerat.

²² Iniquitates suæ capiunt inirium, et funibus peccatorum snorum constringitur.

²³ Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, et in multitudine stultitiae suæ decipietur.

7. Mala vitanda, 6, 1—19.

^{6.} ¹ Fili mi, si spouneris pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum ^{Sponsio in-} ^{considerata,} tuam,

² illaqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus.

³ Fac ergo quod dico fili mi, et temetipsum libera: quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum:

⁴ ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tue.

⁵ Eruere quasi damula de manu, et quasi avis de manu aucupis.

⁶ Vade ad formicam o piger, et considera vias eius, et disce sapientiam:

pigritia,

⁷ quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem,

⁸ parat in æstate eibum sibi, et congregat in messe quod comedat.

⁹ Usquequo piger dormies? quando consurges e somno tuo?

¹⁰ ^bPaululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias:

¹¹ et veniet tibi quasi viator, egestas, et pauperies quasi vir armatus.

Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te.

5, 21 ^aIob 31, 4; 34, 21. — 6, 10 ^bInf 24, 33.

fallacia,

12 Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso.

13 annuit oculis, terit pede, digito loquitur.

14 pravo corde machinatur malum, et omni tempore iurgia seminat.

15 hinc extemplo veniet perditio sua, et subito conteretur, nec habebit ultra medicinam.

septem
peccata
alia.

16 Sex sunt, quae odit Dominus, et septimum detestatur anima eius:

17 Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem,

18 cor machinae cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum,

19 proferentem mendacia testem fallacem, et eum, qui seminat inter fratres discordias.

8. Fuga adulteræ iterum inculcatur, 6, 20—7, 27. Commer-
ciūm cum
adultera
exitiosum
est,

20 Conserva fili mi præcepta patris tui, et ne dimittas legem matris tuæ.

21 Liga ea in corde tuo iugiter, et circumda gutturi tuo.

22 Cum ambulaveris, gradiantur tecum: eum dormieris, custodiant te, et evigilans loquere cum eis.

23 quia mandatum lucerna est, et lex lux, et via vitæ increpatio disciplinæ:

24 ut custodiant te a muliere mala, et a blanda lingua extraneæ.

25 Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius:

26 pretium enim scorti vix est unius panis: mulier antem viri pretiosam animam capit.

27 Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?

28 aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ eius?

29 sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam.

30 Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit: furatur enim ut esurientem impletat animam:

31 deprehensus quoque reddet septuplum, et omnem substantiam domus sua tradet.

32 Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam:

33 turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et opprobrium illius non delebitur.

34 quia zelus et furor viri non parceat in die vindictæ,

35 nec acquiescat eniusquam precibus, nec suscipiet pro redēptione dona plurima.

ideo
illecebris
adulteræ

7. 1 Fili mi, custodi sermones meos, et præcepta mea reconde tibi.

Fili 2 serva mandata mea, et vives: et legem meam quasi pupillam oculi tui:

3 liga eam in digitis tuis, seribe illam in tabulis cordis tui.

4 Dic sapientiae, soror mea es: et prudentiam voca amicam tuam.

5 ut custodiat te a muliere extranea, et ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.

6 De fenestra enim domus meæ per cancellos prospexi,

7 et video parvulos, considero vecordem iuvenem,

8 qui transit per plateam iuxta angulum, et prope viam domus illius, graditur

9 in obscurio, advesperascente die, in noctis tenebris, et caligine.

10 Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas: garrula, et vaga. 11 quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis,

12 nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians.

13 Apprehensumque deosculatur iuvenem, et procaci vultu blanditur, dicens:

14 Victimæ pro salute yovi, hodie reddidi vota mea.

15 idecirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, et reperi.

16 Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Egypto.

17 aspersi cubile meum myrrha, et aloë, et cinnamomo.

18 Veni, ineibriemur uberibus, et fruauimur eupitis amplexibus, donec illucescat dies.

19 non est enim vir in domo sua, abiit via longissima.

20 sacculum pecunie secum tulit: in die plenæ lunæ reversurus est in dominum suam.

²¹ Irretivit eum multis sermonibus, et blanditiis labiorum prostravit illum.
²² Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, et quasi agnus laseiviens,
 et ignorans quod ad vincula stultus trahatur, ²³ donec transfigat
 sagitta iecur eius:
 velut si avis festinet ad laqueum. et nescit quod de periculo animæ illius agitur.

²⁴ Nunc ergo fili mi, audi me. et attende verbis oris mei.

ne irre-
tiatur
iuenis.

²⁵ Ne abstrahatur in viis illius mens tua: neque decipiaris semitis eius.

²⁶ multos enim vulneratos deiecit, et fortissimi quique interfecti sunt ab ea.

²⁷ Viæ inferi domus eius, penetrantes in interiora mortis.

9. Invitatio sapientiæ et stultiæ, 8, 1—9, 18.

^{8.} ¹ Numquid non sapientia clamitat, et prudentia dat vocem suam? Sapientia,

² In summis, excelsisque verticibus supra viam, in mediis semitis stans,

³ iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur, dicens:

⁴ O viri, ad vos clamito, et vox mea ad filios hominum.

⁵ Intelligite parvuli astutiam, et insipientes animadverteite.

⁶ Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum: et aperientur labia mea,
 ut recta prædicent.

⁷ Veritatem meditabitur guttus meus, et labia mea detestabuntur impium.

⁸ Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis pravum quid, neque perversum.

⁹ recti sunt intelligentibus, et æqui invenientibus scientiam.

¹⁰ Accipite disciplinam meam, et non pecuniam: doctrinam magis, quam aurum
 elige.

¹¹ Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis: et omne desiderabile ei non
 potest comparari.

¹² Ego sapientia habito in consilio, et eruditis intersum cogitationibus.

bonis
affluens,

¹³ Timor Domini odit malum: arrogantiam, et superbiam, et viam pravam.
 et os bilingue detestor.

¹⁴ Meum est consilium, et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo.

¹⁵ Per me reges regnant, et legum conditores insta decernunt:

¹⁶ Per me principes imperant, et potentes decernunt iustitiam.

¹⁷ Ego diligentes me diligo: et qui mane vigilant ad me, invenient me.

¹⁸ Mecum sunt divitiae, et gloria, opes superbæ, et iustitia.

¹⁹ Melior est enim fructus meus auro, et lapide pretioso, et genimina mea argento
 electo.

²⁰ In viis iustitiae ambulo, in medio semitarum iudicii,

²¹ ut ditem diligentes me, et thesauros eorum repleam.

²² Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam ficeret iam ante
creationem
existens,

a principio.

²³ Ab æterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret.

²⁴ Nondum erant abyssi, et ego iam concepta eram: neandum fontes aquarum
 eruperant:

²⁵ neandum montes gravi mole constiterant: ante colles ego parturiebar:

²⁶ adhuc terram non fecerat, et flumina, et cardines orbis terræ.

²⁷ Quando præparabat celos, aderam: quando certa lege, et gyro vallabat abyssos:

²⁸ quando æthera firmabat sursum, et librabat fontes aquarum:

²⁹ quando circumdabat mari terminum suum, et legem ponebat aquis, ne transirent
 fines suos: quando appendebat fundamenta terræ.

³⁰ Cum eo eram cuncta componens: et delectabar per singulos dies, ludens
 eoram eo omni tempore:

³¹ ludens in orbe terrarum: et deliciæ meæ esse, cum filiis hominum.

³² Nunc ergo filii audite me: Beati, qui custodiunt vias meas.

homines
vocabat

³³ Audite disciplinam, et estote sapientes, et nolite abiicere eam.

- ³⁴ Beatus homo qui audit me. et qui vigilat ad fores meas quotidie. et observat ad postes ostii mei.
³⁵ Qui me invenerit, inveniet vitam. et hauriet salutem a Domino:
³⁶ qui autem in me peccaverit, laetet animam suam. Omnes, qui me oderunt, diligunt mortem.

- ^{ad convivium suum;} **9.** ¹ Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem.
² Immolavit victimas suas, miscuit vinum, et proposuit mensam suam.
³ Misit ancillas suas ut voarent ad arcem, et ad mœnia civitatis:
⁴ Si quis est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est:
⁵ Venite, comedite panem meum, et bibite vinum quod misceui vobis.
⁶ Relinquette infantiam, et vivite, et ambulate per vias prudentiae.
⁷ Qui erudit derisorem, ipse iniuriam sibi facit: et qui arguit impium, sibi maculam generat.
⁸ Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue sapientem, et diligit te.
⁹ Da sapienti occasionem, et addetur ei sapientia. Doce iustum, et festinabit accipere.
¹⁰ ^aPrincipium sapientiae timor Domini: et scientia sanctorum, prudentia.
¹¹ Per me enim multiplicabuntur dies tui. et addentur tibi anni vitae.
¹² Si sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem illusor, solus portabis malum.
^{stultitia quoque homines ad convivium vocat.} ¹³ Mulier stulta et clamosa, plenaque illecebris, et nihil omnino sciens,
¹⁴ sed sit in foribus domus suæ super sellam in excelso urbis loco.
¹⁵ ut vocaret transeuntes per viam, et pergentes itinere suo:
¹⁶ Qui est parvulus, declinet ad me. Et vecordi locuta est:
¹⁷ Aquæ furtivæ dulciores sunt, et panis absconditus suavior.
¹⁸ Et ignoravit quod ibi sint gigantes, et in profundis inferni convivæ eius.

PARS PRIOR.

Collectio proverbiorum antiquior, 10, 1—24, 34.

I. Parabolæ Salomonis regis Israel. 10, 1—22, 16.

Parabolæ Salomonis.

- ^{Aphorismi variis.} **10.** ¹ Filius sapiens lætitcat patrem: filius vero stultus moestitia est matris suæ.
² Nil proderunt thesauri impietatis: iustitia vero liberabit a morte.
³ Non affliget Dominus fame animam iusti. et insidias impiorum subvertet.
⁴ Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium divitias parat.
⁵ Qui nititur mendaciis, hie pascit ventos: idem autem ipse sequitur aves volantes.
⁶ Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit æstate, filius confusionis.
⁷ Benedictio Domini super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.
⁸ Memoria iusti cum laudibus: et nomen impiorum putrescit.
⁹ Sapiens corde præcepta suscipit: stultus cæditur labiis.
¹⁰ Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias suas, manifestus erit.
¹¹ ^bQui annuit oculo, dabit dolorem: et stultus labiis verberabitur.
¹² Vena vitae, os iusti: et os impiorum operit iniquitatem.
¹³ Odium suscitat rixas: et universa delicia operit charitas.
¹⁴ In labiis sapientis invenitur sapientia: et virga in dorso eius qui indiget corde.
¹⁵ Sapientes abscondunt scientiam: os autem stulti confusione proximum est.
¹⁶ Substantia divitis, urbs fortitudinis eius: pavor pauperum, egestas eorum.
¹⁷ Opus iusti ad vitam: fructus autem impii ad peccatum.

^{8, 10} ^aPs 110, 10; Sup 1, 7; Sir 1, 16. — ¹⁰ ^bSir 27, 25. — ¹² ^c1 Cor 13, 4;
¹ 1 Ptr 4, 8.

- ¹⁷ Via vitæ, custodienti disciplinaam: qui autem increpationes relinquit, errat.
¹⁸ Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est.
¹⁹ In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua prudenter tissimus est.
²⁰ Argentum electum, lingua iusti: eorū autem impiorum pro nihilo.
²¹ Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur.
²² Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio.
²³ Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia.
²⁴ Quod timet impius, veniet super eum: desiderium suum iustis dabitur.
²⁵ Quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem quasi fundamentum sempiternum.
- ²⁶ Sicut acetum dentibus, et fumus oculis, sic piger his, qui miserunt eum.
²⁷ Timor Domini apponet dies: et anni impiorum breviabuntur.
²⁸ Expectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit.
²⁹ Fortitudo simplicis via Domini: et pavor his, qui operantur malum.
³⁰ Iustus in æternum non commovebitur: impii autem non habitabunt super terram.
³¹ Os iusti parturiet sapientiam: lingua pravorum peribit.
³² Labia iusti considerant placita: et os impiorum perversa.

- 11.** ¹ Statera dolosa, abominatio est apud Dominum: et pondus æquum, voluntas eius. Aphorismi varii.
- ² Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia: ubi autem est humilitas, ibi et sapientia.
- ³ Simplicitas iustorum dirigit eos: et supplantatio perversorum vastabit illos.
⁴ Non proderunt divitiae in die ultiōnis: iustitia autem liberabit a morte.
⁵ Iustitia simplicis dirigit viam eius: et in impietate sua corruet impius.
⁶ Iustitia rectorum liberabit eos: et in insidiis suis capientur iniqui.
⁷ Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes: et expectatio sollicitorum peribit.
⁸ Iustus de angustia liberatus est: et tradetur impius pro eo.
⁹ Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia.
¹⁰ In bonis iustorum exultabit civitas: et in perditione impiorum erit laudatio.
¹¹ Benedictione iustorum exaltabitur civitas: et ore impiorum subvertetur.
¹² Qui despiciet amicum suum, indigens corde est: vir autem prudens tacebit.
¹³ Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat amici commissum.
- ¹⁴ Ubi non est gubernator, populus corruet: salus autem, ubi multa consilia.
¹⁵ Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo: qui autem cavit laqueos, securus erit.
- ¹⁶ Mulier gratiosa inveniet gloriam: et robusti habebunt divitias.
¹⁷ Benefacit animæ suæ vir misericors: qui autem crudelis est, etiam propinquos abicit.
- ¹⁸ Impius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam merces fidelis.
¹⁹ Clementia præparat vitam: et sectatio malorum mortem.
²⁰ Abominabile Domino cor pravum: et voluntas eius in iis, qui simpliciter ambulant.
- ²¹ Manus in manu non erit innocens malus: semen autem iustorum salvabitur.
²² Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra et fatua.
²³ Desiderium iustorum omne bonum est: præstolatio impiorum furor.
²⁴ Alii dividunt propria, et ditiores fiunt: alii rapiunt non sua, et semper in egestate sunt.
²⁵ Anima, quæ benedicit, impinguabitur: et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.
²⁶ Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem super caput vendentium.
- ²⁷ Bene consurgit diluculo qui querit bona: qui autem investigator malorum est, opprimetur ab eis.

- ²⁸ Qui confidit in divitiis suis, corruet: iusti autem quasi virens folium germinabunt.
²⁹ Qui conturbat domum suam, possidebit ventos: et qui stultus est, serviet sapienti.
³⁰ Fructus iusti lignum vitae: et qui suscepit animas, sapiens est.
³¹ ^aSi iustus in terra recipit, quanto magis impius et peccator?

Aphorismi vari. **12.** ¹ Qui diligit disciplinam, diligit scientiam: qui autem odit inerepationes, insipiens est.

- ² Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino: qui autem confidit in cogitationibus suis, impie agit,
³ Non roborabitur homo ex impietate: et radix iustorum non commovebitur.
⁴ Mulier diligens, corona est viro suo: et putredo in ossibus eius, quæ confusione res dignas gerit.
⁵ Cogitationes iustorum iudicia: et consilia impiorum fraudulentia:
⁶ Verba impiorum insidiantur sanguini: os iustorum liberabit eos.
⁷ Verte impios, et non erunt: domus autem iustorum permanebit.
⁸ Doctrina sua noseetur vir: qui autem vanus et execors est, patebit contemptui.
⁹ ^bMelior est pauper et sufficiens sibi, quam gloriosus et indigens pane.
¹⁰ Novit iustus iumentorum suorum animas: viscera autem impiorum crudelia.
¹¹ ^cQui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, stultissimus est.

Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam.
¹² Desiderium impii munimentum est pessimorum: radix autem iustorum proficet.

¹³ Propter peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem iustus de angustia.

¹⁴ De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei.

¹⁵ Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.

¹⁶ Fatuus statim indicat iram suam: qui autem dissimulat iniuriam, callidus est.

¹⁷ Qui quod novit loquitur, index iustitiae est: qui autem mentitur, testis est fraudulentius.

¹⁸ Est qui promittit, et quasi gladio pungitur conscientiae: lingua autem sapientum sanitas est.

¹⁹ Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem testis est repentinus, concinnat linguam mendacii.

²⁰ Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.

²¹ Non contrastabit iustum quidquid ei acciderit: impii autem replebuntur malo.

²² Abominatio est Domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei.

²³ Homo versutus celat scientiam: et cor insipientium provocat stultitiam.

²⁴ Manus fortium dominabitur: quæ autem remissa est, tributis serviet.

²⁵ Moeror in corde viri humiliabit illum, et sermone bono lætificabitur.

²⁶ Qui neglit damnum propter amicum, iustus est: iter autem impiorum decipiet eos.

²⁷ Non inveniet fraudulentius luerum: et substantia hominis erit auri pretium.

²⁸ In semita iustitiae, vita: iter autem devium dicit ad mortem.

Aphorismi vari. **13.** ¹ Filius sapiens, doctrina patris: qui autem illusor est, non audit cum arguitur.

² De fructu oris sui homo satiabitur bonis: anima autem prævaricatorum iniqua.

³ Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.

⁴ Vult et non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.

⁵ Verbum mendax iustus detestabitur: impius autem confundit, et confundetur.

- ⁶ Iustitia custodit innocentis viam: impietas autem peccatorem supplantat.
⁷ Est quasi dives cum nihil habeat: et est quasi pauper, cum in multis divitiis sit.
⁸ Redemptio animæ viri, divitiæ suæ: qui autem pauper est, increpationem non sustinet.
⁹ Lux iustorum lætificat: lucerna autem impiorum extinguetur.
¹⁰ Inter superbos semper iurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia.
¹¹ Substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.
¹² Spes, quæ differtur, affligit animam: lignum vitæ desiderium veniens.
¹³ Qui detrahit alicui rei, ipse se in futurum obligat: qui autem timet præceptum, in pace versabitur.
Animæ dolosæ errant in peccatis: iusti autem misericordes sunt, et miserantur.
¹⁴ Lex sapientis fons vitæ, ut declinet a ruina mortis.
¹⁵ Doctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago.
¹⁶ Astutus omnia agit cum consilio: qui autem fatuus est, aperit stultitiam.
¹⁷ Nuncius impii cadet in malum: legatus autem fidelis, sanitas.
¹⁸ Egestas, et ignominia ei, qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.
¹⁹ Desiderium si compleatur, delectat animam: detestantur stulti eos, qui fugiunt mala.
²⁰ Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.
²¹ Peccatores perseguuntur malum: et iustis retribuentur bona.
²² Bonus relinquit heredes filios, et nepotes: et custoditur iusto substantia peccatoris.
²³ Multi cibi in novalibus patrum: et aliis congregantur absque iudicio.
²⁴ Qui parcit virgæ, odit filium suum: qui autem diligit illum, instanter erudit.
²⁵ Iustus comedit, et replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis.

14. ¹ Sapiens mulier ædificat domum suam: insipiens extractam quoque manibus Aphorismi
varii.

- ² ^aAmbulans recto itinere, et timens Deum, despicitur ab eo, qui infami graditur via.
³ In ore stulti virga superbiæ: labia autem sapientium custodiunt eos.
⁴ Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est: ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis.
⁵ Testis fidelis non mentitur: profert autem mendacium dolosus testis.
⁶ Quærerit derisor sapientiam, et non invenit: doctrina prudentium facilis.
⁷ Vade contra virum stultum, et nescit labia prudentiæ.
⁸ Sapientia callidi est intelligere viam suam: et imprudentia stultorum errans.
⁹ Stultus illudet peccatum, et inter iustos morabitur gratia.
¹⁰ Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gudio eius non miscebitur extraneus.
¹¹ Domus impiorum delebitur: tabernacula vero iustum germinabunt.
¹² Est via, quæ videtur homini iusta: novissima autem eius deducunt ad mortem.
¹³ Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat.
¹⁴ Viis suis replebitur stultus, et super eum erit vir bonus.
¹⁵ Innocens eredit omni verbo: astutus considerat gressus suos.
Filio doloso nihil erit boni: servo autem sapienti prosperi erunt actus. et dirigetur via eius.
¹⁶ Sapiens timet, et declinat a malo: stultus transilit, et confidit.
¹⁷ Impatiens operabitur stultitiam: et vir versus odiosus est.
¹⁸ Possidebunt parvuli stultitiam, et expectabunt astuti scientiam.
¹⁹ Iacebunt mali ante bonos: et impii ante portas iustum.
²⁰ Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici vero divitum multi.

- ²¹ Qui despiciet proximum suum, peccat: qui autem miseretur pauperis, beatus erit.
 Qui credit in Domino, misericordiam diligit.
- ²² Errant qui operantur malum: misericordia et veritas præparant bona.
- ²³ In omni opere erit abundantia: ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.
- ²⁴ Corona sapientium, divitiae eorum: fatuus stultorum, imprudentia.
- ²⁵ Liberat animas testis fidelis: et profert mendacia versipellis.
- ²⁶ In timore Domini fiducia fortitudinis, et filii eius erit spes.
- ²⁷ Timor Domini fons vitae, ut declinet a ruina mortis.
- ²⁸ In multitudine populi dignitas regis: et in paucitate plebis ignominia principis.
- ²⁹ Qui patiens est, multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam.
- ³⁰ Vita carnium, sanitas cordis: putredo ossium, invidia.
- ³¹ ^aQui calumniatur egentem, exprobrat factori eius: honorat autem eum, qui miseretur pauperis.
- ³² In malitia sua expelletur impius: sperat autem iustus in morte sua.
- ³³ In corde prudentis requiescit sapientia, et indoctos quosque erudit.
- ³⁴ Iustitia elevat gentem: miseros autem facit populos peccatum.
- ³⁵ Acceptus est regi minister intelligens: iracundiam eius inutilis sustinebit.

- Aphorismi
varii.
- ^{15.} ¹ Responsio ^bmollis frangit iram: sermo durus suscitat furem.
- ² Lingua sapientium ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam.
- ³ In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos.
- ⁴ Lingua placabilis, lignum vitae: quæ autem immoderata est, conteret spiritum.
- ⁵ Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes, astutior fiet.
- In abundanti iustitia virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradieabuntur.
- ⁶ Domus iusti plurima fortitudo: et in fructibus impii conturbatio.
- ⁷ Labia sapientium disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit.
- ⁸ ^cVictimæ impiorum abominabiles Domino: vota iustorum placabilia:
- ⁹ Abominatio est Domino via impii: qui sequitur iustitiam, diligitur ab eo.
- ¹⁰ Doctrina mala deserenti viam vitae: qui increpationes odit, morietur.
- ¹¹ Infernus, et perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum?
- ¹² Non amat pestilens eum, qui se corripit: nec ad sapientes graditur.
- ¹³ ^dCor gaudens exhilarat faciem: in moerore animi deicitur spiritus.
- ¹⁴ Cor sapientis querit doctrinam: et os stultorum pascitur imperitia.
- ¹⁵ Omnes dies pauperis, mali: secura mens quasi iuge convivium.
- ¹⁶ Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni et insatiabiles.
- ¹⁷ Melius est vocari ad olera cum charitate: quam ad vitulum saginatum cum odio.
- ¹⁸ Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitat.
- ¹⁹ Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via iustorum absque offendiculo.
- ²⁰ Filius sapiens laetificat patrem: et stultus homo despicit matrem suam.
- ²¹ Stultitia gaudium stulto: et vir prudens dirigit gressus suos.
- ²² Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi vero sunt plures consiliarii, confirmantur.
- ²³ Laetatur homo in sententia oris sui: et sermo opportunus est optimus.
- ²⁴ Semita vitae super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.
- ²⁵ Domum superborum demolietur Dominus: et firmos faciet terminos viduae.
- ²⁶ Abominatio Domini cogitationes malæ: et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.
- ²⁷ Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet.
- ^e Per misericordiam et fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis a malo.

³¹ ^aInf 17, 5. — 15, 1 ^bInf 25, 15. — 8 ^cSir 34, 21. — 13 ^dInf 17, 22. — 27 ^eInf 16, 6.

- ²⁸ Mens iusti meditatur obedientiam: os impiorum redundat malis.
²⁹ Longe est Dominus ab impiis: et orationes iustorum exaudiet.
³⁰ Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat ossa.
³¹ Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur.
³² Qui abiicit disciplinam, despiciat animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.
³³ Timor Domini, disciplina sapientiae: et gloriam præcedit humilitas.

- 16.** ¹ Hominis est animam præparare: et Domini gubernare linguam. Aphorismi varii.
² Omnes viæ hominis patent oculis eius: spirituum ponderator est Dominus.
³ Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tuæ.
⁴ Universa propter semetipsum operatus est Dominus: impium quoque ad diem malum.
⁵ Abominatio Domini est omnis arrogans: etiam si manus ad manum fnerit, non est innocens.
Initium viæ bonæ, facere iustitiam: accepta est autem apud Deum magis, quam immolare hostias.
⁶ ^aMisericordia et veritate redimitur iniquitas: et in timore Domini declinatur a malo.
⁷ Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem.
⁸ Melius est parum cum iustitia, quam multi fructus cum iniquitate.
⁹ Cor hominis disponit viam suam: sed Domini est dirigere gressus eius.
¹⁰ Divinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os eius.
¹¹ Pondus et statera iudicia Domini sunt: et opera eius omnes lapides saeculi.
¹² Abominabiles regi qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur solium.
¹³ Voluntas regum labia insta: qui recta loquitur, diligitur:
¹⁴ Indignatio regis, nuncii mortis: et vir sapiens placabit eam.
¹⁵ In hilaritate vultus regis, vita: et clementia eius quasi imber serotinus.
¹⁶ Posside sapientiam, quia auro melior est: et acquire prudentiam, quia pretiosior est argento.
¹⁷ Semita iustorum declinat mala: custos animæ suæ servat viam suam.
¹⁸ Contritionem præcedit superbia: et ante ruinam exaltatur spiritus.
¹⁹ Melius est humiliari cum mitibus, quam dividere spolia cum superbis.
²⁰ Eruditus in verbo reperiet bona: et qui sperat in Domino, beatus est.
²¹ Qui sapiens est corde, appellabitur prudens: et qui dulcis eloquio, maiora percipiet.
²² Fons vitæ eruditio possidentis: doctrina stultorum, fatuitas.
²³ Cor sapientis erudit os eius: et labiis eius addet gratiam.
²⁴ Favus mellis, composita verba: dulcedo animæ, sanitas ossium.
²⁵ Est via quæ videtur homini recta: et novissima eius ducunt ad mortem.
²⁶ Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum:
²⁷ Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit.
²⁸ Homo perversus suscitat lites: et verbosus separat principes.
²⁹ Vir iniquus lactat amicum suum: et dicit eum per viam non bonam.
³⁰ Qui attonitus oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum.
³¹ Corona dignitatis senectus, quæ in viis iustitiae reperiatur.
³² Melior est patiens viro forti: et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.
³³ Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

- 17.** ¹ Melior est bucella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. Aphorismi varii.
² ^bServus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet.
³ Sicut igne probatur argentum, et aurum camino: ita corda probat Dominus.
⁴ Malus obedit linguæ iniquæ: et fallax obtuperat labiis mendacibus.

16, 6 ^aSup 15, 27. — 17, 2 ^bSir 10, 28.

- ⁵ ^aQui despicit pauperem, exprobrat factori eius: et qui ruina lætatur alterius, non erit inupunitus.
- ⁶ Corona senum filii filiorum: et gloria filiorum patres eorum.
- ⁷ Non decent stultum verba composita: nec principem labium mentiens.
- ⁸ Gemma gratissima, expectatio præstolantis: quocumque se vertit, prudenter intelligit.
- ⁹ Qui celat delictum, querit amicitias: qui altero sermone repetit, separat fœderatos.
- ¹⁰ Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagæ apud stultum.
- ¹¹ Semper iurgia querit malum: angelus autem crudelis mittetur contra eum.
- ¹² Expedit magis ursæ occurrere raptis fœtibus, quam fatuo confidenti in stultitia sua.
- ¹³ ^bQui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.
- ¹⁴ Qui dimittit aquam, caput est iurgiorum: et antequam patiatur contumeliam, iudicium deserit.
- ¹⁵ ^cQui iustificat impium, et qui condemnat iustum, abominabilis est uterque apud Deum.
- ¹⁶ Quid prodest stulto habere divitias, cum sapientiam emere non possit? Qui altam facit domum suam, querit ruinam: et qui evitat discere, incidet in mala.
- ¹⁷ Omni tempore diligit qui amicus est: et frater in angustiis comprobatur.
- ¹⁸ Stultus homo plaudet manibus cum spönderit pro amico suo.
- ¹⁹ Qui meditatur discordias, diligit rixas: et qui exaltat ostium, querit ruinam.
- ²⁰ Qui perversi cordis est, non inveniet bonum: et qui vertit linguam, incidet in malum.
- ²¹ Natus est stultus in ignominiam suam: sed nec pater in fatuo lætabitur.
- ²² ^dAnimus gaudens ætatem floridam facit: spiritus tristis exiccat ossa.
- ²³ Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii.
- ²⁴ ^eIn facie prudentis luceat sapientia: oculi stultorum in finibus terræ.
- ²⁵ Ira patris, filius stultus: et dolor matris quæ genuit eum.
- ²⁶ Non est bonum, damnum inferre iusto: nec persecutere principem, qui recta iudicat.
- ²⁷ ^fQui moderatur sermones suos, doctus et prudens est: et pretiosi spiritus vir eruditus.
- ²⁸ Stultus quoque si tacuerit, sapiens reputabitur: et si compresserit labia sua, intelligens.

Aphorismi 18. ¹ Occasiones querit qui vult recedere ab amico: omni tempore erit ex-probrabilis.

- ² Non recipit stultus verba prudentiæ: nisi ea dixeris quæ versantur in corde eius.
- ³ Impius, eum in profundum venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominia et opprobrium.
- ⁴ Aqua profunda verba ex ore viri: et torrens redundans fons sapientiæ.
- ⁵ Accipere personam impii non est bonum, ut declines a veritate iudicii.
- ⁶ Labia stulti miscent se rixis: et os eius iurgia provocat.
- ⁷ Os stulti contritio eius: et labia ipsius, ruina animæ eius.
- ⁸ Verba bilinguis, quasi simplicia: et ipsa pervenient usque ad interiora ventris. Pigrum deficit timor: animæ autem effeminatorum esurient.
- ⁹ Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.
- ¹⁰ Turris fortissima, nomen Domini: ad ipsum currit iustus, et exaltabitur.
- ¹¹ Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum.
- ¹² Antequam conteratur, exaltatur cor hominis: et antequam glorificetur, humiliatur.

⁵ ^aSup 14, 31. — ¹³ ^bRom 12, 17; 1 Thes 5, 15; 1 Ptr 3, 9. — ¹⁵ ^cIs 5, 23. — ²² ^dSup 15, 13. — ²⁴ ^eEcl 2, 14; 8, 1. — ²⁷ ^fIac 1, 19.

- ¹³ ^aQui prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat, et confusione dignum.
- ¹⁴ Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam: spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere?
- ¹⁵ Cor prudens possidebit scientiam: et auris sapientium querit doctrinam.
- ¹⁶ Donum hominis dilatat viam eius, et ante principes spatium ei facit.
- ¹⁷ Iustus, prior est accusator sui: venit amicus eius, et investigabit eum.
- ¹⁸ Contradictiones comprimit sors, et inter potentes quoque diuidicat.
- ¹⁹ Frater, qui adiuvatur a fratre, quasi civitas firma: et iudicia quasi vectes urbum.
- ²⁰ De fructu oris viri replebitur venter eius: et genimina labiorum ipsius saturabunt eum.
- ²¹ Mors, et vita in manu linguae: qui diligunt eam, comedent fructus eius.
- ²² Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum: et hauriet iucunditatem a Domino. Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulteram, stultus est et impius.
- ²³ Cum obsecrationibus loquetur pauper: et dives effabunt rigide.
- ²⁴ Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit, quam frater.
- 19.** ¹ Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquens ^{Aphorismi variis.} labia sua, et insipiens.
- ² Ubi non est scientia animae, non est bonum: et qui festinus est pedibus, offendet.
- ³ Stultitia hominis supplantat gressus eius: et contra Deum fervet animo suo.
- ⁴ Divitiae addunt amicos plurimos: a paupere autem et hi, quos habuit, separantur.
- ⁵ ^bTestis falsus non erit impunitus: et qui mendacia loquitur, non effugiet.
- ⁶ Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis.
- ⁷ Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur, nihil habebit:
- ⁸ qui autem possessor est mentis, diligit animam suam, et custos prudentiae inveniet bona.
- ⁹ Falsus testis non erit impunitus: et qui loquitur mendacia, peribit.
- ¹⁰ Non decent stultum deliciæ: nec servum dominari principibus.
- ¹¹ Doctrina viri per patientiam noscitur: et gloria eius est iniqua prætergredi.
- ¹² Sicut fremitus leonis, ita et regis ira: et sicut ros super herbam, ita et hilaritas eius.
- ¹³ Dolor patris, filius stultus: et teeta iugiter perstlicantia, litigiosa mulier.
- ¹⁴ Domus, et divitiae dantur a parentibus: a Domino autem proprie uxor prudens.
- ¹⁵ Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esurit.
- ¹⁶ Qui custodit mandatum, custodit animam suam: qui autem negligit viam suam, mortificabitur.
- ¹⁷ Foeneratur Domino qui miseretur pauperis: et vicissitudinem suam reddet ei.
- ¹⁸ Erudi filium tuum, ne desperes: ad imperfectionem autem eius ne ponas animam tuam.
- ¹⁹ Qui impatiens est, sustinebit damnum: et cum rapuerit, aliud apponet.
- ²⁰ Audi consilium, et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.
- ²¹ Multæ cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini permanebit.
- ²² Homo indigenus misericors est: et melior est pauper quam vir mendax.
- ²³ Timor Domini ad vitam: et in plenitudine commorabitur, absque visitatione pessima.
- ²⁴ Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam.
- ²⁵ ^cPestilente flagellato stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam.
- ²⁶ Qui affligit patrem, et fugat matrem, ignominiosus est et infelix.
- ²⁷ Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiae.

18, 13 ^aSir 11, 8. — 19, 5 ^bDn 13, 61. — 25 ^cInf 21, 11.

²⁸ Testis iniquus deridet iudicium: et os impiorum devorat iniquitatem.

²⁹ Parata sunt derisoribus iudicia: et mallei percutientes stultorum corporibus.

Aphorismi **20.** ¹ Luxuriosa res, vinum, et tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, variis non erit sapiens.

² Sicut rugitus leonis, ita et terror regis: qui provocat eum, peccat in animam suam.

³ Honor est homini, qui separat se a contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliis.

⁴ Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æstate, et non dabitur illi.

⁵ Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri: sed homo sapiens exhaustus illud.

⁶ Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inveniet?

⁷ Iustus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet.

⁸ Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo.

⁹ ^aQuis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato?

¹⁰ Pondus et pondus, mensura et mensura: utrumque abominabile est apud Deum.

¹¹ Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et recta sint opera eius.

¹² Aurem audientem, et oculum videntem, Dominus fecit utrumque.

¹³ Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, et saturare panibus.

¹⁴ Malum est, malum est, dicit omnis emptor: et cum recesserit, tunc gloriabitur.

¹⁵ Est aurum, et multitudo gemmarum: et vas pretiosum labia scientiae.

¹⁶ ^bTolle vestimentum eius, qui fideiussor extitit alieni, et pro extraneis aufer pignus ab eo.

¹⁷ Suavis est homini panis mendacii: et postea implebitur os eius calculo.

¹⁸ Cogitationes consiliis roborantr: et gubernaculis tractanda sunt bella.

¹⁹ Ei, qui revelat mysteria, et ambulat fraudulenter, et dilatat labia sua, ne commiscearis.

²⁰ ^cQui maledicit patri suo, et matri, extinguetur lucerna eius in mediis tenebris.

²¹ Hereditas, ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit.

²² ^dNe dicas: Reddam malum: expecta Dominum, et liberabit te.

²³ Abominatio est apud Dominum pondus et pondus: statera dolosa non est bona.

²⁴ A Domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam?

²⁵ Ruina est homini devorare sanctos, et post vota retractare.

²⁶ Dissipat impios rex sapiens, et incurvat super eos forniciem.

²⁷ Lueerna Domini spiraculum hominis, quæ investigat omnia secreta ventris.

²⁸ Misericordia, et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius.

²⁹ Exultatio iuvenum, fortitudo eorum: et dignitas senum canities.

³⁰ Livor vulneris absterget mala: et plagæ in secretioribus ventris.

Aphorismi **21.** ¹ Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud.

² Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda Dominus.

³ Facere misericordiam et iudicium, magis placet Domino, quam victimæ.

⁴ Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum.

⁵ Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autem piger semper in egestate est.

⁶ Qui congregat thesauros lingua mendacii, vanus et excors est, et impingetur ad laqueos mortis.

⁷ Rapinae impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium.

⁸ Perversa via viri, aliena est: qui autem mundus est, rectum opus eius.

⁹ Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, et in domo communi.

^{20, 9} ^{a1} Rg 8, 46; 2 Par 6, 36; 1 Io 1, 8. — ¹⁶ ^bInf 27, 13. — ²⁰ ^cEx 21, 17; Lv 20, 9; Mt 15, 4. — ²² ^dRom 12, 17; 1 Thes 5, 15; 1 Ptr 3, 9.

- ¹⁰ Anima impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo.
- ¹¹ Multato pestilente sapientior erit parvulus: et si segetetur sapientem, sumet scientiam.
- ¹² Excogitat iustus de domo impii. ut detrahatur impios a malo.
- ¹³ Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit, et non exaudiatur.
- ¹⁴ Munus absconditum extinguit iras: et donum in sinu indignationem maximam.
- ¹⁵ Gaudium iusto est facere iudicium: et pavor operantibus iniquitatem.
- ¹⁶ Vir, qui erraverit a via doctrinæ, in cœtu gigantium commorabitur.
- ¹⁷ Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum, et pinguia, non ditabitur.
- ¹⁸ Pro iusto datur impius: et pro rectis iniquus.
- ¹⁹ ^aMelius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa et iracunda.
- ²⁰ Thesaurus desiderabilis, et oleum in habitaculo iusti: et imprudens homo dissipabit illud.
- ²¹ Qui sequitur iustitiam et misericordiam, inveniet vitam, iustitiam, et gloriam.
- ²² Civitatem fortium ascendit sapiens, et destruxit robur fiduciæ eius.
- ²³ Qui custodit os suum, et linguam suam, custodit ab angustiis animam suam.
- ²⁴ Superbus et arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam.
- ²⁵ Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus eius operari:
- ²⁶ tota die concepiscit et desiderat: qui autem iustus est, tribuet, et non cessabit.
- ²⁷ Hostiae impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere.
- ²⁸ Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam.
- ²⁹ Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est, corrigit viam suam.
- ³⁰ Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.
- ³¹ Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit.
- 22.** ¹ Melius ^best nomen bonum, quam divitiae multæ: super argentum et aurum, ^{Aphorismi variis.}
- ² Dives, et pauper obviauerunt sibi: utriusque operator est Dominus.
- ³ Callidus videt malum, et abscondit se: innocens pertransiit, et afflictus est damno.
- ⁴ Finis modestiæ timor Domini, divitiae et gloria et vita.
- ⁵ Arma et gladii in via perversi: custos autem animæ suæ longe recedit ab eis.
- ⁶ Proverbiū est: Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.
- ⁷ Dives pauperibus imperat: et qui accipit mutuum, servus est fœnerantis.
- ⁸ Qui seminat iniquitatem, metet mala, et virga iræ suæ consummabitur.
- ⁹ ^cQui pronus est ad misericordiam, benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi.
- Victoriam et honorem acquiret qui dat munera: animam autem aufert accipientium.
- ¹⁰ Eiice derisorem, et exhibet cum eo iurgium, cessabuntque causæ et contumeliae.
- ¹¹ Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem.
- ¹² Oculi Domini custodiunt scientiam: et supplantantur verba iniqui.
- ¹³ Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.
- ¹⁴ Fovea profunda, os alienæ: cui iratus est Dominus, incidet in eam.
- ¹⁵ Stultitia colligata est in corde pueri, et virga discipline fugabit eam.
- ¹⁶ Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori, et egebit.

II. Verba sapientium, 22, 17—24, 34.

1. Series una, 22, 17—24, 22.

- ¹⁷ Inclina aurem tuam, et audi verba sapientium: appone autem eorū ad doctrinam ^{Exordium.}
- ¹⁸ meam. ^cSir 31, 28.

cum servaveris eam in ventre tuo, et redundabit in labiis tuis:
¹⁹ Ut sit in Domino fiducia tua, unde et ostendi eam tibi hodie.
²⁰ Ecce deseripsi eam tibi tripliciter, in cogitationibus et scientia:
²¹ ut ostenderem tibi firmitatem, et eloqua veritatis, respondere ex his illis,
qui miserunt te.

Varia sapientiae præcepta. ²² Non facias violentiam pauperi, quia pauper est: neque conteras egenum in porta:
²³ quia iudicabit Dominus causam eius, et consiget eos, qui confixerunt animam eius.
²⁴ Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso:
²⁵ ne forte discas semitas eius, et sumas scandalum animæ tuæ.
²⁶ Noli esse cum his, qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitibus:
²⁷ si enim non habes unde restituas, quid causæ est ut tollat experimentum de
cubili tuo?
²⁸ Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.
²⁹ Vidisti virum velociem in opere suo? eoram regibus stabit, nec erit ante
ignobiles.

Varia sapientiae præcepta. **23.** ¹ Quando sederis ut comedas eum principe, diligenter attende quæ apposita sunt ante faciem tuam:
² et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam.
³ ne desideres de eibis eius, in quo est panis mendaecii.
⁴ Noli laborare ut diteris: sed prudentiæ tuæ pone modum.
⁵ Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere:
quia facient sibi pennas quasi aquilæ, et volabunt in cælum.
⁶ Ne comedas cum homine invido, et ne desideres eibos eius:
⁷ quoniam in similitudinem arioli, et coniectoris, aestimat quod ignorat. Comede
et bibe, dicet tibi: et mens eius non est tecum.
⁸ Cibos, quos comederas, evomes: et perdes pulchros sermones tuos.
⁹ In auribus insipientium ne loquaris: quia despiciunt doctrinam eloquii tui.
¹⁰ Ne attingas parvorum terminos: et agrum pupillorum ne introeas:
¹¹ Propinquus enim illorum fortis est: et ipse iudicabit contra te causam illorum.
¹² Ingrediatur ad doctrinam eorū tuum: et aures tuæ ad verba scientiæ.
¹³ ^aNoli subtrahere a puerō disciplinam: si enim pereusseris eum virga, non
morietur.
¹⁴ Tu virga percuties eum: et animam eius de inferno liberabis.
¹⁵ Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum eorū meum:
¹⁶ et exultabunt renes mei, cum locuta fuerint rectum labia tua.
¹⁷ ^bNon æmuletur eorū tuum peccatores: sed in timore Domini esto tota die:
¹⁸ quia habebis spem in novissimo, et præstolatio tua non auferetur.
¹⁹ Audi fili mi, et esto sapiens: et dirige in via animum tuum.
²⁰ Noli esse in conviviis potatorum, nec in comedationibus eorum, qui earnes
ad vescendum conferunt:
²¹ quia vacantes potibus, et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis
dormitatio.
²² Audi patrem tuum, qui genuit te: et ne contemnas cum senuerit mater tua.
²³ Veritatem eme, et noli vendere sapientiam, et doctrinam, et intelligentiam.
²⁴ Exultat gaudio pater iusti: qui sapientem genuit, lætabitur in eo.
²⁵ Gaudeat pater tuus, et mater tua, et exultet quæ genuit te.
²⁶ Præbe fili mi eorū tuum mihi: et oculi tui vias meas custodian.
²⁷ Fovea enim profunda est meretrix: et puteus angustus, aliena.
²⁸ Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos viderit, interficiet.
²⁹ Cui vœ? cuius patri vœ? cui rixæ? cui foveæ? cui sine causa vulnera? cui
suffusio oculorum?

- ³⁰ Nonne his, qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis?
³¹ Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color eius:
     ingreditur blande,
³² sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet.
³³ Oculi tui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa.
³⁴ Et eris siue dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator, amissio clavo:
³⁵ et dices: Verberaverunt me, sed non dolui: traxerunt me, et ego non sensi:
     quando evigilabo, et rursus vina reperiam?

- 24.** ¹ Ne ^aæmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis:
² quia rapinas meditatur mens eorum, et fraudes labia eorum loquuntur.
³ Sapientia ædificabitur domus, et prudentia roborabitur.
⁴ In doctrina replebuntur cellaria, universa substantia pretiosa et pulcherrima.
⁵ Vir sapiens, fortis est: et vir doctus, robustus et validus.
⁶ Quia cum dispositione initur bellum: et erit salus ubi multa consilia sunt.
⁷ Excelsa stulta sapientia, in porta non aperiet os suum.
⁸ Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur.
⁹ Cogitatio stulti peccatum est: et abominatio hominum detractor.
¹⁰ Si desperaveris lassus in die angustiae: imminuetur fortitudo tua.
¹¹ ^bErue eos, qui duecuntur ad mortem: et qui trahuntur ad interitum liberare
     ne cesses.
¹² Si dixeris: Vires non suppetunt:
     qui inspector est cordis, ipse intelligit, et servatorem animæ tuæ nihil fallit,
     reddetque homini iuxta opera sua.
¹³ Comede, fili mi, mel, quia bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo:
¹⁴ Sic et doctrina sapientiae animæ tuæ: quam cum inveneris, habebis in
     novissimis spem, et spes tua non peribit.
¹⁵ Ne insidieris, et quæreras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius.
¹⁶ Septies enim cadet iustus, et resurget: impii autem corrueunt in malum.
¹⁷ Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, et in ruina eius ne exultet cor tuum:
¹⁸ ne forte videat Dominus, et displiceat ei, et auferat ab eo iram suam.
¹⁹ Ne contendas cum pessimis, nec æmuleris impios:
²⁰ quoniam non habent futurorum spem mali, et lucerna impiorum extinguetur.
²¹ Time Dominum, fili mi, et regem: et cum detractoribus non commiseearis:
²² quoniam repente consurget perditio eorum: et ruinam utriusque quis novit?

Varia
sapientiae
præcepta.

2. Series altera, 24, 23—34.

- ²³ Hæc quoque sapientibus:
^cCognoscere personam in iudicio non est bonum.
²⁴ Qui dicunt impio: Iustus es: maledicent eis populi, et detestabuntur eos tribus.
²⁵ Qui arguunt eum, laudabuntur: et super ipsos veniet benedictio.
²⁶ Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.
²⁷ Praepara foris opus tuum, et diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices
     domum tuam.
²⁸ Ne sis testis frustra contra proximum tuum: nec lactes quemquam labii tuis.
²⁹ ^dNe dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei: reddam unicuique secundum
     opus suum.
³⁰ Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam viri stulti:
³¹ et ecce totum repleverant urtieæ, et operuerant superficiem eius spinæ, et
     maeria lapidum destructa erat.
³² Quod cum vidisem, posui in corde meo, et exemplo didicei disciplinam.
³³ Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus conseres,
     ut quiescas:
³⁴ et veniet tibi quasi cursor egestas, et mendicitas quasi vir armatus.

Sapientiae
præcepta.

²⁴, 1 ^aSup 23, 17. — 11 ^bPs 81, 4. — 23 ^cLv 19, 15; Dt 1, 17; 16, 19; Sir 42, 1. — 29
^dSup 20, 22.

PARS ALTERA.**Collectio proverbiorum recentior, 25, 1—31, 31.****I. Parabolæ Salomonis regis Israel, 25, 1—29, 27.**

25. ¹ Hæ quoque parabolæ Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechiae regis Iuda.

- Sententiae variae.**
- 2 Gloria Dei est celare verbum, et gloria regum investigare sermonem.
  - 3 Cælum sursum, et terra deorsum, et cor regum inscrutabile.
  - 4 Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum:
  - 5 Aufer impietatem de vultu regis, et firmabitur iustitia thronus eius.
  - 6 Ne gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris.
  - 7 Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende hue; quam ut humilieris coram principe.
  - 8 Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgo cito:
ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum.
  - 9 Causam tuam tracta eum amico tuo, et secretum extraneo ne reveles:
  - 10 ne forte insultet tibi cum audierit, et exprobrare non cesset.
Gratia et amicitia liberant: quas tibi serva, ne exprobabilis fias.
  - 11 Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.
  - 12 Inauris aurea, et margaritum fulgens, qui arguit sapientem, et aurem obedientem.
  - 13 Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.
  - 14 Nubes, et ventus, et pluviae non sequentes, vir gloriosus, et promissa non complens.
  - 15 Patientia lenietur princeps, et lingua mollis confringet duritiam.
  - 16 Mel invenisti, comedere quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.
  - 17 Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, nequando satiatus oderit te.
  - 18 Iaculum, et gladius, et sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.
  - 19 Dens putridus, et pes lassus, qui sperat super infideli in die angustiae,
  - 20 et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.
  - Sicut tinea vestimento, et vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.
  - 21 ^bSi esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere:
  - 22 prunas enim congregabis super caput eius, et Dominus reddet tibi.
  - 23 Ventus aquilo dissipat pluvias, et facies tristis linguam detrahentem.
  - 24 ^cMelius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, et in domo communis.
  - 25 Aqua frigida animæ sienti, et nuncius bonus de terra longinqua.
  - 26 Fons turbatus pede, et vena corrupta, instus cadens coram impio.
  - 27 Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: ^dsic qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria.
  - 28 Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.
- Sententiae variae.**
26. ¹ Quomodo nix in æstate, et pluviae in messe: sic indeeens est stulto gloria.
  - 2 Sicut avis ad alia transvolans, et passer quo libet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet.
  - 3 Flagellum equo, et camus asino, et virga in dorso imprudentium.
  - 4 Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.
  - 5 Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.
  - 6 Claudius pedibus, et iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuncium stultum.

25, 15 ^aSup 15, 1. — 27 ^bRom 12, 20. — 24 ^cSup 21, 9. — 27 ^dSir 3, 22.

- ⁷ Quomodo pulehras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.
- ⁸ Sieut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.
- ⁹ Quomodo si spina nascatur in manu temulenti: sic parabola in ore stultorum.
- ¹⁰ Iudicium determinat causas: et qui imponit stulto silentium, iras mitigat.
- ¹¹ ^aSicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.
- ¹² Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipientis.
- ¹³ Dicit piger: Leo est in via, et leæna in itineribus:
- ¹⁴ sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.
- ¹⁵ ^bAbscondit piger manum sub ascella sua, et laborat si ad os suum eam converterit.
- ¹⁶ Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.
- ¹⁷ Sieut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, et commiscetur rixæ alterius.
- ¹⁸ Sieut noxious est qui mittit sagittas, et lanceas in mortem:
- ¹⁹ ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: et cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.
- ²⁰ Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: et susurrone subtracto, iurgia conquiescent.
- ²¹ Sieut carbones ad prunas, et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas.
- ²² Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa pervenient ad intima ventris.
- ²³ Quomodo si argento sordido ornare velis vas fisticum, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.
- ²⁴ Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos.
- ²⁵ Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitiae sunt in corde illius.
- ²⁶ Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia eius in concilio.
- ²⁷ Qui fudit foveam, incidet in eam: et qui volvit lapidem, revertetur ad eum.
- ²⁸ Lingua fallax non amat veritatem: et os lubricum operatur ruinas.

- ^{27.} ¹ Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. Sententiae variae.
- ² Laudet te alienus, et non os tuum: extraneus, et non labia tua.
- ³ ^dGrave est saxum, et onerosa arena: sed ira stulti utroque gravior.
- ⁴ Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: et impetum concitati ferre quis poterit?
- ⁵ Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus.
- ⁶ Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis
- ⁷ ^eAnima saturata calcabit favum: et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.
- ⁸ Sieut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum.
- ⁹ Unguento et variis odoribus delectatur cor: et bonis amici consiliis anima dulcoratur.
- ¹⁰ Amicum tuum, et amicum patris tui ne dimiseris: et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue.
- Melior est vicinus iuxta, quam frater procul.
- ¹¹ Stude sapientiae fili mi, et laetifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem.
- ¹² Astutus videns malum, absconditus est: parvuli transeuntes sustinuerunt dispendia.
- ¹³ ^fTolle vestimentum eius, qui spopondit pro extraneo: et pro alienis aufer ei pignus.
- ¹⁴ Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte consurgens maledicenti similis erit.

26, 11 ^{a2} Ptr 2, 22. — 15 ^bSup 19, 24. — 21 ^cSup 15, 18. — 27, 3 ^dSir 22, 18. — 7 ^eIob 6, 7. — 13 ^fSup 20, 16.

- ¹⁵ ^afecta perstillantia in die frigoris, et litigiosa mulier comparantur:
¹⁶ qui retinet eam, quasi qui ventum teneat, et oleum dexteræ suæ vocabit.
¹⁷ Ferrum ferro exaeclitur, et homo exacuit faciem amici sui.
¹⁸ Qui servat sicutum, comedet fructus eius: et qui custos est domini sui, glorficabitur.
¹⁹ Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum
manifesta sunt prudentibus.
²⁰ Infernus et perditio nunquam implentur: similiter et oculi hominum
insatiabiles:
²¹ ^cQuomodo probatur in conflatorio argentum, et in fornace aurum: sic probatur
homo ore laudantis.
Cor iniqui inquirit mala, cor autem rectum inquirit scientiam.
²² Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur
ab eo stultitia eius.
²³ Diligenter agnoscet vultum pecoris tui, tuosque greges considera:
²⁴ Non enim habebis iugiter potestatem: sed corona tribuetur in generationem
et generationem.
²⁵ Aperta sunt prata, et apparuerunt herbæ virentes, et collecta sunt fœna de
montibus.
²⁶ ^dAgni ad vestimentum tuum: et hœdi, ad agri pretium.
²⁷ Sufficiat tibi lae caprarum in cibos tuos, et in necessaria domus tuæ: et ad
victum ancillis tuis.

- <sup>Sententiae
variae.</sup> **28.** ¹ Fugit impius, nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens,
absque terrore erit.
² Propter peccata terræ multi principes eius: et propter hominis sapientiam,
et horum scientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.
³ Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbri vehementi, in quo paratur
fames.
⁴ Qui derelinquunt legem, laudant impium: qui custodiunt, succenduntur
contra eum.
⁵ Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt Dominum, animad-
vertunt omnia.
⁶ ^eMelior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam dives in pravis itineribus.
⁷ Qui custodit legem, filius sapiens est: qui autem comessatores paseit, confundit
patrem suum.
⁸ Qui coacervat divitias usuris et feno, liberali in pauperes congregat eas.
⁹ Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.
¹⁰ Qui decipit instos in via mala, in interitu suo corrueit: et simplices possidebunt
bona eius.
¹¹ Sapiens sibi videtur vir dives: pauper autem prudens scrutabitur eum.
¹² In exultatione iustorum multa gloria est: regnantibus impiis ruinæ hominum.
¹³ Qui abscondit scelera sua, non dirigeret: qui autem confessus fuerit, et reliquerit
ea, misericordiam consequetur.
¹⁴ Beatus homo, qui semper est pavidus: qui vero mentis est duræ, corrueit in
malum.
¹⁵ Leo rugiens, et ursus esuriens, princeps impius super populum pauperem.
¹⁶ Dux indigens prudentia, multos opprimit per calumniam: qui autem odit
avaritiam, longi fient dies eius.
¹⁷ Hominem, qui calumniatur animæ sanguinem, si usque ad lacum fugerit,
nemo sustinet.
¹⁸ Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui perversis graditur viis, concidet senes.
¹⁹ ^fQui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium,
replebitur egestate.
²⁰ Vir fidelis multum laudabitur: ^gqui autem festinat ditari, non erit innocens.
- ¹⁵ ^aSup 19, 13. — ²⁰ ^bSir 14, 9. — ²¹ ^cSup 17, 3. — ²⁶ ^d1 Tim 6, 8. — ^{28, 6} ^eSup
19, 1. — ¹⁹ ^fSup 12, 11; Sir 20, 13. — ²⁰ ^gSup 13, 11; 20, 21.

- ²¹ Qui cognoscit in iudicio faciem, non benefacit: iste et pro buccella panis deserit veritatem.
- ²² Vir, qui festinat ditari, et aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei.
- ²³ Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille, qui per linguae blandimenta decipit.
- ²⁴ Qui subtrahit aliquid a patre suo, et a matre: et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est.
- ²⁵ Qui se iactat, et dilatat, iurgia concitat: qui vero sperat in Domino, sanabitur.
- ²⁶ Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.
- ²⁷ Qui dat pauperi, non indigebit: qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.
- ²⁸ Cum surrexerint impii, abscondentur homines: cum illi perierint, multiplicabuntur iusti.

- ^{29.} ¹ Viro, qui corripiens dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet Sententiae
variae.
- ² In multiplicatione iustorum lætabitur vulgus: cum impii sumpserint principatum, gemit populus.
- ³ Vir, qui amat sapientiam, lætitificat patrem suum: ^aqui autem nutrit scorta, perdet substantiam.
- ⁴ Rex iustus erigit terram, vir avarus destruet eam.
- ⁵ Homo, qui blandis, fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius.
- ⁶ Peccantem virum iniquum involvet laqueus: et iustus laudabit atque gaudebit.
- ⁷ Novit iustus causam pauperum: impius ignorat scientiam.
- ⁸ Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes vero avertunt furorem.
- ⁹ Vir sapiens, si cum stulto contenderit, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem.
- ¹⁰ Viri sanguinum oderunt simplicem: iusti autem querunt animam eius.
- ¹¹ Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt, et reservat in posterum.
- ¹² Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.
- ¹³ Pauper, et creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est Dominus.
- ¹⁴ Rex, qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur.
- ¹⁵ Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntati sue, confundit matrem suam.
- ¹⁶ In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera: et iusti ruinas eorum videbunt.
- ¹⁷ Erudi filium tuum, et refrigerabit te, et dabit delicias animæ tuæ.
- ¹⁸ Cum prophetia defecerit, dissipabitur populus: qui vero custodit legem, beatus est.
- ¹⁹ Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicis intelligit, et respondere contemnit.
- ²⁰ Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correptio.
- ²¹ Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem.
- ²² Vir iracundus provocat rixas: et qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.
- ²³ Superbum sequitur humilitas: ^bet humilem spiritu suscipiet gloria.
- ²⁴ Qui cum fure participat, odit animam suam: adiurantem audit, et non indicat.
- ²⁵ Qui timet hominem, cito corruet: qui sperat in Domino, sublevabitur.
- ²⁶ Multi requirunt faciem principis: et iudicium a Domino egreditur singulorum.
- ²⁷ Abominantur iusti virum impium: et abominantur impii eos, qui in recta sunt via.
- Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

II. Verba aliorum. 30, 1—31, 31.

1. Verba Agur filii Iake, 30, 1—33.

30. ¹ Verba Congregantis filii Voventis.

Revelatio
necessaria,

Visio, quam locutus est vir, cum quo est Deus, et qui Deo secum morante confortatus, ait:

² Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est mecum.

³ Non didici sapientiam, et non novi scientiam sanctorum.

⁴ Quis ascendit in celum atque descendit?

quis continuuit spiritum in manibus suis?

quis colligavit aquas quasi in vestimento?

quis suscitavit omnes terminos terræ?

quod nomen est eius, et quod nomen filii eius, si nosti?

⁵ ^aOmnis sermo Dei ignitus, elypeus est sperantibus in se:

⁶ ^bNe addas quidquam verbis illius, et arguaris inveniarisque mendax.

⁷ Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar.

⁸ Vanitatem, et verba mendacia longe fac a me.

Mendicitatem, et divitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria:

⁹ ne forte safiatus illiciar ad negandum, et dicam: Quis est Dominus?
aut egestate compulsus furer, et periurem nomen Dei mei.

¹⁰ servus non accusandus, Ne accuseas servum ad Dominum suum, ne forte maledicat tibi, et corruas.

¹¹ Generatio, quæ patri suo maledicit, et quæ matri sua non benedicit.

¹² Generatio, quæ sibi munda videtur, et tamen non est lota a sordibus suis.

¹³ Generatio, cuius excelsi sunt oculi, et palpebrae eius in alta surrectæ.

¹⁴ Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, et commandit molaribus suis,
ut comedat inopes de terra, et pauperes ex hominibus.

¹⁵ ^aSanguisugæ duæ sunt filiae, dicentes: Affer, Affer.

Triæ sunt insaturabilia, et quartum, quod numquam dicit: Sufficit.

¹⁶ Infernus, et os vulvæ,

et terra, quæ non satiatur aqua: ignis vero numquam dicit: Sufficit.

¹⁷ contemptus parentum, Oculum, qui subsannat patrem, et qui despiciit partum matris sua.

effodianc eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquilæ.

¹⁸ ^aquattuor difficultia, Tria sunt difficilia mihi, et quartum penitus ignoro:

¹⁹ Viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram,

viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentia.

²⁰ Talis est et via mulieris adulteræ, quæ comedit, et tergens os suum dicit:

Non sum operata malum.

²¹ ^aquattuor intolerabiliæ, Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere:

²² Per servum cum regnaverit: per stultum cum saturatus fuerit cibo:

²³ per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta: et per ancillam
cum fuerit heres dominæ sua.

²⁴ ^aquattuor animalia sapientia, Quattuor sunt minima terræ. et ipsa sunt sapientiora sapientibus.

²⁵ Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi:

²⁶ lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum:

²⁷ regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas suas:

²⁸ stellio manibus nititur, et moratur in aëribus regis.

²⁹ ^aquattuor bene gradientes, Tria sunt, quæ bene graduntur. et quartum, quod incedit feliciter:

³⁰ Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit oceursum:

³¹ gallus suecinetus lumbos: et aries: nec est rex, qui resistat ei.

³² silentium ori imponendum, Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime: si enim intellexisset,
ori suo imposuisset manum.

³³ Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lae, exprimit butyrum: et qui
vehementer emungit, elicit sanguinem: et qui provocat iras, producit discordias.

30, 5 ^aPs 17, 31. — 6 ^bDt 4, 2; 12, 32.

2. Verba Lamuelis regis, 31, 1—9.

31. ¹ Verba Lamuelis regis. Visio, qua eruditivit eum mater sua.

- ² Quid dileete mi, quid dilecte uteri mei, quid dileete votorum meorum?
³ Ne dederis mulieribus substantiam tuam, et divitias tuas ad delendos reges.
⁴ Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est
       ubi regnat ebrietas.
⁵ et ne forte bibant, et obliviscantur indiciorum, et mutent causam filiorum
       pauperis.
⁶ Date siceram mōrentibus, et vinum his, qui amaro sunt animo:
⁷ bibant, et obliviscantur egestatis suæ, et doloris sui non recordentur amplius.
⁸ Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt:
⁹ aperi os tuum, decerne quod iustum est, et iudica inopem et pauperem.

Quæ a
rege vi-
tanda et
facienda
sint.

3. Laus mulieris fortis, 31, 10—31.

- ¹⁰ Mulierem fortem quis inveniet? procul, et de ultimis finibus pretium eius.
¹¹ Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit.
¹² Reddet ei bonum, et non malum, omnibus diebus vitæ suæ.
¹³ Quæsivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum.
¹⁴ Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum.
¹⁵ Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, et cibaria aneillis suis.
¹⁶ Consideravit agrum, et emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam.
¹⁷ Aceinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum.
¹⁸ Gustavit, et vidit quia bona est negotiatio eius: non extinguetur in nocte
       lucerna eius.
¹⁹ Manum suam misit ad fortia, et digitii eius apprehenderunt fusum.
²⁰ Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem.
²¹ Non timebit domini suæ a frigoribus nivis: omnes enim domestici eius vestiti
       sunt duplicitibus.
²² Stragulatam vestem fecit sibi: byssus, et purpura indumentum eius.
²³ Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terræ.
²⁴ Sindonem fecit, et vendidit, et cingulum tradidit Chananæo.
²⁵ Fortitudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo.
²⁶ Os suum aperuit sapientiæ, et lex clementiæ in lingua eius.
²⁷ Consideravit semitas domus suæ, et panem otiosa non comedit.
²⁸ Surrexerunt filii eius, et beatissimam prædicaverunt: vir eius, et laudavit eam. ^{laudatur.}
²⁹ Multæ filiæ congregaverunt divitias: tu supergressa es universas.
³⁰ Fallax gratia, et vana est pulchritudo: mulier timens Dominum ipsa laudabitur.
³¹ Date ei de fructu manuum suarum: et laudent eam in portis opera eius.

Mater
familias
deserbitur,

ECCLESIASTES, QUI AB HEBRAEIS COHELETH APPELLATUR.

Prologus 1, 1—11.

1. ¹ Verba Ecclesiasta, filii David, regis Ierusalem.

² Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes: vanitas vanitatum, et omnia vanitas.

³ Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole? ⁴ Generatio præterit, et generatio advenit: terra autem in aeternum stat. ⁵ Oritur sol, et occidit, et ad locum suum revertitur: ibique renascens, ⁶ gyrat per Meridiem, et flectitur ad Aquilonem: lustrans universa in circuitu pergit spiritus, et in circulos suos revertitur. ⁷ Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat: ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur ut iterum fluant. ⁸ Cunctæ res difficiles: non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur. ⁹ Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. ¹⁰ Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Eece hoc recens est: iam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos. ¹¹ Non est priorum memoria: sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in novissimo.

PARS PRIOR.

Vanitas omnium rerum, 1, 12—7, 1.

1. Vanitas studii sapientiæ, 1, 12—18.

¹² Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalem, ¹³ et proposui in animo meo quærere et investigare sapienter de omnibus, quæ fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea. ¹⁴ Vidi cuneta, quæ fiunt sub sole, et ecce universa vanitas, et afflictio spiritus. ¹⁵ Perversi difficile corriguntur, et stultorum infinitus est numerus. ¹⁶ Locutus sum in corde meo, dicens: Eece magnus effectus sum, et præcessi omnes sapientia, qui fuerunt ante me in Ierusalem: et mens mea contemplata est multa sapienter, et didici. ¹⁷ Dedique cor meum ut scirem prudentiam, atque doctrinam, erroresque et stultitiam: et agnovi quod in his quoque esset labor, et afflictio spiritus. ¹⁸ eo quod in multa sapientia multa sit indignatio: et qui addit scientiam, addit et laborem.

2. Vanitas oblectamentorum, 2, 1—11.

² ¹ Dixi ego in corde meo: Vadam, et affluam deliciis, et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. ² Risum reputavi errorem: et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? ³ Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum: quo facto opus est sub sole numero dierum vitæ suæ. ⁴ Magnificavi opera mea, ædifieavi mihi domos, et plantavi vineas, ⁵ feci hortos, et pomaria, et consevi ea cuncti generis arboribus, ⁶ et extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam lignorum germinantium, ⁷ possedi servos et ancillas, multamque familiam habui: armenta quoque, et magnos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem: ⁸ coacervavi mihi argentum, et aurum, et substantias regum, ac provinciarum: feci mihi cantores, et cantatrices, et delicias filiorum hominum, scyphos, et urecos in ministerio ad vina fundenda: ⁹ et supergressus sum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Ierusalem: sapientia quoque perseveravit mecum. ¹⁰ Et omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non

Vanus est
labor ho-
minis, quia
omnia cos-
dem cursus
constantis-
sime ser-
vant.

In multa
sapientia
est
indignatio
multa.

Deliciae
animalium
humani-
non
satiant.

negavi eis: nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur, et oblectaret se in his, quæ præparaveram: et hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo.
¹¹ Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, et ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole.

3. Vanitas sapientiæ ac divitiarum, 2, 12—26.

¹² Transivi ad contemplandam sapientiam, erroresque et stultitiam (quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem Factorem suum?) ¹³ et vidi quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux a tenebris. ¹⁴ ^aSapientis oculi in capite eius: stultus in tenebris ambulat: et didici quod unus utriusque esset interitus. ¹⁵ Et dixi in corde meo: Si unus et stulti et meus occasus erit, quid mihi prodest quod maiorem sapientiæ dedi operam? Locutusque cum mente mea, animadverti quod hoc quoque esset vanitas. ¹⁶ Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, et futura tempora oblitione cuncta pariter operient: moritur doctus similiter ut indoctus. ¹⁷ Et idcireo tæduxit me vitæ meæ videlicet mala universa esse sub sole, et cuncta vanitatem et afflictionem spiritus.

¹⁸ Rursus detestatus sum omnine industriad meam, qua sub sole studiosissime ^{divitiae here-} laboravi, habiturus heredem post me, ¹⁹ quem ignoro, utrum sapiens an stultus futurus sit, et dominabitur in laboribus meis, quibus desudavi et solicitus fui. et est quidquam tam vanum? ²⁰ Unde cessavi, renunciavitque cor meum ultra laborare sub sole. ²¹ Nam cum aliis laborebat in sapientia, et doctrina, et solicitudine, homini otioso quæsita dimittit: et hoc ergo, vanitas, et magnum malum. ²² Quid enim proderit homini de universo labore suo, et afflictione spiritus, qua sub sole cruciatus est? ²³ Cuneti dies eius doloribus et ærumnis pleni sunt, nee per noctem mente requiescit: et hoc nonne vanitas est?

²⁴ Nonne melius est comedere et bibere, et ostendere animæ sua bona de laboribus suis? et hoc de manu Dei est. ²⁵ Quis ita devorabit, et deliciis affluet ut ego? ²⁶ Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, et scientiam, et lætitiam: peccatori autem dedit afflictionem, et curam superfluam, ut addat, et congreget, et tradat ei qui placuit Deo: sed et hoc vanitas est, et cassa sollicitudo mentis.

4. Vanitas laborum humanorum, 3, 1—22.

^{3.} ¹ Omnia tempus habent, et suis spatiis transeunt universa sub cælo. ^{Vicissitu-}
² Tempus nascendi, et tempus moriendi. Tempus plantandi, et tempus evellendi ^{dines rerum}
 quod plantatum est. ³ Tempus occidendi, et tempus sanandi: Tempus destruendi, ^{atque}
 et tempus ædificandi. ⁴ Tempus flendi, et tempus ridendi. Tempus plangendi, ^{ordines}
 et tempus saltandi. ⁵ Tempus spargendi lapides, et tempus colligendi. Tempus ^{immutari}
 amplexandi, et tempus longe fieri ab amplexibus. ⁶ Tempus acquirendi, et tempus ^{nequeunt,}
 perdendi. Tempus custodiendi, et tempus abiiciendi. ⁷ Tempus scindendi, et
 tempus consuendi. Tempus tacendi, et tempus loquendi. ⁸ Tempus dilectionis,
 et tempus odii. Tempus belli, et tempus pacis. ⁹ Quid habet amplius homo de
 labore suo?

¹⁰ Vidi afflictionem, quam dedit Deus filiis hominum, ut distendantur in ea. ^{in donis}
¹¹ Cuneta fecit bona in tempore suo, et mundum tradidit disputationi eorum, ut ^{Dei læ-}
 non inveniat homo opus, quod operatus est Deus ab initio usque ad finem. ¹² Et ^{tandum}
 cognovi quod non esset melius nisi lætari, et facere bene in vita sua. ¹³ Omnis ^{est;}
 enim homo, qui comedit et bibit, et videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est.

¹⁴ Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum: non possumus eis quidquam addere, nec auferre, quæ fecit Deus ut timeatur. ¹⁵ Quod factum est, ipsum permanet: quæ futura sunt, iam fuerunt: et Deus instaurat quod abiit.

¹⁶ Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, et in loco iustitiae iniquitatem. ¹⁷ Et dixi in corde meo: Iustum, et impium iudicabit Deus, et tempus omnis rei ^{homo ut}
^{iumentum}
^{moritur,}

^{2, 14} ^aPr 17, 24; Inf 8, 1.

tunc erit. ¹⁸ Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, et ostenderet similes esse bestiis. ¹⁹ Idecirco unus interitus est hominis, et iumentorum, et aqua utriusque conditio: sicut moritur homo, sic et illa moriuntur: similiter spirant omnia, et nihil habet homo iumento amplius: cuncta subiacent vanitati, ²⁰ et omnia pergunt ad unum locum: de terra facta sunt, et in terram pariter revertuntur. ²¹ Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, et si spiritus iumentorum descendat deorsum?

in operibus
suis tetetur.

²² Et deprehendi nihil esse melius quam lætari hominem in opere suo, et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat?

5. Vanitas conditionum humanarum, 4, 1—5, 6.

Oppressio
innocen-
tium,

invidiae
laboran-
tium,

labor
solitarii,

mobilitas
fortunæ
describun-
tur;

Deo obe-
diendum,

non multa
sed multum
orandum,

vota Deo
reddenda
sunt.

4. ¹ Verti me ad alia, et vidi columnas, quae sub sole geruntur, et lacrymas innocentium, et neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiae, cunctorum auxilio destitutos. ² Et laudavi magis mortuos, quam viventes: ³ et feliciorem utroque iudicavi, qui needum natus est, nec vidit mala quæ sub sole fiunt.

⁴ Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, et industrias animadvertisi patere invidiae proximi: et in hoc ergo vanitas, et cura superflua est. ⁵ Stultus complicat manus suas, et comedit carnes suas, dicens: ⁶ Melior est pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore, et afflictione animi.

⁷ Considerans reperi et aliam vanitatem sub sole: ⁸ unus est, et secundum non habet, non filium, non fratrem, et tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius divitiis: nec recogitat, dicens: Cui laboro, et fraudo animam meam bonis? in hoc quoque vanitas est, et afflictio pessima. ⁹ Melius est ergo duos esse simul, quam unum: habent enim emolumenntum societatis suæ: ¹⁰ si unus ceciderit, ab altero fulcietur. va soli: quia cum ceciderit, non habet sublevantem se. ¹¹ Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo: unus quomodo calefiet? ¹² Et si quispiam præevaluerit contra unum, duo resistunt ei: funiculus triplex difficile rumpitur.

¹³ Melior est puer pauper et sapiens, rege sene et stulto, qui nescit prævidere in posterum. ¹⁴ Quod de carcere, catenisque interdum quis egrediatur ad regnum: et alius natus in regno, inopia consumatur. ¹⁵ Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui consurget pro eo. ¹⁶ Infinitus numerus est populi omnium, qui fuerunt ante eum: et qui postea futuri sunt, non lætabuntur in eo, sed et hoc, vanitas et afflictio spiritus.

¹⁷ Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, et appropinqua ut audias. ^aMulto enim melior est obedientia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt quid faciunt mali.

5. ¹ Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo. Deus enim in cælo, et tu super terram: idecirco sint pauci sermones tui. ² Multas curas sequuntur somnia, et in multis sermonibus inveniuntur stultitia.

³ Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis et stulta promissio, sed quodcumque voveris, redde: ⁴ multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere. ⁵ Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non est providentia: ne forte iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum. ⁶ Ubi multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, et sermones innumerati: tu vero Deum time.

6. Vanitas fortunarum, 5, 7—7, 1.

Iustitia
subvertitur;

divitiae non
illi stulta
prosunt;

⁷ Si videris columnas egenorum, et violenta iudicia, et subverti iustitiam in provincia, non mireris super hoc negotio: quia excelso excelsior est aliis, et super hos quoque eminentiores sunt alii. ⁸ et insuper universæ terræ rex imperat servienti.

⁹ Avarus non implebitur pecunia: et qui amat divitias, fructum non capiet ex eis: et hoc ergo vanitas. ¹⁰ Ubi multæ sunt opes, multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis? ¹¹ Dulcis est somnus

operanti. sive parum. sive multum comedat: saturitas autem divitis non sinit eum dormire. ¹² aEst et alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole: divitiæ conservatæ in malum domini sui. ¹³ Pereunt enim in afflictione pessima: generavit filium, qui in summa egestate erit. ¹⁴ bSieut egressus est nudus de utero matris suæ, sic revertetur, et nihil auferet secum de labore suo. ¹⁵ Miserabilis prorsus infirmitas: quo modo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum? ¹⁶ Cunetis diebus vitæ suæ comedit in tenebris et in curis multis, et in ærumna atque tristitia.

¹⁷ Hoc itaque visum est mihi bonum ut comedat quis, et bibat, et fruatur lætitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub sole numero dierum vitæ suæ, quos dedit ei Deus, et hæc est pars illius. ¹⁸ Et omni homini, cui dedit Deus divitias, atque substantiam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis, et fruatur parte sua, et lætetur de labore suo: hoc est donum Dei. ¹⁹ Non enim satis recordabitur dierum vitæ suæ, eo quod Deus occupet deliciis cor eius.

qui dono
fruendi
caret,

6. ¹ Est et aliud malum, quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines: ² Vir, cui dedit Deus divitias, et substantiam, et honorem, et nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desiderat: nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. hoc vanitas, et miseria magna est. ³ Si generuit quispam centum liberos, et vixerit multos annos, et plures dies ætatis habuerit, et anima illius non utatur bonis substantiæ suæ, sepulturaque careat: de hoc ego pronuncio quod melior illo sit abortivus. ⁴ Frustra enim venit, et pergit ad tenebras, et oblivione delebitur nomen eius. ⁵ Non vident solem, neque cognovit distantiam boni et mali: ⁶ etiam si duobus nullibus annis vixerit, et non fuerit perfruitus bonis: nonne ad unum locum properant omnia?

sed homi-
nibus ex-
traneis;

⁷ Omnis labor hominis in ore eius: sed anima eius non implebitur. ⁸ Quid habet amplius sapiens a stulto? et quid pauper nisi ut perget illuc, ubi est vita? ⁹ Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias. sed et hoc vanitas est, et præsumptio spiritus.

stulta-
cupidates
non explen-
tut,

¹⁰ Qui futurus est, iam vocatum est nomen eius: et seitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. ¹¹ Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem. ^{7.} ¹ Quid neeesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid conduceat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis suæ, et tempore, quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit?

quia omnia
a Deo pre-
ordinata
sunt.

PARS ALTERA.

Præcepta sapientiæ, 7, 2—12, 8.

1. De recta vitæ via, 7, 2—25.

² cMelius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa: et dies mortis die nativitatis. ³ Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat quid futurum sit. ⁴ Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis. ⁵ Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum ubi lætitia. ⁶ Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulacione decipi. ⁷ quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: sed et hoc vanitas. ⁸ Calumnia conturbat sapientem, et perdet robur cordis illius. ⁹ Melior est finis orationis, quam principium. Melior est patiens arrogante.

Melius
eligendum,

¹⁰ Ne sis velox ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit. ¹¹ Ne dicas: Quid putas causæ est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? stulta enim est huiuscemodi interrogatio. ¹² Utilior est sapientia cum divitiis, et magis prodest videntibus solem. ¹³ Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia. hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo.

in varia-
tibus ac-
quiescen-
dum,

5, 12 aJob 20, 20. — 14 bJob 1, 21; 1 Tim 6, 7. — 7, 2 cPr 22, 1.

¹¹ Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. ¹⁵ In die bona fruere bonis, et malam diem præcave, sicut enim hanc, sic et illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias.

¹⁶ Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ: Iustus perit in iustitia sua, et impius multo vivit tempore in malitia sua. ¹⁷ Noli esse iustus multum: neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. ¹⁸ Ne impie agas multum: et noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. ¹⁹ Bonum est te sustentare iustum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam: quia qui timet Deum, nihil negligit. ²⁰ Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis. ²¹ ^aNon est enim homo iustus in terra, qui faciat bonum, et non peccet. ²² Sed et cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum: ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. ²³ scit enim conscientia tua, quia et tu crebro maledixisti aliis. ²⁴ Cuneta tentavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar: et ipsa longius recessit a me ²⁵ multo magis quam erat: et alta profunditas, quis inveniet eam?

2. De muliere ac rege, 7, 26—8, 9.

²⁶ Lustravi universa animo meo, ut scirem, et considerarem, et quærerem sapientiam, et rationem: et ut cognoscerem impietatem stulti, et errorem imprudentium: ²⁷ et inveni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, et sagena eorū eius, vincula sunt manus illius, qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est, capietur ab illa. ²⁸ Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum et alterum, ut invenire rationem, ²⁹ quam adhuc quærit anima mea, et non inveni. Virum de mille unum reperi, mulierem ^bex omnibus non inveni. ³⁰ Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit quæstionibus.

Quis talis ut sapiens est? et quis eognovit solutionem verbi? 8. ¹ ^bSapientia hominis luet in vultu eius, et potentissimus faciem illius commutabit. ² Ego os regis observo, et præcepta iuramenti Dei. ³ Ne festines recedere a facie eius, neque permaneas in opere malo: quia omne, quod voluerit, faciet: ⁴ et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis? ⁵ Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali. Tempus et responsionem eorū sapientis intelligit. ⁶ Omni negotio tempus est, et opportunitas, et multa hominis afflictio: ⁷ quia ignorat præterita, et futura nullo seire potest nuncio. ⁸ Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. ⁹ Omnia hæc consideravi, et dedi cor meum in cunctis operibus, quæ flunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum.

3. De ordine et administratione mundi, 8, 10—9, 12.

¹⁰ Vidi impios sepultos: qui etiam cum adhuc viverent, in loco sancto erant, et laudabantur in civitate quasi iustorum operum, sed et hoc vanitas est. ¹¹ Etenim quia non profertur eito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala. ¹² Attamen peccator ex eo quod centies facit malum, et per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius. ¹³ Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Domini. ¹⁴ Est et alia vanitas, quæ fit super terram, sunt iusti, quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum: et sunt impii, qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant, sed et hoc vanissimum iudico. ¹⁵ Laudavi igitur lætitiam quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comedaret, et hiberet, atque gauderet: et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitæ suæ, quos dedit ei Deus sub sole.

¹⁶ Et apposui eorū meū ut scirem sapientiam, et intelligerem distentionem, quæ versatur in terra: est homo, qui diebus et noctibus somnum non capit oculis.

¹⁷ Et intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem

²¹ ^a1 Rg 8, 46; 2 Par 6, 36; Pr 20, 9; 1 Io 1, 8. — 8, 1 ^bSup 2, 14.

eorum, quæ fiunt sub sole: et quanto plus laboraverit ad quærendum, tanto minus inveniat: etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire. ^{9.} ¹ Omnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem: Sunt iusti atque sapientes, et opera eorum in manu Dei: et tamen nescit homo utrum amore, an odio dignus sit: ² sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa æque eveniant iusto et impio, bono et malo, mundo et immundo, immolanti victimas, et sacrificia contemnenti. sicut bonus, sic et peccator: ut periurus, ita et ille qui verum deierat. ³ Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. unde et corda filiorum hominum implentur malitia, et contemptu in vita sua, et post hæc ad inferos deducentur. ⁴ Nemo est qui semper vivat, et qui huius rei habeat fiduciam: melior est canis vivus leone mortuo. ⁵ Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil neverunt amplius, nec habent ultra mercedem: quia obliviosum tradita est memoria eorum. ⁶ Amor quoque, et odium, et invidiæ simul perierunt, nec habent partem in hoc sæculo, et in opere, quod sub sole geritur.

⁷ Vade ergo et comedere in lætitia panem tuum, et bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent opera tua. ⁸ Omni tempore sint vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo non deficiat. ⁹ Perfruere vita cum uxore, quam diligis, cunctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuæ: hæc est enim pars in vita, et in labore tuo, quo laboras sub sole. ¹⁰ Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. ¹¹ Verti me ad aliud, et vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam: sed tempus, easumque in omnibus. ¹² Nescit homo finem suam: sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis exemplo supervenerit.

sed vita
perfren-
dum est.

4. De sapientia æstimanda, 9, 13—10, 15.

¹³ Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, et probavi maximam: ¹⁴ Civitas parva, et pauci in ea viri: venit contra eam rex magnus, et vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio. ¹⁵ Inventusque est in ea vir pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. ¹⁶ Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, et verba eius non sunt audita? ¹⁷ Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos. ¹⁸ Melior est sapientia, quam arma bellica: et qui in uno peccaverit, multa bona perdet. ^{10.} ¹ Musæ morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia et gloria, parva et ad tempus stultitia. ² Cor sapientis in dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. ³ Sed et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat.

Sapientia
pauperis
contempta
urbem libe-
rat,

⁴ Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima. ⁵ Est malum quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens a facie principis: ⁶ positum stultum in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum. ⁷ Vidi servos in equis: et principes ambulantes super terram quasi servos. ⁸ ^aQui fodit foveam, incidet in eam: et qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. ⁹ Qui transfert lapides, affligetur in eis: et qui scindit ligna, vulnerabitur ab eis. ¹⁰ Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exacuetur, et post industriam sequetur sapientia. ¹¹ Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulite detrahit. ¹² Verba oris sapientis gratia: et labia insipientis præcipitabunt eum: ¹³ Initium verborum eius stultitia, et novissimum oris illius error pessimus. ¹⁴ Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit: et quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare? ¹⁵ Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.

sapientia
rectam
agendi
rationem
tradit.

5. De principibus, divitibus et egentibus, 10, 16—11, 3.

Principibus
et divitibus
non male-
dicendum.

¹⁶ Vae tibi terra, cuius rex puer est, et cuius principes mane comedunt. ¹⁷ Beata terra, cuius rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, et non ad luxuriam. ¹⁸ In pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillerat dominus. ¹⁹ In risum faciunt panem, et vinum ut epulentur viventes: et pecuniae obediunt omnia. ²⁰ In cogitatione tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia et aves cœli portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annunciat sententiam.

egentibus
bene facien-
dum.

^{11.} ¹ Mitte panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum. ² Da partem septem, necnon et octo: quia ignoras quid futurum sit mali super terram. ³ Si repletæ fuerint nubes, imbre super terram effundent. Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

6. De vitæ institutione, 11, 4—12, 8.

Strenue
laboran-
dum,

⁴ Qui observat ventum, non seminat: et qui considerat nubes, numquam metet. ⁵ Quomodo ignoras quæ sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis; sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium. ⁶ Mane semina semen tuum, et vespere ne cesseret manus tua: quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud: et si utrumque simul, melius erit.

bonis
fuerendum.

⁷ Dulce lumen, et delectabile est oculis videre solem. ⁸ Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, et dierum multorum: qui cum venerint, vanitatis arguentur præterita.

sed cum
timore Dei,

⁹ Lætare ergo iuvenis in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuæ, et ambula in viis cordis tui, et in intuitu oculorum tuorum: et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. ¹⁰ Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua. Adolescentia enim et voluptas vana sunt.

præsertim
in diebus
iuventutis

^{12.} ¹ Memento Creatoris tui in diebus iuventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni, de quibus dicas: Non mihi placent, ² antequam tenebrescat sol, et lumen, et luna, et stellæ, et revertantur nubes post pluviam: ³ quando commovebuntur custodes domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosæ erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes per foramina: ⁴ et claudent ostia in platea, in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vocem volueris, et obsurdescent omnes filiæ carminis. ⁵ Excelsa quoque timebunt, et formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparis: quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, et circuibunt in platea plangentes. ⁶ Antequam rumpatur funiculus argenteus, et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria super fontem, et confringatur rota super cisternam. ⁷ et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

⁸ Vanitas vanitatum. dixit Ecclesiastes, et omnia vanitas.

Epilogus, 12, 9—14.

Laus
sapientie.

⁹ Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, et enarravit quæ fecerat: et investigans composuit parabolæ multas. ¹⁰ Quæsivit verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos. ¹¹ Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, quæ per magistrorum consilium data sunt a pastore uno.

summa
sapientie.

¹² His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est. ¹³ Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, et mandata eius observa: hoc est enim omnis homo: ¹⁴ et cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum, sive malum illud sit.

CANTICUM CANTICORUM SALOMONIS, QUOD HEBRAICE DICITUR SIR HASIRIM.

PARS PRIOR.

Amor sponsorum, 1, 1—5, 1.

I. Ante nuptias, 1, 1—3, 5.

1. Desiderium sponsæ, 1, 1—7.

1. ¹ Osculetur me oculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino,
² fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentulæ
dilexerunt te.
³ Trahe me: post te eurremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me
rex in cellaria sua:
exultabimus et lætabimur in te, memores uberum tuorum super vinum: recti
diligunt te.
- ⁴ Nigra sum, sed formosa, filiæ Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles ^{decolorata}
Salomonis.
⁵ Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol:
filii matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis:
vineam meam non custodivi.
- ⁶ Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie,
ne vagari incipiā post greges sodalium tuorum.
⁷ Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres,
egredere, et abi post vestigia gregum, et pasce hodus tuos iuxta tabernacula
pastorum.

Sponsa

sponsum
concupiscit.

2. Laudatio sponsi et sponsæ, 1, 8—2, 3.

- ⁸ Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea.
⁹ Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis: collum tuum sicut monilia.
¹⁰ Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.
- ¹¹ Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.
¹² Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.
¹³ Botrus cypræ dilectus meus mihi, in vineis Engaddi.
- ¹⁴ Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum.
¹⁵ Ecce tu pulcher es dilecte mi, et decorus. Lectulus noster floridus:
¹⁶ tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.
- 2.** ¹ Ego flos campi, et lilium convallium.
² Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.
³ Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios.
Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi: et fructus eius dulcis gut-
turi meo.

Laudatio
sponsi,

laudatio
sponsæ,

laudatio
alterna.

3. Gaudia amoris, 2, 4—7.

Sponsa
amore lan-
guet.

- ⁴ Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.
⁵ Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo.
⁶ Læva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me.
⁷ Adiuro vos filiae Ierusalem per capreas, cervosque camporum,
 ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit.

4. Amplexus sponsi visitantis, 2, 8—17.

Sponsi ac
sponsæ

- ⁸ Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles:
⁹ similis est dilectus meus capreæ, hinnuloque cervorum.
 en ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per
 cancellos.
¹⁰ En dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera amica mea, columba mea,
 formosa mea, et veni.
¹¹ Ian enim hiems transiit, imber abiit, et recessit.
¹² Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit: vox turturis
 audita est in terra nostra:
¹³ fieus protulit grossos suos: vineæ florentes dederunt odorem suum.
 Surge, amica mea, speciosa mea, et veni:
¹⁴ columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriaræ,
 ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis:
 vox enim tua dulcis, et facies tua decora.
¹⁵ Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoluntur vineas: nam vinea nostra floruit.

unitas
perfecta.

- ¹⁶ Dilectus meus mihi, et ego illi, qui pascitur inter lilia
¹⁷ donec aspiret dies, et inclinentur umbræ.
 Revertere: similis esto, dilecte mi, capreæ, hinnuloque cervorum super montes
 Bether.

5. Amplexus sponsæ quærentis, 3, 1—5.

Sponsa
sponsum

- ^{3.} ¹ In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea: quæsivi illum,
 et non inveni.
² Surgam, et circuibo civitatem:
 per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea: quæsivi illum, et
 non inveni.
³ Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem: Num quem diligit anima
 mea, vidistis?

invenit ac
tenet.

- ⁴ Paululum cum pertransisset eos, inveni quem diligit anima mea:
 tenui eum: nec dimittam donec introducam illum in domum matris mææ, et
 in cubiculum genitricis mææ.
⁵ Adiuro vos filiae Ierusalem per capreas, cervosque camporum,
 ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.

II. In nuptiis, 3, 6—5, 1.

Gloria
sponsi
advenientis,

- ⁶ Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi
 ex aromatibus myrræ, et thuris, et universi pulveris pigmentarii?
⁷ En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiant ex fortissimis Israel:
⁸ omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi: uniuscuiusque ensis super femur
 suum propter timores nocturnos.
⁹ Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani:
¹⁰ columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum,
 ascensum purpureum: media charitate constravit propter filias Ierusalem:
¹¹ Egredimini et videte filiae Sion regem Salomonem
 in diademate, quo coronavit illum mater sua in die desponsationis illius, et
 in die lætitiae cordis eius.

4. ¹ Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es! Oculi tui columbarum, ^{pulchritudo sponsæ duc-tæ,} absque eo, quod intrinsecus latet.
- Capilli tui sicut greges caprarum, quæ ascenderunt de monte Galaad.
- ² Dentes tui sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de lavaero, omnes gemellis fœtibus, et sterilis non est inter eas.
- ³ Sicut vitta coccinea, labia tua: et eloquium tuum, dulce.
- Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuae, absque eo, quod intrinsecus latet.
- ⁴ Sicut turris David collum tuum, quæ aedificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.
- ⁵ Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis, donec aspiret dies, et inclinentur umbræ, vadam ad montem myrræ, et ad collem thuris.
- ⁷ Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te.
- ⁸ Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir et Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum.
- ⁹ Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in uno erine colli tui.
- ¹⁰ Quam pulchræ sunt mammae tuae soror mea sponsa! pulchriora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata.
- ¹¹ Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua: et odor vestimentorum tuorum sieut odor thuris.
- ¹² Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.
- ¹³ Emissiones tuae paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo,
- ¹⁴ nardus et crocus, fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani, myrrha et aloë cum omnibus primis unguentis.
- ¹⁵ Fons hortorum: puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.
- ¹⁶ Surge Aquilo, et veni Auster, perfla hortum meum, et fluant aromata illius.
5. ¹ Veniat dilectus meus in hortum suum, et comedat fructum pomorum suorum.
- Veni in hortum meum soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis: comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, et bibite, et ineberiamini charissimi.

PARS ALTERA.

Amor coniugum, 5, 2—8, 14.

I. Separatorum, 5, 2—7, 10.

1. Negligentia et emendatio sponsæ, 5, 2—6, 9.

- ² Ego dormio, et cor meum vigilat: vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum est rore, et cincinni mei guttis noctium.
- ³ Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?
- ⁴ Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum eius.
- ⁵ Surrexi. ut aperirem dilecto meo: manus meæ stillaverunt myrrham, et digitæ ^{declinantem} ^{querens} ^{vulneratur,} mei pleni myrrha probatissima.
- ⁶ Pessulum ostii mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat, atque transierat. Anima mea liquefacta est, ut locutus est:

Sponsa
dilecta non
statim
aperit,

quæsivi, et non inveni illum: vocavi, et non respondit mihi.

⁷ Invenerunt me custodes qui circumneunt civitatem: percutserunt me, et vulneraverunt me: tulerunt pallium meum mihi custodes murorum.

filiabus Ierusalem dilectum describit, ⁸ Adiuro vos filiae Ierusalem. si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei quia amore langueo.

⁹ Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adiurasti nos?

¹⁰ Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex millibus.

¹¹ Caput eius aurum optimum: Comæ eius sicut elatae palmarum, nigrae quasi corvus.

¹² Oenli eius sicut columbae super rivulos aquarum, que lacte sunt lotae, et resident iuxta fluenta plenissima.

¹³ Genæ illius sicut areolæ aromatum consitæ a pigmentariis. Labia eius lilia distillantia myrrham primam.

¹⁴ Manus illius tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis. Venter eius eburneus, distinctus sapphiris.

¹⁵ Crura illius columnæ marmoreæ, que fundatæ sunt super bases aureas. Species eius ut Libani, electus ut cedri.

¹⁶ Guttur illius suavissimum, et totus desiderabilis: talis est dilectus meus, et ipse est amicus meus, filiae Ierusalem.

¹⁷ Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? quo declinavit dilectus tuus, et quæremus eum tecum?

cum eo coniungitur. ⁶ ¹ Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascatur in hortis, et lilia colligat.

² Ego dilecto meo, et dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia.

laudibus extollitur. ³ Pulchra es amica mea, suavis, et decora sicut Ierusalem: terribilis ut castrorum acies ordinata.

⁴ Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avolare fecerunt.

Capilli tui sicut grex caprarum, que apparuerunt de Galaad.

⁵ Dentes tui sicut grex ovium, que ascenderunt de lavaero, omnes gemellis foetibus, et sterilis non est in eis.

⁶ Sicut cortex mali punici, sic genæ tuæ absqne occultis tuis.

⁷ Sexaginta sunt reginæ, et octoginta concubinæ, et adolescentularum non est numerus.

⁸ Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, electa genitrici suæ. Viderunt eam filiae, et beatissimam prædicaverunt: reginæ et concubinæ, et laudaverunt eam.

⁹ Quæ est ista, que progredivit quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?

2. Tentatio et victoria sponsæ, 6, 10—7, 10.

In horto nuceum ¹⁰ Descendi in hortum nuceum, ut viderem poma convallium, et inspicarem si flornisset vinea, et germinasset mala punica.

¹¹ Nescivi: anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.

blanditiis seductoris pellicitur, ¹² Revertere, revertere Sulamitis: revertere revertere, ut intueamur te.

⁷. ¹ Quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum?

Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis!

Iuncturæ femorum tuorum, sicut monilia, que fabricata sunt manu artificis.

² Umbiliens tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis.

Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis. ³ Duo ubera tua, sicut duo hinnuli gemelli capreæ.

⁴ Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, que sunt in porta filiae multitudinis.

- Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascum.
⁵ Caput tuum ut Carmelus: et comæ capitis tui, sicut purpura regis vineta
 canalibus.
⁶ Quam pulchra es, et quam decora charissima, in deliciis!
⁷ Statura tua assimilata est palmæ, et ubera tua botris.
⁸ Dixi: Ascendam in palmam, et apprehendam fructus eius:
 et erunt ubera tua sicut botri vineæ: et odor oris tui sicut malorum.
⁹ Guttur tuum sicut vinum optimum,
 dignum dilecto meo ad potandum, labiisque et dentibus illius ad rumi-
 nandum. at dilecto
fidem ser-
vat.
¹⁰ Ego dilecto meo, et ad me conversio eius.

II. Coniunctorum. 7, 11—8, 14.

- ¹¹ Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. ¹² Mane surgamus ad vineas, sponsa
amplexum
desiderat,
 videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica:
 ibi dabo tibi ubera mea.
¹³ Mandragoræ dederunt odorem. In portis nostris omnia poma:
 nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi.
^{8.} ¹ Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ,
 ut inveniam te foris, et deosculer te, et iam me nemo despiciat?
² Apprehendam te, et ducam in domum matris meæ: ibi me docebis,
 et dabo tibi poculum ex vino condito, et mustum malorum granatorum meorum.
³ Læva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me.
⁴ Adiuro vos filiæ Ierusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam
 donec ipsa velit.
⁵ Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum
 suum? dilecto
innititur,
 Sub arbore malo suscitavi te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est
 genitrix tua. unitatem
perpetuam
optat,
⁶ Pone me ut signaculum super eorū tuum, ut signaculum super brachium tuum:
 quia fortis est ut mors dilectio. dura sicut infernus æmulatio.
 lampades eius lampades ignis atque flamarum.
⁷ Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam:
 si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil
 despiciet eam.
⁸ Soror nostra parva, et ubera non habet.
 quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est?
⁹ Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea:
 si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis.
¹⁰ Ego murus: et ubera mea sicut turris,
 ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens.
¹¹ Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet populos: tradidit eam custodibus,
 vir affert pro fructu eius mille argenteos. quam
meretur
¹² Vinea mea coram me est.
 Mille tui pacifici, et ducenti his, qui custodiunt fructus eius.
¹³ Quæ habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam.
¹⁴ Fuge dilecte mi, et assimilare capreæ, hinnuloque cervorum super montes
 aromatum. atque
consequitur.

LIBER SAPIENTIAE.

PARS PRIOR.

Tractatio philosophica, 1, 1—9, 19.

I. Conditiones sapientiae acquirendæ. 1, 1—2, 25.

1. Studium pietatis, 1, 1—16.

- ^{Simplicitas} ^{cordis,} 1. ¹ Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis querite illum:
- ² ^bQuoniam invenitur ab his, qui non tentant illum: appareat autem eis, qui fidem habent in illum:
- ³ Perversæ enim cogitationes separant a Deo: probata autem virtus corripit insipientes.
- ⁴ Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.
- ⁵ Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, et corripetur a superveniente iniquitate.
- ^{iustitia} ^{linguae,} 6. ^cBenignus est enim spiritus sapientiae, et non liberabit maledicuum a labiis suis: ^dQuoniam renum illius testis est Deus, et cordis illius scrutator est verus, et linguae eius auditor.
- ⁷ ^eQuoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum: et hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis.
- ⁸ Propter hoc qui loquitur iniqua, non potest latere, nec præteriet illum corripiens iudicium.
- ⁹ In cogitationibus enim impii interrogatio erit: sermonum autem illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum illius.
- ¹⁰ Quoniam auris zeli audit omnia, et tumultus murmurationum non abscondetur.
- ¹¹ Custodite ergo vos a murmuratione, quæ nihil prodest, et a detractione pareite linguae,
- quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit: os autem, quod mentitur, occidit animam.
- ^{bonitas} ^{operum} ^{sectunda} ^{est.} 12 Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum.
- ¹³ ^fQuoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum.
- ¹⁴ Creavit enim, ut essent omnia: et sanabiles fecit nationes orbis terrarum: et non est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.
- ¹⁵ Iustitia enim perpetua est, et immortalis.
- ¹⁶ Impii autem manibus et verbis accersierunt illam: et aestimantes illam amicam, defluxerunt, et sponsiones posuerunt ad illam: quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

2. Vitatio impietatis, 2, 1—25.

- ^{Impii im-} ^{mortalita-} ^{tem} ^{negantes,} 2. ¹ Dixerunt enim cogitantes apud se non recte: ^gExiguum, et cum tædio est tempus vitæ nostræ.
- et non est refrigerium in fine hominis, et non est qui agnitus sit reversus ab inferis:

¹, 1 ^{a1} Rg 3, 9; Is 56, 1. — ² ^{b2} Par 15, 2. — ⁶ ^cGal 5, 22. — ^dIr 17, 10. — ⁷ ^eIs 6, 3. — ¹³ ^fEz 18, 32; 33, 11. — ², 1 ^gJob 7, 1; 14, 1.

- ² quia ex nihilo nati sumus, et post hoc erimus tamquam non fuerimus: quoniam fumus flatus est in naribus nostris: et sermo scintilla ad commovendum eorū nostrum:
- ³ qua extincta, cenis erit corpus nostrum, et spiritus diffundetur tamquam mollis aer, et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis, et sicut nebula dissolvetur, quæ fugata est a radiis solis, et a calore illius aggravata:
- ⁴ et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum nostrorum.
- ⁵ ^aUmbræ enim transitus est tempus nostrum, et non est reversio finis nostri: quoniam consignata est, et nemo revertitur.
- ⁶ ^bVenite ergo, et fruamur bonis quæ sunt, et utamur creatura tamquam in luxuriantes, iuventute celeriter.
- ⁷ Vino pretioso, et unguentis nos impleamus: et non prætereat nos flos temporis.
- ⁸ Coronemus nos rosis, antequam mareescant: nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra.
- ⁹ Nemo nostrum exors sit luxuriæ nostræ: ubique relinquamus signa lœticiæ: quoniam hæc est pars nostra, et hæc est sors.
- ¹⁰ Opprimamus pauperem iustum, et non parcamus viduæ, nec veterani rever- ^{iustum} amur canos multi temporis. ^{opprimentes,}
- ¹¹ Sit autem fortitudo nostra lex iusticiæ: quod enim infirmum est, inutile invenitur.
- ¹² Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris.
- et improperat nobis peccata legis. et diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ.
- ¹³ ^cPromittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat.
- ¹⁴ ^dFactus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. ¹⁵ Gravis est nobis etiam ad videndum,
- quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutatae sunt viæ eius.
- ¹⁶ Tamquam nugaces æstinati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis,
- et præfert novissima iustorum, et gloriatur patrem se habere Deum.
- ¹⁷ Videamus ergo si sermones illius veri sint, et tentemus quæ ventura sunt illi, et sciemus quæ erunt novissima illius.
- ¹⁸ ^eSi enim est verus filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manibus contrariorum.
- ¹⁹ Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam eius, et probemus patientiam illius.
- ²⁰ Morte turpissima condemnemus eum: erit enim ei respectus ex sermonibus illius.
- ²¹ Hæc cogitaverunt, et erraverunt: excœavit enim illos malitia eorum. ^{sapientiæ expertes sunt.}
- ²² Et nescierunt sacramenta Dei, neque mercedem speraverunt iusticiæ, nec iudicaverunt honorem animalium sanctarum.
- ²³ ^fQuoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem similitudinis suæ fecit illum.
- ²⁴ ^gInvidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum: ²⁵ imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

II. Utilitas sapientiæ acquisitæ, 3, 1—6, 23.

1. Pro omnibus in hac vita, 3, 1—4, 6.

- ^{3.} ¹ Iustorum hautem animæ in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis. ^{Iusti sunt felices,}
- ² Visi sunt oculis insipientium mori: et æstimata est afflictio exitus illorum:
- ³ et quod a nobis est iter, exterminium:

⁵ ^a1 Par 29, 15. — ⁶ ^bIs 22, 13; 56, 12: 1 Cor 15, 32. — ¹³ ^cMt 27, 43. — ¹⁴ ^dIo 7, 7. — ¹⁸ ^ePs 21, 9; Ir 11, 19. — ²³ ^fGn 1, 27; 2, 7; 5, 1; Sir 17, 1. — ²⁴ ^gGn 3, 1. — ³, 1 ^hDt 33, 3; Inf 5, 4.

illi autem sunt in pace.

⁴ Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est.

⁵ In paucis vexati, in multis bene disponentur: quoniam Deus tentavit eos, et invenit illos dignos se.

⁶ Tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos,
et in tempore erit respectus illorum. ⁷ ^aFulgebunt iusti, et tamquam scintillæ in arundineto discurrerent.

⁸ ^bIudicabunt nationes, et dominabuntur populis, et regnabit Dominus illorum in perpetuum.

⁹ Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: et fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam donum et pax est electis eius.

impii vero ¹⁰ infelices, Impii autem secundum quæ cogitaverunt, correptionem habebunt: qui neglexerunt iustum, et a Domino recesserunt.

¹¹ Sapientiam enim, et disciplinam qui abiicit, infelix est: et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inutilia opera eorum.

que assertio ¹² probatur. Mulieres eorum insensatae sunt, et nequissimi filii eorum. ¹³ Maledicta creatura eorum,

quoniam felix est sterilis: et incoquinata, quæ nescivit thorum in' delicto.
habebit fructum in respectione animarum sanctorum:

¹⁴ et spado, qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima:

dabitur enim illi fidei donum electum, et sors in templo Dei acceptissima.

¹⁵ Bonorum enim laborum glorus est fructus, et quæ non concedat radix sapientiæ.

¹⁶ Filii autem adulterorum in inconsuptione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur.

¹⁷ Et si quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur. et sine honore erit novissima senectus illorum.

¹⁸ Et si celerius defuneti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem. ¹⁹ Nationis enim iniquæ diræ sunt consummationes.

4. ¹ O quam pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memoria illius: quoniam et apud Deum nota est, et apud homines.

² Cum præsens est, imitantur illam: et desiderant eam cum se eduxerit,
et in perpetuum coronata triumphat incoquinatorum certaminum præmium vineens.

³ Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt.

⁴ ^dEt si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita, a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradiebuntur.

⁵ Confringentur enim rami inconsuinati, et fructus illorum inutiles, et acerbi ad manducandum, et ad nihilum apti.

⁶ Ex inquis enim somnis filii, qui nascuntur, testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua.

2. Pro omnibus in morte, 4, 7—20.

Sapientes sunt ⁷ lustus autem si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

venerabiles, ⁸ Senectus enim venerabilis est non diurna. neque annorum numero computata:

cani autem sunt sensus hominis, ⁹ et ætas senectutis vita immaculata.

¹⁰ ^ePlacens Deo factus est dilectus, et vivens inter peccatores translatus est.

⁷ ^aMt 13, 43. — ⁸ ^b1 Cor 6, 2. — ¹⁴ ^cIs 56, 4. — ⁴, ^dIr 17, 6; Mt 7, 27. — ¹⁰ ^eHbr 11, 5.

- ¹¹ raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.
- ¹² Fascinatio enim nugacitatis obseurat bona, et inconstantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia.
- ¹³ Consummatus in brevi explevit tempora multa: ¹⁴ placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum: populi autem videntes, et non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia:
- ¹⁵ quoniam gratia Dei, et misericordia est in sanctos eius, et respectus in electos illius.
- ¹⁶ Condemnat autem iustus mortuus vivos impios, et iuventus celerius consummata, longam vitam iniusti.
- ¹⁷ Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare munierit illum Dominus.
- ¹⁸ Videbunt et contemnent eum: illos autem Dominus irridebit.
- ¹⁹ et erunt post hæc decadentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in insipientes sine honore.
- perpetuum: quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, et commovebit illos a fundamentis et usque ad supremum desolabuntur: et erunt gementes, et memoria illorum peribit.
- ²⁰ Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

3. Pro omnibus in altera vita, 5, 1—24.

- ^{5.} ¹ Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum.
- ² Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperatae salutis,
- ³ dicentes intra se, penitentiam agentes, et præ angustia spiritus gementes. Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, et in similitudinem improperii.
- ⁴ ^aNos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, et finem illorum sine honore:
- ⁵ ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est.
- ⁶ Ergo erravimus a via veritatis, et iustitiae lumen non luxit nobis, et Sol intelligentiae non est ortus nobis.
- ⁷ Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus.
- ⁸ Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum iactantia quid contulit nobis?
- ⁹ ^bTransierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam nuncius percurrentes,
- ¹⁰ et tamquam navis, quæ pertransit fluctuantem aquam: cuius, cum præterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus:
- ¹¹ aut tamquam avis, quæ transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris,
- sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum: et scindens per vim itineris aerem:
- commotis alis transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris illius:
- ¹² aut tamquam sagitta emissâ in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius:
- ¹³ sic et nos nati continuo desivimus esse: et virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus.
- ¹⁴ Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt:
- ¹⁵ ^dQuoniam spes impii tamquam lanugo est, quæ a vento tollitur: et tamquam spuma gracilis, quæ a procella dispergitur:

^{5, 4} ^aSup 3, 2. — ^{9 b}1 Par 29, 15; Sup 2, 5. — ^{10 c}Pr 30, 19. — ^{15 d}Ps 1, 4; Pr 10, 28; 11, 7.

et tamquam fumus, qui a vento diffusus est: et tamquam memoria hospitis unius diei prætereuntis.

- ^a Domino coronantur et defi-
duntur. ¹⁶ Iusti autem in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud Altissimum.
- ¹⁷ Ideo accipient regnum decoris, et diadema speciei de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos, et brachio sancto suo defendet illos.
- ¹⁸ ^aAccipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem inimicorum.
- ¹⁹ Induet pro thorace iustitiam, et accipiet pro galea iudicium certum.
- ²⁰ sumet scutum inexpugnabilem aequitatem: ²¹ acuet autem duram iram in lanceam, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.
- ²² Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam a bene curvato areu nubium exterminabuntur, et ad certum locum insilient.
- ²³ Et a petrosa ira plenae mittentur grandines, excandescet in illos aqua maris, et flumina concurrent duriter.
- ²⁴ Contra illos stabit spiritus virtutis, et tamquam turbo venti dividet illos: et ad erenum perducet omnem terram iniquitas illorum, et malignitas evertet sedes potentium.

4. Pro regibus et iudicibus, 6, 1—23.

- <sup>Durissi-
num
iudicium
sapientia
evitabant,</sup> ^{6.} ¹ Melior ^best sapientia quam vires: et vir prudens quam fortis.
- ² Audite ergo reges, et intelligite, discite indices finium terræ.
- ³ Præbete aures vos, qui continetis multitudines, et placetis vobis in turbis nationum:
- ⁴ ^cQuoniam data est a Domino potestas vobis, et virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes serutabuntur:
- ⁵ Quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte indicastis nec custodistis legem iustitiae, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.
- ⁶ Horrende et cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum his, qui præsunt, fiet.
- ⁷ Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur.
- ⁸ ^dNon enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam: quoniam pusillum et magnum ipse fecit, et æqualiter cura est illi de omnibus.
- ⁹ Fortioribus autem fortior instat erueatio.
- ¹⁰ Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam, et non excidatis.
- ¹¹ Qui enim custodierint iusta iuste, iustificabuntur: et qui didicerint ista, invenient quid respondeant.
- ¹² Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos, et habebitis disciplinam.

- <sup>quæ a qua-
rentibus fa-
cile inveni-
tur</sup> ¹³ Clara est, et quæ numquam marcescit sapientia, et facile videtur ab his qui diligunt eam, et invenitur ab his qui querunt illam.
- ¹⁴ Praœoccupat qui se concupiseunt, ut illis se prior ostendat.
- ¹⁵ Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inveniet.
- ¹⁶ Cogitare ergo de illa, sensus est consummatus: et qui vigilaverit propter illam, cito securus erit.
- ¹⁷ Quoniam dignos se ipsa circunspicit quærens, et in viis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia occurrit illis.

- <sup>et ad
regnum
perpetuum
deducit.</sup> ¹⁸ Initium enim illius verissima est disciplinæ concupiscentia. ¹⁹ Cura ergo disciplinæ dilectio est:

¹⁸ ^aPs 17, 40; Eph 6, 13. — ^{6, 1} ^bEz 9, 18. — ⁴ ^cRom 13, 1. — ⁸ ^dDt 10, 17; 2 Par 19, 7; Sir 35, 15; Act 10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Eph 6, 9; Col 3, 25; 1 Ptr 1, 17.

et dilectio, custodia legum illius est: custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est:
²⁰ incorruptio autem facit esse proximum Deo. ²¹ Concupiscentia itaque sapientiæ deducit ad regnum perpetuum.
²² Si ergo delectamini sedibus, et sceptris o reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis. ²³ diligite lumen sapientiæ omnes qui præestis populis.

III. Natura sapientiæ commendatae, 6, 24—9, 19.

1. Omnibus hominibus patet, 6, 24—7, 6.

²⁴ quid est autem sapientia, et quemadmodum facta sit referam: et non ^{Salomon introductus affirmat,} abseondam a vobis sacramenta Dei. sed ab initio nativitatis investigabo, et ponam in lucem scientiam illius, et non præteribo veritatem:
²⁵ neque cum invidia tabescere iter habebo: quoniam talis homo non erit particeps sapientiæ.
²⁶ Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum: et rex sapiens stabilitatem populi est.
²⁷ Ergo accipite disciplinam per sermones meos, et proderit vobis.

7. ¹ Sum quidem et ego mortalis homo, similis omnibus, et ex genere terreni illius, qui prior factus est,
 et in ventre matris figuratus sum caro, ² decem mensium tempore acoagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, et delectamento somni convenientie.
³ Et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi plorans.
⁴ in involventis nutritus sum, et curis magnis.
⁵ Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. ⁶ ^bUnus ergo introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus.

omnes
homines
similes
esse.

2. Mater omnium bonorum est, 7, 7—21.

⁷ Propter hoc optavi, et datus est mihi sensus: et invocavi, et venit in me ^{Thesaurus infinitus} spiritus sapientiæ:
⁸ et præposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius.
⁹ nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, et tamquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius.
¹⁰ Super salutem et speciem dilexi illam, et proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius.
¹¹ ^dVenerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius,
¹² et lætatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam horum omnium mater est.
¹³ Quam sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abseundo.
¹⁴ Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei, propter disciplinæ dona commendati.

¹⁵ Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, et præsumere digna horum, quæ ^{et artifex omnium.} mihi dantur:
 quoniam ipse sapientiæ dux est, et sapientium emendator:

⁷, 2 ^aIob 10, 10. — ⁶ ^bIob 1, 21; 1 Tim 6, 7. — ⁹ ^cIob 28, 15; Pr 8, 11. — ¹¹ ^d1 Rg 3, 13; Mt 6, 33.

- ¹⁶ in manu enim illius et nos, et sermones nostri, et omnis sapientia, et operum scientia et disciplina.
- ¹⁷ Ipse enim dedit mihi horum, quae sunt, scientiam veram: ut sciam dispositionem orbis terrarum, et virtutes elementorum.
- ¹⁸ initium, et consummationem, et medietatem temporum, vicissitudinem permutationes, et commutationes temporum,
- ¹⁹ anni cursus, et stellarum dispositiones. ²⁰ naturas animalium, et iras bestiarum, vim ventorum, et cogitationes hominum, differentias virgultorum, et virtutes radicum.
- ²¹ et quaecumque sunt absoensa et improvisa, didici: omnium enim artifex docuit me sapientia.

3. Filia Dei est, 7, 22—8, 1.

Imago bonitatis illius. ²² est enim in illa spiritus intelligentiae, sanetus, unieus, multiplex, subtilis, desertus, mobilis, incoquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens. ²³ humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui eapiat omnes spiritus: intelligibilis, mundus, subtilis.

- ²⁴ Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia: attingit autem ubique propter suam munditiam.
- ²⁵ Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quaedam est claritatis omnipotentis Dei sincera: et ideo nihil inquinatum in eam incurrit.
- ²⁶ acandor est enim lucis æternæ, et speculum sine macula Dei maiestatis, et imago bonitatis illius.
- ²⁷ Et cum sit una, omnia potest: et in se permanens omnia innovat. et per nationes in animas sanetas se transfert, amicos Dei et prophetas constituit.
- ²⁸ Neminem enim diligit Deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat.
- ²⁹ Est enim haec speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum, luci comparata invenitur prior. ³⁰ Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia.

8. ¹ Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter.

4. Sapientia summe diligenda est, 8, 2—16.

- Salomon introductus variis rationibus id demonstrat.
- ² Hanc amavi, et exquisivi a iuventute mea, et quæsivi sponsam mihi eam assumere, et amator factus sum formæ illius.
- ³ Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei: sed et omnium Dominus dilexit illam.
- ⁴ doctrix enim est discipline Dei, et electrix operum illius.
- ⁵ Et si divitiæ appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, quæ operatur omnia?
- ⁶ Si autem sensus operatur: quis horum, quae sunt, magis quam illa est artifex?
- ⁷ Et si iustitiam quis diligit: labores huius magnas habent virtutes: sobrietatem enim, et prudentiam docet, et iustitiam, et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.
- ⁸ Et si multitudinem scientiae desiderat quis, scit præterita, et de futuris aestimat: scit versutias sermonum, et dissolutiones argumentorum: signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et sæculorum.
- ⁹ Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum: sciens quoniam mecum communicabit de bonis, et erit alloctio cogitationis et tædii mei.
- ¹⁰ Habebo propter hanc claritatem ad turbas, et honorem apud seniores iuvenis:
- ¹¹ et acutus inveniar in indicio, et in conspectu potentium admirabilis ero, et facies principum mirabuntur me:
- ¹² tacentem me sustinebunt, et loquentem me respicient, et sermocinante me plura, manus ori suo imponent.

¹³ Præterea habebo per hanc, immortalitatem: et memoriam æternam his, qui post me futuri sunt, relinquam.

¹⁴ Disponam populos: et nationes mihi erunt subditæ. ¹⁵ Timebunt me audientes reges horrendi: in multitudine videbor bonus, et in bello fortis.

¹⁶ Intrans in domum meam, conquiescam cum illa: non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tedium convictus illius, sed lætitiam et gaudium.

5. Sapientia infimis precibus impetranda est, 8, 17—9, 19.

¹⁷ Hæc cogitans apud me, et commemorans in corde meo: quoniam immortalitas est in cognatione sapientiæ.

Donum
Dei est,

¹⁸ et in amicitia illius delectatio bona, et in operibus manuum illius honestas sine defectione, et in certamine loquelæ illius sapientia, et præclaritas in communicatione sermonum ipsius:

circuibam quærens, ut mihi illam assumerem.

¹⁹ Puer autem eram ingeniosus, et sortitus sum animam bonam.

²⁰ Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoquinatum.

²¹ Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius esset hoc donum: adii Dominum, et deprecatus sum illum, et dixi ex totis præcordiis meis.

9. ¹ Deus apatrum meorum, et Domine misericordiæ, qui fecisti omnia verbo tuo, ^{quod Salo-}
² et sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturæ, quæ a te facta est. ^{mon ex totis præcordiis suis petiit.}

³ ut disponat orbem terrarum in æquitate et iustitia, et in directione cordis iudicium iudicet:

⁴ da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, et noli me reprobare a pueris tuis:

⁵ b^uponiam servus tuus sum ego, et filius ancillæ tuæ, homo infirmus, et exigui temporis, et minor ad intellectum iudicij et legum.

⁶ Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur.

⁷ c^uTu elegisti me regem populo tuo, et iudicem filiorum tuorum, et filiarum:

⁸ et dixisti me ædificare templum in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tuæ altare, similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio:

⁹ det tecum sapientia tua, quæ novit opera tua, quæ et affuit tune cum orbem terrarum faceres,

et sciebat quid esset placitum oculis tuis, et quid directum in præceptis tuis.

¹⁰ Mitte illam de cælis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit et meeum labore, ut sciām quid acceptum sit apud te:

¹¹ seit enim illa omnia, et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie, et custodiet me in sua potentia.

¹² Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum iuste. et ero dignus, sedium patris mei.

¹³ eQuis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus?

¹⁴ Cogitationes enim mortalium timidæ, et incertæ providentiæ nostræ.

¹⁵ Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.

¹⁶ Et difficile aestimamus quæ in terra sunt: et quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt quis investigabit?

¹⁷ Sensus autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris spiritum sanetum tuum de altissimis:

9, 1 a1 Rg 3, 9. — 5 bPs 115, 16. — 7 c1 Par 28, 4 s.; 2 Par 1, 9. — 9 dPr 8, 22. 27; Io 1, 1. — 13 eIs 40, 13; Rom 11, 34; 1 Cor 2, 16.

¹⁸ et sic correctæ sint semitæ eorum, qui sunt in terris, et quæ tibi placeant didicerint homines?

¹⁹ Nam per sapientiam sanati sunt quicunque placherunt tibi Domine a principio.

PARS ALTERA.

Demonstratio historica, 10, 1—19, 20.

I. Sapientia patriarchas gubernavit, 10, 1—14.

Adam, ^{10.} ¹ Hæc illum, qui primus formatus est a Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit,

² et eduxit illum a delicto suo, et dedit illi virtutem continendi omnia.

³ ^cAb hac ut recessit iniustus in ira sua, per iram homicidii fraterni deperit.

Noe, ⁴ ^dPropter quem, cum aqua deleret terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans.

Abraham, ⁵ ^eHæc et in consensu nequitiae cum se nationes contulissent, scivit iustum, et conservavit sine querela Deo, et in filii misericordia fortem custodivit.

Lot, ⁶ ^fHæc iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in pentapolim:

⁷ quibus in testimonium nequitiae fumigabunda constat deserta terra, et incerto tempore fructus habentes arbores. et incredibilis animæ memoria stans figmentum salis.

⁸ Sapientiam enim prætereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona, sed et insipientiae suæ reliquerunt hominibus memoriam, ut in his, quæ peccaverunt, nec latere potuissent.

⁹ Sapientia autem hos, qui se observant, a doloribus liberavit.

Jacob, ¹⁰ ^gHæc profugum iræ fratris iustum deduxit per vias rectas, et ostendit illi regnum Dei, et dedit illi scientiam sanctorum:

honestavit illum in laboribus, et complevit labores illius.

¹¹ In fraude circumvenientium illum affuit illi, et honestum fecit illum.

¹² Custodivit illum ab inimicis, et a seductoribus tutavit illum, et certamen forte dedit illi ut vinceret, et sciret quoniam omnium potentior est sapientia.

Joseph, ¹³ ^hHæc venditum iustum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit cum descenditque cum illo in foveam, ¹⁴ iet in vinealis non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni, et potentiam adversus eos, qui eum deprimebant:

et mendaces ostendit, qui maculaverunt illum, et dedit illi claritatem æternam.

II. Sapientia populum Dei gubernavit, 10, 15—19, 20.

1. Eum mirabiliter deduxit, 10, 15—11, 4.

In exitu de ¹⁵ ^kHæc populum iustum, et semen sine querela liberavit a nationibus, quæ illum deprimebant.

¹⁶ Intravit in animam servi Dei, et stetit contra reges horrendos in portentis et signis.

¹⁷ Et reddidit iustis mercedem laborum suorum, et deduxit illos in via mirabili: et fuit illis in velamento diei, et in luce stellarum per noctem:

¹⁸ ^ltranstulit illos per Mare rubrum, et transvexit illos per aquam nimiam.

¹⁹ Inimicos autem illorum demersit in mare, et ab altitudine inferiorum eduxit illos.

¹⁰, 1 ^aGn 1, 27. — 2 ^bGn 2, 7. — 3 ^cGn 4, 8. — 4 ^dGn 7, 21. — 5 ^eGn 11, 2. — 6 ^fGn 19, 17. — 10 ^gGn 28, 5, 10. — 13 ^hGn 37, 28. — 14 ⁱGn 41, 40; Act 7, 9. — 15 ^kEx 1, 11. — 18 ^lEx 14, 22; Ps 77, 13.

^aIdeo iusti tulerunt spolia impiorum, ²⁰ bet decantaverunt Domine nomen sanctum tuum, et victricem manum tuam laudaverunt pariter: ²¹ quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas.

11. ¹ Direxit opera eorum in manibus prophetæ sancti.

² ^cIter fecerunt per deserta, quæ non habitabantur: et in locis desertis fixerunt <sup>in itinere
per deser-
tum.</sup> casas.

³ ^dSteterunt contra hostes, et de inimicis se vindicaverunt.

⁴ ^eSitierunt, et invocaverunt te, et data est illis aqua de petra altissima, et requies sitis de lapide duro.

2. *Ægyptios et Chananaeos punivit, 11, 5—12, 27.*

⁵ Per quæ enim poenas passi sunt inimici illorum, a defectione potus sui, et in <sup>Ægyptios
pius
admonuit,</sup> eis, cum abundant filii Israel, lætati sunt:

⁶ per hæc, cum illis deessent, bene cum illis actum est.

⁷ Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis, humanum sanguinem dedisti iniustis.

⁸ Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum, dedisti illis abundantem aquam insperate,

⁹ ostendens per sitim, quæ tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, et adversarios illorum necares.

¹⁰ Cum enim tentati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam accipientes, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur.

¹¹ Hos quidem tamquam pater monens probasti: illos autem tamquam durus rex interrogans condemnasti.

¹² Absentes enim et præsentes similiter torquebantur.

¹³ Duplex enim illos acceperat tedium, et gemitus cum memoria præteriorum.

¹⁴ Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt Dominum, admirantes in finem exitus.

¹⁵ Quem enim in expositione prava projectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt: non similiter iustis sitientes.

¹⁶ Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, ⁱquod quidam errantes colebant mutos serpentes, et bestias supervacuas, immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam:

¹⁷ ut scirent quia per quæ peccat quis, per hæc et torquetur.

¹⁸ Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quæ creavit orbem terrarum ex materia invisa, immittere illis multitudinem ursorum, aut audaces leones.

¹⁹ aut novi generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emitentes:

²⁰ quarum non solum læsura poterat illos exterminare, sed et aspectus per timorem occidere.

²¹ Sed et sine his uno spiritu poterant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis, et dispersi per spiritum virtutis tuæ:

sed omnia in mensura, et numero, et pondere disposuisti.

²² Multum enim valere, tibi soli supererat semper: et virtuti brachii tui quis resistet?

²³ Quoniam tamquam momentum stateræ, sic est ante te orbis terrarum, et tamquam gutta roris antelucani, quæ descendit in terram.

²⁴ Sed miseris omnium, quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam.

²⁵ Diligis enim omnia quæ sunt, et nihil odisti eorum quæ fecisti: nec enim odiens aliquid constituisti, aut fecisti.

¹⁹ ^aEx 12, 35. — ²⁰ ^bEx 15, 1. — ¹¹, 2 ^cEx 16, 1. — ³ ^dEx 17, 12. — ⁴ ^eNm 20, 11. — ¹⁶ ^fInf 12, 24. — ¹⁸ ^gLv 26, 22; Inf 16, 1; Ir 8, 17.

²⁶ Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod a te vocatum non esset, conservaretur?

²⁷ Parcis autem omnibus: quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.

^{12.} ¹ O quam bonus, et suavis est Domine spiritus tuus in omnibus!

² Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis: et de quibus peccant, admones et alloqueris: ut relieta malitia, credant in te Domine.

Chanaanels
quoque
locum
pœnitentia
dedit.

³ a Illos euim antiquos inhabitatores terræ sanctæ tuae, quos exhorruisti.
⁴ quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina, et sacrificia iniusta,
⁵ et filiorum suorum necatores sine misericordia,
et comedestores viscerum hominum, et devoratores sanguinis a medio sacra-
mento tuo.

⁶ et auctores parentes animarum inauxiliatarum perdere voluisti per manus parentum nostrorum,

⁷ ut dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, que tibi omnium charior est terra.

⁸ Sed et his tamquam hominibus pepercisti, et misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent.

⁹ Non quia impotens eras in bello subiicere impios iustis, aut bestiis sævis, aut verbo duro simul exterminare:

¹⁰ b sed partibus iudicans dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quoniam nequam est natio eorum, et naturalis malitia ipsorum,
et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. ¹¹ Semen enim erat maledictum ab initio:
nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.

¹² Quis enim dicet tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum?
aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti?

¹³ Non enim est aliud Deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium.

¹⁴ Neque rex, neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his, quos perdidisti.

¹⁵ Cum ergo sis iustus, iuste omnia disponis: ipsum quoque, qui non debet puniri, condemnare, exterum aestimas a tua virtute.

¹⁶ Virtus enim tua iustitiae initium est: et ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.

¹⁷ Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, et horum, qui te nesciunt, audaciam traducis.

¹⁸ Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos: subest enim tibi, cum volueris, posse.

¹⁹ Docuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet iustum esse et humanum,

et bona spei fecisti filios tuos: quoniam iudicans das locum in peccatis pœnitentiæ.

²⁰ Si enim inimicos servorum tuorum, et debitos morti, cum tanta cruciasti atten-
tione, dans tempus et locum, per quæ possent mutari a malitia;

²¹ cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum?

²² Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes: et cum de nobis iudicatur, speremus misericordiam tuam.

²³ Unde et illis, qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dedisti summa tormenta.

²⁴ ⁴Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos aestimantes hæc, quæ in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes.

^{12, 3} ^aDt 9, 2; 12, 29; 18, 12. — ¹⁰ bEx 23, 30; Dt 7, 22. — ¹³ c1 Ptr 5, 7. — ²⁴ dSup 11, 16; Rom 1, 23.

²⁵ Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti.

²⁶ Qui autem ludibriis et increpationibus non sunt correcti, dignum Dei iudicium experti sunt.

²⁷ In quibus enim patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur videntes illum, quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt:

propter quod et finis condemnationis eorum venit super illos.

3. Populum Dei ab errore idololatriæ servavit, 13, 1—15, 19.

^{13.} ¹ Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: et <sup>A cultu
creatu-
rarum Dei</sup> de his, quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum, qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex:

² ^b sed aut ignemi, aut spiritum, aut cætatum aerem, aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut solem et lunam, rectores orbis terrarum deos putaverunt.

³ Quorum si specie delectati, deos putaverunt: sciant quanto his dominator eorum speciosior est. speciei enim generator hæc omnia constituit.

⁴ Aut si virtutem, et opera eorum mirati sunt, intelligent ab illis, quoniam qui hæc fecit, fortior est illis:

⁵ a magnitudine enim speciei, et creaturæ cognoscibiliter poterit creator horum videri.

⁶ sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi enim fortasse errant, Deum quærentes, et volentes invenire.

⁷ ^c Etenim cum in operibus illius conversentur, inquirunt: et persuasum habent quoniam bona sunt quæ videntur.

⁸ Iterum autem nec his debet ignosci.

⁹ Si enim tantum potuerunt scire, ut possent æstimare sæculum: quomodo huius Dominum non facilius invenerunt?

¹⁰ Infelices autem sunt, et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt ^{et operum} ^{hominum,} deos opera manuum hominum,

aurum et argentum, artis inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antiquæ.

¹¹ ^d Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secuerit, et huius docte eradat omnem corticem,

et arte sua usus, diligenter fabricet vas utile in conversationem vitæ,

¹² reliquias autem eius operis, ad præparationem escæ abutatur:

¹³ et reliquum horum, quod ad nullos usus facit, lignum curvum, et vorticibus plenum,

sculpat diligenter per vacuitatem suam, et per scientiam suæ artis figuret illud, et assimilet illud imagini hominis,

¹⁴ aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica, et rubicundum faciens fuso colorem illius, et omnem maculam, quæ in illo est, perliniens:

¹⁵ et faciat ei dignam habitationem, et in pariete ponens illud, et confirmans ferro,

¹⁶ ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest adiuvar se: imago enim est, et opus est illi adiutorium.

¹⁷ Et de substantia sua, et de filiis suis, et de nuptiis votum faciens inquirit. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est:

¹⁸ et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita rogat mortuum, et in adiutorium inutilem invocat: ¹⁹ et pro itinere petit ab eo, qui ambulare non potest:

et de acquirendo, et de operando, et de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus est inutilis.

13, 1 ^aRom 1, 18. — 2 ^bDt 4, 19; 17, 3. — 7 ^cRom 1, 21. — 11 ^dIs 44, 12; Ir 10, 3.

- ^{14.} ¹ Iterum alius navigare cogitans, et per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, fragilius lignum invocat.
² Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua.
³ Tua autem, Pater, providentia gubernat: ^aquoniam dedisti et in mari viam, et inter fluctus semitam firmissimam,
⁴ ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare. etiam si sine arte aliquis adeat mare.
⁵ Sed ut non essent vacua sapientiae tuae opera: propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas. et transeuntes mare per ratem liberati sunt:
⁶ ^bsed et ab initio cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens. remisit sæculo semen nativitatis, quæ manu tua erat gubernata.

- ^{maledictio}
^{quidem}
^{a Deo}
- ⁷ Benedictum est enim lignum, per quod fit iustitia. ⁸ ^cPer manus autem quod fit idolum, maledictum est et ipsum, et qui fecit illud: quia ille quidem operatus est: illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est.
⁹ Similiter autem odio sunt Deo impius, et impietas eius. ¹⁰ Etenim quod factum est, cum illo, qui fecit, tormenta patietur.
¹¹ Propter hoc et in idolis nationum non erit respectus: quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt.
et in tentationem animabus hominum, et in muscipulam pedibus insipientium.
^{et invento}
^{ab}
^{hominibus,}
- ¹² Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum: et adinventio illorum corruptio vitæ est.
¹³ neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. ¹⁴ Supervacuitas enim hominum hæc advenit in orbem terrarum: et ideo brevis illorum finis est inventus.
¹⁵ Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit imaginem: et illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tamquam deum colere ceperit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia.
¹⁶ Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est. et tyrannorum imperio colebantur figmenta.
¹⁷ Et hos, quos in palam homines honorare non poterant propter hoc quod longe essent, e longinquo figura eorum allata, evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt: ut illum, qui aberat, tamquam præsentem colerent sua solicitudine.
¹⁸ Provexit autem ad horum culturam et hos, qui ignorabant, artificis eximia diligentia.
¹⁹ Ille enim volens placere illi, qui se assumpsit, elaboravit arte sua, ut similitudinem in melius figuraret.
²⁰ Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum, qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum aestimaverunt.

- ^{qui est}
^{causa cuius-}
^{libet mali,}
- ²¹ Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam aut affectui, aut regibus deser- vientes homines, incomunicabile nomen lapidibus et lignis im- posuerunt.
²² Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed et in magno viventes inscientiae bello, tot et tam magna mala pacem appellant.
²³ ^dAut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insaniae plenas vigilias habentes,
²⁴ neque vitam, neque nuptias mundas iam custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contristat:

^{14.} ³ ^aEx 14, 22. — ⁶ ^bGn 6, 4; 7, 7. — ⁸ ^cPs 113, 4; Bar 6, 3. — ²³ ^dDt 18, 10; 1r 7, 9.

²⁵ et omnia commista sunt, sanguis, homicidium, furtum et fictio, corruptio et infidelitas, turbatio et periurum, tumultus bonorum, ²⁶ Dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio moechiae et impudicitiae.

²⁷ Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali causa est, et initium et finis.

²⁸ Aut enim dum lætantur, insaniunt: aut certe vaticinantur falsa, aut vivunt iniuste, aut peierant cito.

²⁹ Dum enim confidunt in idolis, quæ sine anima sunt, male iurantes noceri se non sperant.

³⁰ Utraque ergo illis evenient digne, quoniam male senserunt de Deo, attendentes idolis, et iuraverunt iniuste, in dolo contemnentes iustitiam.

³¹ Non enim iuratorum virtus, sed peccantium poena perambulat semper iniutorum prævaricationem.

15. ¹ Tu autem Deus noster, suavis et verus es, patiens, et in misericordia ^{defectio ab iustitia,} disponens omnia.

² Etenim si peccaverimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam: et si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus computati.

³ Nosse enim te, consummata iustitia est: et scire iustitiam, et virtutem tuam, radix est immortalitatis.

⁴ Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis exegitatio, nec umbra picturæ labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores,

⁵ cuius aspectus insensato dat concupiscentiam, et diligit mortuæ imaginis effigiem sine anima.

⁶ Malorum amatores, digni sunt qui spem habeant in talibus, et qui faciunt illos, et qui diligunt, et qui colunt.

⁷ ^aSed et figulus mollem terram premens laboriose fingit ad usus nostros unum- ^{error voluntarius.} quodque vas,

et de eodem luto fingit quæ munda sunt in usum vasa, et similiter quæ his sunt contraria:

horum autem vasorum quis sit usus, iudex est figulus.

⁸ Et cum labore vano deum fingit de eodem luto: ille qui paulo ante de terra factus fuerat,

et post pusillum reducit se unde acceptus est, repetitus animæ debitum quam habebat.

⁹ Sed cura est illi, non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est, sed concertatur aurificibus et argentariis: sed et ærarios imitatur, et gloriam præfert, quoniam res supervacuas fingit.

¹⁰ Cinis est enim cor eius, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita eius:

¹¹ quoniam ignoravit qui se fixit, et qui inspiravit illi animam, quæ operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem.

¹² Sed et aestimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversationem vitæ compositam ad lucrum, et oportere undecumque etiam ex malo acquirere.

¹³ Hic enim scit se super omnes delinquere. qui ex terræ materia fragilia vasa, et sculptilia fingit.

¹⁴ Omnes enim insipientes, et infelices supra modum animæ superbi. sunt inimici populi tui, et imperantes illi:

¹⁵ quoniam omnia idola nationum deos aestimaverunt, ^bquibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum. sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.

- ¹⁶ homo enim fecit illos: et qui spiritum mutuatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit Deum fingere.
- ¹⁷ Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his, quos colit, quia ipse quidem vixit, cum esset mortal is, illi autem numquam.
- ¹⁸ Sed et animalia miserrima colunt: insensata enim comparata his, illis sunt deteriora.
- ¹⁹ Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere. Effugerunt autem Dei laudem, et benedictionem eius.

4. Eum etiam a pœnis idololatriæ servavit, 16, 1—19, 20.

- ^a plaga bestiarum, ^{16.} ¹ Propter haec, et per his similia passi sunt digne tormenta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt.
- ² Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum, ^a quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui novum saporem, escam parans eis ortygometram:
- ³ ut illi quidem concupiscentes escam propter ea, quæ illis ostensa et missa sunt, etiam a necessaria concupiscentia averterentur.
Hi autem in brevi inopes facti, novam gustaverunt escam.
- ⁴ Oportebat enim illis sine excusatione quidem supervenire interitum exercentibus tyrannide: his autem tantum ostendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur.
- ⁵ ^bEtenim cum illis supervenit sæva bestiarum ira, morsibus perversorum columbrorum exterminabantur. ⁶ Sed non in perpetuum ira tua permansit, sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tuæ.
- ⁷ Qui enim conversus est, non per hoc, quod videbat, sanabatur, sed per te omnium salvatorem:
- ⁸ in hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es, qui liberas ab omni malo.
- ⁹ ^cIllos enim locustarum, et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas animæ illorum: quia digni erant ab huiusmodi exterminari.
- ¹⁰ Filios autem tuos, nec draconum venenatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens sanabat illos.
- ¹¹ In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, et velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem, non possent tuo uti adiutorio.
- ¹² Etenim neque herba, neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.
- ¹³ ^dTu es enim, Domine, qui vitæ et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis, et reducis:
- ¹⁴ homo autem occidit quidem per malitiam, et cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam quæ recepta est:

- ^a plaga fulguris ac tempestatis, ¹⁵ sed tuam manum effugere impossibile est.
- ¹⁶ ^eNegantes enim te nosse impii, per fortitudinem brachii tui flagellati sunt: novis aquis, et grandinibus, et pluviosis persecutionem passi, et per ignem consumpti.
- ¹⁷ Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia extinguuit, plus ignis valebat: viindex est enim orbis iustorum.
- ¹⁸ Quodam enim tempore, mansuetabatur ignis, ne comburerentur quæ ad impios missa erant animalia: sed ut ipsi videntes scirent, quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem.
- ¹⁹ Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis, exardescerat undique, ut iniquæ terræ nationem exterminaret.

¹⁶, 2 ^aNm 11, 31. — ⁵ ^bNm 21, 6. — ⁹ ^cEx 8, 24; 10, 4; Apc 9, 7. — ¹³ ^dDt 32, 39;
1 Sm 2, 6; Tob 13, 2. — ¹⁶ ^eEx 9, 23.

- ²⁰ ^aPro quibus angelorum esca nutrivisti populum tuum, et paratum panem de cælo præstisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem.
- ²¹ Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat: et deserviens uniuscuiusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur.
- ²² ^bNix autem et glacies sustinebant vim ignis, et non tabescabant: ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia coruscans.
- ²³ Hic autem iterum ut nutritur iusti, etiam suæ virtutis oblitus est.
- ²⁴ Creatura enim tibi Factori deserviens, exardescit in tormentum adversus iniustos: et lenior fit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt.
- ²⁵ Propter hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratiæ tuæ deserriebat, ad voluntatem eorum, qui a te desiderabant:
- ²⁶ ut scirent filii tui, quos dilexisti Domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos, qui in te crediderint, conservat.
- ²⁷ Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefactum tabescet:
- ²⁸ ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem tuam, et ad ortum lucis te adorare.
- ²⁹ Ingrati enim spes tamquam hyernalis glacies tabescet, et disperiet tamquam aqua supervæua.

- 17.** ¹ Magna sunt enim iudicia tua Domine, et inenarrabilia verba tua: propter ^{a plaga tenebrarum,} hoc indisciplinatae animæ erraverunt.
- ² ^dDum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctæ: vinculis tenebrarum et longæ noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitiivi perpetuæ providentiae iacerunt.
- ³ Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende, et cum admiratione nimia perturbati.
- ⁴ Neque enim quæ continebat illos spelunca, sine timore custodiebat: quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et personæ tristes illis apparentes pavorem illis præstabant.
- ⁵ Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec siderum limpidæ flammæ illuminare poterant illam noctem horrendam.
- ⁶ Apparebat autem illis subitanus ignis, timore plenus: et timore perculti illius, quæ non videbatur, faciei, aestimabant deteriora esse quæ videbantur:
- ⁷ et magicæ artis appositi erant derisus, et sapientiæ gloriæ correptio cum contumelia.
- ⁸ Illi enim qui promittebant timores et perturbationes expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant.
- ⁹ Nam etsi nihil illos ex monstris perturbabat: transitu animalium et serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant: et aerem, quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre.
- ¹⁰ Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnationis: semper enim præsumit sæva, perturbata conscientia.
- ¹¹ Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum.
- ¹² Et dum ab intus minor est expectatio, maiorem computat inscientiam eius causæ, de qua tormentum præstat.
- ¹³ Illi autem qui impotentem vere noctem, et ab infimis, et ab altissimis inferis supervenientem, eundem somnum dormientes,
- ¹⁴ aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando animæ deficiebant traductione: subitanus enim illis et insuperatus timor supervenerat.
- ¹⁵ Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus.

²⁰ ^aEx 16, 14; Nm 11, 7; Ps 77, 25; Io 6, 31. — ^{22b} Ex 9, 24. — ²⁶ ^cDt 8, 3; Mt 4, 4. — ^{17, 2} ^dEx 10, 23. — ⁷ ^eEx 7, 22; 8, 7.

- ¹⁶ Si enim rusticus quis erat, aut pastor, aut agri laborum operarius præoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem.
- ¹⁷ Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilaus, aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aquæ decurrentis nimum, ¹⁸ aut sonus validus præcipitarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invitus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo: deficiente faciebant illos præ timore.
- ¹⁹ Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus continebatur.
- ²⁰ Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.
- 18.** ¹ Sanctis ^aautem tuis maxima erat lux, et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant te:
- ² et qui ante læsi erant, quia non lædebantur, gratias agebant: et ut esset differentia, donum petebant.
- ³ ^bPropter quod ignis ardenter columnam ducem habuerunt ignotæ viæ, et solem sine læsura boni hospitiū præstisti.
- ⁴ Digni quidem illi carere luce, et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen sæculo dari.
- ^a plaga mortis primogenitorum,
- ⁵ ^cCum cogitarent iustum occidere infantes: et uno exposito filio, et liberato, in traductionem illorum, multitudinem filiorum abstulisti, et ^dpariter illos perdidisti in aqua valida.
- ⁶ Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt, animæquiores essent.
- ⁷ Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustum, iniustum autem exterminatio.
- ⁸ Sicut enim læsisti adversarios: sic et nos provocans magnificasti.
- ⁹ Abseonebam sacrificabam iusti pueri honorum, et iustitiae legem in concordia disposuerunt:
- similiter et bona et mala recepturos iustos, patrum iam decantantes laudes.
- ¹⁰ Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, et flebilis audiebatur planetus ploratorum infantium.
- ¹¹ ^eSimili autem poena servus eum domino afflictus est, et popularis homo regi similia passus.
- ¹² Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepiendum vivi sufficiebant: quoniam uno momento, quæ erat præclarior natio illorum, exterminata est.
- ¹³ De omnibus enim non credentes propter beneficia, tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum, spoderunt populum Dei esse.
- ¹⁴ Cum enim quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet,
- ¹⁵ omnipotens sermo tuus de cœlo a regalibus sedibus, durus debellator in medianum exterminii terram prosilivit,
- ¹⁶ gladius acutus insimulatum imperium tuum portans, et stans replevit omnia morte, et usque ad cœlum attingebat stans in terra.
- ¹⁷ Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati.
- ¹⁸ Et alius alibi projectus semivivus, propter quam moriebatur, causam demonstrabat mortis.
- ¹⁹ Visiones enim, quæ illos turbaverunt, haec præmonebant, ne inceii, quare mala patiebantur, perirent.

^{18, 1} ^aEx 10, 23. — ³ ^bEx 14, 24; Ps 77, 14; 104, 39. — ⁵ ^cEx 1, 16; 2, 3. — ^dEx 14, 27. — ¹¹ ^eEx 12, 29.

- ²⁰ Tetigit autem tunc et iustos tentatio mortis, et commotio in eremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua.
- ²¹ ^aProperans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis sue seutum, orationem et per incensum deprecationem allegans. restitit iræ, et finem imposuit necessitati. ostendens quoniam tuus est famulus.
- ²² Vicit autem turbas, non in virtute corporis, nec armaturæ potentia, sed verbo illum, qui se vexabat, subiecit, iuramenta parentum, et testamentum commemorans.
- ²³ Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interstitit, et amputavit impetum, et divisit illam, quæ ad vivos duebat viam.
- ²⁴ ^bIn veste enim poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum: et parentum magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant sculpta, et magnificentia tua in diadematæ capitï illius sculpta erat.
- ²⁵ His autem cessit qui exterminabat, et hæc extimuit. erat enim sola tentatio iræ sufficiens.

- 19.** ¹ Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Præsciebat enim et futura illorum:
- ² quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent, et cum magna solicitudine præmisissent illos, consequebantur illos pœnitentia acti.
- ³ ^cAdhuc enim inter manus habentes luctum. et deplorantes ad monumenta mortuorum,
- aliam sibi assumpserunt cogitationem in scientiæ: et quos rogantes proiecerant. hos tamquam fugitivos persecuebantur:
- ⁴ duebat enim illos ad hunc finem digna necessitas: et horum, quæ acciderant, commemorationem amittabant,
- ut quæ deerant tormentis, repleret punitio: ⁵ et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent.
- ⁶ Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur. deserviens tuis præceptis, ut pueri tui custodirent illæsi.
- ⁷ Nam nubes castra eorum obumbrabat, et ex aqua, quæ ante erat, terra arida apparuit,
- et in mari rubro via sine impedimento. et campus germinans de profundo nimio:
- ⁸ per quem omnis natio transivit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra.
- ⁹ Tamquam enim equi depaverunt escam, et tamquam agni exultaverunt, magnificantes te Domine, qui liberasti illos.
- ¹⁰ Memores enim erant adhuc eorum, quæ in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas, et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.
- ¹¹ ^dNovissime autem viderunt novam creaturam avium, eum adducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis.
- ¹² In allocutione enim desiderii, ascendit illis de mari ortygometra: et vexationes peccatoribus supervenerunt, non sine illis, quæ ante facta erant, argumentis per vim fulminum:
- iuste enim patiebantur secundum suas nequicias. ¹³ Etenim detestabiliorum inhospitalitatem instituerunt:
- alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii autem bonos hospites in servitutem redigebant.
- ¹⁴ Et non solum hæc, sed et alijs quidam respectus illorum erat: quoniam inviti recipiebant extraneos.

^amorte
in mari
rubro;

sapiencia
populo
Dei vexato
semper
assistebat.

²¹ ^aNm 16, 46. — ²⁴ ^bEx 28, 6. — ¹⁹, ³ ^cEx 14, 5. — ¹¹ ^dEx 16, 13; Nm 11, 31; Sup 16, 2.

- ¹⁵ Qui autem cum lætitia receperunt hos, qui eisdem usi erant iustitiis, sævis-simis afflixerunt doloribus.
- ¹⁶ Pereussi sunt autem cæcitate: sicut illi in foribus iusti, eum subitaneis cooperti essent tenebris, unusquisque transitum ostii sui quærebat.
- ¹⁷ In se enim elementa dum convertuntur, sicut in organo qualitatis sonus immutatur, et omnia suum sonum custodijunt: unde æstimari ex ipso visu certo potest.
- ¹⁸ Agrestia enim in aquatica convertebantur: et quæcumque erant natantia, in terram transibant.
- ¹⁹ Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua extinguentis naturæ oblivisebatur.
- ²⁰ Flammæ econtrario, corruptibilem animalium non vexaverunt carnes coambulantum, nec dissolvebant illam, quæ facile dissolvebatur sicut glacies, bonam escam.
- In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine, et honorasti, et non despexisti, in omni tempore, et in omni loco assistens eis.

IN ECCLESIASTICUM IESU FILII SIRACH PROLOGUS.

Auctor libri, Multorum nobis, et magnorum per legem, et prophetas, aliosque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinæ et sapientiæ causa: quia non solum ipsos loquentes necessere est esse peritos, sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Jesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, et prophetarum, et aliorum librorum, qui nobis a parentibus nostris traditi sunt: voluit et ipse scribere aliquid horum, quæ ad doctrinam et sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, et illorum periti facti, magis magisque attendant animo, et confirmentur ad legitimam vitam.

ratio agendi interpretis, Hortor itaque venire vos cum benevolentia, et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis, in quibus videmur sequentes imaginem sapientiæ deficit in verborum compositione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed et ipsa lex, et prophetæ, ceteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo et trigesimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum: et cum multum temporis ibi fuisse, inveni ibi libros relictos, non parvæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum: et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa, quæ ad finem dueunt, librum istum dare, et illis qui volunt animum intendere, et discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICUS.

PARS PRIOR.

Natura et præcepta sapientiæ, 1, 1—42, 14.

I. Natura sapientiæ. 1, 1—40.

1. ¹ Omnis sapientia a Domino Deo est. et cum illo fuit semper, et est ante ævum. ^{Donum Dei eminens.}

² Arenam maris, et pluviæ guttas, et dies sæculi quis dinumeravit?
Altitudinem cœli, et latitudinem terræ, et profundum abyssi quis dimensus est?

³ Sapientiam Dei praecedentem omnia quis investigavit?

⁴ Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentiæ ab ævo.

⁵ Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata æterna.

⁶ Radix sapientiæ cui revelata est, et astutias illius quis agnoscit?

⁷ Disciplina sapientiæ cui revelata est, et manifestata? et multiplicationem ingressus illius quis intellexit?

⁸ Unus est altissimus Creator omnipotens, et Rex potens, et metuendus nimis, sedens super thronum illius et dominans Deus.

⁹ Ipse creavit illam in Spiritu sancto, et vidit, et dinumeravit, et mensus est.

¹⁰ Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et præbuit illam diligentibus se.

¹¹ Timor Domini gloria, et gloriatio, et lætitia, et corona exultationis.

et quidem
timor Dei
est.

¹² Timor Domini delectabit cor, et dabit lætitiam, et gaudium, et longitudinem dierum.

¹³ Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis suæ benedicetur.

¹⁴ Dilectio Dei honorabilis sapientia.

¹⁵ Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, et in agnitione magnaliū suorum.

¹⁶ ^bInitium sapientiæ, timor Domini. et cum fidelibus in vulva concreatus est, cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur.

¹⁷ Timor Domini, scientiæ religiositas.

¹⁸ Religiositas custodiet et iustificabit eorū, iucunditatem atque gaudium dabit.

¹⁹ Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedicetur.

²⁰ Plenitudo sapientiæ est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

²¹ Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

²² Corona sapientiæ, timor Domini, replens pacem, et salutis fructum:

²³ et vidit, et dinumeravit eam: utraque autem sunt dona Dei.

²⁴ Scientiam, et intellectum prudentiæ sapientia compartietur: et gloriam tenetum se, exaltat.

²⁵ Radix sapientiæ est timere Dominum: et rami illius longævi.

²⁶ In thesauris sapientiæ intellectus, et scientiæ religiositas: execratio autem peccatoribus sapientia.

²⁷ Timor Domini expellit peccatum: ²⁸ nam qui sine timore est, non poterit iustificari: iracundia enim animositatis illius, subversio illius est.

²⁹ Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio iucunditatis.

- ³⁰ Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.
- ³¹ In thesauris sapientiae significatio disciplinæ: ³² execratio autem peccatori, cultura Dei.
- ³³ Fili coneupisœns sapientiam, conserva iustitiam, et Deus præbebit illam tibi.
- ³⁴ Sapientia enim et disciplina timor Domini: et quod beneplacitum est illi, ³⁵ fides, et mansuetudo, et adimplebit thesauros illius.
- ³⁶ Ne sis incredibilis timori Domini: et ne accesseris ad illum dupliei corde.
- ³⁷ Ne fueris hypoerita in conspectu hominum, et non scandalizeris in labiis tuis.
- ³⁸ Attende in illis, ne forte eadas, et addueas animæ tuæ in honorationem,
- ³⁹ et revelet Deus abseousa tua, et in medio synagogæ elidat te:
- ⁴⁰ quoniam accessisti maligne ad Dominum, et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

II. Varia præcepta sapientiae, 2, 1—23, 38.

1. Præcepta de servitute Dei, 2, 1—4, 11.

- ¹ Patientia habenda in tentationibus, ² Fili accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia, et timore, et præpara animam tuam ad temptationem.
- ² Deprime cor tuum, et sustine: inclina aurem tuam, et suscipe verba intellectus: et ne festines in tempore obductionis.
- ³ Sustine sustentationes Dei: coniungere Deo, et sustine, ut erescat in novissimo vita tua.
- ⁴ Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe: et in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe:
- ⁵ b) quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis.
- ⁶ Deo credendum, protectori sibi credendum et obedientium, Crede Deo, et recuperabit te. et dirige viam tuam, et spera in illum. Serva timorem illius, et in illo veterasee.
- ⁷ Metuentes Dominum sustinete misericordiam eius: et non deflectatis ab illo ne cadatis.
- ⁸ Qui timetis Dominum, credite illi: et non evanescatur merces vestra.
- ⁹ Qui timetis Dominum, sperate in illum: et in oblectationem veniet vobis misericordia.
- ¹⁰ Qui timetis Dominum diligite illum, et illuminabuntur corda vestra.
- ¹¹ Respicite filii nationes hominum: et scitote quia nullus speravit in Domino, et confusus est.
- ¹² c) Quis enim permanxit in mandatis eius, et derelictus est? aut quis invocavit eum, et despexit illum?
- ¹³ Quoniam pius et misericors est Deus, et remittet in die tribulationis peccata: et protector est omnibus exquirientibus se in veritate.
- ¹⁴ Væ dupli corde, et labiis seelestis, et manibus malefacentibus, et peccatori a terra ingredienti duabus viis.
- ¹⁵ Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo: et ideo non protegentur ab eo.
- ¹⁶ Væ his, qui perdiderunt sustinentiam, et qui dereliquerunt vias reetas, et diverterunt in vias pravas. ¹⁷ Et quid facient, cum inspicere cœperit Dominus?
- ¹⁸ Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius: et qui diligunt illum, conservabunt viam illius.
- ¹⁹ Qui timent Dominum, inquirent quæ beneplacita sunt ei: et qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius.
- ²⁰ Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctifieabunt animas suas.

², 1 a) Mt 4, 1; 2 Tim 3, 12. — 5 b) Sap 3, 6. — 12 c) Ps 30, 2. — 14 d) Rg 18, 21. — 18 e) Io 14, 23.

²¹ Qui timent Dominum, custodiant mandata illius, et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius.

²² dicentes: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, et non in manus hominum. ²³ Secundum enim magnitudinem ipsius, sic et misericordia illius cum ipso est.

^{3.} ¹ Filii sapientiae, ecclesia iustorum: et natio illorum, obedientia et dilectio.

² Iudicium patris audite filii, et sic facite ut salvi sitis.

³ Deus enim honoravit patrem in filiis: et iudicium matris exquirens, firmavit in filios.

⁴ Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, et continebit se ab illis, et in oratione dierum exaudietur. ⁵ Et sicut qui thesaurizat, ita et qui honorificat matrem suam.

⁶ Qui honorat patrem suum, incundabitur in filiis, et in die orationis suæ exaudietur.

⁷ Qui honorat patrem suum, vita vivet longiore: et qui obedit patri, refrigerabit matrem.

⁸ Qui timet Dominum honorat parentes, et quasi dominis serviet his, qui se generunt.

⁹ ^aIn opere et sermone, et omni patientia honora patrem tuum, ¹⁰ ut superveniat tibi benedictio ab eo, et benedictio illius in novissimo maneat.

¹¹ Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta.

¹² Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria, eius confusio.

¹³ gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii pater sine honore.

¹⁴ Fili suscipe senectam patris tui, et non contristes eum in vita illius:

¹⁵ et si defecerit sensu, veniam da, et ne spernas eum in virtute tua: eleemosyna enim patris non erit in obliuione. ¹⁶ Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum, ¹⁷ et in iustitia ædificabitur tibi,

et in die tribulationis commemorabitur tui: et sicut in sereno glacies solventur peccata tua.

¹⁸ Quam malæ famæ est, qui derelinquit patrem: et est maledictus a Deo, qui exasperat matrem.

¹⁹ Fili in mansuetudine opera tua perfice, et super hominum gloriam diligenter. ²⁰ ^bQuanto magnus es, humilia te in omnibus. et coram Deo invenies gratiam: mansuetudo et humilitas exercenda,

²¹ quoniam magna potentia Dei solius, et ab humiliis honoratur.

²² ^cAltiora te ne quæsieris, et fortiora te ne scrutatus fueris: sed quæ precepit tibi Deus, illa cogita semper, et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. ²³ Non est enim tibi necessarium ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis.

²⁴ In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, et in pluribus operibus eius non eris curiosus. ²⁵ Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi.

²⁶ Multos quoque supplantavit suspicio illorum, et in vanitate detinuit sensus illorum.

²⁷ Cor durum habebit male in novissimo: et qui amat periculum, in illo peribit.

²⁸ Cor ingrediens duas vias, non habebit successus, et pravus corde in illis scandalizabitur.

²⁹ Cor nequam gravabit in doloribus, et peccator adiiciet ad peccandum.

³⁰ Synagogæ superborum non erit sanitas: frutex enim peccati radicabitur in illis, et non intelligetur.

³¹ Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam.

^{8, 9} ^aGn 27, 27; 49, 2: Ex 20, 12; Dt 5, 16; Mt 15, 4; Mc 7, 10; Eph 6, 2. — ²⁰ ^bPhil 2, 3. — ²² ^cPr 25, 27.

³² Sapiens eorū et intelligibile abstinebit se a peccatis. et in operibus iustitiae successus habebit.

misericordia ³³ a Ignem ardente extinguit aqua. et eleemosyna resistit peccatis: adhibenda.

³⁴ et Deus prospector est eius qui reddit gratiam: meminit eius in posterum, et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

4. ¹ Filiū eleemosynam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere.

² Aniuam esurientem ne despexeris: et non exasperes pauperem in inopia sua.

³ Cor inopis ne afflixeris, et non protrahas datum angustianti.

⁴ Rogationem contribulati ne abiicias: et non avertas faciem tuam ab egeno.

⁵ Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram: et non relinquas quārentibus tibi retro maledicere:

⁶ maledicentis enim tibi in amaritudine animae exaudiatur deprecatio illius: exaudiens autem eum, qui fecit illum.

⁷ Congregationi pauperum affabilem te facito, et presbytero humilia animam tuam, et magnato humilia caput tuum.

⁸ Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, et redde debitum tuum, et responde illi pacifica in mansuetudine.

⁹ Libera eum, qui iniuriam patitur de manu superbi: et non acide feras in anima tua.

¹⁰ In iudicando esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum:

¹¹ et eris tu velut filius Altissimi obediens, et miserebitur tui magis quam mater.

2. Præcepta de cultu sapientiæ, 4, 12—7, 19.

Sapientia ¹² Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscepit inquirentes se, et præbit in via diligenda, iustitiae.

quia frugifera est, ¹³ et qui illam diligit, diligit vitam: et qui vigilaverint ad illam, complecentur placorem eius.

¹⁴ Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: et quo introibit, benedicet Deus.

¹⁵ Qui servient ei, obsequentes erunt sancto: et eos, qui diligunt illam, diligit Deus.

¹⁶ Qui audit illam, indicabit Gentes: et qui intuetur illam, permanebit confidens.

¹⁷ Si crediderit ei, hereditabit illam, et erunt in confirmatione creaturæ illius.

¹⁸ quoniam in tentatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum. ¹⁹ Timorem et metum, et probationem inducit super illum:

et cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, et eredat animæ illius.

²⁰ Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et lætificabit illum, ²¹ et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iustitiae.

²² Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui.

confusio falsa vitanda, ²³ Filiū conserva tempus, et devita a malo. ²⁴ Pro anima tua ne confundaris dicere verum.

²⁵ Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam.

²⁶ Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium.

²⁷ Ne reverearis proximum tuum in casu suo: ²⁸ nec retinebas verbum in tempore salutis.

Non abscondas sapientiam tuam in decore suo. ²⁹ In lingua enim sapientia dignoscitur: et sensus, et scientia, et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus iustitiae.

³⁰ Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditiois tuæ confundere.

³³ aDn 4, 24. — ⁴, 1 bTob 4, 7.

³¹ Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subiicias te omni homini pro peccato.

³² Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra iustum fluvii.

³³ Pro iustitia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro iustitia, et Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

³⁴ Noli citatus esse in lingua tua: et inutilis, et remissus in operibus tuis.

ignavia et
tenacitas
fugienda,

³⁵ Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, et opprimens subiectos tibi.

³⁶ Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta.

5. ¹ Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: Est mihi sufficiens in peccato non permanendum,
vita: nihil enim proderit in tempore vindictæ et obductionis.

² Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui: ³ et ne dixeris:
Quomodo potui? aut quis me subiiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit.

⁴ Ne dixeris: Peccavi, et quid mihi accedit triste? Altissimus enim est patiens reditor.

⁵ De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adiicias peccatum super peccatum.

⁶ Et ne dicas: Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

⁷ ^aMisericordia enim, et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius.

⁸ Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem.

⁹ subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictæ disperdet te.

¹⁰ ^bNoli anxius esse in divitiis iniustis: non enim proderunt tibi in die obductionis et vindictæ.

¹¹ Non ventiles te in omnem ventum, et non eas in omnem viam. sic enim levitas arenda,

omnis peccator probatur in duplice lingua.

¹² Esto firmus in via Domini, et in veritate sensus tui et scientia, et prosequatur te verbum pacis et iustitiae.

¹³ Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: et cum sapientia proferas responsum verum.

¹⁴ Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, et confundaris.

¹⁵ Honor et gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius.

¹⁶ Non appelleris susurro, et lingua tua ne capiaris, et confundaris.

lingua
recte
utendum,

¹⁷ Super furem enim est confusio et pœnitentia, et denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, et inimicitia, et contumelia.

¹⁸ Iustifica pusillum, et magnum similiter. **6.** ¹ Noli fieri pro amico inimicus proximo:

improperium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis.

² ^cNon te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne forte elidatur arrogantia aversanda,

virtus tua per stultitiam.

³ et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquaris velut lignum aridum in eremo.

⁴ Anima enim nequam dispérdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum.

⁵ Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos: et lingua eucharis in amicitia jungenda, probanda, et bona aestimanda,

^{5, 7} ^aPr 10, 6. — ¹⁰ ^bPr 11, 28. — ^{6, 2} ^cRom 12, 16; Phil 2, 3.

⁶ Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille.

⁷ Si possides amicum, in temptatione posside eum, et ne facile credas ei.

⁸ Est enim amicus secundum tempus suum, et non permanebit in die tribulationis.

⁹ Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam: et est amicus qui odium et rixam, et convitia denudabit.

¹⁰ Est autem amicus socius mensæ, et non permanebit in die necessitatis.

¹¹ Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coæqualis, et in domesticis tuis fiducialiter aget:

¹² si humiliaverit se contra te, et a facie tua absconderit se, unanimem habebis amicitiam bonam.

¹³ Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende.

¹⁴ Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum.

¹⁵ Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius.

¹⁶ Amicus fidelis, medicamentum vitæ et immortalitatis: et qui metuunt Dominum, invenient illum.

¹⁷ Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius.

^{sapientia}
^{sectanda,} ¹⁸ Fili a iuventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam.

¹⁹ Quasi is qui arat, et seminat, accede ad eam, et sustine bonos fructus illius.

²⁰ in opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius.

²¹ Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa excors.

²² Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur proiicere illam.

²³ Sapientia enim doctrinæ secundum nomen est eius, et non est multis manifesta: quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei.

²⁴ Audi fili, et accipe consilium intellectus, et ne abiicias consilium meum.

²⁵ In iuice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum:

²⁶ subiice humerum tuum, et porta illam, et ne acederis vineulis eius.

²⁷ In omni animo tuo accede ad illam, et in omni virtute tua conserva vias eius.

²⁸ Investiga illam, et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam:

²⁹ in novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem.

³⁰ Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis, et bases virtutis, et torques illius in stolam gloriæ:

³¹ decor enim vitæ est in illa, et vineula illius alligatura salutaris.

³² Stolam gloriæ indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi.

³³ Fili, si attenderis mihi, disces: et si accommodaveris animum tuum, sapiens eris.

³⁴ Si inclinaveris aurem tuam, excipes doctrinam: et si dilexeris audire, sapiens eris.

³⁵ ^aIn multitudine presbyterorum prudentium sta, et sapientiae illorum ex corde coniungere,

ut omnem narrationem Dei possis audire, et proverbia laudis non effugiant a te.

³⁶ Et si videris sensatum, evigila ad eum, et gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

³⁷ ^bCogitatum tuum habe in præceptis Dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto:

et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientiae dabitur tibi.

^{peccata}
^{varia}
^{vitanda.} ^{7.} ¹ Noli facere mala, et non te apprehendent. ² Discede ab iniquo, et deficient mala abs te.

³ Fili, non semines mala in soleis iniustitiae, et non metes ea in septuplum.

⁴ Noli querere a domino ducatum, neque a rege cathedram honoris.

³⁵ ^aInf 8, 9. — ³⁷ ^bPs 1, 2.

- ⁵ ^aNon te iustifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est: et penes regem noli velle videri sapiens.
- ⁶ Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniqüitates: ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in æquitate tua.
- ⁷ Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum,
- ⁸ ^bneque alliges duplicitia peccata: nec enim in uno eris immunis.
- ⁹ Noli esse pusillanimis in animo tuo: ¹⁰ exorare, et facere eleemosynam ne despicias.
- ¹¹ Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet Deus, et offerente me Deo altissimo, munera mea suscipiet.
- ¹² Non irrideas hominem in amaritudine animæ: cest enim qui humiliat et exaltat, circumspector Deus.
- ¹³ Noli arare mendacium adversus fratrem tuum: neque in amicum similiiter facias.
- ¹⁴ Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona.
- ¹⁵ Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et non iteres verbum in oratione tua.
- ¹⁶ Non oderis laboriosa opera, et rusticationem creatam ab Altissimo.
- ¹⁷ Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. ¹⁸ Memento iræ, quoniam non tardabit.
- ¹⁹ Humilia valde spiritum tuum: quoniam vindicta carnis impii, ignis et vermis.

3. Præcepta de necessitudine, 7, 20—13, 29.

- ²⁰ Noli prævaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem charissimum <sup>Familiares
bene
tractandi,</sup> auro spreveris.
- ²¹ Noli discedere a muliere sensata et bona, quam sortitus es in timore Domini: gratia enim verecundiæ illius super aurum.
- ²² ^aNon lèdas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animal suam.
- ²³ Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum.
- ²⁴ Pecora tibi sunt? attende illis: et si sunt utilia, perseverent apud te.
- ²⁵ Filii tibi sunt? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum.
- ²⁶ Filiæ tibi sunt? serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.
- ²⁷ Trade filiam, et grande opus feceris, et homini sensato da illam.
- ²⁸ Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proicias illam: et odibili non credas te.
- In toto corde tuo ²⁹ ehonora patrem tuum, et gemitus matris tuæ ne obliviscaris:
- ³⁰ memento quoniam nisi per illos natus non fuisses: et retribue illis, quomodo et illi tibi.
- ³¹ In tota anima tua time Dominum, et sacerdotes illius sanctifica. <sup>sacerdotes
honorificandi,</sup>
- ³² In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: et ministros eius ne derelinquas.
- ³³ ^fHonora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis.
- ³⁴ Da illis partem, ^{gsicut} mandatum est tibi, primitiarum et purgationis: et de negligentia tua purga te cum paucis.
- ³⁵ Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et initia sanctorum:
- ³⁶ et pauperi porrige manum tuam. ut perficiatur propitiatio, et benedictio tua. <sup>pauperibus
sub-</sup>
- ³⁷ Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam. ^{veniendum.}

7, 5 ^aIob 9, 2. 20; Ps 142, 2; Ecl 7, 17; Le 18, 11. — 8 ^bInf 12, 3. — 12 ^c1 Sm 2, 7. — 22 ^dLv 19, 13. — 29 ^eTob 4, 3. — 33 ^fDt 12, 18. — 34 ^gLv 2, 3; Nm 18, 15.

³⁸ ^aNon desis plorantibus in consolatione. et cum lugentibus ambula.

³⁹ ^bNon te pigate visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis.

⁴⁰ In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis.

cum variis hominibus recte conservandum, 8. ¹ Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius.

² ^cNon contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi. ³ ^dMultos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit, et convertit.

⁴ Non litiges cum homine linguato, et non strues in ignem illius ligna.

⁵ Non communiees homini indocto, ne male de progenie tua loquatur.

⁶ Ne despicias hominem avertentem se a peccato, ^eneque impropere ci. memento quoniam omnes in correptione sumus.

⁷ ^fNe spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt.

⁸ Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium nolumus venire.

⁹ ^gNe despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiis eorum conversare.

¹⁰ ab ipsis enim disces sapientiam, et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela.

¹¹ Non te praetereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis:

¹² quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dare responsum.

¹³ Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.

¹⁴ Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo.

¹⁵ ^hNoli foenerari homini fortiori te: quod si foeneraveris, quasi perditum habe.

¹⁶ Non spondeas super virtutem tuam: quod si spoponderis, quasi restituens cogita.

¹⁷ Non iudices contra indicem: quoniam secundum quod instum est indicat.

¹⁸ ⁱCum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te: ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries.

¹⁹ ^kCum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum: quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium, elidet te.

²⁰ Cum fatuus consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi quae eis placent.

²¹ Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet.

²² Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam, et convitietur tibi.

et quidem cum mulieribus 9. ¹ Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam.

² Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, et confundaris.

³ Ne respicias mulierem multivolam: ne forte incidas in laqueos illius.

⁴ Cum saltatrice ne assiduus sis: nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius.

⁵ ^lVirginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.

⁶ ^mNe des fornicariis animam tuam in ullo: ne perdas te, et hereditatem tuam.

⁷ Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius.

⁸ ⁿAverte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam.

⁹ propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.

¹⁰ Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculeabitur.

³⁸ ^aRom 12, 15. — ³⁹ ^bMt 25, 36. — ⁸, 2 ^cMt 5, 25. — ³ ^dInf 31, 6. — ⁶ ^e2 Cor 2, 6; Gal 6, 1. — ⁷ ^fLv 19, 32. — ⁹ ^gSup 6, 35. — ¹⁵ ^hInf 29, 4. — ¹⁸ ⁱGn 4, 8. — ¹⁹ ^kPr 22, 24. — ⁹, 5 ^lGn 6, 2. — ⁶ ^mPr 5, 2. — ⁸ ⁿGn 34, 2; 2 Sm 11, 4; 13, 1; Mt 5, 28.

¹¹ Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti sunt. colloquium enim illius quasi ignis exardescit.

¹² Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum:
¹³ et non alterceris cum illa in vino,
ne forte declinet cor tuum in illam. et sanguine tuo labaris in perditionem.

¹⁴ Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi.

atque cum
viris,

¹⁵ Vinum novum, amicus novus: veteraset, et cum suavitate bibes illud.

¹⁶ ^aNon zeles gloriam, et opes peccatoris: non enim scis quæ futura sit illius subversio.

¹⁷ Non placeat tibi iniuria iniustorum. sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius.

¹⁸ Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis.

¹⁹ et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam.

²⁰ Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis.

²¹ Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta.

²² Viri iusti sint tibi convivæ, et in timore Dei sit tibi gloriatio.

²³ et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis enarratio tua in præceptis Altissimi.

²⁴ In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum.

²⁵ Terribilis est in civitate sua homo linguosus: et temerarius in verbo suo odibilis erit.

10. ¹ Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit.

² ^bSecundum iudicem populi, sic et ministri eius: et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea.

bonus
princeps
a Deo
petendus,

³ ^cRex insipiens perdet populum suum: et civitates inhabitabuntur per sensum potentium.

⁴ In manu Dei potestas terræ: et utilem rectorem suscitabit in tempus super illam.

⁵ In manu Dei prosperitas hominis, et super faciem scribæ imponet honorem suum.

⁶ Omnis iniuriæ proximi ne memineris, det nihil agas in operibus iniuriæ.

superbia
detestanda.

⁷ Odibilis coram Deo est et hominibus superbia: et execrabilis omnis iniquitas gentium.

⁸ ^eRegnum a gente in gentem transfertur propter iniustias, et iniurias, et contumelias, et diversos dolos.

⁹ Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis?

¹⁰ Nihil est iniquius quam amare pecuniam. hic enim et animam suam venalem habet: quoniam in vita sua proiecit intima sua.

¹¹ Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum.

¹² Brevem languorem præcidit medicus: sic et rex hodie est, et cras morietur.

¹³ Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, et bestias, et vermes.

¹⁴ Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo: ¹⁵ quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor eius.

quoniam initium omnis peccati est superbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem.

¹⁶ Propterea exhonoravit Dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem.

¹⁷ Sedes ducum superborum destruxit Deus, et sedere fecit mites pro eis.

¹⁶ ^aIde 9, 4; 2 Sm 15, 10. — ¹⁰, 2 ^bPr 29, 12. — ³ ^c1 Rg 12, 13. — ⁶ ^dLv 19, 13. — ⁸ ^eDn 4, 14.

- ¹⁸ Radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus.
¹⁹ Terras gentium evertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum.
²⁰ arefecit ex ipsis, et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra.
²¹ Memoriam superborum perdidit Deus, et reliquit memoriam humilium sensu.
²² Non est creata hominibus superbia: neque iraeundia nationi mulierum.

- <sup>verus honor
appetendus,</sup> ²³ Semen hominum honorabitur hoc: quod timet Deum:
 semen autem hoc exhonorable, quod præterit mandata Domini.
²⁴ In medio fratrum rector illorum in honore: et qui timent Dominum, erunt in oculis illius.
²⁵ Gloria divitum, honoratorum, et pauperum, timor Dei est:
²⁶ noli despicere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem.
²⁷ Magnus, et iudex, et potens est in honore: et non est maior illo, qui timet Deum.
²⁸ ^aServo sensato liberi servient: ^bet vir prudens et disciplinatus non murnurabit correptus, et inscius non honorabitur.
²⁹ Noli extollere te in faciendo opere tuo, et noli cunetari in tempore angustiae.
³⁰ ^cMelior est qui operatur, et abundat in omnibus, quam qui gloriatur, et eget pane.
³¹ Fili in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum.
³² Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis honorificabit exhonorablem animam suam?
³³ Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum: et est homo qui honorificatur propter substantiam suam.
³⁴ Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.
- 11.** ¹ Sapientia ^dhumiliati exalabit caput illius, et in medio magnatorum consedere illum faciet.
- ² Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo.
³ brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius.
⁴ ^eIn vestitu ne gloriebis umquam, nec in die honoris tui extollaris:
 quoniam mirabilia opera Altissimi solius, et gloria, et abseonta, et invisa opera illius.
⁵ Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicibilis portavit diadema.
⁶ ^fMulti potentes oppressi sunt valide, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum.

- <sup>moderatio
servanda,</sup> ⁷ Priusquam interroges, ne vituperes quemquam: et cum interrogaveris, corripe iuste.
⁸ ^gPriusquam audias, ne respondeas verbum: et in medio sermonum ne adiicias loqui.
⁹ De ea re, quæ te non molestat, ne certeris: et in iudicio peccantium ne consistas.
¹⁰ Fili ne in multis sint actus tui: et ^hsi dives fueris, non eris immunis a delicto.
 si enim secutus fueris, non apprehendes: et non effugies, si præeucurreris.

- <sup>fiducia
Dei habenda,</sup> ¹¹ ⁱEst homo laborans, et festinans, et dolens impius, et tanto magis non abundabit.
¹² Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, et abundans paupertate:
¹³ ^ket oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput eius: et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum.

²⁸ ^aPr 17, 2. — ^b2 Sm 12, 13. — ³⁰ ^cPr 12, 9. — ¹¹, ¹ ^dGn 41, 40; Dn 6, 3; Io 7, 18. — ⁴ ^eAct 12, 21 s. — ⁶ ^f1 Sm 15, 28; Est 6, 7. — ⁸ ^gPr 18, 13. — ¹⁰ ^h1 Tim 6, 9. — ¹¹ ⁱEcl 4, 8. — ¹³ ^kIob 42, 10.

¹⁴ ^aBona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt.

¹⁵ Sapientia et disciplina, et scientia legis apud Deum. Dilectio, et viæ honorum apud ipsum.

¹⁶ Error et tenebrae peccatoribus concreata sunt: qui autem exultant in malis, consenescunt in malo.

¹⁷ Datio Dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in æternum.

¹⁸ Est qui locupletatur parce agendo, et hæc est pars mercedis illius.

¹⁹ in eo quod dicit: ^bInveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus:

²⁰ et nescit quod tempus præteriet, et mors appropinquet, et relinquat omnia aliis, et morietur.

²¹ Sta in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce.

²² Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in Deo, et mane in loco tuo.

²³ Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.

²⁴ Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat.

²⁵ Ne dicas: Quid est mihi opus, et quæ erunt mihi ex hoc bona?

²⁶ Ne dicas: Sufficiens mihi sum: et quid ex hoc pessimabor?

²⁷ ^cIn die honorum ne immemor sis malorum: et in die malorum ne immemor sis honorum:

²⁸ quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.

²⁹ Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ, et in fine hominis denudatio operum illius.

³⁰ Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir.

³¹ Non omnem hominem inducas in domum tuam: multæ enim sunt ^{non cuilibet fidendum,} insidiæ dolosi.

³² Sicut enim eructant præcordia fœtentium, et sicut perdix inducitur in caveam, et ut caprea in laqueum:

sic et cor superborum, et sicut prospector videns casum proximi sui.

³³ Bona enim in mala convertens insidiatur, et in electis imponet maculam.

³⁴ A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis: homo vero peccator sanguini insidiatur.

³⁵ Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala: ne forte inducat super te sub-sannationem in perpetuum.

³⁶ Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in turbine, et abalienabit te a tuis propriis.

12. ¹ Si benefeceris, scito cui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa.

iusto benefaciendum,

² Benefac iusto, et invenies retributionem magnam: et si non ab ipso, certe a Domino.

³ Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, et eleemosynas non danti: quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et misertus est pœnitentibus.

⁴ ^dDa misericordi, et ne suscipias peccatorem: et impiis et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindictæ.

⁵ Da bono, et non reperis peccatorem. ⁶ Benefac humili, et non dederis impio: prohibe panes illi dari ne in ipsis potentior te sit:

⁷ nam duplicita mala invenies in omnibus bonis, quæcumque feceris illi: quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et impiis reddet vindictam.

⁸ Non agnoscerut in bonis amicus, et non abscondetur in malis inimicus.

inimico non credendum,

⁹ In bonis viri, inimici illius in tristitia: et in malitia illius, amicus agnitus est.

¹⁴ ^aIob 1, 21. — ¹⁹ ^bLe 12, 19. — ²⁷ ^cInf 18, 25. — ^{12, 4} ^dGal 6, 10.

- ¹⁰ Non credas inimico tuo in æternum: sicut enim æramentum, æruginat nequitia illius:
- ¹¹ et si humiliatus vadat curvus, adiice animum tuum, et custodi te ab illo.
- ¹² Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne forte conversus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: et in novissimo agnoseas verba mea, et in sermonibus meis stimuleris.
- ¹³ Quis miserebitur incantatori a serpente perecesso, et omnibus, qui appropiant bestiis?
- et sic qui comitatur cum viro iniquo, et obvolutus est in peccatis eius.
- ¹⁴ Una hora tecum permanebit: si autem declinaveris, non supportabit.
- ¹⁵ ^aIn labiis suis induleat inimicus, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam.
- ¹⁶ In oculis suis lacrymatur inimicus: et si invenerit tempus, non satiabitur sanguine:
- ¹⁷ et si incurrerint tibi mala, invenies eum illuc priorem.
- ¹⁸ In oculis suis lacrymatur inimicus, et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas.
- ¹⁹ Caput suum movebit, et plaudet manu, et multa susurrans commutabit vultum suum.

- ^{a superbo, divite, potentiore discedendum,} ^{13.} ¹ Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: ^bet qui communicaverit superbo, induet superbiam.
- ² Pondus super se tollet qui honestori se communicat. Et ditiori te ne socius fueris.
- ³ Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, confringetur.
- ⁴ Dives iniuste egit, et fremet: pauper autem læsus tacebit.
- ⁵ Si largitus fueris, assumet te: et si non habueris, derelinquet te.
- ⁶ Si habes, convivet tecum, et evacuabit te, et ipse non dolebit super te.
- ⁷ Si necessarius illi fueris, supplantabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi bona, et dicet: Quid opus est tibi?
- ⁸ Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis, et ter: et in novissimo deridebit te:
- et postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te.
- ⁹ Humiliare Deo, et expecta manus eius. ¹⁰ Attende ne seductus in stultitiam humilieris.
- ¹¹ Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.
- ¹² Advocatus a potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit.
- ¹³ Ne improbus sis, ne impingaris: et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem.
- ¹⁴ Ne retineas ex æquo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius.
- ex multa enim loquela tentabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis.
- ¹⁵ Immitis animus illius conservabit verba tua: et non parcer de malitia, et de vinclulis.
- ¹⁶ Cave tibi, et attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas.
- ¹⁷ Audiens vero illa quasi in somnis vide, et vigilabis.
- ¹⁸ Omni vita tua dilige Deum, et invoca illum in salute tua.

- ^{cum simili} ¹⁹ Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo proximum sibi.
- ^{sui conver-} ²⁰ Omnis caro ad similem sibi coniungetur, et omnis homo simili sui sociabitur.
- ^{sandum.} ²¹ ^cSi communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto.
- ²² Quæ communicatio sancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem?
- ²³ Venatio leonis onager in eremo: sic et pascua divitum, sunt pauperes.
- ²⁴ Et sicut abominatio est superbo humiliitas: sic et execratio divitis pauper.
- ²⁵ Dives commotus confirmatur ab amicis suis: humiliis autem cum ceciderit expelletur et a notis.

- ²⁶ Diviti decepto multi recuperatores: locutus est superba, et iustifieaverunt illum.
²⁷ humilis deceptus est, insuper et arguitur: locutus est sensate, et non est datus ei locus.
²⁸ Dives locutus est, et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad nubes perducent.
²⁹ Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? et si offenderit, subvertent illum.

4. Præcepta de vita interna, 13, 30—16, 23.

- ³⁰ Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia: et nequissima paupertas in ore impii. Beatae cordis assequenda,
- ³¹ Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala.
- ³² Vestigium cordis boni, et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.
- 14.** ¹ Beatus avir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti.
- ² Felix, qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua.
- ³ Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum? avaritia vivanda,
- ⁴ Qui acervat ex animo suo iniuste, aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur.
- ⁵ Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? et non incundabitur in bonis suis.
- ⁶ Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, et haec redditio est malitia illius:
- ⁷ et si bene fecerit, ignoranter, et non volens facit: et in novissimo manifestat malitiam suam.
- ⁸ Nequam est oculus lividi, et avertens faciem suam, et despiciens animam suam.
- ⁹ Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam.
- ¹⁰ Oculus malus ad mala: et non satiabitur pane, sed indigens et in tristitia erit super mensam suam.
- ¹¹ Fili si habes, benefac tecum, et Deo dignas oblationes offer. sibi aliquae beneficendum ante mortem,
- ¹² Memor esto quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum quia demonstratum est tibi: testamentum enim huius mundi morte morietur.
- ¹³ ^bAnte mortem benefac amico tuo, et secundum vires tuas exporrigena da pauperi.
- ¹⁴ Non defrauderis a die bono, et particula boni doni non te prætereat.
- ¹⁵ Nonne aliis relinques dolores et labores tuos in divisione sortis?
- ¹⁶ Da, et accipe, et iustifica animam tuam. ¹⁷ Ante obitum tuum operare iustitiam: quoniam non est apud inferos invenire eibum.
- ¹⁸ ^cOmnis caro sicut fœnum veteraset, et sicut folium fructificans in arbore viridi.
- ¹⁹ Alia generantur, et alia deiiciuntur: sic generatio carnis et sanguinis, alia finitur, et alia nascitur.
- ²⁰ Omne opus corruptibile in fine deficet: et qui illud operatur, ibit eum illo.
- ²¹ Et omne opus electum iustificabitur: et qui operatur illud, honorabitur in illo.
- ²² ^dBeatus vir, qui in sapientia morabitur, et qui in iustitia sua meditabitur, et in sensu cogitabit circumspectionem Dei. sapientia frugifera querenda.
- ²³ Qui excogitat vias illius in corde suo, et in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi investigator. et in viis illius consistens:
- ²⁴ qui respicit per fenestras illius, et in ianuis illius audiens:
- ²⁵ qui requiescit iuxta domum illius, et in parietibus illius figens palum

^{14, 1} ^aInf 19, 16. — ¹³ ^bTob 4, 7; Sup 4, 1; Le 16, 9. — ¹⁸ ^cIs 40, 6; Iac 1, 10; 1 Ptr 1, 24. — ²² ^dPs 1, 2.

statuet casulam suam ad manus illius, et requiescent in casula illius bona per ævum:
²⁶ statuet filios suos sub tegmine illius, et sub ramis eius morabitur.
²⁷ protegetur sub tegmine illius a fervore, et in gloria eius requiescat.

- ^{quam iustus appre- hendet.} 15. ¹ Qui timet Deum, faciet bona: et qui continens est institiæ, apprehendet illam,
² et obviabit illi quasi mater honorificata. et quasi mulier a virginitate suscipiet illum.
³ Cibabit illum pane vitæ et intellectus, et aqua sapientiae salutaris potabit illum:
 et firmabitur in illo, et non flectetur: ⁴ et continebit illum, et non confundetur:
 et exalbit illum apud proximos suos, ⁵ et in medio Ecclesiæ aperiet os eius,
 et adimplebit illum spiritu sapientiæ et intellectus, et stola gloriæ vestiet illum.
⁶ Iucunditatem et exultationem thesaurizabit super illum. et nomine æterno
 hereditabit illum.
⁷ Homines stulti non apprehendent illam, et homines sensati obviabunt illi,
 homines stulti non videbunt eam: longe enim abest a superbia et dolo.
⁸ viri mendaes non erunt illius memores: et viri veraces invenientur in illa,
 et successum habebunt usque ad inspectionem Dei.
⁹ Non est speciosa laus in ore peccatoris: ¹⁰ quoniam a Deo profeeta est sapientia.
 sapientiæ enim Dei astabit laus, et in ore fideli abundabit, et dominator
 dabit eam illi.
- ^{peccatum arcendum.} 11 Non dixeris: Per Deum abest: que enim odit ne feceris.
¹² Non dicas: Ille me implantavit: non enim necessarii sunt ei homines impii.
¹³ Omne execramentum erroris odit Dominus. et non erit anabile timentibus eum.
¹⁴ Deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui.
¹⁵ Adiecit mandata et precepta sua: ¹⁶ si volueris mandata servare, conservabunt
 te, et in perpetuum fidem placitam facere.
¹⁷ Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam.
¹⁸ ^cAnte hominem vita et mors, bonum et malum: quod placuerit ei, dabitur illi:
¹⁹ quoniam multa sapientia Dei, et fortis in potentia, videns omnes sine inter-
 missione.
²⁰ ^dOculi Domini ad timentes eum, et ipse agnoscit omnem operam hominis.
²¹ Nemini mandavit impie agere, et nemini dedit spatium peccandi: ²² non
 enim concepiscit multitudinem filiorum infidelium et inutilium.

- ^{quod pu- nicietur.} 16. ¹ Ne incunderis in filiis impiis, si multiplicentur: nec obleteris super ipsos,
 si non est timor Dei in illis.
² Non erendas vitæ illorum, et ne respexeris in labores eorum.
³ Melior est enim unus timens Deum, quam mille filii impi. ⁴ Et utile est mori
 sine filiis quam relinquere filios impios.
⁵ Ab uno sensato inhabitabit patria, tribus impiorum deseretur.
⁶ Multa talia vident oculus mens, et fortiora horum audivit auris mea.
⁷ ^eIn synagoga peccantium exardebit ignis, et in gente incredibili exardescet ira.
⁸ ^fNon exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt
 confidentes suæ virtuti:
⁹ et non pepercit peregrinationi Loth. et execratus est eos præ superbia verbi
 illorum.
¹⁰ Non misertus est illis, gentem totam perdens, et extollentem se in peccatis suis.
¹¹ ^gEt sicut sexcenta millia peditum, qui congregati sunt in duritia cordis sui:
 et si unus fuisset cervicatus, mirum si fuisset immunis.
¹² misericordia enim et ira est eum illo. Potens exoratio, et effundens iram:

15, 3 ^aIo 4, 10. — 16 ^bMt 19, 17. — 18 ^c1r 21, 8. — 20 ^dPs 33, 16; Hbr 4, 13. —
 16, 7 ^eInf 21, 10. — 8 ^fGn 6, 4. — 11 ^gNm 14, 29; 26, 51.

- ¹³ secundum misericordiam suam, sic correptio illius hominem secundum opera sua iudicat.
- ¹⁴ Non effugiet in rapina peccator, et non retardabit sufferentia misericordiam facientis.
- ¹⁵ Omnis misericordia faciet locum ^aunicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis ipsius.
- ¹⁶ Non dicas: A Deo abscondar, et ex summo quis mei memorabitur?
- ¹⁷ In populo magno non agnoscar: quæ est enim anima mea in tam immensa creaturæ?
- ¹⁸ Ecce cælum, et cœli cœlorum, abyssus, et universa terra, et quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur,
- ¹⁹ montes simul, et colles, et fundamenta terræ: cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.
- ²⁰ Et in omnibus his insensatum est cor: et omne cor intelligitur ab illo:
- ²¹ et vias illius quis intelligit, et procellam, quam nec oculus videbit horum?
- ²² Nam plurima illius opera sunt in absconsis: sed opera iustitiae eius quis enunciabit? aut quis sustinebit?
- Longe enim est testamentum a quibusdam, et interrogatio omnium in consummatione est.
- ²³ Qui minoratur corde, cogitat inania: et vir imprudens, et errans cogitat stulta.

5. Præcepta de reversione ad Deum 16, 24—18, 14.

- ²⁴ Audi me fili, et disce disciplinam sensus, et in verbis meis attende in corde tuo, ^{Ad Deum, qui omnia creavit,}
- ²⁵ et dicam in æquitate disciplinam, et scrutabor enarrare sapientiam: et in verbis meis attende in corde tuo, et dico in æquitate spiritus virtutes, quas posuit Deus in opera sua ab initio, et in veritate enuncio scientiam eius.
- ²⁶ In iudicio Dei opera eius ab initio, et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum, et initia eorum in gentibus suis.
- ²⁷ Ornavit in æternum opera illorum, nec esurierunt, nec laboraverunt, et non destiterunt ab operibus suis.
- ²⁸ Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in æternum. ²⁹ Non sis incredibilis verbo illius.
- ³⁰ Post hæc Deus in terram respexit, et implevit illam bonis suis.
- ³¹ Anima omnis vitalis denunciavit ante faciem ipsius, et in ipsam iterum reversio illorum.

- ^{17.} ¹ Deus ^bcreavit de terra hominem, et secundum imaginem suam fecit illum. ^{qui speciatim genus humanum creavit ac gubernat,}
- ² Et iterum convertit illum in ipsam, et secundum se vestivit illum virtute.
- ³ Numerum dierum, et tempus dedit illi, et dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram.
- ⁴ Posuit timorem illius super omnem carnem, et dominatus est bestiarum et volatilium.
- ⁵ ^cCreavit ex ipso adiutorium simile sibi: consilium, et linguam, et oculos, et aures, et cor dedit illis excogitandi: et disciplina intellectus replevit illos.
- ⁶ Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et mala et bona ostendit illis.
- ⁷ Posuit oculum suum super corda illorum ostendere illis magnalia operum suorum,
- ⁸ ut nomen sanctificationis collaudent: et gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent operum eius.
- ⁹ Addidit illis disciplinam, et legem vitæ hereditavit illos.
- ¹⁰ Testamentum æternum constituit cum illis, et iustitiam et iudicia sua ostendit illis.

¹⁵ ^aRom 2, 6. — ^{17, 1} ^bGn 1, 27; 5, 1. — ⁵ ^cGn 2, 18.

- ¹¹ Et magnalia honoris eius vident oculus illorum. et honorem vocis audierunt aures illorum.
 et dixit illis: Attendite ab omni iniquo. ¹² Et mandavit illis unicuique de proximo suo.
¹³ Viae illorum coram ipso sunt semper. non sunt absconsae ab oculis ipsius.
¹⁴ ^aIn unanimaque gentem præposuit rectorem: ¹⁵ et pars Dei. Israel facta est manifesta.
¹⁶ Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei: et oculi eius sine intermissione inspicentes in viis eorum.
¹⁷ Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem illorum. et omnes iniquitates eorum in conspectu Dei.
¹⁸ ^bEleemosyna viri quasi signaculum cum ipso. et gratiam hominis quasi pupillam conservabit:
¹⁹ et postea resurget. et retribuet illis retributionem. unicuique in caput ipsorum. et convertet in interiores partes terræ.
²⁰ Pœnitentibus autem dedit viam iustitiae. et confirmavit deficiente sustinere. et destinavit illis sortem veritatis.

homines
converti
debent,

²¹ Converttere ad Dominum. et relinque peccata tua: ²² precare ante faciem Domini. et minue offendicula.

- ²³ Revertere ad Dominum. et avertere ab iniustitia tua. et nimis odito execrationem:
²⁴ et cognosce iustias et iudicia Dei. et sta in sorte propositionis. et orationis altissimi Dei.
²⁵ In partes vade sæculi sancti. deum vivis et dantibus confessionem Deo.
²⁶ Non demoreris in errore impiorum. ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil. perit confessio.
²⁷ Confiteberis vivens. vivus et sanus confiteberis. et laudabis Deum. et gloriaberis in miserationibus illius.
²⁸ Quam magna misericordia Domini. et propitiatio illius convertentibus ad se!
²⁹ Nec enim omnia possunt esse in hominibus. quoniam non est immortalis filius hominis. et in vanitate malitiae placuerunt.
³⁰ Quid lucidus sole? et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis? et hoc arguetur.
³¹ Virtutem altitudinis cœli ipse conspicit: et omnes homines terra et cœnis.

ad Deum
magnum
et miseri-
cordem.

- 18.** ¹ Qui vivit in æternum. creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur. et manet invictus rex in æternum.
² Quis sufficit enarrare opera illius? ³ Quis enim investigabit magnalia eius?
⁴ Virtutem autem magnitudinis eius quis enunciabit? aut quis adiicit enarrare misericordiam eius?
⁵ Non est minuere. neque adiicere. nec est invenire magnalia Dei.
⁶ Cum consummaverit homo. tune incipiet: et cum quieverit. aporiarbitur.
⁷ Quid est homo. et quæ est gratia illius? et quid est bonum. aut quid nequam illius?
⁸ ^fNumerus dierum hominum ut multum centum anni: quasi gutta aquæ maris deputati sunt: et sicut calculus arenæ. sic exigui anni in die ævi.
⁹ Propter hoc patiens est Deus in illis. et effundit super eos misericordiam suam.
¹⁰ Vedit præsumptionem cordis eorum quoniam mala est. et cognovit subversionem illorum quoniam nequam est.
¹¹ Ideo adimplevit propitiacionem suam in illis. et ostendit eis viam æquitatis.
¹² Miseratio hominis circa proximum suum: misericordia autem Dei super omnem carnem.

¹⁴ ^aRom 13, 1. — ¹⁸ ^bInf 29, 15. — ¹⁹ ^cMt 25, 35. — ²⁵ ^dPs 6, 6; Is 38, 19. — ^{18, 1} ^eGn 1, 1. — ⁸ ^fPs 89, 10.

¹³ Qui misericordiam habet, docet, et erudit quasi pastor gregem suum.

¹⁴ Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius.

6. Præcepta de conversione humana, 18, 15—23, 38.

¹⁵ Fili in bonis non des querelam, et in omni dato non des tristitiam verbi mali.

Eleemosynæ
na comiter
danda,

¹⁶ Nonne ardorem refrigerabit ros? sic et verbum melius quam datum.

¹⁷ Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utraque cum homine iustificato.

¹⁸ Stultus acriter improperabit: et datus indisciplinati tabescere facit oculos.

¹⁹ Ante iudicium para iustitiam tibi, et antequam loquaris disce.

prudenter
agendum,

²⁰ Ante languorem adhipe medicinam, et ante iudicium interroga te ipsum, et in conspectu Dei invenies propitiationem.

²¹ Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam.

²² ^bNon impediaris orare semper, et ne verearlis usque ad mortem iustificari: quoniam merces Dei manet in æternum.

²³ Ante orationem præpara animam tuam: et noli esse quasi homo qui tentat Deum.

²⁴ ^cMemento iræ in die consummationis, et tempus retributionis in conversatione faciei.

²⁵ ^dMemento paupertatis in tempore abundantiae, et necessitatum paupertatis in die divitiarum.

²⁶ A mane usque ad vesperam immutabitur tempus, et hæc omnia citata in oculis Dei.

²⁷ Homo sapiens in omnibus metuet, et in diebus delictorum attendet ab inertia.

²⁸ Omnis astutus agnoscit sapientiam, et invenienti eam dabit confessionem.

²⁹ Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt: et intellexerunt veritatem et iustitiam, et impluerunt proverbia et iudicia.

³⁰ ^ePost concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere.

concupi-
scientia

³¹ Si præstes animæ tuae concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis.

reprimenda,

³² Ne oblecteris in turbis nec in modicis: assidua enim est commissio illorum.

³³ Ne fueris medioeris in contentione ex fœnore, et est tibi nihil in sacculo: eris enim invidus vitæ tuæ.

19. ¹ Operarius ebriosus non locupletabitur: et qui spernit modica, paulatim decidet.

² ^fVinum et mulieres apostatare faciunt sapientes, et arguent sensatos: ³ et qui se iungit fornicariis, erit nequam:

putredo et vermes hereditabunt illum, et extolleter in exemplum maius. et tolletur de numero anima eius.

⁴ ^gQui credit cito, levis corde est, et minorabitur: et qui delinquit in animam suam, insuper habebitur.

non temere
credendum
et loquen-
dum.

⁵ Qui gaudet iniquitate, denotabitur: et qui odit correptionem, minuetur vita: et qui odit loquacitatem, extinguit malitiam.

⁶ Qui peccat in animam suam, poenitebit: et qui incundatur in malitia, denotabitur.

⁷ Ne iteres verbum nequam et durum, et non minoraberis.

⁸ Amico et inimico noli narrare sensum tuum: et si est tibi delictum, noli denudare.

⁹ audiet enim te, et custodiet te. et quasi defendens peccatum odiet te. et sic aderit tibi semper.

¹⁰ Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.

²⁰ ^a1 Cor 11, 28. — ²² ^bLe 18, 1; 1 Thes 5, 17. — ²⁴ ^cSup 7, 18. — ²⁵ ^dSup 11, 27. — ³⁰ ^eRom 6, 12; 13, 14. — ¹⁹, 2 ^fGn 19, 33; 1 Rg 11, 1. — ⁴ ^gIos 22, 11.

¹¹ A facie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus partus infantis.

¹² Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti.

^{amicus}
^{corripiendus} ¹³ ^aCorripe amicum, ne forte non intellexerit, et dieat: Non feci: aut si fecerit, ne iterum addat facere.

¹⁴ Corripe proximum, ne forte non dixerit: et si dixerit, ne forte iteret.

¹⁵ Corripe amicum: saepe enim fit commissio. ¹⁶ Et non omni verbo credas. est qui labitur lingua, sed non ex animo. ¹⁷ ^bQuis est enim qui non deliquerit in lingua sua?

Corripe proximum antequam commineris. ¹⁸ Et da locum timori Altissimi:

^{prudenter}
^{sed non}
^{inique}
^{agendum} quia omnis sapientia timor Dei. et in illa timere Deum, et in omni sapientia dispositio legis.

¹⁹ Et non est sapientia nequitiae disciplina: et non est cogitatus peccatorum prudentia.

²⁰ Est nequitia, et in ipsa execratio: et est insipiens qui minuitur sapientia.

²¹ Melior est homo, qui minuitur sapientia, et deficiens sensu in timore, quam qui abundat sensu, et transgreditur legem Altissimi.

²² Est solertia certa, et ipsa iniqua. ²³ Et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem.

Est qui nequiter humiliat se, et interiora eius plena sunt dolo:

²⁴ et est qui se nimium submittit a multa humilitate: et est qui inclinat faciem suam, et fingit se non videre quod ignoratum est:

²⁵ et si ab imbecillitate virum vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.

²⁶ Ex visu cognoscitur vir, et ab occurso faciei cognoscitur sensatus.

²⁷ Amietus corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enunciant de illo.

^{lingua}
^{sapienter}
^{utendum,} ²⁸ Est correptio mendax in ira contumeliosi: et est iudicium, quod non probatur esse bonum: et est tacens, et ipse est prudens.

^{20.} ¹ Quam bonum est arguere, quam irasci, et confidentem in oratione non prohibere!

² Coneupiscentia spadonis devirginabit iuvenculam: ³ sic qui facit per vim iudicium iniquum.

⁴ Quam bonum est correptum manifestare poenitentiam! sic enim effugies voluntarium peccatum.

⁵ Est tacens, qui invenitur sapiens: et est odibilis, qui procax est ad loquendum.

⁶ Est tacens non habens sensum loquelæ: et est tacens sciens tempus aptum.

⁷ Homo sapiens facebit usque ad tempus: lascivus autem, et imprudens non servabant tempus.

⁸ Qui multis utitur verbis, laetet animam suam: et qui potestatem sibi sumit iniuste, odietur.

⁹ Est processio in malis viro indisciplinato, et est inventio in detrimentum.

¹⁰ Est datum, quod non est utile: et est datum, cuius retributio duplex.

¹¹ Est propter gloriam minoratio: et est qui ab humilitate levabit caput.

¹² Est qui multa redimat modico pretio, et restituens ea in septuplum.

¹³ Sapiens in verbis seipsum amabilem facit: gratiae autem fatuorum effundentur.

¹⁴ Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius septemplices sunt.

¹⁵ exigua dabit, et multa improperabit: et apertio oris illius inflammatio est.

¹⁶ Hodie foeneratur quis, et eras expetit: odibilis est homo huiusmodi.

¹⁷ Fatuo non erit amicus, et non erit gratia bonis illius.

¹⁸ qui enim edunt panem illius: falsæ linguae sunt. Quoties, et quanti irridebunt eum?

¹⁹ Neque enim quod habendum erat, directo sensu distribuit: similiter et quod non erat habendum.

^{19, 13} ^aLv 19, 17; Mt 18, 15; Lc 17, 3. — ¹⁷ ^b1ac 3, 8.

²⁰ Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento cadens: sic casus malorum festinanter veniet.

²¹ Homo acharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum assidua erit.

²² Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enim dicit illam in tempore suo.

²³ Est qui vetatur peccare præ inopia, et in requie sua stimulabitur.

²⁴ Est qui perdet animam suam præ confusione, et ab imprudenti persona perdet eam: personæ autem acceptione perdet se.

²⁵ Est qui præ confusione promittit amico, et lucratus est eum inimicum gratis.

²⁶ Opprobrium nequam in homine mendacium, et in ore indisciplinatorum assidue erit.

²⁷ Potior fur quam assiduitas viri mendacis. perditionem autem ambo hereditabunt.

²⁸ Mores hominum mendacium sine honore: et confusio illorum cum ipsis sine intermissione.

²⁹ Sapiens in verbis producet seipsum, et homo prudens placebit magnatis.

³⁰ Qui operatur terram suam, inaltabit acervum frugum: et qui operatur iustitiam, ipse exaltabitur: qui vero placet magnatis, effugiet iniquitatem.

³¹ ^aXenia et dona exceecant oculos iudicium, et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum.

³² ^bSapientia absconsa et thesaurus invitus: quæ utilitas in utrisque?

³³ Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

21. ¹ Fili peccasti? non adiicias iteruni: sed et de pristinis deprecare ut tibi ^{peccata fugienda,}

dimittantur.

² Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad illa, suscipient te.

³ Dentes leonis, dentes eius, interficienes animas hominum.

⁴ Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius est sanitas.

⁵ Obiurgatio et iniuriæ annullabunt substantiam: et domus quæ nimis locuples est, annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur.

⁶ Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet, et iudicium festinato adveniet illi.

⁷ Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris: et qui timet Deum, convertetur ad cor suum.

⁸ Notus a longe potens lingua audaci: et sensatus scit labi se ab ipso.

⁹ Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hyeme.

¹⁰ ^cStuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis.

¹¹ Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi, et tenebre, et pœnæ.

¹² Qui custodit iustitiam, continebit sensum eius. ¹³ Consummatio timoris Dei, ^{iustitia custodienda,}

sapiencia et sensus.

¹⁴ Non eruditur qui non est sapiens in bono. ¹⁵ Est autem sapientia, quæ abundat in malo: et non est sensus ubi est amaritudo.

¹⁶ Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitæ permanet.

¹⁷ Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit.

¹⁸ Verbum sapiens quodecumque audierit seius laudabit, et ad se adiiciet: ^{stultus non imitandus}

audivit luxuriosus, et displicebit illi, et proiiciet illud post dorsum suum.

¹⁹ Narratio fatui quasi sarcina in via, nam in labiis sensati inveniatur gratia.

²⁰ Os prudentis queritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis.

²¹ Tamquam dominus exterminata, sic fatuo sapientia: et scientia insensati inenarrabilia verba.

²² Compedes in pedibus, stulto doctrina, et quasi vinecula manuum super manum dextram.

20, 31 ^aEx 23, 8; Dt 16, 19. — 32 ^bInf 41, 17. — 21, 10 ^cSup 16, 7.

- ²³ Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit.
²⁴ Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro.
²⁵ Pes fatui facilis in domum proximi: et homo peritus confundetur a persona potentis.
²⁶ Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit.
²⁷ Stultitia hominis auscultare per ostium: et prudens gravabitur contumelia.
²⁸ Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur.
²⁹ In ore fatuorum cor illorum: et in corde sapientium os illorum.
³⁰ Dum male dicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam.
³¹ Susurro coinquahabit animam suam, et in omnibus odietur:
 et qui cum eo manserit, odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur.

neque
piger et
indiscipli-
natus.

- 22.** ¹ In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspernationem illius.
² De stereore boum lapidatus est piger: et omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus.
³ Confusio patris est de filio indisciplinato: filia autem in deminoratione fiet.
⁴ Filia prudens hereditas viro suo. nam quae confundit, in contumeliam fit genitoris.
⁵ Patrem et virum confundit audax, et ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem inhonorabitur.
⁶ Musica in luctu importuna narratio: flagella et doctrina in omni tempore sapientia.
⁷ Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam. ⁸ Qui narrat verbum non audiendi, quasi qui excitat dormientem de gravi somno.
⁹ Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam: et in fine narrationis dicit: Quis est hic?
¹⁰ ^aSupra mortuum plora, defecit enim lux eius: et supra fatuum plora, deficit enim sensus.
¹¹ Modicum plora supra mortuum, quoniam requievit. ¹² Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui.
¹³ ^bLuctus mortui septem dies: fatui autem et impii omnes dies vitæ illorum.

stultus
non do-
cendus

- ¹⁴ Cum stulto ne multum loquaris, et cum insensato ne abieris.
¹⁵ Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, et non coinquaberis peccato illius.
¹⁶ Deflecte ab illo, et invenies requiem, et non acedaberis in stultitia illius.
¹⁷ Super plumbeum quid gravabitur? et quod illi aliud nomen quam fatuus?
¹⁸ ^cArenam, et salem, et massam ferri facilius est ferre quam hominem imprudentem, et fatuum, et impium.
¹⁹ Loramentum ligneum colligatum in fundamento aedificii non dissolvetur: sic et cor confirmatum in cogitatione consilii.
²⁰ Cogitatus sensati in omni tempore, metu non depravabitur.
²¹ Sicut pali in excelsis, et cæmenta sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt:
²² sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet.
²³ Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet, sic et qui in præceptis Dei permanet semper.

- amici bene ²⁴ Pungens oculum deducit lacrymas: et qui pungit cor, profert sensum.
 tractandi ²⁵ Mittens lapidem in volatilia, deiiciet illa: sic et qui convitiatur amico, dissolvit amicitiam.
²⁶ Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus.
 Ad amicum ²⁷ si aperneris os triste, non timeas, est enim concordatio:

excepto convitio, et impropositio, et superbia, et mysterii revelatione, et plaga dolosa: in his omnibus effugiet amicus.

²³ Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius læteris.

²⁹ In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut et in hereditate illius coheres sis.

³⁰ Ante ignem camini vapor, et fumus ignis inaltatur: sic et ante sanguinem maledicta, et contumeliae, et minæ.

³¹ Amicum salutare non confundar, a facie illius non me abscondam: et si mala mihi evenierint per illum, sustinebo. ³² Omnis qui audiet, cavebit se ab eo.

³³ ^aQuis dabit ori meo custodiam, et super labia mea signaculum certum, ut non eadam ab ipsis, et lingua mea perdat me?

Deus implorandus,

^{23.} ¹ Domine pater, et dominator vitæ meæ ne derelinquas me in consilio eorum: nec sinas me cadere in illis.

² Quis superponet in cogitatu meo flagella, et in corde meo doctrinam sapientiae, ut ignorationibus eorum non parcent mihi, et non appareant delicta eorum,

³ et ne adimerescant ignorantiae meæ, et multiplicentur delicta mea, et peccata mea abundant.

et incidam in conspectu adversariorum meorum, et gaudeat super me inimicus meus?

⁴ Domine pater, et Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum.

⁵ Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, et omne desiderium averte a me.

⁶ Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitus concupiscentiae ne apprehendant me, et animæ irreverenti et infrunitæ ne tradas me.

⁷ Doctrinam oris audite filii: et qui custodierit illam, non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis.

ne homo pereat labiis

⁸ In vanitate sua apprehenditur peccator, et superbis et maledicis scandalizabitur in illis.

⁹ ^bIurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.

¹⁰ Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo, et nominibus Sanctorum non admiscearis: quoniam non eris immunis ab eis.

¹¹ Sieut enim servus interrogatus assidue a livore non minuitur: sie omnis iurans, et nominans, in tōto a peccato non purgabitur.

¹² Vir multum iurans implebitur iniustitate, et non discedet a domo illius plaga.

¹³ Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit: et si dissimulaverit, delinquit duplieiter:

¹⁴ et si in vacuum iuraverit, non iustificabitur: replebitur enim retributione domus illius.

¹⁵ Est et alia loqua contraria morti, non inveniatur in hereditate Iacob.

¹⁶ Etenim a misericordibus omnia hæc auferuntur, et in delictis non volutabuntur.

¹⁷ Indisciplinatae loquelæ non assuescat os tuum: est enim in illa verbum peccati.

¹⁸ Memento patris et matris tuæ, in medio enim magnatorum consistis:

¹⁹ ne forte oblitiscatur te Deus in conspectu illorum, et assiduitate tua infatuatus, improprium patiaris.

et maluisses non nasci, et diem nativitatis tuæ maledicas.

²⁰ ^cHomo assuetus in verbis impropriis, in omnibus diebus suis non eruditetur.

²¹ Duo genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram, et perditionem.

neve concupiscentiis carnalibus.

²² Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat:

²³ et homo nequam in ore earnis suæ non desinet donec incendat ignem.

²⁴ Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem.

³³ ^aPs 140, 3. — ²³, 9 ^bEx 20, 7; Mt 5, 33. — ²⁰ ^c2 Sm 16, 7.

- ²⁵ Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, et dicens: ^aQuis me videt?
- ²⁶ tenebrae circumdant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus.
- ²⁷ Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor. et oculi hominum timentes illum:
- ²⁸ et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditas partes.
- ²⁹ Domino enim Deo antequam erarentur, omnia sunt agnita: sic et post perfectum respicit omnia.
- ³⁰ Hie in plateis civitatis vindicabitur, et quasi pullus equinus fugabitur: et ubi non speravit, apprehendetur.
- ³¹ Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit timorem Domini.
- ³² ^bSic et mulier omnis relinquens virum suum, et statuens hereditatem ex alieno matrimonio:
- ³³ primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit: secundo in virum suum deliquit: tertio in adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi.
- ³⁴ Haec in ecclesiam adducetur, et in filios eius respicietur.
- ³⁵ Non tradent filii eius radices, et rami eius non dabunt fructum.
- ³⁶ derelinquet in maledictum memoriam eius, et dedecus illius non delebitur.
- ³⁷ Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est quam timor Dei: et nihil dulcius, quam respicere in mandatis Domini.
- ³⁸ Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

III. Iterum natura sapientiae, 24, 1—47.

- ^{Sapientia se nominat} **24.** ¹ Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honorabitur, et in medio populi sui gloriabitur,
- ² et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, et in conspectu virtutis illius gloriabitur,
- ³ et in medio populi sui exaltabitur, et in plenitudine sancta admirabitur,
- ⁴ et in multitudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur, dicens:
- ^{primogeniti} ⁵ Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam:
- ^{tanti} ⁶ Ego feci in eælis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula texi omnem terram:
- ^{Altissimi,} ⁷ Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columna nubis.
- ⁸ Gyrum eæli circuivi sola, et profundum abyssi penetravi, in fluetibus maris ambulavi, ⁹ et in omni terra steti: et in omni populo, ¹⁰ et in omni gente primum habui:
- ¹¹ et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi: et in his omnibus requiem quæsivi, et in hereditate Domini morabor.
- ¹² Tune præcepit, et dixit mihi Creator omnium: et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo,
- ¹³ et dixit mihi: In Iacob inhabita, et in Israel hereditare, et in electis meis mitte radices.

^{in Sion requiescen-} ¹⁴ ^cAb initio, et ante saecula creata sum, et usque ad futurum sæculum non desinam,

tem,

et in habitatione sancta coram ipso ministravi. ¹⁵ Et sic in Sion firmata sum.

et in civitate sanctificata similiter requievi. et in Ierusalem potestas mea.

¹⁶ Et radicavi in populo honorificato, et in parte Dei mei hereditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea.

¹⁷ Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion: gratiosam,

¹⁸ quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosæ in Iericho:

¹⁹ Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis.

²⁰ Siecū cinnamomum, et balsamum aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris:

²¹ et quasi storax, et galbanus, et ungula, et gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mistum odor meus.

²² Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiae.

²³ Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris: et flores mei fructus honoris et honestatis.

²⁴ Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei.

²⁵ In me gratia omnis viæ et veritatis, in me omnis spes vitæ et virtutis.

matreni
bonorum
omnium,

²⁶ Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis implemini:

²⁷ Spiritus enim meus super mel duleis, et hereditas mea super mel et favum:
²⁸ Memoria mea in generationes sæculorum.

²⁹ Qui edunt me, adhuc esurient: et qui bibunt me, adhuc sient.

³⁰ Qui audit me, non confundetur: et qui operantur in me, non peccabunt.

³¹ Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

³² Hæc omnia liber vitæ, et testamentum Altissimi, et agnitio veritatis.

librum
vitæ.

³³ Legem mandavit Moyses in præceptis iustiarum, et hereditatem domui Jacob, et Israel promissiones.

³⁴ Posuit David pueru suo excitare regem ex ipso fortissimum, et in throno honoris sedentem in sempiternum.

³⁵ ^aQui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum.

³⁶ Qui adimplet quasi Euphrates sensum: ^bqui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis.

³⁷ Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens quasi Gehon in die vindemiæ.

³⁸ Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior non investigabit eam.

³⁹ A mari enim abundavit cogitatio eius, et consilium illius ab abyssō magna.

⁴⁰ Ego sapientia effudi flumina. ⁴¹ Ego quasi trames aquæ immensæ de fluvio, ego quasi fluvii dioryx. et sicut aquæductus exivi de paradiſo.

⁴² dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et ineibriabo prati mei fructum.

⁴³ Et ecce factus est mihi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare:

⁴⁴ quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum.

⁴⁵ Penetrabo omnes inferiores partes terræ, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino.

⁴⁶ Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, et relinquam illam querentibus sapientiam, et non desinam in progenies illorum usque in ævum sanctum.

⁴⁷ ^cVidete quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirientibus veritatem.

IV. Iterum varia præcepta sapientiae. 25, 1—42, 14.

1. Præcepta de amore Dei, 25, 1—29, 18.

^{25.} ¹ In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, et hominibus: ² Concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes.

Deus
timendus,

³⁵ ^aGn 2, 11. — ³⁶ ^bIos 3, 15. — ⁴⁷ ^cInf 33, 18.

- ³ Tres species odivit anima mea, et aggravor valde animæ illorum:
⁴ Pauperem superbum: divitem mendacem: senem fatuum et insensatum.
⁵ Quæ in inventu tua non congregasti, quomodo in senectu tua invenies?
⁶ Quam speciosum canitiei iudicium, et presbyteris cognoscere consilium!
⁷ Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriis intellectus, et consilium!
⁸ Corona senum multa peritia, et gloria illorum timor Dei.
⁹ Novem insuscipiticia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua hominibus:
¹⁰ Homo, qui inueniatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum.
¹¹ ^aBeatus, qui habitat cum muliere sensata, ^bet qui lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se.
¹² Beatus, qui invenit amicum verum, et qui enarrat iustitiam auri audienti.
¹³ Quam magnus, qui invenit sapientiam et scientiam! sed non est super timentem Dominum.
¹⁴ timor Dei super omnia se superposuit: ¹⁵ beatus homo, cui donatum est habere timorem Dei: qui tenet illum, cui assimilabitur?
¹⁶ Timor Dei initium dilectionis eius: fidei autem initium agglutinandum est ei.
- ^{mulier}
^{nequana}
^{declinanda.} ¹⁷ Omnis plaga tristitia cordis est: et omnis malitia, nequitia mulieris.
¹⁸ Et omnem plagam, et non plagam videbit cordis: ¹⁹ et omnem nequitiam, et non nequitiam mulieris:
²⁰ et omnem obductum, et non obductum odientium: ²¹ et omnem vindictam, et non vindictam inimicorum.
²² Non est caput nequius super caput colubri: ²³ et non est ira super iram mulieris.
^cCommorari leoni et draconi placebit, quam habitare eum muliere nequam.
²⁴ Nequitia mulieris immutat faciem eius: et obeat vultum suum tamquam ursus: et quasi sacrum ostendit.
In medio proximorum eius ²⁵ ingenuit vir eius, et audiens suspiravit modicum.
²⁶ Brevis omnis malitia super malitiam mulieris, sors peccatorum eadat super illam.
²⁷ Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto.
²⁸ ^dNe respicias in mulieris speciem, et non concupiscas mulierem in specie.
²⁹ Mulier ira, et irreverentia, et confusio magna. ³⁰ Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.
³¹ Cor humile, et facies tristis, et plaga cordis, mulier nequam.
³² Manus debiles, et genua dissoluta, mulier quæ non beatificat virum suum.
³³ ^eA muliere initium factum est peccati, et per illam omnes morimur.
³⁴ Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum: nec mulieri nequam veniam prodeundi.
³⁵ Si non ambulaverit ad mamum tuam, confundet te in conspectu inimicorum.
³⁶ A carnibus tuis abscondit illam, ne semper te abutatur.
- ^{sed bona}
^{estimanda.} ^{26.} ¹ Mulier bona beatus vir: numerus enim annorum illius duplex.
² Mulier fortis oblectat virum suum, et annos vitæ illius in pace implebit.
³ Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum dabitur viro profactis bonis:
⁴ divitis autem, et pauperis eorū bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris.
⁵ A tribus timuit cor meum, et in quarto facies mea metuit:
⁶ Delaturam civitatis: et collectionem populi: ⁷ calumniam mendacem, super mortem, omnia gravia:
⁸ dolor cordis et luctus, mulier zelotypa. ⁹ In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.
¹⁰ Sicut boum ingum, quod movetur, ita et mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem.

^{25, II} ^aInf 26, 1. — ^bSup 14, 1; 19, 16; Iac 3, 2. — ^cPr 21, 19. — ²⁸ ^dInf 42, 12. — ³³ ^eGn 3, 6.

- ¹¹ Mulier ebriosa ira magna: et contumelia, et turpitudo illius non tegetur.
¹² Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, et in palpebris illius agnosceretur.
¹³ ^aIn filia non avertente se, firma custodiam: ne inventa occasione utatur se.
¹⁴ Ab omni irreverentia oculorum eius cave, et ne mireris si te neglexerit.
¹⁵ sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, et ab omni aqua proxima bibet,
 et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram
 donec deficiat.
- ¹⁶ Gratia mulieris sedula delectabit virum suum, et ossa illius impinguabit.
¹⁷ Disciplina illius datum Dei est. ¹⁸ Mulier sensata et tacita, non est immutatio
 eruditæ animæ.
- ¹⁹ Gratia super gratiam mulier sancta, et pudorata. ²⁰ Omnis autem ponderatio
 non est digna continentis animæ.
- ²¹ Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in orna-
 mentum domus eius.
- ²² lucerna splendens super candelabrum sanctum, et species faciei super atatem
 stabilem.
- ²³ Columnæ auree super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabilis
 mulieris.
- ²⁴ Fundamenta æterna supra petram solidam, et mandata Dei in corde mulieris
 sanctæ.

- ²⁵ In duobus contristatum est cor meum, et in tertio iracundia mihi advenit: cupiditas tollenda,
²⁶ Vir bellator deficiens per inopiam: et vir sensatus contemptus:
²⁷ et qui transgreditur a iustitia ad peccatum, Deus paravit eum ad romphæam.
²⁸ Duæ species difficiles et periculosæ milii apparuerunt,
 difficile exiuit negotians a negligentia: et non iustificabitur caupo a peccatis
 labiorum.
- ^{27.} ¹ Propter inopiam multi deliquerunt: et qui quærerit locupletari, avertit
 oculum suum.
- ² Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic et inter medium
 venditionis et emptionis angustiabitur peccatum. ³ Conteretur cum
 delinquentे delictum.
- ⁴ Si non in timore Domini teneris te instanter, cito subvertetur domus tua.
- ⁵ Sieut in pereussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius. verba ponderanda,
⁶ Vasa figuli probat fornax, et homines iustos tentatio tribulationis.
- ⁷ Sieut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis
 hominis.
- ⁸ Ante sermonem non laudes virum: hæc enim tentatio est hominum.
- ⁹ Si sequareis iustitiam, apprehendes illam: et indues quasi poderem honoris,
 et inhabitabis eum ea, et proteget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies firmamentum.
- ¹⁰ Volatilia ad sibi similia conveniunt: et veritas ad eos, qui operantur illam,
 revertetur.
- ¹¹ Leo venationi insidiatur semper: sic peccata operantibus iniquitates.
- ¹² Homo sanetus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur.
- ¹³ In medio insensatorum serva verbum temporis: in medio autem cogitantium
 assiduus esto.
- ¹⁴ Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in deliciis peccati.
- ¹⁵ Loquela multum iurans, horripilationem capiti statuet: et irreverentia ipsius
 obturatio aurium.
- ¹⁶ Effusio sanguinis in rixa superborum: et maledictio illorum auditus gravis.
- ¹⁷ Qui denudat arcana amici, fidem perdit, et non inveniet amicum ad animum suum.
- ¹⁸ Dilige proximum, et coniungere fide cum illo. ¹⁹ Quod si denudaveris absconsa
 illius, non persequeris post eum.

²⁰ Sieut enim homo, qui perdit amicum suum, sic et qui perdit amicitiam proximi sui.
²¹ Et sieut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum tuum, et non eum capies.
²² non illum separaris, quoniam longe abest: effugit enim quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata est anima eius. ²³ ultra eum non poteris colligare: et maledicti est concordatio: ²⁴ denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infeliciis.

dolus
vitandus, ²⁵ Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum abiiciet:
²⁶ in conspectu oculorum tuorum conduleabit os suum, et super sermones tuos admirabitur:
    novissime autem pervertet os suum, et in verbis tuis dabit scandalum.
²⁷ Multa odivi, et non coaequavi ei, et Dominus odiet illum.
²⁸ Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet: et plaga dolosa dolosi dividet vulnera.
²⁹ Et qui foveam fodit, ineidet in eam: et qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: et qui laqueum alii ponit, peribit in illo.
³⁰ Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, et non agnoscat unde adveniat illi.
³¹ Illusio, et improperium superborum, et vindicta sieut leo insidiabitur illi.
³² Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum: dolor autem consumet illos antequam moriantur.

ira sup-
primenda, ³³ Ira et furor, utraque execrabilia sunt, et vir peccator continens erit illorum.
28. ¹ Qui ^avindicari vult, a Domino inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit.
² Relinque proximo tuo nocenti te: et tunc deprecanti tibi peccata solventur.
³ Homo homini reservat iram, et a Deo quererit medelam?
⁴ In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur?
⁵ Ipse cum caro sit, reservat iram, et propitiationem petit a Deo? quis exorabit pro defictis illius?
⁶ Memento novissimorum, et desine inimicari: ⁷ tabitudo enim et mors imminent in mandatis eius.
⁸ Memorare timorem Dei, et non irasceris proximo. ⁹ Memorare testamentum Altissimi, et despice ignorantiam proximi.
¹⁰ Abstine te a lite, et minues peccata: ¹¹ homo enim iracundus incendit litem, et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immitte inimicitiam.
¹² Secundum enim ligna silvæ sic ignis exardescit: et secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam.
¹³ Certamen festinatum incendit ignem: et lis festinans effundit sanguinem: et lingua testificans adducit mortem.
¹⁴ Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardebit: et si expueris super illam, extinguetur: utraque ex ore proficiscuntur.

susurratio
fugienda, ¹⁵ Susurro et bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.
¹⁶ Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos de gente in gentem.
¹⁷ civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit.
¹⁸ Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit.
¹⁹ Lingua tertia mulieres viratas elecit, et privavit illas laboribus suis.
²⁰ qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requiescat.
²¹ Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguæ comminuet ossa.

- ²² Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.
- ²³ Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum illius, et in vinculis eius non est ligatus:
- ²⁴ iugum enim illius, iugum ferreum est: et vinculum illius, vinculum aereum est.
- ²⁵ Mors illius, mors nequissima: et utilis potius infernus quam illa.
- ²⁶ Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum: et in flamma sua non comburet iustos.
- ²⁷ Qui relinquunt Deum, incident in illam, et exardebit in illis, et non extinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus laetet illos.
- ²⁸ Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, et ori tuo facito ostia, et seras.
- ²⁹ Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos:
- ³⁰ et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidianium tibi. et sit easus tuus insanabilis in mortem.
- 29.** ¹ Qui facit misericordiam, fœneratur proximo suo: et qui prævalet manu, ^{misericordia facienda.} mandata servat.
- ² Fœnerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo in tempore suo.
- ³ Confirma verbum, et fideliter age cum illo: et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est.
- ⁴ Multi quasi inventionem aestimaverunt fœnus, et præstiterunt molestiam his, qui se adiuverunt.
- ⁵ Donec accipiant, osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam:
- ⁶ et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba tædii et murmurationum, et tempus causabitur:
- ⁷ si autem potuerit reddere, adversabitur, solidi vix reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem:
- ⁸ sin autem fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis:
- ⁹ et convitia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam.
- ¹⁰ Multi non causa nequitiae non fœnerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt.
- ¹¹ Verumtamen super humilem animo fortior esto, et pro eleemosyna non trahas illum.
- ¹² Propter mandatum assume pauperem: et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum.
- ¹³ Perde pecuniam propter fratrem et amicum tuum: et non abscondas illam sub lapide in perditionem.
- ¹⁴ ^aPone thesaurum tuum in præceptis Altissimi, et proderit tibi magis quam aurum.
- ¹⁵ ^bConclude eleemosynam in corde pauperis, et hæc pro te exorabit ab omni malo.
- ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ Super scutum potentis, et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit.

2. Præcepta de prudentia, 29, 19—34, 20.

- ¹⁹ Vir bonus fidem facit pro proximo suo: et qui perdiderit confusionem, derelinquet sibi. ^{In fœnerando,}
- ²⁰ Gratiam fideiussoris ne obliviscaris: dedit enim pro te animam suam.
- ²¹ Repromissorem fugit peccator et immundus. ²² Bona repromissoris sibi aseribit peccator: et ingratus sensu derelinquet liberantem se.
- ²³ Vir repromittit de proximo suo: et cum perdiderit reverentiam, derelinquetur ab eo.

29, 14 ^aTob 4, 10. — 15 ^bSup 17, 18.

²⁴ Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris.

²⁵ Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis.

²⁶ Peccator transgrediens mandatum Domini, incidet in promissionem nequam: et qui conatur multa agere, incidet in iudicium.

²⁷ Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas.

in victu et vestitu, ²⁸ ^aInitium vitæ hominis aqua et panis, et vestimentum, et domus protegens turpitudinem.

²⁹ Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epulæ splendidae in peregre sine domicilio.

³⁰ Minimum pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis non audies.

³¹ Vita nequam hospitandi de domo in domum: et ubi hospitatitur, non fiducia- liter aget, nec aperiet os.

³² Hospitatitur, et pascet, et potabit ingratos, et ad hæc amara audiet.

³³ Transi hospes, et orna mensam: et quæ in manu habes, ciba ceteros.

³⁴ Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus meæ hospitio mihi factus est frater.

³⁵ Gravia hæc homini habenti sensum: Correptio domus, et improperium fœ- neratoris.

in filii educandis, ^{30.} ¹ Qui ^bdiligit filium suum, assiduat illi flagella, ut lætetur in novissimo suo, et non palpet proximorum ostia.

² Qui docet filium suum, laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo gloriabitur.

³ ^cQui docet filium suum, in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo.

⁴ Mortuus est pater eius, et quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.

⁵ In vita sua vidit, et lætatus est in illo: in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis.

⁶ Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam.

⁷ Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera eius.

⁸ Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadet præceps.

⁹ Laeta filium, et paventem te faciet: lude cum eo, et contristabit te.

¹⁰ Non corrideas illi: ne doleas, et in novissimo obstupescent dentes tui.

¹¹ Non des illi potestatem in iuventute, et ne despicias cogitatus illius.

¹² ^dCurva cervicem eius in iuventute, et tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, et non eredat tibi, et erit tibi dolor animæ.

¹³ Doce filium tuum, et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.

in valetu- dine ser- vanda, ¹⁴ Melior est pauper sanus, et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malitia.

¹⁵ Salus animæ in sanitate iustitiae melior est omni auro et argento: et corpus validum quam census immensus.

¹⁶ Non est census super censem salutis corporis: et non est oblectamentum super cordis gaudium.

¹⁷ Melior est mors quam vita amara: et requies æterna quam languor perseverans.

¹⁸ Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumpositæ sepulchro.

¹⁹ ^eQuid proderit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit: ²⁰ sic qui effugatur a Domino, portans mercedes iniquitatis:

²¹ videns oculis, et ingemiscens, sicut spado complectens virginem, et suspirans.

²⁸ ^aInf 39, 31. — ^{30,} 1 ^bPr 13, 24; 23, 13. — ³ ^cDt 6, 7. — ¹² ^dSup 7, 25. — ¹⁹ ^eDn 14, 6.

- ²² ^aTristitiam non des animæ tuæ, et non affligas temetipsum in consilio tuo.
- ²³ Iucunditas cordis hæc est vita hominis, et thesaurus sine defectione sanctitatis: ^{in tristitia repellenda,}
- et exultatio viri est longævitas.
- ²⁴ Miserere animæ tuæ placens Deo, et contine: congrega cor tuum in sanctitate eius, et tristitiam longe repelle a te.
- ²⁵ ^bMultos enim occidit tristitia, et non est utilitas in illa.
- ²⁶ Zelus et ira cuncta minuunt dies, et ante tempus senectam adducet cogitatus.
- ²⁷ Splendidum cor, et bonum in epulis est: epulæ enim illius diligenter fiunt.
- 31.** ¹ Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et cogitatus illius auferet somnum.
- ² Cogitatus præscientiae avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam.
- ³ Laboravit dives in congregatione substantiæ, et in requie sua replebitur bonis suis.
- ⁴ Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops fit.
- ⁵ Qui aurum diligit, non iustificabitur: et qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea.
- ⁶ ^cMulti dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum.
- ⁷ Lignum offensionis est aurum sacrificantium: vœ illis, qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo.
- ⁸ Beatus dives, qui inventus est sine macula: et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia, et thesauris.
- ⁹ Quis est hic, et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.
- ¹⁰ Qui probatus est in illo, et perfectus est, erit illi gloria æterna:
- qui potuit transgredi, et non est transgressus: facere mala, et non fecit:
- ¹¹ ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.
- ¹² Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior.
- ¹³ Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt: ¹⁴ memento quoniam malus est oculus nequam.
- ¹⁵ Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrymabitur.
- cum viderit, ¹⁶ ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas. ¹⁷ Ne comprimarisi in convivio.
- ¹⁸ Intellige quæ sunt proximi tui ex te ipso: ¹⁹ utere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cum manducas multum, odio habearis.
- ²⁰ Cessa prior causa disciplinæ: et noli nimius esse, ne forte offendas.
- ²¹ Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere.
- ²² Quam sufficiens est homini eruditio vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem.
- ²³ Vigilia, cholera, et tortura viro infrunito: ²⁴ somnus sanitatis in homine parco.
- dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur.
- ²⁵ Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio, evome: et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem.
- ²⁶ Audi me fili, et ne spernas me: et in novissimo invenies verba mea.
- ²⁷ In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi.
- ²⁸ Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele.
- ²⁹ Nequissimo in pane murmurabit civitas, et testimonium nequitiae illius verum est.
- ³⁰ Diligentes in vino noli provocare: ^dmultos enim exterminavit vinum.
- ³¹ Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum.
- ³² **Aequa** vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius.

²² ^aPr 12, 25; 15, 13; 17, 22. — ^b2 Cor 7, 10. — ^cSup 8, 3. — ^dIdt 13, 4.

- ³³ Quæ vita est ei, qui minuitur vino?   ³⁴ Quid defraudat vitam? Mors.
³⁵ ^aVinum in iucunditatem creatum est, et non in ebrietatem, ab initio.
³⁶ Exultatio animæ et cordis vinum moderate potatum.   ³⁷ Sanitas est animæ et corpori sobrius potus.
³⁸ Vinum multum potatum irritationem, et iram, et ruinas multas facit.   ³⁹ Amaritudo animæ vinum multum potatum.
⁴⁰ Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, et faciens vulnera.
⁴¹ In convivio vini non arguas proximum: et non despicias eum in iucunditate illius:
⁴² verba improperii non dicas illi: et non premas illum in repetendo.
32. ¹ Rectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis.
² Curam illorum habe, et sie conside, et omni cura tua explicita recumbe:
³ ut læteris propter illos, et ornamentum gratiæ accipias coronam, et dignationem consequaris corrogationis.
⁴ Loquere maior natu: decet enim te   ⁵ primum verbum diligent scientia, et non impiedias musicam.
⁶ Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et importune noli extolli in sapientia tua.
⁷ Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini.
⁸ Sieut in fabrieatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in iucundo et moderato vino.
⁹ Audi tacens. et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
¹⁰ Adolescens loquere in tua causa vix.   ¹¹ Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.
¹² In multis esto quasi insecius, et audi tacens simul et quærens.
¹³ In medio magnatorum non præsumas: et ubi sunt senes, non multum loquaris.
¹⁴ Ante grandinem præbit coruscatio: et ante verecundiam præbit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
¹⁵ Et hora surgendi non te trices: præcurre autem prior in domum tuam, et illuc avocare,
 et illuc lude,   ¹⁶ et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo.
¹⁷ Et super his omnibus benedicito Dominum, qui fecit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis.

- in mandatis ¹⁸ Qui timet Dominum, excipiet doctrinam eius: et qui vigilaverint ad illum, et consiliis obseruantis, invenient benedictionem.
¹⁹ Qui quærerit legem, replebitur ab ea: et qui insidiose agit, scandalizabitur in ea.
²⁰ Qui timent Dominum, invenient iudicium iustum, et iustitias quasi lumen accendent.
²¹ Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.
²² Vir consilii non disperdet intelligentiam, alienus et superbus non pertimescit timorem:
²³ etiam postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur.
²⁴ Fili sine consilio nihil facias, et post factum non pœnitibis.
²⁵ In via ruinæ non eas, et non offendes in lapides:
 nec eredas te viæ laboriosæ, ne ponas animæ tuæ scandalum:
²⁶ et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende.
²⁷ In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc est enim conservatio mandatorum.
²⁸ Qui credit Deo, attendit mandatis: et qui confidit in illo, non minorabitur.

³⁵ ^aPs 103, 15; Pr 31, 4.

^{33.} ¹ Timenti Dominum non occurrent mala, sed in temptatione Deus illum conservabit, et liberabit a malis.

² Sapiens non odit mandata et iusticias, et non illidetur quasi in procella navis.

³ Homo sensatus credit legi Dei, et lex illi fidelis.

⁴ Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc respondebit.

⁵ ^aPræcordia fatui quasi rota carri: et quasi axis versatilis cogitatus illius.

⁶ Equus emissarius, sic et amicus subsannator, sub omni suprasedente hinnit.

⁷ Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole?

in provi-
dencia Dei
attendenda,

⁸ A Domini scientia separati sunt, facto sole, et præceptum custodiente.

⁹ Et immutavit tempora, et dies festos ipsorum, et in illis dies festos celebraverunt ad horam.

¹⁰ Ex ipsis exaltavit et magnificavit Deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo, et ex terra, unde creatus est Adam.

¹¹ In multitudine disciplinae Dominus separavit eos, et immutavit vias eorum.

¹² Ex ipsis benedixit, et exaltavit: et ex ipsis sanctificavit, et ad se applicavit: et ex ipsis maledixit, et humiliavit, et convertit illos a separatione ipsorum.

¹³ ^cQuasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere.

¹⁴ Omnes viæ eius secundum dispositionem eius: sic homo in manu illius, qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum.

¹⁵ Contra malum bonum est, et contra mortem vita: sic et contra virum iustum peccator.

Et sic intuere in omnia opera Altissimi. Duo et duo, et unum contra unum.

¹⁶ Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores.

in verbis
sapientis
audiendis,

¹⁷ In benedictione Dei et ipse speravi: et quasi qui vindemiat, replevi torcular.

¹⁸ ^dRespicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam.

¹⁹ Audite me magnates, et omnes populi, et rectores Ecclesiæ auribus percipite.

²⁰ Filio et mulieri, fratri et amico non des potestatem super te in vita tua: et non dederis alii possessionem tuam: ne forte poeniteat te, et depreceris pro illis.

in domesti-
cis tractan-
dis,

²¹ Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro.

²² Melius est enim ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum.

²³ In omnibus operibus tuis præcellens esto. ²⁴ Ne dederis maculam in gloria tua. In die consummationis dierum vitæ tuæ, et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam.

²⁵ Cibaria, et virga, et onus asino: panis, et disciplina, et opus servo.

²⁶ Operatur in disciplina, et quærerit requiescere: laxa manus illi, et quærerit libertatem.

²⁷ Iugum et lorum curvant collum durum, et servum inclinant operationes assidue.

²⁸ Servo malevolo tortura et compedes, mitte illum in operationem, ne vacet: ²⁹ multam enim malitiam docuit otiositas.

³⁰ In opera constitue eum: sic enim condebet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus.

et non amplifices super omnem carnem: verum sine iudicio nihil facias grave.

³¹ ^eSi est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine animæ comparasti illum.

³² Si læseris eum iniuste, in fugam convertetur: ³³ et si extollens discesserit: quem quæras, et in qua via quæras illum, nescis.

33, 5 ^aSup 21, 17. — 10 ^bGn 2, 7. — 13 ^cRom 9, 21. — 18 ^dSup 24, 47. — 31 ^eSup 7, 23.

- in vero exquirendo, ^{34.} ¹ Vana spes, et mendacium viro insensato: et somnia extollunt imprudentes.
² Quasi qui apprehendit umbram, et persequitur ventum: sic et qui attendit ad visa mendacia.
³ hoc secundum hoe visio somniorum: ante faciem hominis similitudo hominis.
⁴ Ab immundo quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur?
⁵ Divinatio erroris, et auguria mendacia, et somnia malefacientium, vanitas est.
⁶ Et sicut parturientis, cor tuum phantasias patitur.
nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum:
⁷ multos enim errare fecerunt somnia, et excederunt sperantes in illis.
⁸ Sine mendacio consummabitur verbum legis, et sapientia in ore fidelis com-planabitur.
⁹ Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus, cogitat multa: et qui multa didicit, enarrabit intellectum.
¹⁰ Qui non est expertus, pauca recognoscit: qui autem in multis factus est, multiplicat malitiam.
¹¹ Qui tentatus non est, qualia scit? qui implanatus est, abundabit nequitia.
¹² Multa vidi errando, et plurimas verborum consuetudines.
¹³ Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia Dei.

- in protec-tore eli-gendo. ¹⁴ Spiritus timentium Deum queritur, et in respectu illius benedicetur.
¹⁵ Spes enim illorum in salvante in illos, et oculi Dei in diligentes se.
¹⁶ Qui timet Dominum nihil trepidabit, et non pavebit: quoniam ipse est spes eius.
¹⁷ Timentis Dominum beata est anima eius. ¹⁸ Ad quem respicit, et quis est fortitudo eius?
¹⁹ ^aOculi Domini super timentes eum, protector potentiae, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, et umbraeum meridiani, ²⁰ deprecatio offensionis, et adiutorium casus, exaltans animam, et illuminans oculos, dans sanitatem, et vitam et benedictionem.

3. Præcepta de sacrificiis, 34, 21—36, 19.

- De oblatione ²¹ ^bImmolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacitae subsannationes iniustorum.
²² Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitiae.
²³ ^cDona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitidine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.
²⁴ Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui vietimat filium in conspectu patris sui.
²⁵ Panis egentium vita pauperum est: qui defraudat illum, homo sanguinis est.
²⁶ Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. ²⁷ Qui effundit sanguinem, det qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.
²⁸ Unus aedificans, et unus destruens: quid prodest illis nisi labor?
²⁹ Unus orans, et unus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?
³⁰ Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?
³¹ ^esie homo qui ieunat in peccatis suis: et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

- et sacrificio ^{35.} ¹ Qui conservat legem, multiplicat oblationem. ² ^fSacrificium salutare est salutari,
attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate.
³ Et propitiationem litare saeculi super iniusticias, et deprecatio pro peccatis, recedere ab iniustitia.
⁴ Retribuet gratiam qui offert similaginem: et qui facit misericordiam, offert saeculum.

^{34.}, ¹⁹ ^aPs 33, 16. — ²¹ ^bPr 21, 27. — ²³ ^cPr 15, 8. — ²⁷ ^dDt 24, 14; Sup 7, 22. — ³¹ ^e2 Ptr 2, 21. — ³⁵, 2 ^fIr 7, 3.

⁵ Beneplacitum est Domino recedere ab iniuitate: et deprecatio pro peccatis reedere ab iniustitia.

⁶ ^aNon apparebis ante conspectum Domini vacuus. ⁷ Hæc enim omnia propter mandatum Dei fiunt.

quomodo
sacrifican-
dum sit,

⁸ Oblatio iusti impinguat altare, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi.

⁹ Saerifcium iusti acceptum est, et memoriam eius non obliuiscetur Dominus.

¹⁰ Bono animo gloriam redde Deo: et non minuas primitias manuum tuarum.

¹¹ ^bIn omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas.

¹² Da Altissimo secundum datum eius, et in bono oculo ad inventionem facito manuum tuarum:

¹³ quoniam Dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi.

¹⁴ ^cNoli offerre munera prava, non enim suscipiet illa.

¹⁵ Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, et ^dnon est apud illum gloria personæ.

¹⁶ Non accipiet Dominus personam in pauperem, et depreciationem læsi exaudiet.

orationem
humilem
Deus
respicit,

¹⁷ Non despiciet preces pupilli: nec viduam, si effundat loquela gemitus.

¹⁸ Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, et exclamatio eius super deducentem eas?

¹⁹ A maxilla enim ascendunt usque ad cælum, et Dominus exauditor non delectabitur in illis.

²⁰ Qui adorat Deum in oblectatione, suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit.

²¹ Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: et donec propinquet non consolabitur: et non discedet donec Altissimus aspiciat.

²² Et Dominus non elongabit, sed iudicabit iustos, et faciet iudicium: et Fortissimus non habebit in illis patientiam,

ut contribulet dorsum ipsorum: ²³ et Gentibus reddet vindictam

donec tollat plenitudinem superborum: et sceptrum iniquorum contribulet

²⁴ donec reddat hominibus secundum actus suos, et secundum opera Adæ, et secundum præsumptionem illius,

²⁵ donec iudicet iudicium plebis suæ, et oblectabit iustos misericordia sua.

²⁶ Speciosa misericordia Dei, in tempore tribulationis, quasi nubes pluviae in tempore siccitatis.

36. ¹ Miserere nostri Deus omnium, et respice nos, et ostende nobis lucem miserationum tuarum:

qui pro
populo
exoratur.

² et immitte timorem tuum super Gentes, quæ non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrant magnalia tua.

³ Alleva manum tuam super Gentes alienas, ut videant potentiam tuam.

⁴ Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis,

⁵ ut cognoscant te, sicut et nos cognovimus quoniam non est Deus præter te Domine.

⁶ Innova signa, et immuta mirabilia. ⁷ Glorifica manum, et brachium dextrum.

⁸ Excita furorem, et effunde iram. ⁹ Tolle adversarium, et afflige inimicum.

¹⁰ Festina tempus, et memento finis, ut enarrant mirabilia tua.

¹¹ In ira flammæ devoretur qui salvatur: et qui pessimant plebem tuam, inveniant perditionem.

¹² Contere caput principum inimicorum, dicentium: Non est alius præter nos.

¹³ Congrega omnes tribus Iacob: ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrant magnalia tua: et hereditabis eos, sicut ab initio.

¹⁴ Miserere plebi tuæ, super quam invocatum est nomen tuum: et Israel, e quem coæquasti primogenito tuo.

⁶ ^aEx 23, 15; 34, 20; Dt 16, 16. — ¹¹ ^bTob 4, 9; 2 Cor 9, 7. — ¹⁴ ^cLv 22, 21; Dt 15, 21. — ¹⁵ ^dDt 10, 17; 2 Par 19, 7; Iob 34, 19; Sap 6, 8; Act 10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Col 3, 25; 1 Ptr 1, 17. — **36, 14** ^eEx 4, 22.

¹⁵ Miserere civitati sanctificationis tuæ Ierusalem, civitati requiei tuæ.

¹⁶ Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, et gloria tua populum tuum.

¹⁷ Da testimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ sunt, et suscita prædicationes, quas locuti sunt in nomine tuo prophetæ priores.

¹⁸ Da mercedem sustinentibus te, ut prophetæ tui fideles inveniantur:

et exaudi orationes servorum tuorum ¹⁹ a secundum benedictionem Aaron de populo tuo.

et dirige nos in viam iustitiae, et sciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspector sæculorum.

4. Præcepta de relatione varia, 36, 20—38, 24.

Ad uxorem, ²⁰ Omnem escam manducabit venter. et est cibus cibo melior.

²¹ Fauces contingunt cibum feræ, et cor sensatum verba mendacia.

²² Cor pravum dabit tristitiam, et homo peritus resistet illi.

²³ Omnem masculum excipiet mulier: et est filia melior filia.

²⁴ Species mulieris exhilarat faciem viri sui, et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium.

²⁵ Si est lingua curationis, est et mitigationis et misericordiae: non est vir illius secundum filios hominum.

²⁶ Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem: adiutorium secundum illum est, et columna ut requies.

²⁷ Ubi non est sepes, diripietur possessio: et ubi non est mulier, ingemiscit egens.

²⁸ Quis credit ei, qui non habet nidum, et deflectens ubicumque obseuraverit, quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem?

ad amicum, ^{37.} ¹ Omnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi. sed est amicus solo nomine amicus.

Nonne tristitia inest usque ad mortem? ² Sodalis autem et amicus ad iniamicitiam convertentur.

³ O præsumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitia. et dolositate illius?

⁴ Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus, et in tempore tribulationis adversarius erit.

⁵ Sodalis amico condolet causa ventris, et contra hostem accipiet scutum.

⁶ Non obliviscaris amici tui in animo tuo, et non immemoris illius in opibus tuis.

ad consiliarium, ⁷ Noli consiliari cum eo, qui tibi insidiatur, et a zelantibus te absconde consilium.

⁸ Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso.

⁹ A consiliario serva animam tuam. prius scito quæ sit illius necessitas: et ipse enim animo suo cogitat:

¹⁰ ne forte mittat sudem in terram, et dicat tibi: ¹¹ Bona est via tua; et stet e contrario videre quid tibi eveniat.

¹² Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, et cum iniusto de iustitia,

et cum muliere de ea, quæ æmulatur: cum timido de bello:

cum negotiatore de trajectione, cum emptore de venditione,

cum viro livido de gratiis agendis. ¹³ cum impio de pietate,

cum in honesto de honestate, cum operario agrario de omni opere.

¹⁴ cum operario annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio.

¹⁵ Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei.

¹⁶ cuius anima est secundum animam tuam: et qui. cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.

¹⁷ Cor boni consilii statue tecum: non est enim tibi aliud pluris illo.

¹⁹ ^aNm 6, 24.

¹⁸ Anima viri sancti enunciat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum.

¹⁹ Et in his omnibus deprecare Altissimum ut dirigat in veritate viam tuam.

²⁰ Ante omnia opera verbum verax præcedat te, et ante omnem actum consilium stabile.

²¹ Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quattuor oriuntur, bonum et malum, vita et mors: et dominatrix illorum est assidua lingua. Est vir astutus multorum eruditior, et animæ suæ inutilis est.

²² Vir peritus multos erudit, et animæ suæ suavis est.

ad sapientem,

²³ Qui sophistice loquitur, odibilis est: in omni re defraudabitur.

²⁴ non est illi data a Domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est.

²⁵ Est sapiens animæ suæ sapiens: et fructus sensus illius laudabilis.

²⁶ Vir sapiens plebem suam erudit, et fructus sensus illius fideles sunt.

²⁷ Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum laudabunt.

²⁸ Vita viri in numero dierum: dies autem Israel innumerabiles sunt.

²⁹ Sapiens in populo hereditabit honorem, et nomen illius erit vivens in æternum.

³⁰ Fili in vita tua tenta animam tuam: et si fuerit nequam, non des illi potestatem: ^{ad animam suam,}

³¹ non enim omnia omnibus expedient, et non omni animæ omne genus placet.

³² Noli avidus esse in omni epulatione, et non te effundas super omnem escam:

³³ in multis enim escis erit infirmitas. et aviditas appropinquabit usque ad choleram.

³⁴ Propter crapulam multi obierunt: qui autem abstiens est, adiiciet vitam.

^{38.} ¹ Honora medicum propter necessitatem: etenim illum creavit Altissimus.

ad medicum,

² A Deo est enim omnis medela, et a rege accipiet donationem.

³ Disciplina medicie exaltabit caput illius, et in conspectu magnatorum collaudabitur.

⁴ Altissimus creavit de terra medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa.

⁵ ^aNonne a ligno indulcata est aqua amara? ⁶ Ad agnitionem hominum virtus illorum,

et dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis.

⁷ In his curans mitigabit dolorem, et unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctiones conficiet sanitatis,

et non consummabuntur opera eius. ⁸ Pax enim Dei super faciem terræ.

⁹ ^bFili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te.

¹⁰ Averte a delicto, et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum.

¹¹ Da suavitatem et memoriam similaginis, et impingua oblationem, et da locum medico: ¹² etenim illum Dominus creavit: et non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria.

¹³ Est enim tempus quando in manus illorum incurras: ¹⁴ ipsi vero Dominum deprecabuntur,

ut dirigat requiem eorum, et sanitatem, propter conversationem illorum.

¹⁵ Qui delinquit in conspectu eius, qui fecit eum, incidet in manus medici.

¹⁶ Fili in mortuum produc lacrymas, et quasi dira passus incipe plorare, ^{ad mortuos.}

et secundum iudicium conuge corpus illius, et non despicias sepulturam illius.

¹⁷ Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die, et consolare propter tristitiam,

¹⁸ et fac luctum secundum meritum eius uno die, vel duobus propter detractionem.

¹⁹ ^cA tristitia enim festinat mors, et cooperit virtutem, et tristitia cordis fleetit cervicem.

²⁰ In abductione permanet tristitia: et substantia inopis secundum cor eius.

²¹ Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te: et memento novissimorum,

²² noli oblivisci: neque enim est conversio, et huic nihil proderis, et te ipsum pessimabis.

²³ Memor esto iudicii mei: sic enim erit et tuum: mihi heri, et tibi hodie.

²⁴ ^aIn requie mortui requiescere fac memoriam eius. et consolare illum in exitu spiritus sui.

5. Præcepta de adeptione sapientiæ, 38, 25—39, 15.

- Sapientia ²⁵ acquiritur in tempore vacuitatis: et qui minoratur aetn, sapientiam percipiet:
 qua sapientia replebitur ²⁶ qui tenet aratum, et qui gloriatur in iaeulo,
 stimulo boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et enarratio eins in
 filii taurorum.
- ²⁷ Cor suum dabit ad versandos sulcos. et vigilia eius in sagina vaccarum.
²⁸ Sic omnis faber et architectus, qui noctem tamquam diem transigit,
 qui sculptit signacula sculptilia, et assiduitas eius variat picturam:
 cor suum dabit in similitudinem picturæ, et vigilia sua perficiet opus.
- ²⁹ Sic faber ferrarius sedens iuxta incedem, et considerans opus ferri:
 Vapor ignis uret carnes eius. et in calore fornacis concertatur:
- ³⁰ Vox mallei innovat aurem eius, et contra similitudinem vasis oculus eins:
³¹ Cor suum dabit in consummationem operum, et vigilia sua ornabit in per-
 fectionem.
- ³² Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam,
 qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, et in numero est
 omnis operatio eius.
- ³³ In brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos curvabit virtutem suam.
- ³⁴ Cor suum dabit ut consummet linitionem, et vigilia sua mundabit fornacem.
- ³⁵ Omnes hi in manibus suis speraverunt, et unusquisque in arte sua sapiens est.
- ³⁶ sine his omnibus non ædificatur civitas. ³⁷ Et non inhabitabunt, nec inam-
 bulabunt, et in ecclesiam non transilient.
- ³⁸ Super sellam iudicis non sedebunt, et testamentum iudicii non intelligent,
 neque palam facient disciplinam et iudicium. et in parabolis non invenientur:
- ³⁹ sed creaturam ævi confirmabunt, et deprecatio illorum in operatione artis,
 accommodantes animam suam, et conquirentes in lege Altissimi.

- ^{studio}
^{atque ora-}
^{tione.}
- ^{39.} ¹ Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in prophetis vacabit.
- ² Narrationem virorum nominatorum conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit.
- ³ Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum conversabitur.
- ⁴ In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu præsidis apparebit.
- ⁵ In terram alienigenarum gentium pertransiet: bona enim et mala in hominibus tentabit.
- ⁶ Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum. et in conspectu Altissimi deprecabitur.
- ⁷ Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur.
- ⁸ Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum:
- ⁹ et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ. et in oratione confitebitur Domino:
- ¹⁰ et ipse diriget consilium eius, et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur.
- ¹¹ Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ. et in lege testamenti Domini gloriabitur.
- ¹² Collaudabunt multi sapientiam eius. et usque in sæculum non delebitur.
- ¹³ Non recedet memoria eius, et nomen eius requiretur a generatione in genera-
 rationem.
- ¹⁴ Sapientiam eius enarrabunt gentes, et laudem eius enunciabit ecclesia.
- ¹⁵ Si permanserit, nomen derelinquet plus quam mille: et si requieverit. prod-
 erit illi.

6. Præcepta de creaturis observandis, 39, 16—42, 14.

¹⁶ Adhuc consiliabor, ut enarrem: ut furore enim repletus sum.

Opera Dei
valde bona
sunt,

¹⁷ In voce dicit: Obaudite me divini fructus, et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate.

¹⁸ Quasi Libanus odorem suavitatis habete. ¹⁹ Florete flores, quasi lilyum, et date odorem, et frondete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite Dominum in operibus suis. ²⁰ Date nomini eius magnificentiam, et confitemini illi in voce labiorum vestrorum, et in canticis labiorum, et eitharis, et sic dicetis in confessione: ²¹ ^aOpera Domini universa bona valde.

²² ^bIn verbo eins stetit aqua sicut congeries: et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum:

²³ quoniam in præcepto ipsius placor fit, et non est minoratio in salute ipsius.

²⁴ Opera omnis carnis coram illo, et non est quidquam absconditum ab oculis eius.

²⁵ A sæculo usque in sæculum respicit, et nihil est mirabile in conspectu eius.

²⁶ Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quærerentur.

²⁷ Benedictio illius quasi fluvius inundavit. ²⁸ ^cquomodo cataclysmus aridam inebriavit,

sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hereditabit. ²⁹ ^dQuomodo convertit aquas in siccitatem, et siecata est terra:

et viæ illius vii illorum directæ sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius.

³⁰ Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona et mala.

³¹ ^eInitium necessariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, et ferrum, sal, lac, et panis similagineus, et mel et botrus uvæ, et oleum, et vestimentum.

³² Hæc omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur.

³³ Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua:

³⁴ in tempore consummationis effundent virtutem: et furorem eius, qui fecit illos, placabunt.

³⁵ Ignis, grando, fames, et mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt:

³⁶ bestiarum dentes, et scorpii, et serpentes, et romphæa vindicans in exterminium impios.

³⁷ In mandatis eius epulabuntur, et super terram in necessitatem præparabuntur, et in temporibus suis non præterient verbum.

³⁸ Propterea ab initio confirmatus sum, et consiliatus sum, et cogitavi, et scripta dimisi.

³⁹ ^fOmnia opera Domini bona, et omne opus hora sua subministrabit.

⁴⁰ Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.

⁴¹ Et nunc in omni corde et ore collaudate, et benedicite nomen Domini.

40. ¹ Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et iugum grave super filios Adam,

a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ, in matrem omnium.

² Cogitationes eorum, et timores cordis, ad inventio expectationis, et dies finitionis:

³ a residente super sedem gloriosam, usque ad humiliatum in terra et cinere:

⁴ ab eo, qui uititur hyacintho, et portat coronam, usque ad eum, qui operitur lino erndo:

furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio,

⁵ et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius.

miseria hu-
mana e
peccato
oritur,

³⁹, 21 ^aGn 1, 31; Mc 7, 37. — 22 ^bGn 8, 3. — 28 ^cGn 7, 21. — 29 ^dEx 14, 21. —

31 ^eSup 29, 28. — 39 ^fGn 1, 31.

- ⁶ Modicum tamquam nihil in requie, et ab eo in somnis, quasi in die respectus.
⁷ Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli.
   In tempore salutis suæ exurrexit, et admirans ad nullum timorem:
⁸ cum omni carne, ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum.
⁹ ^aAd hæc mors, sanguis, contentio, et romphæa, oppressiones, fames, et contritio, et flagella:
¹⁰ super iniquos creata sunt hæc omnia, ^bet propter illos factus est cataclysmus.
¹¹ Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur, ^cet omnes aquæ in mare revertentur.
¹² Omne munus, et iniquitas delebitur, et fides in sæculum stabit.
¹³ Substantiae ininstorum sicut fluvius siecabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt.
¹⁴ In aperiendo manus suas lætabitur: sic prævaricatores in consummatione tabescerunt.
¹⁵ Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immundæ super cacumen petræ sonant.
¹⁶ Super omnem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne fœnum evelletur.
¹⁷ Gratia sicut paradisus in benedictionibus, et misericordia in sæculum permanet.

timor Dei ¹⁸ Vita sibi sufficientis operarii conduleabitur, et in ea invenies thesaurum.
 optimus est, ¹⁹ Filii, et ædificatio civitatis confirmabit nomen, et super hæc mulier immaculata computabitur.
²⁰ Vinum et musica lætificant cor: et super utraque dilectio sapientiæ.
²¹ Tibiæ, et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis.
²² Gratiam, et speciem desiderabit oculus tuus, et super hæc virides sationes.
²³ Amicus, et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro.
²⁴ Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit.
²⁵ Aurum et argentum est constitutio pedum: et super utrumque consilium beneplacitum.
²⁶ Facultates et virtutes exaltant cor, et super hæc timor Domini.
²⁷ Non est in timore Domini minoratio, et non est in eo inquirere adiutorium.
²⁸ Timor Domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum.

indigentia ²⁹ Fili in tempore vitae tuæ ne indigeas: melius est enim mori, quam indigere.
 mala, ³⁰ Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione vicius.
 cuique bona, alit enim animam suam cibis alienis. ³¹ Vir autem disciplinatus, et eruditus custodiet se.

³² In ore imprudentis conduleabitur inopia, et in ventre eius ignis ardebit.

cui mors sit amara, ^{41.} ¹ O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis:
 cuique bona, ² viro quieto, et cuius viæ directæ sunt in omnibus. et adhuc valenti accipere cibum!
³ O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti, et qui minoratur viribus,
⁴ defecto ætate, et cui de omnibus cura est, et incredibili, qui perdit patientiam!
⁵ Noli metuere iudicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, et quæ superventura sunt tibi:
   hoe iudicium a Domino omni carni: ⁶ et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi?
   sive decem, sive centum, sive mille anni. ⁷ Non est enim in inferno accusatio vitae.

peccatores abominabiles sunt, ⁸ Filii abominationum fiunt filii peccatorum. et qui conversantur secus domos impiorum.

⁹ Filiorum peccatorum periet hereditas, et cum semine illorum assiduitas opprobrii.

¹⁰ De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.

¹¹ Vae vobis viri impii, qui dereliquistis legem Domini Altissimi.

¹² Et si nati fueritis, in maledictione nascemini: et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.

¹³ ^aOmnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur: sic impii a maledicto in perditionem.

¹⁴ Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur.

¹⁵ Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi et magni.

¹⁶ Bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in ævum.

¹⁷ Disciplinam in pace conservate filii. ^bSapientia enim abscondita, et thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?

¹⁸ Melior est homo, qui abscondit stultitiam suam, quam homo, qui abscondit sapientiam suam.

¹⁹ Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo. ²⁰ Non est enim bonum omnem reverentiam observare: et non omnia omnibus bene placent in fide.

²¹ Erubescite a patre et a matre de fornicatione: et a præsidente et a potente de mendacio:

²² a principe et a iudice de delicto: a synagoga et plebe de iniustitate: ²³ a socio et amico de iniustitia:

et de loco, in quo habitas, ²⁴ de furto, de veritate Dei, et testamento: de discubitu in panibus,

et ab obfuscatione dati et accepti: ²⁵ a salutantibus de silentio: a respectu mulieris fornicariæ: et ab aversione vultus cognati.

²⁶ Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo.

²⁷ ^cNe respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius.

²⁸ Ab amicis de sermonibus impropriis: et cum dederis, ne improprietes.

42. ¹ Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, et eris vere sine confusione, et invenies gratiam in conspectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris. ^dEt ne accipias personam ut delinquas.

² De lege Altissimi, et testamento, et de indicio iustificare impium,

³ de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum,

⁴ de æqualitate stateræ et ponderum, de acquisitione multorum et paucorum,

⁵ de corruptione emptionis, et negotiatorum, et de multa disciplina filiorum, et servo pessimo latus sanguinare.

⁶ Super mulierem nequam bonum est signum. ⁷ Ubi manus multæ sunt, clade, et quodcumque trades, numera, et appende: datum vero, et acceptum omne describe.

⁸ De disciplina insensati et fatui, et de senioribus, qui iudicantur ab adolescentibus:

et eris eruditus in omnibus, et probabilis in conspectu omnium vivorum.

⁹ Filia patris abscondita est vigilia, et solicitude eius aufert somnum, ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur, et cum viro commorata odibilis fiat:

¹⁰ ne quando polluatur in virginitate sua, et in paternis suis gravida inveniatur: ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur.

¹¹ Super filiam luxuriosam confirma custodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis,

qualis confusio sit bona qualisque mala,

filia custodienda est,

41, 13 ^aSup 40, 11. — **17** ^bSup 20, 32. — **27** ^cMt 5, 28. — **42, 1** ^dLv 19, 15; Dt 1, 17; 16, 19; Pr 24, 23; Iac 2, 1.

a detractione in civitate. et obiectione plebis. et confundat te in multitudine populi.

mulier
fugienda.

¹² Omni homini noli intendere in specie: et in medio mulierum noli commorari:

¹³ de vestimentis enim procedit tinea, et a muliere iniquitas viri.

¹⁴ Melior est enim iniquitas viri. quam mulier benefaciens, et mulier confundens in opprobrium.

PARS ALTERA.

Laus Dei in natura et historia, 42, 15—50, 23.

I. Laus Dei in natura, 42, 15—43, 37.

Gloria
Domini
in operibus
omnibus.

¹⁵ Memor ero igitur operum Domini, et quæ vidi annunciaro. In sermonibus Domini opera eius.

¹⁶ Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus eius.

¹⁷ Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua,
quæ confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua?

¹⁸ Abyssum, et cor hominum investigavit: et in astutia eorum excogitavit.

¹⁹ Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et inspexit in signum ævi.
annuncians quæ praeterierunt, et quæ superventura sunt, revelans vestigia
occultorum.

²⁰ Non præterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo.

²¹ Magnalia sapientiae suæ decoravit: qui est ante sæculum et usque in sæculum,
neque adiectum est, ²² neque minutur, et non eget alienius consilio.

²³ Quam desiderabilia omnia opera eius, et tamquam scintilla, quæ est considerare!

²⁴ Omnia hæc vivunt, et manent in sæculum, et in omni necessitate omnia
obaudient ei.

²⁵ Omnia duplia, unum contra unum, et non fecit quidquam deesse.

²⁶ Uniuscuiusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam eius?

in celo

43. ¹ Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est, species cœli in visione gloriæ.

² Sol in aspectu annuncians in exitu, vas admirabile opus excelsi.

³ In meridiano exurit terram, et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere?
Fornacem custodiens in operibus ardoris: ⁴ tripliciter sol exurens montes,
radios igneos exuffans, et refulgens radiis suis obcæcat oculos.

⁵ Magnus Dominus qui fecit illum, et in sermonibus eius festinavit iter.

⁶ Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, et signum ævi.

⁷ A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione.

⁸ Mensis secundum nomen eius est, crescens mirabiliter in consummatione.

⁹ Vas castrorum in excelsis, in firmamento cœli resplendens gloriose.

¹⁰ Species cœli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus.

¹¹ In verbis sancti stabunt ad iudicium, et non deficient in vigiliis suis.

¹² Vide arcum, et benedic eum, qui fecit illum: valde speciosus est in
splendore suo.

¹³ Gyravit cœlum in circuitu gloriæ suæ, manus Excelesi aperuerunt illum.

¹⁴ Imperio suo acceleravit nivem, et accelerat coruscationes emittere iudicii sui.

¹⁵ Propterea aperti sunt thesauri, et evolaverunt nebulae sicut aves.

¹⁶ In magnitudine sua posuit nubes, et confracti sunt lapides grandinis.

¹⁷ In conspectu eius commovebuntur montes, et in voluntate eius aspirabit Notus.

¹⁸ Vox tonitrii eius verberabit terram, tempestas aquilonis, et congregatio
spiritus:

¹⁹ et sicut avis deponens ad sedendum, aspergit nivem, et sicut locusta demergens
descensus eius.

- ²⁰ Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus. et super imbre eius expavescat cor.
- ²¹ Gelu sicut salem effundet super terram: et dum gelaverit, fiet tamquam ^{et in terra,} cæcumina tribuli.
- ²² Frigidus ventus aquilo flavit, et gelavit crystallus ab aqua.
super omnem congregationem aquarum requiescat, et sicut lorica induet se aquis.
- ²³ Et devorabit montes, et exuret desertum. et extinguet viride, sicut igne.
- ²⁴ Medicina omnium in festinatione nebulæ: et ros obvians ab ardore venienti humilenti efficiet eum.
- ²⁵ In sermone eius siluit ventus, et cogitatione sua placavit abyssum, et plantavit in illa Dominus insulas.
- ²⁶ Qui navingant mare, enarrant pericula eius: et audientes auribus nostris admirabimur.
- ²⁷ Illic præclara opera, et mirabilia: varia bestiarum genera, et omnium pecorum, et creatura belluarum.
- ²⁸ Propter ipsum confirmatus est itineris finis, et in sermone eius composita sunt omnia.
- ²⁹ Multa dicemus, et deficiemus in verbis; consummatio autem sermonum, ipse ^{inenarrabilis est.}
- ³⁰ Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua.
- ³¹ Terribilis Dominus, et magnus vehementer, et mirabilis potentia ipsius.
- ³² Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, supervalebit enim adhuc, et admirabilis magnificentia eius.
- ³³ Benedicentes Dominum, exalte illum quantum potestis: maior enim est omni laude.
- ³⁴ Exaltantes eum replemini virtute. ne laboreatis: non enim comprehendetis.
- ³⁵ ^aQuis videbit eum, et enarrabit? et quis magnificabit eum sicut est ab initio?
- ³⁶ Multa absecunda sunt maiora his: pauca enim vidimus operum eius.
- ³⁷ Omnia autem Dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam.

II. Laus Dei in historia, 44, 1—50, 23.

1. Gloria Dei in patribus generatim, 44, 1—15.

- ^{44.} ¹ Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua.
- ² Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a sæculo.
- ³ Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute,
et prudentia sua prædicti, nunciantes in prophetis dignitatem prophetarum,
- ⁴ et imperantes in præsenti populo, et virtute prudentiæ populis sanctissima verba.
- ⁵ In peritia sua requirentes modos musicos, et narrantes carmina scripturarum.
- ⁶ Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes: pacificantes in domibus suis.
- ⁷ Omnes isti in generationibus gentis suæ gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus.
- ⁸ Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum:
- ⁹ et sunt quorum non est memoria: perierunt quasi qui non fuerint:
et nati sunt, quasi non nati, et filii ipsorum cum ipsis.
- ¹⁰ Sed illi viri misericordiae sunt. quorum pietates non defuerunt:
- ¹¹ cum semine eorum permanent bona, ¹² hereditas sancta nepotes eorum,
et in testamentis stetit semen eorum: ¹³ et filii eorum propter illos
usque in æternum manent: semen eorum et gloria eorum non derelinquetur.
- ¹⁴ Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivit in generationem et generationem.
- ¹⁵ Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nunciet ecclesia.

In patribus
gloria Dei
resplendet.

2. Gloria Dei in patribus ante Moysen, 44, 16—26.

In Henoche ¹⁶ a Henoeh placuit Deo, et translatus est in paradisum, ut det gentibus poenitentiam.
 et Noe,
 (cf. 49,
 16—19) ¹⁷ b Noe inventus est perfectus, iustus, et in tempore iracundiae factus est reconciliatio.

¹⁸ Ideo dimissum est reliquum terrae. cum factum est diluvium.

¹⁹ c Testamenta sæculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro.

in Abraham, ²⁰ d Abraham magnus pater multitudinis gentium, et non est inventus similis illi in gloria:

qui conservavit legem Excelesi, et fuit in testamento eum illo.

²¹ e In carne eius stare fecit testamentum, et in tentatione inventus est fidelis.

²² Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua,
 crescere illum quasi terræ cunulum, ²³ et ut stellas exaltare semen eius,
 et hereditare illos a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos terræ.

in Isaac
 et Iacob. ²⁴ Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham patrem eius. ²⁵ Benedictionem omnium Gentium dedit illi Dominus,
 et testamentum confirmavit super caput Iacob. ²⁶ Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem,
 et divisit illi partem in tribubus duodecim.

3. Gloria Dei in Moyse, Aaron et Phinees, 44, 27—45, 31.

In Moyse, ²⁷ Et conservavit illi homines misericordiae. invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

^{45.} ¹ Dilectus ^gDeo, et hominibus Moyses: cuius memoria in benedictione est.

² Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit eum in timore inimicorum,

et in verbis suis monstrabat placavit. ³ h Glorificavit illum in conspectu regum, et iussit illi coram populo suo, et ostendit illi gloriam suam.

⁴ i In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum, et elegit eum ex omni carne.

⁵ Audivit enim eum, et vocem ipsius, et induxit illum in nubem.

⁶ Et dedit illi coram præcepta, et legem vite et disciplinæ, docere Iacob testamentum suum, et iudicia sua Israel.

in Aaron, ⁷ Excelsum fecit Aaron fratrem eius, et similem sibi de tribu Levi:

⁸ statuit ei testamentum æternum, et dedit illi sacerdotium gentis:

et beatificavit illum in gloria, ⁹ et circumcinxit eum zona gloriae,

et induit eum stolam gloriae, et coronavit eum in vasis virtutis. ¹⁰ Circum-

pedes, et femoralia, et humerale posuit ei,

et cinctus tintinnabulis aureis plurimis in gyro.

¹¹ k dare sonitum in incessu suo. auditum facere sonitum in templo in memoriam filii gentis sue.

¹² Stolam sanctam, auro, et hyacinthro, et purpura, opus textile, viri sapientis, iudicio et veritate prædicti: ¹³ torto ecco opus artificis,

gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum Israel.

¹⁴ Corona aurea super mitram eius expressa signo sanctitatis, et gloria honoris: opus virtutis, et desideria oculorum ornata.

¹⁵ Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. ¹⁶ Non est induitus illa alienigena aliquis,

sed tantum filii ipsius soli, et nepotes eius per omne tempus.

¹⁷ Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie.

^{44, 16} aGn 5, 24; Hbr 11, 5. — ¹⁷ bGn 6, 9; 7, 1; Hbr 11, 7. — ¹⁹ cGn 9, 9. — ²⁰ dGn 12, 2; 15, 5. — ²¹ eGn 17, 10; Gal 3, 6. — ^fGn 22, 1. — ^{45, 1} gEx 11, 3. — ³ hEx 6, 7 s. — ⁴ iNm 12, 3, 7. — ¹¹ kEx 28, 35.

¹⁸ aComplevit Moyses manus eius, et unxit illum oleo sancto.

¹⁹ Factum est illi in testamentum æternum, et semini eius sicut dies cæli, fungi sacerdotio, et habere laudem, et glorificare populum suum in nomine eius.

²⁰ Ipsum elegit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo, incensum, et bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo:

²¹ et dedit illi in præceptis suis potestatem, in testamentis iudiciorum, docere Iacob testimonia, et in lege sua lucem dare Israel.

²² bQuia contra illum steterunt alieni, et propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto,

qui erant cum Dathan et Abiron, et congregatio Core in iracundia.

²³ Videlicet Dominus Deus, et non placuit illi, et consumpti sunt in impetu iracundiæ.

²⁴ Feeit illis monstra, et consumpsit illos in flamma ignis.

²⁵ Et addidit Aaron gloriam, et dedit illi hereditatem, et primitias frugum terræ divisit illi. ²⁶ Panem ipsis in primis paravit in satietatem:

nam et sacrificia Domini edent, quæ dedit illi, et semini eius.

²⁷ Ceterum in terra gentes non hereditabit, et pars non est illi in gente: ipse est enim pars eius, et hereditas.

²⁸ cPhinees filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini: ^{in Phinees.}

²⁹ et stare in reverentia gentis: in bonitate et alacritate animæ suæ placuit Deo pro Israel.

³⁰ Ideo statuit illi testamentum pacis, principem sanctorum et gentis suæ, ut sit illi et semini eius sacerdotii dignitas in æternum.

³¹ Et testamentum David regi filio Iessæ de tribu Iuda, hereditas ipsi et semini eius, ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia, ne abolerentur bona ipsorum, et gloriam ipsorum in gentem eorum æternam fecit.

4. Gloria Dei in patribus usque ad Davida, 46, 1—23.

46. ¹ Fortis in bello Iesus Nave successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum, ² maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut conquereretur hereditatem Israel.

In Iosue

³ Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, et iactando contra civitates romphæas?

⁴ Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse Dominus perduxit:

⁵ dAn non in iracundia eius impeditus est sol, et una dies facta est quasi duo?

⁶ Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, et audivit illum magnus et sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valde fortis.

⁷ Impetum fecit contra gentem hostilem, et in descensu perdidit contrarios, ⁸ ut cognoscant Gentes potentiam eius,

quia contra Deum pugnare non est facile. Et securus est a tergo potentis:

⁹ eEt in diebus Moysi misericordiam fecit ipse, et Caleb filius Iephone, stare contra hostem, et prohibere gentem a peccatis, et perfringere mormur malitiæ.

et Caleb,

¹⁰ Et ipsi duo constituti, a periculo liberati sunt a numero sexcentorum millium peditum,

inducere illos in hereditatem, in terram, quæ manat lac et mel.

¹¹ Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem, et usque in senectutem permansit illi virtus,

ut ascenderet in excelsum terræ locum, et semen ipsius obtinuit hereditatem:

¹² ut viderent omnes filii Israel quia bonum est obsequi sancto Deo.

¹⁸ aLv 8, 12. — ²² bNm 16, 1. — ²⁸ cNm 25, 7; 1 Mec 2, 54. — **46**, 5 ^dIos 10, 14. —

⁹ eNm 14, 6.

in iudicibus.¹³ Et indicees singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor:
qui non aversi sunt a Domino, ¹⁴ ut sit memoria illorum in benedictione.
et ossa eorum pullulent de loco suo, ¹⁵ et nomen eorum permaneat in
æternum. permanens ad filios illorum, sanctorum virorum gloria.

in Samuele. ¹⁶ Dilectus a Domino Deo suo Samuel propheta Domini, renovavit imperium,
et unxit principes in gente sua.

¹⁷ In lege Domini congregationem iudicavit, et vidit Deus Iacob,
et in fide sua probatus est propheta. ¹⁸ Et cognitus est in verbis suis fidelis,
quia vidit Deum lucis:

¹⁹ et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hostes circumstantes
undique in oblatione agni inviolati.

²⁰ Et intonuit de cœlo Dominus, et in sonitu magno auditam fecit vocem suam.

²¹ et contrivit principes Tyriorum, et omnes duces Philisthiim:

²² et ante tempus finis vitæ suæ et sæculi, testimonium præbuit in conspectu
Domini, et Christi.

pecunias et usque ad calceamenta ab omni carne non accepit, et non
accusavit illum homo.

²³ Et post hoc dormivit, et notum fecit regi, et ostendit illi finem vitæ suæ,
et exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

5. Gloria Dei in Nathan, Davide et Salomone, 47, 1—25.

In Nathan et Davide, ^{47.} ¹ Post hæc surrexit Nathan propheta in diebus David.
² Et quasi adeps separatus a carne, sic David a filii Israel.
³ bCum leonibus lusit quasi cum agnis: et in ursis similiter fecit sicut in agnis
ovium in iuventute sua.

⁴ cNumquid non occidit gigantem, et abstulit opprobrium de gente?

⁵ In tollendo manum, saxo fundæ deiecit exultationem Goliæ:

⁶ nam invocavit Dominum omnipotentem, et dedit in dextera eius
tollere hominem fortè in bello, et exaltare cornu gentis suæ.

⁷ ^aSic in decem millibus glorificavit eum, et laudavit eum in benedictionibus
Domini in offerendo illi coronam gloriæ:

⁸ contrivit enim inimicos undique, et extirpavit Philisthiim contrarios usque
in hodiernum diem: contrivit cornu ipsorum usque in æternum.

⁹ In omni opere dedit confessionem Sancto, et Excelso in verbo gloriæ.

¹⁰ De omni corde suo laudavit Dominum, et dilexit Deum, qui fecit illum: et
dedit illi contra inimicos potentiam:

¹¹ Et stare fecit cantores contra altare, et in sono eorum dulces fecit modos.

¹² et dedit in celebrationibus decus, et ornavit tempora usque ad consummatio
nem vitæ,

ut laudarent nomen sanctum Domini, et amplificarent mane Dei sanctitatem.

¹³ ^cDominus purgavit peccata ipsius, et exaltavit in æternum cornu eius:
et dedit illi testamentum regni, et sedem gloriæ in Israel.

in Salomone prius sapiente, ¹⁴ Post ipsum surrexit filius sensatus, et propter illum deiecit omnem potentiam
inimicorum.

¹⁵ ^fSalomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit Deus omnes hostes.
ut conderet domum in nomine suo, et pararet sanctitatem in sempiternum:
quemadmodum eruditus es in iuventute tua. ¹⁶ ^gEt impletus es, quasi flumen.
sapientia.

et terram retexit anima tua. ¹⁷ Et replesti in comparationibus ænigmata:
ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, et dilectus es in pace tua.

¹⁸ In cantilenis, et proverbii, et comparationibus, et interpretationibus miratæ
sunt terræ,

^{47, 1} a2 Sm 12, 1. — ³ b1 Sm 17, 34. — ⁴ c1 Sm 17, 49. — ⁷ d1 Sm 18, 7. — ¹³ e2 Sm
12, 13. — ¹⁵ f1 Rg 3, 1. — ¹⁶ g1 Rg 4, 31.

¹⁹ et in nomine Domini Dei, cui est cognomen, Deus Israel.
²⁰ aCollegisti quasi aurichalcum aurum, et ut plumbum complesti argentum,
²¹ et inclinasti femora tua mulieribus: potestatem habuisti in corpore tuo, ^{sed postea} stulto.
²² dedisti maeulum in gloria tua, et profanasti semen tuum
 inducere iracundiam ad liberos tuos, et incitari stultitiam tuam,
²³ ut faceres imperium bipartitum, ^bet ex Ephraim imperare imperium durum.
²⁴ Deus autem non derelinquet misericordiam suam, et non corrumpet, nec
 delebit opera sua,
 neque perdet a stirpe nepotes electi sui: et semen eius, qui diligit Dominum,
 non corrumpet.
²⁵ Dedit autem reliquum Iacob, et David de ipsa stirpe.

6. Gloria Dei in patribus usque ad exsilium, 47, 26—49, 12.

²⁶ Et finem habuit Salomon cum patribus suis. ²⁷ Et dereliquit post se de semine suo, gentis stultitiam, ²⁸ et imminutum a prudentia, Roboam, qui avertit gentem ^{Inter posteros Salomonis} consilio suo:
²⁹ et Ieroboam filium Nabat, qui peccare fecit Israel, et dedit viam peccandi Ephraim,
 et plurima redundaverunt peccata ipsorum. ³⁰ Valde averterunt illos a terra sua.
³¹ Et quæsivit omnes nequitias usque dum perveniret ad illos defensio, et ab omnibus peccatis liberavit eos.

48. ¹ Et ^dsurrexit Elias propheta, quasi ignis, et verbum ipsius quasi facula ^{in Eliia,} ardebat.

² Qui induxit in illos famem, et irritantes illum invidia sua pauci facti sunt. non enim poterant sustinere præcepta Domini.

³ eVerbo Domini continuuit cælum, et deiecit de cælo ignem ter.

⁴ sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter sic gloriari tibi?

⁵ fQui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo Domini Dei.

⁶ Qui deieci reges ad perniciem, et confregisti facile potentiam ipsorum, et gloriosos de lecto suo.

⁷ Qui audis in Sina iudicium, et in Horeb iudicia defensionis.

⁸ Qui ungis reges ad pœnitentiam, et prophetas facis successores post te.

⁹ gQui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum.

¹⁰ Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini:

^hconciliare cor patris ad filium, et restituere tribus Iacob.

¹¹ Beati sunt, qui te viderunt, et in amicitia tua decorati sunt.

¹² nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum.

¹³ iElias quidem in turbine tectus est, et in Eliseo completus est spiritus eius: ^{in Eliseo,} in diebus suis non pertinuit principem, et potentia nemo vicit illum.

¹⁴ nec superavit illum verbum aliquod ^ket mortuum prophetavit corpus eius.

¹⁵ In vita sua fecit monstra, et in morte miracula operatus est.

¹⁶ In omnibus istis non pœnituit populus, et non recesserunt a peccatis suis usque dum electi sunt de terra sua, et dispersi sunt in omnem terram:

¹⁷ et relicta est gens per pauca, et princeps in domo David.

¹⁸ Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo: alii autem multa comuniserunt peccata.

¹⁹ Ezechias munivit civitatem suam, et induxit in medium ipsius aquam, ^{in Ezechias} et fodit ferro rupem, et ædificavit ad aquam puteum.

²⁰ a1 Rg 10, 27. — 23 b1 Rg 12, 16. — 29 c1 Rg 12, 28. — 48, 1 d1 Rg 17, 1. — 3 e1 Rg 18; 2 Rg 1. — 5 f1 Rg 17, 22. — 9 g2 Rg 2, 11. — 10 hMal 4, 6. — 13 i2 Rg 2, 11. — 14 k2 Rg 13, 21.

²⁰ ^aIn diebus ipsius ascendit Sennacherib, et misit Rabsacen, et sustulit manum suam contra illos,

et extulit manum suam in Sion, et superbus factus est potentia sua.

²¹ Tunc mota sunt corda, et manus ipsorum: et doluerunt quasi parturientes mulieres.

²² Et invocaverunt Dominum misericordem, et expandentes manus suas, extulerunt ad cælum: et sanctus Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum.

²³ Non est commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit eos in manu Isaiae sancti prophetæ.

²⁴ ^bDeiecit castra Assyriorum, et contrivit illos Angelus Domini.

²⁵ nam fecit Ezechias quod placuit Deo, et fortiter ivit in via David patris sui, quam mandavit illi Isaías propheta magnus, et fidelis in conspectu Dei.

²⁶ ^cIn diebus ipsius retro rediit Sol, et addidit regi vitam.

²⁷ Spiritu magno vidit ultima, et consolatus est lugentes in Sion.

Usque in sempiternum ²⁸ ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

et Isaia,

in Iosia, **49.** ¹ Memoria ^dIosiae in compositionem odoris facta opus pigmentarii.

² In omni ore quasi mel induleabitur eius memoria, et ut musica in convivio vini.

³ Ipse est directus divinitus in poenitentiam gentis, et tulit abominationes impietatis.

⁴ Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, et in diebus peccatorum corroboravit pietatem.

in Ieremia, ⁵ Praeter David, et Ezechiam, et Iosiam, omnes peccatum commiserunt:

⁶ nam reliquerunt legem Altissimi reges Iuda, et contempserunt timorem Dei.

⁷ Dederunt enim regnum suum aliis, et gloriam suam alienigenæ genti.

⁸ ^eIncenderunt electam sanctitatis civitatem, et desertas fecerunt vias ipsius in manu Ieremie. ⁹ Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris consecratus est propheta,

everttere, et eruere, et perdere, et iterum aedificare, et renovare.

in Ezechiele, ¹⁰ ^fEzechiel qui vidit conspectum gloriae, quam ostendit illi in curru Cherubim.

¹¹ Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefacere illis, qui ostenderunt rectas vias.

in duodecim ¹² Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo: propheticis.

nam corroboraverunt Iacob, et redemerunt se in fide virtutis.

7. Gloria Dei in patribus post exsilium, 49, 13—50, 23.

In Zoro-¹³ ^gQuomodo amplificemus Zorobabel? nam et ipse quasi signum in dextera manu, babel, Iesu Nehemia,¹⁴ ^hsic et Iesum filium Iosedec? qui in diebus suis aedificaverunt domum,

et exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam sempiternam.

¹⁵ Et Nehemias in memoria multi temporis, qui erexit nobis muros eversos, et stare fecit portas et seras, qui erexit domos nostras.

in Henoch, ¹⁶ Nemo natus est in terra qualis Henoch: nam et ipse receptus est a terra Joseph.

Seth, Sem, ¹⁷ ⁱNeque ut Joseph, qui natus est homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, Adam.

(ad 44.) ^jrector fratrum, stabilimentum populi:

16—26) ¹⁸ et ossa ipsius visitata sunt, et post mortem prophetaverunt.

¹⁹ ^kSeth, et Sem apud homines gloriam adepti sunt: et super omnem animam in origine Adam.

in Simone sacerdote **50.** ¹ Simon ^lOniae filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsi domum, magnus.

20 ^{a2} Rg 18, 13. — 24 ^{b2} Rg 19, 35; Tob 1, 21; Is 37, 36; 1 Mec 7, 41; 2 Mec 8, 19. —

²⁶ ^{c2} Rg 20, 11; Is 38, 8. — **49.** ¹ ^{d2} Rg 22, 1. — 8 ^{e2} Rg 25, 9. — 10 ^fEz 1, 4. — 13 ^gEsr 3, 2; Agg 1, 2. — 14 ^hZach 3, 1. — 17 ⁱGn 41, 40; 42, 3; 45, 5; 50, 20. — 19 ^kGn 4, 25; 5, 31. — **50.** ¹ ^l Mec 12, 7; 2 Mec 3; 4.

- ² Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex ædificatio et excelsi parietes templi.
- ³ In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum, et quasi mare adimpti sunt supra modum.
- ⁴ Qui curavit gentem suam, et liberavit eam a perditione.
- ⁵ Qui prævaluuit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis: et ingressum domus, et atrii amplificavit.
- ⁶ Quasi stella matutina in medio nebulæ, et quasi luna plena in diebus suis lucet.
- ⁷ Et quasi Sol refulgens, sic ille effusit in templo Dei. ⁸ Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, et quasi flos rosarum in diebus vernis, et quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, et quasi thus redolens in diebus æstatis. ⁹ Quasi ignis effulgens, et thus ardens in igne.
- ¹⁰ Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso.
- ¹¹ Quasi oliva pullulans, et cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, et vestiri eum in consummationem virtutis.
- ¹² In ascensu altaris sancti, gloriam dedit sanctitatis amictum.
- ¹³ In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, et ipse stans iuxta aram. Et circa illum corona fratrum: quasi plantatio cedri in monte Libano.
- ¹⁴ sic circa illum steterunt quasi rami palmæ, et omnes filii Aaron in gloria sua.
- ¹⁵ Oblatio autem Domini in manibus ipsorum, eoram omni synagoga Israel: et consummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelsi regis
- ¹⁶ porrexit manum suam in libatione, et libavit de sanguine uvæ.
- ¹⁷ Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi.
- ¹⁸ Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt, et auditam fecerunt vocem magnam in memoriam eorum Deo.
- ¹⁹ Tunc omnis populus simul properaverunt, et ceciderunt in faciem super terram, adorare Dominum Deum suum, et dare preces omnipotenti Deo excelso.
- ²⁰ Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, et in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus.
- ²¹ Et rogavit populus Dominum excelsum in prece, usquedum perfectus est honor Domini, et munus suum perfecerunt.
- ²² Tunc descendens, manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israel dare gloriam Deo a labiis suis, et in nomine ipsius gloriari:
- ²³ et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.

Epilogus, 50, 24—51, 38.

1. Conclusio libri, 50, 24—31.

- ²⁴ Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra,
qui auxit dies nostros a ventre matris nostræ, et fecit nobiscum secundum suam misericordiam:
- ²⁵ det nobis iucunditatem cordis, et fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos:
- ²⁶ eredere Israel nobiscum esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis.
- ²⁷ Duas gentes odit anima mea: tertia autem non est gens, quam oderim:
- ²⁸ qui sedent in monte Seir, et Philisthiim, et stultus populus, qui habitat in Sichimis.

- ²⁹ Doctrinam sapientiae et disciplinæ scripsit in codice isto
Iesus filius Sirach Ierosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.
- ³⁰ Beatus, qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.
- ³¹ Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei, vestigium eius est.

Pax Israelis
optatur,

liber
subscrabit
et commen-
datur.

2. Appendix libri, 51, 1—38.

<sup>Gratiarum
actio,</sup> 51. ¹ Oratio Iesu filii Sirach:

- Confitebor tibi Domine rex, et collaudabo te Deum salvatorem meum. ² Con-
fitebor nomini tuo:
quoniam adiutor et protector factus es mihi, ³ et liberasti corpus meum a
perditione,
a laqueo linguæ iniquæ. et a labiis operantium mendacium,
et in conspectu astantium factus es mihi adiutor.
⁴ Et liberasti me secundum multitudinem misericordiae nominis tui a rugien-
tibus, præparatis ad escam,
⁵ de manibus querentium animam meam, et de portis tribulationum quæ circum-
dederunt me:
⁶ a pressura flammæ, quæ circumdedit me, et in medio ignis non sum æstuatus:
⁷ de altitudine ventris inferi, et a lingua coquinata,
et a verbo mendacii, a rege iniquo, et a lingua iniusta:
⁸ laudabit usque ad mortem anima mea Dominum, ⁹ et vita mea appropin-
quans erat in inferno deorsum.
¹⁰ Circumdederunt me undique, et non erat qui adiuvaret. Respiciens eram ad
adiutorium hominum, et non erat.
¹¹ Memoratus sum misericordiae tuæ Domine, et operationis tuæ, quæ a sæculo sunt.
¹² quoniam eruis sustinentes te Domine, et liberas eos de manibus gentium.
¹³ Exaltasti super terram habitationem meam, et pro morte defluente depre-
catus sum.
¹⁴ Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribu-
lationis meæ, et in tempore superborum sine adiutorio.
¹⁵ Laudabo nomen tuum assidue, et collaudabo illud in confessione, et exaudita
est oratio mea.
¹⁶ Et liberasti me de perditione, et eripuisti me de tempore iniquo.
¹⁷ Propterea confitebor, et laudem dicam tibi, et benedicam nomini Domini.
¹⁸ Cum adhuc iunior essem, priusquam oberrarem, quæsivi sapientiam palam
in oratione mea.
¹⁹ Ante templum postulabam pro illa, et usque in novissimis inquiram eam.
Et effloruit tamquam præcox uva. ²⁰ lætatum est cor meum in ea.
Ambulavit pes meus iter rectum, a inventu mea investigabam eam.
²¹ Inclinavi modice aurem meam, et excepti illam. ²² Multam inveni in meipso
sapientiam,
et multum profeci in ea. ²³ Danti mihi sapientiam, dabo gloriam.
²⁴ Consiliatus sum enim ut facerem illam: zelatus sum bonum, et non confundar.
²⁵ Collectata est anima mea in illa, et in faciendo eam confirmatus sum.
²⁶ Manus meas extendi in altum, et insipientiam eius luxi.
²⁷ Animam meam direxi ad illam, et in agnitione inveni eam.
²⁸ Possedi cum ipsa cor ab initio: propter hoc non derelinquier.
²⁹ Venter meus conturbatus est querendo illam: propterea bonam possidebo
possessionem.
³⁰ Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: et in ipsa laudabo eum.
³¹ Appropiate ad me indocti, et congregate vos in domum disciplinæ.
³² quid adhuc retardatis? et quid dicitis in his? animæ vestre sitiunt vehementer.
³³ Aperui os meum, et locutus sum: Comparate vobis sine argento,
³⁴ et collum vestrum subiicite iugo, et suscipiat anima vestra disciplinam: in
proximo est enim invenire eam.
³⁵ Videte oculis vestris quia modicum laboravi, et inveni mihi multam requiem.
³⁶ Assumite disciplinam in multo numero argenti, et copiosum aurum possidete in ea.
³⁷ Lætetur anima vestra in misericordia eius, et non confundemini in laude ipsius.
³⁸ Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit vobis mercedem vestram in
tempore suo.

PROPHETIA ISAIE.

PARS PRIOR.

Comminationes Isaiæ prophetæ, 1, 1—39, 8.

I. Vaticinia de Iuda et Ierusalem. 1, 1—12, 6.

1. De sceleribus populi et iudicio Domini, 1, 1—31.

1. ¹ Visio Isaiæ filii Amos, quam vidit super Iudam et Ierusalem in diebus ^{Inscriptio;} Oziæ, Ioathan, Achaz, et Ezechiae regum Iuda.

2 Audite cœli, et auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est.
Filios enutrivi, et exaltavi: ipsi autem spreverunt me.

Deus ingratitudinem

3 Cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepe Domini sui:
Israel autem me non cognovit. et populus meus non intellexit.

4 Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate,
semini nequam, filiis sceleratis:
dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel,
abalienati sunt retrorsum.

et propheta
insipientiam
populi
lamentatur,

5 Super quo percutiam vos ultra. addentes prævaricationem?
omne caput languidum. et omne cor mœrens.

6 A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas:
vulnus, et livor, et plaga tumens,
non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.

7 ^aTerra vestra deserta, civitates vestræ succensæ igni:
regionem vestram coram vobis alieni devorant, et desolabitur sicut in vastitate
hostili.

8 Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea,
et sicut tugurium in cucumerario, et sicut civitas, quæ vastatur.

9 ^bNisi Dominus exercituū reliquisset nobis semen,

^cquasi Sodoma fuissemus, et quasi Gomorrah similes essemus.

10 Audite verbum Domini principes Sodomorum,
percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorrhæ.

propheta
malum et
bonum
cultum
exponit,

11 ^dQuo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus?
plenus sum. holocausta arietum, et adipem pinguium, et sanguinem vitulorum.
et agnorum, et hircorum nolui.

12 Cum veniretis ante conspectum meum, quis quæsivit hæc de manibus vestris,
ut ambularetis in atriis meis?

13 ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi.
Neomeniam. et sabbatum, et festivitates alias non feram, iniqui sunt cœtus
vestri:

14 calendas vestras, et sollemnitates vestras, odivit anima mea:
facta sunt mihi molesta. laboravi sustinens.

15 Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis:
et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam:

^emanus enim vestræ sanguine plenæ sunt. ^fLavamini, mundi estote,
auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis:

1, 7 ^aInf 5, 6. — 9 ^bRom 9, 29. — ^cGn 19, 24. — 11 ^dJr 6, 20; Am 5, 22. — 15 ^eInf 59, 3. — 16 ^f1 Ptr 3, 11.

- quiescite agere perverse, ¹⁷ discite benefacere:
 quærите iudicium, subvenite oppresso.
 indicate pupillo, defendite viduam.
- ¹⁸ Et venite, et arguite me, dicit Dominus:
 si fuerint peccata vestra ut coceinum, quasi nix dealbabuntur:
 et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.
- ¹⁹ Si volueritis, et audieritis me, bona terrae comedetis.
- ²⁰ Quod si nolueritis, et me ad iracundiam provocaveritis: gladius devorabit vos,
 quia os Domini locutum est.
- inquinatis ²¹ Quomodo facta est meretrix civitas fidelis, plena iudicii?
 iustitia habitavit in ea, nunc autem homicidæ.
- ²² Argentum tuum versum est in scoriā: vinum tuum mistum est aqua.
- ²³ Principes tui infideles, socii furum:
 omnes diligunt munera, sequuntur retributions.
- ^aPupillo non iudicant: et causa viduæ non ingreditur ad illos.
- ²⁴ Propter hoc ait Dominus Deus exercituum fortis Israel:
 Heu, consolabor super hostibus meis, et vindicabor de inimicis meis.
- ²⁵ Et convertam manum meam ad te,
 et excoquam ad purum scoriā tuā, et auferam omne stannum tuum.
- ²⁶ Et restituam indices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus:
 post hæc vocaberis civitas iusti, urbs fidelis.
- ²⁷ Sion in iudicio redimetur, et reducent eam in iustitia:
- ²⁸ et conteret scelestos, et peccatores simul: et qui dereliquerunt Dominum,
 consumentur.
- ²⁹ Confundentur enim ab idolis, quibus sacrificaverunt: et erubescetis super
 hortis, quos elegeratis,
- ³⁰ cum fueritis velut quercus defluentibus foliis, et velut hortus absque aqua.
- ³¹ Et erit fortitudo vestra, ut favilla stupræ, et opus vestrūm quasi scintilla:
 et succendetur utrumque simul, et non erit qui extinguat.

2. De pœna iniquorum et gloria probatorum, 2, 1—4, 6.

Inscriptio: ² Verbum, quod vidit Isaías, filius Amos, super Iuda et Ierusalem.

- Sion regia mundi futura ² bEt erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium,
 et elevabitur super colles,
 et fluent ad eum omnes gentes. ³ Et ibunt populi multi, et dicent:
 Venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob,
 et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius:
 quia de Sion exhibet lex, et verbum Domini de Ierusalem.
- ⁴ Et indicabit Gentes, et arguet populos multos:
 et conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falees:
 non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium.
- ⁵ Domus Iacob venite, et ambulemus in lumine Domini
- iudicatis viris superbis, ⁶ Proiecisti enim populum tuum, domum Iacob:
 quia repleti sunt ut olim, et augures habuerunt ut Philisthiim,
 et pueris alienis adhæserunt.
- ⁷ Repleta est terra argento et auro: et non est finis thesaurorum eius:
⁸ et repleta est terra eius equis: et innumerabiles quadrigæ eius.
 Et repleta est terra eius idolis:
 opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum.
- ⁹ Et incurvavit se homo, et humiliatus est vir:
 ne ergo dimittas eis.
- ¹⁰ Ingredere in petram, et abseondere in fossa humo
 a facie timoris Domini, et a gloria maiestatis eius.

²³ ^aIr 5, 28. — ² ^bMch 4, 1.

- ¹¹ Oculi sublimes hominis humiliati sunt, et incurvabitur altitudo virorum: exaltabitur autem Dominus solus in die illa.
- ¹² Quia dies Domini exerceitum super omnem superbun, et excelsum, et super omnem arrogantem: et humiliabitur.
- ¹³ Et super omnes cedros Libani sublimes, et erectas, et super omnes quercus Basan.
- ¹⁴ Et super omnes montes excelsos, et super omnes colles elevatos.
- ¹⁵ Et super omnem turrim excelsam, et super omnem murum munitum,
- ¹⁶ et super omnes naves Tharsis, et super omne, quod visu pulchrum est.
- ¹⁷ Et incurvabitur sublimitas hominum, et humiliabitur altitudo virorum, et elevabitur Dominus solus in die illa: ¹⁸ et idola penitus conterentur:
- ¹⁹ aet introibunt in speluncas petrarum, et in voragine terræ
a facie formidinis Domini, et a gloria maiestatis eius,
cum surrexerit percutere terram.
- ²⁰ In die illa proiicit homo idola argenti sui, et simulachra auri sui, quæ fecerat sibi ut adoraret, talpas et vespertiliones.
- ²¹ Et ingredietur scissuras petrarum, et in cavernas saxorum a facie formidinis Domini, et a gloria maiestatis eius.
cum surrexerit percutere terram.
- ²² Quiescite ergo ab homine, eius spiritus in naribus eius est, quia excelsus reputatus est ipse.

3. ¹ Ecce enim dominator Dominus exercitum auferet a Ierusalem, et a Iuda ^{ablatis dominantibus malis,} validum et fortē,
omne robur panis, et omne robur aquæ:
² fortē, et virum bellatorem, iudicem, et prophetam, et ariolum, et senem:
³ Principem super quinquaginta, et honorabilem vultu, et consiliarium, et sapientem de architectis, et prudentem eloquii mystici.
- ⁴ Et dabo pueros principes eorum, et effeminati dominabuntur eis.
- ⁵ Et irruet populus, vir ad virum, et unusquisque ad proximum suum: tumultuabitur puer contra senem, et ignobilis contra nobilem.
- ⁶ Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina autem hæc sub manu tua.
- ⁷ Respondebit in die illa, dicens: Non sum medicus, et in domo mea non est panis, neque vestimentum: nolite constituere me principem populi.
- ⁸ Ruit enim Ierusalem, et Iudas concidit:
quia lingua eorum et adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos maiestatis eius.
- ⁹ Agnitio vultus eorum respondit eis: et peccatum suum quasi Sodoma prædicaverunt, nec absconderunt:
vae animæ eorum, quoniam redditæ sunt eis mala.
- ¹⁰ Dicite iusto quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet.
- ¹¹ Vae impio in malum: retributio enim manuum eius fiet ei.
- ¹² populum meum exactores sui spoliaverunt, et mulieres dominatæ sunt eis. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, et viam gressuum tuorum dissipant.
- ¹³ Stat ad iudicandum Dominus, et stat ad iudicandos populos.
- ¹⁴ Dominus ad iudicium veniet cum semibus populi sui, et principibus eius: vos enim depasti estis vineam, et rapina pauperis in domo vestra.
- ¹⁵ Quare atteritis populum meum, et facies pauperum commolitis, dicit Dominus Deus exercitum?

- ¹⁶ Et dixit Dominus: Pro eo quod elevatæ sunt filiæ Sion, et ambulaverunt extento collo, et nutibus oculorum ibant,

punitis
mulieribus
se ostenditibus,

et plaudebant, ambulabant, pedibus suis, et composito gradu incedebant:
¹⁷ Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, et Dominus crinem earum nudabit.

¹⁸ In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, et lunulas, ¹⁹ et torques, et monilia, et armillas, et mitras, ²⁰ et discriminalia, et periselidas, et murenulas, et olfactoriola, et inaures, ²¹ et annulos, et gemmas in fronte pendentes, ²² et mutatoria, et palliolas, et linteamina, et acus, ²³ et specula, et sindones, et vittas, et theristra.

²⁴ Et erit pro suavi odore fector, et pro zona funieulus,
 et pro erisanti crine calvitium, et pro fascia pectorali cilicum.

²⁵ Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, et fortes tui in prælio.

²⁶ Et moerebunt atque lugebunt portæ eius, et desolata in terra sedebit.

4. ¹ Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa, dicentes:
 Panem nostrum comedemus, et vestimentis nostris operiemur:
 tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum.

glorificatis
hominibus
in Sion
residuis.
² In die illa erit germen Domini in magnificentia, et gloria, et fructus terræ
 sublimis, et exultatio
 his, qui salvati fuerint de Israel.

³ Et erit: Omnis qui relictus fuerit in Sion, et residuus in Ierusalem,
 sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem.

⁴ Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, et sanguinem Ierusalem laverit
 de medio eius
 in spiritu iudicii, et spiritu ardoris.

⁵ Et ereabit Dominus super omnem locum Montis Sion, et ubi invocatus est,
 nubem per diem, et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte:
 super omnem enim gloriam protectio.

⁶ Et tabernaculum erit in umbraculum diei ab æstu,
 et in securitatem, et absconzionem a turbine, et a pluvia.

3. De peccatis et castigatione Iudæorum, 5, 1—30.

Per vineam
sterilem
ac diri-
piendam

^{5.} ¹ Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vineæ suæ.

^aVinea facta est dilecto meo in cornu filio olei.

² Et sepivit eam, et lapides elegit ex illa, et plantavit eam electam,
 et aedificavit turrim in medio eius, et toreular extruxit in ea:
 et expectavit ut faceret uvas, et fecit labruseas.

³ Nunc ergo habitatores Ierusalem, et viri Iuda, iudicate inter me et vineam
 meam.

⁴ Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, et non feci ei?
 an quod expectavi ut faceret uvas, et fecit labruseas?

⁵ Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ,
 auferam sepem eius, et erit in direptionem:
 diruam maceriam eius, et erit in conculeationem.

⁶ Et ponam eam desertam: non putabitur, et non fodietur:
 et ascendent vepres et spinæ: et nubibus mandabo ne pluant super eam imbre.

⁷ Vinea enim Domini exercituum domus Israel est: et vir Iuda germen eius
 delectabile:

et expectavi ut faceret iudicium, et ecce iniquitas: et iustitiam, et ecce clamor.

peccata
Iudeorum

⁸ Væ qui coniungitis dominum ad dominum, et agrum agro copulatis
 usque ad terminum loci:

numquid habitabis vos soli in medio terræ?

⁹ In auribus meis sunt hæc, dicit Dominus exercituum.

Nisi domus multæ desertæ fuerint grandes, et pulchræ absque habitatore.

¹⁰ Decem enim iugera vinearum facient lagunculam unam, et triginta modii
 sementis facient modios tres.

- ¹¹ Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam,
et potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis.
- ¹² Cithara, et lyra, et tympanum, et tibia, et vinum in conviviis vestris:
et opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis.
- ¹³ Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam,
et nobiles eius interierunt fame, et multitudine eius siti exaruit.
- ¹⁴ Propterea dilatavit infernus animam suam, et aperuit os suum absque ullo
termino:
et descendant fortes eius, et populus eius, et sublimes, gloriosique eius ad eum.
- ¹⁵ Et incurvabitur homo, et humiliabitur vir, et oculi sublimium deprimentur.
- ¹⁶ Et exaltabitur Dominus exercitum in iudicio, et Deus sanctus sanctificabitur
in iustitia.
- ¹⁷ Et pascentur agni iuxta ordinem suum, et deserta in ubertatem versa advenæ
comedent.
- ¹⁸ Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, et quasi vinculum plaustri
peccatum.
- ¹⁹ Qui dicitis: Festinet, et cito veniat opus eius, ut videamus:
et appropiet, et veniat consilium sancti Israel, et sciemus illud.
- ²⁰ Væ qui dicitis malum bonum, et bonum malum:
ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras:
ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum.
- ²¹ aVæ qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes.
- ²² Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrie-
tatem.
- ²³ Qui iustificatis impium pro muneribus, et iustitiam iusti aufertis ab eo.
- ²⁴ Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis, et calor flammæ exurit;
sic radix eorum quasi favilla erit, et germen eorum ut pulvis ascendet.
Abiecerunt enim legem Domini exercitum, et eloquium sancti Israel blas-
phemaverunt.
- ²⁵ Ideo iratus est furor Domini in populum suum, et extendit manum suam
super eum, atque castigatio nuntiantur.
et percussit cum: et conturbati sunt montes, et facta sunt morticina eorum
quasi sterlus in medio platearum.
In his omnibus non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.
- ²⁶ Et elevabit signum in nationibus procul, et sibilabit ad eum de finibus terræ:
et ecce festinus velociter veniet.
- ²⁷ Non est deficiens, neque laborans in eo: non dormitabit, neque dormiet,
neque solvetur cingulum renum eius, nec rumpetur corrigia calceamenti eius.
- ²⁸ Sagittæ eius acutæ, et omnes arcus eius extenti.
Ungulæ equorum eius ut silex, et rotæ eius quasi impetus tempestatis.
- ²⁹ Rugitus eius ut leonis, rugiet ut catuli leonum:
et frendet, et tenebit prædam: et amplexabitur, et non erit qui eruat.
- ³⁰ Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris:
aspiciemus in terram, et ecce tenebræ tribulationis, et lux obtenebrata est
in caligine eius.

4. De vocatione prophetæ, 6, 1—13.

6. ¹ In anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum: et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum: ² Seraphim stabant super illud: sex alæ uni, et sex alæ alteri: duabus velabant faciem eius, et duabus velabant pedes eius, et duabus volabant. ³ Et clamabant alter ad alterum, et dicebant: ^bSanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercitum, plena est omnis terra gloria eius. ⁴ Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis, et domus repleta est fumo.

Isaias
Dominum
videt,

21 aPr 3, 7; Rom 12, 16. — 6, 3 bApc 4, 8.

a Seraph
mundatur.

⁵ Et dixi: Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, et in medio populi polluta labia habentis ego habito, et regem Dominum exercituum vidi oculis meis. ⁶ Et volavit ad me unus de Seraphim, et in manu eius calculus, quem foreipe tulerat de altari. ⁷ Et tetigit os meum, et dixit: Eece tetigit hoc labia tua, et auferetur iniquitas tua, et peccatum tuum mundabitur.

a Domino
mittitur et
instruitur.

⁸ Et audivi vocem Domini dicentes: Quem mittam? et quis ibit nobis? Et dixi: Eeee ego, mitte me. ⁹ Et dixit: Vade, et dices populo huic: ^aAudite audientes, et nolite intelligere: et videte visionem, et nolite cognoscere. ¹⁰ Exæcta cor populi huius, et aures eius agrava: et oculos eius claudo: ne forte videat oculis suis, et auribus suis audiat, et corde suo intelligat, et convertatur, et sanem eum. ¹¹ Et dixi: Usquequo Domine? et dixit: Donec desolentur civitates absque habitatore, et domus sine homine, et terra relinquetur deserta. ¹² Et longe faciet Dominus homines, et multiplicabitur quæ derelicta fuerat in medio terræ. ¹³ Et adhuc in ea decimatio, et convertetur, et erit in ostensionem sicut terebinthus, et sicut quercus, quæ expandit ramos suos: semen sanctum erit id, quod steterit in ea.

5. De liberatione et punitione Iudæ, 7, 1—9, 7.

Iuda a Syria
et Ephraim
liberabitur
quidem

⁷. ¹ Et ^bfactum est in diebus Achaz filii Ioathan, filii Ozia regis Iuda, ascendit Rasin rex Syriae, et Phacee filius Romelia rex Israel, in Ierusalem, ad præliandum contra eam: et non potuerunt debellare eam. ² Et nunciaverunt domui David, dicentes: Requievit Syria super Ephraim, et commotum est cor eius, et cor populi eius, sicut moventur ligna silvarum a facie venti. ³ Et dixit Dominus ad Isaiam: Egressere in occursum Achaz tu, et qui derelictus est Iasub filius tuus, ad extreum aquæductus piscinæ superioris in via Agri fullonis. ⁴ Et dices ad eum: Vide ut sileas: noli timere, et cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium istorum in ira furoris Rasin regis Syriae, et filii Romeliae: ⁵ eo quod consilium inierit contra te Syria in malum Ephraim, et filius Romeliae, dicentes: ⁶ Ascendamus ad Iudam, et suscitemus eum, et avellamus eum ad nos, et ponamus regem in medio eius filium Tabeel. ⁷ Hæc dicit Dominus Deus: Non stabit, et non erit istud: ⁸ sed caput Syriae Damascus, et caput Damasci Rasin: et adhuc sexaginta et quinque anni, et desinet Ephraim esse populus: ⁹ et caput Ephraim Samaria, et caput Samariae filius Romeliae. Si non credideritis, non permanebitis.

propter
venturum
Em-
manuel,

¹⁰ Et adiecit Dominus loqui ad Aehaz, dicens: ¹¹ Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra. ¹² Et dixit Achaz: Non petam, et non tentabo Dominum. ¹³ Et dixit: Audite ergo domus David: Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis et Deo meo? ¹⁴ Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. ^cEece virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen eius Emmanuel. ¹⁵ Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum, et eligere bonum. ¹⁶ Quia antequam sciat puer reprobare malum, et eligere bonum, derelinquetur terra, quam tu detestaris a facie duorum regum suorum.

at poenas
luct propter
Achaz
incredulam;

¹⁷ Adducet Dominus super te, et super populum tuum, et super domum patris tui dies, qui non venerunt a diebus separationis Ephraim a Iuda cum rege Assyriorum. ¹⁸ Et erit in die illa: Sibilabit Dominus musæ, quæ est in extremo fluminum Ægypti, et api, quæ est in terra Assur. ¹⁹ et venient, et requiescent omnes in torrentibus vallium, et in cavernis petrarum, et in omnibus frutetis, et in universis foraminibus. ²⁰ In die illa radet Dominus in novacula conducta in his, qui trans flumen sunt, in rege Assyriorum, caput et pilos pedum, et barbam universam. ²¹ Et erit in die illa: Nutriet homo vaccam boum, et duas oves, ²² et præ ubertate lactis comedet butyrum: butyrum enim et mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terræ. ²³ Et erit in die illa: Omnis loeus ubi fuerint mille vites, mille argenteis, in spinas et in vepres erunt. ²⁴ Cum sagittis et arcu ingredientur illuc: vepres enim et spinæ erunt in universa terra. ²⁵ Et omnes montes, qui in sareculo sarrientur, non veniet illuc terror spinarum et veprium, et erit in pascua bovis, et in conculcationem pecoris.

⁹ aMt 13, 14; Mc 4, 12; Lc 8, 10; Io 12, 40; Act 28, 26; Rom 11, 8. — ⁷, 1 ^{b2} Rg 16, 5. — ¹⁴ cMt 1, 23; Lc 1, 31.

8. ¹ Et dixit Dominus ad me: Sume tibi librum grandem, et scribe in eo Syria et
stylo hominis: Velociter spolia detrahe, cito prædare. ² Et adhibui mihi testes Ephraim
fideles, Uriam sacerdotem, et Zachariam filium Barachia: ³ et accessi ad prophetis-
sam, et concepit et peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen eius,
Accelera spolia detrahere: Festina prædar. ⁴ Quia antequam sciat puer vocare
patrem suum et matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, et spolia Samariae
coram rege Assyriorum.

⁵ Et adiecit Dominus loqui ad me adhuc, dicens: ⁶ Pro eo quod abiecit populus Iudæi incre-
iste aquas Siloe, quæ vadunt cum silentio, et assumpsit magis Rasin, et filium
Romeliae: ⁷ propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes
et multas, regem Assyriorum, et omnem gloriam eius: et ascendet super omnes
rivos eius, et fluet super universas ripas eius, ⁸ et ibit per Iudam, inundans, et
transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum eius, implens latitudinem
terræ tuæ o Emmanuel. ⁹ Congregamini populi, et vincimini, et audite universæ
procul terræ: confortamini et vincimini, accingite vos et vincimini: ¹⁰ inite con-
silium, et dissipabitur: loquimini verbum et non fiet: quia nobiscum Deus.

¹¹ Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in manu forti erudit me, ne irem
in via populi huius, dicens: ¹² Non dicatis, coniuratio: omnia enim quæ loqui-
tur populus iste, coniuratio est: et timorem eius ne timeatis, neque paveatis.
¹³ Dominum exercituum ipsum sanctificate: ipse pavor vester, et ipse terror vester.
¹⁴ Et erit vobis in sanctificationem. ^aIn lapidem autem offensionis, et in petram
scandali duabus domibus Israel, in laqueum et in ruinam habitantibus Ierusalem.
¹⁵ Et offendent ex eis plurimi, et cadent, et conterentur, et irretientur, et capientur.
¹⁶ Liga testimonium, signa legem in discipulis meis. ¹⁷ Et expectabo Dominum,
qui abscondit faciem suam a domo Iacob, et præstolabor eum. ¹⁸ Ecce ego et
pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum, et in portentum Israel a Domino
exercituum, qui habitat in monte Sion. ¹⁹ Et cum dixerint ad vos: Quærите a py-
thonibus, et a divinis, qui strident in incantationibus suis: Numquid non populus
a Deo suo requiret pro vivis a mortuis? ²⁰ Ad legem magis, et ad testimonium.
Quod si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis matutina lux. ²¹ Et transbit
per eam, corruet, et esuriat: et cum esurierit, irasceretur, et maledicet regi suo, et
Deo suo, et suspiciat sursum. ²² Et ad terram intuebitur, et ecce tribulatio et
tenebræ, dissolutio et angustia, et caligo persequens, et non poterit avolare de
angustia sua.

9. ¹ Primo tempore allevata est Terra Zabulon, et Terra Nephthali: et novissimo in principe
aggravata est via maris trans Iordanem Galilææ Gentium. ^bprincipi
pacis
regnante
lætabuntur.

² Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam:
habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.

³ Multiplicasti gentem, et non magnificasti lætitiam.

Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores
capta præda, quando dividunt spolia.

⁴ Iugum enim oneris eius, et virgam humeri eius,
et sceptrum exactoris eius superasti bsite in die Madian.

⁵ Quia omnis violenta prædatio cum tumultu, et vestimentum mistum sanguine,
erit in combustionem, et cibis ignis.

⁶ PARVULUS enim NATUS est nobis, et filius datus est nobis,
et factus est principatus super humerum eius:
et vocabitur nomen eius, Admirabilis, consiliarius,
Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.

⁷ Multiplicabitur eius imperium, et pacis non erit finis:
super solium David, et super regnum eius sedebit:
ut confirmet illud, et corroboret in iudicio et iustitia,
amodo et usque in sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc.

6. De multatione hostium Iudæ, 9, 8—12, 6.

- Ephraim ab Assyriis multabitur, ⁸ Verbum misit Dominus in Iacob, et cecidit in Israel.
⁹ Et sciet omnis populus Ephraim, et habitantes Samariam in superbia et magnitudine cordis dicentes:
¹⁰ Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus aedificabimus; sycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus.
¹¹ Et elevabit Dominus hostes Rasin super eum, et inimicos eius in tumultum vertet:
¹² Syriam ab oriente, et Philistiam ab Occidente: et devorabunt Israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta:
¹³ et populus non est reversus ad persecutorem se, et Dominum exercitum non inquisierunt.
¹⁴ Et disperdet Dominus ab Israel caput et caudam, incurvantem et refrenantem die una.
¹⁵ Longævus et honorabilis, ipse est caput: et propheta docens mendacium, ipse est cauda.
¹⁶ Et erunt, qui beatificant populum istum, sedueentes: et qui beatificantur, præcipitati.
¹⁷ propter hoc super adolescentulis eius non lætabitur Dominus: et pupillorum eius, et viduarum non miserebitur: quia omnis hypocrita est et nequam, et universum os locutum est stultitiam. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.
¹⁸ Succensa est enim quasi ignis impietas, veprem et spinam vorabit: et succendetur in densitate saltus, et convolvetur superbiam fumi.
¹⁹ In ira Domini exercitum conturbata est terra, et erit populus quasi esca ignis: vir fratri suo non paret.
²⁰ Et declinabit ad dexteram, et esuriet: et comedet ad sinistram, et non saturabitur: unusquisque carnem brachii sui vorabit: Manasses Ephraim, et Ephraim Manassen, simul ipsi contra Iudam.
²¹ In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.
10. ¹ Vae qui condunt leges iniquas: et seribentes, iniustitiam scriperunt:
² ut opprimerent in iudicio pauperes, et vim facerent causæ humilium populi mei: ut essent viduae præda eorum, et pupilos diriperent.
³ Quid facietis in die visitationis, et calamitatis de longe venientis? ad cuius confugietis auxilium? et ubi derelinquetis gloriam vestram,
⁴ ne ineurvemini sub vineculo, et cum interfectis cadatis?
 Super omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.

Assyrii insolentes

⁵ Vae Assur, virga furoris mei et baculus ipse est, in manu eorum indignatio mea.
⁶ Ad gentem fallacem mittam eum, et contra populum furoris mei mandabo illi, ut auferat spolia, et diripiatur prædam, et ponat illum in concileationem quasi lutum platearum.
⁷ Ipse autem non sic arbitrabitur, et cor eius non ita existimabit: sed ad conterendum erit cor eius, et ad internacionem gentium non paucarum.
⁸ Dicet enim:
⁹ Numquid non principes mei simul reges sunt? numquid non ut Chareamis, sic Calano:
 et ut Arphad, sic Emath? numquid non ut Damascus, sic Samaria?
¹⁰ Quomodo invenit manus mea regna idoli, sic et simulachra eorum de Jerusalem, et de Samaria.
¹¹ Numquid non sicut feci Samariæ et idolis eius, sic faciam Ierusalem et simulachris eius?
¹² Et erit: cum impleverit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, et in Ierusalem, visitabo super fructum magnifici cordis regis ^aAssur, et super gloriam altitudinis oculorum eius. ¹³ Dixit enim:

- In fortitudine manus meæ feci, et in sapientia mea intellexi:
 et abstuli terminos populorum, et principes eorum deprædatus sum,
 et detraxi quasi potens in sublimi residentes.
- ¹⁴ Et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum:
 et sicut colliguntur ova, quæ derelicta sunt, sic universam terram ego con-
 gregavi:
 et non fuit qui moveret pennam, et aperiret os, et gauniret.
- ¹⁵ Numquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? aut exaltabitur serra
 contra eum, a quo trahitur?
 quomodo si elevetur virga contra elevantem se. et exaltetur baculus, qui
 utique lignum est.
- ¹⁶ Propter hoc mittet dominator Dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem: ^a a Domino
 consumen-
 tur, et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis.
- ¹⁷ Et erit lumen Israel in igne, et Sanctus eius in flamma:
 et succendetur, et devorabitur spina eius, et vepres in die una.
- ¹⁸ Et gloria saltus eius, et carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur,
 et erit terrore profugus.
- ¹⁹ Et reliquiæ ligni saltus eius præ pancitate numerabuntur, et puer scribet eos.
- ²⁰ Et erit in die illa: non adiiciet residuum Israel, et hi, qui fugerint de domo ^{cui reliquiæ} Iacob, inniti super eo, qui percutit eos: sed innitetur super Dominum sanctum ^{Israel innitentur;} Israel in veritate.
- ²¹ Reliquiæ convertentur, reliquiæ, inquam, Iacob ad Deum fortē.
- ²² Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquiæ convertentur ex eo, consummatio abbreviata inundabit iustitiam.
- ²³ Consummationem enim et abbreviationem Dominus Deus exercituum faciet
 in medio omnis terræ.
- ²⁴ Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus exercituum: Noli timere populus ^{ergo ne} meus habitator Sion, ab Assur: in virga percutiet te, et baculum suum levabit ^{timeat eos} populus Dei, super te in via Aegypti. ²⁵ Adhuc enim paululum modicunque et consummabitur indignatio et furor meus super scelus eorum. ²⁶ ^bEt suscitabit super eum Dominus exercituum flagellum iuxta plagam Madian in Petra Oreb, et virgam suam super mare, et levabit eam in via Aegypti. ²⁷ Et erit in die illa:
- Auferetur onus eius de humero tuo, et ingum eius de collo tuo,
 et computrescet ingum a facie olei.
- ²⁸ Veniet in Aiath,
 transibit in Magron: apud Machmas commendabit vasa sua.
- ²⁹ Transierunt cursim Gaba sedes nostra:
 obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit.
- ³⁰ Hinni voce tua filia Gallim, attende Laisa, paupercula Anathoth.
- ³¹ Migravit Medemena: habitatores Gabim confortamini.
- ³² Adhuc dies est, ut in Nobe stetur: agitabit manum suam super montem filiæ Sion, collem Ierusalem.
- ³³ Ecce dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore,
 et excelsi statura succidentur, et sublimes humiliabuntur.
- ³⁴ Et subvertentur condensa saltus ferro: et Libanus cum excelsis cadet.
- 11.** ¹ Et aegredietur virga de radice lesse, et flos de radice eius ascendet.
² Et requiescat super eum spiritus Domini: spiritus sapientiæ, et intellectus, spiritus consiliï, et fortitudinis, spiritus scientiæ, et pietatis. ^{ex quo} princeps pacis egredietur,
- ³ et replebit eum spiritus timoris Domini:
 non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet:

22 ^aInf 11, 11; Rom 9, 27. — 26 ^bInf 37, 36. — ^cIde 7, 25. — 11, 1 ^dAct 13, 23.

- ⁴ sed iudicabit in iustitia pauperes, et arguet in æquitate pro mansuetis terræ: et percutiet terram virga oris sui, et spiritu labiorum suorum interficiet impium.
- ⁵ Et erit iustitia cingulum lumborum eius: et fides einctorium renum eius.
- ⁶ ^bHabitabit lupus eum agno: et pardus eum hoedo acceubabit: vitulus et leo, et ovis simul morabuntur, et puer parvulus minabit eos.
- ⁷ Vitulus, et ursus pascentur: simul requiescent eatuli eorum: et leo quasi bos comedet paleas.
- ⁸ Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis: et in caverna reguli qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.
- ⁹ Non nocebunt, et non occident in universo monte sancto meo: quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.
- ¹⁰ ^cIn die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulchrum eius gloriosum.
- ¹¹ Et erit in die illa: Adiicet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis, et ab Ægypto, et a Phetros, et ab Æthiopia, et ab Ælam, et a Sennaar, et ab Emath, et ab insulis maris.
- ¹² Et levabit signum in nationes, et congregabit profugos Israel, et dispersos Iuda colliget a quatuor plagis terræ.
- ¹³ Et auferetur zelus Ephraim, et hostes Iuda peribunt: Ephraimi non æmulabitur Iudam, et Iudas non pugnabit contra Ephraim.
- ¹⁴ Et volabunt in humeros Philisthiim per mare, simul prædabuntur filios Orientis: Idumaea et Moab præceptum manus eorum, et filii Ammon obedientes erunt.
- ¹⁵ Et desolabit Dominus linguam maris Ægypti, et levabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui: et percutiet eum in septem rivis, ita ut transeant per eum calceati.
- ¹⁶ Et erit via residuo populo meo, qui relinquetur ab Assyriis: sicut fuit Israeli in die illa, qua ascendit de Terra Ægypti.

12. ¹ Et dices in die illa:

- ^{qui salvatorem suum laudabunt.} Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus, et consolatus es me.
- ² Ecce Deus salvator meus, fiducialiter agam, et non timebo: ^dquia fortitudo mea, et laus mea Dominus, et factus est mihi in salutem.
- ³ Haurietis aquas in gudio de fontibus salvatoris: ⁴ et dicetis in die illa: Confitemini Domino, et invocate nomen eius: notas facite in populis adinventiones eius: mementote quoniam excelsum est nomen eius.
- ⁵ Cantate Domino quoniam magnifice fecit: annunciate hoc in universa terra.
- ⁶ Exulta, et lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

II. Vaticinia contra gentes singulas, 13, 1—23, 18.

1. De vastatione Babylonis, 13, 1—14, 23.

- ^{Inscriptio;} ^{13.} ¹ Onus Babylonis, quod vidit Isaias filius Amos.
- ^{Dominus militiae convocatæ præcipiet,} ² Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem, levate manum, et ingrediantur portas duces.
- ³ Ego mandavi sanctificatis meis, et vocavi fortis meos in ira mea, exultantes in gloria mea.
- ⁴ Vox multitudinis in montibus, quasi populorum frequentium: vox sonitus regum, gentium congregatarum: Dominus exercituum præcepit militiæ belli.
- ⁵ venientibus de terra procul, a summitate cœli: Dominus, et vasa furoris eius, ut disperdat omnem terram.

⁴ a2 Thes 2, 8. — ⁶ bInf 65, 25. — ¹⁰ cRom 15, 12. — ^{12, 2} dEx 15, 2; Ps 117, 14.

- ⁶ Ululate, quia prope est dies Domini: quasi vastitas a Domino veniet.
- ⁷ Propter hoc, omnes manus dissolventur. et omne cor hominis contabescet, <sup>idecireo
homines
terre per-
cutientur;</sup>
- ⁸ et conteretur.
- Torsiones et dolores tenebunt, quasi parturiens, dolebunt:
unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum.
- ⁹ Ecce dies Domini veniet, crudelis, et indignationis plenus, et iræ, furorisque <sup>in die iræ
furorisque</sup> ad ponendam terram in solitudinem, et peccatores eius conterendos de ea.
- ¹⁰ ^aQuoniam stellæ cœli, et splendor earum non expandent lumen suum:
obtenebratus est sol in ortu suo, et luna non splendebit in lumine suo.
- ¹¹ Et visitabo super orbis mala, et contra impios iniquitatem eorum,
et quiescere faciam superbiam infidelium, et arrogantiam fortium humiliabo.
- ¹² Pretiosior erit vir auro, et homo mundo obrizo.
- ¹³ Super hoc cœlum turbabo: et movebitur terra de loco suo
propter indignationem Domini exercitum. et propter diem iræ furoris eius.
- ¹⁴ Et erit quasi damula fugiens, et quasi ovis: et non erit qui congreget: <sup>homines
fugient aut
occidentur;</sup>
- unusquisque ad populum suum convertetur. et singuli ad terram suam fugient.
- ¹⁵ Omnis, qui inventus fuerit, occidetur: et omnis, qui supervenerit, cadet in gladio.
- ¹⁶ ^bInfantes eorum allidentur in oculis eorum:
diripientur domus eorum, et uxores eorum violabuntur.
- ¹⁷ Ecce ego suscitabo super eos Medos,
qui argentum non querant, nec aurum velint: <sup>Dominus
per Medos
Babylonem
subvertet,</sup>
- ¹⁸ sed sagittis parvulos interficiunt, et lactantibus uteris non miserebuntur,
et super filios non parcer oculus eorum.
- ¹⁹ Et erit Babylon illa gloriosa in regnis, inclyta superbia Chaldæorum:
sicut subvertit Dominus Sodomiam et Gomorrham.
- ²⁰ Non habitabitur usque in finem, et non fundabitur usque ad generationem <sup>qua deserta
manebit;</sup>
et generationem:
- nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi.
- ²¹ Sed requiescent ibi bestiae, et replebuntur domus eorum draconibus:
et habitabunt ibi struthiones, et pilosi saltabunt ibi:
- ²² et respondebunt ibi ululæ in ædibus eius, et sirenæ in delubris voluptatis.
- 14.** ¹ Prope est ut veniat tempus eius, et dies eius non elongabuntur.
- Miserebitur enim Dominus Iacob, et eligit adhuc de Israel,
et requiescere eos faciet super humum suum:
adiungetur advena ad eos, et adhærebit domui Iacob. <sup>Israel
reducetur
ac subli-
mabitur,</sup>
- ² Et tenebunt eos populi, et adducent eos in locum suum:
et possidebit eos dominus Israel super terram Domini in servos et ancillas:
et erunt capientes eos, qui se ceperant, et subiicent exactiores suos.
- ³ Et erit in die illa: cum requiem dederit tibi Deus a labore tuo, et a concussione tua, et a servitute dura, qua ante servisti: ⁴ sumes parabolam istam contra regem Babylonis, et dices:
- Quomodo cessavit exactor, quievit tributum?
- ⁵ Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium,
- ⁶ cœdenter populos in indignatione, plaga insanabili,
subiicentem in furore gentes, consequentem crudeliter.
- ⁷ Conquievit et siluit omnis terra, gavisa est et exultavit:
- ⁸ abies quoque lætata sunt super te, et cedri Libani:
ex quo dormisti, non ascendet qui succidat nos.

^{13, 10} ^aEz 32, 7; Ioe 3, 15; Mt 24, 29; Mc 13, 24; Lc 21, 25. — ¹⁶ ^bPs 136, 9. —

¹⁹ Gn 19, 24.

omnis
terra in
eversione
Babylonis
exultabit,

- infernus
in casu
regis Baby-
lonii stu-
pescet;
- 9 Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui,
suscitavit tibi gigantes. Omnes principes terræ
surrexerunt de soliis suis, omnes principes nationum.
- 10 Universi respondebunt, et dicent tibi:
Et tu vulneratus es sicut et nos, nostri similis effectus es.
- 11 Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum:
subter te sternetur tinea, et operimentum tuum erunt vermes.
- propheta
superbiam
et humili-
ationem
regis ad-
miratur,
- 12 Quomodo cecidisti de cælo lucifer, qui mane oriebaris?
corruisti in terram, qui vulnerabas gentes?
- 13 qui dicebas in corde tuo: In cælum descendam,
super astra Dei exaltabo solium meum,
sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis.
- 14 Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.
- 15 Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci:
- populi
de ruina
eius attoniti
erunt,
- 16 qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient:
Numquid iste est vir, qui conturbavit terram, qui concussit regna,
- 17 qui posuit orbem desertum, et urbes eius destruxit,
vinetis eius non aperuit carcerem?
- 18 Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria, vir in domo sua.
- 19 Tu autem projectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis
pollutus, et obvolutus cum his, qui interfici sunt gladio, et descenderunt
ad fundamenta laci, quasi cadaver putridum.
- qui nec
sepulchrum
nec posteros
habebit;
- 20 Non habebis consortium, neque cum eis in sepultura:
tu enim terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti:
non vocabitur in æternum semen pessimorum.
- 21 Præparate filios eius occisioni in iniuitate patrum suorum:
non consurgent, nec hereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis
eivitatum.
- propheta
certe imple-
bitur.
- 22 Et consurgam super eos, dicit Dominus exercituum:
et perdam Babylonis nomen, et reliquias, et germen, et progeniem, dicit
Dominus.
- 23 Et ponam eam in possessionem ericci, et in paludes aquarum,
et scopabo eam in scopa terens, dicit Dominus exercituum.

2. De strage Assyriorum, 14, 24—27.

- Assyrius
in Palæstina
conteretur.
- 24 Iuravit Dominus exercituum, dicens:
Si non, ut putavi, ita erit: et quo modo mente tractavi, sic eveniet:
Ut conteram Assyrium in terra mea, et in montibus meis conculcem eum:
et auferetur ab eis iugum eius, et onus illius ab humero eorum tolletur.
- 26 Hoc consilium, quod cogitavi super omnem terram, et hæc est manus extenta
super universas gentes.
- 27 Dominus enim exercituum decrevit: et quis poterit infirmare? et manus eius
extenta: et quis avertet eam?

3. De clade Philistinorum, 14, 28—32.

- Inscriptio;
- 28 In anno, quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud:
Philistaea ²⁹ ne læteris Philisthaea omnis tu, quoniam comminuta est virga peregressoris tui:
prosternetur, Sion secura erit.
- de radice enim colubri egredietur regulus, et semen eius absorbens volucrem.
- 30 Et pascentur primogeniti pauperum, et pauperes fiducialiter requiescent:
et interire faciam in fame radicem tuam, et reliquias tuas interficiam.
- 31 Ulula porta, clama civitas: prostrata est Philisthaea omnis:
ab Aquilone enim fumus veniet, et non est qui effugiet agmen eius.

³² Et quid respondebitur nunciis gentis?
Quia Dominus fundavit Sion, et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

4. De ruina Moabitarum, 15, 1—16, 14.

15. ¹ Onus Moab.

Inscriptio;

Quia nocte vastata est Ar Moab, conticuit:
quia nocte vastatus est murus Moab, conticuit.

- ² Ascendit domus, et Dibon ad excelsa in planetum
super Nabo, et super Medaba, Moab ululavit:
³ in eunctis capitibus eius calvitium, et omnis barba radetur.
³ In triviis eius accincti sunt sacco:
super tecta eius, et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum.
⁴ Clamabit Hesebon, et Eleale, usque Iasa audita est vox eorum.
super hoc expediti Moab ululabunt, anima eius ululabit sibi.

Moab
ululabit,

- ⁵ Cor meum ad Moab clamabit, vectes eius usque ad Segor vitulam conternantem: fugiet et
per ascensum enim Luith flens ascendet,
et in via Oronaim clamorem contritionis levabunt.
⁶ Aquæ enim Nemrim desertæ erunt,
quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiit.
⁷ Secundum magnitudinem operis et visitatio eorum: ad torrentem salicem
ducent eos.
⁸ Quoniam circuivit clamor terminum Moab:
usque ad Gallim ululatus eius, et usque ad Puteum Elim clamor eius.
⁹ Quia aquæ Dibon repletæ sunt sanguine:
ponam enim super Dibon additamenta:
his, qui fugerint de Moab leonem, et reliquiis terræ.

vastabitur,

16. ¹ Emitte agnum Domine dominatorem terræ, de Petra deserti ad montem filiæ Sion confugiat;
² Et erit: Sicut avis fugiens, et pulli de nido avolantes,
sic erunt filiæ Moab in transcensu Arnon.
³ In consilium, coge concilium:
pone quasi noctem umbram tuam in meridie:
absconde fugientes, et vagos ne prodas.
⁴ Habitabunt apud te profugi mei: Moab esto latibulum eorum a facie vastatoris:
finitus est enim pulvis, consummatus est miser: defecit qui conculebat terram.
⁵ Et præparabitur in misericordia solium, et sedebit super illud in veritate in
tabernaculo David,
iudicans et quærens iudicium, et velociter reddens quod iustum est.
⁶ ^aAudivimus superbiam Moab, superbis est valde:
superbia eius et arrogantia eius, et indignatio eius plusquam fortitudo eius.
⁷ Idecirco ululabit Moab ad Moab, universus ululabit:
his, qui lætantur super muros cocti lateris, loquimini plagas suas.
⁸ Quoniam suburbana Hesebon deserta sunt, et vineam Sabama domini Gentium
excederunt:
flagella eius usque ad Iazer pervenerunt: erraverunt in deserto,
propagines eius relictae sunt, transierunt mare.
⁹ Super hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama:
inebriabo te lacryma mea Hesebon, et Eleale:
quoniam super vindemiam tuam, et super messem tuam vox calcantium irruit.
¹⁰ Et auferetur lætitia et exultatio de Carmelo.
et in vineis non exultabit neque iubilabit.

propter
superbiam
graviter
punietur.

vinum in toreulari non ealebit qui ealeare consueverat: vocem caleantium abstuli.

¹¹ Super hoc venter meus ad Moab quasi eithara sonabit,
et viseera mea ad murum coeti lateris.

idque certe ¹² ac proxime. Et erit: cum apparuerit quod laboravit Moab super excelsis suis.
ingredietur ad sancta sua ut obseret. et non valebit.

¹³ Hoe verbum, quod loeetus est Dominus ad Moab ex tune: ¹⁴ et nunc locutus est Dominus, dicens: In tribus annis quasi anni mercenarii auferetur gloria Moab super omni populo multo, et relinquetur parvus et modicus, nequaquam multus.

5. De vastatione Damasci et Israel, 17, 1—18, 7.

Inscriptio;

17. ¹ Onus Damasci.

regnum Damasci cessabit, Ecce Damascus desinet esse civitas, et erit sicut acervus lapidum in ruina.

² Derelictæ civitates Aroer gregibus erunt. et requiescent ibi, et non erit qui exterreat.

³ Et cessabit adiutorium ab Ephraim, et regnum a Damasco: et reliquæ Syriæ sicut gloria filiorum Israel erunt: dicit Dominus exercituum.

⁴ Et erit in die illa: attenuabitur gloria Iacob, et pinguedo carnis eius marcescat.

⁵ Et erit sicut congregans in messe quod restiterit, et brachium eius spicas leget: et erit sicut quærens spicas in valle Raphaim. ⁶ Et relinquetur in eo sicut racemus, et sicut excussio oleæ

duarum vel trium olivarum in summitate rami, sive quattuor aut quinque in cacuminibus eius fructus eius:
dicit Dominus Deus Israel.

qui ad Deum suum respiciet, ⁷ In die illa inclinabitur homo ad Factorem suum, et oculi eius ad sanctum Israel respicient:

⁸ et non inclinabitur ad altaria, quæ fecerunt manus eius: et quæ operati sunt digiti eius non respiciet, luceos et delubra.

cuius antea oblitus erat; ⁹ In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelictæ sicut aratra, et segetes quæ derelictæ sunt a facie filiorum Israel, et eris deserta.

¹⁰ Quia oblitera es Dei salvatoris tui, et fortis adiutoris tui non es recordata: propterea plantabis plantationem fidelem, et germen alienum seminabis.

¹¹ In die plantationis tuæ labrusca, et mane semen tuum florebit: ablata est messis in die hereditatis, et dolebit graviter.

at vastantes quoque punnentur, ¹² Væ multitudini populorum multorum, ut multitudo maris sonantis: et tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum inundantium.

¹³ Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium, et increpabit eum, et fugiet procul: et rapietur sicut pulvis montium a facie venti, et sicut turbo coram tempestate.

¹⁴ In tempore vespere, et ecce turbatio: in matutino, et non subsistet. hæc est pars eorum, qui vastaverunt nos, et sors diripientium nos.

¹⁵ ^{quod} ^{Ethiopibus} ^{nuntiatur,} ^{18.} ¹ Væ terræ cymbalo alarum, quæ est trans flumina Etiopiarum.

² qui mittit in mare legatos, et in vasis papyri super aquas.

Ite angeli velocius ad gentem convulsam, et dilaceratam: ad populum terribilem, post quem non est aliud:

ad gentem expectantem et conculeatam, cuius diripuerunt flumina terram eius:

³ omnes habitatores orbis, qui moramini in terra,

cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis, et clangorem tubæ audietis:

⁴ quia haec dicit Dominus ad me: Quiescam, et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est, et sicut nubes roris in die messis.

⁵ Ante messem enim totus effloruit, et immatura perfectio germinabit,

et præcedentur ramusculi eius falcibus: et quæ derelicta fuerint, abscedentur, et excutientur.

⁶ Et relinquuntur simul avibus montium, et bestiis terræ: et æstate perpetua erunt super eum volueres, et omnes bestiæ terræ super illum hiemabunt.

⁷ In tempore illo deferetur munus Domino exercituum a populo divulso et dilacerato: a populo terribili, post quem non fuit aliis, a gente expectante, expectante et conculcata, cuius diripuerunt flumina terram eius, ad locum nominis Domini exercituum montem Sion.

6. De punitione Ægyptiorum, 19, 1—20, 6.

19. ¹ Onus Ægypti.

Inscriptio;

bellum
civile et
dominatio
crudelis
erit,

Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingredietur Ægyptum, et commovebuntur simulachra Ægypti a facie eius, et cor Ægypti tabescet in medio eius.

² Et concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios: et pugnabit vir contra fratrem suum, et vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum.

³ Et dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus eius, et consilium eius præcipitabo: et interrogabunt simulachra sua, et divinos suos, et pythones, et ariolos.

⁴ Et tradam Ægyptum in manu dominorum crudelium, et rex fortis dominabitur eorum,

ait Dominus Deus exercituum.

⁵ Et arescat aqua de mari, et fluvius desolabitur, atque siccabitur.

Nilus
exarescit,

⁶ Et deficient flumina: attenuabuntur, et siccabuntur rivi aggerum. Calamus et iuncus marcescat: ⁷ nudabitur alveus rivi a fonte suo, et omnis sementis irrigua siccabitur, arescat, et non erit.

⁸ Et morebunt piscatores, et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum, et expandentes rete super faciem aquarum emarcescant.

⁹ Confundentur qui operabantur linum, pecentes, et texentes subtilia.

¹⁰ Et erunt irrigua eius flaccentia: omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.

¹¹ Stulti principes Taneos, sapientes consiliarii Pharaonis dederunt consilium insipiens:

sapientia
deficit;

quomodo dicetis Pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquorum?

¹² Ubi nunc sunt sapientes tui? annuncient tibi, et indicent quid cogitaverit Dominus exercituum super Ægyptum.

¹³ Stulti facti sunt principes Taneos, emarcuerunt principes Mempheos, deceperunt Ægyptum, angulum populorum eius.

¹⁴ Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis: et errare fecerunt Ægyptum in omni opere suo, sicut errat ebrios et vromens.

¹⁵ Et non erit Ægypto opus, quod faciat caput et caudam incurvantem, et refrenantem.

¹⁶ In die illa erit Ægyptus quasi mulieres, et stupebunt, et timebunt a facie commotionis manus Domini exercituum, quam ipse movebit super eam. ¹⁷ Et erit Terra Iuda Ægypto in pavorem: omnis, qui illius fuerit recordatus, pavebit a facie consilii Domini exercituum, quod ipse cogitavit super eam.

¹⁸ In die illa erunt quinque civitates in Terra Ægypti, loquentes lingua Chanaan, in quinque urbibus et iurantes per Dominum exercituum: Civitas solis vocabitur una.

¹⁹ In die illa erit altare Domini in medio Terræ Ægypti, et titulus Domini ac postea iuxta terminum eius ²⁰ erit in signum, et in testimonium Domino exercituum in tota terra coletur, Terra Ægypti. Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantis, et mittet eis

salvatorem et propugnatorem, qui liberet eos. ²¹ Et cognoscetur Dominus ab Ægypto, et cognoscent Ægyptii Dominum in die illa, et colent eum in hostiis et in muneribus: et vota vovebunt Domino, et solvent. ²² Et percutiet Dominus Ægyptum plaga, et sanabit eam, et revertentur ad Dominum, et placabitur eis, et sanabit eos.

²³ In die illa erit via de Ægypto in Assyrios, et intrabit Assyrus Ægyptum, et Ægyptius in Assyrios, et servient Ægypti Assur.

²⁴ In die illa erit Israel tertius Ægyptio et Assyrio: benedictio in medio terræ,

²⁵ eui beneditix Dominus exercituum, dicens: Benedictus populus meus Ægypti, et opus manuum mearum Assyro: hereditas autem mea Israel.

20. ¹ In anno, quo ingressus est Tharthan in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum, et pugnasset contra Azotum, et cepisset eam: ² in tempore illo locutus est Dominus in manu Isaiæ filii Amos, dicens: Vade, et solve saccum de lumbis tuis, et calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus, et discaleatus.

³ Et dixit Dominus: Sieut ambulavit servus meus Isaias nudus, et discaleatus, trium annorum signum et portentum erit super Ægyptum, et super Æthiopiam, ⁴ sie minabit rex Assyriorum captivitatem Ægypti, et transmigrationem Æthiopiæ, iuvenum et senum, nudam et discalecatam, discooperitis natibus ad ignominiam Ægypti. ⁵ Et timebunt, et confundentur ab Æthiopia spe sua, et ab Ægypto gloria sua. ⁶ Et dicet habitator insulae huius in die illa: Eece haec erat spes nostra, ad quos configimus in auxilium, ut liberarent nos a facie regis Assyriorum: et quo modo effugere poterimus nos?

7. De casu Babylonis, 21, 1—10.

21. ¹ Onus deserti maris.

Sicut turbines ab Aphrico veniunt, de deserto venit de terra horribili.

² Visio dura nunciata est mihi:

qui ineredulus est, infideliter agit: et qui depopulator est, vastat.

Ascende Ælam, obside Mede: omnem gemitum eius cessare feci.

³ Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me sieut angustia parturientis:

corrui cum audirem, conturbatus sum eum viderem.

⁴ Emareuit cor meum, tenebrae stupefecerunt me:

Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum.

⁵ Pone mensam, contemplare in specula comedentes et bibentes: surgite principes, arripite elypeum.

⁶ Hæc enim dixit mihi Dominus:

Vade, et pone speculatorem: et quodecumque viderit, annunciet.

⁷ Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini, et ascensorem camelij: et contemplatus est diligenter multo intuitu. ⁸ Et clamavit leo:

Super speculam Domini ego sum, stans iugiter per diem:

et asuper custodiā meā ego sum, stans totis noctibus.

⁹ Eece iste venit ascensor vir bigæ equitum, et respondit, et dixit:

bCecidit, cecidit Babylon, et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram.

¹⁰ Tritura mea, et filii areae meæ,

quæ audivi a Domino exercituum Deo Israel, annunciasi vobis.

8. De calamitate Idumææ, 21, 11—12.

11 Onus Duma

ad me clamat ex Seir:

Custos quid de nocte? custos quid de nocte?

¹² Dixit custos:

Venit mane et nox: si quæritis, querite: convertimini, venite.

9. De acerbitatibus Arabiæ, 21, 13—17.

¹³ Onus in Arabia.

Inscriptio;

In saltu ad vesperam dormietis, in semitis Dedanum.

Dedanita-
fugient,¹⁴ Occurrentes sitienti ferte aquam, qui habitatis terram Austri, cum panibus occurrite fugienti.¹⁵ A facie enim gladiorum fugerunt, a facie gladii imminentis.
a facie arcus extenti, a facie gravis prælii:¹⁶ quoniam hæc dicit Dominus ad me: Adhuc in uno anno, quasi in anno mercenarii, et auferetur omnis gloria Cedar. ¹⁷ Et reliquæ numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur: Dominus enim Deus Israel locutus est.gloria Cedar
auferetur.

10. De castigatione Hierosolymitarum, 22, 1—25.

22. ¹ Onus vallis visionis.

Inscriptio;

Quidnam quoque tibi est, quia ascendisti et tu omnis in tecta?

propheta
vastitatem
urbis amare
flet,² clamoris plena, urbs frequens, civitas exultans:

interfecti tui, non interfici gladio, nec mortui in bello.

³ Cuncti principes tui fugerunt simul, dureque ligati sunt:
omnes, qui inventi sunt, vincti sunt pariter, procul fugerunt.⁴ Propterea dixi: Recedite a me, amare flebo:
nolite incumbere ut consolemini me super vastitate filiæ populi mei.
⁵ Dies enim interfectionis, et conculectionis, et fletuum Domino Deo exercituum in valle visionis scrutans murum, et magnificus super montem.⁶ Et Elam sumpsit pharetram, currum hominis equitis, et parietem nudavit clypeus.fiduciam
stolidam
habitu-
tatorum
carpit.⁷ Et erunt electæ valles tuæ plenæ quadrigarum, et equites ponent sedes suas in porta.⁸ Et revelabitur operimentum Iudæ. et videbis in die illa armamentarium domus saltus.⁹ Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicatae sunt: et congregasti aquas piscinæ inferioris,¹⁰ et domos Ierusalem numerastis, et destruxistis domos ad muniendum murum.¹¹ Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscinæ veteris:

et non suspexitis ad eum, qui fecerat eam, et operatorem eius de longe non vidistis.

¹² Et vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum, et ad planetum, ad calvium, et ad cingulum sacci:gulam
insulsam
eorum
increpat;¹³ et ecce gaudium et lætitia, occidere vitulos, et iugulare arietes, comedere carnes, et bibere vinum: ^aComedamus, et bibamus: cras enim moriemur.¹⁴ Et revelata est in auribus meis vox Domini exercituum. Si dimittetur iniquitas hæc vobis donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum.¹⁵ Hæc dicit Dominus Deus exercituum:præpositi
Sobnae
remotionem
et asporta-
tionem
nuntiat,

Vade, ingredere ad eum, qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam præpositionum templi, et dices ad eum:

¹⁶ Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter, in petra tabernaculum tibi.¹⁷ Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, et quasi amictum sic sublevabit te.¹⁸ Coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam et spatiosam:

ibi morieris, et ibi erit currus gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui.

¹⁹ Et expellam te de statione tua, et de ministerio tuo deponam te.

pii Eliacim²⁰ Et erit in die illa: Vocabo servum meum Eliacim filium H̄ciæ, amplificationem²¹ et induam illum tunica tua, et cingulo tuo confortabo eum, prophetat, et potestatem tuam dabo in manu eius: et erit quasi pater habitantibus Ierusalem, et domui Iuda.

²² aEt dabo clavem domus David super humerum eius: et baperiet, et non erit qui claudat: et claudet, et non erit qui aperiat.

²³ Et figam illum paxillum in loco fideli, et erit in solium gloriæ domui patris eius.

domus patris fata prædict. ²⁴ Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius, vasorum diversa genera, omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum.

²⁵ In die illa dicit Dominus exercituum: Auferetur paxillus, qui fixus fuerat in loco fideli: et frangetur, et cadet, et peribit quod pependerat in eo, quia Dominus locutus est.

11. De fatis Tyri, 23, 1—18.

Inscriptio;

urbe deva-stabatur

23. ¹ Onus Tyri.

Ululate naves maris: quia vastata est domus, unde venire consueverant: de Terra Cethim revelatum est eis.

² Tacete qui habitatis in insula: negotiatores Sidonis transfretantes mare, repleverunt te.

³ In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges eius: et facta est negotiatio gentium.

⁴ Erubescet Sidon: ait enim mare: fortitudo maris dicens: Non parturivi, et non peperi, et non enutrivi iuvenes, nec ad inermentum perduxi virgines.

⁵ Cum auditum fuerit in Ægypto, dolebunt eum audierint de Tyro:

⁶ Transite maria, ululate qui habitatis in insula:

⁷ Numquid non vestra hæc est, quæ gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua?

ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum.

⁸ Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, cuius negotiatores principes, institores eius inelyti terræ?

⁹ Dominus exercituum cogitavit hoc, ut detrahererit superbiam omnis gloriæ, et ad ignominiam deduceret universos inelytos terræ.

¹⁰ Transi terram tuam quasi flumen filia maris, non est cingulum ultra tibi.

¹¹ Manum suam extendit super mare, conturbavit regna:

Dominus mandavit adversus Chanaan, ut contereret fortes eius,

¹² et dixit: Non adicies ultra ut glorieris, ealumniam sustinens virgo filia Sidonis: in Cethim consurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi.

¹³ Ecce terra Chaldaeorum talis populus non fuit, Assur fundavit eam: in captivitatem traduxerunt robustos eius, suffoderunt domos eius, posuerunt eam in ruinam.

¹⁴ Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra.

¹⁵ Et erit in die illa: In obliuione eris o Tyre septuaginta annis, sicut dies regis unius: post septuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum meretricis. ¹⁶ Summe eitharam, circui civitatem meretrix obliuioni tradita: bene cane, frequenta canticum ut memoria tui sit. ¹⁷ Et erit post septuaginta annos: Visitabit Dominus Tyrum, et reducit eam ad merecetes suas: et rursum fornicabitur cum universis regnis terræ super faciem terræ. ¹⁸ Et erunt negotiations eius, et mercedes eius sanctificatae Domino: non condentur, neque reponentur: quia his, qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio eius. ut manduecent in saturitatem, et vestiantur usque ad vetustatem.

III. Vaticinia de iudicio universalis, 24, 1—27, 13.

1. Ipsum iudicium universale, 24, 1—23.

- 24.** ¹ Ecce Dominus dissipabit terram, et nudabit eam.
et affliget faciem eius, et disperget habitatores eius.
- 2** ^aEt erit sicut populus, sic sacerdos: et sicut servus, sic dominus eius:
sicut ancilla, sic domina eius: sicut emens, sic ille qui vendit:
sicut fricator, sic is qui mutuum accipit: sicut qui repetit, sic qui debet.
- 3** Dissipatione dissipabitur terra, et direptione prædabitur. Dominus enim
locutus est verbum hoc.
- 4** Luxit, et defluxit terra, et infirmata est: defluxit orbis,
infirmata est altitudo populi terræ.
- 5** Et terra infecta est ab habitatoribus suis:
quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt fœdus sempiternum.
- 6** Propter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt habitatores eius:
ideoque insanient cultores eius, et relinquunt homines pauci.
- 7** Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.
- 8** Cessavit gaudium tympanorum, quievit sonitus lætantium.
conticuit dulcedo citharæ.
- 9** Cum cantico non bibent vinum: amara erit potio bibentibus illam.
- 10** Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte.
- 11** Clamor erit super vino in plateis: deserta est omnis lætitia:
translatum est gaudium terræ.
- 12** Relicta est in urbe solitudo, et calamitas opprimet portas.
- 13** Quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum:
quomodo si paucae olivæ, quæ remanserunt, excutiantur ex olea: et racemi.
cum fuerit finita vindemia.
- 14** Hi levabunt vocem suam, atque laudabunt: cum glorificatus fuerit Dominus. ^{exultatio iustorum,}
hinnient de mari.
- 15** Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum: in insulis maris nomen Domini
Dei Israel.
- 16** A finibus terræ laudes audivimus, gloriā insti.
- Et dixi: Secretum meum mihi, secretum meum mihi, væ mihi:
prævaricantes prævaricati sunt, et prævaricatione transgressorum prævaricati
sunt.
- 17** Formido, et fovea, et laqueus super te, qui habitator es terræ.
- 18** Et erit: ^bQui fugerit a voce formidinis, cadet in foveam:
et qui se explicaverit de fovea, tenebitur laqueo:
quia cataractæ de excelsis apertæ sunt, et concutientur fundamenta terræ.
- 19** Confractione confringetur terra, contritione conteretur terra,
commotione commovebitur terra,
- 20** agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et auferetur quasi tabernaculum
unius noctis:
et gravabit eam iniquitas sua, et corruet, et non adiiciet ut resurgat.
- 21** Et erit: In die illa visitabit Dominus super militiam cœli in excelso: et super
reges terræ, qui sunt super terram.
- 22** Et congregabuntur in congregatiōne unius fascis in lacum, et claudentur
ibi in carcere:
et post multos dies visitabuntur.
- 23** Et erubescet luna, et confundetur sol,
cum regnaverit Dominus exercitum in monte Sion, et in Ierusalem, et in
conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

2. Gratiarum actio et felicitas salvatorum, 25, 1—12.

- Deum salva-
torem lau-
dant,
- ¹ Domine Deus meus es tu, exaltabo te, et confitebor nomini tuo: quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles. amen.
- ² Quia posuisti civitatem in tumulum, urbem fortē in ruinam, dominū alienorum: ut non sit civitas, et in sempiternū non ædificetur.
- ³ Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te.
- ⁴ Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes a turbine, umbraculum ab astu.
- spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem.
- ⁵ Sicut æstus in siti, tumultum alienorum humiliabis: et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies.

- bonis cumu-
lantur et
malis
liberantur,
- ⁶ Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.
- ⁷ Et præcipitabit in monte isto faciem vineuli colligati super omnes populos, et telam quam orditus est super omnes nationes.
- ⁸ Præcipitabit mortem in sempiternū: aet auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie, et opprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est.
- metu hosti-
um levan-
tur.
- ⁹ Et dicet in die illa:
- Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, et salvabit nos: iste Dominus, sustinuimus eum, exultabimus, et lætabimur in salutari eius.
- ¹⁰ Quia requiescit manus Domini in monte isto: et triturabit Moab sub eo, sicuti teruntur paleæ in plaustro.
- ¹¹ Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum: et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius.
- ¹² Et munimenta sublimum murorum tuorum concident, et humiliabuntur, et detrahentur in terram usque ad pulverem.

3. Sortes iustorum et impiorum, 26, 1—19.

- Dominus
Sion
protegit
et civitatem
sublimem
humiliat;
- ¹ In die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda: Urbs fortitudinis nostræ Sion salvator, ponetur in ea murus et antemurale.
- ² Aperite portas, et ingrediatur gens iusta, custodiens veritatem.
- ³ Vetus error abiit: servabis pacem: pacem, quia in te speravimus.
- ⁴ Sperastis in Domino in sæculis æternis, in Domino Deo forti in perpetuum.
- ⁵ Quia incurvabit habitantes in excelso, civitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.
- ⁶ Conculebit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum.
- mxta vias et
iustum et
impiorum
- ⁷ Semita iusti recta est, reetus callis iusti ad ambulandum.
- ⁸ Et in semita iudiciorum tuorum Domine sustinuimus te: nomen tuum, et memoriale tuum in desiderio animæ.
- ⁹ Anima mea desideravit te in nocte: sed et spiritu meo præcordiis meis de mane vigilabo ad te.
- Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discent habitatores orbis.
- ¹⁰ Misercamur impio, et non disceat iustitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam Domini.
- impios con-
terit.
- ¹¹ Domine exaltetur manus tua, et non videant: videant, et confundantur zelantes populi: et ignis hostes tuos devoret.
- ¹² Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.
- ¹³ Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.

¹⁴ Morientes non vivant, gigantes non resurgent:
propterea visitasti et contrivisti eos, et perdidisti omnem memoriam eorum.

¹⁵ Indulsisti genti Domine, indulsisti genti:
numquid glorificatus es? elongasti omnes terminos terræ.

iustos vero vivificat.

¹⁶ Domine in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis.

¹⁷ Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus a facie tua Domine.

¹⁸ Concepimus, et quasi parturivimus, et peperimus spiritum:
salutes non fecimus in terra, ideo non cederunt habitatores terræ.

¹⁹ Vivent mortui tui, interficti mei resurgent:
experciscimini, et laudate qui habitatis in pulvere:
quia ros lucis ros tuus, et terram gigantum detrahes in ruinam.

4. Fata populi Israel, 26, 20—27, 13.

²⁰ Vade populus meus, intra in cubicula tua, claude ostia tua super te,
abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio.

In die visitationis securus erit,

²¹ ^aEcce enim Dominus egredietur de loco suo, ut visitet iniquitatem habitatoris
terre contra eum:

et revelabit terra sanguinem suum, et non operiet ultra interfectorum suos.

^{27.} ¹ In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, et grandi, et forti,
super Leviathan serpentem vectem, et super Leviathan serpentem tortuosum,
et occidet cetum, qui in mari est.

² In die illa vinea meri cantabit ei.

ut vinea
deliciarum
in orbe
fructificabit,

³ Ego Dominus, qui servo eam, repente propinabo ei:
ne forte visitetur contra eam, nocte et die servo eam.

⁴ Indignatio non est mihi: quis dabit me spinam et veprem in prælio: gradiar
super eam, succendam eam pariter?

⁵ An potius tenebit fortitudinem meam, faciet pacem mihi, pacem faciet mihi?

⁶ Qui ingrediuntur impetu ad Iacob, florebit et germinabit Israel, et implebunt
faciem orbis semine.

⁷ Numquid iuxta plagam percutientis se percussit eum? aut sicut occidit interfectos eius, sic occisus est?

salutari
castigatione
purgatus,

⁸ In mensura contra mensuram, cum abiecta fuerit, indicabis eam: meditatus
est in spiritu suo duro per diem aestus.

⁹ Idecirco super hoc dimittetur iniqüitas domui Iacob: et iste omnis fructus
ut auferatur peccatum eius,
cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos, non stabunt
luci et delubra.

¹⁰ Civitas enim munita desolata erit, speciosa relinquetur, et dimittetur quasi
desertum:

ibi pascetur vitulus, et ibi accubabit, et consumet summitates eius.

¹¹ In siccitate messes illius conterentur, mulieres venientes, et docentes eam:
non est enim populus sapiens, propterea non miserebitur eius, qui fecit eum:
et qui formavit eum, non parcat ei.

¹² Et erit: In die illa percutiet Dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem Egypti, et vos congregabimini unus et unus filii Israel.

e dispersione
congregabitur.

¹³ Et erit: In die illa clangetur in tuba magna. et venient qui perdit fuenterunt
de terra Assyriorum.

et qui electi erant in Terra Ægypti, et adorabunt Dominum in monte sancto
• in Ierusalem.

IV. Vaticinia de Sion. 28, 1—35, 10.

1. Futura Samariæ ac Ierusalem, 28, 1—29.

Samaria
delebitur, 28. ¹ Væ corona superbiæ, ebris Ephraim, et flori decidenti, gloriae exultationis eius,

qui erant in vertice vallis pinguissimæ, errantes a vino.

² Ecce validus et fortis Dominus sicut impetus grandinis: turbo confringens, sicut impetus aquarum multarum inundantium, et emissarum super terram spatiostam.

³ Pedibus conculeabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim.

⁴ Et erit flos decidens gloriae exultationis eius, qui est super verticem vallis pinguium,

quasi temporaneum ante maturitatem autumni: quod cum aspexerit videns, statim ut manu tenuerit, devorabit illud.

Ierusalem
glorifica-
bitur, ⁵ In die illa erit Dominus exercituum corona gloriae, et sertum exultationis residuo populi sui:

⁶ et spiritus iudicii sedenti super iudicium, et fortitudo revertentibus de bello ad portam.

sed duces
populi
indigni ⁷ Verum hi quoque præ vino nescierunt, et præ ebrietate erraverunt: sacerdos et propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium.

⁸ Omnes enim mensæ repletæ sunt vomitu sordiumque, ita ut non esset ultra locus.

⁹ Quem docebit scientiam? et quem intelligere faciet auditum? ablactatos a lacte, avulso ab uberibus.

¹⁰ Quia manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi.

¹¹ ^aIn loquela enim labii, et lingua altera loquetur ad populum istum.

¹² Cui dixit: Hæc est requies mea, reficie lassum, et hoc est meum refrigerium: et noluerunt audire.

¹³ Et erit eis verbum Domini:
Manda, remanda, manda remanda,
expecta reexpecta, expecta reexpecta,
modicum ibi, modicum ibi:
ut vadant, et cadant retrorsum, et conterantur, et illaqueantur, et capiantur.

confunden-
tur et
castiga-
buntur ¹⁴ Propter hoc audite verbum Domini viri illusores, qui dominamini super populum meum, qui est in Ierusalem.

¹⁵ Dixistis enim: Pereussimus fœdus cum morte, et cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum transierit, non veniet super nos: quia posuimus mendacium spem nostram, et mendacio protecti sumus.

¹⁶ Idecirco hæc dicit Dominus Deus: ^bEcce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum in fundamento fundatum. qui crediderit, non festinet.

¹⁷ Et ponam in pondere iudicium, et iustitiam in mensura: et subvertet grando spem mendacij: et protectionem aquæ inundabunt.

¹⁸ Et delebitur fœdus vestrum cum morte, et pactum vestrum cum inferno non stabit:

flagellum inundans cum transierit, eritis ei in conculationem.

¹⁹ Quandocumque pertransierit, tollet vos:

quoniam mane diluculo pertransibit in die et in nocte, et tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui.

²⁰ Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat: et pallium breve utrumque operire non potest.

²¹ ^aSicut enim in monte divisionum stabit Dominus: ^bsicut in valle, quæ est in Gabaon, irasceretur:

ut faciat opus suum, alienum opus eius:

ut operetur opus suum, peregrinum est opus eius ab eo.

²² Et nunc nolite illudere, ne forte constringantur vincula vestra.

consummationem enim et abbreviationem audivi a Domino Deo exercituum super universam terram.

²³ Auribus percipite, et audite vocem meam, attendite, et audite eloquium meum. ^a Domino omnia

²⁴ Numquid tota die arabit arans ut serat, proscindet et sarriet humum suam? ^bsapienter disponente.

²⁵ Nonne cum adæquaverit faciem eius, seret gith, et cymimum sparget, et ponet triticum per ordinem, et hordeum, et milium, et viciam in finibus suis?

²⁶ Et erudit illum in iudicio: Deus nus docebit illum.

²⁷ Non enim in serris triturabitur gith, nec rota plaustri super cymimum circuibit: sed in virga excutietur gith et cymimum in baculo.

²⁸ Panis autem comminuetur: verum non in perpetuum triturans triturabit illum,

neque vexabit eum rota plaustri, nec unguis suis comminuet eum.

²⁹ Et hoc a Domino Deo exercituum exivit, ut mirabile ficeret consilium, et magnificaret iustitiam.

2. Obsidio et liberatio Ierusalem, 29, 1—14.

^{29.} ¹ Væ Ariel, Ariel civitas, quam expugnavit David: additus est annus ad annum: sollemnitates evolutæ sunt.

Civitas
David
circumval-
labitur.

² Et circumvallabo Ariel, et erit tristis et mœrens, et erit mihi quasi Ariel. ³ Et circumdabo quasi sphæram in circuitu tuo, et iaciam contra te aggerem, et munimenta ponam in obsidionem tuam.

⁴ Humiliaberis, de terra loqueris, et de humo audierit eloquium tuum: et erit quasi pythonis de terra vox tua, et de humo eloquium tuum mussitabit.

⁵ Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te: et sicut favilla pertransiens multitudine eorum, qui contra te prævaluerunt: ^a Domino mirabiliter liberabitur;

⁶ eritque repente confestim. A Domino exercituum visitabitur in tonitruo, et commotione terræ, et voce magna turbinis et tempestatis. et flammæ ignis devourantis.

⁷ Et erit sicut somnium visionis nocturnæ multitudo omnium Gentium, quæ dimicaverunt contra Ariel,

et omnes qui militaverunt, et obsederunt, et prævaluerunt adversus eam.

⁸ Et sicut somniat esuriens, et comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius:

et sicut somniat sitiens, et bibit, et postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, et anima eius vacua est:

sic erit multitudo omnium Gentium, quæ dimicaverunt contra montem Sion.

⁹ Obstupescite, et admiramini, fluctuate, et vacillate: inebriamini, et non a vino: movemini, et non ab ebrietate.

confunden-
tur vero
habitatores
cæci,

¹⁰ Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros, prophetas et principes vestros, qui vident visiones, operiet.

¹¹ Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti litteras, dicent: Lege istum: et respondebit: Non possum, signatus est enim:

¹² Et dabitur liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege: et respondebit: Nescio litteras.

²¹ ^{a2} Sm 5, 20; 1 Par 14, 11. — ^bIos 10, 10.

Deum
extrinsecus
coletentes.

¹³ Et dixit Dominus:

^aEo quod appropinquat populus iste ore suo, et labiis suis glorificat me.
cor autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum et doctrinis:

¹⁴ Ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi
et stupendo:

^bperibit enim sapientia a sapientibus eius, et intellectus prudentium eius
absecondetur.

3. Consilium hominum et consilium Dei, 29, 15—24.

Consilium
hominum
reprehendit,
datur.

¹⁵ Vae qui profundi estis corde, ut a Domino abscondatis consilium:
quorum sunt in tenebris opera, et dicunt: Quis videt nos, et quis novit nos?

¹⁶ Perversa est haec vestra cogitatio: quasi si lutum contra figulum cogitet,
et dicat factori suo: Non fecisti me: et figuratum dicat fectori suo: Non intelligis.

Deus
conditiones
populi sui
commutabit.

¹⁷ Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur Libanus in c^larmel, et charmel
in saltum reputabitur?

¹⁸ Et audient in die illa surdi verba libri, et de tenebris et caligine oculi cæcorum
videbunt.

¹⁹ Et addent mites in Domino lætitiam, et pauperes homines in sancto Israel
exultabunt:

²⁰ quoniam defecit qui prævalebat, consummatus est illusor,
et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem:

²¹ qui peccare faciebant homines in verbo, et arguentem in porta supplantabant,
et declinaverunt frustra a iusto.

²² Propter hoc, haec dicit Dominus ad domum Iacob, qui redemit Abraham:
Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet:

²³ sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum in medio sui sanetificantes
nomen meum,

et sanetificantur sanetum Iacob, et Deum Israel prædicabunt,

²⁴ et scient errantes spiritu intellectum, et mussitatores discent legem.

4. Fœdus cum Ægypto inutile, 30, 1—33.

Ægyptus
frustra
et vane
auxiliabitur,

^{30.} ¹ Vae filii desertores, dicit Dominus,
ut faceretis consilium, et non ex me: et ordiremini telam, et non per spiritum
meum,

ut adderetis peccatum super peccatum:

² qui ambulatis ut descendatis in Ægyptum, et os meum non interrogastis,
sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, et habentes fiduciam in umbra
Ægypti.

³ Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, et fiducia umbræ Ægypti
in ignominiam.

⁴ Erant enim in Tani principes tui, et nuncii tui usque ad Hanes pervenerunt.

⁵ Omnes confusi sunt super populo, qui eis prodesse non potuit:
non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et in
opprobrium.

⁶ Onus iumentorum Austri.

In terra tribulationis et angustiae leæna, et leo ex eis, vipera et regulus volans
portantes super humeros iumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum
thesauros suos

ad populum, qui eis prodesse non poterit.

⁷ Ægyptus enim frustra et vane auxiliabitur: ideo clamavi super hoc: Superbia
tantum est, quiesce.

populus
præsidus
humanis
confidens
confundetur,

⁸ Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum, et in libro diligenter exara illud,
et erit in die novissimo in testimonium usque in æternum.

⁹ populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei.

¹⁰ Qui dicunt videntibus: Nolite videre: et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt:

loquimini nobis placentia, videte nobis errores.

¹¹ Auferte a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra sanctus Israel.

¹² Propterea hæc dicit sanctus Israel: Pro eo quod reprobasti verbum hoc, et sperasti in calumnia et in tumultu, et innixi estis super eo:

¹³ propterea erit vobis iniqtas hæc sicut interruptio cadens, et requisita in muro excelso,

quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio eius.

¹⁴ Et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida: et non invenietur de fragmentis eius testa,

in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fovea.

¹⁵ Quia hæc dicit Dominus Deus sanctus Israel:

Si revertamini et quiescatis, salvi eritis: in silentio, et in spe erit fortitudo vestra. Et noluitis: ¹⁶ et dixistis:

Nequaquam, sed ad equos fugiemus: ideo fugietis.

Et super veloces ascendemus: ideo velociores erunt, qui persequentur vos.

¹⁷ Mille homines a facie terroris unius: et a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis, et quasi signum super collem.

¹⁸ Propterea expectat Dominus ut misereatur vestri: et ideo exaltabitur parcens vobis:

quia Deus iudicij Dominus: beati omnes qui expectant eum.

¹⁹ Populus enim Sion habitabit in Ierusalem: plorans nequaquam plorabis, miserans miserebitur tui: ad vocem clamoris tui statim ut audierit, respondebit tibi.

²⁰ Et dabit vobis Dominus panem arctum, et aquam brevem: et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum:

et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum. ²¹ Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis:

Hæc est via, ambulate in ea: et non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.

²² Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui, et vestimentum conflatis auri tui.

et disperges ea sicut immunditiam menstruatæ. Egredere, dices ei:

²³ Et dabitus pluvia semini tuo, ubicumque seminaveris in terra:

et panis frugum terræ erit uberrimus, et pinguis.

pascetur in possessione tua in die illo agnus spatiose:

²⁴ et tauri tui, et pulli asinorum, qui operantur terram, commistum migra comedent sicut in area ventilatum est.

²⁵ Et erunt super omnem montem excelsum, et super omnem collum elevatum rivi currentium aquarum

in die interfectionis multorum cum ceciderint turres.

²⁶ Et erit lux lunæ sicut lux solis, et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum

in die, qua alligaverit Dominus vulnus populi sui, et percussuram plagæ eius sanaverit.

²⁷ Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor eius, et gravis ad portandum:

labia eius repleta sunt indignatione, et lingua eius quasi ignis devorans.

²⁸ Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli

sed ad
Dominum
conversus
bonis
cumulabili-
tur,

Dominus
Assyrios
perdet.

- ad perdendas gentes in nihilum, et frenum erroris, quod erat in maxillis populum.
- ²⁹ Canticum erit vobis sicut nox sanctificatae sollemnitatis.
et laetitia cordis sicut qui pergit cum tibia, ut intret in montem Domini ad fortem Israel.
- ³⁰ Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suae, et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris, et flamma ignis devorantis: allidet in turbine, et in lapide grandinis.
- ³¹ A voce enim Domini pavebit Assur virga percussus.
- ³² Et erit transitus virginis fundatus, quam requiescere faciet Dominus super eum in tympanis et eitharis: et in bellis præcipuis expugnabit eos.
- ³³ Præparata est enim ab heri Topheth, a rege præparata,
profunda, et dilatata. Nutrimenta eius, ignis et ligna multa:
flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

5. Ægyptus et Dominus, 31, 1—9.

*Egyptii
fragiles
caducique
sunt,*

- ^{31.} ¹ Væ qui descendunt in Ægyptum ad auxilium, in equis sperantes,
et habentes fiduciam super quadrigis, quia multæ sunt: et super equitibus, quia
prævalidi nimis:
et non sunt confisi super sanctum Israel, et Dominum non requisierunt.
- ² Ipse autem sapiens adduxit malum, et verba sua non abstulit:
et consurget contra domum pessimorum, et contra auxilium operantium
iniquitatem.
- ³ Ægyptus, homo, et non Deus: et equi eorum, caro, et non spiritus:
et Dominus inclinabit manum suam, et corruet auxiliator,
et cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consumentur.
- ⁴ Quia hæc dicit Dominus ad me:
Quomodo si rugiat leo, et catulus leonis super prædam suam, et cum occurrerit
ei multitudo pastorum,
a voce eorum non formidabit, et a multitudine eorum non pavebit:
sic descendet Dominus exercituum ut prælietur super montem Sion, et super
collem eius.
- ⁵ Sieut aves volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens
et liberans, transiens et salvans.
- ⁶ Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israel. ⁷ In die enim illa
abiicet vir idola argenti sui, et idola auri sui, quæ fecerunt vobis manus vestræ
in peccatum.
- ⁸ Et cadet Assur in gladio non viri, et gladius non hominis vorabit eum.
et fugiet non a facie gladii: et iuvenes eius vectigales erunt:
- ⁹ et fortitudo eius a terrore transibit, et pavebunt fugientes principes eius:
dixit Dominus: cuius ignis est in Sion. et caminus eius in Ierusalem.

6. Tempora iustitiae et pacis, 32, 1—20.

*Praepositi
et subditi
iusti erunt,*

- ^{32.} ¹ Ecce in iustitia regnabit rex, et principes in iudicio prærerunt.
- ² Et erit vir sicut qui absconditur a vento, et celat se a tempestate.
sicut rivi aquarum in siti, et umbra petrae prominentis in terra deserta.
- ³ Non caligabunt oculi videntium, et aures audientium diligenter auscultabunt.
- ⁴ Et cor stultorum intelliget scientiam, et lingua balborum velociter loquetur
et plane.
- ⁵ Non vocabitur ultra is, qui insipiens est. princeps: neque fraudulentus ap-
pellabitur maior:
- ⁶ stultus enim fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem.
ut perficiat simulationem, et loquatur ad Dominum fraudulenter.
et vacuam faciat animam esurientis. et potum sitienti auferat.

- ⁷ Fraudulenti vasa pessima sunt: ipse enim cogitationes concinnavit
ad perdendos mites in sermone mendaci, cum loqueretur pauper iudicium.
⁸ Princeps vero ea, quæ digna sunt principe, cogitabit, et ipse super duces stabit.
- ⁹ Mulieres opulentæ surgite, et audite vocem meam:
filiae confidentes percipite auribus eloquium meum.
- ¹⁰ Post dies enim, et annum vos conturbabimini confidentes:
consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet.
- ¹¹ Obstupescite opulentæ, conturbamini confidentes:
exuite vos, et confundimini, accingite lumbos vestros.
- ¹² Super ubera plangite, super regione desiderabili, super vinea fertili.
- ¹³ Super humum populi mei spinæ et vepres ascendent: quanto magis super
omnes domos gaudii civitatis exultantis?
- ¹⁴ Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est,
tenebræ et palpatio factæ sunt super speluncas usque in æternum. Gaudium
onagrorum pascua gregum.
- ¹⁵ donec effundatur super nos spiritus de excuso:
et erit desertum in charmel, et charmel in saltum reputabitur.
- ¹⁶ Et habitabit in solitudine iudicium, et iustitia in charmel sedebit.
- ¹⁷ Et erit opus iustitiae pax, et cultus iustitiae silentium, et securitas usque in
sempiternum.
- ¹⁸ Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiduciae,
et in requie opulenta.
- ¹⁹ Grando autem in descensione saltus, et humilitate humiliabitur civitas.
- ²⁰ Beati, qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bovis et asini.

post
horrorem
bellipulchritudo
pacis veniet.

7. Terra a vastatore liberata, 33, 1—24.

- ^{33.} ¹ Væ qui prædaris, nonne et ipse prædaberis?
et qui spernis, nonne et ipse sperneris?
cum consummaveris deprædationem, deprædaberis:
cum fatigatus desieris contemnere, contemneris.
- ² Domine miserere nostri: te enim expectavimus:
esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis.
- ³ A voce angeli fugerunt populi, et ab exaltatione tua dispersæ sunt gentes.
- ⁴ Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fossæ
plenæ fuerint de eo.
- ⁵ Magnificatus est Dominus, quoniam habitavit in excuso:
implevit Sion iudicio et iustitia. ⁶ Et erit fides in temporibus tuis:
divitiæ salutis sapientia et scientia: timor Domini ipse est thesaurus eius.
- ⁷ Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt.
- ⁸ Dissipatæ sunt vie, cessavit transiens per semitam,
irritum factum est pactum, proiecit civitates, non reputavit homines.
- ⁹ Luxit, et elanguit terra: confusus est Libanus, et obsorduit,
et factus est Saron sicut desertum: et concussa est Basan, et Carmelus.
- ¹⁰ Nunc consurgam, dicit Dominus: nunc exaltabor, nunc sublevabor.
- ¹¹ Concipiens ardorem, parietis stipulam: spiritus vester ut ignis vorabit vos.
- ¹² Et erunt populi quasi de incendio cinis, spinæ congregatæ igni comburentur.
- ¹³ Audite qui longe estis, quæ fecerim. et cognoscite vicini fortitudinem meam.
- ¹⁴ Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocrita.
quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis
cum ardoribus sempiternis?
- ¹⁵ ^aQui ambulat in iustitiis, et loquitur veritatem,

Contra
Assyrios
Dominus
imploraturab habita-
toribus
terrae
vastatæ;Dominus
consurget,peccatores
Sion conter-
rebuntur,

qui proiicit avaritiam ex calumnia, et executit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum.

¹⁶ Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius: panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt.

^{iusti vero in Ierusalem opulenta securi habitabant.} ¹⁷ Regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longe. ¹⁸ Cor tuum meditabitur timorem: ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvolorum?

¹⁹ Populum impudentem non videbis, populum alti sermonis: ita ut non possis intelligere disertitudinem linguæ eius, in quo nulla est sapientia.

²⁰ Respic Sion civitatem sollemnitas nostræ: oculi tui videbunt Ierusalem, habitationem opulentam, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit:

nee auferentur clavi eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rumpentur: ²¹ quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster: locus fluviorum rivi latissimi et patentes:

non transibit per eum navis remigum, neque trieris magna transgredietur eum. ²² Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster: ipse salvabit nos.

²³ Laxati sunt funiculi tui, et non prævalebunt: sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas.

Tunc dividetur spolia prædarum multarum: claudi diripient rapinam.

²⁴ Nec dicet vicinus: Elangui: populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniqitas.

8. Dei ultio et salvatio, 34, 1—35, 10.

- ^{Gentes interficiuntur,} ^{34.} ¹ Accedite Gentes, et audite, et populi attendite: audiat terra, et plenitudo eius, orbis, et omne gerumen eius.
- ² Quia indignatio Domini super omnes Gentes, et furor super universam militiam eorum: interfecit eos, et dedit eos in occisionem.
- ³ Interfecti eorum proiicientur, et de cadaveribus eorum ascendet foetor: tabescent montes a sanguine eorum.
- ⁴ Et tabescet omnis militia cælorum, et complicabuntur sicut liber cæli: et omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu.
- ^{Idumæi delebuntur,} ⁵ Quoniam inebriatorus est in cælo gladius meus: ecce super Idumæam descendet, et super populum interfectionis mee ad iudicium.
- ⁶ Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum, et hircorum, de sanguine medullatorum arietum: victima enim Domini in Bosra, et imperfectio magna in Terra Edom.
- ⁷ Et descendant unicornes cum eis, et tauri cum potentibus: inebrabitur terra eorum sanguine, et humus eorum adipe pinguium:
- ⁸ quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicij Sion.
- ⁹ Et convertentur torrentes eius in picem, et humus eius in sulphur: et erit terra eius in picem ardente.
- ¹⁰ Nocte et die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus eius: a generatione in generationem desolabitur, in sæcula sæculorum non erit transiens per eam.
- ¹¹ Et possidebunt illam onocrotalus, et ericius: ibis, et corvus habitabunt in ea: et extendetur super eam mensura, ut redigatur ad nihilum, et perpendicularium in desolationem.
- ¹² Nobiles eius non erunt ibi: regem potius invocabunt, et omnes principes eius erunt in nihilum.

^{18 a1} Cor 1, 20.

¹³ Et orientur in domibus eius spinæ, et urticæ, et paliurus in munitionib⁹ eius: et erit cubile draconum, et pasena struthionum.

¹⁴ Et occurrit dæmonia onocentauris, et pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubavit lamia, et invenit sibi requiem.

¹⁵ Ibi habuit foveam ericius, et enutritiv⁹ catulos, et circumfodit, et fovit in umbra eius:

illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum.

¹⁶ Requirite diligenter in libro Domini, et legite:

unum ex eis non defuit, alter alterum non quasivit:

quia quod ex ore meo procedit, ille mandavit, et spiritus eius ipse congregavit ea.

¹⁷ Et ipse misit eis sortem, et manus eius divisit eam illis in mensuram: usque in æternum possidebunt eam, in generationem et generationem habitabunt in ea.

35. ¹ Lætabitur deserta et invia, et exultabit solitudo, et florebit quasi lilyum.

populus
Dei sal-
vabitur
ac delecta-
bitur.

² Germinans germinabit, et exultabit lætabunda et laudans:

gloria Libani data est ei: decor Carmeli, et Saron,

ipso videbunt gloriam Domini, et decorem Dei nostri.

³ Confortate manus dissolutas, et genua debilia roborate.

⁴ Dicite pusillanimis: Confortamini, et nolite timere: ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, et salvabit vos.

⁵ Tunc aperientur oculi cœcorum, et aures surdorum patebunt.

⁶ Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta erit lingua mutorum: quia scissæ sunt in deserto aquæ, et torrentes in solitudine.

⁷ Et quæ erat arida, erit in stagnum, et sitiens in fontes aquarum.

In cubilib⁹, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami et iunci.

⁸ Et erit ibi semita et via, et via sancta vocabitur:

non transibit per eam pollitus, et hæc erit vobis directa via,

ita ut stulti non errent per eam.

⁹ Non erit ibi leo, et mala bestia non ascendet per eam, nec invenietur ibi: et ambulabunt qui liberati fuerint.

¹⁰ Et redempti a Domino convertentur, et venient in Sion cum laude: et lætitia sempiterna super caput eorum: gaudium et lætitiam obtinebunt, et fugiet dolor et gemitus.

Appendix historica ad partem priorem, 36, 1—39, 8.

1. Ezechias a Sennacherib afflictus, sed a Deo liberatus, 36, 1—37, 38.

36. ¹ Et factum est in quartodecimo anno regis Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates Inda munitas, et cepit eas. ² Et misit rex Assyriorum Rabsacen de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam in manu gravi, et stetit in aquæductu piscinæ superioris in via Agri fullonis. ³ Et egressus est ad eum Eliacim filius Helciæ, qui erat super domum, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis. ⁴ Et dixit ad eos Rabsaces: Dicte Ezechiæ: Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quæ est ista fiducia, qua confidis? ⁵ aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis? super quem habes fiduciam, quia recessisti a me? ⁶ Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum, super Ægyptum: cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum eius, et perforabit eam: sic Pharaon rex Ægypti omnibus, qui confidunt in eo. ⁷ Quod si responderis mihi: In Domino Deo nostro confidimus: nonne ipse est, cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria, et dixit Indæ et Ierusalem: Coram altari isto adorabitis? ⁸ Et nunc trade te domino meo regi Assyriorum, et dabo tibi duo millia equorum, nec poteris ex te præbere ascensores eorum. ⁹ Et quomodo sustinebis faciem iudeis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Ægypto, in quadrigis, et

Blasphemias
legati regii
audit,

in equitibus: ¹⁰ et nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam ut disperderem eam? Dominus dixit ad me: Ascende super terram istam, et disperde eam. ¹¹ Et dixit Eliacim, et Sobna, et Ioahe ad Rabsacem: Loquere ad servos tuos Syra lingua: intelligimus enim: ne loquaris ad nos Iudaice in auribus populi, qui est super murum. ¹² Et dixit ad eos Rabsaces: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba ista; et non potius ad viros, qui sedent in muro, ut comedant stercora sua, et bibant urinam pedum suorum vobisecum? ¹³ Et stetit Rabsaces, et clamavit voce magna Iudaice, et dixit: Audite verba regis magni, regis Assyriorum. ¹⁴ Hæc dicit rex: Non seducat vos Ezechias, quia non poterit eruere vos. ¹⁵ Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Dominum, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum. ¹⁶ Nolite audire Ezechiam: hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite nescium benedictionem, et egredimini ad me, et comedite unusquisque vineam suam, et unusquisque sicut suam: et bibite unusquisque aquam cisternæ suæ, ¹⁷ donec veniam, et tollam vos ad terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti et vini, terram panum et vinearum. ¹⁸ Nec conturbet vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum? ¹⁹ Ubi est deus Emath, et Arphad? ubi est deus Sepharvaim? numquid liberaverunt Samariam de manu mea? ²⁰ Quis est ex omnibus diis terrarum istarum, qui eruenter terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Ierusalem de manu mea? ²¹ Et siluerunt, et non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex, dicens: Ne respondeatis ei. ²² Et ingressus est Eliacim filius Heleiae, qui erat super domum, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis ad Ezechiam scisis vestibus, et nunciaverunt ei verba Rabsacis.

^{sed per}
^{Isaiam}
confortatus; **37.** ¹ Et factum est, cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, et obvolutus est sacco, et intravit in domum Domini. ² Et misit Eliacim, qui erat super domum, et Sobnam seribam, et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad Isaiam filium Amos prophetam, ³ et dixerunt ad eum: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, et correptionis, et blasphemie dies hæc: quia venerunt filii usque ad partum, et virtus non est pariendi. ⁴ Si quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rabsacis, quem misit rex Assyriorum dominus suns ad blasphemandum Deum viventem, et exprobrandum sermonibus, quos audivit Dominus Deus tuus: leva ergo orationem pro reliquiis, quæ repertæ sunt. ⁵ Et venerunt servi regis Ezechiae ad Isaiam. ⁶ et dixit ad eos Isaias: Hæc dicetis domino vestro: Hæc dicit Dominus: Ne timeas a facie verborum, quæ audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. ⁷ Ecce ego dabo ei spiritum, et audiet nuncium, et revertetur ad terram suam, et corruere eum faciam gladio in terra sua.

^{in templo}
^{litteras regis}
^{expandit,} **8** Reversus est autem Rabsaces, et invenit regem Assyriorum præliantem adversus Lobnam. Audierat enim quia profectus esset de Lachis, ⁹ et audivit de Tharaca rege Aethiopie, dicentes: Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset, misit nuncios ad Ezechiam, dicens: ¹⁰ Hæc dicetis Ezechiae regi Iudeæ, loquentes: Non te decipiat Deus tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabitur Ierusalem in manu regis Assyriorum. ¹¹ Ecce tu audisti omnia, quæ fecerunt reges Assyriorum omnibus terris, quas subverterunt, et tu poteris liberari? ¹² Numquid eruenter eos dii Gentium, quos subverterunt patres mei Gozam, et Haram, et Reseph, et filios Eden, qui erant in Thalassar? ¹³ Ubi est rex Emath, et rex Arphad, et rex urbis Sepharvaim, Ana, et Ava? ¹⁴ Et tulit Ezechias libros de manu nunciorum, et legit eos, et ascendit in domum Domini, et expandit eos Ezechias coram Domino. ¹⁵ Et oravit Ezechias ad Dominum, dicens: ¹⁶ Domine exercituum Deus Israel, qui sedes super cherubim: tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti cælum et terram. ¹⁷ Inclina Domine aurem tuam, et audi: aperi Domine oculos tuos, et vide, et audi omnia verba Sennacherib, quæ misit ad blasphemandum Deum viventem. ¹⁸ Vere enī Domine desertas fecerunt reges Assyriorum terras.

et regiones earum. ¹⁹ Et dederunt deos earum igni: non enim erant dii, sed opera manuum hominum, lignum et lapis: et communiquerunt eos. ²⁰ Et nunc Domine Deus noster salva nos de manu eius: et cognoscant omnia regna terræ, quia tu es Dominus solus.

²¹ Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus per Isaiam Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum: ²² hoc est verbum, quod locutus est Dominus super eum:

Despexit te, et subsannavit te
virgo filia Sion:
post te caput movit
filia Ierusalem.

de sorte
Sennacherib

²³ Cui exprobrasti, et quem blasphemasti,
et super quem exaltasti vocem,
et levasti altitudinem oculorum tuorum?
Ad sanctum Israel.

²⁴ In manu servorum tuorum exprobrasti Domino: et dixisti:
In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi altitudinem montium,
iuga Libani:

et succidam excelsa cedrorum eius, et electas abietes illius,
et introibo altitudinem summitatis eius, saltum Carmeli eius.

²⁵ Ego fodi, et bibi aquam,
et exiceavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum.

²⁶ Numquid non audisti, quæ olim fecerim ei?
ex diebus antiquis ego plasmavi illud:
et nunc adduxi:
et factum est in eradicationem collum compugnantium, et civitatum
munitarum.

²⁷ Habitatores carum breviata manu
contremuerunt, et confusi sunt:
facti sunt sicut foenum agri, et gramen pascuæ, et herba tectorum,
que exaruit antequam maturesceret.

²⁸ Habitationem tuam, et egressum tuum,
et introitum tuum cognovi,
et insaniam tuam contra me.

²⁹ Cum fureres adversum me,
superbia tua ascendit in aures meas:
ponam ergo circulum in naribus tuis,
et frenum in labiis tuis,
et reducam te in viam, per quam venisti.

³⁰ Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc anno quæ sponte nascuntur, et in anno secundo pomis vescere: in anno autem tertio seminate, et metite, et plantate vineas, et comedite fructum earum. ³¹ Et mittet id, quod salvatum fuerit de domo Iuda, et quod reliquum est, radicem deorsum, et faciet fructum sursum: ³² quia de Ierusalem exhibunt reliquiæ, et salvatio de monte Sion: zelus Domini exercitum faciet istud. ³³ Propterea hæc dicit Dominus de rege Assyriorum:

Non intrabit civitatem hanc,
et non iaciet ibi sagittam,
et non occupabit eam clypeus,
et non mittet in circuitu eius aggerem.

³⁴ In via, qua venit, per eam revertetur,
et civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus:

³⁵ et protegam civitatem istam, ut salvem eam
propter me, et propter David servum meum.

^{ab hoste liberatur.} ³⁶ ^aEgressus est autem Angelus Domini, et percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et surrexerunt mane, et ecce omnes, cadavera mortuorum. ³⁷ Et egressus est, et abiit, et reversus est Semarcherib rex Assyriorum, et habitavit in Ninive. ³⁸ Et factum est, cum adoraret in templo Nesroch deum suum, Adramelech, et Sarasar filii eius percusserunt eum gladio: fugeruntque in Terram Ararat, et regnavit Asarhaddon filius eius pro eo.

2. Ezechias morbo exitiali correptus, sanatus et reprehensus, 38, 1—39, 8.

^{Sanitati restituitur;}

^{38.} ¹ In ^bdiebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem: et introivit ad eum Isaias filius Amos propheta, et dixit ei: Hæc dicit Dominus: Dispone domui tuae, quia morieris tu, et non vives. ² Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem, et oravit ad Dominum, ³ et dixit: Obseero Domine, memento quæso quonodo ambulaverim coram te in veritate, et in corde perfecto, et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu magno. ⁴ Et factum est verbum Domini ad Isaiam, dicens: ⁵ Vade, et dic Ezechiae: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, et vidi lacrymas tuas: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos: ⁶ et de manu regis Assyriorum eruam te, et civitatem istam, et protegam eam. ⁷ Hoc autem tibi erit signum a Domino, quia faciet Dominus verbum hoc, quod locutus est: ⁸ Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quas descenderat in horologio Achaz in sole, retrorsum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus, quos descenderat.

^{precios infima regis,}

⁹ Scriptura Ezechiae regis Iuda cum ægrotasset, et convaluisse de infirmitate sua.

¹⁰ Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.

Quæsivi residuum annorum meorum.

¹¹ dixi: Non videbo Dominum Deum in terra viventium.

Non aspiciam hominem ultra, et habitatorem quietis.

¹² Generatio mea ablata est; et convoluta est a me, quasi tabernaculum pastorum: Præcisa est velut a texente, vita mea:

dum adhuc ordire, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me.

¹³ Sperabam usque ad mane, quasi leo sic contrivit omnia ossa mea:

De mane usque ad vesperam finies me:

¹⁴ sicut pullus hirundinis sic clamabo,

meditabor ut columba:

Attenuati sunt oculi mei, suspicentes in excelsum:

Domine vim patior, responde pro me.

¹⁵ Quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerit?

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

¹⁶ Domine si sic vivitur, et in talibus vita spiritus mei,

corripies me, et vivificabis me.

¹⁷ Ecce in pace amaritudo mea amarissima:

Tu autem eruisti animam meam ut non periret.

proieciisti post tergum tuum omnia peccata mea.

¹⁸ Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te:

non expectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam.

¹⁹ Vivens vivens ipse confitebitur tibi, sicut et ego hodie:

pater filiis notam faciet veritatem tuam.

²⁰ Domine salvum me fac.

et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.

^{additamentum ad V. 6:}

²¹ Et iussit Isaias ut tollerent massam de fieis, et eataplaßarent super vulnus, et sanaretur. ²² Et dixit Ezechias: Quod erit signum quia ascendam in dominum Domini?

³⁶ ^{a2} Rg 19, 35; Tob 1, 21; Sir 48, 24; 1 Mec 7, 41; 2 Mec 8, 19. — ^{38, 1} ^{b2} Rg 20, 1; 2 Par 32, 24.

¹ In tempore illo misit Merodach Baladan filius Baladan rex Babylonis, libros et munera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotasset, et convaluisisset. ² Lætatus est autem super eis Ezechias, et ostendit eis cellam aromatum, et argenti, et auri, et odoramentorum, et unguenti optimi, et omnes apothecas supellectilis suæ, et universa quæ inventa sunt in thesauris eius. Non fuit verbum, quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua, et in omni potestate sua. ³ Introivit autem Isaias propheta ad Ezechiam regem, et dixit ei: Quid dixerunt viri isti, et unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone. ⁴ Et dixit: Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia, quæ in domo mea sunt, viderunt: non fuit res, quam non ostenderim eis in thesauris meis. ⁵ Et dixit Isaias ad Ezechiam: Audi verbum Domini exercitum. ⁶ Ecce dies venient, et auferentur omnia, quæ in domo tua sunt, et quæ thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc, in Babylonem: non relinquetur quidquam, dicit Dominus. ⁷ Et de filiis tuis, qui exibunt de te, quos genueris, tollent, et erunt eunuchi in palatio regis Babylonis. ⁸ Et dixit Ezechias ad Isaiam: Bonum verbum Domini quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax, et veritas in diebus meis.

captivitas
Babylonica
ei
prædictitur.

PARS ALTERA.

Consolationes Isaiæ prophetæ, 40, 1—66, 24.

I. Vaticinia de liberatione per Cyrum, 40, 1—48, 22.

1. Liberatio e captivitate appropinquat, 40, 1—31.

40. ¹ Consolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester.

Captivitas
finita est,

² Loquimini ad cor Ierusalem, et advocate eam: quoniam completa est malitia eius, dimissa est iniustitas illius: suscepit de manu Domini duplicitia pro omnibus peccatis suis.

³ bVox clamantis

via Domini
paretur,

in deserto: Parate viam Domini, rectas facite in solitudine semitas Dei nostri.

⁴ Omnis vallis exaltabitur, et omnis mons et collis humiliabitur, et erunt prava in directa, et aspera in vias planas.

⁵ Et revelabitur gloria Domini, et videbit omnis caro pariter quod os Domini locutum est.

⁶ Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo?

qui omni
carni fragili
revelabitur,

cOmnis caro fœnum, et omnis gloria eius quasi flos agri.

⁷ Exiccatum est fœnum, et cecidit flos, quia spiritus Domini sufflavit in eo. Vere fœnum est populus:

⁸ exiccatum est fœnum, et cecidit flos: Verbum autem Domini nostri manet in æternum.

⁹ Super montem excelsum ascende in, qui evangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Ierusalem:

pastor
bonus

exalta, noli timere. Dic civitatibus Iuda: Ecce Deus vester:

¹⁰ ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, et brachium eius dominabitur: ecce merces eius cum eo, et opus illius coram illo.

¹¹ ^aSicut pastor gregem suum pascat: in brachio suo congregabit agnos, et in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit.

¹² Quis mensus est pugillo aquas, et cælos palmo ponderavit? quis appendit tribus digitis molem terræ. et libravit in pondere montes. et colles in statera?

et creator
omnium,

¹³ ^bQuis adiuvit spiritum Domini? aut quis consiliarius eius fuit, et ostendit illi?

^{39, 1} a² Rg 20, 12. — ^{40, 3} bMt 3, 3; Mc 1, 3; Lc 3, 4; Io 1, 23. — ⁶ eSir 14, 18; Iac 1, 10; 1 Ptr 1, 24. — ¹¹ dEz 34, 23; 37, 24; Io 10, 11. — ¹³ eSap 9, 13; Rom 11, 34; 1 Cor 2, 16.

¹⁴ Cum quo iniit consilium, et instruxit eum, et docuit eum semitam iustitiae, et erudit eum scientiam, et viam prudentiae ostendit illi?

¹⁵ Eece Gentes quasi stilla situlae, et quasi momentum staterae reputatae sunt: ecce insulae quasi pulvis exignus.

¹⁶ Et Libanus non sufficiet ad succendendum, et animalia eius non sufficient ad holocaustum.

¹⁷ Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, et quasi nihilum et inane reputatae sunt ei.

<sup>non crea-
tura ut
idola.</sup> ¹⁸ aCui ergo similem fecistis Deum? aut quam imaginem ponetis ei?

¹⁹ Numquid sculptile conflavit faber? aut aurifex auro figuravit illud, et lamiuis argenteis argentarius?

²⁰ Forte lignum, et imputribile elegit: artifex sapiens querit quomodo statuat simulachrum, quod non moveatur.

<sup>Dominus
cæli et terræ,</sup> ²¹ Numquid non scitis? numquid non audistis? nunquid non annunciatum est vobis ab initio?

nunquid non intellexistis fundamenta terræ?

²² Qui sedet super gyrum terræ, et habitatores eius sunt quasi locustæ: qui extendit velut nihilum cælos, et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.

²³ Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terræ velut inane fecit:

²⁴ et quidem neque plantatus, neque satus, neque radicatus in terra trunca eorum:

repente flavit in eos, et aruerunt, et turbo quasi stipulam auferet eos.

²⁵ Et cui assimilastis me, et adæquistis, dicit sanetus?

²⁶ Levate in excelsum oculos vestros, et videte quis creavit hæc:

qui educit in numero militiam eorum, et omnes ex nomine vocat:

præ multitudine fortitudinis et roboris, virtutisque eius, neque unum reliquum fuit.

<sup>a quo Israel
restitu-
nem suam
speret.</sup> ²⁷ Quare dicis Iacob, et loqueris Israel:

Abscondita est via mea a Domino, et a Deo meo iudicium meum transivit?

²⁸ Numquid nescis, aut non audisti?

Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos terræ:

non deficiet, neque laborabit, nec est investigatio sapientiae eius.

²⁹ Qui dat lasso virtutem: et his, qui non sunt, fortitudinem et robur multiplicat.

³⁰ Deficient pueri, et laborabunt, et iuvenes in infirmitate cadent.

³¹ Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assumunt pennas

sicut aquilæ,

current et non laborabunt, ambulabunt et non deficien.

2 Liberator Cyrus a Domino vocatur, 41, 1—29.

<sup>Cursus
victoris,</sup>

^{41.} ¹ Taceant ad me insulæ, et Gentes muntent fortitudinem: accedant, et tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.

² Quis suscitavit ab Oriente iustum, vocavit eum ut sequeretur se? dabit in conspectu eius Gentes, et reges obtinebit:

dabit quasi pulverem gladio eius, sicut stipulam vento raptam arenæ eius.

³ Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus eius non apparebit.

⁴ Quis hæc operatus est, et fecit, vocans generationes ab exordio? Ego Dominus. ^bprimus et novissimus ego sum.

<sup>terror
gentium,</sup>

⁵ Viderunt insulæ, et timuerunt, extrema terræ obstupuerunt, appropinquarent, et accesserunt. ⁶ Unusquisque proximo suo auxiliabitur, et fratri suo dicet: Confortare. ⁷ Confortavit faber ærarius pereutiens malleo eum, qui

¹⁸ aAct 17, 29. — ^{41, 4} bInf 44, 6; 48, 12; Apc 1, 17; 22, 13.

cudebat tunc temporis, dicens: Glutino bonum est: et confortavit eum clavis, ut non moveretur.

- ⁸ Et tu Israel serve meus, Iacob quem elegi, semen Abraham amici mei:
⁹ In quo apprehendi te ab extremis terræ, et a longinquis eius vocavi te, liberatio
 et dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te, et non abieci te.
¹⁰ Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines, quia ego Deus tuus:
 confortavi te, et auxiliatus sum tibi, et suscepit te dextera iusti mei.
¹¹ Ecce confundentur et erubescunt omnes, qui pugnant adversum te:
 erunt quasi non sint, et peribunt viri, qui contradicunt tibi.
¹² Quæres eos, et non invenies, viros rebellis tuos:
 erunt quasi non sint: et veluti consumptio homines bellantes adversum te.
¹³ Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam,
 dicensque tibi: Ne timeas, ego adiuvi te.
- ¹⁴ Noli timere vermis Iacob, qui mortui estis ex Israel: exultantis
 ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: et redemptor tuus sanctus Israel.
¹⁵ Ego posui te quasi planum tritum novum, habens rostra serrantia:
 trituras montes, et comminues: et colles quasi pulverem pones.
¹⁶ Ventilabis eos, et ventus tollet, et turbo disperget eos:
 et tu exultabis in Domino, in sancto Israel lætaberis.
¹⁷ Egeni, et pauperes querunt aquas, et non sunt: lingua eorum siti aruit.
 Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non derelinquam eos.
¹⁸ Aperiam in supinis collibus flumina, et in medio camporum fontes:
 ponam desertum in stagna aquarum, et terram inviam in rivos aquarum.
¹⁹ Dabo in solitudinem cedrum, et spinam, et myrtum, et lignum olivæ:
 ponam in deserto abietem, ulmum, et buxum simul:
²⁰ Ut videant, et sciant, et recognoscant, et intelligent pariter
 quia manus Domini fecit hoc, et sanctus Israel creavit illud.
- ²¹ Prope facite iudicium vestrum, dicit Dominus:
 afferte, siquid forte habetis, dixit rex Iacob.
²² Acedant, et nuncient nobis quæcumque ventura sunt:
 priora quæ fuerunt nunciate: et ponemus eor nostrum,
 et sciemus novissima eorum, et quæ ventura sunt indicate nobis.
²³ Annunciate quæ ventura sunt in futurum, et sciemus quia dii estis vos.
 bene quoque aut male, si potestis, facite: et loquamur, et videamus simul.
²⁴ Ecce, vos estis ex nihilo, et opus vestrum ex eo, quod non est: abominatio est
 qui elegit vos.
²⁵ Suscitavi ab Aquilone, et veniet ab Ortu solis: vocabit nomen meum,
 et adducet magistratus quasi lutum, et velut plastes conculeans humum.
²⁶ Quis annunciat ab exordio ut sciamus: et a principio ut dicamus: Iustus es?
 non est neque annuncians, neque prædicens, neque audiens sermones vestros.
²⁷ Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt, et Ierusalem evangelistam dabo.
²⁸ Et vidi, et non erat neque ex istis quisquam qui iniaret consilium, et interrogatus
 responderet verbum.
²⁹ Ecce omnes iniusti, et vana opera eorum: ventus et inane simulachra eorum.

3. Servus Domini redimens et redimendus, 42, 1—25.

- ^{42.} ¹ Ecce a servus meus, suscipiam eum: electus meus, complacuit sibi in illo Redemptor,
 anima mea: servus iustus ac benignus,
 dedi spiritum meum super eum, iudicium Gentibus proferet.
² Non clamabit, neque accipiet personam. nec audietur vox eius foris.
³ Calatum quassatum non conteret, et linum fumigans non extinguet:
 in veritate educet iudicium.

⁴ Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium:
et legem eius insulæ expectabunt.

- ^{captivos}
^{liberabit;} ⁵ Haec dicit Dominus Deus creans cælos, et extendens eos:
firmans terram, et quæ germinant ex ea:
dans flatum populo, qui est super eam, et spiritum caleantibus eam.
⁶ Ego Dominus vocavi te in iustitia, et apprehendi manum tuam, et servavi te.
Et dedi te in fedus populi, in lucem Gentium: ⁷ Ut aperires oculos cæcorum,
et educeres de conelusione vincatum, de domo carceris sedentes in tenebris.
⁸ ^bEgo Dominus, hoc est nomen meum:
gloriam meam alteri non dabo, et laudem meam sculptilibus.
⁹ Quæ prima fuerunt, ecce venerunt: nova quoque ego annuncio:
antequam oriantur, audita vobis faciam.

- ^{Dominus}
^{laudetur,} ¹⁰ Cantate Domino canticum novum, laus eius ab extremis terræ:
qui descenditis in mare, et plenitudo eius, insulæ, et habitatores earum.
¹¹ Sublevetur desertum, et civitates eius: in dominibus habitabit Cedar:
laudate habitatores Petrae, de vertice montium clamabunt.
¹² Ponent Domino gloriam, et laudem eius in insulis nunciabunt.
¹³ Dominus sicut fortis egreditur, sicut vir præliator suscitabit zelum:
vociferabitur, et clamabit: super inimicos suos confortabitur.

- ^{qui nova}
^{faciet;} ¹⁴ Tæci semper, silui, patiens fui,
sicut parturiens loquar: dissipabo, et absorbebo simul.
¹⁵ Desertos faciam montes, et colles, et omne gramen eorum exiecam:
et ponam flumina in insulas, et stagna arefaciam.
¹⁶ Et ducam cæcos in viam, quam nesciunt, et in semitis, quas ignoraverunt,
ambulare eos faciam:
ponam tenebras coram eis in lucem, et prava in recta:
haec verba feci eis, et non dereliqui eos.
¹⁷ Conversi sunt retrorsum: confundantur confusione
qui confidunt in sculptili, qui dicunt conflatili: Vos dii nostri.

- ^{Israel.}
^{servus}
^{cæcus.}
^{incurpatur.} ¹⁸ Surdi audite, et cæci intuemini ad videndum.
¹⁹ Quis cæcus, nisi servus meus? et surdus, nisi ad quem nuncios meos misi?
quis cæcus, nisi qui venundatus est? et quis cæcus, nisi servus Domini?
²⁰ Qui vides multa, nonne custodies? qui apertas habes aures, nonne audies?
²¹ Et Dominus voluit ut sanctificaret eum, et magnificaret legem, et extolleret.
²² Ipse autem populus direptus, et vastatus:
laqueus iuvenum omnes, et in dominibus carcerum absconditi sunt:
facti sunt in rapinam, nec est qui eruat: in direptionem, nec est qui dicat:
Redde.
²³ Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat et auscultet futura?
²⁴ Quis dedit in direptionem Iacob, et Israel vastantibus?
nonne Dominus ipse, cui peccavimus?
Et noluerunt in viis eius ambulare, et non audierunt legem eius.
²⁵ Et effudit super eum indignationem furoris sui, et forte bellum,
et combussit eum in circuitu, et non cognovit:
et succendit eum, et non intellexit.

4. Liberatio populi gratuita est, 43, 1—44, 5.

- ^{Redemp-}
^{tionem}
^{promittit}
^{Dominus,} ^{43.} ¹ Et nunc hæc dicit Dominus creans te Iacob, et formans te Israel:
Noli timere, quia redemi te, et vocavi te nomine tuo: meus es tu.
² Cum transieris per aquas, tecum ero, et flumina non operient te:
cum ambulaveris in igne, non combureris, et flamma non ardebit in te:

³ Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel salvator tuus,
dedi propitiationem tuam Ægyptum, Æthiopiam, et Saba pro te.

⁴ Ex quo honorabilis factus es in oculis meis, et glriosus: ego dilexi te.
et dabo homines pro te, et populos pro anima tua.

⁵ Noli timere, quia ego tecum sum:

ab Oriente adducam semen tuum, et ab Occidente congregabo te.

⁶ Dicam Aquiloni: Da: et Austro: Noli prohibere:
affer filios meos de longinquo, et filias meas ab extremis terræ.

⁷ Et omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formavi
eum, et feci eum.

⁸ Educ foras populum cæcum, et oculos habentem: surdum, et aures ei sunt. absque
quo non
est salvator,

⁹ Omnes gentes congregatae sunt simul, et collectæ sunt tribus:
quis in vobis annunciet istud, et quæ prima sunt audire nos faciet?
dent testes eorum, iustificantur, et audiant, et dicant: Vere.

¹⁰ Vos testes mei, dicit Dominus, et servus meus, quem elegi:
ut sciatis, et credatis mihi, et intelligatis quia ego ipse sum.
Ante me non est formatus Deus, et post me non erit.

¹¹ ^aEgo sum, ego sum Dominus, et non est absque me salvator.

¹² Ego annunciavi, et salvavi: auditum feci, et non fuit in vobis alienus:
vos testes mei, dicit Dominus, et ego Deus. ¹³ Et ab initio ego ipse,
et non est qui de manu mea eruat: operabor, et quis avertet illud?

¹⁴ Hæc dicit Dominus redemptor vester, sanctus Israel:

Propter vos misi in Babylonem, et detraxi vectes universos, et Chaldaeos in qui
Babylonem
percutiet,
navibus suis gloriante.

¹⁵ Ego Dominus sanctus vester, creans Israel rex vester.

¹⁶ Hæc dicit Dominus, qui dedit in mari viam, et in aquis torrentibus semitam.

¹⁷ Qui eduxit quadrigam et equum: agmen et robustum,
simul obdormierunt, nec resurgent: contriti sunt quasi linum, et extinti sunt.

¹⁸ Ne memineritis priorum, et antiqua ne intueamini.

¹⁹ ^bEcce ego facio nova, et nunc orientur, utique cognoscetis ea:
ponam in deserto viam, et in invio flumina.

²⁰ Glorificabit me bestia agri, dracones et struthiones:
quia dedi in deserto aquas, flumina in invio,
ut darem potum populo meo, electo meo.

²¹ Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.

²² Non me invokeasti Iacob, nec laborasti in me Israel.

²³ Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, et victimis tuis non glorificasti me:
non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.

²⁴ Non emisti mihi argento calatum, et adipe victimarum tuarum non inebrasti me.
Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in
iniquitatibus tuis.

²⁵ Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum
tuorum non recordabor.

²⁶ Reduc me in memoriam, et iudicemur simul: narra si quid habes ut iustificeris.

²⁷ Pater tuus primus peccavit, et interpretes tui prævaricati sunt in me.

²⁸ Et contaminavi principes sanctos, dedi ad internectionem Iacob, et Israel
in blasphemiam.

44. ¹ Et nunc audi Iacob serve meus, et Israel quem elegi:

² ^cHæc dicit Dominus faciens et formans te, ab utero auxiliator tuus:
noli timere serve meus Iacob, et rectissime, quem elegi.

³ Effundam enim aquas super sitientem, et fluenta super aridam:

Israelim
autem ex
gratia
liberabit

ac spiritu
suo
perfundet.

et fundam spiritum meum super semen tuum, et benedictionem meam super stirpem tuam.

⁴ Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta præterfluentes aquas.

⁵ Iste dicet: Domini ego sum: et ille vocabit in nomine Iaeob, et hie scribet manu sua: Domino: et in nomine Israel assimilabitur.

5. Liberatio spiritualis quoque est, 44, 6—23.

Dominus,
Deus veris,

⁶ a Hæc dicit Dominus rex Israel, et redemptor eius Dominus exercituum: Ego primus, et ego novissimus, et absque me non est Deus.

⁷ Quis similis mei? vocet, et annunciet: et ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum: ventura et quæ futura sunt annuncient eis.

⁸ Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audire te feci, et annunciavi: vos estis testes mei.

numquid est Deus absque me, et formator, quem ego non noverim?

non dñi
falsi,

⁹ Plastæ idoli omnes nihil sunt, et amantissima eorum non proderunt eis. ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur. ¹⁰ Quis formavit Deum, et sculptile conflavit ad nihil utile? ¹¹ Ecce omnes participes eius confundentur: fabri enim sunt ex hominibus: convenient omnes, stabunt et pavebunt, et confundentur simul. ¹² bFaber ferrarius lima operatus est: in prunis, et in malleis formavit illud, et operatus est in brachio fortitudinis suæ: esuriet et deficiet, non bibet aquam, et lasseset. ¹³ Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina: fecit illud in angularibus, et in circino tornavit illud: et fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo. ¹⁴ Sucedit cedros, tulit ilicem, et quereum, quæ steterat inter ligna saltus: plantavit pinum, quam pluvia nutritivit. ¹⁵ Et facta est hominibus in focum: sumpsit ex eis, et calefactus est: et succedit, et coxit panes: de reliquo autem operatus est deum, et adoravit: fecit sculptile, et curvatus est ante illud. ¹⁶ Medium eius combussit igni, et de medio eius carnes comedit: coxit pulmentum, et saturatus est, et calefactus est, et dixit: Vah, calefactus sum. vidi focum. ¹⁷ Reliquum autem eius deum fecit et sculptile sibi: curvatur ante illud, et adorat illud, et obsecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es tu. ¹⁸ Nescierunt, neque intellexerunt: oblii enim sunt ne videant oculi eorum, et ne intelligent corde suo. ¹⁹ Non recognit in mente sua, neque cognoscunt, neque sentiunt, ut dicant: Medietatem eius combussi igni, et coxi super carbones eius panes: coxi carnes et comedi, et de reliquo eius idolum faciam? ante truncum ligni procidam? ²⁰ Pars eius cinis est: cor insipiens adoravit illud, et non liberabit animam suam, neque dicet: Forte mendacium est in dextera mea.

populum
a peccatis
liberat.

²¹ Memento horum Iacob, et Israel, quoniam servus meus es tu. formavi te, servus meus es tu Israel, ne obliviscaris mei.

²² Delevi ut nubem iniquitates tuas, et quasi nebulam peccata tua: revertere ad me, quoniam redemi te.

²³ Laudate cœli, quoniam misericordiam fecit Dominus: iubilate extrema terræ, resonate montes laudationem, saltus et omne lignum eius: quoniam redemit Dominus Iacob, et Israel gloriabitur.

6. Cyrus minister Domini est, 44, 24—45, 25.

Voluntatem
Dominii
complet,

²⁴ Hæc dicit Dominus redemptor tuus, et formator tuus ex utero: Ego sum Dominus, faciens omnia.

extendens cœlos solus, stabiliens terram, et nullus tecum.

²⁵ Irrita faciens signa divinorum, et ariolos in furorem vertens.

Convertens sapientes retrorsum: et scientiam eorum stultam faciens.

²⁶ Suscitans verbum servi sui, et consilium nunciorum suorum complens.

6 aSup 41, 4; Inf 48, 12; Apc 1, 17: 22, 13. — 12 bSup 13, 11.

Qui dico Ierusalem: Habitaberis; et civitatibus Iuda: Edificabimini, et deserta eius suscitabo.

²⁷ Qui dico profundo: Desolare, et flumina tua arefaciam.

²⁸ Qui dico Cyro: Pastor meus es, et omnem voluntatem meam complebis.
Qui dico Ierusalem: Edificaberis; et templo: Fundaberis.

45. ¹ Hæc dicit Dominus christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, ut subiiciam ante faciem eius Gentes, et dorsa regum vertam, et aperiam coram eo ianuas, et portæ non claudentur.

a Domino
victor cre-
atur,

² Ego ante te ibo: et gloriosos terre humiliabo: portas æreas conteram, et vectes ferreos confringam.

³ Et dabo tibi thesauros absconditos, et arcana secretorum: ut scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus Israel.

⁴ Propter servum meum Iacob, et Israel electum meum, et vocavi te nomine tuo: assimilavi te, et non cognovisti me.

⁵ Ego Dominus, et non est amplius: extra me non est Deus: accinxi te, et non cognovisti me:

⁶ Ut sciant huius, qui ab ortu solis, et qui ab occidente,

quoniam absque me non est: Ego Dominus, et non est alter,

⁷ formans lucem, et creans tenebras, faciens pacem, et creans malum: ego Dominus faciens omnia hæc.

⁸ Rorate cæli desuper, et nubes pluant iustum: aperiatur terra, et germinet salvatorem: et iustitia oriatur simul: ego Dominus creavi eum.

suspirante
vate,

⁹ Væ qui contradicit fectori suo, testa de samiis terræ:

anumquid dicet lutum figulo suo: Quid facis, et opus tuum absque manibus est?

captivos
Ierosolyma
dimittet,

¹⁰ Væ qui dicit patri: Quid generas? et mulieri: Quid parturis?

¹¹ Hæc dicit Dominus sanctus Israel plastes eius:

Ventura interrogate me, super filios meos, et super opus manuum mearum mandate mihi.

¹² Ego feci terram, et hominem super eam creavi ego:

manus meæ tetenderunt cælos, et omni militiæ eorum mandavi.

¹³ Ego suscitavi eum ad iustitiam, et omnes vias eius dirigam:

ipse ædificabit civitatem meam, et captivitatem mean dimittet, non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.

¹⁴ Hæc dicit Dominus: Labor Ægypti, et negotiatio Æthiopiæ,

et Sabaim viri sublimes ad te transibunt, et tui erunt:

quorum
Deum
devicti
agnoscunt,

Post te ambulabunt, vineti manieis pergent: et te adorabunt, teque depreca- buntur:

Tantum in te est Deus, et non est absque te Deus.

¹⁵ Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator.

¹⁶ Confusi sunt, et erubuerunt omnes: simul abierunt in confusionem fabricatores errorum.

¹⁷ Israel salvatus est in Domino salute æterna:

non confundemini, et non erubescetis usque in sæculum sæculi.

¹⁸ Quia hæc dicit Dominus creans cælos, ipse Deus

formans terram, et faciens eam, ipse plastes eius:

non in vanum creavit eam: ut habitaretur, formavit eam.

ego Dominus, et non est alias.

¹⁹ Non in abscondito locutus sum in loco terræ tenebroso:

non dixi semini Iacob: Frustra querite me.

ego Dominus loquens iustitiam, annuncians recta.

et omnes gentes adorabunt.²⁰ Congregantini, et venite, et accedite simul qui salvati estis ex Gentibus: nescierunt qui levant lignum sculpturæ suæ, et rogan Deum non salvantem.
²¹ Annunciate, et venite, et consiliamini simul: quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc prædictix illud? numquid non ego Dominus, et non est ultra Deus absque me? Deus iustus, et salvans non est praeter me.
²² Convertimini ad me, et salvi eritis omnes fines terræ: quia ego Deus, et non est alias.
²³ In memetipso iuravi, egredietur de ore meo iustitiae verbum, et non revertetur: aquia mihi curvabitur omne genu, et iurabit omnis lingua.
²⁴ Ergo in Domino, dicit, meæ sunt iustitiae et imperium: ad eum venient, et confundentur omnes qui repugnant ei.
²⁵ In Domino iustificabitur, et laudabitur omne semen Israel.

7. Dii cultores suos non servant, 46, 1—13.

Dii Babylonii conterentur,^{46.} ¹ Confractus est Bel, contritus est Nabo: faeta sunt simulachra eorum bestiis et iumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem.

² Contabuerunt, et contra sunt simul: non potuerunt salvare portantem, et anima eorum in captivitatem ibit.

Dominus Israelem salvabit,³ Audite me domus Iacob, et omne residuum domus Israel, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva.

⁴ Usque ad senectam ego ipse, et usque ad canos ego portabo: ego feci, et ego feram: ego portabo, et salvabo.

idola imbecilla sunt,⁵ Cui assimilastis me, et adæquastis, et comparastis me, et fecistis similem?

⁶ Qui confertis aurum de sacculo, et argentum statera ponderatis: conducentes aurificeem, ut faciat deum: et procidunt, et adorant.

⁷ ^bPortant illum in humeris gestantes, et ponentes in loco suo: et stabit, ac de loco suo non movebitur.

sed et cum elamaverint ad eum, non audiet: de tribulatione non salvabit eos.

Dominus solus est Deus omniscius et omnipotens,⁸ Mementote istud, et confundamini: redite prævaricatores ad cor.

⁹ Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus, et non est ultra Deus, nec est similis moi:

¹⁰ Annuncians ab exordio novissimum, et ab initio quæ needum facta sunt, dicens: Consilium meum stabit, et omnis voluntas mea fiet:

¹¹ Vocans ab Oriente avem, et de terra longinqua virum voluntatis meæ. et locutus sum, et adducam illud: creavi, et faciam illud.

qui in Sion salutem dabit.¹² Audite me duro corde, qui longe estis a iustitia.

¹³ Prope feci iustitiam meam, non elongabitur, et salus mea non morabitur. Dabo in Sion salutem, et in Israel gloriam meam.

8. Casus Babylonis inevitabilis est, 47, 1—15.

Babylon valde humiliabitur,^{47.} ¹ Descende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra: non est solium filie Chaldaeorum,

quia ultra non vocaberis mollis et tenera. ² Tolle molam, et mole farinam: denuda turpitatem tuam, discooperi humerum, revela crura, transi flumina.

³ ^cRevelabitur ignominia tua, et videbitur opprobrium tuum: ultionem capiam, et non resistet mihi homo.

⁴ Redemptor noster, Dominus exercitum nomen illius sanctus Israel.

⁵ Sede tacens, et intra in tenebras filia Chaldaeorum: quia non vocaberis ultra domina regnorum.

23 ^aRom 14, 11; Philp 2, 10. — 46, 7 ^bBar 6, 25. — 47, 3 ^cNah 3, 5.

- ⁶ Iratus sum super populum meum. contaminavi hereditatem meam, et dedi eos in manu tua:
non posuisti eis misericordias: super senem aggravasti iugum tuum valde.
- ⁷ Et dixisti: In semipiternum ero domina: non posuisti hæc super cor tuum,
neque recordata es novissimi tui.
- ⁸ Et nunc audi hæc delicata, et habitans confidenter. quæ dicens in corde tuo:
^aEgo sum, et non est præter me amplius: non sedebo vidua, et ignorabo sterilitatem.
- ⁹ ^bVenient tibi duo hæc subito in die una, sterilitas et viduitas.
universa venerunt super te, propter multitudinem maleficiorum tuorum, et
propter duritiam incantatorum tuorum vehementem.
- ¹⁰ Et fiduciam habuisti in malitia tua, et dixisti: Non est qui videat me,
sapientia tua et scientia tua hæc decepit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum,
et præter me non est altera.
- ¹¹ Veniet super te malum, et nescies ortum eius:
et irruet super te calamitas, quam non poteris expiare:
veniet super te repente miseria, quam nescies.
- ¹² Sta cum incantatoribus tuis, et cum multitudine maleficiorum tuorum,
quibus laborasti ab adolescentia tua.
si forte quid prospicit tibi, aut si possis fieri fortior.
- ¹³ Defecisti in multitudine consiliorum tuorum: stent, et salvent te augures cæli,
qui contemplabantur sidera, et suppatabant menses. ut ex eis annuncianterent
ventura tibi.
- ¹⁴ Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos: non liberabunt animam
suam de manu flammæ:
non sunt prunæ, quibus calefiant, nec focus, ut sedeant ad eum.
- ¹⁵ Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras: negotiatores tui ab adoles-
centia tua,
unusquisque in via sua erraverunt: non est qui salvet te.

propter
crudelita-
tem et su-
perbiem,

casum
sum
evitare
nequit.

9. Israel liberandus admonetur, 48, 1—22.

48. ¹ Audite hæc domus Iacob, qui vocamini nomine Israel, et de aquis Iuda existis, qui iuratis in nomine Domini, et Dei Israel recordamini non in veritate, neque in iustitia. ² De civitate enim sancta vocati sunt, et super Deum Israel constabiliti sunt: Dominus exercituum nomen eius. ³ Priora ex tunc annunciavi, et ex ore meo exierunt, et audita feci ea: repente operatus sum, et venerunt. ⁴ Scivi enim quia durus es tu, et nervus ferreus cervix tua, et frons tua ærea. ⁵ Prædixi tibi ex tunc: antequam venirent indicavi tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt hæc, et sculptilia mea, et conflatilia mandaverunt ista. ⁶ Quæ audisti, vide omnia: vos autem num annuncias? Audita feci tibi nova ex tunc, et conservata sunt quæ nescis: ⁷ nunc creata sunt, et non ex tunc: et ante diem, et non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea. ⁸ Neque audisti, neque cognovisti, neque ex tunc aperta est auris tua: scio enim quia prævaricans prævaricaberis, et transgressorem ex utero vocavi te. ⁹ Propter nomen meum longe faciam furorem meum: et laude mea infrenabo te, ne interreas. ¹⁰ Ecce excoxi te, sed non quasi argentum. elegi te in camino paupertatis. ¹¹ Propter me, propter me faciam, ut non blasphemem: ^cet gloriam meam alteri non dabo.

Propter
semipsum
Dominus
populum
durum
servat.

¹² Audi me Iacob, et Israel quem ego voco: ^dego ipse, ego primus, et ego novisimus. ¹³ Manus quoque mea fundavit terram, et dextera mea mensa est cœlos: ego vocabo eos, et stabunt simul. ¹⁴ Congregamini omnes vos, et audite: quis de eis annunciat hæc? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, et brachium suum in Chaldæis. ¹⁵ Ego ego locutus sum, et vocavi eum: adduxi eum, et directa est via eius. ¹⁶ Accedite ad me, et audite hoc: non a principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: et nunc Dominus Deus misit me, et spiritus eius.

ei libe-
ratores
mittet,

⁸ ^aApc 18, 7.— ⁹ ^bInf 51, 19. — 48, 11 ^cSup 42, 8. — 12 ^dSup 41, 4; 44, 6.

viam pacis
et iustitiae
docte;

redemptionis
nem
afferet;

versus
intercalaris;

Lux et
salus
gentium.

¹⁷ Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanetus Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via, qua ambulas. ¹⁸ Utinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, et iustitia tua sicut gurgites maris. ¹⁹ et fuisset quasi arena semen tuum, et stirps uteri tui ut lapilli eius: non interisset, et non fuisset attritum nomen eius a facie mea.

²⁰ ^aEgredimini de Babylone, fugite a Chaldaeis, in voce exultationis annunciate: auditum facite hoc, et efferte illud usque ad extrema terræ. Dicite: Redemit Dominus servum suum Iacob. ²¹ Non sitierunt in deserto, eum educeret eos: ^b aquam de petra produxit eis, et seidit petram, et fluxerunt aquæ.

²² ^cNon est pax impiis, dicit Dominus.

II. Vaticinia de redemptione per Messiam, 49, 1—57, 21.

1. Messias laboribus consumptus, 49, 1—13.

^{49.} ¹ Audite insulæ, et attendite populi de longe:

Dominus ab utero vocavit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei.

² ^dEt posuit os meum quasi gladium acutum: in umbra manus suæ protexit me, et posuit me sicut sagittam electam: in pharetra sua abscondit me.

³ Et dixit mihi: Servus meus es tu Israel, quia in te gloriabor.

⁴ Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa, et vane fortitudinem meam consumpsi:

ergo iudicium meum cum Domino, et opus meum cum Deo meo.

⁵ Et nunc dieit Dominus, formans me ex utero servum sibi, ut redueam Iacob ad eum, et Israel non congregabitur: et glorioatus sum in oculis Domini, et Deus meus factus est fortitudo mea.

⁶ Et dixit: Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Iacob, et fæces Israel convertendas:

^eEeeee dedi te in lucem Gentium, ut sis salus mea usque ad extreum terræ.

restitutor
Israel;

⁷ Hæc dicit Dominus redemptor Israel, sanctus eius, ad contemptibilem animam, ad abominatam gentem, ad servum dominorum: Reges videbunt, et consurgent principes, et adorabunt propter Dominum, quia fidelis est, et sanctum Israel qui elegit te.

⁸ ^fHæc dieit Dominus:

In tempore placito exaudivi te, et in die salutis auxiliatus sum tui: et servavi te, et dedi te in foedus populi,

ut suscitas terram, et possideres hereditates dissipatas:

⁹ ut diceres his, qui vinci sunt: Exite: et his, qui in tenebris: Revelamini. Super vias pascentur, et in omnibus planis pascuta eorum.

¹⁰ ^gNon esurient, neque sitiunt, et non percutiet eos aestus et sol: quia miserator corum reget eos, et ad fontes aquarum potabit eos.

¹¹ Et ponant omnes montes meos in viam, et semitæ meæ exaltabuntur.

¹² Ecce isti de longe venient,

et eeee illi ab Aquilone et mari, et isti de terra australi.

Iaus Domini. ¹³ Laudate cœli, et exulta terra, iubilate montes laudem: quia consolatus est Dominus populum suum. et pauperum suorum miserebitur.

2. Dominus Sionem consolatur, 49, 14—50, 3.

Destructa ¹⁴ et edificabitur, Et dixit Sion: Dereliquit me Dominus, et Dominus oblitus est mei.

¹⁵ Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? et si illa oblitera fuerit, ego tamen non obliviscar tui.

¹⁶ Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semper.

¹⁷ Venerunt struetores tui: destruentes te, et dissipantes a te exibunt.

²⁰ ^aIr 51, 6. — ²¹ ^bEx 17, 6; Nm 20, 11. — ²² ^cInf 57, 21. — ^{49, 2} ^dInf 51, 16. — ⁶ ^eSup 42, 6; Act 13, 47. — ⁸ ^f2 Cor 6, 2. — ¹⁰ ^gApc 7, 16.

¹⁸ ^aLeva in circuitu oculos tuos, et vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: ^bvivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris, ^cdeserta et circumdabis tibi eos quasi sponsa.

¹⁹ Quia deserta tua, et solitudines tuae, et terra ruinae tuae nunc angusta erunt præ habitatoribus, et longe fugabuntur qui absorbebant te.

²⁰ Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilitatis tuae: Angustus est mihi locus, fac spatium mihi ut habitem.

²¹ Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? ego sterilis, et non pariens, transmigrata, et captiva: et istos quis enutravit? ego destituta et sola: et isti ubi erant?

²² Hæc dicit Dominus Deus:

Ecce levabo ad Gentes manum meam, et ad populos exaltabo signum meum, ^da gentibus honorabitur, Et afferent filios tuos in ulnis, et filias tuas super humeros portabunt.

²³ Et erunt reges nutritii tui, et reginæ nutrices tuae: vultu in terram demisso adorabunt te, et pulverem pedum tuorum lingent.

Et scies quia ego Dominus, super quo non confundentur qui expectant eum.

²⁴ Numquid tolletur a forti præda? aut quod captum fuerit a robusto, salvum esse poterit?

²⁵ Quia hæc dicit Dominus:

Evidem, et captivitas a forti tolletur: et quod ablatum fuerit a robusto, salvabitur.

Eos vero, qui indicaverunt te, ego iudicabo, et filios tuos ego salvabo.

²⁶ Et cibabo hostes tuos carnibus suis: et quasi musto, sanguine suo inebriabuntur:

et sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans te, et redemptor tuus fortis Iacob.

^{50.} ¹ Hæc dicit Dominus:

Quis est hic liber repudiū matris vestræ, quo dimisi eam? ^edimissa recipiatur.
aut quis est creditor meus, cui vendidi vos?
ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, et in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.

² Quia veni, et non erat vir: vocavi, et non erat qui audiret.

^bnumquid abbreviata et parvula facta est manus mea, ut non possim redimere?
aut non est in me virtus ad liberandum?

Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum:
computrescent pisces sine aqua, et morientur in siti.

³ Induam cœlos tenebris, et saceum ponam operimentum corum.

3. Messias adversitatibus non fractus, 50, 4—11.

⁴ Dominus dedit mihi linguam eruditam ut sciām sustentare eum, qui lassus ^fObediens, est verbo:

erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.

⁵ Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico: retrorsum non abiī.

⁶ ^cCorpus meum dedi persecutientibus, et genas meas vellentibus: faciem meam ^gpatiens, non averti ab increpantibus, et conspicientibus in me.

⁷ Dominus Deus auxiliator meus. ideo non sum confusus: ^hDomino confidens ideo posui faciem ut petram durissimam, et scio quoniam non confundar.

⁸ ^dIuxta est qui iustificat me, quis contradicet mihi? stenus simul, quis est adversarius meus? accedat ad me.

⁹ Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est qui condemnet me?
Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos.

¹⁸ ^aInf 60, 4. — ²⁰ ^bInf 59, 1. — ⁶ ^cMt 26, 67. — ⁸ ^dRom 8, 33.

- pios consolatur,¹⁰ Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui?
qui ambulavit in tenebris, et non est lumen ei, speret in nomine Domini, et innitatur super Deum suum.
- impis communatur.¹¹ Eece vos omnes accidentes ignem accineti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis, quas succendistis:
de manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

4. Dominus Sionem certo salvabit, 51, 1—52, 12.

- Promissio-
nem Domini
exspectat.^{51.} ¹ Audite me qui sequimini quod iustum est, et queritis Dominum:
attendite ad petram unde excisi estis, et ad cavernam laei, de qua præcisi estis.
- ² Attendite ad Abraham patrem vestrum, et ad Saram, quæ peperit vos:
quia unum vocavi eum, et benedixi ei, et multiplicavi eum.
- ³ Consolabitur ergo Dominus Sion, et consolabitur omnes ruinas eius:
et ponet desertum eius quasi delicias, et solitudinem eius quasi hortum Domini.
Gaudium et lætitia invenietur in ea, gratiarum actio, et vox laudis.
- ⁴ Attendite ad me popule meus, et tribus mea me audite:
quia lex a me exiet, et iudicium meum in lucem populorum requiescat.
- ⁵ Prope est iustus mens, egressus est salvator meus,
et brachia mea populos indicabunt:
me insulae expectabunt, et brachium meum sustinebunt.
- ⁶ Levate in cælum oculos vestros, et videte sub terra deorsum:
quia cæli sicut fumus liquefiant, et terra sicut vestimentum atteretur,
et habitatores eius sicut haec interibunt:
Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non deficit.
- ⁷ Audite me qui scitis iustum, populus meus lex mea in corde eorum:
nolite timere opprobrium hominum, et blasphemias eorum ne metuatis.
- ⁸ Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: et sicut lanam, sic devorabit
eos tinea:
Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea in generationes gene-
rationum.
- redemptos
a Domino
videbit,⁹ Consurge, consurge, induere fortitudinem brachium Domini:
consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus sæculorum.
Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem?
- ¹⁰ ^b Numquid non tu siecasti mare, aquam abyssi vehementis:
qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati?
- ¹¹ Et nunc qui redempti sunt a Domino, revertentur, et venient in Sion laudantes,
et lætitia sempiterna super capita eorum,
gaudium et lætitiam tenebunt. fugiet dolor et gemitus.
- Domino
Deo
confidat,¹² Ego, ego ipse consolabor vos: quis tu ut timeres
ab homine mortali, et a filio hominis, qui quasi fœnum ita areset?
- ¹³ Et oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit cælos, et fundavit terram:
et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius, qui te tribulabat,
et paraverat ad perdendum: ubi nunc est furor tribulantis?
- ¹⁴ Cito veniet gradiens ad aperiendum, et non interficiet usque ad internectionem,
nec deficit panis eius.
- ¹⁵ Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, et intumescunt fluctus
eius: Dominus exercituum nomen meum.
- ¹⁶ ^c Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meæ protexi te,
ut plantes cælos, et fundes terram: et dicas ad Sion: Populus meus es tu.
- ex humili-
tate ex-
tolletur,¹⁷ Elevare, elevare, consurge Ierusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem
iraæ eius:
usque ad fundum calicis soporis bibisti, et potasti usque ad fæces.

¹⁸ Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis, quos genuit:
et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis, quos enutrit.

¹⁹ ^aDuo sunt quæ occurrerunt tibi: quis contristabitur super te?
vastitas, et contritio, et famæ, et gladius, quis consolabitur te?

²⁰ Filii tui proieci sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus:

pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui.

²¹ Idecero andi hoc paupercula, et ebria non a vino.

²² Haec dicit dominator tuus Dominus, et Deus tuus, qui pugnabit pro populo suo:
Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non
adiicies ut bibas illum ultra.

²³ Et ponam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt, et dixerunt animæ tuæ:
Incurvare, ut transeamus:
et posuisti ut terram corpus tuum, et quasi viam transeuntibus.

52. ¹ Consurge, consurge, induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis ^{gloria corona-}
^{nabitur,} gloriæ tue Ierusalem civitas sancti:

quia non adiiciet ultra ut pertranseat per te incircumeisus et immundus.

² Excutere de pulvere, consurge; sede Ierusalem: solve vincula colli tui captiva
filia Sion.

³ Quia haec dicit Dominus: Gratis venundati estis, et sine argento redimemini.

⁴ Quia haec dicit Dominus Deus: ^bIn Ægyptum descendit populus meus in principio
ut colonus esset ibi: et Assur absque ulla causa calumniatus est eum. ⁵ Et numquid
michi est hic, dicit Dominus, quoniam ablatus est populus meus gratis? Dominatores
eius inique agunt, dicit Dominus, et iugiter tota die nomen meum blasphematur.

⁶ Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa: quia ego ipse qui loquebar,
ecce adsum.

⁷ ^dQuam pulchri super montes pedes annunciantis et prædicantis pacem:
annunciantis bonum, prædicantis salutem, dicentis Sion: Regnabit Deus tuus! <sup>de salute
annuntiata
gaudet.</sup>

⁸ Vox speculatorum tuorum: levaverunt vocem, simul laudabant:
quia oculo ad oculum videbunt eum converterit Dominus Sion.

⁹ Gaudete, et laudate simul deserta Ierusalem:

quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Ierusalem.

¹⁰ Paravit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium Gentium:
et videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostri.

¹¹ Recedite, reedite, exite inde, pollutum nolite tangere:
exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa Domini.

¹² Quoniam non in tumultu exhibitis, nec in fuga properabitis:
præcedet enim vos Dominus, et congregabit vos Deus Israel.

5. Messias humiliatus, patiens, glorificatus, 52, 13—53, 12.

¹³ Ecce intelliget servus meus, exaltabitur, et elevabitur, et sublimis erit valde.

¹⁴ Sicut obstupuerunt super te multi,

Antea
ingloriosus,
postea
gloriosus:

sic inglorius erit inter viros aspectus eius, et forma eius inter filios hominum.

¹⁵ Iste asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum:

quia quibus non est narratum de eo, viderunt: et qui non audierunt, contem-
plati sunt.

53. ¹ Quis ^bcredidit auditui nostro? et brachium Domini cui revelatum est? <sup>despectus
vir dolorum,</sup>

² Et ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra sidenti:
non est species ei, neque decor: et vidimus eum, et non erat aspectus, et desi-
deravimus eum:

¹⁹ ^aSup 47, 9. — ^b52, 4 ^cGn 46, 6. — ^dEz 36, 20; Rom 2, 24. — ^eNah 1, 15;
Rom 10, 15. — ^f10 ^ePs 97, 3. — ^g11 ^f2 Cor 6, 17. — ^h15 ^gRom 15, 21. — ⁱ53, 1 ^hIo 12, 38;
Rom 10, 16.

³ ^aDespectum, et novissimum virorum, virum dolorum, et scientem infirmitatem: et quasi absconditus vultus eius et despectus, unde nec reputavimus eum.

vulneratus
propter
iniquitates
nostras,

⁴ ^bVerè languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit: et nos putavimus eum quasi leprosum, et percutsum a Deo et humiliatum.

⁵ ^cIpse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter seclera nostra:

disciplina pacis nostræ super eum, et livore eius sanati sumus.

⁶ Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit: et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.

voluntarie
oblatus,
mortuus et
sepultus,

⁷ Oblatus est quia ipse voluit, et non aperuit os suum: sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutesecet, det non aperiet os suum.

⁸ De angustia, et de iudicio sublatus est: generationem eius quis enarrabit? quia abscissus est de terra viventium: propter seclus populi mei percussi eum.

⁹ Et dabit impios pro sepultura, et divitem pro morte sua: ^eeo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore eius.

a Dominio
glorificatus.

¹⁰ Et Dominus voluit conterere eum in infirmitate: si posuerit pro peccato animam suam,

videbit semen longævum, et voluntas Domini in manu eius dirigetur.

¹¹ Pro eo quod laboravit anima eius, videbit et saturabitur: in scientia sua iustificabit ipse iustus servus meus multos, et iniquitates eorum ipse portabit.

¹² Ideo disperdam ei plurimos: et fortium dividet spolia,

pro eo quod tradidit in mortem animam suam, ^fet cum secleratis reputatus est: et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit.

6. Dominus Sionem denuo secum iunget, 54, 1—17.

Multos
filios
habebit

^{54.} ¹ Lauda gsterilis quæ non paris: decanta laudem, et hinni quæ non pariebas: quoniam multi filii desertæ magis quam eius, quæ habet virum, dicit Dominus.

² Dilata locum tentorii tui, et pelles tabernaculorum tuorum extende, ne pareas: longos fac funiculos tuos, et clavos tuos consolida.

³ Ad dexteram enim, et ad lœvam penetrabis: et semen tuum Gentes hereditabit, et civitates desertas inhabitabit.

in novo
fodere
pacis,

⁴ Noli timere quia non confunderis, neque erubesces: non enim te pudebit, quia confusionis adolescentiæ tuæ oblivisceris, et opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius.

⁵ Quia dominabitur tui qui fecit te. ^hDominus exercituum nomen eius: et redemptor tuus sanctus Israel, Deus omnis terræ vocabitur.

⁶ Quia ut mulierem derelictam et mœrentem spiritu vocavit te Dominus, et uxorem ab adolescentia abiectam, dixit Deus tuus.

⁷ Ad punctum in modico dereliqui te, et in miserationibus magnis congregabo te.

⁸ In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, et in misericordia sempiterna misertus sum tui: dixit redemptor tuus Dominus.

⁹ ⁱSicut in diebus Noe istud mihi est, cui iuravi ne inducerem aquas Noe ultra supra terram: sie iuravi ut non irascar tibi, et non inreperem te.

¹⁰ Montes enim commovebuntur, et colles contremiscent: misericordia autem mea non reedet a te, et fœdus pacis meæ non movebitur: dixit miserator tuus Dominus.

³ ^aMc 9, 11. — ^bMt 8, 17. — ^c1 Cor 15, 3. — ^dMt 26, 63; Act 8, 32. — ^e1 Ptr 2, 22; ^f1 Io 3, 5. — ^gMc 15, 28; Lc 22, 37. — ^hLe 1, 32. — ⁱGn 9, 11.

¹¹ Paupercula tempestate convulsa, absque ulla consolatione.

gloriosa,
iusta et
secura erit.

Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, et fundabo te in sapphiris,

¹² et ponam iaspidem propugnaeula tua: et portas tuas in lapides sculptos,
et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.

¹³ ^aUniversos filios tuos doctos a Domino: et multitudinem pacis filiis tuis.

¹⁴ Et in iustitia fundaberis:

recede procul a calumnia, quia non timebis: et a pavore, quia non appro-

pinquabit tibi.

¹⁵ Ecce accolam veniet, qui non erat necum, advena quondam tuus adiungetur tibi.

¹⁶ Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas,

et proferentem vas in opus suum, et ego creavi imperfectorem ad disperendum.

¹⁷ Omne vas, quod fictum est contra te, non dirigetur: et omnem linguam resi-

stentem tibi in iudicio, iudicabis.

Hæc est hereditas servorum Domini, et iustitia eorum apud me, dicit Dominus.

7. Bona spiritualia novi fœderis, 55, 1—13.

^{55.} ¹ Omnes sicutentes venite ad aquas: bet qui non habetis argentum, properate, emite, et comedite:

Gratis ea
acquirunt,

venite, emite absque argento, et absque ulla commutatione vinum et lac.

² Quare appenditis argentum non in panibus, et laborem vestrum non in saturitate?

Audite audientes me, et comedite bonum, et delectabitur in crassitudine anima vestra.

³ Incline aurem vestram, et venite ad me: audite, et vivet anima vestra, et feriam vobis pactum sempiternum, misericordias David fideles.

⁴ Ecce testem populis dedi eum, ducem ac præceptorem Gentibus.

⁵ Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: et Gentes, quæ te non cognoverunt, ad te current

propter Dominum Deum tuum, et sanctum Israel, quia glorifieavit te.

⁶ Quærите Dominum, dum inveniri potest: invocate eum, dum prope est.

qui ad
Dominum
conver-
tuntur,

⁷ Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, et revertatur ad Dominum, et miserebitur eius, et ad Deum nostrum: quoniam multus est ad ignoscendum.

⁸ Non enim cogitationes meæ, cogitationes vestræ: neque viæ vestræ, viæ meæ, dicit Dominus.

⁹ Quia sicut exaltantur cœli a terra, sic exaltata sunt viæ meæ a viis vestris, et cogitationes meæ a cogitationibus vestris.

¹⁰ Et quomodo descendit imber, et nix de cælo, et illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram,

et infundit eam, et germinare eam facit, et dat semen serenti, et panem comedenti:

¹¹ Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me vacuum,

sed faciet quæcumque volui, et prosperabitur in his, ad quæ nisi illud.

¹² Quia in lætitia egrediemini, et in pace deducemini:

suos in pace
deducentem.

montes et colles cantabunt coram vobis laudem, et omnia ligna regionis plaudent manu.

¹³ Pro saliuncia ascendet abies, et pro urtica erescet myrtus:
et erit Dominus nominatus in signum æternum, quod non auferetur.

8. Socii novi fœderis, 56, 1—8.

^{56.} ¹ Hæc dicit Dominus: ^aCustodite indicium, et facite iustitiam:
quia iuxta est salus mea ut veniat, et instituta mea ut reveletur.

Omnis
voluntatem
Domini
facientes,

¹³ ^aIo 6, 45. — ^bSir 51, 33. — ^cAct 13, 34. — ^dSap 1, 1.

- ^{etiam eunuchi} ² Beatus vir, qui facit hoc, et filius hominis, qui apprehendet istud: custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum.
- ^{atque advenae,} ³ Et non dicat filius advenæ, qui adhæret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus a populo suo:
Et non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum.
- ^{non soli Israelitæ.} ⁴ Quia hæc dieit Dominus Eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, et elegerint quæ ego volui, et tenuerint foedus meum:
- ⁵ Dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.
- ⁶ Et filios advenæ, qui adhærent Domino, ut colant eum, et diligent nomen eius, ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluat illud, et tenentem foedus meum:
- ⁷ Adducam eos in montem sanctum meum, et lætificeabo eos in domo orationis meæ: holocausta eorum, et victimæ eorum placebunt mihi super altari meo: ^{aqua} domus mea domus orationis vocabitur eunetis populis.

9. Comminatio et consolatio Domini, 56, 9—57, 21.

- ^{Praepositi perfidi punitur,} ⁹ Omnes bestiae agri venite ad devorandum, universæ bestiae saltus.
- ^{et cultores idolorum confunduntur,} ¹⁰ Speculatori eius eæci omnes, nescierunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, et amantes sonnia.
- ¹¹ Et canes impudentissimi nescierunt saturitatem: ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum.
- ¹² Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate: et erit sieut hodie, sic et eras, et multo amplius.
- ^{57.} ¹ Iustus perit, et non est qui recognitet in corde suo: et viri misericordiæ colliguntur, quia non est qui intelligat, a facie enim malitiæ collectus est iustus.
- ² Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua.
- ³ Vos autem accedite hue filii auguratriæ: semen adulteri, et fornicariæ.
- ⁴ Super quem lusistis? super quem dilatastis os, et eiecistis linguam? numquid non vos filii scelesti, semen mendax?
- ⁵ qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus, subter eminentes petras?
- ⁶ In partibus torrentis pars tua, hæc est sors tua: et ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium. numquid super his non indignabor?
- ⁷ Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum, et illuc ascendisti ut immolares hostias.
- ⁸ Et post ostium, et retro postem posuisti memoriale tuum: quia iuxta me discooperiasti, et suscepisti adulterum: dilatasti cubile tuum, et pepigisti cum eis foedus: dilexisti stratum eorum manu aperta.
- ⁹ Et ornasti te regi unguento, et multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul, et humiliata es usque ad inferos.
- ¹⁰ In multitudine viæ tuae laborasti: non dixisti: Quiescam: vitam manus tuae invenisti, properea non rogasti.

⁷ aMt 21, 13; Mc 11, 17; Lc 19, 46.

- ¹¹ Pro quo sollicita timuisti. quia mentita es,
et mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo?
quia ego tacens, et quasi non videns, et mei oblita es.
- ¹² Ego annunebo iustitiam tuam, et opera tua non proderunt tibi.
- ¹³ Cum clamaveris, liberent te congregati tui,
et omnes eos auferet ventus, tollet aura:
- Qui autem fiduciam habet mei, hereditabit terram, et possidebit montem sanctum meum.
- ¹⁴ Et dicam: ^aViam facite, præbete iter, declinate de semita, auferte offendicula de via populi mei.
- ¹⁵ Quia hæc dicit Excelsus, et sublimis habitans æternitatem: et sanctum nomen eius
in excelso et in sancto habitans, et cum contrito et humili spiritu:
ut vivificet spiritum humilium, et vivificet cor contritorum.
- ¹⁶ Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascer:
quia spiritus a facie mea egredietur, et flatus ego faciam.
- ¹⁷ Propter iniquitatem avaritiae eius iratus sum, et percussi eum:
abscondi a te faciem meam, et indignatus sum: et abiit vagus in via cordis sui.
- ¹⁸ Vias eius vidi, et sanavi eum, et reduxi eum, et reddidi consolationes ipsi, et lugentibus eius.
- ¹⁹ Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei, qui longe est, et qui prope. dixit Dominus, et sanavi eum.
- ²⁰ Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, et redundant fluctus eius in conculationem et latum.
- ²¹ ^bNon est pax impiis, dicit Dominus Deus.

versus
intercalaris.

III. Vaticinia de regno messianico, 58, 1—66, 24.

1. Religio Deo placens, 58, 1—14.

- ^{58.} ¹ Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam,
et annuncia populo meo scelera eorum, et domui Iacob peccata eorum.
- ² Me etenim de die in diem querunt, et scire vias meas volunt:
quasi gens, quæ iustitiam fecerit, et indicium Dei sni non dereliquerit:
rogant me iudicia iustitiae: appropinquare Deo volunt.
- ³ Quare ieunavimus, et non aspexisti: humiliavimus animas nostras, et nescisti?
Ecce in die ieunii vestri invenitur voluntas vestra, et omnes debitores vestros
repetitis.
- ⁴ Ecce ad lites et contentiones ieunatis, et percutitis pugno impie.
Nolite ieunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester.
- ⁵ ^cNumquid tale est ieunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam?
numquid contorquere quasi circulum caput suum, et saccum et cinerem
sternere?
numquid istud vocabis ieunium, et diem acceptabilem Domino?
- ⁶ Nonne hoc est magis ieunium, quod elegi?
dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes,
dimitte eos, qui confracti sunt, liberos, et omne onus dirumpe.
- ⁷ ^dFrangere esurienti panem tuum, et egenos, vagosque induc in domum tuam:
cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris.
- ⁸ Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur,
et anteibit faciem tuam iustitia tua, et gloria Domini colliget te.
- ⁹ Tunc invocabis, et Dominus exaudiet:

Non in obseruationibus pure externis,

sed in operibus misericordie constitutis

clamabis, et dicet: Ecce adsum.

si abstuleris de medio tui catenam, et desieris extendere digitum, et loqui quod non prodest.

¹⁰ Cum effuderis esurienti animam tuam, et animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua, et tenebræ tuae erunt sicut meridies.

¹¹ Et requiem tibi dabit Dominus semper,

et implebit splendoribus animam tuam, et ossa tua liberabit.

et eris quasi hortus irriguus, et sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ.

¹² ^aEt ædificabuntur in te deserta sæculorum: fundamenta generationis et generationis suscitabis:

et vocaberis ædificator sepium, avertens semitas in quietem.

atque in cultu divino. ¹³ Si averteris a sabbato pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo, et vocaveris sabbatum delicatum, et sanctum Domini gloriosum, et glorifieaveris eum

dum non facis vias tuas, et non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem:

¹⁴ Tunc delectaberis super Domino, et sustollam te super altitudines terræ, et eibabo te hereditate Iacob patris tui. os enim Domini locutum est.

2. Impedimenta et apparatus salutis, 59, 1—21.

^{Salutem impediunt peccata,} ^{59.} ¹ Ecce ^bnon est abbreviata manus Domini ut salvare nequeat, neque aggravata est auris eius ut non exaudiatur:

² Sed iniquitates vestrae divisserunt inter vos et Deum vestrum, et peccata vestra abseonderunt faciem eius a vobis ne exaudiret.

³ ^cManus enim vestrae pollutæ sunt sanguine, et digitæ vestri iniquitate: labia vestra locuta sunt mendacium, et lingua vestra iniquitatem fatur.

⁴ Non est qui invocet iustitiam, neque est qui iudicet vere: sed confidunt in nihilo, et loquuntur vanitates:

^dconceperunt laborem, et pepererunt iniquitatem.

⁵ Ova aspidum ruperunt, et telas araneæ texuerunt: qui comederit de ovis eorum, morietur: et quod confotum est, erumpet in regulum.

⁶ Telæ eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis: opera eorum opera inutilia, et opus iniquitatis in manibus eorum.

⁷ ^ePedes eorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem innocentem:

cogitationes eorum cogitationes inutiles: vastitas et contritio in viis eorum.

⁸ Viam pacis nescierunt, et non est iudicium in gressibus eorum: semitæ eorum incurvatae sunt eis: omnis qui calcat in eis, ignorat pacem.

^{quorum fit confessio,} ⁹ Propter hoc elongatum est iudicium a nobis, et non apprehendet nos iustitia: expectavimus lucem, et ecce tenebræ: splendorem, et in tenebris ambulavimus.

¹⁰ Palpavimus sicut cœci parietem, et quasi absque oculis attractavimus: impeginus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

¹¹ Rugiemus quasi ursi omnes, et quasi columbæ meditantes gememus: expectavimus iudicium, et non est: salutem, et elongata est a nobis.

¹² Multiplicatae sunt enim iniquitates nostræ coram te, et peccata nostra responderunt nobis.

quia sclera nostra nobiscum, et iniquitates nostras cognovimus,

¹³ peccare et mentiri contra Dominum: et aversi sumus ne iremus post tergum Dei nostri,

ut loqueremur calumniam et transgressionem: concepimus, et loeuti sumus de corde verba mendacii.

¹² ^aInf 61, 4. — ^b59, 1 ^cNm 11, 23; Sup 50, 2. — ^d3 ^eSup 1, 15. — ^fIob 15, 35. — ^gPr 1, 16; Rom 3, 15.

¹⁴ Et conversum est retrorsum iudicium, et iustitia longe stetit:
quia corruit in platea veritas, et æquitas non potuit ingredi.

¹⁵ Et facta est veritas in oblivionem: et qui recessit a malo, prædæ patuit:
et vidit Dominus, et malum apparuit in oculis eius, quia non est iudicium.

¹⁶ et vidit quia non est vir: et aporiatus est, quia non est qui occurrat:
et salvavit sibi brachium suum, et iustitia eius ipsa confirmavit eum.

eam ad-
ducet ca-
stigator
impiorum
et salvator
peniten-
tium.

¹⁷ ^aIndutus est iustitia ut lorica, et galea salutis in capite eius:
indutus est vestimentis ultionis, et opertus est quasi pallio zeli.

¹⁸ Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, et
vicissitudinem inimicis suis: insulis vicem reddet.

¹⁹ Et timebunt qui ab Occidente, nomen Domini: et qui ab ortu solis, gloriam eius:
cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit:

²⁰ ^bEt venerit Sion redemptor, et eis, qui redeunt ab iniuitate in Iacob, dicit
Dominus.

²¹ Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus:

Spiritus meus, qui est in te, et verba mea, quæ posui in ore tuo.

non recedent de ore tuo, et de ore seminis tui,

et de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo et usque in sempiternum.

3. Ierusalem domina gentium felicissima, 60, 1—22.

60. ¹ Surge illuminare Ierusalem: quia venit lumen tuum, et gloria Domini ^{Gloria Do-}
super te orta est. ^{mni orta,}

² Quia ecce tenebræ operient terram, et caligo populos:
super te autem orietur Dominus, et gloria eius in te videbitur.

³ Et ambulabunt Gentes in lumine tuo, et reges in splendore ortus tui.

⁴ ^cLeva in circuitu oculos tuos, et vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: ^{Iudei ac}
filii tui de longe venient, et filiae tuæ de latere surgent. ^{gentiles cum}
^{divitiis ad-}
^{venientes,}

⁵ Tunc videbis, et afflues, mirabitur et dilatabitur cor tuum
quando conversa fuerit ad te multitudo maris. fortitudo Gentium venerit tibi:

⁶ Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian et Ephra:
omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes, et laudem Domino annunciantes.

⁷ Omnes pecus Cedar congregabitur tibi. arietes Nabaoth ministrabunt tibi:
offerentur super placabili altari meo, et dominum maiestatis meæ gloriebo.

⁸ Qui sunt isti, qui ut nubes volant, et quasi columbæ ad fenestras suas?

⁹ Me enim insulae expectant, et naves maris in principio
ut adducam filios tuos de longe: argentum eorum, et aurum eorum cum eis
nomini Domini Dei tui. et sancto Israel, quia gloriebat te.

¹⁰ Et ædificabunt filii peregrinorum muros tuos, et reges eorum ministrabunt tibi: ^{honos domi-}
in indignatione enim mea percussi te: et in reconciliatione mea misertus sumi tui. ^{næ gentium,}

¹¹ ^dEt aperientur portæ tuae iugiter: die ac nocte non claudentur.
ut afferatur ad te fortitudo Gentium, et reges earum adducantur.

¹² Gens enim et regnum, quod non servierit tibi, peribit: et Gentes solitudine
vastauntur.

¹³ Gloria Libani ad te veniet, abies et buxus, et pinus simul
ad ornandum locum sanctificationis meæ, et locum pedum meorum gloriebo.

¹⁴ Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt te, et adorabunt vestigia
pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi.

et vocabunt te Civitatem Domini, Sion sancti Israel.

¹⁵ Pro eo quod fuisti derelicta, et odio habita, et non erat qui per te transiret,
ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generationem et generationem:

¹⁶ et suges lac Gentium, et mamilla regum lactaberis:
et scies quia ego Dominus salvans te, et redemptor tuus fortis Iacob.

¹⁷ ^aEph 6, 17; 1 Thes 5, 8. — ^bRom 11, 26. — ^cSup 49, 18. — ^dApc 21, 25.

- splendor atque sanctitas eius.
- ¹⁷ Pro aere afferam aurum, et pro ferro afferam argentum:
et pro lignis aës, et pro lapidibus ferrum:
et ponam visitationem tuam pacem, et prepositos tuos iustitiam.
- ¹⁸ Non audiatur ultra iniquitas in terra tua, vastitas et contritio in terminis tuis,
et occupabit salus muros tuos, et portas tuas laudatio.
- ¹⁹ ^aNon erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ illuminabit te:
sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, et Deus tuus in gloriam tuam.
- ²⁰ Non occidet ultra sol tuus, et luna tua non minuetur:
quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam, et complebuntur dies luctus tui.
- ²¹ Populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum hereditabunt terram,
germen plantationis meæ, opus manus meæ ad gloriificandum.
- ²² Minimus erit in mille, et parvulus in gentem fortissimam:
ego Dominus in tempore eius subito faciam istud.

4. Messias largitor gratiæ ac gloriæ, 61, 1—11.

- Largitor gratia;
- ^{61.} ¹ Spiritus ^bDomini super me, eo quod unxerit Dominus me:
ad annunciadum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde,
et prædicarem captivis indulgentiam, et clausis apertione;
- ² Ut prædicarem annum placabilem Domino, et diem ultionis Deo nostro:
ut consolarer omnes lugentes: ³ ut ponerem lugentibus Sion:
et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro
spiritu moeroris:
et vocabuntur in ea fortes iustitiae, plantatio Domini ad gloriificandum.
- largitor gloria;
- ⁴ ^dEt ædificabunt deserta a sæculo, et ruinas antiquas erigent,
et instaurabunt civitates desertas, dissipatas in generationem et generationem.
- ⁵ Et stabunt alieni, et pascent pecora vestra: et filii peregrinorum agricultæ
et vinitores vestri erunt.
- ⁶ Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis:
Fortitudinem Gentium comedetis, et in gloria earum superbietis.
- ⁷ Pro confusione vestra duplice, et rubore laudabunt partem suam:
propter hoc in terra sua duplicita possidebunt, lætitia sempiterna erit eis.
- ⁸ Quia ego Dominus diligens iudicium, et odio habens rapinam in holocausto:
et dabo opus eorum in veritate, et foedus perpetuum feriam eis.
- ⁹ Et scient in Gentibus semen eorum, et germen eorum in medio populorum:
omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit
Dominus.

- Jerusalem in Domino Deo exultat;
- ¹⁰ Gaudens gaudebo in Domino, et exultabit anima mea in Deo meo:
quia induit me vestimentis salutis: et indumento iustitiae circumdedit me,
quasi sponsum decoratum corona, et quasi sponsam ornata monilibus suis.
- ¹¹ Sicut enim terra profert germe suum, et sicut hortus semen suum germinat,
sic Dominus Deus germinabit iustitiam, et laudem coram universis Gentibus.

5. Certitudo salutis promissæ, 62, 1—12.

- Iterum a propheta uantitur,
- ^{62.} ¹ Propter Sion non tacebo, et propter Ierusalem non quiescam,
donec egrediatur ut splendor iustus eius, et salvator eius ut lampas accendatur.
- ² Et videbunt Gentes iustum tuum, et cuncti reges inclytum tuum:
et vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit.
- ³ Et eris corona gloriæ in manu Domini, et diadema regni in manu Dei tui.
- ⁴ Non vocaberis ultra Derelia: et terra tua non vocabitur amplius Desolata:
sed vocaberis Voluntas mea in ea, et terra tua inhabitata.
quia complacuit Domino in te: et terra tua inhabitabitur.
- ⁵ Habitabit enim iuvenis eum virgine, et habitabunt in te filii tui.
Et gaudebit sponsus super sponsam, et gaudebit super te Deus tuus.

¹⁹ ^aApc 21, 23; 22, 5. — ^{61, 1} ^bLe 4, 18. — ² ^cMt 5, 5. — ⁴ ^dSup 58, 12.

- ⁶ Super muros tuos Ierusalem constitui custodes,
tota die, et tota nocte in perpetuum non tacebunt.
Qui reminiscimini Domini, ne taceatis.
- ⁷ et ne detis silentium ei, donec stabiliat, et donec ponat Ierusalem laudem
in terra.
- ⁸ Iuravit Dominus in dextera sua, et in brachio fortitudinis suæ:
Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis: et si biberint filii alieni
vinum tuum, in quo laborasti.
- ⁹ Quia qui congregant illud, comedent, et laudabunt Dominum:
et qui comportant illud, bibent in atriis sanctis meis.
- ¹⁰ Transite, transite per portas, ^apræparate viam populo,
planum facite iter, eligite lapides, et elevate signum ad Populos.
- ¹¹ Ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ,
^bdicite filiæ Sion: Ecce salvator tuus venit:
ecce merces eius cum eo, et opus eius coram illo.
- ¹² Et vocabunt eos, Populus sanctus, redempti a Domino.
Tu autem vocaberis: Quæsita civitas, et non Derelicta.

a Domino
pronittente
exspectetur,

iam
iamque
appropin-
quat
redemptio.

6. Messias inimicos regni sui conculcans, 63, 1—6.

- ^{63.} ¹ Quis est iste, qui venit de Edom, tintet vestibus de Bosra?
iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ.
Ego, qui loquor iustitiam, et propugnator sum ad salvandum.
- ² ^cQuare ergo rubrum est indumentum tuum, et vestimenta tua sicut caleantium
in torculari?
- ³ Torecular calcavi solus, et de Gentibus non est vir mecum:
calcavi eos in furore meo, et conculcavi eos in ira mea:
et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea, et omnia indumenta
mea inquinavi.
- ⁴ Dies enim ultiōnis in corde meo annus redemptionis meæ venit.
- ⁵ Circumspexi, et non erat auxiliator:
quæsivi et non fuit qui adiuvaret:
et salvavit mihi brachium meum, et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.
- ⁶ Et conculeavi populos in furore meo, et ineibriavi eos in indignatione mea,
et detraxi in terram virtutem eorum.

Redemptor
in die
ultiōnis
triumphabit.

7. Gratiarum actio, petitio, confessio, 63, 7—64, 12.

- ⁷ Miserationum Domini recordabor, laudem Domini
super omnibus, quæ reddidit nobis Dominus, et super multitudinem honorum
domui Israel,
quæ largitus est eis secundum indulgentiam suam, et secundum multitudinem
misericordiarum suarum.
- ⁸ Et dixit: Veruūtamen populus meus est, filii non negantes: et factus est eis
salvator.
- ⁹ In omni tribulatione eorum non est tribulatus, et angelus faciei eius salvavit eos:
in dilectione sua, et in indulgentia sua ipse redemit eos, et portavit eos, et
elevavit eos cunctis diebus sæculi.
- ¹⁰ Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt, et afflixerunt spiritum sancti eius:
et conversus est eis in inimicum, et ipse debellavit eos.
- ¹¹ Et recordatus est dierum sæculi Moysi, et populi sui:
^dUbi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui? ubi est qui posuit in
medio eius spiritum sancti sui?
- ¹² Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio maiestatis suæ, qui scidit aquas ante
eos, ut faceret sibi nomen sempiternum:

Recordatio
beneficio-
rum anti-
quorum,

62, 10 ^aSup 57, 14. — 11 ^bZach 9, 9; Mt 21, 5. — 63, 2 ^cApc 19, 13. — 11 ^dEx 14, 29.

¹³ Qui eduxit eos per abyssos. quasi equum in deserto non impingentem:

¹⁴ Qnasi animal in campo descendens, spiritus Domini duxor eius fuit:
sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi nomen gloriæ.

imploratio
misericor-
die,
¹⁵ aAttende de cælo, et vide de habitaenlo sancto tuo, et gloriæ tuae:
ubi est zelus tuus, et fortitudo tua, multitudo viscerum tuorum, et miserationum
tuarum? super me continuerunt se.

¹⁶ Tu enim pater noster, et Abraham nescivit nos, et Israel ignoravit nos:
tu Domine pater noster, redemptor noster, a sæculo nomen tuum.

¹⁷ Quare errare nos fecisti Domine de viis tuis: indurasti cor nostrum ne timere-
mus te?

converttere propter servos tuos, tribus hereditatis tuae.

¹⁸ Quasi nihilum possederunt populum sanctum tuum: hostes nostri concul-
caverunt sanctificationem tuam.

¹⁹ Facti sumus quasi in principio, cum non dominareris nostri. neque invocaretur
nomen tuum super nos.

desiderium
revelationis
Domini.
64. ¹ Utinam dirumperes cælos, et descenderes: a facie tua montes defluerent.

² Sieut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igni,
ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis: a facie tua gentes turbarentur.

³ Cum feceris mirabilia, non sustinebimus: descendisti, et a facie tua montes
defluxerunt.

⁴ ^bA sæculo non audierunt, neque auribus perceperunt: oculus non vidit, Deus
absque te, que preparasti expectantibus te.

⁵ Ocurristi lætanti, et facienti iustitiam: in viis tuis recordabuntur tui:

confessio
peccator-
rum.
eece tu iratus es, et peccavimus: in ipsis fuimus semper, et salvabimur.

⁶ Et facti sumus ut immundus omnes nos, et quasi pannus menstruatæ universæ
iustitiae nostræ:

et cecidimus quasi folium universi, et iniquitates nostræ quasi ventus abs-
tulerunt nos.

⁷ Non est qui invocet nomen tuum: qui consurgat, et teneat te:
abscondisti faciem tuam a nobis, et allisisti nos in manu iniquitatis nostræ.

petitio
venie.
⁸ Et nnnc Domine, pater noster es tu. nos vero lutum:
et factor noster tu, et opera manuum tuarum omnes nos.

⁹ ^cNe irascaris Domine satis, et ne ultra memineris iniquitatis nostræ:
eece respice, populus tuus omnes nos.

¹⁰ Civitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est, Ierusalem desolata est.

¹¹ Domus sanctificationis nostræ, et gloriæ nostræ. ubi laudaverunt te patres
nostræ.

facta est in exusionem ignis, et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas.

¹² Numquid super his continebis te Domine, tacebis, et affliges nos vehementer?

8. Sortes credentium et incredulorum, 65, 1—25.

^dFides
gentilium
et incre-
dulitas
Iudæorum.
65. ¹ Quæsierunt ^dme qui ante non interrogabant. invenerunt qui non quæ-
sierunt me.

dixi: Ecce ego, ecce ego ad Gentem, quæ non invocabat nomen meum.

² Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via
non bona post cogitationes suas.

³ Populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper:
qui immolant in hortis, et sacrificant super lateres:

⁴ qui habitant in sepulchris, et in delubris idolorum dormiunt:
qui comedunt carnem suillam, et ius profanum in vasis eorum.

⁵ Qui dicunt: Recede a me. non appropinquies mibi, quia immundus es:

¹⁵ ^aDt 26, 15; Bar 2, 16. — **64, 4** ^b1 Cor 2, 9. — ^cPs 78, 8. — **65, 1** ^dRom 10, 20.

isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die.

⁶ Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed redden et retribuam in sinum eorum

⁷ iniquitates vestras, et iniquitates patrum vestrorum simul, dicit Dominus, qui sacrificaverunt super montes, et super colles exprobraverunt mihi, et remetiar opus eorum primum in sinu eorum.

⁸ Haec dicit Dominus: Quomodo si inveniatur granum in botro, et dicatur: Ne dissipes illud, quoniam benedictio est: sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum.

⁹ Et educam de Iacob semen, et de Iuda possidentem montes meos: et hereditabunt eam electi mei, et servi mei habitabunt ibi.

¹⁰ Et erunt campestria in caulas gregum, et vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me.

¹¹ Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui obliiti estis montem sanctum meum, qui ponitis Fortunae mensam, et libatis super eam.

¹² Numerabo vos in gladio, et omnes in cæde corructis: a pro eo quod vocavi, et non respondistis: locutus sum, et non audistis: et faciebatis malum in oculis meis, et quæ nolui, elegistis.

¹³ Propter hoc hæc dicit Dominus Deus:

Ecce servi mei comedent, et vos esurietis:
ecce servi mei bibent, et vos sitietis:

¹⁴ Ecce servi mei lætabuntur, et vos confundemini:
Ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis,
et vos clamabitis præ dolore cordis, et præ contritione spiritus ululabitis.

¹⁵ Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis:
et interficiet te Dominus Deus, et servos suos vocabit nomine alio.

¹⁶ In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo amen:
et qui iurat in terra, iurabit in Deo amen:

quia oblivioni traditæ sunt angustiae priores, et quia absconditæ sunt ab oculis meis.

¹⁷ ^bEcce enim ego creo caelos novos, et terram novam: et non erunt in memoria priora, et non ascendent super cor.

felicitas
electorum
Domini.

¹⁸ Sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum in his, quæ ego creo:
quia ecce ego creo Ierusalem exultationem, et populum eius gaudium.

¹⁹ Et exultabo in Ierusalem, et gaudebo in populo meo:
et non audietur in eo ultra vox fletus et vox clamoris.

²⁰ Non erit ibi amplius infans dierum, et senex qui non impletat dies suos:
quoniam puer centum annorum morietur, et peccator centum annorum maledictus erit.

²¹ Et ædificabunt domos, et habitabunt: et plantabunt vineas, et comedent fructus earum.

²² Non ædificabunt, et aliis habitabit: non plantabunt, et aliis comedet:
secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei, et opera manuum eorum inveterabunt:

²³ electi mei non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione:
quia semen benedictorum Domini est, et nepotes eorum cum eis.

²⁴ ^cEritque antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam.

²⁵ ^dLupus et agnus pascentur simul, leo et bos comedent paleas:
et serpenti pulvis panis eius:
non nocebunt, neque occident in omni monte sancto meo, dicit Dominus.

¹² ^aPr 1, 24; Inf 66, 4; Ir 7, 13. — ¹⁷ ^bInf 66, 22; Apc 21, 1. — ²⁴ ^cPs 31, 6. — ²⁵ ^dSup 11, 6.

9. Natura regni messianici, 66, 1—24.

- <sup>Cultus non exter-
nus
sed internus,</sup> **66.** ¹ Hæc dicit Dominus: ^aCælum sedes mea, terra autem seabellum pedum meorum: quæ est ista Domus, quam ædificabitis mihi? et quis est iste locus quietis meæ?
- ² Omnia haec manus mea fecit, et facta sunt universa ista, dicit Dominus. ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritu, et tremendum sermones meos?
- ³ Qui immolat bovem, quasi qui interficiat virum: qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem: qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat: qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolo. Hæc omnia elegerunt in viis suis, et in abominationibus suis anima eorum delectata est.
- ⁴ Unde et ego eligam illusiones eorum: et quæ timebant, adducam eis: ^bquia vocavi, et non erat qui responderet: locutus sum, et non audierunt: feceruntque malum in oculis meis, et quæ nolui elegerunt.
- <sup>initialia
mirabile,</sup> **5** Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius: dixerunt fratres vestri odientes vos, et abiicientes propter nomen meum: glorificetur Dominus, et videbimus in lætitia vestra: ipsi autem confundentur.
- 6** Vox populi de civitate, vox de templo, vox Domini redditus retributionem inimicis suis.
- 7** Antequam parturiret, peperit: antequam veniret partus eius, peperit masculum.
- 8** Quis audivit umquam tale? et quis vidi huic simile? numquid parturiet terra in die una? aut parietur gens simul, quia parturivit et peperit Sion filios suos?
- 9** Numquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus? si ego, qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus?
- <sup>dellecia
bonorum,</sup> **10** Lætamini eum Ierusalem, et exultate in ea omnes qui diligitis eam: gaudete eum ea gaudio universi, qui lugetis super eam
- 11** ut sugatis, et repleamini ab ubere consolationis eius: ut mulgeatis, et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius.
- 12** Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, et quasi torrentem inundantem gloriam Gentium, quam sugetis: ad ubera portabimini, et super genua blandientur vobis.
- 13** Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Ierusalem consolabimini.
- 14** Videbitis, et gaudebit cor vestrum, et ossa vestra quasi herba germinabunt, et cognoscetur manus Domini servis eius, et indignabitur inimicis suis.
- <sup>consumptio
malorum,</sup> **15** Quia ecce Dominus in igne veniet, et quasi turbo quadrigæ eius: reddere in indignatione furorem suum, et increpationem suam in flamma ignis:
- 16** quia in igne Dominus diiudicabit, et in gladio suo ad omnem carnem, et multiplicabuntur interfecti a Domino,
- 17** qui sanctificabantur, et mundos se putabant in hortis post ianuam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam, et abominationem et murem: simul consumentur, dicit Dominus.
- 18** Ego autem opera eorum, et cogitationes eorum: venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis: et venient et videbunt gloriam meam.

<sup>unio
gentilium
et Iuda-
orum,</sup> **19** Et ponam in eis signum, et mittam ex eis, qui salvati fuerint, ad Gentes in mare, in Africam, et Lydiā tendentes sagittam: in Italiam et Græciam, ad insulas longe, ad eos, qui non audierunt de me, et non viderunt gloriam meam. Et annun-

ciabunt gloriam meam Gentibus, ²⁰ et adducent omnes fratres vestros de eunctis Gentibus donum Domino in equis, et in quadrigis, et in lecticis, et in mulis, et in carrucis, ad montem sanctum meum Ierusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini. ²¹ Et assumam ex eis in sacerdotes, et levitas, dicit Dominus: ²² ^aQuia sicut cœli novi, et terra nova, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus: sic stabit semen vestrum, et nomen vestrum.

²³ Et erit mensis ex mense, et sabbatum ex sabbato: veniet omnis caro ut adoret eoram facie mea, dicit Dominus. ²⁴ Et egredientur, et videbunt cadavera virorum, qui prævaricati sunt in me: ^bvermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur: et erunt usque ad satietatem visionis omni carni.

gloria et
ignominia
æterna.

²² ^aApoc 21, 1. — ²⁴ ^bMc 9, 45.

PROPHETIA IEREMIÆ.

EXORDIUM.

Missio Ieremiæ prophetæ, 1, 1—19.

Titulus
libri;

a Ieremias
Deo dele-
gatur,

duabus
visionibus
instruitur,

contra
adversarios
roboratur.

1. ¹ Verba Ieremiæ filii Heliæ, de sacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth, in Terra Benjamin. ² Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Iosiae filii Amon regis Iuda, in tertiodecimo anno regni eius. ³ Et factum est in diebus Ioakim filii Iosiae regis Iuda, usque ad consummationem undecimi anni Sedeciae filii Iosiae regis Iuda, usque ad transmigrationem Ierusalem, in mense quinto.

⁴ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁵ Priusquam te formarem in utero, novi te: et antequam exires de vulva, sanctificavi te, et prophetam in Gentibus dedi te. ⁶ Et dixi, A a a, Domine Deus: ecce nescio loqui, quia puer ego sum. ⁷ Et dixit Dominus ad me: Noli dicere: Puer sum: quoniam ad omnia, quæ mittam te, ibis: et universa, quæcumque mandavero tibi, loqueris. ⁸ Ne timeas a facie eorum: quia tecum ego sun ut eruam te, dicit Dominus. ⁹ Et misit Dominus manum suam, et tetigit os meum: et dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo: ¹⁰ ecce constitui te hodie super Gentes, et super regna aut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et ædifices, et plantes.

¹¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. ¹² Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. ¹³ Et factum est verbum Domini secundo ad me, dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, et faciem eius a facie Aquilonis. ¹⁴ Et dixit Dominus ad me: ^bAb Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ. ¹⁵ quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum Aquilonis, ait Dominus: et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem, et super omnes muros eius in circuitu, et super universas urbes Iuda. ¹⁶ Et loquar iudicia mea cum eis super omnem malitiam eorum, qui dereliquerunt me, et libaverunt diis alienis, et adoraverunt opus manuum suarum.

¹⁷ Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge, et loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi. Ne formides a facie eorum: nec enim timere te faciam vultum eorum. ¹⁸ ^cEgo quippe dedi te hodie in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum æreum, super omnem terram, regibus Iuda, principibus eius, et sacerdotibus, et populo terræ. ¹⁹ Et bellabunt adversum te, et non prævalebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.

PARS PRIOR.

Vaticinia de Iuda et Ierusalem, 2, 1—45, 5.

I. Vitia varia populi, 2, 1—6, 30.

1. Perfidia stupenda, 2, 1—3, 5.

² ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Vade, et clama in auribus Ierusalem, dicens: Hæc dieit Dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, et charitatem desponsationis tuæ, quando secuta es me in deserto, in terra, quæ non seminatur. ³ Sanctus Israel Domino, primitiæ frugum eius: omnes, qui devorant eum, delinquent: mala venient super eos, dicit Dominus. ⁴ Audite verbum

Domi*n* domus Iacob, et omnes cognationes domus Israel: ⁵ haec dicit Dominius: ^a Quid invenerunt patres vestri in me iniuitatis, quia elongaverunt a me, et ambulaverunt post vanitatem, et vani facti sunt? ⁶ Et nou dixerunt: Ubi est Dominus, qui ascendere nos fecit de Terra Ægypti: qui traduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis, et imaginem mortis, per terram, in qua non ambulavit vir, neque habitavit homo? ⁷ Et induxi vos in terram Carmeli, ut comederetis fructum eius, et optima illius: et ingressi contaminasti terram meam, et hereditatem meam posuisti in abominationem. ⁸ Sacerdotes non dixerunt: Ubi est Dominus? et tenentes legem nescierunt me, et pastores prævaricati sunt in me: et prophetæ prophetaverunt in Baal, et idola seuti sunt.

⁹ Propterea adhuc indicio contendam vobisum, ait Dominus, et cum filiis vestris disceptabo. ¹⁰ Transite ad insulas Cethim, et videte: et in Cedar mittite, et considerate vehementer: et videte si factum est huiuscmodi. ¹¹ Si mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii: populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. ¹² Obstupescite cœli super hoc, et portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus. ¹³ Duo enim mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

Deum
beni-
factore
dereliquit.

¹⁴ Numquid servus est Israel, aut vernaculaus? quare ergo factus est in prædam? ¹⁵ Super eum rugierunt leones, et dederunt vocem suam, posuerunt terram eius in solitudinem: civitates eius exusta sunt, et non est qui habitet in eis. ¹⁶ Filii quoque Memphis et Taphnes constupraverunt te usque ad verticem. ¹⁷ Numquid non istud factum est tibi, quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebat te per viam? ¹⁸ Et nunc quid tibi vis in via Ægypti, ut bibas aquam turbidam? et quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? ¹⁹ Arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te. Seito, et vide quia malum et amarum est reliquise te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum.

castiga-
tionibus
affectus

²⁰ A sæculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, et dixisti: Non serviam. ^bIn omni enim colle sublimi, et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. ²¹ ^cEgo autem plantavi te vineam electam, omne semen verum: quomodo ergo conversa es mihi in pravum vinea aliena? ²² Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniuitate tua coram me, dicit Dominus Deus. ²³ Quomodo dicis: Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? vide vias tuas in convalle, scito quid feceris: cursor levis explicans vias suas. ²⁴ Onager assuetus in solitudine, in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui: nullus avertet eam: omnes, qui querunt eam, non deficient: in menstruis eius invenient eam.

idolis
serviebat,

²⁵ Prohibe pedem tuum a nuditate, et guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam faciam: adamavi quippe alienos, et post eos ambulabo. ²⁶ Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et reges eorum, principes, et sacerdotes, et prophetæ eorum, ²⁷ dicentes ligno: Pater meus es tu: et lapidi: Tu me genuisti. ^dVerterunt ad me tergum, et non faciem, et in tempore afflictionis suæ dicent: Surge, et libera nos. ²⁸ Ubi sunt dii tui, quos fecisti tibi? surgant et liberent te in tempore afflictionis tuæ: ^esecundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui Iuda.

in adversi-
tibus
confusus

²⁹ Quid vultis mecum indicio contendere? omnes derelquistis me, dicit Dominus. ³⁰ Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt: devoravit gladius vester prophetas vestros, quasi leo vastator ³¹ generatio vestra. Videte verbum Domini: Numquid solitudo factus sum Israeli, aut terra serotina? quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non veniemus ultra ad te? ³² Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciæ pectoralis suæ? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris.

Dei sui ob-
liviscitur,

³³ Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem, quæ insuper et malitiias tuas docuisti vias tuas, ³⁴ et in alis tuis inventus est sanguis

iustum
se simulans

², 5 ^aMch 6, 3. — ²⁰ ^bInf 3, 6. — ²¹ ^cIs 5, 1; Mt 21, 33. — ²⁷ ^dInf 32, 33. — ²⁸ ^eInf 11, 13.

animarum pauperum et innocentium? non in fossis inveni eos, sed in omnibus, quæ supra memoravi. ³⁵ Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum: et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi. ³⁶ Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas! et ab Aegypto confunderis, sicut confusa es ab Assur. ³⁷ Nam et ab ista egredieris, et manus tuæ erunt super caput tuum: quoniam obtrivit Dominus confidentiam tuam, et nihil habebis prosperum in ea.

a Deo non
suscipietur.

³. ¹ Vulgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, et recedens ab eo, duxerit virum alterum: numquid revertetur ad eam ultra? numquid non polluta, et contaminata erit mulier illa? tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus, et ego suscipiam te. ² Leva oculos tuos in directum, et vide ubi non prostrata sis: in viis sedebas, expectans eos quasi latro in solitudine: et polluisti terram in fornicationibus tuis, et in malitiis tuis. ³ Quam ob rem prohibitæ sunt stillæ pluviarum, et serotinus imber non fuit: frons mulieris meretricis facta est tibi, nolusti erubescere. ⁴ Ergo saltem amodo voca me: Pater meus, dux virginitatis meæ tu es: ⁵ Numquid irasceris in perpetuum, aut perseverabis in finem? Ecce locuta es, et fecisti mala, et potuisti.

2. Impenitentia incomparabilis, 3, 6—4, 4.

Punitio
Israelis
Iuda non
conversus
est,

⁶ Et dixit Dominus ad me in diebus Iosiae regis: ^a Numquid vidisti quæ fecerit aversatrix Israel? abiit sibimet super omnem montem excelsum, et sub omni ligno frondoso, et fornicata est ibi. ⁷ Et dixi, eum fecisset haec omnia: Ad me revertere: et non est reversa. Et vidit prævaricatrix soror eius Iuda, ⁸ quia pro eo, quod moechata esset aversatrix Israel, dimissem eam, et dedissem ei libellum repudii: et non timuit prævaricatrix Iuda soror eius, sed abiit, et fornicata est etiam ipsa. ⁹ Et facilitate fornicationis suæ contaminavit terram, et moechata est cum lapide et ligno. ¹⁰ Et in omnibus his non est reversa ad me prævaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus.

Israel ad
reversionem
ac conver-
sionem
invitatur;

¹¹ Et dixit Dominus ad me: Iustificavit animam suam aversatrix Israel, comparatione prævaricatrixis Iudee. ¹² Vade, et clama sermones istos contra Aquilonem, et dices: Reverte aversatrix Israel, ait Dominus, et non avertam faciem meam a vobis: quia sanctus ego sum, dicit Dominus, et non irascar in perpetuum. ¹³ Verumtamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum prævaricata es: et dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, et vocem meam non audisti, ait Dominus. ¹⁴ Convertimini filii revertentes, dicit Dominus: quia ego vir vester: et assumam vos unum de civitate, et duos de cognatione, et introducam vos in Sion. ¹⁵ Et dabo vobis pastores iuxta cor meum, et pascent vos scientia et doctrina. ¹⁶ Cumque multiplicati fueritis, et creveritis in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent ultra: Arca testamenti Domini: neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius: nec visitabitur, nec fiet ultra. ¹⁷ In tempore illo vocabunt Ierusalem Solium Domini: et congregabuntur ad eam omnes Gentes in nomine Domini in Ierusalem, et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi.

Israel et
Iuda rever-
tentur;
Israel ad
Dominum
suum
convertetur,

¹⁸ In diebus illis ibit domus Iuda ad dominum Israel, et venient simul de terra Aquilonis ad terram, quam dedi patribus vestris. ¹⁹ Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, et tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem præclararam exercituum Gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, et post me ingredi non cessabis. ²⁰ Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contemptis me domus Israel, dicit Dominus. ²¹ Vox in viis audita est, ploratus et ululatus filiorum Israel: quoniam iniquam fecerunt viam suam, oblitii sunt Domini Dei sui. ²² Convertimini filii revertentes, et sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te: tu enim es Dominus Deus noster. ²³ Vere mendaces erant colles, et multitudo montium: vere in Domino Deo nostro salus Israel. ²⁴ Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum, et armamenta eorum, filios eorum, et filias eorum. ²⁵ Dormiemus in confusione nostra, et operiet

nos ignominia nostra: quoniam Domino Deo nostro peccavimus nos, et patres nostri ab adolescentia nostra usque ad diem hanc: et non audivimus vocem Domini Dei nostri. ^{4.} ¹ Si reverteris Israel, ait Dominus, ad me convertere: si abstuleris offendicula tua a facie mea, non commoveberis. ² Et iurabis: Vivit Dominus in veritate, et in iudicio, et in iustitia: et benedic eum Gentes, ipsumque laudabunt.

³ Hæc enim dicit Dominus viro Iuda, et Ierusalem: ^aNovate vobis novale, et nolite serere super spinas: ^bcircumcidimini Domino, et auferte præputia cordium vestrorum viri Iuda, et habitatores Ierusalem: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea, et succendatur, et non sit qui extinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum.

Iuda idem faciat.

3. Corruptio vindictam exigens, 4, 5—6, 30.

⁵ Annunciate in Iuda, et in Ierusalem auditum facite: loquimini, et canite tuba in terra: clamate fortiter, et dicite: congregamini, et ingrediamur civitates munitas, ⁶ levate signum in Sion. Confortamini, nolite stare, ^bquia malum ego adduco ab Aquilone, et contritionem magnam. ⁷ Ascendit leo de cubili suo, et prædo Gentium se levavit: egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in solitudinem: civitates tuæ vastabuntur, remanentes absque habitatore. ⁸ Super hoc accingite vos ciliciis, plangite et ululate: quia non est aversa ira furoris Domini a nobis. ⁹ Et erit in die illa, dicit Dominus: Peribit cor regis, et cor principum: et obstupescunt sacerdotes, et prophetæ consternabuntur. ¹⁰ Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, ergone decepisti populum istum et Ierusalem, dicens: Pax erit vobis: et ecce pervenit gladius usque ad animam? ¹¹ In tempore illo dicetur populo huic et Ierusalem: Ventus urens in viis, quæ sunt in deserto viae filiae populi mei, non ad ventilandum, et ad purgandum. ¹² Spiritus plenus ex his veniet mihi: et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. ¹³ Ecce quasi nubes ascendet, et quasi tempestas currus eius: velociores aquilis equi illius: vœ nobis quoniam vastati sumus. ¹⁴ Lava a malitia cor tuum Ierusalem, ut salva fias: usquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? ¹⁵ Vox enim annunciantis a Dan, et notum facientis idolum de monte Ephraim. ¹⁶ Dicite gentibus: Ecce auditum est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua, et dare super civitates Iuda vocem suam. ¹⁷ Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro: quia me ad iracundiam provocavit, dicit Dominus. ¹⁸ ^cViae tuæ, et cogitationes tuæ fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum.

Veniet ab aquilone vastator,

¹⁹ Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me: non tacebo, quoniam vocem buccinæ audivit anima mea, clamorem prælii.

cuius depopulatio deploratur

²⁰ Contritio super contritionem vocata est, et vastata est omnis terra: repente vastata sunt tabernacula mea, subito pelles mee.

²¹ Usquequo videbo fugientem, audiam vocem buccinæ?

²² Quia stultus populus meus me non cognovit: filii insipientes sunt, et vecordes: sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt.

²³ Aspexi terram, et ecce vacua erat, et nihili: et cælos, et non erat lux in eis.

²⁴ Vidi montes, et ecce movebantur: et omnes colles conturbati sunt.

²⁵ Intuitus sum, et non erat homo: et omne volatile cæli recessit.

²⁶ Aspexi, et ecce Carmelus desertus: et omnes urbes eius destructæ sunt a facie Domini, et a facie iræ furoris eius.

²⁷ Hæc enim dicit Dominus: Deserta erit omnis terra, sed tamen consumptionem non faciam. ²⁸ Lugebit terra, et moerebunt cæli desuper: eo quod locutus sum, cogitavi, et non poenituit me, nec aversus sum ab eo. ²⁹ A voce equitis, et mittentis sagittam fugit omnis civitas: ingressi sunt ardua, et ascenderunt rupes: universæ urbes derelictæ sunt, et non habitat in eis homo. ³⁰ Tu autem vastata quid facies? eum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, et pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris: contempserunt te amatores tui, animam tuam querent. ³¹ Vocem enim quasi parturientis audivi. angustias ut puerperæ:

atque describuntur,

Vox filiae Sion intermorientis, expandentisque manus suas: vœ mihi. quia defecit anima mea propter imperfectos.

<sup>propter
contumaciam populi
et optimatum,</sup> 5. ¹ Circuite vias Ierusalem, et aspicite, et considerate, et quaerite in plateis eius, an inveniatis virum facientem iudicium, et querentem fidem: et propitius ero ei. ² Quod si etiam Vivit Dominus, dixerint: et hoc falso iurabunt. ³ Domine oculi tui respiciunt fidem: percussisti eos, et non doluerunt: attrivisti eos, et renuerunt accipere disciplinam: induraverunt facies suas supra petram, et noluerunt reverti. ⁴ Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt et stulti, ignorantes viam Domini, iudicium Dei sui. ⁵ Ibo igitur ad optimates, et loquar eis: ipsi enim cognoverunt viam Domini, iudicium Dei sui, et ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula. ⁶ Idecreso pereussit eos leo de silva, lupus ad vesperam vastavit eos, pardus vigilans super civitates eorum: omnis, qui egressus fuerit ex eis, capietur: quia multiplicatae sunt prævaricationes eorum, confortatae sunt aversiones eorum. ⁷ Super quo propitius tibi esse potero? filii tui dereliquerunt me, et iurant in his, qui non sunt dei: saturavi eos, et moechati sunt, et in domo meretricis luxuriabantur. ⁸ Equi amatores, et emissarii facti sunt: ^a Unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. ⁹ Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? et in gente tali non ulciscetur anima mea?

<sup>propter
cultum
deorum
alienorum,</sup> ¹⁰ Ascendite muros eius, et dissipate, consummationem autem nolite facere: auferte propagines eius, quia non sunt Domini. ¹¹ Prævaricatione enim prævaricata est in me domus Israel, et domus Iuda, ait Dominus. ¹² Negaverunt Dominum, et dixerunt: Non est ipse: neque veniet super nos malum: gladium et famem non videbimus. ¹³ Prophetæ fuerunt in ventum locuti, et responsum non fuit in eis: haec ergo evenient illis. ¹⁴ Haec dicit Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, et populum istum in ligna, et vorabit eos. ¹⁵ Ecce ego adducam super vos gentem de longinquuo domus Israel, ait Dominus: gentem robustam, gentem antiquam, gentem, cuius ignorabis linguam, nec intelliges quid loquatur. ¹⁶ Pharetra eius quasi sepulchrum patens, universi fortes. ¹⁷ Et comedet segetes tuas, et panem tuum: devorabit filios tuos, et filias tuas: comedet gregem tuum, et armenta tua: comedet vineam tuam et ficum tuam: et conteret urbes munitas tuas, in quibus tu habes fiduciam, gladio. ¹⁸ Verumtamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem. ¹⁹ ^b Quid si dixeritis: Quare fecit nobis Dominus Deus noster haec omnia? dices ad eos: Sicut dereliquistis me, et servistis Deo alieno in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra.

<sup>propter
iniquitatem
populi,
prophetarum
et
sacerdotum;</sup> ²⁰ Annunciate hoe domui Iacob, et auditum facite in Iuda, dicentes: ²¹ Audi popule stulte, qui non habes cor: qui habentes oculos non videtis: et aures, et non auditis. ²² Me ergo non timebitis, ait Dominus: et a facie mea non dolebitis? Qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum, quod non præteribit: et commovebuntur, et non poterunt: et intumescent fluctus eius, et non transibunt illud: ²³ populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans, recesserunt et abierunt. ²⁴ Et non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo: plenitudinem annuae messis custodientem nobis. ²⁵ Iniquitates vestrae declinaverunt haec: et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis: ²⁶ Quia inventi sunt in populo meo iniqui insidiantes quasi auecupes, laqueos ponentes, et pedicas ad capiendos viros. ²⁷ Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plenæ dolo: ideo magnificati sunt et ditati. ²⁸ Incrassati sunt et impinguati: et præterierunt sermones meos pessime. ^c Causam vidua non indicaverunt, causam pupilli non direxerunt, et iudicium pauperum non indicaverunt. ²⁹ Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut super gentem huiuscmodi non ulciscetur anima mea? ³⁰ Stupor et mirabilia facta sunt in terra: ³¹ prophetæ prophetabant mendacium, et sacerdotes applaudebant manibus suis: et populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo eius?

<sup>veniet ab
aquilone
contraria
magna</sup> 6. ¹ Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem, et in Theba clangite buccina, et super Bethacarem levate vexillum: quia malum visum est ab Aquilone,

5, 8 ^aEz 22, 11. — 19 ^bInf 16, 10. — 28 ^cIs 1, 23; Zach 7, 10.

et contritio magna. ² Speciosæ et delicate assimilavi filiam Sion. ³ Ad eam venient pastores, et greges eorum: fixerunt in ea tentoria in circuitu: pascet unusquisque eos, qui sub manu sua sunt. ⁴ Sanctificate super eam bellum: consurgite, et ascendamus in meridie: vœ nobis, quia declinavit dies, quia longiores factæ sunt umbræ vesperi. ⁵ Surgite, et ascendamus in nocte, et dissipemus domos eius. ⁶ Quia hæc dicit Dominus exercituum: Cædite lignum eius, et fundite circa Ierusalem aggerem: hæc est civitas visitationis, omnis calumnia in medio eius. ⁷ Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam: iniquitas et vastitas audietur in ea, coram me semper infirmitas et plaga. ⁸ Erudire Ierusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem.

⁹ Hæc dicit Dominus exercituum: Usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel: converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. ¹⁰ Gui loquar? et quem contestabor ut audiat? ecce incircumeisæ aures eorum, et audire non possunt: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium: et non suscipient illud. ¹¹ Idcirco furore Domini plenus sum, laboravi sustinens: effunde super parvulum foris, et super consilium iuvenum simul: vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno dierum. ¹² Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores pariter: quia extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dominus. ¹³ ^aA minore quippe usque ad maiorem omnes avaritiae student: et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. ¹⁴ Et curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia, dicentes: Pax, pax: et non erat pax. ¹⁵ Confusi sunt, quia abominationem fecerunt: quin potius confusione non sunt confusi, et erubescere nescierunt, quam ob rem cadent inter ruentes: in tempore visitationis suæ corrident, dicit Dominus.

¹⁶ Hæc dicit Dominus: State super vias, et videte, et interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, et ambulate in ea: bet invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus. ¹⁷ Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus. ¹⁸ Ideo audite Gentes, et cognoscet congregatio, quanta ego faciam eis. ¹⁹ Audi terra: Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius: quia verba mea non audierunt, et legem meam proiecerunt. ²⁰ ^cUt quid mihi thus de Saba affertis, et calamus suave olentem de terra longinquæ? holocausta vestra non sunt accepta, et victimæ vestræ non placuerunt mihi. ²¹ Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul, vicinus, et proximus peribunt.

²² Hæc dicit Dominus: Ecce populus venit de terra Aquilonis, et gens magna consurget a finibus terræ. ²³ Sagittam et scutum arripiet: crudelis est, et non miserebitur, vox eius quasi mare sonabit: et super equos ascendent, præparati quasi vir ad prælium, adversum te filia Sion. ²⁴ Audivimus famam eius, dissolutæ sunt manus nostræ: tribulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem. ²⁵ Nolite exire ad agros, et in via ne ambuletis: quoniam gladius iniurie pavor in circuitu. ²⁶ Filia populi mei accingere cilicio, et conspergere cinere: luctum unigeniti fac tibi, planetum amarum, quia repente veniet vastator super nos.

²⁷ Probatorem dedi te in populo meo robustum: et scies, et probabis viam eorum. ²⁸ Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulentem, æs et ferrum: universi corrupti sunt. ²⁹ Defecit sufflatorum, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflagator: malitiae enim eorum non sunt consumptæ. ³⁰ Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus proiecit illos.

propter
impudicium
omnium

ac perti-
naciam
populi;

veniet
ab aqui-
lone gens
crudelis

propter
corrup-
tionem
omnium.

II. Confidentialia vana populi. 7, 1—10, 25.

1. Domui Domini confidunt, 7, 1—8, 3.

7. ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Sta in porta domus Domini, et prædicta ibi verbum istud, et die: Audite verbum Domini omnis Iuda, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum. ³ Hæc dicit Dominus

Templo
permaneret
si bene
agerent,

^{6, 13} ^aIs 56, 11; Inf 8, 10. — ¹⁶ ^bMt 11, 29. — ²⁰ ^cIs 1, 11.

exercituum Deus Israel: ^aBonas facite vias vestras, et studia vestra: et habitabo vobis in loco isto. ⁴ Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini est. ⁵ Quoniam si bene direxeritis vias vestras, et studia vestra: si feceritis iudicium inter virum et proximum eius, ⁶ advenæ, et pupillo, et viduæ non feceritis ealumniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobis-metipsis: ⁷ habitabo vobis in loco isto: in terra, quam dedi patribus vestris a saeculo et usque in saeculum.

sed
destruetur,
quia male
operantur;

⁸ Eeee vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis: ⁹ furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, et ire post deos alienos, quos ignoratis. ¹⁰ Et venistis, et stetistis eoram me in domo hæc, in qua invocatum est nomen meum, et dixistis: Liberati sumus eo quod fecerimus omnes abominationes istas. ¹¹ ^b Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? ego, ego sum: ego vidi, dicit Dominus. ¹² Ite ad locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum a principio: et videte quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israel: ¹³ et nunc, quia fecistis omnia opera hæc, dicit Dominus: et locutus sum ad vos mane consurgens, et loquens, et non audistis: ^cet vocavi vos, et non respondistis: ¹⁴ ^d Faciam domui huie, in qua invocatum est nomen meum, et in qua vos habetis fiduciam: et loco, quem dedi vobis et patribus vestris, sicut feci Silo. ¹⁵ Et proieciam vos a facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros, universum semen Ephraim.

neque
preces
prophetæ

¹⁶ ^eTu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et orationem, et non obsistas mihi: quia non exaudiam te. ¹⁷ Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem? ¹⁸ Filiæ colligunt ligna, et patres succendunt ignem, et mulieres conspergunt adipem, ut faciant placetas reginæ cœli, et libent diis alienis, et me ad iracundiam provocent. ¹⁹ Numquid me ad iracundiam provocant, dicit Dominus? nonne semetipsos in confusionem vultus sui? ²⁰ Ideo hæc dicit Dominus Deus: Ecce furor meus, et indignatio mea conflatur super locum istum, super viros, et super iumenta, et super lignum regionis, et super fruges terræ, et succendetur, et non extinguetur.

neque
sacrificia
arcre
possunt

²¹ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Holocautomata vestra addite victimis vestris, et comedite carnes. ²² Quia non sum locutus cum patribus vestris, et non præcepi eis in die, qua eduxi eos de Terra Ægypti, de verbo holocautomatum, et victimarum. ²³ Sed hoc verbum præcepi eis, dicens: Audite vocem meam, et ero vobis Deus, et vos eritis mihi populus: et ambulate in omni via, quam mandavi vobis, ut bene sit vobis. ²⁴ Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt in voluntatibus, et in pravitate cordis sui mali: factique sunt retrorsum et non in ante, ²⁵ a die qua egressi sunt patres eorum de terra Ægypti, usque ad diem hanc. Et nisi ad vos omnes servos meos prophetas per diem, consurgens diluculo, et mittens. ²⁶ Et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam: ^fet peius operati sunt, quam patres eorum. ²⁷ Et loqueris ad eos omnia verba hæc, et non audient te: et vocabis eos, et non respondebunt tibi. ²⁸ Et dices ad eos: Hæc est gens, quæ non audivit vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam: perit fides, et ablata est de ore eorum.

inter-
fectionem
vivorum

²⁹ Tonde capillum tuum, et proiee, et sune in directum planetum: quia proiecit Dominus, et reliquit generationem furoris sui, ³⁰ quia fecerunt filii Iuda malum in oculis meis, dicit Dominus. Posuerunt offendicula sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam: ³¹ et ædificaverunt excelsa Topheth, quæ est in valle filii Ennom: ut incenderent filios suos, et filias suas igni: quæ non præcepi, nec cogitavi in corde meo. ³² Ideo ecce dies venient, dicit Dominus, et non dicetur amplius, Topheth, et Vallis filii Ennom: sed Vallis interfectionis: et sepelient in Topheth, eo quod non sit locus. ³³ Et erit morticinium populi huins in cibos volubibus cœli, et bestiis terræ, et non erit qui abigat. ³⁴ ^gEt quiescere faciam de

⁷, 3 ^aInf 26, 13. — ¹¹ ^bMt 21, 13; Mc 11, 17; Lc 19, 46. — ¹³ ^cPr 1, 24; Is 65, 12. — ¹⁴ ^d1 Sm 4, 2, 10. — ¹⁶ ^eInf 14, 11. — ²⁶ ^fHuf 16, 12. — ³⁴ ^gEz 26, 13.

urbibus Iuda, et de plateis Ierusalem vocem gaudii, et vocem lætitiae, vocem sponsi, et vocem sponsæ: in desolationem enim erit terra.

8. ¹ In illo tempore, ait Dominus: Eiicent ossa regum Iuda, et ossa principum eius, et ossa sacerdotum, et ossa prophetarum, et ossa eorum, qui habitaverunt Ierusalem, de sepulchris suis: ^{et viatio-} ^{nem mortu-} ^{orum.} ² et expandent ea ad solem, et lunam, et omnem militiam cœli, quæ dilexerunt, et quibus servierunt, et post quæ ambulaverunt, et quæ quæsierunt, et adoraverunt: non colligentur, et non sepelientur: in sterilium super faciem terræ erunt. ³ Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognitione hac pessima in universis locis, quæ derelicta sunt, ad quæ eieci eos, dicit Dominus exercitum.

2. Scientiæ legis et circumcisioni confidunt, 8, 4—9, 26.

4 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Numquid qui cadit, non resurget? et qui aversus est, non revertetur? ⁵ Quare ergo aversus est populus iste in Ierusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, et noluerunt reverti. ⁶ Attendi, et auscultavi: nemo quod bonum est loquitur, nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium. ⁷ Milvus in cœlo cognovit tempus suum: turtur, et hirundo, et eiconia custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit iudicium Domini. ⁸ Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus, et lex Domini nobiscum est? vere mendacium operatus est stylus mendax Scribarum. ⁹ Confusi sunt sapientes, perterriti et capti sunt: verbum enim Domini proiecerunt, et sapientia nulla est in eis. ¹⁰ Propterea dabo mulieres eorum exteris, agros eorum heredibus: quia ^{aa} minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur: a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium. ¹¹ Et sanabant contritionem filiæ populi mei ad ignominiam, dicentes: Pax, pax: cum non esset pax. ¹² Confusi sunt quia abominationem fecerunt: quinimo confusione non sunt confusi, et erubescere nescierunt: idecirco cadent inter corruentes, in tempore visitationis sue corrueant, dicit Dominus. ¹³ Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est uva in vitibus, et non sunt fici in ficalnea, folium defluit: et dedi eis quæ prætergressa sunt.

¹⁴ Quare sedemus? convenite, et ingrediamur civitatem munitam, et sileamus ibi: quia Dominus Deus noster silere nos fecit, et potum dedit nobis aquam felis: peccavimus enim Domino. ¹⁵ ^bExpectavimus pacem, et non erat bonum: tempus medelæ, et ecce formido. ¹⁶ A Dan auditus est fremitus equorum eius, a voce hinnituum pugnatorum eius commota est omnis terra, et venerunt, et dévoraverunt terram, et plenitudinem eius: urbem et habitatores eius. ¹⁷ Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio: et mordebunt vos, ait Dominus.

¹⁸ dolor meus super dolorem, in me cor meum mœrens. ¹⁹ Ecce vox clamoris filiæ populi mei de terra longinqua: Numquid Dominus non est in Sion, aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis, et in vanitatibus alienis? ²⁰ Transiit messis, finita est ætas, et nos salvati non sumus. ²¹ Super contritione filiæ populi mei contritus sum, et contrastatus, stupor obtinuit me. ²² Numquid resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei?

9. ¹ Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum? et plorabo die ac nocte imperfectos filiæ populi mei. ² Quis dabit me in solitudine diversorum viatorum, et derelinquam populum meum, et recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cœtus prævaricatorum. ³ Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis: confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, et me non cognoverunt, dicit Dominus. ⁴ Unusquisque se a proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit, et omnis amicus fraudulentem incedet. ⁵ Et vir fratrem suum deridebit, et veritatem non loquentur: docuerunt enim linguam

Legem
scientes
sed vio-
lantes
pumuntur,

idque
brevi
tempore;

propheta
contritus
et con-
tristatus

violationem
legis
describit,

suam loqui mendacium: ut inique agerent, laboraverunt. ⁶ Habitatio tua in medio
doli: in dolo renuerunt seire me, dicit Dominus. ⁷ Propterea haec dicit Dominus
exercituum: Ecce ego conflabo, et probabo eos: quid enim aliud faciam a facie
filiae populi mei? ⁸ ^aSagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est: in ore suo
pacem cum amico suo loquitur, et oceulite ponit ei insidias. ⁹ Numquid super his
non visitabo, dicit Dominus? aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea?

¹⁰ Super montes assumam fletum ac lamentum, et super speciosa deserti plancti: quoniam incensa sunt, eo quod non sit vir pertransiens: et non audierunt eum possidentis: a volucre cœli usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt.

¹¹ Et dabo Ierusalem in acervos arenae, et cubilia draconum: et civitates Iuda
dabo in desolationem, eo quod non sit habitator. ¹² Quis est vir sapiens, qui intel-
ligat hoc, et ad quem verbum oris Domini fiat ut annunciet istud, quare perierit
terra, et exusta sit quasi desertum, eo quod non sit qui pertranseat? ¹³ Et dixit
Dominus: Quia dereliquerunt legem meam, quam dedi eis, et non audierunt vocem
meam, et non ambulaverunt in ea: ¹⁴ et abierunt post pravitatem cordis sui, et
post Baalim: quod didicerunt a patribus suis. ¹⁵ Idecreso haec dicit Dominus exer-
cituum Deus Israel: ^bEcce ego cibabo populum istum absinthio, et potum dabo
eis aquam fellis. ¹⁶ Et dispergam eos in Gentibus, quas non neverunt ipsi et patres
eorum: et mittam post eos gladium, donec consumantur.

¹⁷ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Contemplamini, et vocate lamentatrices et veniant: et ad eas, quæ sapientes sunt, mittite, et properent:

¹⁸ festinent, et assumant super nos lamentum: deducant oculi nostri lacrymas, et palpebrae nostrae defluant aquis. ¹⁹ Quia vox lamentationis audita est de Sion: Quomodo vastati sumus et confusi vehementer? quia dereliquimus terram, quoniam deiecta sunt tabernacula nostra. ²⁰ Audite ergo mulieres verbum Domini: et assumant aures vestrae sermonem oris eius: et docete filias vestras lamentum: et unaquaque proximam suam planctum. ²¹ quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras. disperdere parvulos deforis, iuvenes de plateis. ²² Loquere: Hæc dieit Dominus: Et caedet morticinum hominis quasi sterCUS super faciem regionis, et quasi foenum post tergum metentis, et non est qui colligat.

²³ Haec dicit Dominus: «Non glorietur sapiens in sapientia sua, et non glorietur fortis in fortitudine sua, et non glorietur dives in divitiis suis: ²⁴ sed in hoc glorietur, qui gloriatur, scire et nosse me, quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam,

²⁵ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et visitabo super omnem, qui circumcisum habet præputium. ²⁶ super Aegyptum, et super Iuda, et super Edom, et super filios Ammon, et super Moab, et super omnes qui attensi sunt in comam, habitantes in deserto: quia omnes gentes habent præputium, omnis autem domus Israel incircumcis iunt corde.

3. Idolis ne confidant, 10, 1—25.

10. ¹ Audite verbum, quod locutus est Dominus super vos domus Israel.
² Haec dicit Dominus: Iuxta vias Gentium nolite discere: et a signis cæli nolite metuere. quæ timent Gentes: ³ quia leges populorum vanæ sunt: quia ⁴ lignum de saltu præcidit opus manus artificis in aseia. ⁵ Argento, et auro decoravit illud: clavis et malleis compegit, ut non dissolvatur. ⁶ In similitudinem palmæ fabricata sunt, et non loquentur: portata tollentur, quia incedere non valent. nolite ergo timere ea, quia nec male possunt facere, nec bene. ⁷ Non est similis tui Domine: magnus es tu, et magnum nomen tuum in fortitudine. ⁸ Quis non timebit te o rex Gentium? tuum est enim deus: inter eunatos sapientes Gentium, et in universis regnis eorum nullus est similis tui. ⁹ Pariter insipientes et fatui probabuntur: doctrina vanitatis eorum lignum est. ¹⁰ Argentum involutum de Tharsis affertur, et aurum de Ophaz: opus artificis, et manus ærarii: hyacinthus et purpura indu-
mentum eorum, opus artificium universa haec.

Idola
gentium

^{10.} ¹ Audite verbum, quod locutus est Dominus super vos domus Israel.
² Haec dicit Dominus: Iuxta vias Gentium nolite discere: et a signis cæli nolite metuere. quæ timent Gentes: ³ quia leges populorum vanæ sunt: quia ⁴ lignum de saltu præcidit opus manus artificis in aseia. ⁴ Argento, et auro decoravit illud: clavis et malleis compegit, ut non dissolvatur. ⁵ In similitudinem palmæ fabricata sunt, et non loquentur: portata tollentur, quia incedere non valent. nolite ergo timere ea, quia nec male possunt facere, nec bene. ⁶ ^eNon est similis tui Domine: magnus es tu, et magnum nomen tuum in fortitudine. ⁷ ^fQuis non timebit te o rex Gentium? tuum est enim deus: inter eunatos sapientes Gentium, et in universis regnis eorum nullus est similis tui. ⁸ Pariter insipientes et fatui probabuntur: doctrina vanitatis eorum lignum est. ⁹ Argentum involutum de Tharsis affertur, et aurum de Ophaz: opus artificis, et manus ærarii: hyacinthus et purpura indu-
mentum eorum, opus artificium universa haec.

9, 8 ^aPs 27, 3. — **15** ^bInf 23, 15. — **23** ^{c1} Cor 1, 31; 2 Cor 10, 17. — **10**, 3 ^dSap 13, 11; 14, 8. — **6** ^eMch 7, 18. — **7** ^fApc 15, 4.

¹⁰ Dominus autem Deus verus est: ipse Deus vivens, et rex sempiternus. ab indignatione eius commovebitur terra: et non sustinebunt Gentes comminationem eius. ¹¹ Sie ergo dicetis eis: Dii, qui cælos et terram non fecerunt, pereant de terra, et de his, quæ sub cælo sunt. ¹² ^aQui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit cælos. ¹³ Ad vocem suam dat multititudinem aquarum in cælo, et elevat nebulas ab extremitatibus terræ: ^bfulgura in pluviam facit, et educit ventum de thesauris suis. ¹⁴ Stultus factus est omnis homo a scientia, confusus est artifex omnis in sculptili: quoniam falsum est quod conflagavit, et non est spiritus in eis. ¹⁵ Vana sunt, et opus risu dignum: in tempore visitationis suæ peribunt. ¹⁶ Non est his similis pars Iacob: qui enim formavit omnia, ipse est: et Israel virga hereditatis eius: Dominus exercituum nomen illi.

¹⁷ Congrega de terra confusione tuam, quæ habitas in obsidione. ¹⁸ quia hæc dicit Dominus: Ecce ego longe proiiciam habitatores terræ in hac vice: et tribulabo eos ita ut inveniantur. ¹⁹ Væ mihi super contritione mea, pessima plaga mea. Ego autem dixi: Plane hæc infirmitas mea est, et portabo illam. ²⁰ Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei dirupti sunt, filii mei exierunt a me, et non subsistunt: non est qui extendat ultra tentorium meum, et erigat pelles meas. ²¹ Quia stulte egerunt pastores, et Dominum non quæsierunt: propterea non intellexerunt, et omnis grex eorum dispersus est. ²² Vox auditionis ecce venit, et commotio magna de terra Aquilonis: ut ponat civitates Iuda solitudinem, et habitaculum draconum. ²³ Scio Domine quia non est hominis via eius: nec viri est ut ambulet, et dirigat gressus suos. ²⁴ ^cCorripe me Domine, verumtamen in iudicio: et non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me. ²⁵ ^dEffunde indignationem tuam super Gentes, quæ non cognoverunt te, et super provincias, quæ nomen tuum non invocaverunt: quia comedenter Iacob, et devoraverunt eum, et consumpserunt illum, et decus eius dissipaverunt.

Dominus
Deus verus
est,

cuius
castigatio
perieratur.

III. Violatio fœderis pacti, 11, 1—13, 27.

1. Fœdifragi omnes punientur, 11, 1—17.

^{11.} ¹ Verbum, quod factum est a Domino ad Ieremiam, dicens: ² Audite verba pacti huius, et loquimini ad viros Iuda, et habitatores Ierusalem, ³ et diees ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledictus vir, qui non audierit verba pacti huīus, ⁴ quod præcepi patribus vestris in die, qua eduxi eos de Terra Egypti, de fornace ferrea, dicens: Audite vocem meam, et facite omnia, quæ præcipio vobis, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum: ⁵ ut suscitem iuramentum, quod iuravi patribus vestris daturum me eis terram fluentem lacte, et melle, sicut est dies hæc. Et respondi, et dixi: Amen Domine. ⁶ Et dixit Dominus ad me: Vociferare omnia verba hæc in civitatibus Iuda, et foris Ierusalem, dicens: Andite verba pacti huius, et facite illa: ⁷ quia contestans contestatus sum patres vestros in die, qua eduxi eos de Terra Egypti usque ad diem hanc: mane consurgens contestatus sum, et dixi: Audite vocem meam: ⁸ et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali: et induxi super eos omnia verba pacti huīus, quod præcepi ut facerent, et non fecerunt.

Prophe
ta
pactum
servandum
prædicat,

⁹ Et dixit Dominus ad me: Inventa est coniuratio in viris Iuda, et in habitatoribus Ierusalem. ¹⁰ Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priores, qui noluerunt audire verba mea: et hi ergo abierunt post deos alienos, ut servirent eis: irritum fecerunt domus Israel, et domus Iuda pactum meum, quod pepigi cum patribus eorum. ¹¹ Quam ob rem hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt: et clamabunt ad me, et non exaudiam eos. ¹² Et ibunt civitates Iuda, et habitatores Ierusalem, et clamabunt ad deos, quibus libant, et non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum. ¹³ ^eSecundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui Iuda: et secundum numerum viarum Ierusalem posuisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim. ¹⁴ ^fTu ergo noli orare pro

pactum
violantibus
mala
nuntiat.

¹² ^aGn 1, 1; Inf 51, 15. — ¹³ ^bPs 134, 7; Inf 51, 16. — ²⁴ ^cPs 6, 2. — ²⁵ ^dPs 78, 6. — ^{11, 13} ^eSup 2, 28. — ¹⁴ ^fSup 7, 16; Inf 14, 11.

populo hoc, et ne assumas pro eis laudem et orationem: quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum. ¹⁵ Quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelerata multa? numquid carnes sanctae auferent a te malitias tuas, in quibus gloriata es? ¹⁶ Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum: ad vocem loquelae, grandis exarsit ignis in ea, et combusta sunt fructeta eius. ¹⁷ Et Dominus exercituum qui plantavit te, locutus est super te malum: pro malis domus Israel et domus Iuda, quae fecerunt sibi ad irritandum me, libantes Baalim.

2. Viri Anathoth visitabuntur, 11, 18—23.

Prophetæ
necem
committan-
tes

¹⁸ Tu autem Domine demonstrasti mihi, et cognovi: tune ostendisti mihi studia eorum. ¹⁹ Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam: et non cognovi quia cogitaverunt super me consilia, dicentes: Mittamus lignum in panem eius, et eradamus eum de terra viventium, et nomen eius non memoretur amplius. ²⁰ ^aTu autem Domine Sabaoth, qui iudicas iuste, et probas renes et corda, videam ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam.

morte
multa-
buntur.

²¹ Propterea hæc dicit Dominus ad viros Anathoth, qui quaerunt animam tuam, et dicunt: Non prophetabis in nomine Domini, et non morieris in manibus nostris. ²² Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos: invenies morientur in gladio, filii eorum, et filiae eorum morientur in fame. ²³ Et reliquæ non erunt ex eis: inducam enim malum super viros Anathoth, annum visitationis eorum.

3. Castigatorum Dominus miserebitur, 12, 1—17.

Prophetæ
prosperi-
tatem
impiorum
conqueri-
tur,

^{12.} ¹ Iustus quidem tu es Domine, si disputem tecum: veruntamen iusta loquar ad te: ^bQuare via impiorum prosperatur: bene est omnibus, qui prævaricantur, et inique agunt? ² Plantasti eos, et radicem miserunt: proficiunt et faciunt fructum: prope es tu ori eorum, et longe a renibus eorum. ³ Et tu Domine nosti me, vidisti me, et probasti cor meum tecum: congrega eos quasi gregem ad victimam, et sanctifica eos in die occasionis. ⁴ Usquequo lugebit terra, et herba omnis regionis siccabitur propter malitiam habitantium in ea? consumptum est animal, et volucere, quoniam dixerunt: Non videbit novissima nostra.

sed adhuc
peiora
videbit;

⁵ Si cum peditibus currens laborasti: quomodo contendere poteris eum equis? cum autem in terra pacis securus fueris, quid facies in superbia Iordanis? ⁶ Nam et fratres tui, et domus patris tui, etiam ipsi pugnaverunt adversum te, et clamaverunt post te plena voce: ne erendas eis eum locuti fuerint tibi bona.

Dominus
heredita-
tem suam
inimicis
tradet,

⁷ Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam: dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. ⁸ Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silva: dedit contra me vocem, ideo odivi eam. ⁹ Numquid avis discolor hereditas mea mihi? numquid avis tineta per totum? venite, congregamini omnes bestiæ terræ, properate ad devorandum. ¹⁰ Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculeaverunt partem meam: dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. ¹¹ Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super me: desolatione desolata est omnis terra: quia nullus est qui recogitet corde. ¹² Super omnes vias deserti venerunt vastatores, quia gladius Domini devorabit ab extremo terræ usque ad extremum eius: non est pax universæ carni. ¹³ Seminaverunt triticum, et spinas messuerunt: hereditatem acceperunt, et non eis proderit: confundemini a fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

omnium
converso-
rum ini-
serebitur.

¹⁴ Hæc dicit Dominus adversum omnes vicinos meos pessimos, qui tangunt hereditatem, quam distribui populo meo Israel: Ecce ego evellam eos de terra sua, et domum Iuda evellam de medio eorum. ¹⁵ Et cum evulsero eos, convertar, et miserebor eorum: et reducam eos, virum ad hereditatem suam, et virum in terram suam. ¹⁶ Et erit: si eruditæ didicerint vias populi mei, ut iurent in nomine meo: Vivit Dominus, sicut docuerunt populum meum iurare in Baal: ædificabuntur

²⁰ ^aInf 17, 10; 20, 12. — ^bJob 21, 7; Hab 1, 13.

in medio populi mei. ¹⁷ Quod si non audierint, evellam gentem illam evulsione et perditione, ait Dominus.

4. Obstinati peccatores peribunt, 13, 1—27.

13. ¹ Hæc dicit Dominus ad me: Vade, et posside tibi lumbare lineum, et ^{Putrescent ut lumbare,} pones illud super lumbos tuos, et in aquam non inferes illud. ² Et possedi lumbare iuxta verbum Domini, et posui circa lumbos meos. ³ Et factus est sermo Domini ad me, secundo, dicens: ⁴ Tolle lumbare, quod possedisti, quod est circa lumbos tuos, et surgens vade ad Euphraten, et absconde ibi illud in foramine petræ. ⁵ Et abii, et abscondi illud in Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus. ⁶ Et factum est post dies plurimos, dixit Dominus ad me: Surge, vade ad Euphraten: et tolle inde lumbare, quod præcepisti tibi ut absconderes illud ibi. ⁷ Et abi ad Euphraten, et fodi, et tuli lumbare de loco, ubi absconderam illud: et ecce computruerat lumbare, ita ut nulli usui aptum esset. ⁸ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁹ Hæc dicit Dominus: Sic putrescere faciam superbiam Iuda, et superbiam Ierusalem multam. ¹⁰ Populum istum pessimum, qui nolunt audire verba mea, et ambulant in pravitate cordis sui: abieruntque post deos alienos ut servirent eis, et adorarent eos: et erunt sicut lumbare istud, quod nulli usui aptum est. ¹¹ Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi omnem domum Israel, et omnem domum Iuda, dicit Dominus: ut essent mihi in populum, et in nomen, et in laudem, et in gloriam: et non audierunt.

12 Dices ergo ad eos sermonem istum: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te: Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino? ¹³ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Ecce ego implebo omnes habitatores terræ huius, et reges, qui sedent de stirpe David super thronum eius, et sacerdotes, et prophetas, et omnes habitatores Ierusalem, ebrietate: ¹⁴ et dispergam eos virum a fratre suo, et patres et filios pariter, ait Dominus: non parcam, et non concedam: neque miserebor ut non disperdam eos.

15 Audite, et auribus percipite. Nolite elevari, quia Dominus locutus est. ¹⁶ Date Domino Deo vestro gloriam antequam contenebrescat, et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos: expectabitis lucem, et ponet eam in umbram mortis, et in caliginem. ¹⁷ Quod si hoc non audieritis, in abscondito plorabit anima mea a facie superbiae: ^aplorans plorabit, et deducet oculus meus lacrymam, quia captus est grex Domini.

18 Dic regi, et dominatriei: Humiliamini, sedete: quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestrae. ¹⁹ Civitates Austri clausæ sunt, et non est qui aperiatur: translata est omnis Iuda transmigratione perfecta. ²⁰ Levate oculos vestros, et videte qui venitis ab Aquilone: ubi est grex, qui datus est tibi, pecus inclytum tuum? ²¹ Quid dices cum visitaverit te? tu enim docuisti eos adversum te, et erudisti in caput tuum: numquid non dolores apprehendent te, quasi mulierem parturientem? ²² Quod si dixeris in corde tuo: Quare venerunt mihi hæc? ^bPropter multititudinem iniquitatis tuae revelata sunt verecundiora tua, pollutæ sunt plantæ tuae.

²³ Si mutare potest athiops pellem suam, aut pardus varietates suas: et vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. ²⁴ Et disseminabo eos quasi stipulam, quæ vento raptatur in deserto. ²⁵ Hæc sors tua, parsque mensuræ tuae a me, dicit Dominus, quia oblita es mei, et confisa es in mendacio. ²⁶ unde et ego nudavi femora tua contra faciem tuam, et apparuit ignominia tua, ²⁷ adulteria tua, et hinnitus tuns scelus fornicationis tuae: super colles in agro vidi abominationes tuas. Væ tibi Ierusalem, non mundaberis post me: usquequo adhuc?

IV. Acta tempore siccitatis, 14, 1—17, 27.

1. Intercessio prophetæ repellitur, 14, 1—15, 21.

14. ¹ Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis. ^{Pro populo siccitate afflicto} ² Luxit Iudæa, et portæ eius corruerunt, et obscuratæ sunt in terra, et clamor

13, 17 ^aLam 1, 2. — 22 ^bInf 30, 14.

Hetzenauer, Vulgata Clementina.

Ierusalem ascendit. ³ Maiores miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam, reportaverunt vasa sua vacua: confusi sunt et afflieti, et operuerunt capita sua. ⁴ Propter terrae vastitatem, quia non venit pluvia in terram, confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua. ⁵ Nam et cerva in agro peperit, et reliquit: quia non erat herba. ⁶ Et onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

⁷ Si iniuriantes nostræ responderint nobis: Domine fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt aversiones nostræ, tibi peccavimus. ⁸ Expectatio Israel, salvator eius in tempore tribulationis: quare quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manendum? ⁹ Quare futurus es velut vir vagus, ut fortis qui non potest salvare? tu autem in nobis es Domine, et nomen tuum invocatum est super nos, ne derelinquas nos. ¹⁰ Hæc dicit Dominus populo huic, qui dilexit mouere pedes suos, et non quievit, et Domino non placuit: Nunc recordabitur iniuriam eorum, et visitabit peccata eorum. ¹¹ Et dixit Dominus ad me: ^aNoli orare pro populo isto in bonum. ¹² Cum ieunaverint, non exaudiam preces eorum: et si obtulerint holocausta, et victimas, non suscipiam ea: quoniam gladio, et fame, et peste consumam eos.

¹³ Et dixi, A a a, Domine Deus: Prophetæ dicunt eis: ^bNon videbitis gladium, et famæ non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto. ¹⁴ Et dixit Dominus ad me: Falso prophetæ vaticinantur in nomine meo: non misi eos, et non præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendacem, et divinationem, et fraudulentiam, et seductionem cordis sui prophetant vobis. ¹⁵ Idecirco hæc dicit Dominus de prophetis, qui prophetant in nomine meo, quos ego non misi, dicentes: Gladius, et famæ non erit in terra hæc: In gladio et fame consumentur prophetæ illi. ¹⁶ Et populi, quibus prophetant, erunt proiecti in viis Ierusalem præ fame et gladio. et non erit qui sepeliat eos; ipsi et uxores eorum, filii et filiæ eorum, et effundam super eos malum suum. ¹⁷ Et dices ad eos verbum istud: ^cDeducant oculi mei lacrymam per noctem et diem, et non taceant: quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer. ¹⁸ Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio: et si introiero in civitatem, ecce attenuati fame. Prophetæ quoque et sacerdos abierunt in terram, quam ignorabant.

¹⁹ Numquid proiiciens abiecisti Iudam? aut Sion abominata est anima tua? quare ergo pereussisti nos, ita ut nulla sit sanitas? ^dExpectavimus pacem, et non est bonum: et tempus curationis, et ecce turbatio. ²⁰ Cognovimus Domine iniurias nostras, iniuriantes patrum nostrorum, quia peccavimus tibi. ²¹ Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii gloriae tuæ: recordare, ne irritum facias fœdus tuum nobiscum. ²² Numquid sunt in sculptilibus Gentium qui pluant? aut cœli possunt dare imbres? nonne tu es Dominus Deus noster, quem expectavimus? tu enim fecisti omnia hæc.

¹⁴, ¹¹ ^aSup 7, 16. — ¹³ ^bInf 23, 17. — ¹⁷ ^cLam 1, 16; 2, 18. — ¹⁹ ^dSup 8, 15. — ¹⁵, 2 ^eZach 11, 9. — ⁴ ^fRg 21, 11. — ⁹ ^gSm 2, 5.

preces
et sacrificia
non
suscipiuntur,

excusatio
non
probatur;

iteratae
preces

non exau-
diuntur;

defecit anima eius: ^aoccidit ei sol, cum adhuc esset dies: confusa est, et erubuit: et residuos eius in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait Dominus.

¹⁰ Væ mihi mater mea: quare genuisti me virum rixæ, virum discordiæ in universa terra? non foeneravi, nec foeneravit mihi quisquam: omnes maledieunt mihi. ¹¹ Dicit Dominus: Si non reliquæ tuæ in bonum, si non occurri tibi in tempore afflictionis, et in tempore tribulationis adversus inimicum. ¹² Numquid federabitur ferrum ferro ab Aquilone, et æs? ¹³ Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis, et in omnibus terminis tuis. ¹⁴ Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit. ¹⁵ Tu scis Domine, recordare mei, et visita me, et tuere me ab his, qui persequuntur me, noli in patientia tua suspicere me: scito quoniam sustinui propter te opprobrium. ¹⁶ Inventi sunt sermones tui, et comedi eos, et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in lætiam cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me Domine Deus exercituum. ¹⁷ ^bNon sedi in concilio ludentium, et gloriatus sum a facie manus tuæ: solus sedebam, quoniam combinatione replesti me. ¹⁸ ^cQuare factus est dolor meus perpetuus, et plaga mea desperabilis renuit curari? facta est mihi quasi mendacium aquarium infidelium. ¹⁹ Propter hoc hæc dicit Dominus: Si converteris, convertam te, et ante faciem meam stabis: et si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris: convertentur ipsi ad te, et tu non converteris ad eos. ²⁰ Et dabo te populo huic in murum æreum, fortem: et bellabunt adversum te, et non prævalebunt: quia ego tecum sum ut salvem te, et eruam te, dicit Dominus. ²¹ Et liberabo te de manu pessimorum, et redimam te de manu fortium.

2. Pœna populi prædictitur, 16, 1—17, 18.

16. ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Non accipies uxorem, et non erunt tibi filii, et filiae in loco isto. ³ Quia hæc dicit Dominus super filios et filias, qui generantur in loco isto, et super matres eorum, quæ genuerunt eos: et super patres eorum, de quorum stirpe sunt nati in terra hac: ⁴ Mortibus ægrotationum morientur: non plangentur, et non sepelientur, in sterquilinium super faciem terræ erunt: et gladio, et fame consumentur: et erit cadaver eorum in escam volatilibus cæli, et bestiis terræ. ⁵ Hæc enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum convivii, neque vadas ad plangendum, neque consoleris eos: quia abstuli pacem meam a populo isto, dicit Dominus, misericordiam et miserations. ⁶ Et morientur grandes, et parvi in terra ista: non sepelientur neque plangentur, et non se incident, neque calvitium fiet pro eis. ⁷ Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo: et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo et matre. ⁸ Et domum convivii non ingrediaris, ut sedeas cum eis, et comedas et bibas: ⁹ quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris, et in diebus vestris vocem gaudii, et vocem lætiæ, vocem sponsi, et vocem sponsæ.

¹⁰ Et cum annunciareris populo huic omnia verba hæc, et dixerint tibi: Quare locutus est Dominus super nos omne malum grande istud? quæ iniquitas nostra? et quod peccatum nostrum, quod peccavimus Domino Deo nostro? ¹¹ Dices ad eos: Quia dereliquerunt me patres vestri, ait Dominus: et abierunt post deos alienos, et servierunt eis, et adoraverunt eos: et me dereliquerunt, et legem meam non custodierunt. ¹² Sed et vos peius operati estis, quam patres vestri: ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali, ut me non audiat. ¹³ Et eūciam vos de terra hac in terram, quam ignoratis vos, et patres vestri: et servietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem. ¹⁴ Propterea ecce dies veniunt dicit Dominus, et non dicetur ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de Terra Aegypti, ¹⁵ sed, Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de Terra Aquilonis, et de universis terris, ad quas eieci eos: et reducam eos in terram suam, quam dedi patribus eorum. ¹⁶ Ecce ego mittam pescatores multos dicit Dominus, et

propheta
permæstus
recreatur.

Ieremias
exemplo
suo mala
nuntiat,

captivita-
tem prophete-
tat propter
deos falsos,

⁹ ^aAm 8, 9. — ¹⁷ ^bPs 1, 1; 25, 4. — ¹⁸ ^cInf 30, 15.

piscabuntur eos: et post hæc mittam eis multos venatores, et venabuntur eos de omni monte, et de omni colle, et de cavernis petrarum. ¹⁷ Quia oculi mei super omnes vias eorum: non sunt absconditæ a facie mea, et non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis. ¹⁸ Et reddam primum duplices iniquitates, et peccata eorum: quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum, et abominationibus suis impleverunt hereditatem meam.

quos gentes
relinquent,

¹⁹ Domine fortitudo mea, et robur meum, et refugium meum in die tribulationis: ad te Gentes venient ab extremis terræ, et dicent: Vere mendacium possederunt patres nostri, vanitatem, quæ eis non profuit. ²⁰ Numquid faciet sibi homo deos, et ipsi non sunt dii? ²¹ Idecirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc, ostendam eis manum meam, et virtutem meam: et scient quia nomen mihi Dominus.

Iuda vero
colit;

17. ¹ Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum, et in cornibus ararum eorum. ² Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum, et lucorum suorum, lignorumque frondentium in montibus excelsis, ³ sacrificantes in agro: fortitudinem tuam, et omnes thesauros tuos in direptionem dabo, excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis. ⁴ Et relinqueris sola ab hereditate tua, quam dedi tibi: et servire te faciam inimicis tuis in terra, quam ignoras: quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in æternum ardebit.

confiden-
tiam ma-
lam et
bonam
doceat,

⁵ Hæc dicit Dominus: ^aMaledictus homo, qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum, et a Domino recedit cor eius. ⁶ Erit enim quasi myricæ in deserto, et non videbit cum venerit bonum: sed habitabit in siccitate in deserto, in terra salsuginis, et inhabitabili. ⁷ Benedictus vir, qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia eius. ⁸ ^bErit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas: et non timebit cum venerit aestus. Et erit folium eius viride, et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. ⁹ Pravum est cor omnium, et inscrutabile: quis cognoset illud? ¹⁰ ^cEgo Dominus scrutans cor, et probans renes: qui do unicuique iuxta viam suam, et iuxta fructum adinventionum suarum. ¹¹ Perdix sovit quæ non peperit: fecit divitias, et non in iudicio: in dimidio dierum suorum derelinquet eas, et in novissimo suo erit insipiens. ¹² Solium gloriae altitudinis a principio, locus sanctificationis nostræ: ¹³ Expectatio Israel Domine: omnes, qui te derelinquent, confundentur: recedentes a te, in terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum:

Dominum
invocat.

¹⁴ Sana me Domine, et sanabor: salvum me fac, et salvus ero: quoniam laus mea tu es. ¹⁵ Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi est verbum Domini? veniat. ¹⁶ Et ego non sum turbatus, te pastorem sequens: et diem hominis non desideravi, tu scis. Quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit. ¹⁷ Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis. ¹⁸ Confundantur qui me persequuntur, et non confundar ego: paveant illi, et non paveam ego: induc super eos diem afflictionis, et dupli contritione contere eos.

3. Sanctificatio sabbati inculcatur, 17, 19—27.

Lex
repetitur,

¹⁹ Hæc dicit Dominus ad me: Vade, et sta in porta filiorum populi, per quam ingrediuntur reges Iuda, et egrediuntur, et in cunctis portis Ierusalem: ²⁰ et dices ad eos: Audite verbum Domini reges Iuda, et omnis Iuda, cunctique habitatores Ierusalem, qui ingredimini per portas istas. ²¹ Hæc dicit Dominus: Custodite animas vestras, et nolite portare pondera in die sabbati: nec inferatis per portas Ierusalem. ²² Et nolite eiicere onera de domibus vestris in die sabbati, et omne opus non facietis: sanctificate diem sabbati, sicut præcepisti patribus vestris. ²³ Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam ne audirent me, et ne acciperent disciplinam.

sanctio
recitatetur.

²⁴ Et erit: Si audieritis me, dicit Dominus, ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die sabbati: et si sanctificaveritis diem sabbati, ne faciatis in eo

17, 5 ^aIs 30, 2; 31, 1. — 8 ^bPs 1, 3. — 10 ^c1 Sm 16, 7; Ps 7, 10; Apc 2, 23.

omne opus: ²⁵ Ingredientur per portas civitatis huius reges et principes, sedentes super solium David, et ascendentes in curribus et equis, ipsi et principes eorum, viri Iuda, et habitatores Ierusalem: et habitabitur civitas haec in sempiternum. ²⁶ Et venient de civitatibus Iuda, et de circuitu Ierusalem, et de terra Beniamini, et de campestribus, et de montuosis, et ab Austro, portantes holocaustum, et victimam, et sacrificium, et thus, et inferent oblationem in domum Domini. ²⁷ Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem sabbati, et ne portetis onus, et ne inferatis per portas Ierusalem in die sabbati: succendam ignem in portis eius, et devorabit domos Ierusalem, et non extinguetur.

V. Exemplum figuli et fractio lagunculæ, 18, 1—20, 18.

1. Exemplo figuli dispersio populi nuntiatur, 18, 1—23.

18. ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Surge, et descende in domum figuli, et ibi audies verba mea. ³ Et descendи in domum figuli, et ecce ipse faciebat opus super rotam. ⁴ Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat e luto manibus suis: eversusque fecit illud vas alterum, sieut plaenerat in oculis eius ut faceret.

Vas depravatum in aliud transformatur,

⁵ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁶ ^a Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, dominus Israel, ait Dominus? ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, dominus Israel. ⁷ Repente loquar adversum gentem et adversus regnum, ^b ut eradicem, et destruam, et disperdam illud. ⁸ Si poenitentiam egerit gens illa a malo suo, quod locutus sum adversus eam: agam et ego poenitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei. ⁹ Et subito loquar de gente et de regno, ut aedificem et plantem illud. ¹⁰ Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam: poenitentiam agam super bono, quod locutus sum ut facerem ei. ¹¹ Nunc ergo dic viro Iuda, et habitatoribus Ierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego fingo contra vos malum, et cogito contra vos cogitationem: revertatur unusquisque a via sua mala, et dirigate vias vestras et studia vestra. ¹² Qui dixerunt: Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. ¹³ Ideo hæc dicit Dominus: Interrogate Gentes: Quis audivit talia horribilia, quæ fecit nimis virgo Israel? ¹⁴ Numquid deficeret de petra nix Libani? aut evelli possunt aquæ erumpentes frigidæ, et defluentes? ¹⁵ Quia oblitus est mei populus meus, frustra libant, et impingentes in viis suis, in semitis saeculi, ut ambularent per eas in itinere non trito: ¹⁶ ^d ut fieret terra eorum in desolationem, et in sibilum sempiternum: omnis qui præterierit per eam obstupescet, et movebit caput suum. ¹⁷ Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico: dorsum, et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.

populus depravatus inimico tradetur;

¹⁸ Et dixerunt: Venite, et cogitemus contra Ieremiam cogitationes: non enim peribit lex a sacerdote, neque consilium a sapiente, nec sermo a propheta: venite, et percutiamus eum lingua, et non attendamus ad universos sermones eius. ¹⁹ Attende Domine ad me, et audi vocem adversariorum meorum. ²⁰ Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animæ meæ? Recordare quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, et averterem indignationem tuam ab eis. ²¹ Propterea da filios eorum in famem, et deduc eos in manus gladii: fiant uxores eorum absque liberis, et viduæ: et viri earum interficiantur morte: iuvenes eorum confodiantur gladio in prælio. ²² Audiatur clamor de domibus eorum: adduces enim super eos latronem repente: quia foderunt foveam ut caperent me, et laqueos absconderunt pedibus meis. ²³ Tu autem Domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem: ne propitieris iniquitati eorum, et peccatum eorum a facie tua non deleatur: fiant corruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

Ieremias supplicium inimicorum suorum expedit.

¹⁸, 6 ^aIs 45, 9; Rom 9, 20. — 7 ^bSup 1, 10. — 11 ^cInf 25, 5; 35, 15; Ion 3, 8. — 16 ^dInf 19, 8; 49, 13; 50, 13.

2. Fractione lagunculæ eversio populi significatur, 19, 1—20, 18.

Jeremias
in valle
Ennom
vaticinans
laguncu-
lam frangit.³

19. ¹ Hæc dicit Dominus: Vade, et accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi, et a senioribus sacerdotum: ² Et egressere ad vallem filii Ennom, quæ est iuxta introitum portæ fictilis: et prædicabis ibi verba, quæ ego loquar ad te. ³ Et dices: Audite verbum Domini reges Iuda, et habitatores Ierusalem: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinniant aures eius: ⁴ Eo quod dereliquerint me, et alienum fecerint locum istum: et libaverunt in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi, et patres eorum, et reges Iuda: et repleverunt locum istum sanguine innocentium. ⁵ Et ædificaverunt excelsa Baalim ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim: quæ non præcepisti, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum. ⁶ Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: et non vocabitur amplius locus iste, Topheth, et Vallis filii Ennom: sed Vallis occisionis. ⁷ Et dissipabo consilium Iuda et Ierusalem in loco isto: et subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum, et in manu quærantium animas eorum: et dabo cadavera eorum escam volatilibus cæli, et bestiis terræ. ⁸ ^aEt ponam civitatem hanc in stuporem, et in sibilum: omnis, qui præterierit per eam, obstupescet, et sibilabit super universa plaga eius. ⁹ Et eibabo eos carnibus filiorum suorum, et carnibus filiarum suarum: et unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione, et in angustia, in qua concludent eos inimici eorum, et qui quærunt animas eorum. ¹⁰ Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui ibunt tecum. ¹¹ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Sie conteram populum istum et civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod non potest ultra instaurari: et in Topheth sepelientur, eo quod non sit aliud locus ad sepeliendum. ¹² Sic faciam loco huic, ait Dominus, et habitatoribus eius: et ponam civitatem istam sicut Topheth. ¹³ Et erunt domus Ierusalem, et domus regum Iuda sicut locus Topheth, immundæ: omnes domus, in quarum domatibus sacrificaverunt omni militiae cæli, et libaverunt libamina diis alienis.

in atrio
templo
vaticinium
repetit;

¹⁴ Venit autem Jeremias de Topheth, quo miserat eum Dominus ad prophetandum, et stetit in atrio domus Domini, et dixit ad omnem populum: ¹⁵ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam super civitatem hanc, et super omnes urbes eius universa mala, quæ locutus sum adversum eam: quoniam induixerunt cervicem suam ut non audirent sermones meos.

principi
Phassur
captivita-
tem
Babylon-
cam
prædictit;

20. ¹ Et audivit Phassur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Ieremiam prophetantem sermones istos. ² Et percussit Phassur Ieremiam prophetam, et misit eum in nervum, quod erat in porta Beniamin superiori, in domo Domini. ³ Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Ieremiam de nervo, et dixit ad eum Ieremias: Non Phassur vocavit Dominus nomen tuum, sed pavorem undique. ⁴ Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem, te et omnes amicos tuos: et corruebit gladio inimicorum suorum, et oculi tui videbunt: et omnem Iudam dabo in manum regis Babylonis: et traducet eos in Babylonem, et percutiet eos gladio. ⁵ Et dabo universam substantiam civitatis huius, et omnem laborem eius, omneque pretium, et cunctos thesauros regum Iuda dabo in manu inimicorum eorum: et diripient eos, et tollent, et ducent in Babylonem. ⁶ Tu autem Phassur, et omnes habitatores domus tuæ ibitis in captivitatem: et in Babylonem venies, et ibi morieris, ibique sepelieris tu, et omnes amici tui, quibus prophætasti mendacium.

propheta
tentatur,
Domino
confidit,
vitam
famentatur.

⁷ Seduxisti me Domine, et seductus sum: fortior me fuisti, et invaluisti: factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me: ⁸ Quia iam olim loquor, vociferans iniquitatem, et vastitatem clamito: et factus est mihi sermo Domini in opprobrium, et in derisum tota die. ⁹ Et dixi: Non recordabor eius, neque loquar ultra in nomine illius: et factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis: et defeci, ferre non sustinens. ¹⁰ Audivi enim contumelias multorum, et terrem in circuitu: Persequimini, et persequamur eum: ab omnibus viris, qui erant pacifici mei, et custodientes latus meum: si quo modo decipiat, et prævaleamus adversus

19. 8 ^aSup 18, 16; Inf 49, 13; 50, 13.

eum, et consequamur ultionem ex eo. ¹¹ Dominus autem mecum est quasi bellator fortis: idcirco qui persecuntur me, eadent, et infirmi erunt: confundentur vehementer, ^aquia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod numquam delebitur. ¹² Et tu Domine exercituum ^bprobator iusti, qui vides renes et cor: videam quæso ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam. ¹³ Cantate Domino, laudate Dominum: quia liberavit animam pauperis de manu malorum. ¹⁴ ^cMaledicta dies, in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta. ¹⁵ Maledictus vir, qui annunciat patri meo, dicens: Natus est tibi puer masculus: et quasi gaudio lætificavit eum. ¹⁶ Sit homo ille ut sunt civitates, quas subvertit Dominus, et non pœnituit eum: audiat clamorem mane, et ululatum in tempore meridiano: ¹⁷ qui non me interfecit a vulva, ut fieret mihi mater mea sepulchrum, et vulva eius conceptus æternus. ¹⁸ Quare de vulva egressus sum, ut viderem laborem et dolorem, et consumerentur in confusione dies mei?

VI. Poena præpositis nuntiatur, 21, 1—23, 40.

1. Nuntiatur regi Sedeciæ, 21, 1—14.

21. ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando misit ad eum rex Sedecias Phassur filium Melchiæ, et Sophoniam filium Maasiæ sacerdotem, dicens: ² Interroga pro nobis Dominum, quia Nabuchodonosor rex Babylonis præliatur adversum nos: si forte faciat Dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua, et recedat a nobis. ³ Et dixit Ieremias ad eos: Sic dicetis Sedeciæ: ⁴ Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego convertam vasa belli, quæ in manibus vestris sunt, et quibus vos pugnatis adversum regem Babylonis, et Chaldæos, qui obsident vos in circuitu murorum: et congregabo ea in medio civitatis huius. ⁵ Et debellabo ego vos in manu extenta, et in brachio fortí, et in furore, et in indignatione, et in ira grandi. ⁶ Et percutiam habitatores civitatis huius, homines et bestiæ pestilentia magna morientur. ⁷ Et post hæc ait Dominus: dabo Sedeciam regem Iuda, et servos eius, et populum eius, et qui derelicti sunt in civitate hæc a peste et gladio, et fame, in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manu inimicorum eorum, et in manu querentium animam eorum, et percutiet eos in ore gladii, et non fleetetur, neque parcat, nec miserebitur.

⁸ Et ad populum hunc dices: Hæc dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam vitæ, et viam mortis. ⁹ ^aQui habitaverit in urbe hac, morietur gladio, et fame, et peste: qui autem egressus fuerit, et transfugerit ad Chaldæos, qui obsident vos, vivet, et erit ei anima sua, quasi spolium. ¹⁰ Posui enim faciem meam super civitatem hanc in malum, et non in bonum, ait Dominus: in manu regis Babylonis dabitur, et exuret eam igni.

¹¹ Et domui regis Iuda: Audite verbum Domini, ¹² domus David, hæc dicit Dominus: ^bIudicate mane iudicium, et eruite vi oppressum de manu calumniantis: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea, et succendatur, et non sit qui extinguat propter malitiam studiorum vestrorum. ¹³ Ecce ego ad te habitricem vallis solidæ atque campestris, ait Dominus: qui dicitis: Quis percutiet nos? et quis ingredietur domos nostras? ¹⁴ Et visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum, dicit Dominus: et succendam ignem in saltu eius: et devorabit omnia in circuitu eius.

Rex et populus
regi Nabu-
chodonosor
dabitur;

populus
ad
Chaldæos
transfugiat,

domus
regia iuste
iudicet.

2. Nuntiatur aliis regibus, 22, 1—23, 8.

22. ¹ Hæc dicit Dominus: Descende in dominum regis Iuda, et loqueris ibi verbum hoc, ² et dices: Audi verbum Domini rex Iuda, qui sedes super solium David: tu et servi tui, et populus tuus, qui ingredimini per portas istas. ³ Hæc dicit Dominus: ^cFacite iudicium et iustitiam, et liberate vi oppressum de manu calumniosi: et adveniam, et pupillum, et viduam nolite contristare, neque opprimatis inique: et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto. ⁴ Si enim facientes

Regi non
nominato,

²⁰, 11 ^aInf 23, 40. — ¹² ^bSup 11, 20; 17, 10. — ¹⁴ ^cIob 3, 2. — ²¹, 9 ^dInf 38, 2. — ¹² ^eInf 22, 3. — ²², 3 ^fSup 21, 12.

feceritis verbum istud: ingredientur per portas domus huius reges sedentes de genere David super thronum eius, et ascendentis currus et equos, ipsi et servi, et populus eorum. ⁵ Quod si non audieritis verba haec: in memetipso iuravi, dicit Dominus, quia in solitudinem erit dominus haec. ⁶ Quia haec dicit Dominus super domum regis Iuda: Galaad tu mihi caput Libani: si non posuero te solitudinem, urbes inhabitabiles. ⁷ Et sanctificabo super te interficiem virum et arma eius: et succident electas cedros tuas, et praecepitabunt in ignem. ⁸ Et pertransibunt gentes multae per civitatem hanc: et dicet unusquisque proximo suo: ^aQuare fecit Dominus sic civitati huic grandi? ⁹ Et respondebunt: Eo quod dereliquerint pactum Domini Dei sui, et adoraverint deos alienos, et servierint eis.

^{regi}
Sellum
seu Ioachaz,
^{regi}
Iosakim
seu Eliakim,

¹⁰ Nolite flere mortuum, neque lugeatis super eum fletu: plangite eum, qui egreditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram nativitatis suae. ¹¹ Quia haec dicit Dominus ad Sellum filium Iosiae regem Iuda, qui regnavit pro Iosia patre suo, qui egressus est de loco isto. Non revertetur hue amplius: ¹² sed in loco, ad quem transtuli eum, ibi morietur, et terram istam non videbit amplius.

¹³ Væ qui ædificat domum suam in iniustitia, et cœnacula sua non in iudicio: amicum suum opprimet frustra, et mercedem eius non reddet ei. ¹⁴ Qui dicit: Ædificabo mihi domum latam, et cœnacula spatiose: qui aperit sibi fenestras, et facit laquearia cedrina, pingitque sinopide. ¹⁵ Numquid regnabis, quoniam conferset cedro? pater tuus numquid non comedit et bibit, et fecit iudicium et iustitiam tune cum bene erat ei? ¹⁶ Indicavit causam pauperis et egeni in bonum suum: numquid non ideo quia cognovit me, dicit Dominus? ¹⁷ Tui vero oculi et cor ad avaritiam, et ad sanguinem innocentem fundendum, et ad calumniam, et ad cursus mali operis. ¹⁸ Propterea haec dicit Dominus ad Iosakim filium Iosiae regem Iuda: Non plangent eum: Væ frater et vœ soror: non concerebant ei: Væ Domine, et vœ inclyte. ¹⁹ Sepultura asini sepelietur, putrefactus et proiectus extra portas Ierusalem.

^{regi}
Iechonias
seu
Ioachim,

²⁰ Ascende Libanum, et clama: et in Basan da vocem tuam, et clama ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui. ²¹ Locutus sum ad te in abundantia tua; et dixisti: Non audiam: haec est via tua ab adolescentia tua, quia non audisti vocem meam: ²² Omnes pastores tuos pascet ventus, et amatores tui in captivitatem ibunt: et tune confunderis, et erubesces ab omni malitia tua. ²³ Quæ sedes in Libano, et nidificas in cedris, quomodo congreguisti eum venissent tibi dolores, quasi dolores parturientis? ²⁴ Vivo ego, dicit Dominus: quia si fuerit Iechonias filius Iosakim regis Iuda, annulus in manu dextera mea, inde evellam eum. ²⁵ Et dabo te in manu querentium animam tuam, et in manu quorum tu formidas faciem, et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manu Chaldaeorum. ²⁶ Et mittam te, et matrem tuam, quæ genuit te, in terram alienam, in qua nati non estis, ibique moriemini: ²⁷ et in terram, ad quam ipsi levant animam suam ut revertantur illuc: non revertentur. ²⁸ Numquid vas fictile atque contritum vir iste Iechonias? numquid vas absque omni voluptate? quare abiecti sunt ipse et semen eius, et proieci in terram, quam ignoraverunt? ²⁹ Terra, terra, terra, audi sermonem Domini. ³⁰ Haec dicit Dominus: Scribe virum istum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabit: nec enim erit de semine eius vir, qui sedeat super solium David, et potestatem habeat ultra in Iuda.

^{quibus}
pastoribus
malis
bonis
pastor
succedit.

^{23.} ¹ Vœ ^bpastoribus, qui disperdunt et dilacerant gregem pascuae meæ, dicit Dominus. ² Ideo haec dicit Dominus Deus Israel ad pastores, qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, et elecistis eos, et non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus. ³ Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas elecerem eos illuc: et convertam eos ad rura sua: et crescent et multiplicabuntur. ⁴ Et suscitabo super eos pastores, et pascem eos: non formidabunt ultra, et non pavebunt: et nullus queretur ex numero, dicit Dominus. ⁵ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et suscitabo David gerumen iustum: et regnabit rex, et sapiens erit: et faciet iudicium

⁸ ^aDt 29, 24; 1 Rg 9, 8. — ^{23, 1} ^bEz 13, 3; 34, 2. — ⁵ ^cIs 4, 2; 40, 11; 45, 8; ^dInf 33, 15; Ez 34, 11; Dn 9, 24; Io 1, 45.

et iustitiam in terra. ⁶ In diebus illis salvabitur Iuda, et Israel habitabit confidenter: et hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. ⁷ Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non dicent ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de Terra Aegypti: ⁸ Sed: ^aVivit Dominus, qui eduxit et adduxit semen domini Israel de Terra Aquilonis, et de cunctis terris, ad quas eieceram eos illuc: et habitabunt in terra sua.

3. Nuntiatur falsis prophetis et impiis sacerdotibus, 23, 9—40.

⁹ Ad prophetas: Contritum est eor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea: factus sum quasi vir ebrius, et quasi homo madidus a vino a facie Domini, et a facie verborum sanctorum eius. ¹⁰ Quia adulteris repleta est terra, quia a facie maledictionis luxit terra, arefacta sunt arva deserti: factus est cursus eorum malus, et fortitudo eorum dissimilis. ¹¹ Propheta namque et sacerdos polluti sunt: et in domo mea inveni malum eorum, ait Dominus. ¹² Idecireo via eorum erit quasi lubricum in tenebris: impellentur enim, et corrident in ea: afferam enim super eos mala, annum visitationis eorum, ait Dominus. ¹³ Et in prophetis Samariæ vidi fatuatatem: prophetabant in Baal, et decipiebant populum meum Israel. ¹⁴ Et in prophetis Ierusalem vidi similitudinem adulterantium, et iter mendacii: et confortaverunt manus pessimorum ut non converteretur unusquisque a malitia sua: facti sunt mihi omnes ut Sodoma, et habitatores eius quasi Gomorrrha. ¹⁵ Proptere此 haec dicit Dominus exercituum ad prophetas: ^bEcce ego cibabo eos absinthio, et potabo eos felle: a prophetis enim Ierusalem egressa est pollutio super omnem terram.

Terram
polluenti-
bus,

¹⁶ Hæc dicit Dominus exercituum: ^cNolite audire verba prophetarum, qui prophetant vobis, et decipiunt vos: visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini. ¹⁷ Dicunt his, qui blasphemant me: Locutus est Dominus: ^dPax erit vobis, et omni, qui ambulat in pravitate cordis sui, dixerunt: Non veniet super vos malum. ¹⁸ Quis enim affuit in consilio Domini, et vidit et audivit sermonem eius? quis consideravit verbum illius et audivit? ¹⁹ ^eEcce turbo Dominicæ indignationis egreditur, et tempestas erumpens: super caput impiorum veniet. ²⁰ Non revertetur furor Domini usque dum faciat, et usque dum compleat cogitationem cordis sui: in novissimis diebus intelligitis consilium eius. ²¹ Non mittebam prophetas, et ipsi eurrebant: non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant. ²² Si stetissent in consilio meo, et nota fecissent verba mea populo meo, avertissem utique eos a via sua mala, et a cogitationibus suis pessimis.

populum
decipienti-
bus,

²³ Putasne Deus e vicino ego sum, dicit Dominus? et non Deus de longe? ²⁴ Si ^{mendacium} ^{faticinans} occultabitur vir in absconditis: et ego non videbo eum, dicit Dominus? numquid non cælum et terram ego imleo, dicit Dominus? ²⁵ Audivi quæ dixerunt prophetæ, prophetantes in nomine meo mendacium, atque dicentes: Somniavi, somniavi. ²⁶ Usquequo istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium, et prophetantium seductiones cordis sui? ²⁷ Qui volunt facere ut obliviousetur populus meus nominis mei propter somnia eorum, quæ narrat unusquisque ad proximum suum: sicut oblii sunt patres eorum nominis mei propter Baal. ²⁸ Propheta, qui habet somnium, narret somnium: et qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere: quid paleis ad triticum, dicit Dominus? ²⁹ Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus: et quasi malleus conterens petram? ³⁰ Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus: qui furantur verba mea unusquisque a proximo suo. ³¹ Ecce ego ad prophetas, ait Dominus: qui assumunt linguas suas, et ajunt: Dicit Dominus. ³² Ecce ego ad prophetas somniaentes mendacium, ait Dominus: qui narraverunt ea, et seduxerunt populum meum in mendacio suo, et in miraculis suis: cum ego non misissem eos, nec mandasse eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit Dominus.

tibus,

³³ Si igitur interrogaverit te populus iste, vel propheta, aut sacerdos, dicens: Quod est onus Domini? dices ad eos: Vos estis onus. proiiciam quippe vos, dicit

verba
Domini
perver-
tentibus.

⁸ ^aDt 33, 28; Sup 16, 14. — ¹⁵ ^bSup 9, 15. — ¹⁶ ^cInf 27, 9; 29, 8. — ¹⁷ ^dSup 5, 12; 14, 13. — ¹⁹ ^eInf 30, 14.

Dominus. ³¹ Et propheta, et sacerdos, et populus qui dicit: Onus Domini: visitabo super virum illum, et super domum eius. ³⁵ Hæc dicetis unusquisque ad proximum, et ad fratrem suum: Quid respondit Dominus? et quid locutus est Dominus? ³⁶ Et onus Domini ultra non memorabitur: quia onus erit uniuersique sermo suus: et pervertitis verba Dei viventis, Domini exercituum Dei nostri. ³⁷ Hæc dices ad prophetam: Quid respondit tibi Dominus? et quid locutus est Dominus? ³⁸ Si autem onus Domini dixeritis: propter hoc hæc dicit Dominus: Quia dixistis sermonem istum: Onus Domini: et misi ad vos, dicens: Nolite dicere: Onus Domini: ³⁹ Propterea ecce ego tollam vos portans, et derelinquam vos, et civitatem, quam dedi vobis, et patribus vestris a facie mea. ⁴⁰ ^aEt dabo vos in opprobrium sempiternum, et in ignominiam æternam, quæ numquam oblivione delebitur.

VII. Pœna ipsi populo nuntiatur, 24, 1—26, 24.

1. Duo calathi ficorum, 24, 1—10.

Ficus bona et male populum significant.

24. ¹ Ostendit mihi Dominus: et ecce duo calathi pleni fieis, positi ante templum Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, et principes eius, et fabrum, et inclusorem de Ierusalem, et adduxit eos in Babylonem. ² Calathus unus ficus bonas habebat nimis, ut solent fieis esse primi temporis: et calathus unus ficus habebat malas nimis, quæ comedi non poterant, eo quod essent malæ. ³ Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Ieremias? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde: et malas, malas valde: quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ.

captivi ad Domi- num revertentur,

⁴ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁵ Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus hæc bonæ: sic cognoseam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in Terram Chaldaeorum, in bonum. ⁶ Et ponam oculos meos super eos ad plaeandum, et reducam eos in terram hanc: et ædificabo eos, et non destruam: et plantabo eos, et non evellam. ⁷ Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum Dominus: ⁸ et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum: quia revertentur ad me in toto corde suo.

relicti cum Sedecia consumen- tur.

⁸ ^cEt sicut ficus pessimæ, quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ: hæc dicit Dominus, sic dabo Sedeciam regem Iuda, et principes eius, et reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in urbe hac, et qui habitant in Terra Ægypti. ⁹ Et dabo eos in vexationem, afflictionemque omnibus regnis terræ: in opprobrium, et in parabolam, et in proverbium, et in maledictionem in universis locis, ad quæ eleci eos. ¹⁰ Et mittam in eis gladium, et famem, et pestem: donec consumantur de terra, quam dedi eis, et patribus eorum.

2. Captivitas septuaginta annorum, 25, 1—38.

Impuni- tantes 70 annis Babylonici servient,

25. ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam de omni populo Iuda in anno quarto Ioakim filii Iosiae regis Iuda, (ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis.) ² Quod locutus est Ieremias propheta ad omnem populum Iuda, et ad universos habitatores Ierusalem, dicens: ³ A tertio decimo anno Iosiae filii Amon regis Iuda usque ad diem hanc; iste tertius et vigesimus annus, factum est verbum Domini ad me, et locutus sum ad vos de nocte consurgens et loquens: et non audistis. ⁴ Et misit Dominus ad vos omnes servos suos prophetas, consurgens diluculo, mittensque et non audistis, neque inclinastis aures vestras ut audiretis ⁵ eum diceret: ^dRevertimini unusquisque a via sua mala, et a pessimis cogitationibus vestris: et habitabitis in terra, quam dedit Dominus vobis, et patribus vestris a sæculo et usque in sæculum. ⁶ Et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis, adoretisque eos: neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, et non affligam vos. ⁷ Et non audistis me, dieit Dominus, ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum in malum vestrum. ⁸ Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non audistis verba mea: ⁹ ecce ego

⁴⁰ ^aSup 20, 11. — 24, 7 ^bSup 7, 23. — 8 ^cInf 29, 17. — 25, 5 ^{d2} Rg 17, 13; Sup 18, 11; Inf 35, 15.

mittam, et assumam universas cognationes Aquilonis, ait Dominus, et Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: et adducam eos super terram istam, et super habitatores eius, et super omnes nationes, quae in circuitu illius sunt: et interficiam eos, et ponam eos in stuporem et in sibilum, et in solitudines sempiternas.
¹⁰ Perdamque ex eis vocem gaudii et vocem laetitiae, vocem sponsi, et vocem sponsae, vocem molae, et lumen lucernae. ¹¹ Et erit universa terra haec in solitudinem, et in stuporem: et servient omnes gentes istae regi Babylonis septuaginta annis.

¹² Cumque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, et super gentem illam, dicit Dominus, iniuriam eorum, et super terram Chaldaeorum: et ponam illam in solitudines sempiternas. ¹³ Et adducam super terram illam, omnia verba mea, quae locutus sum contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quaecumque prophetavit Ieremias adversum omnes gentes: ¹⁴ Quia servierunt eis cum essent gentes multae, et reges magni: et reddam eis secundum opera eorum, et secundum facta manuum suarum.

postea
Babylonii
punientur;

¹⁵ Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sume calicem vini furoris huins de manu mea: et propinabis de illo cunctis gentibus, ad quas ego mittam te. ¹⁶ Et bibent, et turbabuntur, et insanient a facie gladii, quem ego mittam inter eos. ¹⁷ Et accepi calicem de manu Domini, et propinavi cunctis gentibus, ad quas misit me Dominus: ¹⁸ Ierusalem, et civitatibus Iuda, et regibus eius, et principibus eius: ut darem eos in solitudinem, et in stuporem, et in sibilum, et in maledictionem, sicut est dies ista: ¹⁹ Pharaoni regi Aegypti, et servis eius, et principibus eius, et omni populo eius, ²⁰ et universis generaliter: cunctis regibus terrae Ausitidis, et cunctis regibus terrae Philisthiim, et Ascaloni, et Gazae, et Accaron, et reliquiis Azoti, ²¹ et Idumaeae, et Moab, et filiis Ammon: ²² Et cunctis regibus Tyri, et universis regibus Sidonis: et regibus terrae insularum, qui sunt trans mare. ²³ Et Dedan, et Thema, et Buz, et universis qui attonsi sunt in comam. ²⁴ Et cunctis regibus Arabiae, et cunctis regibus Occidentis, qui habitant in deserto. ²⁵ Et cunctis regibus Zambri, et cunctis regibus Elam, et cunctis regibus Medorum: ²⁶ cunctis quoque regibus Aquilonis de prope et de longe, unicuique contra fratrem suum: et omnibus regnis terrae, quae super faciem eius sunt: et rex Sesach bibet post eos. ²⁷ et dices ad eos: Hae dicte Dominus exercituum Deus Israel: Bibite, et inebriamini, et vomite: et cadite, neque surgatis a facie gladii, quem ego mittam inter vos. ²⁸ Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant, dices ad eos: Hae dicte Dominus exercituum: Bibentes bibetis: ²⁹ bquia ecce in civitate, in qua invocatum est nomen meum, ego incipiam affligere, et vos quasi innocentes et immunes eritis? non eritis immunes: gladium enim ego voco super omnes habitatores terre, dicit Dominus exercituum.

Ieremias
omnibus
gentibus
calicem
furoris
propinat,

³⁰ Et tu prophetabis ad eos omnia verba haec, et dices ad illos: ^cDominus de excelso rugiet, et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam: rugiens rugiet super decorum suum: celeuma quasi calcantium concinetur adversus omnes habitatores terrae. ³¹ Pervenit sonitus usque ad extrema terrae: quia iudicium Domino cum gentibus: indicatur ipse eum omni carne, impios tradidi gladio, dicit Dominus. ³² Hae dicte Dominus exercituum: Ecce afflictio egredietur de gente in gentem: et turbo magnus egredietur a summitatibus terrae. ³³ Et erunt interficti Domini in die illa a summo terre usque ad summum eius: non plangentur, et non colligentur, neque sepelientur: in sterquilinium super faciem terrae iacebunt. ³⁴ Ululate pastores, et clamate: et aspergite vos cinere optimates gregis: quia completi sunt dies vestri ut interficiamini: et dissipationes vestrae, et eadetis quasi vasa pretiosa. ³⁵ Et peribit fuga a pastoribus, et salvatio ab optimatibus gregis. ³⁶ Vox clamoris pastorum, et ululatus optimatum gregis: quia vastavit Dominus pascua eorum. ³⁷ Et conticuerunt arva pacis a facie irae furoris Domini. ³⁸ Dereliquit quasi leo umbraculum suum, quia facta est terra eorum in desolationem a facie irae columbae, et a facie irae furoris Domini.

quas
Dominus
iudicabit.

¹¹ ^{a2} Par 36, 22; Esr 1, 1; Inf 26, 6; Dn 9, 2. — ²⁹ ^{b1} Ptr 4, 17. — ³⁰ ^cIoel 3, 16; Am 1, 2.

3. Excidium urbis ac templi, 26, 1—24.

Ieremias
excidium
prophetans **26.** ¹ In principio regni Ioaikim filii Iosiae regis Iuda, factum est verbum istud a Domino, dicens: ² Hæc dicit Dominus: Sta in atrio domus Domini, et loqueris ad omnes civitates Iuda, de quibus veniunt ut adorent in domo Domini, universos sermones, quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos: noli subtrahere verbum, ³ si forte audiant et convertantur unusquisque a via sua mala: et pœnitentia me mali quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum. ⁴ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Si non audieritis me ut ambuletis in lege mea, quam dedi vobis ⁵ ut audiatis sermones servorum meorum Prophetarum, quos ego misi ad vos de nocte consurgens, et dirigens, et non audistis: ⁶ ^aDabo domum istam sicut Silo, et urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terræ.

a sacer-
dotibus
et
prophetis
occidentibus **7** Et audierunt sacerdotes, et prophetæ, et omnis populus Ieremiam loquentem verba haec in domo Domini. ⁸ Cumque complesset Ieremias loquens omnia, quæ præceperat ei Dominus ut loqueretur ad universum populum, apprehenderunt eum sacerdotes, et prophetæ, et omnis populus, dicens: Morte moriatur. ⁹ Quare prophetavit in nomine Domini, dicens: Sieut Silo erit domus hæc: et urbs ista desolabitur, eo quod non sit habitator? Et congregatus est omnis populus adversus Ieremiam in domo Domini.

sed a prin-
cipibus et
populo
innocens
declaratur; **10** Et audierunt principes Iuda verba hæc: et ascenderunt de domo regis in domum Domini, et sederunt in introitu portæ domus Domini novæ. ¹¹ Et locuti sunt sacerdotes et prophetæ ad principes, et ad omnem populum, dicentes: Iudicium mortis est viro huic: quia prophetavit adversus civitatem istam, sicut audistis auribus vestris. ¹² Et ait Ieremias ad omnes principes, et ad universum populum, dicens: ^bDominus misit me ut prophetarem ad domum istam, et ad civitatem hanc omnia verba quæ audistis. ¹³ ^cNunc ergo bonas facite vias vestras, et studia vestra, et audite vocem Domini Dei vestri: et pœnitentia dominum mali, quod locutus est adversum vos. ¹⁴ Ego autem ecce in manibus vestris sum: facite mihi quod bonum et rectum est in oculis vestris: ¹⁵ Verumtamen seitote et cognoscite quod si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipso, et contra civitatem istam, et habitatores eius, in veritate enim misit me Dominus ad vos, ut loquerer in auribus vestris omnia verba hæc. ¹⁶ Et dixerunt principes, et omnis populus ad sacerdotes et ad prophetas: Non est viro huic iudicium mortis: quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos.

Michæas
idem
prophetans
ab Ezechia
non occisus **17** Surrexerunt ergo viri de senioribus terræ: et dixerunt ad omnem cœtum populi, loquentes: ¹⁸ Michæas de Morasthi fuit propheta in diebus Ezechie regis Iuda, et ait ad omnem populum Iuda, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: ^dSion quasi ager arbitur: et Jerusalem in acervum lapidum erit: et mons dominus in excelsa silvarum. ¹⁹ Numquid morte condemnavit eum Ezechias rex Iuda, et omnis Iuda? numquid non timuerunt dominum, et deprecati sunt faciem domini: et pœnituit dominum mali, quod locutus fuerat adversum eos? Itaque nos facimus malum grande contra animas nostras.

Urias vero
ab Ioaikim
intercessus
est: **20** Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini, Urias filius Semei de Cariathiarim: et prophetavit adversus civitatem istam, et adversus terram hanc iuxta omnia verba Ieremiæ. ²¹ Et audivit rex Ioaikim, et omnes potentes, et principes eius verba hæc: et quæsivit rex interficere eum. Et audivit Urias, et timuit, fugitque et ingressus est Ægyptum. ²² Et misit rex Ioaikim viros in Ægyptum, Elnathan filium Achobor, et viros cum eo in Ægyptum. ²³ Et eduxerunt Uriam de Ægypto: et adduxerunt eum ad regem Ioaikim, et percussit eum gladio: et proiecit cadaver eius in sepulchris vulgi ignobilis.

Ieremias
ab Ahicam
servatur. **24** Igitur manus Ahicam filii Saphan fuit cum Ieremia, ut non traderetur in manus populi, et interficerent eum.

26, 6 ^a Sm 4, 2, 10. — **12** ^bSup 25, 13. — **13** ^cSup 7, 3. — **18** ^dMch 3, 12.

VIII. Ieremias et falsi prophetæ. 27, 1—29, 32.

1. Ieremias pseudopropheticus patriis contradicit, 27, 1—22.

27. ¹ In principio regni Ioakim filii Iosiae regis Iuda, factum est verbum istud ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Hæc dicit Dominus ad me: Fac tibi vincula, et catenas: et pones eas in collo tuo. ³ Et mittes eas ad regem Edom, et ad regem Moab, et ad regem filiorum Ammon, et ad regem Tyri, et ad regem Sidonis: in manu nunciorum, qui venerunt Ierusalem ad Sedeciam regem Iuda. ⁴ Et præcipes eis ut ad dominos suos loquantur: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Hæc dicetis ad dominos vestros: ⁵ Ego feci terram, et homines, et iumenta, quæ sunt super faciem terræ, in fortitudine mea magna, et in brachio meo extento: et dedi eam ei, qui placuit in oculis meis. ⁶ Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei: insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. ⁷ Et servient ei omnes gentes, et filio eius, et filio filii eius: donec veniat tempus terre eius et ipsius: et servient ei gentes multæ, et reges magni. ⁸ Gens autem et regnum, quod non servierit Nabuchodonosor regi Babylonis, et quicumque non curvaverit collum suum sub iugo regis Babylonis: in gladio, et in fame, et in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus: donec consumam eos in manu eius. ⁹ ^aVos ergo nolite audire prophetas vestros, et divinos, et somnatores, et augures, et maleficos, qui dicunt vobis: Non servietis regi Babylonis. ¹⁰ Quia mendacium prophetant vobis: ut longe vos faciant de terra vestra, et euiciant vos, et pereatis. ¹¹ Porro gens, quæ subiecerit cervicem suam sub iugo regis Babylonis, et servierit ei; dimittam eam in terra sua, dicit Dominus: et colet eam, et habitabit in ea.

¹² Et ad Sedeciam regem Iuda locutus sum secundum omnia verba hæc, dicens: Subiicite colla vestra sub iugo regis Babylonis, et servite ei, et populo eius, et vivetis. ¹³ Quare moriemini tu et populus tuus gladio, et fame, et peste, sicut locutus est Dominus ad gentem, quæ servire noluerit regi Babylonis? ¹⁴ Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis: Non servietis regi Babylonis: quia mendacium ipsi loquuntur vobis. ¹⁵ ^bQuia non misi eos, ait Dominus: et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter: ut euiciant vos, et pereatis tam vos, quam prophetæ, qui vaticinantur vobis.

¹⁶ Et ad sacerdotes, et ad populum istum locutus sum, dicens: Hæc dicit Dominus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum, qui prophetant vobis, dicentes: Ecce vasa Domini revertentur de Babylone nunc cito, mendacium prophetant vobis. ¹⁷ Nolite ergo audire eos, sed servite regi Babylonis, ut vivatis. quare datur hæc civitas in solitudinem? ¹⁸ Et si prophetæ sunt, et est verbum Domini in eis: occurrant Domino exercitum, ut non veniant vasa, quæ derelicta fuerant in domo Domini, et in domo regis Iuda, et in Ierusalem, in Babylonem. ¹⁹ Quia hæc dicit Dominus exercitum ad columnas, et ad mare, et ad bases, et ad reliqua vasorum, quæ remanserunt in civitate hac: ²⁰ quæ non tulit Nabuchodonosor rex Babylonis, cum transferret Iechoniam filium Ioakim regem Iuda de Ierusalem in Babylonem, et omnes optimates Iuda et Ierusalem. ²¹ Quia hæc dicit Dominus exercitum Deus Israel ad vasa, quæ derelicta sunt in domo Domini, et in domo regis Iuda et Ierusalem: ²² In Babylonem transferentur, et ibi erunt usque ad diem visitationis suæ, dicit Dominus, et afferri faciam ea, et restitui in loco isto.

2. Ieremias Hananiam pseudoprophetam punit, 28, 1—17.

28. ¹ Et factum est in anno illo, in principio regni Sedeciae regis Iuda, in anno quarto, in mense quinto, dixit ad me Hanania filius Azur propheta de Gabaon, in domo Domini coram sacerdotibus et omni populo, dicens: ² Hæc dicit Dominus exercitum Deus Israel: Contrivi iugum regis Babylonis. ³ Adhuc duo anni dierum, et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domus Domini, quæ tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, et transtulit ea in Babylonem. ⁴ Et Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, et omnem transmigrationem Iuda, qui ingressi sunt in

Regibus
Edom,
Moab,
Ammon,
Tyri,
Sidonis,

regi Iuda
quoque

et sacerdoti-
bus iugum
Babylon-
icum nuntiat
et commen-
dat.

Hananias
instantem
reversionem
captivorum
prophetat,

27, 9 ^aSup 23, 16; Inf 29, 8. — 15 ^bSup 14, 14; 23, 21; Inf 29, 9. — 19 ^{c2} Rg 25, 13.

Babylonem, ego convertam ad locum istum, ait Dominus: conteram enim iugum regis Babylonis. ⁵ Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam prophetam in oculis sacerdotum, et in oculis omnis populi, qui stabat in domo Domini. ⁶ et ait Ieremias propheta: Amen, sic faciat Dominus: suscitet Dominus verba tua, quæ prophetasti: ut referantur vasa in domum Domini, et omnis transmigratio de Babylone ad locum istum. ⁷ Veruntamen audi verbum hoc, quod ego loquor in auribus tuis, et in auribus universi populi: ⁸ Prophetæ, qui fuerunt ante me et ante te ab initio, et prophetaverunt super terras multas, et super regna magna de prælio, et de afflictione, et de fame. ⁹ Propheta, qui vaticinatus est pacem: eum venerit verbum eius, scietur propheta, quem misit Dominus in veritate. ¹⁰ Et tulit Hananias propheta catenam de collo Ieremiæ prophetæ, et confregit eam. ¹¹ Et ait Hananias in conspectu omnis populi, dicens: Hæc dicit Dominus: Sic confringam iugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dierum de collo omnium gentium.

^{Ieremias ei mortem imminenter vaticinatur} ¹² Et abiit Ieremias propheta in viam suam. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, postquam confregit Hananias propheta catenam de collo Ieremiæ prophetæ, dicens: ¹³ Vade, et dices Hananiæ: Hæc dicit Dominus: Catenas ligneas contrivisti: et facies pro eis catenas ferreas. ¹⁴ Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Iugum ferreum posui super collum cunctarum Gentium istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis, et servient ei: insuper et bestias terræ dedi ei. ¹⁵ Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam prophetam: Audi Hanania: non misit te Dominus, et tu confidere fecisti populum istum in mendacio. ¹⁶ Idecirco hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam te a facie terræ: hoc anno morieris: adversum enim Dominum locutus es. ¹⁷ Et mortuus est Hananias propheta in anno illo, mense septimo.

3. Ieremias pseudoprophetis captivitatis contradicit, 29, 1—20.

^{Iudei 70 annis captivi erunt.} ^{29.} ¹ Et hæc sunt verba libri, quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, et ad sacerdotes, et ad prophetas, et ad omnem populum, quem traduxerat Nabuchodonosor de Ierusalem in Babylonem: ² postquam egressus est Iechonias rex, et domina, et eunuchi, et principes Iuda, et Ierusalem, et faber, et inclusor de Ierusalem: ³ in manu Elasa filii Saphan, et Gamariae filii Helciae, quos misit Sedecias rex Iuda ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Babylonem, dicens: ⁴ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel omni transmigrationi, quam transtuli de Ierusalem in Babylonem: ⁵ Edificate domos, et habitate: et plantate hortos, et comedite fructum eorum. ⁶ Accipite uxores, et generate filios et filias: et date filiis vestris uxores, et filias vestras date viris, et pariant filios et filias: et multiplicamini ibi, et nolite esse pauci numero. ⁷ Et querite pacem civitatis, ad quam transmigrare vos feci: et orate pro ea ad Dominum: quia in pace illius erit pax vobis. ⁸ Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: ⁹ Non vos seducant prophetæ vestri, qui sunt in medio vestrum, et divini vestri: et ne attendatis ad somnia vestra, quæ vos somniatis: ¹⁰ quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo: et non misi eos, dicit Dominus.

^{postea a Domino reducentur ad urbem,} ¹⁰ ^bQuia hæc dicit Dominus: Cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: et suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum. ¹¹ Ego enim scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait Dominus, cogitationes pacis, et non afflictionis, ut dem vobis finem et patientiam. ¹² Et invocabitis me, et ibitis: et orabitis me, et ego exaudiam vos. ¹³ Quæretis me, et invenietis: cum quæsieritis me in toto corde vestro. ¹⁴ Et inveniar a vobis, ait Dominus: et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis, ad quæ expuli vos, dicit Dominus: et reverti vos faciam de loco, ad quem transmigrare vos feci.

^{cuius habitatores praesentes etiam oientur.} ¹⁵ Quia dixistis: Suscitavit nobis Dominus Prophetas in Babylone: ¹⁶ Quia hæc dicit Dominus ad regem, qui sedet super solium David, et ad omnem populum habitatorem urbis huius, ad fratres vestros, qui non sunt egressi vobiscum in

transmigrationem. ¹⁷ Hæc dicit Dominus exercituum: ^aEcce mittam in eos gladium, et famem, et pestem: et ponam eos quasi fieus malas, quæ comedi non possunt, eo quod pessimæ sint. ¹⁸ Et persecuar eos in gladio, et in fame, et in pestilentia: et dabo eos in vexationem universis regnis terræ: in maledictionem, et in stuporem, et in sibulum, et in opprobrium cunctis Gentibus, ad quas ego eieci eos: ¹⁹ eo quod non audierint verba mea, dicit Dominus: quæ misi ad eos per servos meos prophetas de nocte consurgens, et mittens: et non audistis, dicit Dominus. ²⁰ Vos ergo audite verbum Domini omnis transmigratio, quam emisi de Ierusalem in Babylonem.

4. Ieremias tres eorum punit, 29, 21—32.

²¹ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Coliæ, et ad Sedeciam filium Maasiæ, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonis: et pereutiet eos in oculis vestris. ²² Et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Iuda, quæ est in Babylone, dicentium: Ponat te Dominus sicut Sedeciam, et sicut Achab, quos frixit rex Babylonis in igne: ²³ pro eo quod fecerint stultitiam in Israel, et mœchati sunt in uxores amicorum suorum, et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis: ego sum iudex et testis, dicit Dominus.

Achab et
Sedecias
igne
fringentur,

²⁴ Et ad Semeian Nehelamiten dices: ²⁵ Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Pro eo quod misisti in nomine tuo libros ad omnem populum, qui est in Ierusalem, et ad Sophoniam filium Maasie sacerdotem, et ad universos sacerdotes, dicens: ²⁶ Dominus dedit te sacerdotem pro lojade sacerdote, ut sis dux in domo Domini super omnem virum arreptitum et prophetantem, ut mittas eum in nervum et in carcerem. ²⁷ Et nunc quare non increpasti Ieremiam Anathothiten, qui prophetat vobis? ²⁸ Quia super hoc misit in Babylonem ad nos, dicens: Longum est: ædificate domos, et habitate: et plantate hortos, et comedite fructus eorum. ²⁹ Legit ergo Sophonias sacerdos librum istum in auribus Ieremiæ prophetæ. ³⁰ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ³¹ Mitte ad omnem transmigrationem, dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeian Nehelamiten: Pro eo quod prophetavit vobis Semeias, et ego non misi eum: et fecit vos confidere in mendacio: ³² idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeian Nehelamiten, et super semen eius: non erit ei vir sedens in medio populi huius, et non videbit bonum, quod ego faciam populo meo, ait Dominus: quia prævaricationem locutus est adversus Dominum.

Semeias
posteros
non habebit.

IX. Solatium subditorum ac præpositorum, 30, 1—33, 26.

1. Restitutio populi futura, 30, 1—31, 40.

^{30.} ¹ Hoc verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Hæc dicit Dominus Deus Israel, dicens: Scribe tibi omnia verba, quæ locutus sum ad te, in libro. ³ Ecce enim dies veniunt, dicit Dominus: et convertam conversionem populi mei Israel et Iuda, ait Dominus: et convertam eos ad terram, quam dedi patribus eorum: et possidebunt eam.

Verba
Domini
in libro
scribantur;

⁴ Et hæc verba, quæ locutus est Dominus ad Israel et ad Iudam: ⁵ Quoniam hæc dicit Dominus: Vocem terroris audivimus: formido, et non est pax. ⁶ Interrogate, et videte si generat masculus: quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis, et conversæ sunt universæ facies in auruginem? ⁷ ^bVæ, quia magna dies illa, nec est similis eius: tempusque tribulationis est Iacob, et ex ipso salvabitur. ⁸ Et erit in die illa, ait Dominus exercituum: conteram iugum eius de collo tuo, et vincula eius dirumpam, et non dominabuntur ei amplius alieni: ⁹ sed servient Domino Deo suo, et David regi suo, quem suscitabo eis.

Iacob
salvabitur
ac Deo et
Christo
serviet,

¹⁰ ^cTu ergo ne timeas serve meus Iacob, ait Dominus, neque paveas Israel: quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, et semen tuum de terra captivitatis eorum: et revertetur Iacob, et quiescat, et cunctis affluet bonis, et non erit quem

sed antea
castigabi-
tur

¹⁷ ^aSup 24, 10. — ^{30, 7} ^bIoel 2, 2. 11; Am 5, 18; Soph 1, 15. — ¹⁰ ^cIs 43, 1; 44, 2; Lc 1, 70.

formidet: ¹¹ quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut salvem te: faciam enim consummationem in eunctis Gentibus, in quibus dispersi te: te autem non faciam in consummationem: sed castigabo te in iudicio, ut non videaris tibi innoxius.

¹² Quia haec dicit Dominus: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. ¹³ Non est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum: curationum utilitas non est tibi.

¹⁴ Omnes amatores tui oblii sunt tui, teque non querent: ^aplaga enim inimici percussi te castigatione crudeli: propter multitudinem iniquitatis tuae dura facta sunt peccata tua. ¹⁵ Quid clamas super contritione tua? insanabilis est dolor tuus: propter multitudinem iniquitatis tuae, et propter dura peccata tua feci haec tibi.

¹⁶ Propterea omnes, qui comedunt te, devorabuntur: et universi hostes tui in captivitatem ducentur: et qui te vastant, vastabuntur, eunatosque predatores tuos dabo in prædam. ¹⁷ Obducam enim cicatricem tibi, et a vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia electam vocaverunt te Sion: Haec est, quae non habebat requirentem.

¹⁸ Haec dicit Dominus: Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Iacob, et tectis eius miserebor, et ædificabitur civitas in excelso suo, et templum iuxta ordinem suum fundabitur. ¹⁹ Et egredietur de eis laus, voxque ludentium: et multiplicabo eos, et non minuentur: et glorificabo eos, et non attenuabuntur.

²⁰ Et erunt filii eius sicut a principio, et coetus eius coram me permanebit: et visitabo adversum omnes qui tribulant eum. ²¹ Et erit dux eius ex eo: et princeps de medio eius producetur: et applicabo eum, et accedet ad me. quis enim iste est, qui applicet eum suum ut appropinquet mihi, ait Dominus? ²² Et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum.

²³ Ecce turbo Domini, furor egrediens, procella ruens, in capite impiorum conquiescat. ²⁴ Non avertet iram iudicationis Dominus, donec faciat et compleat cogitationem cordis sui: in novissimo dierum intelligitis ea. **31. 1** In tempore illo, dicit Dominus: Ero Deus universis cognationibus Israel, et ipsi erunt mihi in populum.

² Haec dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto populus, qui remanserat a gladio: vadet ad requiem suam Israel. ³ Longe Dominus apparuit mihi. Et in charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te, miserans. ⁴ Rursumque ædificabo te, et ædificaberis virgo Israel: adhuc ornaberis tympanis tuis, et egredieris in choro ludentium. ⁵ Adhuc plantabis vineas in montibus Samarie: plantabunt plantantes, et donec tempus veniat, non vindemiabunt: ⁶ quia erit dies, in qua clamabunt custodes in monte Ephraim: ^bSurgite, et ascendamus in Sion ad Dominum Deum nostrum.

⁷ Quia haec dicit Dominus: Exultate in lætitia Iacob, et hinnite contra caput Gentium: personate, et canite, et dicite: Salva Domine populum tuum reliquias Israel. ⁸ Ecce ego adducam eos de terra Aquilonis, et congregabo eos ab extremis terræ: inter quos erunt cæcus et claudus, prægnans et pariens simul, cœtus magnus revertentium hue. ⁹ In fletu venient: et in misericordia reducam eos: et adducam eos per torrentes aquarum in via recta, et non impingent in ea: quia factus sum Israeli pater, et Ephraim primogenitus meus est. ¹⁰ Audite verbum Domini Gentes. et annunciate in insulis, quæ procul sunt, et dicite. Qui dispersit Israel, congregabit eum: et custodiet eum sicut pastor gregem suum. ¹¹ Redemit enim Dominus Iacob, et liberavit eum de manu potentioris. ¹² Et venient, et laudabunt in monte Sion: et confluent ad bona Domini super frumento, et vino, et oleo, et fœtu pecorum et armentorum: eritque anima eorum quasi hortus irriguus, et ultra non esurient. ¹³ Tunc letabitur virgo in choro, iuvenes et senes simul: et convertam luctum eorum in gaudium, et consolabor eos, et laetificabo a dolore suo. ¹⁴ Et inecriabo animam sacerdotum pinguedine: et populus meus bonis meis adimplebitur, ait Dominus.

¹⁵ Haec dicit Dominus: ^cVox in excelso audita est lamentationis, luctus, et fletus Rachel plorantis filios suos, et molentis consolari super eis, quia non sunt.

¹⁶ Haec dicit Dominus: Quiescat vox tua a ploratu, et oculi tui a lacrymis: quia est merecere operi tuo, ait Dominus: et revertentur de terra inimici. ¹⁷ Et est spes

¹⁴ ^aSup 23, 19. — ^bIs 2, 3; Mch 4, 2. — ^cMt 2, 18.

propter
peccata sua,

urbem et
templum,
principem
et sacer-
dotem
possidebit;

deletis
impialis
populus
Dei erit;

Dominus
caritate
perpetua
reliquias
restituat,

reductos
bonis im-
plebit,

flentium
ac peni-
tentium
miserebitur,

novissimis tuis, ait Dominus: et revertentur filii ad terminos suos. ¹⁸ Audiens audivi Ephraim transmigrantem: Castigasti me, et eruditus sum, quasi iuvneulus indomitus: converte me, et convertar: quia tu Dominus Deus meus. ¹⁹ Postquam enim convertisti me, egi poenitentiam: et postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Confusus sum, et erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiae meæ. ²⁰ Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus: quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor eius. Ideireo conturbata sunt viscera mea super eum: miserans miserebor eius, ait Dominus.

²¹ Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: revertere virgo Israel, revertere ad civitates tuas istas. ²² Usque-quo deliciis dissolveris filia vaga? quia creavit Dominus novum super terram: FEMINA CIRCUMDABIT VIRUM.

²³ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc dicent verbum istud in terra Iuda, et in urbibus eius, cum convertere captivitatem eorum: Benedicat tibi Dominus pulchritudo iustitiae, mons sanctus: ²⁴ et habitabunt in eo Iudas, et omnes civitates eius simul: agricolæ et minantes greges. ²⁵ Quia inebriavi animam lassam, et omnem animam esurientem saturavi. ²⁶ Ideo quasi de somno suscitatus sum: et vidi, et somnus mens dulcis mihi.

²⁷ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et seminabo domum Israel et domum Iuda semine hominum, et semine iumentorum. ²⁸ Et sicut vigilavi super eos ut evellerem, et demolirer, et dissiparem, et disperderem, et affligerem: sic vigilabo super eos ut ædificem, et plantem, ait Dominus. ²⁹ In diebus illis non dicent ultra: Patres comedenter ubam acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt. ³⁰ Sed unusquisque in iniquitate sua morietur: omnis homo, qui comederit ubam acerbam, obstupescerit dentes eius.

³¹ ^bEcce dies venient, dicit Dominus: et feriam domui Israel et domui Iuda foedus novum: ³² non secundum pactum, quod pepigi cum patribus eorum in die, qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de Terra Ægypti: pactum, quod irritum fecerunt, et ego dominatus sum eorum, dicit Dominus. ³³ Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel: post dies illos dicit Dominus: Dabo legem meam in visceribus eorum, et in corde eorum scribam eam: et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum. ³⁴ Et non docebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum, dicens: Cognoscet Dominum: omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: quia propitiabor iniquitati eorum, et peccati eorum non memorabor amplius.

³⁵ Hæc dicit Dominus, qui dat solem in lumine diei, ordinem lunæ et stellarum in lumine noctis: qui turbat mare, et sonant fluctus eius, Dominus exercituum nomen illi. ³⁶ Si defecerint leges istæ coram me, dicit Dominus: tunc et semen Israel deficit, ut non sit gens coram me cunctis diebus. ³⁷ Hæc dicit Dominus: Si mensurari potuerint cæli sursum, et investigari fundamenta terræ deorsum: et ego abiiciam universum semen Israel propter omnia, quæ fecerunt, dicit Dominus.

³⁸ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et ædificabitur civitas Domino a turre Hananeel usque ad portam anguli. ³⁹ Et exhibit ultra norma mensuræ in conspectu eius super collem Gareb: et circuibit Goatha, ⁴⁰ et omnem vallem cadaverum, et cineris, et universam regionem mortis, usque ad torrentem Cedron, et usque ad angulum portæ equorum Orientalis, Sanctum Domini: non evelletur, et non destruetur ultra in perpetuum.

2. Ager ab Ieremia emptus, 32, 1—44.

32. ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in anno decimo Sedeciae regis Iuda: ipse est annus decimus octavus Nabuchodonosor. ² Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Ierusalem: et Ieremias propheta erat clausus in atrio carceris, qui erat in domo regis Iuda. ³ Clauerat enim eum Sedecias rex Iuda, dicens: Quare vaticinaris, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo civitatem

illis
Messias
mittet,

iustitiam
et bene-
dictionem
allaturum,

populum
multiplica-
bit,

cum eo
foedus
nouum
feriet,

semen
Israel non
abiciet,

civitatem
sanctam
in perpe-
tuum
conser-
vabit.

Exercitu
Babylonio
urbem
obsidente

29 ^aEz 18, 2. — 31 ^bHbr 8, 8. — 33 ^cHbr 10, 16. — 34 ^dAct 10, 43.

Hetzenauer, Vulgata Clementina.

istam in manus regis Babylonis, et capiet eam? ⁴ Et Sedecias rex Iuda non effugiet de manu Chaldaeorum: sed tradetur in manus regis Babylonis: et loquetur os eius cum ore illius, et oculi eius oculos illius videbunt. ⁵ Et in Babylonem ducet Sedeciam: et ibi erit donec visitem eum, ait Dominus. si autem dimicaveritis adversum Chaldaeos, nihil prosperum habebitis.

Ieremias
iussu
Domini
agrum
emit. ⁶ Et dixit Ieremias: Factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁷ Ecce Hanameel filius Sellum patruelis tuus veniet ad te, dicens: Eme tibi agrum meum, qui est in Anathoth: tibi enim competit ex propinquitate ut emas. ⁸ Et venit ad me Hanameel filius patrui mei secundum verbum Domini ad vestibulum carceris, et ait ad me: Posside agrum meum, qui est in Anathoth in terra Beniamin: quia tibi competit hereditas, et tu propinquus es ut possideas. Intellexi autem quod verbum Domini esset. ⁹ Et emi agrum ab Hanameel filio patrui mei, qui est in Anathoth: et appendi ei argentum septem stateres, et decem argenteos. ¹⁰ Et scripsi in libro, et signavi, et adhibui testes: et appendi argentum in statera. ¹¹ Et accepi librum possessionis signatum, et stipulationes, et rata, et signa forinsecus. ¹² Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filii Maasiæ in oculis Hanameel patruelis mei, in oculis testium, qui scripti erant in libro emptionis, et in oculis omnium Iudeorum, qui sedebant in atrio carceris. ¹³ Et praecepi Baruch coram eis, dicens: ¹⁴ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sume libros istos, librum emptionis hunc signatum, et librum hunc, qui apertus est: et pone illos in vase fætili, ut permanere possint diebus multis. ¹⁵ Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc possidebuntur domus, et agri, et vineæ in terra ista.

Dominus
de ratione
iussi in-
terrogatus ¹⁶ Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri, dicens: ¹⁷ Heu, heu, heu, Domine Deus: ecce tu fecisti cælum et terram in fortitudine tua magna, et in brachio tuo extento: non erit tibi difficile omne verbum: ¹⁸ aQui facis misericordiam in millibus, et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos: Fortissime, magne, et potens, Dominus exercituum nomen tibi. ¹⁹ Magnus consilio, et incomprehensibilis cogitatu: cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam ut reddas unicuique secundum vias suas, et secundum fructum adinventionum eius. ²⁰ Qui posuisti signa et portenta in Terra Ægypti usque ad diem hanc, et in Israel, et in hominibus, et fecisti tibi nomen sicut est dies hæc. ²¹ Et eduxisti populum tuum Israel de Terra Ægypti, in signis, et in portentis, et in manu robusta, et in brachio extento, et in terrore magno. ²² Et dedisti eis terram hanc, quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte et melle. ²³ Et ingressi sunt, et possederunt eam: et non obedierunt voici tuæ, et in lege tua non ambulaverunt: omnia quæ mandasti eis ut facerent, non fecerunt: et evenerunt eis omnia mala hæc. ²⁴ Ecce munitiones extractæ sunt adversum civitatem ut capiatur: et urbs data est in manus Chaldaeorum, qui præliantur adversus eam a facie gladii, et famis, et pestilentiae: et quæcumque locutus es acciderunt, ut tu ipse cernis. ²⁵ Et tu dicas mihi Domine Deus: Eme agrum argento, et adhibe testes: cum urbs data sit in manus Chaldaeorum?

eversionem
urbis, sed
etiam
resti-
tutionem
populi
prædicti. ²⁶ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ²⁷ Ecce ego Dominus Deus universæ carnis: numquid mihi difficile erit omne verbum? ²⁸ Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem istam in manus Chaldaeorum, et in manus regis Babylonis, et capient eam. ²⁹ Et venient Chaldaeï præliantes adversum urbem hanc, et succendent eam igni, et comburent eam, et domos, in quarum domatibus sacrificabant Baal, et libabant diis alienis libamina ad irritandum me. ³⁰ Erant enim filii Israel, et filii Iuda iugiter facientes malum in oculis meis ab adolescentia sua: filii Israel qui usque nunc exacerbant me in opere mannum suarum, dicit Dominus. ³¹ Quia in furore et in indignatione mea facta est mihi civitas hæc, a die qua ædificaverunt eam, usque ad diem istam, qua auferetur de conspectu meo. ³² Propter malitiam filiorum Israel, et filiorum Iuda, quam fecerunt ad iracundiam me provocantes, ipsi et reges eorum, principes eorum, et sacerdotes eorum, et prophetæ eorum, viri Iuda et habitatores Ierusalem. ³³ Et

verterunt ad me terga et non facies: cum docerem eos diluculo, et erudirem, et nollent audire ut acciperent disciplinam. ³⁴ Et posuerunt idola sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam. ³⁵ Et ædificaverunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filii Ennom ut initiaarent filios suos et filias suas Moloch: quod non mandavi eis, nee ascendit in cor meum ut facerent abominationem hanc, et in peccatum dederent Iudam. ³⁶ Et nunc propter ista, hæc dicit Dominus Deus Israel ad civitatem hanc, de qua vos dicitis quod tradetur in manus regis Babylonis in gladio, et in fame, et in peste. ³⁷ Ecce ego congregabo eos de universis terris, ad quas eieci eos in furore meo, et in ira mea, et in indignatione grandi: et reducam eos ad locum istum, et habitare eos faciam confidenter. ³⁸ Et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum. ³⁹ Et dabo eis cor unum, et viam unam, ut timeant me universis diebus: et bene sit eis, et filiis eorum post eos. ⁴⁰ Et feriam eis pactum sempiternum, et non desinam eis benefacere: et timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant a me. ⁴¹ Et letabor super eis, cum bene eis fecero: et plantabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo et in tota anima mea. ⁴² Quia hæc dicit Dominus: Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande: sic adducam super eos omne bonum, quod ego loquor ad eos. ⁴³ Et possidebuntur agri in terra ista: de qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo et iumentum, et data sit in manus Chaldæorum. ⁴⁴ Agri ementur pecunia, et scribentur in libro, et imprimetur signum, et testis adhibebitur: in terra Beniamin, et in circuitu Ierusalem, in civitatibus Iuda, et in civitatibus montanis, et in civitatibus campestribus, et in civitatibus, quæ ad Austrum sunt: quia convertam captitatem eorum, ait Dominus.

3. Redemptio imperfecta ac perfecta, 33, 1—26.

33. ¹ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens: ² Hæc dicit Dominus qui facturus est, et formatur illud, et paratus, Dominus nomen eius. ³ Clama ad me, et exaudiam te: et annunciaro tibi grandia, et firma quæ nescis.

Dominus
grandia
nuntiat:

⁴ Quia hæc dicit Dominus Deus Israel ad domos urbis huius, et ad domos regis Iuda, quæ destructæ sunt, et ad munitiones, et ad gladium ⁵ venientium ut dimicent cum Chaldæis, et impleant eas cadaveribus hominum, quos percussi in furore meo et in indignatione mea, abscondens faciem meam a civitate hac propter omnem malitiam eorum. ⁶ Ecce ego obducam eis cicatricem et sanitatem, et curabo eos: et revelabo illis depreciationm pacis et veritatis. ⁷ Et convertam conversionem Iuda, et conversionem Ierusalem: et ædificabo eos sicut a principio. ⁸ Et emundabo illos ab omni iniquitate sua, in qua peccaverunt mihi: et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum, in quibus deliquerunt mihi, et spreverunt me. ⁹ Et erit mihi in nomen, et in gaudium, et in laudem, et in exultationem cunctis gentibus terræ, quæ audierint omnia bona, quæ ego facturus sum eis: et pavebunt, et turbabuntur in universis bonis, et in omni pace, quam ego faciam eis. ¹⁰ Hæc dicit Dominus: Adhuc audietur in loco isto (quem vos dicitis esse desertum, eo quod non sit homo nec iumentum: in civitatibus Iuda, et foris Ierusalem, quæ desolatae sunt absque homine, et absque habitatore, et absque pecore) ¹¹ vox gaudii et vox lætitiae, vox sponsi et vox sponsæ, vox dicentium: Confitemini Domino exercituum, quoniam bonus Dominus, quoniam in æternum misericordia eius: et portantium vota in domum Domini: reducam enim conversionem terræ sicut a principio, dicit Dominus. ¹² Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto deserto absque homine, et absque iumento, et in cunctis civitatibus eius, habitaculum pastorum accubantium gregum. ¹³ In civitatibus montuosis, et in civitatibus campestribus, et in civitatibus, quæ ad Austrum sunt: et in terra Beniamin, et in circuitu Ierusalem, et in civitatibus Iuda adhuc transibunt greges ad manum numerantis, ait Dominus.

salutem
et latitudinem
captivorum
reductorum,

¹⁴ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et suscitabo verbum bonum, quod locutus sum ad domum Israel et ad domum Iuda. ¹⁵ In diebus illis, et in tempore illo

æternum
regnum et
sacerdotium
Messianicum,

³⁴ ³² Rg 21, 4.

germinare faciam David germen iustitiae: et faciet iudicium et iustitiam in terra.
¹⁶ In diebus illis salvabitur Iuda, et Ierusalem habitabit confidenter: et hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. ¹⁷ Quia haec dicit Dominus: Non interibit de David vir, qui sedeat super thronum domus Israel. ¹⁸ Et de Sacerdotibus et de Levitis non interibit vir a facie mea, qui offerat holocausta, et incendat sacrificium, et cedat victimas omnibus diebus. ¹⁹ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ²⁰ Haec dicit Dominus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die, et pactum meum cum nocte, ut non sit dies et nox in tempore suo:
²¹ Et pactum meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius, et Levitae et Sacerdotes ministri mei. ²² Sieuti enumerari non possunt stellae caeli, et metiri arena maris: sic multiplicabo semen David servi mei, et Levitas ministros meos.

perennita-
tem populi
Israel.

²³ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ²⁴ Numquid non vidisti quid populus hic locutus sit, dicens: Due cognationes, quas elegerat Dominus, abiectae sunt: et populum meum despixerunt, eo quod non sit ultra gens coram eis?
²⁵ Haec dicit Dominus: Si pactum meum inter diem et noctem, et leges caelo et terrae non posui: ²⁶ equidem et semen Iacob et David servi mei proiiciam, ut non assumam de semine eius principes seminis Abraham, Isaac, et Iacob: reducam enim conversionem eorum, et miserebor eis.

X. Ingenium insanabile populi, 34, 1—35, 19.

1. Sedecias et populus, 34, 1—22.

34. ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnis exercitus eius, universaque regna terrae, quae erant sub potestate manus eius, et omnes populi bellabant contra Ierusalem, et contra omnes urbes eius, dicens: ² Haec dicit Dominus Deus Israel: Vade, et loquere ad Sedeciam regem Iuda: et dices ad eum: Haec dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis Babylonis, et succendet eam igni. ³ Et tu non effugies de manu eius: sed comprehensione capieris, et in manu eius traderis: et oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, et os eius cum ore tuo loquetur, et Babylonem introibis. ⁴ Attamen audi verbum Domini Sedecia rex Iuda: Haec dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio, ⁵ sed in pace morieris, et secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic comburent te: et vae Domine, plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus. ⁶ Et locutus est Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iuda universa verba haec in Ierusalem. ⁷ Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem, et contra omnes civitates Iuda, quae reliquae erant contra Lachis, et contra Azecha: haec enim supererant de civitatibus Iuda, urbes munitae.

cum populo
fœdus
percudit,
quod
deinde
violatur,

⁸ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, postquam percussit rex Sedecias fœdus cum omni populo in Ierusalem, prædicans: ⁹ Ut dimitteret unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam, Hebræum et Hebræam liberos: et nequaquam dominarentur eis, id est in Iudæo et fratre suo. ¹⁰ Audierunt ergo omnes principes et universus populus, qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam liberos, et ultra non dominarentur eis: audierunt igitur, et dimiserunt. ¹¹ Et conversi sunt deinceps: et retraxerunt servos et ancillas suas, quos dimiserant liberos, et subiugaverunt in famulos et famulas.

quare rex
et populus
graves
poenas
dabunt.

¹² Et factum est verbum Domini ad Ieremiam a Domino, dicens: ¹³ Haec dicit Dominus Deus Israel: Ego percussi fœdus cum patribus vestris in die, qua eduxi eos de Terra Ægypti de domo servitutis, dicens: ¹⁴ ^aCum completi fuerint septem anni, dimittat unusquisque fratrem suum Hebræum, qui venditus est ei, et serviet tibi sex annis: et dimittes eum a te liberum: et non audierunt patres vestri me, nec inclinaverunt aurem suam. ¹⁵ Et conversi estis vos hodie, et fecistis quod rectum est in oculis meis, ut prædicaretis libertatem unusquisque ad amicum

^{34, 14} ^aEx 21, 2; Dt 15, 12.

suum: et inistis pactum in conspectu meo in domo, in qua invocatum est nomen meum super eam. ¹⁶ Et reversi estis, et commaculastis nomen meum: et reduxistis unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam, quos dimiseratis ut essent liberi et suæ potestatis: et subiugastis eos ut sint vobis servi et ancillæ. ¹⁷ Propterea haec dicit Dominus: Vos non audistis me, ut prædicaretis libertatem unusquisque fratri suo, et unusquisque amico suo: ecce ego prædicto vobis libertatem, ait Dominus ad gladium, ad pestem, et ad famem: et dabo vos in commotionem cunctis regnis terræ. ¹⁸ Et dabo viros, qui prævaricantur fœdus meum, et non observaverunt verba fœderis, quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes, et transierunt inter divisiones eius: ¹⁹ Principes Iuda et principes Ierusalem, eunuchi et sacerdotes, et omnis populus terræ, qui transierunt inter divisiones vituli: ²⁰ Et dabo eos in manus inimicorum suorum, et in manus quærantium animam eorum: et erit morticinum eorum in escam volatilibus cæli, et bestiis terræ. ²¹ Et Sedeciam regem Iuda, et principes eius dabo in manus inimicorum suorum, et in manus quærantium animas eorum, et in manus exercituum regis Babylonis, qui recesserunt a vobis. ²² Ecce ego præcipio, dicit Dominus, et reducam eos in civitatem hanc, et præliabuntur adversus eam, et capient eam, et incendent igni: et civitates Iuda dabo in solitudinem, eo quod non sit habitator.

2. Rechabitæ et populus, 35, 1—19.

^{35.} ¹ Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in diebus Iosakim filii Iosiae regis Iuda, dicens: ² Vade ad domum Rechitarum: et loquere eis, et introduces eos in domum Domini in unam exedram thesaurorum, et dabis eis bibere vinum. ³ Et assumpsi Iezoniam filium Ieremie filii Habsaniæ, et fratres eius, et omnes filios eius, et universam domum Rechitarum: ⁴ Et introduxi eos in domum Domini ad gazophylacium filiorum Hanan, filii Iegedeliæ hominis Dei, quod erat iuxta gazophylacium principum, super thesaurum Maasie filii Sellum, qui erat custos vestibuli. ⁵ Et posui eoram filiis domus Rechitarum seyphos plenos vino, et ealice: et dixi ad eos: Bibite vinum. ⁶ Qui responderunt: Non bibemus vinum: quia Ionadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, et filii vestri usque in sempiternum: ⁷ Et domum non ædificabitis, et sementem non seretis, et vineas non plantabitis, nec habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terræ, in qua vos peregrinamini. ⁸ Obedivimus ergo voei Ionadab filii Rechab, patris nostri, in omnibus, quæ præcepit nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos, et mulieres nostræ, filii, et filiæ nostræ: ⁹ et non ædificaremus domos ad habitandum: et vineam, et agrum, et sementem non habuimus: ¹⁰ sed habitavimus in tabernaculis, et obedientes fuimus iuxta omnia, quæ præcepit nobis Ionadab pater noster. ¹¹ Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite, et ingrediamur Ierusalem a facie exercitus Chaldæorum, et a facie exercitus Syriæ: et mansimus in Ierusalem.

¹² Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: ¹³ Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vade, et dic viris Iuda, et habitatoribus Ierusalem: Numquid non recipietis disciplinam ut obediatis verbis meis, dicit Dominus? ¹⁴ Prævaluerunt sermones Ionadab filii Rechab, quos præcepit filiis suis ut non biberent vinum: et non biberunt usque ad diem hanc, quia obedierunt præcepto patris sui: ego autem locutus sum ad vos, de mane consurgens et loquens, et non obdistis mihi. ¹⁵ Misique ad vos omnes servos meos prophetas, consurgens diluculo, mittensque et dicens: ^aConvertimini unusquisque a via sua pessima, et bona facite studia vestra: et nolite sequi deos alienos, neque colatis eos: et habitabitis in terra, quam dedi vobis et patribus vestris: et non inclinastis aurem vestram, neque auditistis me. ¹⁶ Firmaverunt igitur filii Ionadab filii Rechab præceptum patris sui, quod præceperat eis: populus autem iste non obedivit mihi.

Rechabitæ
præceptum
patris
observa-
bant,

popula
præcepta
Domini
non obser-
vabant,

^{35, 15} ^aSup 18, 11; 25, 5.

idecirco
populus
affigetur.

¹⁷ Idecirco hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego adducam super Iuda, et super omnes habitatores Ierusalem universam afflictionem, quam locutus sum aduersum illos, eo quod locutus sum ad illos, et non audierunt: vocavi illos, et non responderunt mihi.

Rechabitæ
præmio
afficiuntur.

¹⁸ Domui autem Rechabitarum dixit Ieremias: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obedistis præcepto Ionadab patris vestri, et custodistis omnia mandata eius, et fecistis universa, quæ præcepit vobis: ¹⁹ Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.

XI. Historia Ieremiæ prophetæ, 36. 1—45. 5.

1. Scriptio comminationum, crematio voluminis, iterata scriptio, 36, 1—32.

Baruch ex
ore Ieremie
commina
tiones
scribit,

in templo
semel

atque
iterum
eas legit,

principibus
quoque eas
recitat;

rex Ioakin
volumen
seindit et
in ignem
proicit;

^{36.} ¹ Et factum est in anno quarto Ioakim filii Iosiae regis Iuda: factum est verbum hoc ad Ieremiam a Domino, dicens: ² Tolle volumen libri, et scribes in eo omnia verba, quæ locutus sum tibi aduersum Israel et Iudam, et aduersum omnes gentes: a die, qua locutus sum ad te ex diebus Iosiae usque ad diem hanc: ³ Si forte audiente domo Iuda universa mala, quæ ego cogito facere eis, revertatur unusquisque a via sua pessima: et propitius ero iniustati, et peccato eorum. ⁴ Vocavit ergo Ieremias Baruch filium Neriae: et scripsit Baruch ex ore Ieremiæ omnes sermones Domini, quos locutus est ad eum in volumine libri:

⁵ et præcepit Ieremias Baruch, dicens: Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum Domini. ⁶ Ingredere ergo tu, et lege de volumine, in quo scripsisti ex ore meo verba Domini audiente populo in domo Domini in die ieiunii: insuper et audiente universo Iuda, qui veniunt de civitatibus suis, leges eis: ⁷ Si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini, et revertatur unusquisque a via sua pessima: quoniam magnus furor et indignatio est, quam locutus est Dominus aduersus populum hunc. ⁸ Et fecit Baruch filius Neriae iuxta omnia, quæ præceperat ei Ieremias propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo Domini.

⁹ Factum est autem in anno quinto Ioakim filii Iosiae regis Iuda, in mense nono: prædicaverunt ieiunium in conspectu Domini omni populo in Ierusalem, et universæ multitudini, quæ confluxerat de civitatibus Iuda in Ierusalem. ¹⁰ Legitique Baruch ex volumine sermones Ieremiæ in domo Domini in gazophylacio Gamariæ filii Saphan scribæ, in vestibulo superiori, in introitu portæ novæ domus Domini audiente omni populo.

¹¹ Cumque audisset Michæas filius Gamariæ filii Saphan omnes sermones Domini ex libro: ¹² descendit in dominum regis ad gazophylacium scribæ: et ecce ibi omnes principes sedebant: Elisama scriba, et Dalaias filius Semeiae, et Elnathan filius Achobor, et Gamarias filius Saphan, et Sedecias filius Hananiae, et universi principes. ¹³ Et nunciavit eis Michæas omnia verba, quæ audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi. ¹⁴ Miserunt itaque omnes principes ad Baruch, Iudi filium Nathaniæ filii Selemiæ, filii Chusi, dicentes: Volumen, ex quo legisti audiente populo, sume in manu tua, et veni. Tulit ergo Baruch filius Neriae volumen in manu sua, et venit ad eos. ¹⁵ Et dixerunt ad eum: Sede, et lege hæc in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum. ¹⁶ Igitur cum audissent omnia verba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum, et dixerunt ad Baruch: Nunciare debemus regi omnes sermones istos. ¹⁷ Et interrogaverunt eum, dicentes: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. ¹⁸ Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos, et ego scribebam in volumine atramento. ¹⁹ Et dixerunt principes ad Baruch: Vade, et abscondere tu et Ieremias, et nemo sciat ubi sitis.

²⁰ Et ingressi sunt ad regem in atrium: porro volumen commendaverunt in gazophylacio Elisamæ scribæ: et nunciaverunt audiente rege omnes sermones. ²¹ Misitque rex Iudi ut sumeret volumen: qui tollens illud de gazophylacio Elisamæ scribæ, legit audiente rege, et universis principibus, qui stabant circa regem. ²² Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono: et posita erat arula coram eo plena

prunis. ²³ Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quattuor, scidit illud scalpello scribæ, et proiecit in ignem, qui erat super arulam donec consumeretur omne volumen igni, qui erat in arula. ²⁴ Et non timuerunt, neque seiderunt vestimenta sua rex, et omnes servi eius, qui audierunt universos sermones istos. ²⁵ Verumtamen Elnathan, et Dalaias, et Gamarias contradixerunt regi ne combureret librum: et non audivit eos. ²⁶ Et præcepit rex Ieremiel filio Amelech, et Saraiæ filio Ezriel, et Selemiæ filio Abdeel ut comprehendenderent Baruch scribam, et Ieremiam prophetam: abscondit autem eos Dominus.

²⁷ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam, postquam combusserat rex volumen et sermones, quos scripserat Baruch ex ore Ieremiæ, dicens: ²⁸ Rursum tolle volumen aliud: et scribe in eo omnes sermones priores, qui erant in primo volumine, quod combussit Ioakim rex Iuda.

²⁹ Et ad Ioakim regem Iuda, dices: Hæc dicit Dominus: Tu combussisti volumen illud, dicens: Quare scripsisti in eo annuncians: Festinus veniet rex Babylonis, et vastabit terram hanc, et cessare faciet ex illa hominem, et iumentum? ³⁰ Propterea hæc dicit Dominus contra Ioakim regem Iuda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David: et cadaver eius proliicitur ad æstum per diem, et ad gelu per noctem. ³¹ Et visitabo contra eum, et contra semen eius, et contra servos eius iniquitates suas, et adducam super eos et super habitatores Ierusalem, et super viros Iuda omne malum, quod locutus sum ad eos, et non audierunt.

³² Ieremias autem tulit volumen aliud, et dedit illud Baruch filio Neriæ scribæ: qui scripsit in eo ex ore Ieremiæ omnes sermones libri, quem combusserat Ioakim rex Iuda igni: et insuper additi sunt sermones multo plures, quam antea fuerant.

Dominus iteratas
scriptionem iubet

et regi pos-
nam nun-
tiat;

Baruch plures
sermones
scribit.

2. Ieremias in custodiam missus, 37, 1—38, 28^a.

^{37.} ¹ Et regnavit rex Sedecias filius Iosie pro Iechonia filio Ioakim: quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in Terra Iuda: ² Et non obedivit ipse, et servi eius, et populus terra verbis Domini, quæ locutus est in manu Ieremiæ prophetæ. ³ Et misit rex Sedecias Iuehal filium Selemiæ, et Sophoniam filium Maasiæ sacerdotem ad Ieremiam prophetam, dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum. ⁴ Ieremias autem libere ambulabat in medio populi: non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto: et audientes Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem, huiuscemodi nuncium, recesserunt ab Ierusalem.

Chaldæi propter
Ægyptos
ab Ierusa-
lem
recedunt,

⁵ Et factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam, dicens: ⁶ Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sic dicetis regi Iuda, qui misit vos ad me interrogandum: Ecce exercitus Pharaonis, qui egressus est vobis in auxilium, revertetur in terram suam in Ægyptum. ⁷ et redient Chaldæi, et bellabunt contra civitatem hanc: et capient eam, et succendent eam igni. ⁸ Hæc dicit Dominus: Nolite decipere animas vestras, diceentes: Euntes abibunt, et redcent a nobis Chaldæi, quia non abibunt. ⁹ Sed et si percusseritis omnem exercitum Chaldæorum, qui præliantr adversum vos, et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati: singuli de tentorio suo consurgent, et incident civitatem hanc igni.

propheta
reditionem
eorum
et incen-
dium urbis
prædictum,

¹⁰ Ergo cum recessisset exercitus Chaldæorum ab Ierusalem propter exercitum Pharaonis, ¹¹ egressus est Ieremias de Ierusalem ut iret in Terram Beniamin, et divideret ibi possessionem in conspectu civium. ¹² Cumque pervenisset ad portam Beniamin, erat ibi custos porta per vices, nomine Ierias, filius Selemiæ filii Hananiæ, et apprehendit Ieremiam prophetam, dicens: Ad Chaldæos profugis. ¹³ Et respondit Ieremias: Falsum est, non fugio ad Chaldæos. Et non audivit eum: sed comprehen-dit Ierias Ieremiam, et adduxit eum ad principes. ¹⁴ Quam ob rem irati principes contra Ieremiam, cæsum eum miserunt in carcerem, qui erat in domo Ionathan scribæ: ipse enim præpositus erat super carcerem. ¹⁵ Itaque ingressus est Ieremias in dominum laci et in ergastulum: et sedit ibi Ieremias diebus multis.

a principi-
bus in
carcerem
datur,

¹⁶ Mittens autem Sedecias rex tulit eum: et interrogavit eum in domo sua abscindite, et dixit: Putasne est sermo a Domino? Et dixit Ieremias: Est. Et ait: In manus regis Babylonis traderis. ¹⁷ Et dixit Ieremias ad regem Sedeciam: Quid

a Sedecia
in vesti-
bulum
carceris
traditur,

peecavi tibi, et servis tuis, et populo tuo, quia misisti me in domum careeris?
¹⁸ Ubi sunt prophetæ vestri, qui prophetabant vobis, et dicebant: Non veniet rex Babylonis super vos, et super terram hanc? ¹⁹ Nunc ergo audi obseero domine mi rex: Valeat deprecatione mea in conspectu tuo: et ne me remittas in domum Ionathan seribæ, ne moriar ibi. ²⁰ Praecepit ergo rex Sedecias ut traderetur leremias in vestibulo careeris: et daretur ei torta panis quotidie, excepto pulmento, donec consumerentur omnes panes de civitate: et mansit Ieremias in vestibulo careeris.

a principi-
bus in
cisternam
lutosam
proleatur,

38. ¹ Audivit autem Saphatias filius Mathan, et Gedelias filius Phassur, et Iuehal filius Seleniae, et Phassur filius Melchia, sermones, quos Ieremias loquebatur ad omnem populum, dieens: ² Haec dicit Dominus: Quicunq[ue] manserit in civitate haec, morietur gladio, et fame, et peste: qui autem profugerit ad Chaldaeos, vivet, et erit anima eius sospes et vivens. ³ Haec dicit Dominus: Tradendo tradetur civitas haec in manu exercitus regis Babylonis, et capiet eam. ⁴ Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidatur homo iste: de industria enim dissolvit manus virorum bellantium, qui remanserunt in civitate haec, et manus universi populi, loquens ad eos iuxta verba haec: siquidem homo iste non querit pacem populo huic, sed malum. ⁵ Et dixit rex Sedecias: Eece ipse in manibus vestris est: nec enim fas est regem vobis quidquam negare. ⁶ Tulerunt ergo Ieremiam, et proiecerunt eum in lacum Melchiæ filii Amelech, qui erat in vestibulo careeris: et submiserunt Ieremiam funibus in lacum, in quo non erat aqua, sed lutum: descendit itaque Ieremias in cœnum.

ab Abde-
mlech
iterum
in vestibulo
careeris
collocatur,

⁷ Audivit autem Abdemelech Æthiops vir eunuchus, qui erat in domo regis quod misissent Ieremiam in lacum: porro rex sedebat in porta Beniamin. ⁸ Et egressus est Abdemelech de domo regis, et locutus est ad regem, dieens: ⁹ Domine mi rex, malefecerunt viri isti omnia quæcumque perpetrarunt contra Ieremiam prophetam, mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame, non sunt enim panes ultra in civitate. ¹⁰ Praecepit itaque rex Abdemelech Æthiopi, dieens: Tolle tecum hinc triginta viros, et leva Ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. ¹¹ Assumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est dominum regis, quæ erat sub cellario: et tulit inde veteres pannos et antiqua, quæ computruerant, et submisit ea ad Ieremiam in lacum per funiculos. ¹² Dixitque Abdemelech Æthiops ad Ieremiam: Pone veteres pannos, et haec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum: et super funes: fecit ergo Ieremias sic: ¹³ Et extraxerunt Ieremiam funibus, et eduxerunt eum de lacu: mansit autem Ieremias in vestibulo careeris.

Sedeciae
deditionem
suam et
conservatio-
nem urbis
euadet.

¹⁴ Et misit rex Sedecias, et tulit ad se Ieremiam prophetam ad ostium tertium, quod erat in domo Domini: et dixit rex ad Ieremiam: Interrogo ego te sermonem, ne abscondas a me aliquid. ¹⁵ Dixit autem Ieremias ad Sedeciam: Si aununciaro tibi, numquid non interficies me? et si consilium dedero tibi, non me audies. ¹⁶ Iuravit ergo rex Sedecias Ieremiæ clam, dieens: Vivit Dominus, qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, et si tradidero te in manus virorum istorum, qui quererunt animam tuam. ¹⁷ Et dixit Ieremias ad Sedeciam: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si profectus exieris ad principes regis Babylonis, vivet anima tua, et civitas haec non succendet igni: et salvus eris tu, et domus tua. ¹⁸ Si autem non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur civitas haec in manus Chaldaeorum, et succendent eam igni: et tu non effugies de manu eorum. ¹⁹ Et dixit rex Sedecias ad Ieremiam: Sollicitus sum propter Iudæos, qui transfigerunt ad Chaldaeos: ne forte tradar in manus eorum, et illudant mihi. ²⁰ Respondit autem Ieremias: Non te tradent, audi quæso vocem Domini, quam ego loquor ad te, et bene tibi erit, et vivet anima tua. ²¹ Quod si nolueris egredi: iste est sermo, quem ostendit mihi Dominus: ²² Eece omnes mulieres, quæ remanserunt in domo regis Iuda, educentur ad principes regis Babylonis: et ipsæ dicent: Seduxerunt te, et prævaluerunt adversum te viri pacifici tui, demerserunt in cœno, et in lubrico pedes tuos, et recesserunt a te. ²³ Et omnes uxores tuæ, et filii tui educentur ad Chal-

dæos: et non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris: et civitatem hanc comburet igni. ²⁴ Dixit ergo Sedecias ad Ieremiam: Nullus sciat verba hæc, et non morieris. ²⁵ Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, et venerint ad te, et dixerint tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos, et non te interficiemus: et quid locutus est tecum rex: ²⁶ Dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci iuberet in domum Ionathan, et ibi morerer.

²⁷ Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam, et interrogaverunt eum: et locutus est eis iuxta omnia verba, quæ præceperat ei rex, et cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum. ²⁸ Mansit vero Ieremias in vestibulo carceris usque ad diem, quo capta est Ierusalem:

3. Ieremias in libertatem vindicatus, 38, 28^b—39, 14.

et factum est ut caperetur Ierusalem. **39.** ¹ Anno ^anono Sedeciæ regis Iuda, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnis exercitus eius ad Ierusalem, et obsidebant eam. ² Undecimo autem anno Sedeciæ, mense quarto, quinta mensis aperta est civitas. ³ Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, et sederunt in porta media: Neregel, Sereser, Semegarnabu, Sarsachim, Rabsares, Neregel, Sereser, Rebmag, et omnes reliqui principes regis Babylonis. ⁴ Cumque vidisset eos Sedecias rex Iuda, et omnes viri bellatores, fugerunt: et egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, et per portam, quæ erat inter duos muros, et egressi sunt ad viam deserti. ⁵ Persecutus est autem eos exercitus Chaldaeorum: et comprehenderunt Sedeciam in campo solitudinis Ierichontinæ, et captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblatha, quæ est in Terra Emath: et locutus est ad eum iudicia. ⁶ Et occidit rex Babylonis filios Sedeciæ in Reblatha, in oculis eius: et omnes nobiles Iuda occidit rex Babylonis. ⁷ Oculos quoque Sedeciæ eruit: et vinxit eum compedibus ut duceretur in Babylonem.

⁸ Domum quoque regis, et domum vulgi succederunt Chaldaei igni, et murum Ierusalem subverterunt. ⁹ Et reliquias populi, qui remanserant in civitate, et perfugas, qui transfugerant ad eum, et superfluos vulgi, qui remanserant, transtulit Nabuzardan magister militum in Babylonem. ¹⁰ Et de plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzardan magister militum in Terra Iuda: et dedit eis vineas, et cisternas in die illa.

¹¹ Præceperat autem Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia Nabuzardan magistro militum, dicens: ¹² Tolle illum, et pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias: sed, ut voluerit, sic facias ei. ¹³ Misit ergo Nabuzardan princeps militæ, et Nabusezban, et Rabsares, et Neregel, et Sereser, et Rebmag, et omnes optimates regis Babylonis, ¹⁴ miserunt, et tulerunt Ieremiam de vestibulo carceris, et tradiderunt eum Godoliæ filio Ahicam filii Saphan ut intraret in domum, et habitaret in populo.

atque igne
vastata

propheta
in medio
populi
habitata.

4. Abdemelech præmio donatur, 39, 15—18.

¹⁵ Ad Ieremiam autem factus fuerat sermo Domini cum clausus esset in vestibulo carceris, dicens: ¹⁶ Vade, et dic Abdemelech Æthiopi, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam sermones meos super civitatem hanc in malum, et non in bonum: et erunt in conspectu tuo in die illa. ¹⁷ Et liberabo te in die illa, ait Dominus: et non traderis in manus virorum, quos tu formidas: ¹⁸ Sed eruens liberabo te, et gladio non cades: sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

In eversione
urbis
servabitur.

5. Ieremias ad Godoliam venit, 40, 1—6.

40. ¹ Sermo, qui factus est ad Ieremiam a Domino, postquam dimissus est a Nabuzardan magistro militæ de Rama, quando tulit eum vinctum catenis in medio omnium, qui migrabant de Ierusalem et Iuda, et ducebantur in Babylonem.

Inscriptio
pro 42, 7 ss;

propheta
apud
populum
relictum
manere
vult.

² Tollens ergo princeps militiae Ieremiam, dixit ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum hoc super locum istum. ³ et adduxit: et fecit Dominus sicut locutus est, quia peccatis Domino, et non audistis vocem eius, et factus est vobis sermo hic. ⁴ Nunc ergo ecce solvi te hodie de catenis, quae sunt in manibus tuis: si placet tibi ut venias mecum in Babylonem, veni: et ponam oculos meos super te: si autem displicet tibi venire mecum in Babylonem, reside: ecce omnis terra in conspectu tuo est: quod elegeris, et quo placuerit tibi ut vadas, illuc perge. ⁵ Et mecum noli venire: sed habita apud Godoliam filium Ahicam filii Saphan, quem præposuit rex Babylonis civitatibus Iuda: habita ergo cum eo in medio populi: vel quocumque placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque ei magister militiae cibaria, et munuseula, et dimisit eum. ⁶ Venit autem Ieremias ad Godoliam filium Ahicam in Masphath, et habitavit cum eo in medio populi, qui relictus fuerat in terra.

6. Godolias præfectus terræ interficitur, 40, 7—41, 18.

A rege
Babylonis
populo
relieto
præfectum,

⁷ Cumque audissent omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant per regiones, ipsi et socii eorum, quod præfecisset rex Babylonis Godoliam filium Ahicam terræ, et quod commendasset ei viros, et mulieres, et parvulos, et de pauperibus terræ, qui non fuerant translati in Babylonem. ⁸ Venerunt ad Godoliam in Masphath: et Ismahel filius Nathaniæ, et Iohanan, et Ionathan filii Caree, et Sareas filius Thanehumeth, et filii Ophi, qui erant de Netophathi, et Iezonias filius Maachath, ipsi et viri eorum. ⁹ ^aEt iuravit eis Godolias filius Ahicam filii Saphan, et comitibus eorum, dicens: Nolite timere servire Chaldaeis, habitate in terra, et servite regi Babylonis, et bene erit vobis. ¹⁰ Ecce ego habito in Masphath ut respondeam præcepto Chaldaeorum, qui mittuntur ad nos: vos autem colligite vendemiam, et messem, et oleum, et condite in vasis vestris, et manete in urbibus vestris, quas tenetis. ¹¹ Sed et omnes Iudei, qui erant in Moab, et in filiis Ammon, et in Idumæa, et in universis regionibus, auditio quod dedisset rex Babylonis reliquias in Iudea, et quod præposuisset super eos Godoliam filium Ahicam filii Saphan: ¹² reversi sunt, inquam, omnes Iudei de universis locis, ad quæ profugerant, et venerunt in Terram Iuda ad Godoliam in Masphath: et collegerunt vinum, et messem multam nimis.

principium
monentium
verba non
credente,

¹³ Iohanan autem filius Caree, et omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant in regionibus, venerunt ad Godoliam in Masphath. ¹⁴ Et dixerunt ei: Seito quod Baalis rex filiorum Ammon misit Ismahel filium Nathaniæ persecutore animam tuam. Et non credidit eis Godolias filius Ahicam. ¹⁵ Iohanan autem filius Caree dixit ad Godoliam seorsum in Masphath, loquens: Ibo, et persecutam Ismahel filium Nathaniæ nullo sciente, ne interficiat animam tuam, et dissipentur omnes Iudei, qui congregati sunt ad te, et peribunt reliquiae Iuda. ¹⁶ Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan filium Caree: Noli facere verbum hoc: falsum enim tu loqueris de Ismahel.

Ismahel
occidit,

^{41.} ¹ Et factum est in mense septimo, venit Ismahel filius Nathaniæ, filii Elisama de semine regali, et optimates regis, et decem viri cum eo, ad Godoliam filium Ahicam in Masphath: et comedenterunt ibi panes simul in Masphath. ² Surrexit autem Ismahel filius Nathaniæ, et decem viri, qui cum eo erant, et percusserunt Godoliam filium Ahicam filii Saphan gladio, et interfecerunt eum, quem præfecerat rex Babylonis terræ.

alios
quoque
interficiens
vel captivos
ducens;

³ Omnes quoque Iudeos, qui erant cum Godolia in Masphath, et Chaldaeos, qui reperti sunt ibi, et viros bellatores percussit Ismahel. ⁴ Secundo autem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc sciente. ⁵ venerunt viri de Sichem, et de Silo, et de Samaria octoginta viri: rasi barba, et scissis vestibus, et squallentes: et munera, et thus habebant in manu, ut offerrent in domo Domini. ⁶ Egressus ergo Ismahel filius Nathaniæ in occursum eorum de Masphath, incedens et plorans ibat: cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam filium Ahicam.

⁷ Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos Ismahel filius Nathaniæ

circa medium laci, ipse et viri, qui erant cum eo. ⁸ Decem autem viri reperti sunt inter eos, qui dixerunt ad Ismahel: Noli occidere nos: quia habemus thesauros in agro, frumenti, et hordei, et olei, et mellis. Et cessavit: et non interfecit eos cum fratribus suis. ⁹ Lacus autem, in quem proiecerat Ismahel omnia cadavera virorum, quos percussit propter Godoliam, ipse est, quem fecit rex Asa propter Baasa regem Israel: ipsum replevit Ismahel filius Nathaniæ occisis. ¹⁰ Et captivas duxit Ismahel omnes reliquias populi, qui erant in Maspeth: filias regis, et universum populum, qui remanserat in Maspeth: quos commendaverat Nabuzardan princeps militiae Godoliæ filio Ahicam. Et cepit eos Ismahel filius Nathaniæ, et abiit ut transiret ad filios Ammon.

¹¹ Audivit autem Iohanan filius Caree, et omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, omne malum, quod fecerat Ismahel filius Nathaniæ. ¹² Et assumptis universis viris, profecti sunt ut bellarent adversum Ismahel filium Nathaniæ, et invenerunt eum ad aquas multas, quæ sunt in Gabaon. ¹³ Cumque vidisset omnis populus, qui erat cum Ismahel, Iohanan filium Caree, et universos principes bellatorum, qui erant cum eo, lætati sunt. ¹⁴ Et reversus est omnis populus, quem ceperat Ismahel, in Maspeth: reversusque abiit ad Iohanan filium Caree. ¹⁵ Ismahel autem filius Nathaniæ fugit cum octo viris a facie Iohanam, et abiit ad filios Ammon. ¹⁶ Tulit ergo Iohanan filius Caree, et omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, universas reliquias vulgi, quas reduxerat ab Ismahel filio Nathaniæ de Maspeth, postquam percussit Godoliam filium Ahicam: fortes viros ad prælium, et mulieres, et pueros, et eunuchos, quos reduxerat de Gabaon. ¹⁷ Et abierunt, et sederunt peregrinantes in Chamaam, quæ est iuxta Bethlehem, ut pergerent, et introirent Aegyptum ¹⁸ a facie Chaldaeorum: timebant enim eos, quia percusserat Ismahel filius Nathaniæ Godoliam filium Ahicam, quem præposuerat rex Babylonis in Terra Iuda.

7. Ieremias fugam in Aegyptum dissuadet, 42, 1—43, 7.

42. ¹ Et accesserunt omnes principes bellatorum, et Iohanan filius Caree, et Iezonias filius Osaiæ, et reliquum vulgus a parvo usque ad magnum: ² Dixeruntque ad Ieremiam prophetam: Cadat oratio nostra in conspectu tuo: et ora pro nobis ad Dominum Deum tuum pro universis reliquiis istis, quia derelicti sumus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos intuentur: ³ Et annunciet nobis Dominus Deus tuus viam, per quam pergamus, et verbum, quod faciamus. ⁴ Dixit autem ad eos Ieremias propheta: Audivi: ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra, omne verbum, quodcumque responderit mihi, indicabo vobis: nec celabo vos quidquam. ⁵ Et illi dixerunt ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos testis veritatis et fidei, si non iuxta omne verbum, in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus. ⁶ Sive bonum est, sive malum, voci Domini Dei nostri, ad quem mittimus te, obediemus, ut bene sit nobis cum audierimus vocem Domini Dei nostri.

⁷ Cum autem completi essent decem dies, factum est verbum Domini ad Ieremiam. ⁸ Vocavitque Iohanan filium Caree, et omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, et universum populum a minimo usque ad magnum. ⁹ Et dixit ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israel, ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras in conspectu eius: ¹⁰ Si quiescentes manseritis in terra hac, ædificabo vos, et non destruam; plantabo, et non evellam: iam enim placatus sum super malo quod feci vobis. ¹¹ Nolite timere a facie regis Babylonis, quem vos pavidi formidatis: nolite metuere eum, dicit Dominus: quia vobis sum ego, ut salvos vos faciam, et eruam de manu eius. ¹² Et dabo vobis misericordias, et miserebor vestri, et habitare vos faciam in terra vestra. ¹³ Si autem dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem Domini Dei nostri, ¹⁴ dicentes: Nequaquam, sed ad Terram Aegypti pergemus: ubi non videbimus bellum, et clangorem tubæ non audiemus, et famem non sustinebimus: et ibi habitabimus. ¹⁵ Propter hoc nunc audite verbum Domini reliquæ Iuda: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini Aegyptum,

captivi
tanen a
principibus
liberantur.

Rogatus
Dominum
consultit,

verbum
Domini
promulgat,

et intraveritis ut ibi habitetis: ¹⁶ gladius, quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in Terra Ægypti: et fames, pro qua estis solicii, adhærebit vobis in Ægypto, et ibi moriemini. ¹⁷ Omnesque viri, qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Ægyptum, ut habitent ibi, morientur gladio, et fame, et peste: nullus de eis remanabit, nee effugiet a facie mali, quod ego afferam super eos. ¹⁸ Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Sicut conflatus est furor meus, et indignatio mea super habitatores Ierusalem: sie conflabitur indignatio mea super vos, cum ingressi fueritis Ægyptum, et eritis in iusiurandum, et in stuporem, et in maledictum, et in opprobrium: et nequaquam ultra videbitis locum istum.

¹⁹ Verbum Domini super vos reliquiae Iuda: Nolite intrare Ægyptum: scientes scietis quia obtestatus sum vos hodie. ²⁰ quia decepistis animas vestras: vos enim misistis me ad Dominum Deum nostrum dicentes: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum, et iuxta omnia quæcumque dixerit tibi Dominus Deus noster, sic annuncia nobis, et faciemus. ²¹ Et annunciavi vobis hodie, et non audistis vocem Domini Dei vestri super universis, pro quibus misit me ad vos. ²² Nunc ergo scientes scietis quia gladio, et fame, et peste moriemini in loco, ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

admonitionem addit,

mendacii accusatur,

cum Baruch in Ægyptum ducitur.

43. ¹ Factum est autem, cum complesset Ieremias loquens ad populum universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad illos, omnia verba hæc: ² dixit Azarias filius Osaiæ, et Iohanan filius Caree, et omnes viri superbi, dicentes ad Ieremiam: Mendacium tu loqueris: non misit te Dominus Deus noster, dicens: Ne ingrediamini Ægyptum ut habitetis illie. ³ Sed Baruch filius Neriæ inceitat te adversum nos, ut tradat nos in manus Chaldaeorum, ut interficiat nos, et traduei faciat in Babylonem.

⁴ Et non audivit Iohanan filius Caree, et omnes principes bellatorum, et universus populus vocem Domini ut manerent in Terra Iuda. ⁵ Sed tollens Iohanan filius Caree, et universi principes bellatorum universos reliquiarum Iuda, qui reversi fuerant de cunctis Gentibus, ad quas fuerant ante dispersi, ut habitarent in Terra Iuda: ⁶ viros, et mulieres, et parvulos, et filias regis, et omnem animam, quam reliquerat Nabuzardan princeps militiae cum Godolia filio Ahicam, filii Saphan, et Ieremiam prophetam, et Baruch filium Neriæ. ⁷ Et ingressi sunt Terram Ægypti, quia non obedierunt voci Domini: et venerunt usque ad Taphnis.

8. Vastationem Ægypti prædicit, 43, 8—13.

Nabuchodonosor Ægyptum percutiet.

⁸ Et factus est serino Domini ad Ieremiam in Taphnis, dicens: ⁹ Sume lapides grandes in manu tua, et abscondes eos in crypta, quæ est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis, cernentibus viris Iudeis: ¹⁰ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego mittam, et assumam Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: et ponam thronum eius super lapides istos, quos abscondi, et statuet solium suum super eos. ¹¹ Veniensque percutiet Terram Ægypti: quos in mortem, in mortem: et quos in captivitatem, in captivitatem: et quos in gladium, in gladium. ¹² Et suceendet ignem in delubris deorum Ægypti, et comburet ea, et captivos duect illos: et amicietur Terra Ægypti, sicut amicietur pastor pallio suo: et egredietur inde in pace. ¹³ Et conteret status dominus Solis, quæ sunt in Terra Ægypti: et delubra deorum Ægypti comburet igni.

9. Iudæis idololatris comminatur, 44, 1—30.

Idola colentes gladio et fame consumuntur;

44. ¹ Verbum, quod factum est per Ieremiam ad omnes Iudeos, qui habitabant in Terra Ægypti, habitantes in Magdalo, et in Taphnis, et in Memphis, et in Terra Phatures, dicens: ² Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vos vidistis omne malum istud, quod adduxi super Ierusalem, et super omnes urbes Iuda: et ecce desertæ sunt hodie, et non est in eis habitator: ³ Propter malitiam, quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent, et irent ut sacrificarent, et colerent deos alienos, quos nesciebant et illi, et vos, et patres vestri. ⁴ Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte consurgens, mittensque et dicens: Nolite facere verbum abominationis huiuscmodi, quam odivi. ⁵ Et non audierunt, nec incli-

naverunt aurem suam ut converterentur a malis suis, et non sacrificarent diis alienis. ⁶ Et conflata est indignatio mea et furor meus, et succensa est in civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem: et versæ sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem hanc. ⁷ Et nunc haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras, ut intereat ex vobis vir et mulier, parvulus et lactens de medio Iudæ, nec relinquatur vobis quidquam residuum: ⁸ Provocantes me in operibus manuum vestrarum, sacrificando diis alienis in Terra Ægypti, in quam ingressi estis ut habitetis ibi: et dispereatis, et sitis in maledictionem, et in opprobrium cunctis gentibus terræ? ⁹ Numquid oblii estis mala patrum vestrorum, et mala regum Iuda, et mala uxorum eius, et mala vestra, et mala uxorum vestrarum, quæ fecerunt in Terra Iuda, et in regionibus Ierusalem? ¹⁰ Non sunt mundati usque ad diem hanc: et non timuerunt, et non ambulaverunt in lege Domini, et in præceptis meis, quæ dedi coram vobis et coram patribus vestris. ¹¹ Ideo haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: ^aEcce ego ponam faciem meam in vobis in malum: et disperdam omnem Iudam. ¹² Et assunam reliquias Iudæ, qui posuerunt facies suas ut ingredierentur Terram Ægypti, et habitarent ibi: et consumentur omnes in Terra Ægypti: cadent in gladio et in fame: et consumentur a minimo usque ad maximum in gladio, et in fame morientur: et erunt in iusirandum, et in miraculum, et in maledictionem, et in opprobrium. ¹³ Et visitabo super habitatores Terræ Ægypti, sicut visitavi super Ierusalem in gladio, et fame, et peste. ¹⁴ Et non erit qui effugiat, et sit residuus de reliquiis Iudæorum, qui vadunt ut peregrinentur in Terra Ægypti: et revertantur in Terram Iuda, ad quam ipsi elevant animas suas ut revertantur, et habitent ibi: non revertentur nisi qui fugerint.

¹⁵ Responderunt autem Ieremiæ omnes viri scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis: et universæ mulieres, quarum stabat multitudo grandis, et omnis populus habitantium in Terra Ægypti in Phatures, dicentes: ^bSermonem, quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audiemus ex te: ¹⁷ sed facientes faciemus omne verbum, quod egredietur de ore nostro ut sacrificemus reginæ cœli, et libemus ei libamina, sicut fecimus nos, et patres nostri, reges nostri, et principes nostri in urbibus Iuda, et in plateis Ierusalem: et saturati sunius panibus, et bene nobis erat, malumque non vidimus. ¹⁸ Ex eo autem tempore, quo cessavimus sacrificare reginæ cœli, et libare ei libamina, indigemus omnibus, et gladio, et fame consumpti sumus. ¹⁹ Quod si nos sacrificamus reginæ cœli, et libamus ei libamina: numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam, et libandum ei libamina?

²⁰ Et dixit Ieremias ad omnem populum adversum viros, et adversum mulieres, et adversum universam plebem, qui responderant ei verbum, dicens: ²¹ Numquid non sacrificium, quod sacrificastis in civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem vos et patres vestri, reges vestri, et principes vestri, et populus terræ, horum recordatus est Dominus, et ascendit super cor eius? ²² Et non poterat Dominus ultra portare propter malitiam studiorum vestrorum, et propter abominationes, quas fecistis, et facta est terra vestra in desolationem, et in stuporem, et in maledictum, eo quod non sit habitator, sicut est dies haec. ²³ Propterea quod sacrificaveritis idolis, et peccaveritis Domino: et non audieritis vocem Domini, et in lege, et in præceptis, et in testimonio eius non ambulaveritis: idecirco evenerunt vobis mala haec, sicut est dies haec.

²⁴ Dixit autem Ieremias ad omnem populum, et ad universas mulieres: Audite verbum Domini omnis Iuda, qui estis in Terra Ægypti: ²⁵ Hæc inquit Dominus exercituum Deus Israel, dicens: Vos, et uxores vestræ locuti estis ore vestro, et manibus vestris impletis, dicentes: Faciamus vota nostra, quæ vovimus, ut sacrificemus reginæ cœli, et libemus ei libamina, impletis vota vestra, et opere perpetrastiis ea. ²⁶ Ideo audite verbum Domini omnis Iuda, qui habitatis in Terra Ægypti: Ecce ego iuravi in nomine meo magno, ait Dominus: quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri Iudæi, dicentis: Vivit Dominus Deus in

pertinaces
in
idolatria

prius a
propheta,

deinde
ab ipso
Deo cor-
ipiuntur.

omni Terra Ægypti. ²⁷ Ecce ego vigilabo super eos in malum, et non in bonum: et consumentur omnes viri Iuda, qui sunt in Terra Ægypti, gladio, et fame donee penitus consumantur. ²⁸ Et qui fugerint gladium, revertentur de Terra Ægypti in Terram Iuda viri pauci: et scient omnes reliquiæ Iuda ingredientium Terram Ægypti, ut habitent ibi, cuius sermo compleatur, meus, an illorum. ²⁹ Et hoc vobis signum, ait Dominus, quod visitem ego super vos in loco isto: ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum. ³⁰ Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree regem Ægypti in manu inimicorum eius, et in manu quærantium animam illius: sicut tradidi Sedeciam regem Iuda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, et quærantis animam eius.

10. Scribam Baruch admonet ac solatur, 45, 1—5.

Né exceptionem
quærat;
servabitur.

45. ¹ Verbum, quod locutus est Ieremias propheta ad Baruch filium Neriæ, cuni scripsisset verba hæc in libro ex ore Ieremiæ, anno quarto Ioakim filii Iosiae regis Iuda, dicens: ² Hæc dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch: ³ Dixisti: Væ misero mihi, quoniā addidit Dominus dolorem dolori meo: laboravi in gemitu meo, et requiem non inveni. ⁴ Hæc dicit Dominus: Sie dices ad eum: Ecce quos ædificavi, ego destruo: et quos plantavi, ego cvello, et universam terram hanc. ⁵ Et tu quæris tibi grandia? noli quærere: quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus: et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis, ad quæcumque perrexis.

PARS ALTERA.

Vaticinia contra gentes, 46, 1—51, 64.

I. Contra gentes varias, 46, 1—49, 39.

1. Vaticinia contra Ægyptum, 46, 1—28.

Inscriptio
prior;

Ægyptus
in Char-
camis
cædetur;

Inscriptio
altera;

a Nabucho-
donosor
occupabitur;

46. ¹ Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Gentes ² ad Ægyptum adversum exercitum Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta flumen Euphraten in Charamis, quem pereussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Ioakim filii Iosiae regis Iuda.

³ Præparate scutum, et clypeum, et procedite ad bellum. ⁴ Iungite equos, et ascendite equites: state in galeis, polite lanceas, induite vos loricis. ⁵ Quid igitur? vidi ipsos pavidos, et terga vertentes, fortes eorum cæsos: fugerunt conciti, nec respererunt: terror undique, ait Dominus. ⁶ Non fugiat velox, nec salvari se putet fortis: Ad Aquilonem iuxta flumen Euphraten victi sunt, et ruerunt. ⁷ Quis est iste, qui quasi flumen ascendit: et veluti fluviorum, intunescent gurgites eius? ⁸ Ægyptus, fluminis instar ascendit, et velut flumina movebuntur fluctus eius, et dicet: Ascendens operiam terram: perdam civitatem, et habitatores eius. ⁹ Ascendite equos, et exultate in curribus, et procedant fortes, Æthiopia, et Libyes tenentes scutum, et Lydii arripientes, et iacentes sagittas. ¹⁰ Dies autem ille Domini Dei exercituum dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis: devorabit gladius, et saturabitur, et ineibriabitur sanguine eorum: victima enim Domini Dei exercituum in Terra Aquilonis iuxta flumen Euphraten. ¹¹ Ascende in Galaad, et tolle resinam virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi. ¹² Audierunt Gentes ignominiam tuam, et ululatus tuus replevit terram: quia fortis impegit in fortem, et ambo pariter conciderunt.

¹³ Verbum quod locutus est Dominus ad Ieremiam prophetam, super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis et pereussurus Terram Ægypti:

¹⁴ Annunciate Ægypto, et auditum facite in Magdalo, et resonet in Memphis, et in Taphnis, dicite: Sta, et præpara te: quia devorabit gladius ea, quæ per circuitum tuum sunt. ¹⁵ Quare computruit fortis tuus? non stetit: quoniam Dominus subvertit eum. ¹⁶ Multiplicavit ruentis, ceciditque vir ad proximum suum: et dicent: Surge, et revertamur ad populum nostrum, et ad terram nativitatis nostræ, a facie gladii

columbae. ¹⁷ Vocate nomen Pharaonis regis Aegypti, tumultum adduxit tempus.
¹⁸ Vivo ego (inquit rex, Dominus exercituum nomen eius) quoniam sicut Thabor in montibus, et siue Carmelus in mari, veniet. ¹⁹ Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Aegypti: quia Memphis in solitudinem erit, et deseretur, et inhabitalis erit. ²⁰ Vitula elegans atque formosa Agyptus: stimulator ab Aquilone veniet ei. ²¹ Mercenarii quoque eius, qui versabantur in medio eius, quasi vituli saginati versi sunt, et fugerunt simul, nec stare potuerunt: quia dies interfectionis eorum venit super eos, tempus visitationis eorum. ²² Vox eius quasi aeris sonabit: quoniam cum exercitu properabunt, et cum securibus venient ei, quasi cedentes ligna. ²³ Succiderunt saltum eius, ait Dominus, qui supplicari non potest: multiplicati sunt super locustas, et non est eis numerus. ²⁴ Confusa est filia Aegypti, et tradita in manu populi Aquilonis. ²⁵ Dixit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandriae, et super Pharaonem, et super Aegyptum, et super deos eius, et super reges eius, et super Pharaonem, et super eos, qui confidunt in eo. ²⁶ Et dabo eos in manu querentium animam eorum, et in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manus servorum eius: et post haec habitatitur sicut diebus pristinis, ait Dominus.

²⁷ ^aEt tu ne timeas serve meus Iacob, et ne paveas Israel: quia ecce ego salvum te faciam de longinquitate, et semen tuum de terra captivitatis tue: et revertetur Iacob, et requiescat, et prosperabitur: et non erit qui exterreat eum. ²⁸ Et tu noli timere serve meus Iacob, ait Dominus: quia tecum ego sum, quia ego consumam cunctas gentes, ad quas eieci te: te vero non consumam, sed castigabo te in iudicio, nec quasi innocentia paream tibi.

Israel
servabatur.

2. Vaticinium contra Palæstinos, 47, 1—7.

47. ¹ Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Palæstinos, antequam percuteret Pharao Gazam: ² Hæc dicit Dominus:

Ecce aquæ ascendunt ab Aquilone, et erunt quasi torrens inundans, et operient terram, et plenitudinem eius, urbem et habitatores eius: clamabunt homines, et ululabunt omnes habitatores terræ ³ a strepitu pompe armorum, et bellatorum eius, a commotione quadrigarum eius, et multitudine rotarum illius. Non respixerunt patres filios manibus dissolutis ⁴ pro adventu diei, in quo vastabuntur omnes Philisthiim, et dissipabitur Tyrus, et Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. depopulatus est enim Dominus Palæstinos, reliquias insulae Cappadociae. ⁵ Venit calvitiun super Gazam: conticuit Ascalon, et reliquæ vallis earum, usquequo concideris? ⁶ O muero Domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, et sile. ⁷ Quomodo quiescat cum Dominus præcepit ei adversus Ascalonem, et adversus maritimæ eius regiones, ibique condixerit illi?

Philisthiim,
Tyrus et
Sidon
a Chaldaëis
vastabun-
tur.

3. Vaticinium contra Moab, 48, 1—47.

48. ¹ Ad Moab hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: ^{Inscriptio;}
 Væ super Nabo, quoniam vastata est, et confusa: capta est Cariathaim: confusa est fortis, et tremuit. ² Non est ultra exultatio in Moab contra Hesebon: cogitaverunt malum. Venite, et disperdamus eam de gente, ergo silens conticesces, sequeturque te gladius. ³ Vox clamoris de Oronaim: vastitas, et contritio magna. ⁴ Contrita est Moab: annunciate clamorem parvulus eius. ⁵ Per ascensum enim Luith plorans ascendet in fletu: quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt: ⁶ Fugite, salvate animas vestras: ^bet eritis quasi myriæ in deserto. ⁷ Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis, et in thesauris tuis, tu quoque capieris: et ibit Chamos in transmigrationem, sacerdotes eius, et principes eius simul. ⁸ Et veniet prædo ad omnem urbem, et urbs nulla salvabitur: et peribunt valles, et dissipabuntur campestria: quoniam dixit Dominus: ⁹ Date florem Moab, quia florens egredietur: et civitates eius desertæ erunt, et inhabitabiles. ¹⁰ Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter: et maledictus, qui prohibet gladium suum a sanguine.

Inscriptio;
conteretur
et
confundetur

^aIs 43, 1; 44, 2. — ^bSup 17, 6.

propter
superbiā,

¹¹ Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, et requievit in fœcibus suis: nec transfuscus est de vase in vas, et in transmigrationem non abiit: idcirco permanet gustus eius in eo, et odor eius non est immutatus. ¹² Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: et mittam ei ordinatores, et stratores laguncularum, et sternent eum, et vasa eius exhaustient, et lagunculas eorum collident. ¹³ Et confundetur Moab a Chamos, ^asicut confusa est domus Israel a Bethel, in qua habebat fiduciam.

¹⁴ Quomodo dicitis: Fortes sumus, et viri robusti ad præliandum?

vastabitur
et humili-
abitur

¹⁵ Vastata est Moab, et civitates illius succiderunt: et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem: ait rex, Dominus exercituum nomen eius. ¹⁶ Prope est interitus Moab ut veniat: et malum eius velociter accurret nimis. ¹⁷ Consolamini eum omnes, qui estis in circuitu eius, et universi, qui scitis nomen eius, dicite: Quomodo confracta est virga fortis, baculus gloriosus? ¹⁸ Descende de gloria, et sede in siti habitatio filiae Dibon: quoniam vastator Moab ascendit ad te, dissipavit munitiones tuas. ¹⁹ In via sta, et prospice habitatio Aroer: interroga fugientem: et ei, qui evasit, die: Quid accidit? ²⁰ Confusus est Moab, quoniam vixtus est: ululate, et clamate, annunciate in Arnon, quoniam vastata est Moab. ²¹ Et iudicium venit ad terram campestrem: super Helon, et super Iasa, et super Mephaath,

²² et super Dibon, et super Nabo, et super domum Deblathaim, ²³ et super Cariathaim, et super Bethgamul, et super Bethmaon, ²⁴ et super Carioth, et super Bosra: et super omnes civitates terra Moab, quæ longe, et quæ prope sunt.

²⁵ Abscissum est cornu Moab, et brachium eius contritum est, ait Dominus.

²⁶ Inebriate eum, quoniam contra Dominum erectus est: et allidet manum Moab in vomitu suo, et erit in derisum etiam ipse: ²⁷ fuit enim in derisum tibi Israel: quasi inter fures reperisses eum: propter verba ergo tua, quæ adversum illum locutus es, captivus duceris. ²⁸ Relinquite civitates, et habitate in petra habitatores Moab: et estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. ²⁹ ^bAudivimus superbiam Moab, superbis est valde: sublimitatem eius, et arrogantiam, et superbiam, et altitudinem cordis eius. ³⁰ Ego scio, ait Dominus, iactantiam eius: et quod non sit iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat conata sit facere.

propter
irrisum
Israelis;

³¹ Ideo super Moab eiulabo, et ad Moab universam clamabo, ad viros muri fictilis lamentantes. ³² De planetu Iazer plorabo tibi vinea Sabama: propagines tuæ transierunt mare, usque ad mare Iazer pervenerunt: super messem tuam, et vindemiam tuam prædo irruit. ³³ ^cAblata est lætitia et exultatio de Carmelo, et de Terra Moab, et vinum de toreularibus sustuli: nequaquam calcator uvæ solitum celeuma cantabit. ³⁴ De clamore Hesebon usque Eleale, et Iasa, dederunt vocem suam: a Segor usque ad Oronaim vitula conterrante: aquæ quoque Nemrim pessimæ erunt. ³⁵ Et auferam de Moab, ait Dominus, offerentem in excelsis, et sacrificantem diis eius. ³⁶ Propterea cor meum ad Moab quasi tibiæ resonabit: et cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tibiarum: quia plus fecit quam potuit, idcirco perierunt. ³⁷ ^dOmne enim caput calvium, et omnis barba rasa erit: in cunctis manibus colligatio, et super omne dorsum cilicum. ³⁸ Super omnia tecta Moab, et in plateis eius omnis planetus: quoniam contrivi Moab sicut vas inutile, ait Dominus. ³⁹ Quomodo victa est, et ululaverunt? quomodo deiecit cervicem Moab, et confusus est? eritque Moab in derisum, et in exemplum omnibus in circuitu suo.

plangitur
a propheta

⁴⁰ Hæc dicit Dominus: Ecce quasi aquila volabit, et extendet alas suas ad Moab. ⁴¹ Capta est Carioth, et munitiones comprehensæ sunt: et erit cor fortium Moab in die illa, sicut cor mulieris parturientis. ⁴² Et cessabit Moab esse populus: quoniam contra Dominum gloriatus est. ⁴³ Pavor, et fovea, et laqueus super te o habitator Moab, dicit Dominus. ⁴⁴ ^eQui fugerit a facie pavoris, cadet in foveam: et qui concederit de fovea, capietur laqueo: adducam enim super Moab annum visitationis eorum, ait Dominus. ⁴⁵ In umbra Hesebon steterunt de laqueo fugientes: quia ignis egressus est de Hesebon, et flamma de medio Seon, et devorabit partem Moab, et verticem filiorum tumultus. ⁴⁶ Væ tibi Moab, periisti popule

¹³ ^{a1} Rg 12, 29. — ²⁹ ^bIs 16, 6. — ³³ ^cIs 16, 10. — ³⁷ ^dIs 15, 2; Ez 7, 18. — ⁴⁴ ^eIs 24, 18.

Chamos: quia comprehensi sunt filii tui, et filiae tuae in captivitatem.¹⁷ Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus, ait Dominus. Huensque indicia Moab.

4. Vaticinium contra Ammon, 49, 1—6.

49. ¹ Ad filios Ammon. Hæc dicit Dominus:

Numquid non filii sunt Israel? aut heres non est ei? Cur igitur hereditate possedit Melchom, Gad: et populus eius in urbibus eius habitavit?² Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus: et auditum faciam super Rabbath filiorum Ammon frenitum prælii, et erit in tumulum dissipata, filiaeque eius igni succendentur, et possidebit Israel possessores suos, ait Dominus.³ Ulula Hesebon, quoniam vastata est Hai. clamore filiae Rabbath, accingite vos elicii: plangite et circuite per sepes: quoniam Melchom in transmigrationem ducetur, sacerdotes eius, et principes eius simul.⁴ Quid gloriaris in vallibus? defluxit vallis tua filia delicata, quæ confidebas in thesauris tuis, et dicebas: Quis veniet ad me?⁵ Ecce ego inducam super te terrorem, ait Dominus Deus exercituum, ab omnibus qui sunt in eirenit uo: et dispergemini singuli a conspectu vestro, nec erit qui congreget fugientes.⁶ Et post hæc reverti faciam captivos filiorum Ammon, ait Dominus.

Inscriptio:
captivi
ducentur
sed rever-
tentur.

5. Vaticinium contra Idumæam, 49, 7—22.

7 Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercitum:

Numquid non ultra est sapientia in Theman? Periit consilium a filiis, inutilis facta est sapientia eorum.⁸ Fugite et terga vertite, descendite in voraginem habitatores Dedan: quoniam perditionem Esan adduxi super eum, tempus visitationis eius.⁹ Si vindemiatores venissent super te, non reliquissent racemum: si fures in nocte, rapuissent quod sufficeret sibi.¹⁰ Ego vero discooperui Esau, revelavi abscondita eius, et celari non poterit: vastatum est semen eius, et fratres eius, et vicini eius, et non erit.¹¹ Relinque pupillos tuos: ego faciam eos vivere: et viduæ tuae in me sperabunt.¹² Quia hæc dicit Dominus: Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem, bibentes bibent: et tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens, sed bibens bibes.¹³ Quia per memetipsum iuravi, dicit Dominus, quod in solitudinem, et in opprobrium, et in desertum, et in maledictionem erit Bosra: et omnes civitates eius erunt in solitudines sempiternas.

Inscriptio:
erit
solitudo
sempiterna,

¹⁴ ^aAuditum audivi a Domino, et legatus ad Gentes missus est: Congregamini, et venite contra eam, et consurgamus in prælium:¹⁵ Ecce enim parvulum dedi te in Gentibus contemptibilem inter homines.¹⁶ Arrogantia tua decepit te, et superbia cordis tui: qui habitas in cavernis petræ, et apprehendere niteris altitudinem collis.^b cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.¹⁷ Et erit Idumæa deserta: omnis qui transibit per eam, stupebit, et sibilabit super omnes plagas eius.¹⁸ ^cSicut subversa est Sodoma, et Gomorrah, et vicinæ eius, ait Dominus: non habitabit ibi vir, et non incoleat eam filius hominis.

quia
exaltata
est,

¹⁹ Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: et quis erit electus, quem præponam ei? quis enim similis mei? et quis sustinebit me?^d et quis est iste pastor, qui resistat vultui meo?²⁰ Propterea audite consilium Domini, quod iniit de Edom: et cogitationes eius, quas cogitavit de habitatoribus Theman: Si non deiecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverint cum eis habitaculum eorum.²¹ A voce ruinae eorum commota est terra: clamor in Mari rubro auditus est vocis eius.²² Ecce quasi aquila ascendet, et avolabit: et expandet alas suas super Bosran: et erit cor fortium Idumææ in die illa, quasi cor mulieris parturientis.

neque
salvari
poterit.

6. Vaticinium contra Damascum, 49, 23—27.

23 Ad Damascum:

Confusa est Emath, et Arphad: quia auditum pessimum audierunt, turbati sunt in mari: præ solicitudine quiescere non potuit.²⁴ Dissoluta est Damascus,^e

Inscriptio:
urbis latitie
derelinque-
tur.

^{49, 14} ^aAbd 1. — ¹⁶ ^bAbd 4. — ¹⁸ ^cGn 19, 24. — ¹⁹ ^dJob 41, 1.

versa est in fugam, tremor apprehendit eam: angustia et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. ²⁵ Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem, urbem lætitiae! ²⁶ Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius: et omnes viri prælii conticescent in die illa, ait Dominus exercituum. ²⁷ Et succendam ignem in muro Damasci, et devorabit moenia Benadad.

7. Vaticinium contra Arabiam, 49, 28—33.

Inscriptio: ²⁸ Ad Cedar, et ad regna Asor, quæ percussit Nabuchodonosor rex Babylonis. Hæc dicit Dominus:

Cedareni
et habitan-
tes Asor
persecutie-
tur.

Surgite, et ascendite ad Cedar, et vastate filios Orientis. ²⁹ Tabernacula eorum, et greges eorum capient: pelles eorum, et omnia vasa eorum, et camelos eorum tollent sibi: et vocabunt super eos formidinem in circuitu.

³⁰ Fugite, abite vehementer, in voraginibus sedete, qui habitatis Asor, ait Dominus: init enim contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, et cogitavit adversum vos cogitationes. ³¹ Consurgite, et ascendite ad gentem quietam, et habitantem confidenter, ait Dominus, non ostia, nec vectes eis: soli habitant. ³² Et erunt camelii eorum in direptionem, et multitudo iumentorum in prædam: et dispergam eos in omnem ventum, qui sunt attensi in comam: et ex omni confinio eorum adducam interitum super eos, ait Dominus. ³³ Et erit Asor in habitaculum draconum, deserta usque in æternum: non manebit ibi vir, nec incolet eam filius hominis.

8. Vaticinium contra Ælam, 49, 34—39.

Inscriptio: ³⁴ Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam adversus Ælam in principio regni Sedeciae regis Iuda, dicens: ³⁵ Hæc dicit Dominus exercituum:

ventilabitur
sed
colligetur.

Eece ego confringam areum Ælam, et summam fortitudinem eorum. ³⁶ Et inducam super Ælam quattuor ventos a quattuor plagis cœli: et ventilabo eos in omnes ventos istos: et non erit gens, ad quam non perveniant profugi Ælam. ³⁷ Et pavere faciam Ælam coram inimicis suis, et in conspectu quærantium animam eorum: et adducam super eos malum, iram furoris mei, dicit Dominus: et mittam post eos gladium donec consumam eos. ³⁸ Et ponam solium meum in Ælam, et perdam inde reges et principes, ait Dominus. ³⁹ In novissimis autem diebus revertam captivos Ælam, dicit Dominus.

II. Contra Babylonem præsertim, 50, 1—51, 64.

1. Vaticinium editum, 50, 1—51, 58.

Inscriptio: ^{50.} ¹ Verbum, quod locutus est Dominus de Babylone, et de terra Chaldæorum in manu Ieremie prophetæ.

Babylon
capietur,
Israel et
Iuda ad
Dominum
revertentur;

² Annunciate in Gentibus, et auditum facite: levate signum, prædicate, et nolite celare: dicit: Capta est Babylon, confusus est Bel, victus est Merodach, confusa sunt sculptilia eius, superata sunt idola eorum. ³ Quoniam ascendit contra eam gens ab Aquilone, quæ ponet terram eius in solitudinem: et non erit qui habitat in ea ab homine usque ad pecus: et moti sunt, et abierunt.

⁴ In diebus illis, et in tempore illo, ait Dominus: venient filii Israel, ipsi et filii Iuda simul: ambulantes et flentes properabunt, et Dominum Deum suum quærant. ⁵ In Sion interrogabunt viam, hue facies eorum. Venient, et apponentur ad Dominum fôdere sempiterno, quod nulla oblitione delebitur. ⁶ Grex perditus factus est populus meus: pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus: de monte in eolleum transierunt, obliti sunt eubilis sui. ⁷ Omnes, qui invenerunt, comedenterunt eos: et hostes eorum dixerunt: Non peccavimus: pro eo quod peccaverunt Domino decori iustitiae, et expectationi patrum eorum Domino.

Babylon
vastabitur,

⁸ Recedite de medio Babylonis, et de terra Chaldæorum egredimini: et estote quasi hœdi ante gregem. ⁹ Quoniam ecce ego suscito, et adducam in Babylonem congregationem Gentium magnarum de terra Aquilonis: et præparabuntur adversus eam, et inde capietur: sagitta eius quasi viri fortis interactoris, non revertetur vacua. ¹⁰ Et erit Chaldæa in prædam: omnes vastantes eam replebuntur, ait

Dominus. ¹¹ Quoniam exultatis, et magna loquimini, diripientes hereditatem meam: quoniam effusi estis sicut vituli super herbam, et mugistis sicut tauri. ¹² Confusa est mater vestra nimis, et adæquata pulveri, quæ genuit vos: ecce novissima erit in Gentibus, deserta, invia, et arenæ. ¹³ Ab ira Domini non habitabitur, sed redigetur tota in solitudinem: omnis, qui transibit per Babylonem, stupebit, et sibilabit super universis plagis eius. ¹⁴ Præparamini contra Babylonem per circuitum omnes qui tenditis areum; debellate eam, non parcatis iaculis: quia Domino peccavit. ¹⁵ Clamate adversus eam, ubique dedit manum, ceciderunt fundamenta eius, destructi sunt muri eius, quoniam ultio Domini est: ultiō accipite de ea, sicut fecit, facite ei. ¹⁶ Disperdite satorem de Babylone, et tenentem falcem in tempore messis: a facie gladii columbæ unusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad terram suam fugient.

¹⁷ Grex dispersus Israel, leones eiecerunt eum: primus comedit eum rex Assur: ¹⁸ Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo regem Babylonis, et terram eius, sicut visitavi regem Assur: ¹⁹ et reducam Israel ad habitaculum suum: et pascetur Carmelum, et Basan, et in monte Ephraim, et Galaad saturabitur anima eius. ²⁰ In diebus illis, et in tempore illo, ait Dominus: quæreret iniquitas Israel, et non erit: et peccatum Iuda, et non invenietur: quoniam propitius ero eis, quos reliquero.

²¹ Super terram dominantium ascende, et super habitatores eius visita, dissipate interfice quæ post eos sunt, ait Dominus: et fac iuxta omnia quæ præcepi tibi. ²² Vox belli in terra, et contritio magna. ²³ Quomodo confractus est, et contritus malleus universæ terræ? quomodo versa est in desertum Babylon in Gentibus? ²⁴ Illaqueavi te, et capta es Babylon, et nesciebas: inventa es et apprehensa: quoniam Dominum provocasti. ²⁵ Aperuit Dominus thesaurum suum, et protulit vasa iræ suæ: quoniam opus est Domino Deo exercituum in terra Chaldæorum. ²⁶ Venite ad eam ab extremis finibus, aperite ut exeant qui conculcent eam: tollite de via lapides, et redigite in acervos, et interficie eam: nec sit quidquam reliquum. ²⁷ Dissipate universos fortis eius, descendant in occisionem: vœ eis, quia venit dies eorum, tempus visitationis eorum. ²⁸ Vox fugientium, et eorum, qui evaserunt de terra Babylonis, ut annuncient in Sion ultiō Domini Dei nostri, ultiō templi eius. ²⁹ Annuunciate in Babylonem plurimis omnibus, qui tendunt arcum: consistite adversus eam per gyrum, et nullus evadat: reddite ei secundum opus suum: iuxta omnia quæ fecit, facite illi: quia contra Dominum erecta est, adversum sanctum Israel. ³⁰ Idecirco cadent iuvenes eius in plateis eius: et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa, ait Dominus. ³¹ Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ. ³² Et cadet superbus, et corruet, et non erit qui suscitet eum: et succendam ignem in urbibus eius, et devorabit omnia in circuitu eius.

³³ Hæc dicit Dominus exercituum: Calumniam sustinent filii Israel, et filii Iuda simul: omnes, qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. ³⁴ Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen eius, iudicio defendet causam eorum, ut exterreat terram, et commoveat habitatores Babylonis. ³⁵ Gladius ad Chaldæos, ait Dominus, et ad habitatores Babylonis, et ad principes, et ad sapientes eius. ³⁶ Gladius ad divinos eius, qui stulti erunt: gladius ad fortis illius, qui timebunt. ³⁷ Gladius ad equos eius, et ad currus eius, et ad omne vulgus, quod est in medio eius: et erunt quasi mulieres: gladius ad thesauros eius, qui diripientur. ³⁸ Sic citas super aquas eius erit, et arescent: quia terra sculptilium est, et in portentis gloriantur. ³⁹ propterea habitabunt dracones cum faunis fieri: et habitabunt in ea struthiones: et non inhabitabit ultra usque in sempiternum, nec extruetur usque ad generationem, et generationem. ⁴⁰ ^aSicut subvertit Dominus Sodomam et Gomorrah, et vicinas eius, ait Dominus: non habitabit ibi vir, et non incoleat eam filius hominis. ⁴¹ Ecce populus venit ab Aquilone, et gens magna, et reges multi consurgent a finibus

50, 40 ^aGn 19, 24.

terræ. ⁴² Arcum et scutum apprehendent: erudeles sunt et immisericordes: vox eorum quasi mare sonabit, et super equos ascendent: sicut vir paratus ad prælium contra te filia Babylon. ⁴³ Audivit rex Babylonis famam eorum, et dissolutæ sunt manus eius: angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem. ⁴⁴ Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: et quis erit electus, quem præponam ei? quis est enim similis mei? et quis sustinebit me? aet quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? ⁴⁵ Propterea audite consilium Domini, quod mentis concepit adversum Babylonem: et cogitationes eius, quas cogitavit super terram Chaldaeorum: Nisi detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. ⁴⁶ A voce captivitatis Babylonis commota est terra, et clamor inter Gentes auditus est.

51. ¹ Hæc dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super Babylonem et super habitatores eius, qui eorū suum levaverunt contra me, quasi ventum pestilentem. ² Et mittam in Babylonem ventilatores, et ventilabunt eam et demolientur terram eius: quoniam venerunt super eam undique in die afflictionis eius. ³ Non tendat qui tendit arcum suum, et non ascendet loricatus, nolite parcere inveniabus eius, interficie omnem militiam eius. ⁴ Et cadent interfecti in terra Chaldaeorum, et vulnerati in regionibus eius. ⁵ Quoniam non fuit viduatus Israel et Iuda a Deo suo Domino exercituum: terra autem eorum repleta est delicto a sancto Israel. ⁶ Fugite de medio Babylonis, et salvet unusquisque animam suam: nolite tacere super iniquitatem eius: quoniam tempus ultionis est a Domino, vicissitudinem ipse retribuet ei. ⁷ Calix aureus Babylon in manu Domini, inebrians omnem terram: de vino eius biberunt Gentes, et ideo commotæ sunt. ⁸ ^aSubito eccecidit Babylon, et contrita est: ululate super eam, tollite resinam ad dolorem eius, si forte sanetur. ⁹ Curavimus Babylonem, et non est sanata: derelinquamus eam, et eamus unusquisque in terram suam: quoniam pervenit usque ad cœlos iudicium eius, et elevatum est usque ad nubes. ¹⁰ Protulit Dominus iustitas nostras: venite, et narremus in Sion opus Domini Dei nostri.

^{qui}
^{Babylonem}
^{per}
^{Medos}
^{punier}

¹¹ Acuite sagittas, implete pharetras: suscitavit Dominus spiritum regum Medorum: et contra Babylonem mens eius est ut perdat eam, quoniam ultio Domini est, ultio templi sui. ¹² Super muros Babylonis levate signum, augete custodiam: levate custodes, preparate insidias: quia cogitavit Dominus, et fecit quæcumque locutus est contra habitatores Babylonis. ¹³ Quæ habitas super aquas multas, locuples in thesauris: venit finis tuus pedalis præcisionis tuæ. ¹⁴ ^cIravit Dominus exercituum per animam suam: Quoniam replebo te hominibus quasi bracho, et super te celeuma cantabitur. ¹⁵ ^dQui fecit terram in fortitudine sua, præparavit orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit cœlos. ¹⁶ Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cœlo: qui levat nubes ab extremo terræ, fulgura in pluviam fecit: et produxit ventum de thesauris suis. ¹⁷ Stultus factus est omnis homo a scientia: confusus est omnis conflatator in sculptili. quia mendax est conflatio eorum, nec est spiritus in eis. ¹⁸ Vana sunt opera, et risu digna, in tempore visitationis suæ peribunt. ¹⁹ Non sicut hæc pars Iacob: quia qui fecit omnia ipse est, et Israel sceptrum hereditatis eius: Dominus exercituum nomen eius.

^{propter}
^{mala}
^{in Sion}
^{perpetrata,}

²⁰ Collidis tu mibi vasa belli, et ego collidam in te Gentes, et disperdam in te regna: ²¹ et collidam in te equum, et equitem eius: et collidam in te eurrum, et ascensorem eius: ²² et collidam in te virum et mulierem: et collidam in te senem et puerum: et collidam in te invenem et virginem: ²³ et collidam in te pastorem et gregem eius: et collidam in te agricolam et iugales eius: et collidam in te duces et magistratus. ²⁴ Et reddam Babylon, et eunctis habitatoribus Chaldaæ omne malum suum, quod fecerunt in Sion, in oculis vestris, ait Dominus. ²⁵ Ecce ego ad te mons pestifer, ait Dominus, qui corrumpis universam terram: et extendam manum meam super te, et evolvam te de petris, et dabo te in montem combustionis. ²⁶ Et non tollent de te lapidem in angulum, et lapidem in fundamenta, sed perditus in æternum eris, ait Dominus. ²⁷ Levate signum in terra: clangite buccina in

⁴⁴ ^aIob 41, 1. — ^{51, 8} ^bIs 21, 9; Apc 14, 8. — ¹⁴ ^cAm 6, 8. — ¹⁵ ^dGn 1, 1.

Gentibus, sanctificate super eam Gentes: annunciate contra illam regibus Ararat, Menni, et Ascenez: numerate contra eam Taphsar, adducite equum quasi bruchum aculeatum.²⁸ Sanctificate contra eam Gentes, reges Mediae, duces eius, et universos magistratus eius, cunctamque terram potestatis eius.²⁹ Et commuovebitur terra, et conturbabitur: quia evigilabit contra Babylonem cogitatio Domini ut ponat Terram Babylonis desertam et inhabitabilem.³⁰ Cessaverunt fortis Babylonis a prælio, habitaverunt in præsidii: devoratum est robur eorum, et facti sunt quasi mulieres: incensa sunt tabernacula eius, contriti sunt vectes eius.³¹ Currens obviam currenti veniet: et nuncius obvius nuncianti: ut annunciet regi Babylonis quia capta est civitas eius a summo usque ad summum:³² et vada präoccupata sunt, et paludes incensæ sunt igni, et viri bellatores conturbati sunt.³³ Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Filia Babylonis quasi area, tempus trituræ eius: adhuc modicum, et veniet tempus messionis eius.³⁴ Comedit me, devoravit me Nabuchodonosor rex Babylonis: reddidit me quasi vas inane, absorbuit me quasi draco, replevit ventrem suum teneritudine mea, et eiecit me.³⁵ Iniquitas adversum me, et caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion: et sanguis meus super habitatores Chaldaæ, dicit Ierusalem.

³⁶ Propterea hec dicit Dominus: Ecce ego iudicabo causam tuam, et uincis ear ultiōnem tuam, et desertum faciam mare eius, et siccabo venam eius.³⁷ Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor, et sibilus, eo quod non sit habitator.³⁸ Simul ut leones rugient, excutient comas veluti catuli leonum.³⁹ In calore eorum ponam potus eorum, et ineibriabo eos, ut sopiantur, et dormiant somnum sempiternum, et non consurgant, dicit Dominus.⁴⁰ Deducam eos quasi agnos ad victimam, et quasi arietes cum hædis.⁴¹ Quomodo capta est Sesach, et comprehensa est inclyta universæ terra? quomodo facta est in stuporem Babylon inter Gentes?⁴² Ascendit super Babylonem mare, multitudine fluctuum eius opera est.⁴³ Factæ sunt civitates eius in stuporem, terra inhabitabilis et deserta, terra in qua nullus habitet, nec transeat per eam filius hominis.⁴⁴ Et visitabo super Bel in Babylone, et eiiciam quod absorbuerat de ore eius, et non confluent ad eum ultra Gentes, siquidem et murus Babylonis corruet.⁴⁵ Egregimini de medio eius populus meus: ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini.⁴⁶ Et ne forte mollescat cor vestrum, et timeatis auditum, qui audietur in terra: et veniet in anno auditio, et post hunc annum auditio: et iniquitas in terra, et dominator super dominatorem.⁴⁷ Propterea ecce dies veniunt, et visitabo super sculptilia Babylonis: et omnis terra eius confundetur, et universi imperfecti eius cadent in medio eius.⁴⁸ Et laudabunt super Babylonem cœli et terra, et omnia que in eis sunt: quia ab Aquilone venient ei prædones, ait Dominus.⁴⁹ Et quomodo fecit Babylon ut caderent occisi in Israel: sic de Babylone cadent occisi in universa terra.⁵⁰ Qui fugistis gladium, venite, nolite stare: recordamini procul Domini, et Ierusalem ascendet super cor vestrum.⁵¹ Confusi sumus, quoniam audivimus opprobrium: operuit ignominia facies nostras: quia venerunt alieni super sanctificationem domus Domini.⁵² Propterea ecce dies veniunt, ait Dominus: et visitabo super sculptilia eius, et in omni terra eius mugiet vulneratus.⁵³ Si ascenderit Babylon in cœlum, et firmaverit in excelso robur suum: a me venient vastatores eius, ait Dominus.⁵⁴ Vox clamoris de Babylone, et contritio magna de Terra Chaldaeorum:⁵⁵ quoniam vastavit Dominus Babylonem, et perdidit ex ea vocem magnam: et sonabant fluctus eorum quasi aquæ multæ: dedit sonitum vox eorum:⁵⁶ Quia venit super eam, id est super Babylonem prædo, et apprehensi sunt fortis eius, et emarcuit arcus eorum, quia fortis ultor Dominus reddens retribuet.⁵⁷ Et ineibriabo principes eius, et sapientes eius, et duces eius, et magistratus eius, et fortis eius: et dormient somnum sempiternum, et non expurgiscerentur, ait rex, Dominus exercituum nomen eius.⁵⁸ Hæc dicit Dominus exercituum: Murus Babylonis ille latissimus suffossione suffodiatur, et portæ eius excelsæ igni comburentur, et labores populorum ad nihilum, et gentium in ignem erunt, et disperibunt.

propter
cædem
fillorum
Israël.

2. Vaticinium confirmatum, 51, 59—64.

Jeremias
per
Saraiam
librum
in Euphra-
ten proicit.

⁵⁹ Verbum, quod præcepit Ieremias propheta, Saraiæ filio Neriae filii Maasiæ cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni eius: Saraias autem erat princeps prophetiæ. ⁶⁰ Et scripsit Ieremias omne malum, quod venturum erat super Babylonem in libro uno: omnia verba hæc, quæ scripta sunt contra Babylonem. ⁶¹ Et dixit Ieremias ad Saraiam: Cum veneris in Babylonem, et videris, et legeris omnia verba hæc. ⁶² dices: Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum: ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus, et ut sit perpetua solitudo. ⁶³ Cumque compleveris legere librum istum, ligabis ad eum lapidem, et proiicies illum in medium Euphraten: ⁶⁴ et dices: Sic submergetur Babylon, et non consurget a facie afflictionis, quam ego adduco super eam, et dissolvetur.

Hueusque verba Ieremiæ.

APPENDIX.

Finis regis et urbis, captivitas et solarium populi, 52, 1—34.

Sedecia
regis

^{52.} ¹ Filius aviginti et unius anni erat Sedecias cum regnare cœpisset: et undecim annis regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Amital, filia Ieremiæ de Lobna.

imperium
malum,

² Et fecit malum in oculis Domini, iuxta omnia quæ fecerat Ioakim. ³ Quoniam furor Domini erat in Ierusalem et in Iuda usquequo proiiceret eos a facie sua: et recessit Sedecias a rege Babylonis.

compre-
hensio et
asportatio;

⁴ ^{b2} Factum est autem in anno nono regni eius, in mense decimo, decima mensis: Venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse et omnis exercitus eius aduersus Ierusalem, et obsedrunt eam, et ædificaverunt contra eam munitiones in circuitu.

⁵ Et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedeciæ. ⁶ Mense autem quarto, nona mensis obtinuit fames civitatem: et non erant alimenta populo terræ.

⁷ Et dirupta est civitas, et omnes viri bellatores eius fugerunt, exieruntque de civitate nocte per viam portæ, quæ est inter duos muros, et ducit ad hortum regis (Chaldæis obsidentibus urbem in gyro) et abierunt per viam, quæ ducit in erenum.

⁸ Persecutus est autem Chaldæorum exercitus regem: et apprehenderunt Sedeciæ in deserto, quod est iuxta Iericho: et omnis comitatus eius diffugit ab eo. ⁹ Cumque comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath: et locutus est ad eum iudicia. ¹⁰ Et iugulavit rex Babylonis filios Sedeciæ in oculis eius: sed et omnes principes Iuda occidit in Reblatha. ¹¹ Et oculus Sedeciæ eruit, et vinxit eum compedibus, et adduxit eum rex Babylonis in Babylonem, et posuit eum in domo careeris usque ad diem mortis eius.

excidium
urbis et
transmi-
gratio
populi;

¹² In mense autem quinto, decima mensis, ipse est annus nonusdecimus Nabuchodonosor regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps militiae, qui stabat coram rege Babylonis in Ierusalem. ¹³ Et incendit domum Domini, et domum regis, et omnes domos Ierusalem, et omnem domum magnam igni combussit. ¹⁴ Et totum murum Ierusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus Chaldæorum, qui erat cum magistro militiae. ¹⁵ De pauperibus autem populi, et de reliquo vulgo, quod remanserat in civitate, et de perfugis, qui transfugerant ad regem Babylonis, et ceteros de multitudine, transtulit Nabuzardan princeps militiae. ¹⁶ De pauperibus vero terræ reliquit Nabuzardan princeps militiae vinitores, et agricultores. ¹⁷ Columnas quoque æreas, quæ erant in domo Domini, et bases, et mare æneum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldae, et tulerunt omne æs eorum in Babylonem.

¹⁸ Et lebetes, et creagras, et psalteria, et phialas, et mortariola, et omnia vasa ærea, quæ in ministerio fuerant, tulerunt: et ¹⁹ hydrias, et thymiamateria, et urceos, et pelves, et candelabra, et mortaria, et cyathos: quotquot aurea, aurea: et quotquot argentea, argentea tulit magister militiae: ²⁰ et columnas duas, et mare unum, et vitulos duodecimi æreos, qui erant sub basibus, quas fecerat rex

Salomon in dono Domini: non erat pondus aeris omnium vasorum. ²¹ De columnis autem, decem et octo cubiti altitudinis erant in columna una, et funiculus duodecim cubitorum circumibat eam: porro grossitudo eius quattuor digitorum, et intrinsecus cava erat. ²² Et capitella super utramque ærea: altitudo capitelli unius quinque cubitorum: et retiacula, et malogranata super coronam in circuitu, omnia ærea. Similiter columnæ secundæ, et malogranata. ²³ Et fuerunt malogranata nonagintasex dependentia: et omnia malogranata centum, retiaculis circumdabantur. ²⁴ Et tulit magister militiae Saraiam sacerdotem primum, et Sophoniam sacerdotem secundum: et tres custodes vestibuli. ²⁵ Et de civitate tulit eunuchum unum, qui erat præpositus super viros bellatores: et septem viros de his, qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate: et scribam principem militum, qui probabat tyrones: et sexaginta viros de populo terræ, qui inventi sunt in medio civitatis. ²⁶ Tulit autem eos Nabuzardan magister militiae, et duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha. ²⁷ Et percussit eos rex Babylonis, et interfecit eos in Reblatha in terra Emath: et translatus est Iuda de terra sua.

²⁸ Iste est populus, quem transtulit Nabuchodonosor: In anno septimo Iudaeos tria millia et viginti tres: ²⁹ In anno octavodecimo Nabuchodonosor de Ierusalem animas octingentas triginta duas: ³⁰ In anno vigesimotertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan magister militiae animas Iudaorum septingentas quadraginta quinque, omnes ergo animæ, quattuor millia sexcentæ.

³¹ Et factum est in trigesimoseptimo anno transmigrationis Ioachin regis ^{rex Ioachin} Iuda, duodecimo mense, vigesimaquinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Ioachin regis Iuda, et eduxit eum de domo carceris. ³² Et locutus est cum eo bona, et posuit thronum eius super thronos regum, qui erant post se in Babylone. ³³ Et mutavit vestimenta carceris eius, et comedebat panem coram eo semper cunctis diebus vitae suæ: ³⁴ et cibaria eius, cibaria perpetua dabantur ei a rege Babylonis statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suæ cunctis diebus vitae eius.

numerus
trans-
latorum;

Iechonias
ab Evil-
merodach
elevatur.

THRENI, IDEST LAMENTATIONES IEREMIAE PROPHETÆ.

Nota
historica.

Et factum est, postquam in captivitatem redactus est Israel, et Jerusalem deserta est, sedit Ieremias propheta flens, et planxit lamentatione hac in Jerusalem, et amaro animo suspirans, et eulans dixit:

1. Ierusalem desolata fletur, 1, 1—22.

Ieremias
urbem
propter
peccata ab
hostibus
pervasta-
tam
plangit,

1. ¹ Quomodo sedet sola civitas
facta est quasi vidua
princeps provinciarum

2. ² Plorans ploravit in nocte.
non est qui consoletur eam
omnes amici eius spreverunt eam.

3 Migravit Iudas propter afflictionem,
habitavit inter gentes,
omnes persecutores eius apprehenderunt
eam

4 Viae Sion lugent

omnes portæ eius delectæ:
virgines eius squalidæ.

5 Facti sunt hostes eius in capite,
quia Dominus locutus est super eam
parvuli eius dueti sunt in captivitatem

6 Et egressus est a filia Sion
facti sunt principes eius velut arietes
et abierunt absque fortitudine

7 Recordata est Jerusalem
omnium desiderabilium suorum,
cum caderet populus eius in manu
hostili,
viderunt eam hostes,

8 Peccatum peccavit Jerusalem,
omnes, qui glorificabant eam, spreverunt
illam,
ipsa autem gemens

ALEPH.

plena populo:
domina Gentium:
facta est sub tributo.

BETH.

et lacrymæ eius in maxillis eius:
ex omnibus charis eius:
et facti sunt ei inimici.

GHIMEL.

et multitudinem servitus:
nec invenit requiem:
inter angustias.

DALETH.

eo quod non sint qui veniant ad
sollemnitatem:
sacerdotes eius gementes:
et ipsa oppressa amaritudine.

HE.

inimici eius locupletati sunt:
propter multitudinem iniquitatum eius:
ante faciem tribulantis.

VAU.

omnis decor eius:
non invenientes pascua:
ante faciem subsequentis.

ZAIN.

dierum afflictionis suæ, et prævaricationis
quæ habuerat a diebus antiquis,
et non esset auxiliator:
et deriserunt sabbata eius.

HETH.

propterea instabilis facta est:
quia viderunt ignominiam eius:
conversa est retrorsum.

TETH.

⁹ Sordes eius in pedibus eius,
deposita est vehementer,
vide Domine afflictionem meam,

nec recordata est finis sui:
non habens consolatorem:
quoniam erexitur inimicus.

IOD.

¹⁰ Manum suam misit hostis
quia videt Gentes
de quibus præceperas ne intrarent

ad omnia desiderabilia eius:
ingressas sanctuarium suum,
in ecclesiam tuam.

CAPH.

¹¹ Omnis populus eius gemens,
dederunt pretiosa quæque pro cibo
vide Domine et considera,

et quærens panem:
ad refocillandam animam.
quoniam facta sum vilis.

LAMED.

¹² O vos omnes, qui transitis per viam,
si est dolor sicut dolor meus:
ut locutus est Dominus

attendite, et videte
quoniam vindemiavit me
in die iræ furoris sui.

Sion
instam
castiga
tionem
suum
deplorans
ad
Dominum
convertitur.

MEM.

¹³ De excelso misit ignem in ossibus meis,
expandit rete pedibus meis,
posuit me desolatam,

et erudit me:
convertit me retrorsum:
tota die mœro confectam.

NUN.

¹⁴ Vigilavit iugum iniquitatum mearum:
convolutæ sunt, et impositæ collo meo:
dedit me Dominus in manu,

in manu eius
infirmata est virtus mea:
de qua non potero surgere.

SAMECH.

¹⁵ Abstulit omnes magnificos meos
vocavit adversum me tempus,
toreular calcavit Dominus

Dominus de medio mei:
ut contereret electos meos:
virgini filiae Iuda.

AIN.

¹⁶ ^a Idecirco ego plorans,
quia longe factus est a me consolator,
facti sunt filii mei perditi,

et oculus meus deducens aquas:
convertens animam meam:
quoniam invaluit inimicus.

PHE.

¹⁷ Expandit Sion manus suas,
mandavit Dominus adversum Iacob
facta est Ierusalem

non est qui consoletur eam:
in circuitu eius hostes eius:
quasi polluta menstruis inter eos.

SADE.

¹⁸ Iustus est Dominus,
audite obsecro universi populi,
virgines meæ, et iuvenes mei

quia os eius ad iracundiam provocavi.
et videte dolorem meum:
abierunt in captivitatem.

COPH.

¹⁹ Vocavi amicos meos,
sacerdotes mei, et senes mei
quia quæsierunt eibum sibi

et ipsi deeeperunt me:
in urbe consumpti sunt:
ut refocillarent animam suam.

RES.

²⁰ Vide Domine quoniam tribulor,
subversum est cor meum in memetipsa,
foris interficit gladius,

conturbatus est venter meus:
quoniam amaritudine plena sum.
et domi mors similis est.

SIN.

²¹ Audierunt quia ingemisco ego,
omnes inimici mei audierunt malum meum
adduxisti diem consolationis,

et non est qui consoletur me:
lætati sunt, quoniam tu fecisti:
et fient similes mei.

THAU.

²² Ingrediatur omne malum eorum eoram te: et vindemia eos
sicut vendemasti me propter omnes iniquitates meas:
multi enim gemitus mei, et cor meum inorens.

2. Pœna Domini agnoscitur, 2, 1—22.

ALEPH.

Dominus ipse civitatem sanctam dissipavit,
^{2.} ¹ Quomodo obtexit caligine in furore suo

Dominus	filiam Sion:
proiecit de cœlo in terram	inelytam Israel,
et non est recordatus scabelli pedum	
suorum	in die furoris sui.

BETH.

² Praecipitavit Dominus, nec pepercit,	omnia speciosa Iacob:
destruxit in furore suo	munitio[n]es virginis Iuda,
et diec[t]it in terram: polluit	regnum, et principes eius.

GHIMEL.

³ Confregit in ira furoris sui	omne cornu Israel:
avertit retrorsum dexteram suam	a facie inimici:
et succedit in Iacob quasi ignem	
flammæ	devorantis in gyro:

DALETH.

⁴ Tendit arcum suum quasi inimicus,	firmavit dexteram suam quasi hostis:
et occidit omne, quod pulchrum erat visu	in tabernaculo filia Sion,
effudit quasi ignem indignationem suam.	

HE.

⁵ Factus est Dominus velut inimicus:	præcipitavit Israel,
præcipitavit omnia mœnia eius:	dissipavit munitio[n]es eius,
et replevit in filia Iuda	humiliatum et humiliatam.

VAU.

⁶ Et dissipavit quasi hortum tentorium	demolitus est tabernaculum suum:
suum,	festivitatem, et sabbatum:
oblivioni tradidit Dominus in Sion	
et in opprobrium, et in indignationem	
furo[re] sui	regem, et sacerdotem.

ZAIN.

⁷ Repulit Dominus altare suum,	maledixit sanctificationi suæ:
tradidit in manu inimici	muros turriu[m] eius:
vocem dederunt in domo Domini,	sicut in die sollemni.

HETH.

⁸ Cogitavit Dominus dissipare	murum filia Sion:
tendit funiculum suum, et non avertit	
manum suam	a perditione:
luxitque antemurale, et murus	pariter dissipatus est.

TETH.

⁹ Defixa sunt in terra portæ eius:	perdidit, et contrivit vectes eius:
regem eius et principes eius in Gentibus:	non est lex,
et prophetæ eius non invenerunt	visionem a Domino.

IOD.

¹⁰ Sederunt in terra, conticuerunt	senes filia Sion:
consperserunt cinere capita sua,	accincti sunt ciliciis,
abiecerunt in terram capita sua	virgines Ierusalem.

CAPH.

¹¹ Defecerunt præ lacrymis oculi mei,
effusum est in terra iecur meum
cum deficeret parvulus, et lactens

conturbata sunt viscera mea:
super contritione filiae populi mei,
in plateis oppidi.

propheta
mag-
ni-
tu-
diu-
men-
contri-
tio-
nem
plane
descri-
bere nequit,

¹² Matribus suis dixerunt:
cum deficerent quasi vulnerati
cum exhalarent animas suas

LAMED.

Ubi est triticum et vinum?
in plateis civitatis:
in sinu matrum suarum.

MEM.

¹³ Cui comparabo te? vel cui assimilabo te
cui exæquabo te, et consolabor te
magna est enim velut mare contritio tua:

filia Ierusalem?
virgo filia Sion?
quis medebitur tui?

NUN.

¹⁴ Prophetæ tui viderunt tibi
nec aperiebant iniuriam tuam,
viderunt autem tibi assumptiones

falsa, et stulta,
ut te ad poenitentiam provocarent:
falsas, et electiones.

SAMECH.

¹⁵ Plauserunt super te manibus
sibilaverunt, et moverunt caput suum
Hæcce est urbs, dicentes, perfecti
decoris,

omnes transeuntes per viam:
super filiam Ierusalem:
gaudium universæ terræ?

PHE.

¹⁶ Aperuerunt super te os suum
sibilaverunt, et fremuerunt dentibus,
en ista est dies, quam expectabamus:

omnes inimici tui:
et dixerunt: Devorabimus:
invenimus, vidimus.

AIN.

¹⁷ ^aFecit Dominus quæ cogitavit,
quem præceperat a diebus antiquis:
et lætificavit super te inimicum,

complevit sermonem suum,
destruxit, et non pepercit,
et exaltavit cornu hostium tuorum.

SADE.

¹⁸ Clamavit cor eorum ad Dominum
^bDeduc quasi torrentem lacrymas
non des requiem tibi

super muros filiae Sion:
per diem, et noctem:
neque taceat pupilla oculi tui.

Sion
miseris
repleta
Dominum
invocat.

COPH.

¹⁹ Consurge, lauda in nocte
effunde sicut aquam cor tuum
leva ad eum manus tuas
qui defecerunt in fame

in principio vigiliarum:
ante conspectum Domini:
pro anima parvolorum tuorum,
in capite omnium compitorum.

RES.

²⁰ Vide Domine, et considera
ergone comedent mulieres fructum suum,
si occiditur in sanctuario Domini

quem vindemiaveris ita:
parvulos ad mensuram palmae?
sacerdos, et propheta?

SIN.

²¹ Iacuerunt in terra foris
virgines meæ, et iuvenes mei
interfecisti in die furoris tui:

puer, et senex:
ceciderunt in gladio:
percussisti, nec misertus es.

THAU.

²² Vocasti quasi ad diem sollemnem,
et non fuit in die furoris Domini
quos educavi, et enutrivi,

qui terrent me de circuitu,
qui effugeret, et relinqueretur:
inimicus meus consumpsit eos.

3. Spes populi redintegratur, 3, 1—66.

ALEPH.

- Populus
amaritudi-
nibus
inebriatus
3. ¹ Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius.
ALEPH.
- 2 Me minavit, et adduxit in tenebras, et non in lucem.
ALEPH.
- 3 Tantum in me vertit, et convertit manum suam tota die.
BETH.
- 4 Vetustam fecit pellem meam, et carnem
meam, contrivit ossa mea.
BETH.
- 5 Aedificavit in gyro meo, et circum-
dedit me felle, et labore.
BETH.
- 6 In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos.
GHIMEL.
- 7 Circumædificavit adversum me, ut non
egrediar: aggravavit compedem meum.
GHIMEL.
- 8 Sed et cum clamavero, et rogavero, exclusit orationem meam.
GHIMEL.
- 9 Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.
DALETH.
- 10 Ursus insidians factus est mihi: leo in absconditis.
DALETH.
- 11 Semitas meas subvertit, et confregit me: posuit me desolatam.
DALETH.
- 12 Tetendit arcum suum, et posuit me quasi signum ad sagittam.
HE.
- 13 Misit in renibus meis filias pharetræ sueæ.
HE.
- 14 Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.
HE.
- 15 Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absynthio.
VAU.
- 16 Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere.
VAU.
- 17 Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum.
VAU.
- 18 Et dixi: Periit finis meus, et spes mea a Domino.
ZAIN.
- sperans
misericor-
diarum
Domini
recordatur,
- 19 Recordare paupertatis, et transgressionis
meæ, absynthii, et fellis.
ZAIN.
- 20 Memoria memor ero, et tabescet in me anima mea.
ZAIN.
- 21 Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.
HETH.
- 22 Misericordiæ Domini quia non sumus
consumpti: quia non defecerunt miserationes eius.
HETH.
- 23 Novi diluculo, multa est fides tua.

HETH.

24 Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum.

TETH.

25 Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

TETH.

26 Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.

TETH.

27 Bonum est viro, cum portaverit iugum ab adolescentia sua.

IOD.

28 Sedebit solitarius, et tacebit: quia levavit super se.

IOD.

29 Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.

IOD.

30 Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.

CAPH.

31 Quia non repellit in sempiternum Dominus.

CAPH.

32 Quia si abiecit, et miserebitur secundum multitudinem misericordiarum suarum.

CAPH.

33 Non enim humiliavit ex corde suo, et abiecit filios hominum,

LAMED.

34 Ut contereret sub pedibus suis omnes vincitos terræ,

LAMED.

35 Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus Altissimi.

LAMED.

36 Ut perverteret hominem in iudicio suo, Dominus ignoravit.

MEM.

37 aQuis est iste, qui dixit ut fieret, Domino non iubente?

MEM.

38 Ex ore Altissimi non egredientur nec mala nec bona?

MEM.

39 Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis?

NUN.

40 Scrutemur vias nostras, et quæramus, et revertamur ad Dominum.

NUN.

pœnitens
multa-
tionem
hostium
petit.

41 Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos.

NUN.

42 Nos inique egimus, et ad iracundiam pro- ideireo tu inexorabilis es.

SAMECH.

43 Operuisti in furore, et percussisti nos: occidisti, nec pepercisti.

SAMECH.

44 Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio.

SAMECH.

45 Eradicacionem, et abiectionem posuisti me in medio populorum.

PHE.

46 Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.

PHE.

47 Formido, et laqueus facta est nobis vaticinatio, et contritio.

PHE.

⁴⁸ Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filiae populi mei.

AIN.

⁴⁹ Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod non esset requies,

AIN.

⁵⁰ Donec respiceret et videret Dominus de cælis.

AIN.

⁵¹ Oculus meus deprædatus est animam
meam in cunetis filiabus urbis meæ.

SADE.

⁵² Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.

SADE.

⁵³ Lapsa est in lacum vita mea, et posuerunt lapidem super me.

SADE.

⁵⁴ Inundaverunt aquæ super caput meum: dixi: Perii.

COPH.

⁵⁵ Invocavi nomen tuum Domine de lacu novissimo.

COPH.

⁵⁶ Vocem meam audisti: ne avertas aurem
tuam a singultu meo, et clamoribus.

COPH.

⁵⁷ Appropinquasti in die, quando invoca-
cavi te: dixisti: Ne timeas.

RES.

⁵⁸ Iudicasti Domine causam animæ meæ, redemptor vitæ meæ.

RES.

⁵⁹ Vidisti Domine iniuriam illorum ad-
versum me: iudica iudicium meum.

RES.

⁶⁰ Vidisti omnem furem, universas cogitationes eorum ad-
versum me.

SIN.

⁶¹ Audisti opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me:

SIN.

⁶² Labia insurgentium mihi; et meditationes eorum adversum me tota die.

SIN.

⁶³ Sessionem eorum, et resurrectionem
eorum vide, ego sum psalmus eorum.

THAU.

⁶⁴ Reddes eis vicem Domine iuxta opera manuum suarum.

THAU.

⁶⁵ Dabis eis seutum cordis laborem tuum.

THAU.

⁶⁶ Persequeris in furore, et conteres eos sub cælis Domine.

4. Iniquitas omnium panditur, 4, 1—22.

ALEPH.

- Iniquitas
populi
gravissime: ^{4.} ¹ Quomodo obsecuratum est aurum, mutatus est color optimus,
puniti maior
fuit peccato
Sodomorum, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?
BETH.
² Filii Sion inclyti, et amicti auro primo:
quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

GHIMEL.

³ Sed et lamiæ nudaverunt mammam,
filia populi mei crudelis,
lactaverunt catulos suos:
quasi struthio in deserto.

DALETH.

⁴ Adhæsit lingua lactentis
parvuli petierunt panem,
ad palatum eius in siti:
et non erat qui frangeret eis.

HE.

⁵ Qui vescebantur voluptuose,
qui nutriebantur in croceis,
interierunt in viis:
amplexati sunt stercora.

VAU.

⁶ Et maior effecta est iniquitas filiae
populi mei
^{aqua} subversa est in momento,
peccato Sodomorum,

⁷ Candidiores Nazaræi eius nive,
rubicundiores ebore antiquo,

et non ceperunt in ea manus.

ZAIN.

nitidiores lacte,
sapphiro pulchriores.

HETH.

⁸ Denigrata est super carbones facies eorum, et non sunt cogniti in plateis:
adhæsit cutis eorum ossibus:
aruit, et facta est quasi lignum.

TETH.

⁹ Melius fuit occisis gladio,
quoniam isti extabuerunt consumpti
quam interfectis fame:
a sterilitate terræ.

IOD.

¹⁰ Manus mulierum misericordium
facti sunt cibus earum
coixerunt filios suos:
in contritione filiae populi mei.

CAPH.

¹¹ Complevit Dominus furorem suum,
et succedit ignem in Sion,
effudit iram indignationis suæ:
et devoravit fundamenta eius.

LAMED.

¹² Non crediderunt reges terræ,
quoniam ingredetur hostis et inimicus per portas Ierusalem:
et universi habitatores orbis,

MEM.

¹³ Propter peccata prophetarum eius,
qui effuderunt in medio eius
et iniquitates sacerdotum eius,
sanguinem iustorum.

NUN.

¹⁴ Erraverunt cæci in plateis,
cumque non possent,
polluti sunt in sanguine:
tenuerunt laciniæ suas.

SAMECH.

¹⁵ Recedite polluti, clamaverunt eis:
iurgati quippe sunt, et commoti dixerunt inter Gentes:
recedite, abite, nolite tangere:
Non addet ultra ut habitat in eis.

PHE.

¹⁶ Facies Domini divisit eos,
facies sacerdotum non erubuerunt,
non addet ut respiciat eos:
neque senum miserti sunt.

AIN.

¹⁷ Cum adhuc subsisteremus, defecerunt
oculi nostri
cum respiceremus attenti
ad auxilium nostrum vanum,
ad gentem, quæ salvare non poterat.

SADE.

¹⁸ Lubricaverunt vestigia nostra
apropinquavit finis noster: completi
sunt dies nostri,
in itinere platearum nostrarum,

impetas
prophetarum
et
sacerdotum
ultionem
exegit,

vana
confidentia
finem
adduxit:

COPH.

¹⁹ Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli:
super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis.

RES.

²⁰ Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris:
eui diximus: In umbra tua vivemus in Gentibus.

SIN.

at Sion de ^{Edom} ²¹ Gaude, et lætare filia Edom, quæ habitas in Terra Hus:
vindicabi- ad te quoque perveniet calix, inebriaberis, atque nudaberis.
tur.

THAU.

²² Completa est iniquitas tua filia Sion, non addet ultra ut transmigret te:
visitavit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua.

ORATIO IEREMIÆ PROPHETÆ.

5. Redemptio populi imploratur, 5, 1—22.

Dominus luctum populi respiciat ^{5.} Recordare Domine quid acciderit nobis: intuere, et respice opprobrium nostrum.

² Hereditas nostra versa est ad alienos: domus nostræ ad extraneos.

³ Pupilli facti sumus absque patre, matres nostræ quasi viduae.

⁴ Aquam nostram pecunia bibimus: ligna nostra pretio comparavimus.

⁵ Cervicibus nostris minabamur, lassis non dabatur requies.

⁶ Ægypto dedimus manum, et Assyriis ut saturaremur pane.

⁷ Patres nostri peccaverunt, et non sunt: et nos iniquitates eorum portavimus.

⁸ Servi dominati sunt nostri: non fuit qui redimeret de manu eorum.

⁹ In animabus nostris afferebamus panem nobis, a facie gladii in deserto.

¹⁰ Pellis nostra, quasi elibamus exusta est a facie tempestatum farnis.

¹¹ Mulieres in Sion humiliaverunt, et virgines in civitatibus Iuda.

¹² Princeps manu suspensi sunt: facies senum non erubuerunt.

¹³ Adolescentibus impudice abusi sunt: et pueri in ligno corruerunt.

¹⁴ Senes defecerunt de portis: iuvenes de choro psallentium.

¹⁵ Defecit gaudium cordis nostri: versus est in luctum chorus noster.

¹⁶ Cecidit corona capitis nostri: vœ nobis, quia peccavimus.

¹⁷ Propterea mœstum factum est eor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri.

¹⁸ Propter montem Sion quia disperii. vulpes ambulaverunt in eo.

atque ¹⁹ lætitiam innovet. Tu autem Domine in æternum permanebis, solium tuum in generationem et generationem.

²⁰ Quare in perpetuum obligeeris nostri? derelinques nos in longitudine dierum?

²¹ Converte nos Domine ad te, et convertemur: innova dies nostros, sieut a principio.

²² Sed prolixiens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

PROPHETIA BARUCH.

Proœmium, 1, 1—15^a.

1. ¹ Et hæc verba libri, quæ scripsit Baruch filius Neriæ, filii Maasiæ, filii Sedeciæ, filii Sedei, filii Helciae in Babylonia.

² in anno quinto, in septimo die mensis, in tempore quo ceperunt Chaldaeï Ierusalem, et succenderunt eam igni. ³ Et legit Baruch verba libri huius ad aures Iechoniæ filii Ioakim regis Iuda, et ad aures universi populi venientis ad librum, ⁴ et ad aures potentium filiorum regum, et ad aures presbyterorum, et ad aures populi, a minimo usque ad maximum eorum omnium habitantium in Babylonia, ad flumen Sodi. ⁵ Qui audientes plorabant, et ieunabant, et orabant in conspectu Domini. ⁶ Et collegerunt pecuniam secundum quod potuit uniuscuiusque manus, ⁷ et miserunt in Ierusalem ad Ioakim filium Helciae filii Salom sacerdotem, et ad Sacerdotes, et ad omnem populum, qui inventi sunt cum eo in Ierusalem: ⁸ cum acciperet vasa templi Domini, quæ ablata fuerant de templo, revocare in Terram Iuda decima die mensis Sivan, vasa argentea, quæ fecit Sedecias filius Iosiae rex Iuda, ⁹ posteaquam cepisset Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam, et principes, et cunctos potentes, et populum terræ ab Ierusalem, et duxit eos vinctos in Babylonem.

¹⁰ Et dixerunt: Ecce misimus ad vos pecunias, de quibus emite holocausta, et thus, et facite manna, et offerte pro peccato ad aram Domini Dei nostri: ¹¹ et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, et pro vita Balthasar filii eius ut sint dies eorum sicut dies cœli super terram: ¹² et ut det Dominus virtutem nobis, et illuminet oculos nostros ut vivamus sub umbra Nabuchodonosor regis Babylonis, et sub umbra Balthasar filii eius, et serviamus eis multis diebus, et inveniamus gratiam in conspectu eorum. ¹³ Et pro nobisipsis orate ad Dominum Deum nostrum: quia peccavimus Domino Deo nostro, et non est aversus furor eius a nobis usque in hunc diem. ¹⁴ Et legite librum istum, quem misimus ad vos recitari in templo Domini, in die sollemni, et in die opportuno: ¹⁵ et dicetis:

I. Baruch populum adhortatur, 1, 15^b—4, 4.

1. Peccata confiteantur ac Dominum exorent, 1, 15^b—3, 8.

^aDomino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio faciei nostræ: sicut est dies hæc omni Iuda, et habitantibus in Ierusalem, ¹⁶ Regibus nostris, et principibus nostris, et sacerdotibus nostris, et prophetis nostris, et patribus nostris. ¹⁷ ^bPec-
cavimus ante Dominum Deum nostrum, et non eredidimus, diffidentes in eum: ¹⁸ et non fuimus subiectibiles illi, et non audivimus vocem Domini Dei nostri ut ambularemus in mandatis eius, quæ dedit nobis. ¹⁹ A die, qua eduxit patres nostros de Terra Ægypti usque ad diem hanc, eramus incredibiles ad Dominum Deum nostrum: et dissipati recessimus, ne audiremus vocem ipsius. ²⁰ ^cEt adhaeserunt nobis multa mala, et maledictiones, quæ constituit Dominus Moysi servo suo: qui eduxit patres nostros de Terra Ægypti, dare nobis terram fluentem lac et mel, sicut hodierna die. ²¹ Et non audivimus vocem Domini Dei nostri secundum omnia verba prophetarum, quos misit ad nos: ²² et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri maligni, operari diis alienis, facientes mala ante oculos Domini Dei nostri. 2. ¹ Propter quod statuit Dominus Deus noster verbum suum, quod locutus est ad nos, et ad iudices nostros, qui iudicaverunt Israel, et ad reges nostros, et ad principes nostros, et ad omnem Israel, et Iuda: ² ut adduceret Dominus super nos mala magna, quæ non sunt facta sub cœlo, quemadmodum facta sunt

Titulus
libri:

Baruch
exsilibus
librum
prælegit,
qui pe-
cuniam
colligunt,

eam cum
epistola et
libro Baruch
Ierosolyma
mittunt.

Peccata
in genere
confiteantur

1, 15 ^aInf 2, 6. — 17 ^bDn 9, 5. — 20 ^cDt 28, 15.

Hetzenauer, Vulgata Clementina.

in Ierusalem, ^asecundum quæ scripta sunt in lege Moysi, ³ ut manducaret homo carnes filii sui, et carnes filiae suæ. ⁴ Et dedit eos sub manu regum omnium, qui sunt in circuitu nostro in impropterium, et in desolationem in omnibus populis, in quibus nos dispersit Dominus. ⁵ Et facti sumus subtus, et non supra: quia peccavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci ipsius. ⁶ ^bDomino Deo nostro iustitia: nobis autem, et patribus nostris confusio faciei, sicut est dies hæc. ⁷ Quia locutus est Dominus super nos omnia mala hæc, quæ venerunt super nos: ⁸ et non sumus deprecati faciem Domini Dei nostri, ut reverteremur unusquisque nostrum a viis nostris pessimis. ⁹ Et vigilavit Dominus in malis, et adduxit ea super nos: quia iustus est Dominus in omnibus operibus suis, quæ mandavit nobis: ¹⁰ et non audivimus vocem ipsius ut iremus in præceptis Domini, quæ dedit ante faciem nostram.

et gratiam
divinam
petant:

¹¹ ^cEt nunc Domine Deus Israel, qui eduxisti populum tuum de Terra Ægypti in manu valida, et in signis, et in prodigiis, et in virtute tua magna, et in brachio excelso, et fecisti tibi nomen sicut est dies iste: ¹² peccavimus, impie egimus, inique gessimus Domine Deus noster, in omnibus iustitiis tuis. ¹³ Avertatur ira tua a nobis: quia derelicti sumus pauci inter gentes, ubi dispersisti nos. ¹⁴ Exaudi Domine preces nostras, et orationes nostras, et educ nos propter te: et da nobis invenire gratiam ante faciem eorum, qui nos abduxerunt: ¹⁵ ut sciat omnis terra quia tu es Dominus Deus noster, et quia nomen tuum invocatum est super Israel, et super genus ipsius. ¹⁶ ^dRespic Domine de domo sancta tua in nos, et inclina aurem tuam, et exaudi nos. ¹⁷ ^eAperi oculos tuos, et vide: quia non mortui, qui sunt in inferno, quorum spiritus acceptus est a visceribus suis, dabunt honorem, et iustificationem Domino: ¹⁸ sed anima, quæ tristis est super magnitudine mali, et incedit curva, et infirma, et oculi deficientes, et anima esuriens dat tibi gloriam et iustitiam Domino.

peccata
in specie
confiteantur

¹⁹ Quia non secundum iusticias patrum nostrorum nos fundimus preces, et petimus misericordiam ante conspectum tuum Domine Deus noster: ²⁰ sed quia misisti iram tuam, et furorem tuum super nos, sicut locutus es in manu puerorum tuorum prophetarum, dicens: ²¹ Sic dicit Dominus: Incline humerum vestrum, et cervicem vestram, et opera facite regi Babylonis: et sedebitis in terra, quam dedi patribus vestris. ²² Quod si non audieritis vocem Domini Dei vestri operari regi Babylonie: defectionem vestram faciam de civitatibus Iuda, et a foris Ierusalem, ²³ et auferam a vobis vocem iucunditatis, et vocem gaudii, et vocem sponsi, et vocem sponsæ. et erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eam. ²⁴ et non audierunt vocem tuam, ut operarentur regi Babylonis: et statuisti verba tua, quæ locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum, ut transferrentur ossa regum nostrorum, et ossa patrum nostrorum de loco suo: ²⁵ et ecce projecta sunt in calore solis, et in gelu noctis: et mortui sunt in doloribus pessimis, in fame et in gladio, et in emissione. ²⁶ Et posuisti templum, in quo invocatum est nomen tuum in ipso, sicut hæc dies, propter iniquitatem domus Israel, et domus Iuda. ²⁷ Et fecisti in nobis Domine Deus noster secundum omnem bonitatem tuam, et secundum omnem miserationem tuam illam magnam: ²⁸ sicut locutus es in manu pueri tui Moysi in die, qua præcepisti ei scribere legem tuam eoram filiis Israel, ²⁹ dicens: ^gSi non audieritis vocem meam, multitudine hæc magna convertetur in minimam inter Gentes, quo ego eos dispergam: ³⁰ quia scio quod me non audiet populus. populus est enim dura cervice: et convertetur ad eorū suum in terra captivitatis suæ: ³¹ et scient quia ego sum Dominus Deus eorum, et dabo eis eorū, et intelligent: aures, et audiēnt. ³² Et laudabunt me in terra captivitatis suæ, et memores erunt nominis mei. ³³ Et avertent se a dorso suo duro, et a malignitatibus suis: quia reminiscentur viam patrum suorum qui peccaverunt in me. ³⁴ Et revocabo illos in terram, quam iuravi patribus eorum Abraham, Isaac, et Iacob, et dominabuntur eis: et multiplicabo eos, et non minorabuntur. ³⁵ Et statuam illis testamen-

², 2 ^aDt 28, 53. — ⁶ ^bSup 1, 15. — ¹¹ ^cDn 9, 15. — ¹⁶ ^dDt 26, 15; Is 63, 15. — ¹⁷ ^eIs 64, 9. — ^fPs 113, 17. — ²⁹ ^gI.v 26, 14; Dt 28, 15.

tum alterum sempiternum, ut sim illis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum: et non movebo amplius populum meum, filios Israel a terra, quam dedi illis.

3. ¹ Et nunc Domine omnipotens, Deus Israel, anima in angustiis, et spiritus anxius clamat ad te: ² audi Domine, et miserere, quia Deus es misericors, et miserere nostri: quia peccavimus ante te. ³ Quia tu sedes in sempiternum, et nos peribimus in ævum? ⁴ Domine omnipotens, Deus Israel, audi nunc orationem mortuorum Israel, et filiorum ipsorum, qui peccaverunt ante te, et non audierunt vocem Domini Dei sui, et agglutinata sunt nobis mala. ⁵ Noli meminisse iniquitatum patrum nostrorum, sed memento manus tuæ, et nominis tui in tempore isto: ⁶ quia tu es Dominus Deus noster, et laudabimus te Domine: ⁷ quia propter hoc dediti timorem tuum in cordibus nostris, et ut invokedemus nomen tuum, et laudemus te in captivitate nostra, quia convertimur ab iniuitate patrum nostrorum, qui peccaverunt ante te. ⁸ Et ecce nos in captivitate nostra sumus hodie, qua nos disperisti in improbum, et in maledictum, et in peccatum, secundum omnes iniuitates patrum nostrorum, qui recesserunt a te Domine Deus noster.

Vera
sapientia

2. Sapientiam veram iterum apprehendant ac teneant, 3, 9—4, 4.

⁹ Audi Israel mandata vitæ: auribus percipe, ut scias prudentiam. ¹⁰ Quid est Israel quod in terra inimicorum es? ¹¹ inveterasti in terra aliena, coquinatus es cum mortuis: deputatus es cum descendantibus in infernum. ¹² Dere liquisti fontem sapientiae. ¹³ nam si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace sempiterna. ¹⁴ Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut scias simul ubi sit longiturnitas vitæ et vietus, ubi sit lumen oculorum, et pax.

¹⁵ Quis invenit locum eius? et quis intravit in thesauros eius? ¹⁶ Ubi sunt principes Gentium, et qui dominantur super bestias, quæ sunt super terram? ¹⁷ qui in avibus cœli ludunt. ¹⁸ qui argentum thesaurizant, et aurum, in quo confidunt homines, et non est finis acquisitionis eorum? qui argentum fabricant et solicii sunt, nec est inventio operum illorum? ¹⁹ exterminati sunt, et ad inferos descenderunt, et alii loco eorum surrexerunt. ²⁰ Iuvenes viderunt lumen, et habi- taverunt super terram: viam autem disciplinæ ignoraverunt, ²¹ neque intellexerunt semitas eius, neque filii eorum suscepserunt eam, a facie ipsorum longe facta est: ²² non est audita in Terra Chanaan, neque visa est in Theman. ²³ Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de terra est, negotiatores Merrhæ, et Theman, et fabulatores, et exquisidores prudentiae et intelligentiae: viam autem sapientiae nescierunt, neque commemorati sunt semitas eius. ²⁴ O Isræl quam magna est domus Dei, et ingens locus possessionis eius! ²⁵ Magnus est, et non habet finem: excelsus et immensus. ²⁶ Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt, statura magna, scientes bellum. ²⁷ Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ invenerunt: propterea perierunt. ²⁸ Et quoniam non habuerunt sapientiam, interie- runt propter suam insipientiam.

²⁹ Quis ascendit in cælum, et accepit eam, et eduxit eam de nubibus? ³⁰ Quis transfretavit mare, et invenit illam? et attulit illam super aurum electum? ³¹ Non est qui possit scire vias eius, neque qui exquirat semitas eius: ³² sed qui scit universa, novit eam, et adinvenit eam prudentia sua: qui præparavit terram in æterno tempore, et replevit eam pecudibus, et quadrupedibus: ³³ qui emittit lumen, et vadit: et vocavit illud, et obedit illi in tremore. ³⁴ Stellæ autem dederunt lumen in custodiis suis, et lætatae sunt: ³⁵ vocatae sunt, et dixerunt: Adsumus: et luxe- runt ei cum iucunditate, qui fecit illas. ³⁶ Hic est Deus noster, et non æstimabitur aliis adversus eum. ³⁷ Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, et tradidit illam Iacob puero suo, et Israel dilecto suo. ³⁸ Post hæc in terris visus est, et cum homini- bus conversatus est.

4. ¹ Hic liber mandatorum Dei, et lex, quæ est in æternum: omnes, qui tenent eam, pervenient ad vitam: qui autem dereliquerunt eam, in mortem. ² Converte Iacob, et apprehende eam, ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius. ³ Ne tradas alteri gloriam tuam, et dignitatem tuam genti alienæ. ⁴ Beati sumus Israel: quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

qui eam in
lege mani-
festavit.

II. Populo consolationem adhibet, 4, 5—5, 9.

1. Ierusalem mater filios consolatur, 4, 5—29.

Peccantes
venditti
sunt qui-
dem,

⁵ Animæquior esto populus Dei, memorabilis Israel: ⁶ venundati estis Gentibus non in perditionem: sed propter quod in ira ad iracundiam provocasti Deum, traditi estis adversariis. ⁷ Exacerbastis enim eum, qui fecit vos, Deum æternum, immolantes dæmoniis, et non Deo. ⁸ Obliti enim estis Deum, qui nutrit vos, et contrastatis nutricem vestram Ierusalem. ⁹ Vedit enim iracundiam a Deo venientem vobis, et dixit: Audite confines Sion, adduxit enim mihi Deus luctum magnum: ¹⁰ Vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meorum, et filiarum, quam superduxit illis æternus. ¹¹ Nutrivi enim illos cum iucunditate: dimisi autem illos eum fletu et luctu. ¹² Nemo gandeat super me viduam, et desolatam: a multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum, quia declinaverunt a lege Dei. ¹³ Iusticias autem ipsius nescierunt, nee ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per semitas veritatis eius cum iustitia ingressi sunt. ¹⁴ Veniant confines Sion, et memorentur captivitatem filiorum, et filiarum mearum, quam superduxit illis æternus. ¹⁵ Adduxit enim super illos gentem de longinquō, gentem improbam, et alterius linguae: ¹⁶ qui non sunt reveriti senem, neque puerorum miserti sunt, et abduxerunt dilectos viduæ, et a filiis unicam desolaverunt.

sed
poenitentes
redimentur.

¹⁷ Ego autem quid possum adiuicare vos? ¹⁸ Qui enim adduxit super vos mala, ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum. ¹⁹ Ambulate filii, ambulate: ego enim derelicta sum sola. ²⁰ Exui me stola paecis, indui autem me saceo obsecrationis, et clamabo ad Altissimum in diebus meis. ²¹ Animæquiores estote filii, clamate ad Dominum, et eripiet vos de manu principum inimicorum. ²² Ego enim speravi in æternum salutem vestram: et venit mihi gaudium a sancto super misericordia, quæ veniet vobis ab æterno salutari nostro. ²³ Emisi enim vos cum luctu et ploratu: reducet autem vos mihi Dominus cum gaudio et iucunditate in sempiternum. ²⁴ Sicut enim viderunt vicinæ Sion captivitatem vestram a Deo, sic videbunt et in celeritate salutem vestram a Deo, quæ superveniet vobis cum honore magno, et splendore æterno. ²⁵ Filii patienter sustinet iram, quæ supervenit vobis: persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito videbis perditionem ipsius: et super certices ipsius ascendas. ²⁶ Delicati mei ambulaverunt vias asperas: ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis. ²⁷ Animæquiores estote filii, et proclaimate ad Dominum: erit enim memoria vestra ab eo, qui duxit vos. ²⁸ Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a Deo: decies tantum iterum convertere requiretis eum. ²⁹ Qui enim induxit vobis mala, ipse rursum adducet vobis sempiternam iucunditatem cum salute vestra.

2. Propheta Ierusalem matrem consolatur, 4, 30—5, 9.

Hostes
punientur,

³⁰ Animæquior esto Ierusalem, exhortatur enim te, qui te nominavit. ³¹ Nocentes peribunt, qui te vexaverunt: et qui gratulati sunt in tua ruina, punientur. ³² Civitates, quibus servierunt filii tui, punientur: et quæ accepit filios tuos. ³³ Sieut enim gavisa est in tua ruina, et lætata est in casu tuo, sic contrastabitur in sua desolatione. ³⁴ Et amputabitur exultatio multitudinis eius, et gaudimonium eius erit in luctum. ³⁵ Ignis enim superveniet ei ab æterno in longiturnis diebus, et habitabitur a dæmoniis in multitudine temporis.

filii
revertentur,

³⁶ Circumspice Ierusalem ad Orientem, et vide iucunditatem a Deo tibi venientem. ³⁷ Ecce enim veniunt filii tui, quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab Oriente usque ad Occidentem, in verbo sancti gaudentes in honorem Dei.

mater
gloriosa erit

^{5.} ¹ Exue te Ierusalem stola luctus, et vexationis tuæ: et indue te decore, et honore eius, quæ a Deo tibi est sempiternæ gloriae. ² Circumdabit te Deus diploide iustitiae, et imponet mitram capiti honoris aeterni. ³ Deus enim ostendet splendorem suum in te omni, qui sub caelo est. ⁴ Nominabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum: Pax iustitiae, et honor pietatis.

et cum filiis
laetabitur.

⁵ Exurge Ierusalem, et sta in excelso: aet circumspice ad Orientem, et vide collectos filios tuos ab Oriente sole usque ad Occidentem, in verbo sancti gaudentes

Dei memoria. ⁶ Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis: adducet autem illos Dominus ad te portatos in honore sicut filios regni. ⁷ Constituit enim Deus humiliare omnem montem excelsum, et rupes perennes, et convalles replere in æqualitatem terræ: ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei. ⁸ Obumbraverunt autem et silvæ, et omne lignum suavitatis Israel ex mandato Dei. ⁹ Adducet enim Deus Israel cum iucunditate in lumine maiestatis suæ, cum misericordia, et iustitia, quæ est ex ipso.

Appendix, 6, 1—72.

6. Exemplar epistolæ, quam misit Ieremias ad abducendos captivos in Babyloniam a rege Babyloniōrum, ut annunciarer illis secundum quod præceptum est illi a Deo.

¹ ^aPROPTER peccata, quæ peccasti ante Deum, abducemini in Babyloniam captivi a Nabuchodonosor rege Babyloniorum. ² Ingressi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, et temporibus longis usque ad generationes septem: post hoc autem educam vos inde cum pace. ³ ^bNunc autem videbitis in Babylonia deos aureos, et argenteos, et lapideos, et ligneos in humeris portari, ostentantes metum Gentibus. ⁴ Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis, et metuatis, et metus vos capiat in ipsis. ⁵ Visa itaque turba de retro, et ab ante, adorantes, dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari Domine. ⁶ Angelus enim meus vobiscum est: ipse autem exquiram animas vestras.

⁷ Nam lingua ipsorum polita a fabro, ipsa etiam inaurata, et inargentata falsa sunt, et non possunt loqui. ⁸ Et sicut virgini amanti ornamenta: ita accepto auro fabricati sunt. ⁹ Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum: unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum, et argentum, et erogant illud in semetipsos. ¹⁰ Dant autem et ex ipso prostitutis, et meretrices ornant: et iterum cum receperint illud a meretricibus, ornant deos suos. ¹¹ Hi autem non liberantur ab ærugine, et tinea. ¹² Opertis autem illis veste purpurea, extergunt faciem ipsorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter eos. ¹³ Sceptrum autem habet ut homo, sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit. ¹⁴ Habet etiam in manu gladium, et securim, se autem de bello, et a latronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii. ¹⁵ Non ergo timueritis eos.

Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales sunt et dii illorum: ¹⁶ Constitutis illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium. ¹⁷ Et sicut alicui, qui regem offendit, circumseptæ sunt ianuæ: aut sicut ad sepulchrum adductum mortuum, ita tutantur sacerdotes ostia clausuris, et seris, ne a latronibus expolientur. ¹⁸ Lucernas accendent illis, et quidem multas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem sicut trabes in domo. ¹⁹ Corda vero eorum dicunt elingere serpentes, qui de terra sunt, dum comedunt eos, et vestimentum ipsorum, et non sentiunt. ²⁰ Nigræ fiunt facies eorum a fumo, qui in domo fit. ²¹ Supra corpus eorum, et supra caput eorum volant noctuæ, et hirundines, et aves etiam similiter et cattæ. ²² Unde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos.

²³ Aurum etiam, quod habent, ad speciem est. Nisi aliquis exterserit æruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflarentur, sentiebant. ²⁴ Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non inest ipsis. ²⁵ Sine pedibus in humeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea. ²⁶ Propterea si ceciderint in terram, a semetipsis non consurgunt: neque si quis eum statuerit rectum, per semetipsum stabit, sed sicut mortuis munera eorum illis apponentur. ²⁷ Hostias illorum vendunt Sacerdotes ipsorum, et abutuntur: similiter et mulieres eorum decerpentes, neque infirmo, neque mendicanti aliquid impertiunt, ²⁸ de sacrificiis eorum fœtæ, et menstruatæ contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timeatis eos.

²⁹ Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis, et aureis, et ligneis: ³⁰ et in domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, et capita, et barbam rasam, quorum capita nuda sunt. ³¹ Rugiunt autem clamantes contra deos suos, sicut in cœna mortui. ³² Vestimenta eorum auferunt sacerdotes, et vestiunt uxores suas, et filios suos. ³³ Neque siquid mali patiuntur ab aliquo,

Exemplar
epistolæ
Ieremie;
captivi
in Baby-
lonia deos
neque ador-
ant neque
metuant,
nam

imagines
mendaces
sunt,

trabi in
domo
similes
reperiuntur,

sicut mortui
tractantur,

neque siquid boni, poterunt retribuere: neque regem constituere possunt, neque auferre. ³⁴ Similiter neque dare divitias possunt, neque malum retribuere. Si quis illis votum voverit, et non reddiderit; neque hoc requirunt. ³⁵ Hominem a morte non liberant, neque infirmum a potentiori eripiunt. ³⁶ Hominem cæcum ad visum non restituunt, de necessitate hominem non liberabunt. ³⁷ Viduæ non miserebuntur, neque orphanis benefacient. ³⁸ Lapidibus de monte similes sunt dii illorum, lignei, et lapidei, et aurei, et argentei. Qui autem colunt ea, confundentur. ³⁹ Quomodo ergo æstimandum est, aut dicendum, illos esse deos?

stulte ac
turpiter
coluntur,

⁴⁰ Adhuc enim ipsis Chaldæis non honorantibus ea: qui cum audierint mutum non posse loqui, offerunt illud ad Bel, postulantes ab eo loqui: ⁴¹ quasi possint sentire qui non habent motum, et ipsi cum intellexerint, relinquunt ea: sensum enim non habent ipsi dii illorum. ⁴² Mulieres autem circumdatae funibus in viis sedent, succidentes ossa olivarum. ⁴³ Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximæ suæ exprobrat quod ea non sit digna habita, sicut ipsa, neque funis eius diruptus sit. ⁴⁴ Omnia autem quæ illis fiunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum, aut dicendum est, illos esse deos?

opera
manuum
hominum
sunt,

⁴⁵ A fabris autem, et ab aurificibus facta sunt. Nihil aliud erunt, nisi id quod volunt esse sacerdotes. ⁴⁶ Artifices etiam ipsi, qui ea faciunt, non sunt multi temporis. Numquid ergo possunt ea, quæ fabricata sunt ab ipsis, esse dii? ⁴⁷ Reliquerunt autem falsa, et opprobrium postea futuris. ⁴⁸ Nam cum supervenerit illis prælium, et mala; cogitant sacerdotes apud se, ubi se abscondant cum illis. ⁴⁹ Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii sunt, qui nec de bello se liberant, neque de malis se eripiunt? ⁵⁰ Nam cum sint lignea, inaurata, et inargentata, scietur postea quia falsa sunt ab universis Gentibus, et regibus: quæ manifesta sunt quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum Dei opus cum illis. ⁵¹ Unde ergo notum est, quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum Dei opus in ipsis est?

nihil
agere
possunt,

⁵² Regem regioni non suscitant, neque pluviam hominibus dabunt. ⁵³ Iudicium quoque non discernent, neque regiones liberabunt ab iniuria: quia nihil possunt, sicut corniculæ inter medium cæli, et terræ. ⁵⁴ Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum, argenteorum, et aureorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient, et liberabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur. ⁵⁵ Regi autem, et bello non resistent. Quomodo ergo æstimandum est, aut recipiendum quia dii sunt?

sibi et
hominibus
inutiles
existunt.

⁵⁶ Non a furibus, neque a latronibus se liberabunt dii lignei, et lapidei, et inaurati et inargentati, quibus hi, qui fortiores sunt, ⁵⁷ aurum, et argentum, et vestimentum, quo operti sunt, auferent illis, et abibunt, nec sibi auxilium ferent.

⁵⁸ Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam: aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui possidet illud: vel ostium in domo, quod custodit quæ in ipsa sunt, quam falsi dii. ⁵⁹ Sol quidem, et luna, ac sidera cum sint splendida, et emissæ ad utilitates, obaudient. ⁶⁰ Similiter et fulgor cum apparuerit, perspicuum est: id ipsum autem et spiritus in omni regione spirat. ⁶¹ Et nubes, quibus cum imperatum fuerit a Deo perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis. ⁶² Ignis etiam missus desuper ut consumat montes, et silvas, facit quod præceptum est ei. Hæc autem neque speciebus, neque virtutibus uni eorum similia sunt. ⁶³ Unde neque existimandum est, neque dicendum, illos esse deos, quando non possunt neque iudicium iudicare, neque quidquam facere hominibus. ⁶⁴ Scientes itaque quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos.

bestias
miserabi-
liores ap-
parent,

⁶⁵ Neque enim regibus maledicent, neque benedicent. ⁶⁶ Signa etiam in cælo Gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt, neque illuminabunt ut luna. ⁶⁷ Bestiæ meliores sunt illis, quæ possunt fugere sub tectum, ac prodesse sibi. ⁶⁸ Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii: propter quod ne timeatis eos.

opprobrium
in regione
erunt.

⁶⁹ Nam sicut in cueumerario formido nihil custodit: ita sunt dii illorum lignei, et argentei, et inaurati. ⁷⁰ Eodem modo et in horto spina alba, supra quam omnis avis sedet. Similiter et mortuo projecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei, et inaurati, et inargentati: ⁷¹ A purpura quoque et murice, quæ supra illos tineant, scietis itaque quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comeduntur, et erunt opprobrium in regione. ⁷² Melior est homo iustus, qui non habet simulachra: nam erit longe ab opprobriis.

PROPHETIA EZECHIELIS.

PARS PRIOR.

Comminationes Ezechieli prophetæ, 1, 1—32, 32.

Introitus, in quo vocatio eius narratur, 1, 1—3, 21.

1. Apparitio gloriæ Domini, 1, 1—2, 1^a.

1. ¹ Et factum est in trigesimo anno, in quarto, in quinta mensis, cum essem in medio captivorum ^aiuxta flumen Chobar, aperti sunt cæli, et vidi visiones Dei. ^{Tempus et locus,}

2 In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Joachin, ³ factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldæorum, secus flumen Chobar: et facta est super eum ibi manus Domini.

⁴ Et vidi, et ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone: et nubes magna, et ignis involvens, et splendor in circuitu eius: et de medio eius quasi species electri, id est de medio ignis:

⁵ et in medio eius similitudo quattuor animalium: et hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis. ⁶ Quattuor facies uni, et quattuor pennæ uni. ⁷ Pedes eorum pedes recti, et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, et scintillæ quasi aspectus æris carentis. ⁸ Et manus hominis sub pennis eorum in quattuor partibus: et facies, et pennis per quattuor partes habebant. ⁹ Inunctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum, non revertebantur cum incederent: sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. ¹⁰ Similitudo autem vultus eorum: facies hominis, et facies leonis a dextris ipsorum quattuor: facies autem bovis, a sinistris ipsorum quattuor, et facies aquilæ desuper ipsorum quattuor. ¹¹ Facies eorum, et pennæ eorum extentæ desuper: duæ pennæ singulorum iungebantur, et duæ tegebant corpora eorum: ¹² et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat: ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent.

¹³ Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardantium, et quasi aspectus lampadarum. Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, et de igne fulgur egrediens. ¹⁴ Et animalia ibant, et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.

¹⁵ Cumque aspicerem animalia, apparuit rotæ una super terram iuxta animalia, habens quattuor facies. ¹⁶ et aspectus rotarum, et opus earum, quasi visio maris: et una similitudo ipsarum quattuor: et aspectus earum et opera, quasi sit rotæ in medio rotæ. ¹⁷ Per quattuor partes earum eentes ibant: et non revertebantur cum ambularent. ¹⁸ Statura quoque erat rotis, et altitudo, et horribilis aspectus: et totum corpus oculis plenum in circuitu ipsarum quattuor. ¹⁹ Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter et rotæ iuxta ea: et cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul et rotæ. ²⁰ Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu, et rotæ pariter elevabantur, sequentes eum. Spiritus enim vitæ erat in rotis. ²¹ Cum euntibus ibant, et cum stantibus stabant: et cum elevatis a terra, pariter elevabantur et rotæ, sequentes ea: quia spiritus vitæ erat in rotis.

²² Et similitudo super capita animalium firmamenti, quasi aspectus crystalli horribilis, et extenti super capita eorum desuper. ²³ Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum: unumquodque duabus alis velabat corpus suum, et alterum similiter velabatur. ²⁴ Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei: cum ambularent quasi sonus erat

1, 1 ^aInf 3, 23; 10, 20. — 18 ^bInf 10, 12.

multitudinis ut sonus eastrorum. cumque starent, demittebantur pennæ eorum.
²⁵ Nam cum fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, et submittebant alas suas. ²⁶ Et super firmamentum, quod erat imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni: et super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis desuper. ²⁷ Et vidi quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus eius per circuitum: a lumbis eius et desuper, et a lumibus eius usque deorsum, vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu:
²⁸ Velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluviae. hic erat aspectus splendoris per gyrum.

vox loquentis.

^{2.} ¹ Hæc visio similitudinis gloriæ Domini. et vidi, et cecidi in faciem meam, et audivi vocem loquentis.

2. Missio Ezechielis prophetæ, 2, 1^b—3, 15.

A Domino delegatur,

Et dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos, et loquar tecum. ² Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi, et statuit me supra pedes meos: et audivi loquentem ad me, ³ et dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad Gentes apostratrices, quæ recesserunt a me: ipsi et patres eorum prævaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. ⁴ Et filii dura facie, et indomabili corde sunt, ad quos ego mitto te: et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: ⁵ Si forte vel ipsi audiant, et si forte quiescant, quoniam domus exasperans est: et scient quia propheta fuerit in medio eorum. ⁶ Tu ergo fili hominis ne timeas eos, neque sermones eorum metuas: quoniam increduli, et subversores sunt tecum, et cum scorpionibus habitas. verba eorum ne timeas, et vultus eorum ne formides: quia domus exasperans est. ⁷ Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant, et quiescent: quoniam irritatores sunt.

instruitur

⁸ Tu autem fili hominis audi quæcumque loquor ad te: et noli esse exasperans sicut domus exasperatrix est: aperi os tuum et comedere quæcumque ego do tibi. ⁹ Et vidi, et ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber: et expandit illum coram me, ^aqui erat scriptus intus, et foris: et scriptæ erant in eo lamentationes, et carmen, et vœ. ^{3.} ¹ Et dixit ad me: Fili hominis quodecumque inveneris comedere: comedere volumen istud, et vadens loquere ad filios Israel. ² Et aperui os meum, et cibavit me volumine illo: ³ et dixit ad me: Fili hominis venter tuus comedet, et viscera tua complebuntur volumine isto, quod ego do tibi. ^bEt comedì illud: et factum est in ore meo sicut mel dulce.

ac roboretur,

⁴ Et dixit ad me: Fili hominis vade ad dominum Israel, et loqueris verba mea ad eos. ⁵ Non enim ad populum profundi sermonis, et ignotæ linguæ tu mitteris ad dominum Israel: ⁶ neque ad populos multos profundi sermonis, et ignotæ linguæ, quorum non possis audire sermones: et si ad illos mittereris, ipsi audirent te. ⁷ Dominus autem Israel nolunt audire te: quia nolunt audire me. omnis quippe domus Israel attrita fronte est, et duro corde. ⁸ Ecce dedi faciem tuam valentiorē faciebus eorum, et frontem tuam duriorē frontibus eorum. ⁹ Ut adamantem, et ut silicem dedi faciem tuam: ne timeas eos, neque metuas a facie eorum: quia domus exasperans est. ¹⁰ Et dixit ad me: Fili hominis omnes sermones meos, quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, et auribus tuis audi: ¹¹ Et vade ingredere ad transmigrationem, ad filios populi tui, et loqueris ad eos, et dices eis: Hæc dicit Dominus Deus: si forte audiant, et quiescant.

a spiritu transfertur.

¹² Et assumpsit me spiritus, et audivi post me vocem commotionis magnæ: Benedicta gloria Domini de loco suo, ¹³ et vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram, et vocem rotarum sequentium animalia, et vocem commotionis magnæ. ¹⁴ Spiritus quoque levavit me, et assumpsit me: et ab ii amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erat meeum, confortans me. ¹⁵ Et veni ad transmigrationem, ad acervum novarum frugum, ad eos, qui habitabant iuxta flumen Chobar, et sedi ubi illi sedebant: et mansi ibi septem diebus mœrens in medio eorum.

2, 9 ^aApc 5, 1. — 3, 3 ^bApc 10, 9s.

3. Declaratio muneris periculosi, 3, 16—21.

¹⁶ Cum autem pertransissent septem dies, factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁷ ^aFili hominis speculatorum dedi te domui Israel: et audies de ore meo verbum, et annuncias eis ex me. ¹⁸ Si dicente me ad impium: Morte morieris: non annunciareris ei, neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia, et vivat: ipse impius in iniuitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. ¹⁹ Si autem tu annunciareris impio, et ille non fuerit conversus ab impietate sua, et a via sua impia: ipse quidem in iniuitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti. ²⁰ Sed et si conversus iustus a iustitia sua fuerit, et fecerit iniuitatem: ponam offendiculum coram eo, ipse morietur, quia non annuncias ei: in peccato suo morietur, et non erunt in memoria iustitiae eius, quas fecit: sanguinem vero eius de manu tua requiram. ²¹ Si autem tu annunciareris iusto ut non peccet iustus, et ille non peccaverit: vivens vivet, quia annuncias ei, et tu animam tuam liberasti.

Peccatores
et iustos
monere
debet.

I. Vaticinia contra Israel, 3, 22—24, 27.

1. Pœna Ierosolymorum symbolis præmonstratur, 3, 22—5, 17.

²² Et facta est super me manus Domini, et dixit ad me: Surgens egredere in campum, et ibi loquar tecum. ²³ Et surgens egressus sum in campum: et ecce ibi gloria Domini stabat quasi gloria, quam vidi biuxta fluvium Chobar: et cecidi in faciem mean. ²⁴ Et ingressus est in me spiritus, et statuit me super pedes meos: et locutus est mihi, et dixit ad me: Ingredere, et includere in medio domus tuæ. ²⁵ Et tu fili hominis, ecce data sunt super te vincula, et ligabunt te in eis: et non egredieris de medio eorum. ²⁶ Et linguam tuam adhaerere faciam palato tuo, et eris mutus, nec quasi vir obiurgans: quia domus exasperans est. ²⁷ Cum autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui audit, audiat: et qui quiescit, quiescat: quia domus exasperans est.

Per
prophetam
inclusum,
ligatum,
mutum,

4. ¹ Et tu fili hominis sume tibi laterem, et pones eum coram te: et describes in eo civitatem Ierusalem. ² Et ordinabis adversus eam obsidionem, et ædificabis munitiones, et comportabis aggerem, et dabis contra eam castra, et pones arietes in gyro. ³ Et tu sume tibi sartaginem ferream, et pones eam in murum ferreum inter te, et inter civitatem: et obfirmabis faciem tuam ad eam, et erit in obsidionem, et circumdabis eam: signum est domui Israel.

urbem in
latere
descriptam
obsidentem,

⁴ Et tu dormies super latus tuum sinistrum, et pones iniuitates domus Israel super eo numero dierum, quibus dormies super illud, et assumes iniuitatem eorum. ⁵ Ego autem dedi tibi annos iniuitatis eorum, numero dierum trecentos et nonaginta dies: et portabis iniuitatem domus Israel. ⁶ Et cum compleveris haec, dormies super latus tuum dexterum secundo: et cassumes iniuitatem domus Iuda quadraginta diebus, diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi. ⁷ Et ad obsidionem Ierusalem convertes faciem tuam, et brachium tuum erit extentum: et prophetabis adversus eam. ⁸ Ecce circumdedi te vinculis: et non te convertes a latere tuo in latus aliud, donec compleas dies obsidionis tuæ.

super latus
sinistrum
et deinde
dextrum
dormientem,

⁹ Et tu sume tibi frumentum, et hordeum, et fabam, et lentem, et milium, et viciam: et mittes ea in vas unum, et facies tibi panes numero dierum, quibus dormies super latus tuum: trecentis et nonaginta diebus comedes illud. ¹⁰ Cibus autem tuus, quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in die: a tempore usque ad tempus comedes illud. ¹¹ Et aquam in mensura bibes, sextam partem hin: a tempore usque ad tempus bibes illud. ¹² Et quasi subcinericum hordeaceum comedes illud: et stercore, quod egreditur de homine, operies illud in oculis eorum. ¹³ Et dixit Dominus: Sic comedent filii Israel ^apanem suum pollutum inter Gentes, ad quas eiiciam eos. ¹⁴ Et dixi: A a a, Domine Deus, ecce anima mea non est polluta, et morticinum, et laceratum a bestiis non comedti ab infantia mea usque nunc, et non est ingressa in os meum omnis caro immunda. ¹⁵ Et dixit ad me: Ecce dedi tibi finium boum pro stercoribus humanis: et facies panem tuum in eo. ¹⁶ Et dixit

cibum
tempera
et impurum
comedentem,

¹⁷ ^aInf 33, 7. — 23 ^bSup 1, 3. — 4, 6 ^cNm 14, 34. — 13 ^dOs 9, 3.

ad me: Fili hominis: ^aEcce ego conteram baculum panis in Ierusalem: et comedent panem in pondere, et in solitudine: et aquam in mensura, et in angustia bibent: ¹⁷ Ut deficientibus pane et aqua, corruat unusquisque ad fratrem suum: et contabescant in iniquitatibus suis.

^{5.} ¹ Et tu fili hominis sume tibi gladium acutum, radentem pilos: et assumes eum, et duces per caput tuum, et per barbam tuam: et assumes tibi stateram ponderis, et divides eos. ² Tertiam partem igni combures in medio civitatis, iuxta completionem dierum obsidionis: et assumes tertiam partem, et concides gladio in circuitu eius: tertiam vero aliam disperges in ventum, et gladium nudabo post eos. ³ Et sumes inde parvum numerum: et ligabis eos in summitate pallii tui. ⁴ Et ex eis rursum tolles, et proiicies eos in medio ignis, et combures eos igni: et ex eo egredietur ignis in omnem dominum Israel.

⁵ Hæc dicit Dominus Deus: Ista est Ierusalem, in medio Gentium posui eam, et in circuitu eius terras. ⁶ Et contempsit iudicia mea, ut plus esset impia quam Gentes: et præcepta mea ultra quam terræ, quæ in circuitu eius sunt. iudicia enim mea proiecerunt, et in præceptis meis non ambulaverunt. ⁷ Idecirco hæc dicit Dominus Deus: Quia superastis Gentes, quæ in circuitu vestro sunt, et in præceptis meis non ambulastis, et iudicia mea non fecistis, et iuxta iudicia Gentium, quæ in circuitu vestro sunt, non estis operati; ⁸ Ideo hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, et ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis Gentium. ⁹ et faciam in te quod non feci, et quibus similia ultra non faciam propter omnes abominationes tuas. ¹⁰ Ideo patres comedent filios in medio tui, et filii comedent patres suos, et faciam in te iudicia, et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum. ¹¹ Idecirco vivo ego, dicit Dominus Deus: Nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offenditionibus tuis, et in cunctis abominationibus tuis: ego quoque confringam, et non parect oculus meus, et non miserebor. ¹² Tertia pars tui peste morietur, et fame consumetur in medio tui: et tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo: tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam, et gladium evaginabo post eos. ¹³ Et complebo furorem meum, et requiescere faciam indignationem meam in eis, et consolabor: et scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero indignationem meam in eis. ¹⁴ Et dabo te in desertum, et in opprobrium Gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis prætereuntis. ¹⁵ Et eris opprobrium, et blasphemia, exemplum, et stupor in Gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore, et in indignatione, et in increpationibus iræ. ¹⁶ Ego Dominus locutus sum: Quando misero sagittas fannis pessimas in eos: quæ erunt mortiferæ, et quas mittam ut disperdam vos: et famem congregabo super vos, et ^bconteram in vobis baculum panis. ¹⁷ Et immittam in vos famem, et bestias pessimas usque ad internectionem: et pestilentia, et sanguis transibunt per te, et gladium inducam super te. ego Dominus locutus sum.

2. Pœna totius terræ verbis prænuntiatur, 6, 1—7, 27.

^{Propter idolatriam} ^{6.} ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis pone faciem tuam ad montes Israel, et prophetabis ad eos, ³ et dices: ^cMontes Israel audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus, et collibus, rupibus, et vallibus: Ecce ego inducam super vos gladium, et disperdam excelsa vestra, ⁴ et demoliar aras vestras, et confringentur simulachra vestra: et deiiciam imperfectos vestros ante idola vestra. ⁵ Et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulachrorum vestrorum: et dispergam ossa vestra circum aras vestras ⁶ in omnibus habitationibus vestrarum. Urbes desertæ erunt, et excelsa demolientur, et dissipabuntur: et interibunt aræ vestræ, et confringentur: et cessabunt idola vestra, et conterentur delubra vestra, et delebuntur opera vestra. ⁷ Et cadet imperfectus in medio vestri: et scietis quia ego sum Dominus. ⁸ Et relinquam in vobis eos, qui fugerint gladium in Gentibus, cum dispersero vos in terris. ⁹ Et recordabuntur mei liberati vestri in Gentibus, ad quas captivi ducti sunt: quia contrivi cor eorum fornicans, et

¹⁶ ^aInf 5, 16; 14, 13. — ^{5,} 16 ^bSup 4, 16; Inf 14, 13. — ^{6,} 3 ^cInf 36, 1.

pilos in
tres partes
dividentem;

declaratio
actionum
symboli
carum.

recedens a me; et oculos eorum fornicantes post idola sua: et displicebunt sibimet super malis quæ fecerunt in universis abominationibus suis. ¹⁰ Et scient quia ego Dominus non frustra locutus sum ut facearem eis malum hoc.

¹¹ Hæc dicit Dominus Deus: Percute manum tuam, et allide pedem tuum, ^{terra} ^{deserta flet;} et dic: Heu, ad omnes abominationes malorum domus Israel: quia gladio, faне, et peste ruituri sunt. ¹² Qui longe est, peste morietur: qui autem prope, gladio corruet: et qui relictus fuerit, et obsessus, fame morietur: et complebo indignationem meam in eis. ¹³ Et scietis quia ego Dominus, cum fuerint imperfecti vestri in medio idolorum vestrorum in circuitu ararum vestrarum, in omni colle excuso, et in cunctis summitatibus montium, et subtus omne lignum nemorosum, et subtus universam quercum frondosam, locum ubi accenderunt thura redolentia universis idolis suis. ¹⁴ Et extendam manum meam super eos: et faciam terram desolatam, et destitutam a deserto Deblatha in omnibus habitationibus eorum: et scient quia ego Dominus.

^{7.} ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus terraë Israel: Finis venit, venit finis super quattuor plagas terraë. ³ Nunc finis super te, et immittam furorem meum in te: et iudicabo te iuxta vias tuas: et ponam contra te omnes abominationes tuas. ⁴ Et non parcer oculus meus super te, et non miserebor: sed vias tuas ponam super te, et abominationes tuaë in medio tui erunt: et scietis quia ego Dominus. ⁵ Hæc dicit Dominus Deus: Afflictio una, afflictio ecce venit. ⁶ finis venit, venit finis, evigilavit adversum te: ecce venit. ⁷ Venit contritio super te, qui habitas in terra: venit tempus, prope est dies occisionis, et non gloriae montium. ⁸ Nunc de propinquo effundam iram meam super te, et complebo furorem meum in te: et iudicabo te iuxta vias tuas, et imponam tibi omnia seclera tua: ⁹ Et non parcer oculus meus, nec miserebor, sed vias tuas imponam tibi, et abominationes tuaë in medio tui erunt: et scietis quia ego sum Dominus persecutiens. ¹⁰ Ecce dies, ecce venit: egressa est contritio, floruit virga, germinavit superbia: ¹¹ Iniquitas surrexit in virga impietatis: non ex eis, et non ex populo, neque ex sonitu eorum: et non erit requies in eis. ¹² Venit tempus, appropinquavit dies: qui emit, non lætetur: et qui vendit, non lugeat: quia ira super omnem populum eius. ¹³ Quia qui vendit, ad id, quod vendidit, non revertetur, et adhuc in viventibus vita eorum, visio enim ad omnem multitudinem eius non regredietur: et vir in iniquitate vitæ suæ non confortabitur. ¹⁴ Canite tuba, præparentur omnes, et non est qui vadat ad prælium: ira enim mea super universum populum eius. ¹⁵ Gladis foris: et pestis, et famæ intrinsecus: qui in agro est, gladio morietur: et qui in civitate, pestilentia, et fame devorabuntur. ¹⁶ Et salvabuntur qui fugerint ex eis: et erunt in montibus quasi columbæ convallium omnes trepidi, unusquisque in iniquitate sua. ¹⁷ Omnes manus dissolventur, et omnia genua fluent aquis. ¹⁸ ^aEt accingent se ciliciis, et operiet eos formido, et in omni facie confusio, et in universis capitibus eorum calvitium. ¹⁹ Argentum eorum foras proiicietur, et aurum eorum in sterquilinium erit. ^bArgentum eorum, et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Animam suam non saturabunt, et ventres eorum non implebuntur: quia scandalum iniquitatis eorum factum est. ²⁰ Et ornamentum monilium suorum in superbiam posuerunt, et imagines abominationum suarum, et simulachrorum fecerunt ex eo: propter hoc dedi eis illud in immunditiam: ²¹ et dabo illud in manus alienorum ad diripendum, et impiis terraë in prædam, et contaminabunt illud. ²² Et avertam faciem meam ab eis, et violabunt arcanum meum: et introibunt in illud emissarii, et contaminabunt illud.

²³ Fac conclusionem: quoniam terra plena est iudicio sanguinum, et civitas plena iniquitate. ²⁴ Et adducam pessimos de Gentibus, et possidebunt domos eorum, et quiescere faciam superbiam potentium, et possidebunt sanctuaria eorum. ²⁵ Angustia superveniente, requirent pacem, et non erit. ²⁶ Conturbatio super conturbationem veniet, et auditus super auditum: et quærant visionem de pro-

^{7, 18} ^aIs 15, 2; Ir 48, 37. — ¹⁹ ^bPr 11, 4; Soph 1, 18; Sir 5, 10. 13.

pheta, et lex peribit a sacerdote, et consilium a senioribus. ²⁷ Rex lugebit, et princeps induetur mœrore, et manus populi terræ conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, et secundum iudicia eorum iudicabo eos: et scient quia ego Dominus.

3. Idolatriam Ierosolymorum propheta videt, 8, 1—18.

In visione
videt:

8. ¹ Et factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis: ego sedebam in domo mea, et senes Iuda sedebant eoram me, et cecidit ibi super me manus Domini Dei. ² Et vidi, et ecce similitudo quasi aspectus ignis: ab aspectu lumborum eius, et deorsum, ignis: et a lumbis eius, et sursum, quasi aspectus splendoris, ut visio electri. ³ ^aEt emissam similitudinem manus apprehendit me in cincinno capitis mei: et elevavit me Spiritus inter terram, et caelum: et adduxit me in Ierusalem in visione Dei, iuxta ostium interius, quod respiciebat ad Aquilonem, ubi erat statutum idolum zeli ad provocandam æmulationem. ⁴ Et ecce ibi gloria Dei Israel secundum visionem, quam videram in campo.

⁵ Et dixit ad me: Fili hominis, leva oculos tuos ad viam Aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam Aquilonis: et ecce ab Aquilone portæ altaris idolum zeli in ipso introitu. ⁶ Et dixit ad me: Fili hominis, putasne, vides tu quid isti faciunt, abominationes magnas, quas domus Israel facit hie, ut procul recedam a sanctuario meo? et adhuc conversus videbis abominationes maiores.

idolum
zeli
statutum,

⁷ Et introduxit me ad ostium atrii: et vidi, et ecce foramen unum in pariete. ⁸ Et dixit ad me: Fili hominis fode parietem. Et cum fodisse parietem, apparuit ostium unum. ⁹ Et dixit ad me: Ingridere, et vide abominationes pessimas, quas isti faciunt hic. ¹⁰ Et ingressus vidi, et ecce omnis similitudo reptilium, et animalium, abominatio, et universa idola domus Israel depieta erant in pariete in circuitu per totum. ¹¹ Et septuaginta viri de senioribus domus Israel, et Iezonias filius Saphan stabat in medio eorum, stantim ante picturas: et unusquisque habebat thuribulum in manu sua: et vapor nebulae de thure consurgebat. ¹² Et dixit ad me: Certe vides fili hominis quæ seniores domus Israel faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubiculi sui: dicunt enim: Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram. ¹³ Et dixit ad me: Adhuc conversus videbis abominationes maiores, quas isti faciunt.

Adonidem
deploratum,

¹⁴ Et introduxit me per ostium portæ domus Domini, quod respiciebat ad Aquilonem: et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem. ¹⁵ Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis: adhuc conversus videbis abominationes maiores his.

solem
adoratum,

¹⁶ Et introduxit me in atrium domus Domini interius: et ecce in ostio templi Domini inter vestibulum et altare, quasi vigintiquinque viri dorsa habentes contra templum Domini, et facies ad Orientem: et adorabant ad ortum Solis.

ramum
applicatum.

¹⁷ Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis: numquid leve est hoc domui Iuda ut facerent abominationes istas, quas fecerunt hic: quia replete terram iniquitate conversi sunt ad irritandum me? et ecce applicant ramum ad nares suas. ¹⁸ Ergo et ego faciam in furore: non parcer oculus meus, nec miserebor: et cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

4. Punitiōnē Ierosolymorum propheta aspicit, 9, 1—11, 25.

In visione
ceruit, om-
nes signo
thau non
signatos
caeli,

9. ¹ Et clamavit in auribus meis voce magna, dicens: Appropinquaverunt visitationes urbis, et unusquisque vas imperfectionis habet in manu sua. ² Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris, quæ respicit ad Aquilonem: et unusquisque vas interitus in manu eius: vir quoque unus in medio eorum vestitus erat lineis, et atramentarium scriptoris ad renes eius: et ingressi sunt, et steterunt iuxta altare aereum: ³ Et gloria Domini Israel assumpta est de cherub, quæ erat super eum ad limen domus: et vocavit virum, qui indutus erat lineis, et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis. ⁴ Et dixit Dominus ad eum: Transi per medium civitatem in medio Ierusalem: ^bet signa thau super frontes virorum gementium,

8, 3 ^aDn 14, 35 — 9, 4 ^bEx 12, 7; Apc 7, 3.

et dolentium super cunctis abominationibus, quæ flunt in medio eius. ⁵ Et illis dixit, audiente me: Transite per civitatem sequentes eum, et percuteite: non parcat oculus vester, neque misereamini. ⁶ Senem, adolescentulum, et virginem, parvulum, et mulieres interficie usque ad internectionem: omnem autem, super quem videritis thau, ne occidatis, et a sanctuario meo incipite. Cœperunt ergo a viris senioribus, qui erant ante faciem domus. ⁷ Et dixit ad eos: Contaminate dominum, et implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, et percutiebant eos, qui erant in civitate. ⁸ Et cæde completa, remansi ego: ruique super faciem meam, et clamans aio: Heu, heu, heu Domine Deus: ergone disperdes omnes reliquias Israel, effundens furorem tuum super Ierusalem? ⁹ Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel, et Iuda, magna est nimis valde, et repleta est terra sanguinibus, et civitas repleta est aversione: dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, et Dominus non videt. ¹⁰ Igitur et meus non parcer oculus, neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam. ¹¹ Et ecce vir, qui erat induitus lineis, qui habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum, dicens: Feci sicut præcepisti mihi.

10. ¹ Et vidi, et ecce in firmamento, quod erat super caput cherubim, quasi lapis sapphirus, quasi species similitudinis solii, apparuit super ea. ² Et dixit ad ignem super civitatem effundi,

virum, qui induitus erat lineis, et ait: Ingredere in medio rotarum, quæ sunt subtus cherubim, et imple manum tuam prunis ignis, quæ sunt inter cherubim, et effunde super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo: ³ cherubim autem stabant a dextris domus cum ingrederetur vir, et nubes implevit atrium interius. ⁴ Et elevata est gloria Domini desuper cherub ad limen domus: et repleta est domus nube, et atrium repletum est splendore gloriae Domini. ⁵ Et sonitus alarum cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis. ⁶ Cumque præcepisset viro, qui induitus erat lineis, dicens: Sume ignem de medio rotarum, quæ sunt inter cherubim: ingressus ille stetit iuxta rotam. ⁷ Et extendit cherub manum de medio cherubim ad ignem, qui erat inter cherubim: et sumpsit, et dedit in manus eius, qui induitus erat lineis: qui accipiens egressus est.

⁸ Et apparuit in cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum. ⁹ et vidi, et ecce quattuor rotæ iuxta cherubim: rota una iuxta cherub unum, et rota alia iuxta cherub unum: species autem rotarum erat quasi visio lapidis chrysolithi. ¹⁰ et aspectus earum similitudo una quattuor: quasi sit rota in medio rotæ. ¹¹ Cumque ambularent, in quattuor partes gradiebantur: et non revertebantur ambulantes, sed ad locum, ad quem ire declinabat quæ prima erat, sequebantur et ceteræ, nec convertebantur. ¹² Et omne corpus earum, et colla, et manus, et pennæ, et circuli plena erant oculis, in circuitu quattuor rotarum. ¹³ Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me. ¹⁴ Quattuor autem facies habebat unum: facies una, facies cherub: et facies secunda, facies hominis: et in tertio facies leonis: et in quarto facies aquilæ. ¹⁵ Et elevata sunt cherubim: ipsum est animal, quod videram iuxta fluvium Chobar. ¹⁶ Cumque ambularent cherubim, ibant pariter et rotæ iuxta ea: et cum elevarent cherubim alas suas ut exaltarentur de terra, non residebant rotæ, sed et ipsæ iuxta erant. ¹⁷ Stantibus illis, stabant: et cum elevatis elevabantur, spiritus enim vitæ erat in eis.

¹⁸ Et egressa est gloria Domini a limine templi: et stetit super cherubim. ¹⁹ Et elevantia cherubim alas suas, exaltata sunt a terra coram me: et illis egreditibus, rotæ quoque subsecutæ sunt: et stetit in introitu portæ domus Domini orientalis: et gloria Dei Israel erat super ea. ²⁰ Ipsum est animal quod vidi subter Deum Israel iuxta fluvium Chobar: et intellexi quia cherubim essent. ²¹ Quattuor vultus uni, et quattuor alæ uni: et similitudo manus hominis sub alis eorum. ²² Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos videram iuxta fluvium Chobar, et intuitus eorum, et impetus singulorum ante faciem suam ingredi.

11. ¹ Et elevavit me spiritus, et introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad solis ortum: et ecce in introitu portæ viginti quinque in visione principibus gladium prophetæ,

viri: et vidi in medio eorum Iezoniam filium Azur, et Pheltiam filium Banaiae, principes populi. ² Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt viri, qui cogitant iniqitatem, et tractant consilium pessimum in urbe ista. ³ dicentes: Nonne dudum ædificatae sunt domus? haec est lebes, nos autem carnes. ⁴ Idecirco vaticinare de eis, vaticinare fili hominis. ⁵ Et irruit in me spiritus Domini, et dixit ad me: Loquere: Hæc dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, et cogitationes cordis vestri ego novi. ⁶ Plurimos occidistis in urbe hac, et implestis vias eius interfectis. ⁷ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri, quos posuistis in medio eius. hi sunt carnes, et hæc est lebes: et educam vos de medio eius. ⁸ Gladium metuistis, et gladium inducam super vos, ait Dominus Deus. ⁹ Et eiciam vos de medio eius, daboque vos in manu hostium, et faciam in vobis iudicia. ¹⁰ Gladio cadetis: in finibus Israel iudicabo vos, et scietis quia ego Dominus. ¹¹ Hæc non erit vobis in lebetem, et vos non eritis in medio eius in carnes: in finibus Israel iudicabo vos. ¹² Et scietis quia ego Dominus: quia in præceptis meis non ambulastis, et iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudicia Gentium, quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.

consolante
tamen
Domino;

¹³ Et factum est, cum prophetarem, Pheltias filius Banaiae mortuus est: et cecidi in faciem meam clamaui voce magna, et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus: consummationem tu facis reliquiarum Israel? ¹⁴ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁵ Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinquí tui, et omnis domus Israel, universi, quibus dixerunt habitatores Ierusalem: Longe recedite a Domino, nobis data est terra in possessionem. ¹⁶ Propterea hæc dicit Dominus Deus, quia longe feci eos in Gentibus, et quia dispersi eos in terris: ero eis in sanctificationem modicam in terris, ad quas venerunt. ¹⁷ Propterea loquere: Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, et adunabo de terris, in quibus dispersi estis, daboque vobis humum Israel. ¹⁸ Et ingredientur illue, et auferent omnes offensiones, cunetasque abominationes eius de illa. ¹⁹ ^aEt dabo eis cor unum, et spiritum novum tribuam in visceribus eorum: et auferam cor lapideum de carne eorum, et dabo eis cor carneum: ²⁰ Ut in præceptis meis ambulent, et iudicia mea custodiant, faciantque ea: et sint mihi in populum, et ego sim eis in Deum. ²¹ Quorum eor post offendicula et abominationes suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit Dominus Deus.

videt
gloriam
Domini
de civitate
egredientem.

²² Et elevaverunt cherubim alas suas, et rotæ cum eis: et gloria Dei Israel erat super ea. ²³ Et ascendit gloria Domini de medio civitatis, stetique super montem, qui est ad Orientem urbis. ²⁴ Et spiritus levavit me, adduxitque in Chaldaeam ad transmigrationem, in visione in spiritu Dei: et sublata est a me visio, quam videram. ²⁵ Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba Domini, quæ ostenderat mihi.

5. Captivitas et oppugnatio symbolis præformatur, 12, 1—28.

Captivitas
regis et po-
puli trans-
migratione
prophetæ,

^{12.} ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas: qui oculos habent ad videndum, et non vident: et aures ad audiendum, et non audiunt: quia domus exasperans est. ³ Tu ergo fili hominis, fac tibi vasa transmigrationis, et transmigrabis per diem coram eis: transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspiciant: quia domus exasperans est. ⁴ Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum: tu autem egredieris vespere coram eis, sicut egreditur migrans. ⁵ Ante oculos eorum perfode tibi parietem: et egredieris per eum. ⁶ In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine effereris: faciem tuam velabis, et non videbis terram. quia portentum dedi te domui Israel. ⁷ Feci ergo sicut præceperat mihi Dominus: vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem: et vespere perfodi mihi parietem manu: et in caligine egressus sum, in humeris portatus in conspectu eorum. ⁸ Et factus est sermo Domini mane ad me, dicens: ⁹ Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans: Quid tu facis? ¹⁰ Die ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Super ducem

11, 19 ^aIr 31, 33; Inf 36, 26.

onus istud, qui est in Ierusalem, et super omnem domum Israel, quæ est in medio eorum. ¹¹ Dic: Ego portentum vestrum: quomodo feci, sic fiet illis. in transmigrationem, et in captivitatem ibunt. ¹² Et dux, qui est in medio eorum, in humeris portabitur, in caligine egredietur: parietem perfodient ut educant eum: facies eius operietur ut non videat oculo terram. ¹³ ^aEt extendam rete meum super eum, et capietur in sagena mea: et addueam eum in Babylonem in terram Chaldæorum: et ipsam non videbit, ibique morietur. ¹⁴ Et omnes, qui circa eum sunt, præsidium eius, et agmina eius dispergam in omnem ventum: et gladium evaginabo post eos. ¹⁵ Et scient quia ego Dominus, quando dispersero illos in Gentibus, et disseminavero eos in terris. ¹⁶ Et relinquam ex eis viros paucos a gladio, et fame, et pestilentia: ut enarrant omnia scelera eorum in Gentibus, ad quas ingredientur: et scient quia ego Dominus.

¹⁷ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹⁸ Fili hominis, panem tuum <sup>oppugnatio
urbis modo
edendi et
bibendi
prophetæ;</sup> in conturbatione comedere: sed et aquam tuam in festinatione, et mærore bibe. ¹⁹ Et dices ad populum terræ: Hæc dicit Dominus Deus ad eos, qui habitant in Ierusalem in terra Israel: Panem suum in solicitudine comedent, et aquam suam in desolatione bibent: ut desoletur terra a multitudine sua, propter iniuitatem omnium, qui habitant in ea. ²⁰ Et cœtitates, quæ nunc habitantur, desolatae erunt, terraque deserta: et sciatis quia ego Dominus.

²¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ²² Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra Israel? dicentium: In longum differentur dies, et peribit omnis visio. ²³ Ideo die ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in Israel: et loquere ad eos quod appropinquaverint dies, et sermo omnis visionis. ²⁴ Non enim erit ultra omnis visio cassa, neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel. ²⁵ Quia ego Dominus loquar: et quodcumque locutus fuero verbum, fiet, et non prolongabitur amplius: sed in diebus vestris dominus exasperans loquar verbum, et faciam illud, dicit Dominus Deus. ²⁶ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ²⁷ Fili hominis, ecce domus Israel dicentium: Visio, quam hic videt, in dies multos: et in tempora longa iste prophetat. ²⁸ Propterea die ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Non prolongabitur ultra omnis sermo meus: verbum, quod locutus fuero, complebitur, dicit Dominus Deus.

6. Falsi prophetæ et seniores idololatræ punientur, 13, 1—14, 23.

^{13.} ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel, qui prophetant: et dices prophetantibus de corde suo: Andite verbum Domini: ³ Hæc dicit Dominus Deus: ^bVæ prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, et nihil vident. ⁴ Quasi vulpes in desertis, prophetæ tui Israel erant. ⁵ Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini. ⁶ Vident vana, et divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus: cum Dominus non miserit eos: et perseveraverunt confirmare sermonem. ⁷ Numquid non visionem cassam vidistis, et divinationem mendacem locuti estis? et dicitis, ait Dominus: cum ego non sim locutus. ⁸ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana, et vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus: ⁹ Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana, et divinant mendacium: in consilio populi mei non erunt. et in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur: et sciatis quia ego Dominus Deus: ¹⁰ Eo quod decepterint populum meum, dicentes: Pax, et non est pax: et ipse ædificabat parietem, illi autem liniebant eum luto absque paleis. ¹¹ Dic ad eos, qui liniant absque temperatura, quod easurus sit: erit enim imber inundans, et dabo lapides prægrandes desuper irruentes, et ventum procellæ dissipantem. ¹² Siquidem ecce cecidit paries: numquid non dicetur vobis: Ubi est litura, quam linistis? ¹³ Propterea haec dicit Dominus Deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans in furore meo erit: et lapides

Falsi
prophetæ
a salute
excluden-
tur,

grandes in ira in consumptionem. ¹⁴ Et destruam parietem, quem linistis absque temperamento: et adaequabo eum terræ, et revelabitur fundamentum eius: et cadet, et consumetur in medio eius: et scietis quia ego sum Dominus. ¹⁵ Et complebo indignationem meam in pariete, et in his, qui liniunt eum absque temperamento. dicamque vobis: Non est paries, et non sunt qui liniunt eum. ¹⁶ Prophetæ Israel, qui prophetant ad Ierusalem, et vident ei visionem pacis: et non est pax, ait Dominus Deus.

prophetasse
mentientes
confunden-
tur:

¹⁷ Et tu fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui, quæ prophetant de corde suo: et vaticinare super eas, ¹⁸ et die: Hæc dicit Dominus Deus: Væ quæ consuunt pulvillo sub omni cubito manus: et faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capienda animas: et cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum. ¹⁹ Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, et fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, et vivificarent animas, quæ non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. ²⁰ Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pulvillo vestros, quibus vos capit is animas volantes: et dirumpam eos de brachiis vestris: et dimittam animas, quas vos capit is, animas ad volandum. ²¹ Et dirumpam cervicalia vestra, et liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad prædandum: et scietis quia ego Dominus. ²² Pro eo quod mœrere fecistis eorū iusti mendaciter, quem ego non contrastavi: et confortasti manus impii, ut non reverteretur a via sua mala, et viveret: ²³ propterea vana non videbitis, et divinationes non divinabitis amplius, et eruam populum meum de manu vestra: et scietis quia ego Dominus.

seniores
idololatras
cun vate
eis loquente
disperden-
tur:

14. ¹ Et venerunt ad me viri seniorum Israel, et sederunt eoram me. ² Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ³ Fili hominis, viri isti posuerunt immundicias suas in cordibus suis, et scandalum iniquitatis suæ statuerunt contra faciem suam: numquid interrogatus respondebo eis? ⁴ Propter hoc loquere eis, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Homo homo de domo Israel, qui posuerit immundicias suas in corde suo, et scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam interrogans per eum me: ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditarum suarum: ⁵ ut capiatur domus Israel in corde suo, quo recesserunt a me in cunctis idolis suis. ⁶ Propterea die ad domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Convertimini, et recedite ab idolis vestris, et ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras. ⁷ Quia homo homo de domo Israel, et de proselytis quicunque advena fuerit in Israel, si alienatus fuerit a me, et posuerit idola sua in corde suo, et scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam ut interroget per eum me: ego Dominus respondebo ei per me. ⁸ Et ponam faciem meam super hominem illum, et faciam eum in exemplum, et in proverbium, et disperdam eum de medio populi mei: et scietis quia ego Dominus. ⁹ ^aEt propheta cum erraverit, et locutus fuerit verbum: ego Dominus decepi prophetam illum: et extendam manum meam super illum, et delebo eum de medio populi mei Israel. ¹⁰ Et portabunt iniquitatem suam: iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophetæ erit: ¹¹ ut non erret ultra domus Israel a me, neque polluatur in universis prævaricationibus suis: sed sint mihi in populum, et ego sim in eis in Deum, ait Dominus exercituum.

pauci tan-
tum pî
servabuntur.

¹² Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹³ Fili hominis, terra cum peccaverit mihi, ut prævaricetur prævaricans, extendam manum meam super eam, et ^bconteram virgam panis eius: et immittam in eam famem, et interficiam de ea hominem, et iumentum. ¹⁴ Et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Daniel, et Iob: ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum. ¹⁵ Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam; et fuerit invia, eo quod non sit pertransiens propter bestias: ¹⁶ Tres viri isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit Dominus Deus, quia nec filios, nec filias liberabunt: sed ipsi soli libera- buntur, terra autem desolabitur. ¹⁷ Vel si gladium induxero super terram illam, et dixero gladio: Transi per terram: et interfecero de ea hominem, et iumentum:

14, 9 ^aSup 13, 3. — 13 ^bSup 4, 16; 5, 16.

¹⁸ et tres viri isti fuerint in medio eius: vivo ego, dicit Dominus Deus, non liberabunt filios, neque filias: sed ipsi soli liberabuntur. ¹⁹ Si autem et pestilentiam immisero super terram illam, et effudero indignationem meam super eam in sanguine, ut auferam ex ea hominem, et iumentum: ²⁰ Et Noe, et Daniel, et Iob fuerint in medio eius: vivo ego, dicit Dominus Deus, quia filium, et filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. ²¹ Quoniam haec dicit Dominus Deus: Quod et si quattuor iudicia mea pessima, gladium, et famam, ac bestias malas, et pestilentiam immisero in Ierusalem ut interficiam de ea hominem, et pecus: ²² tamen relinquetur in ea salvatio eductum filios, et filias: ecce ipsi ingredientur ad vos, et videbitis viam eorum, et adinventiones eorum, et consolabimini super malo, quod induxi in Ierusalem in omnibus, quae importavi super eam. ²³ Et consolabuntur vos, cum videritis viam eorum, et adinventiones eorum: et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia, quae feci in ea, ait Dominus Deus.

7. Ierosolymorum prævaricatio, poena, susceptio nuntiatur, 15, 1—16, 63.

15. ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis nemorum, quae sunt inter ligna silvarum? ³ Numquid tolletur de ea lignum, ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus, ut dependeat in eo quodecumque vas? ⁴ Ecce igni datum est in escam: utramque partem eius consumpsit ignis, et medietas eius redacta est in favillam: numquid utile erit ad opus? ⁵ Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus: quanto magis cum illud ignis devoraverit, et combusserit, nihil ex eo fiet operis? ⁶ Propterea haec dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum, quod dedi igni ad devorandum, sic tradam habitatores Ierusalem. ⁷ Et ponam faciem meam in eos: de igne egredientur, et ignis consumet eos: et scietis quia ego Dominus, cum posuero faciem meam in eos, ⁸ et dedero terram inviam, et desolatam: eo quod prævaricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

16. ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis notas fac Ierusalem abominationes suas: ³ et dices: Haec dicit Dominus Deus Ierusalem: Radix tua, et generatio tua de terra Chanaan: pater tuus Amorrhæus, et mater tua Cethæa. ⁴ Et quando nata es in die ortus tui non est præcisus umbilicus tuus, et aqua non es lota in salutem, nec sale salita, nec involuta pannis. ⁵ Non pepercit super te oculus ut faceret tibi unum de his, misertus tui: sed proiecta es super faciem terræ in abiectione animæ tuæ, in die qua nata es. ⁶ Transiens autem per te, vidi te conculcari in sanguine tuo, et dixi tibi eum esses in sanguine tuo: Vive, dixi, inquam, tibi: In sanguine tuo vive. ⁷ Multiplicatam quasi germen agri dedi te: et multiplicata es, et grandis effecta, et ingressa es, et pervenisti ad mundum muliebrem: ubera tua intumuerunt, et pilus tuus germinavit: et eras nuda, et confusione plena. ⁸ Et transivi per te, et vidi te: et ecce tempus tuum, tempus amantium: et expandi amictum meum super te, et operui ignominiam tuam. Et iuravi tibi, et ingressus sum pactum tecum: ait Dominus Deus: et facta es mihi. ⁹ Et lavi te aqua, et emundavi sanguinem tuum ex te: et unxi te oleo. ¹⁰ Et vestivi te disoloribus, et calceavi te ianthino: et cinxi te byssso, et indui te subtilibus. ¹¹ Et ornavi te ornamento, et dedi armillas in manibus tuis, et torquem circœa collum tuum. ¹² Et dedi inaurem super os tuum, et circulos auribus tuis, et coronam decoris in capite tuo. ¹³ Et ornata es auro, et argento, et vestita es byssso, et polymito, et multicoloribus: similam, et mel, et oleum comedisti, et decora facta es vehementer nimis: et profecisti in regnum. ¹⁴ Et egressum est nomen tuum in Gentes propter speciem tuam: quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus Deus.

¹⁵ Et habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo: et exposuisti fornicationem tuam omni transeungi ut eius fieres. ¹⁶ Et sumens de vestimentis tuis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta: et fornicata es super eis, sicut non est factum, neque futurum est. ¹⁷ Et tulisti vasa decoris tui de auro meo, atque argento meo, quae dedi tibi: et fecisti tibi imagines masculinas, et fornicata es in eis. ¹⁸ Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria, et operuisti illas: et

Ierusalem
ut lignum
vitis igni
tradetur,

quia, a Deo
servata ac
mundata
et ornata
atque uxori
ducta,

procax
meretrice
et mulier
adultera
effecta est;

oleum meum, et thymiam meum posuisti coram eis. ¹⁹ Et panem meum, quem dedi tibi, similam, et oleum, et mel, quibus enutrivi te, posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis, et factum est, ait Dominus Deus. ²⁰ Et tulisti filios tuos, et filias tuas, quas generasti mihi: et immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua? ²¹ Immolasti filios meos, et dedisti, illos consecrare, eis. ²² Et post omnes abominationes tuas, et fornicationes, non es recordata dierum adolescentiae tuæ, quando eras nuda, et confusione plena, conculeata in sanguine tuo. ²³ Et accidit post omnem malitiam tuam (væ, ^avæ tibi, ait Dominus Deus) ²⁴ et aedificasti tibi lapanar, et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. ²⁵ Ad omne caput viæ aedificasti signum prostitutionis tuæ: et abominabilem fecisti decorem tuum: et divisisti pedes tuos omni transeunti, et multiplicasti fornicationes tuas. ²⁶ Et fornicata es cum filiis Ægypti vicinis tuis magnarum carnium: et multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. ²⁷ Ecce ego extendam manum meam super te, et auferam iustificationem tuam: et dabo te in annas odientium te filiarum Palæstinarum, quæ erubescunt in via tua scelerata. ²⁸ Et fornicata es in filiis Assyriorum, eo quod needum fueris expleta: et postquam fornicata es, nec sic es satiata. ²⁹ Et multiplicasti fornicationem tuam in Terra Chanaan cum Chaldais: et nec sic satiata es. ³⁰ In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus; cum facias omnia hæc opera mulieris meretricis, et procacis? ³¹ Quia fabricasti lapanar tuum in capite omnis viæ, et excelsum tuum fecisti in omni platea: nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium, ³² sed quasi mulier adultera, quæ super virum suum inducit alienos. ³³ Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autem dedisti mercedes eunctis amatoribus tuis, et dona donabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum. ³⁴ Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te non erit fornicatio: in eo enim quod dedisti mercedes, et mercedes non accepisti, factum est in te contrarium.

gravissime
panietur
quia
peior est
quam
Sodoma;
et Samaria;

³⁵ Propterea meretrix audi verbum Domini. ³⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Quia effusum est æs tuum, et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos, et super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum, quos dedisti eis: ³⁷ Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commista es, et omnes, quos dilexisti eum universis, quos oderas: et congregabo eos super te undique, et nudabo ignominiam tuam coram eis, et avidebunt omnem turpitudinem tuam. ³⁸ Et iudicabo te iudiciis adulterarum, et effundentium sanguinem: et dabo te in sanguinem furoris et zeli. ³⁹ Et dabo te in manus eorum, et destruent lapanar tuum: et demolient prostibulum tuum: et denudabunt te vestimentis tuis, et auferent vasa decoris tui: et derelinquent te nudam, plenamque ignominia: ⁴⁰ et adducent super te multitudinem, et lapidabunt te lapidibus, et trucidabunt te gladiis suis. ⁴¹ ^bEt comburent domos tuas igni, et facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum: et desines fornicari, et mercedes ultra non dabis. ⁴² Et requiescat indignatio mea in te: et auferetur zelus meus a te, et quiescam, nec irascer amplius. ⁴³ Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, et provocasti me in omnibus his: quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, et non feci iuxta sclera tua in omnibus abominationibus tuis. ⁴⁴ Ecce omnis, qui dicit vulgo proverbium, in te assumet illud, dicens: Sicut mater, ita et filia eius. ⁴⁵ Filia matris tuæ es tu, quæ proiecit virum suum, et filios suos: et soror sororum tuarum es tu, quæ proiecerunt viros suos, et filios suos: mater vestra Cethæa, et pater vester Amorrhæus. ⁴⁶ Et soror tua maior, Samaria, ipsa et filiæ eius, quæ habitant ad sinistram tuam: soror autem tua minor te, quæ habitat a dextris tuis, Sodoma, et filiæ eius. ⁴⁷ Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum sceleram earum fecisti pauxillum minus: pene sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. ⁴⁸ Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa, et filiæ eius, sicut fecisti tu, et filiæ tuæ. ⁴⁹ ^cEcce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis et abundantia, et otium ipsius, et filiarum eius: et manum egeno, et pauperi non porrigebant. ⁵⁰ Et elevatae sunt, et fecerunt abominationes coram me: et abstuli eas sicut vidisti. ⁵¹ Et Samaria dimidium

peccatorum tuorum non peccavit: sed vicisti eas sceleribus tuis, et iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis, quas operata es. ⁵² Ergo et tu porta confusionem tuam, quæ vicisti sorores tuas peccatis tuis, sceleratus agens ab eis: iustificatæ sunt enim a te: ergo et tu confundere, et porta ignominiam tuam, quæ iustificasti sorores tuas. ⁵³ Et convertam restituens eas conversione Sodomorum cum filiabus suis, et conversione Samariae, et filiarum eius: et convertam reversionem tuam in medio earum, ⁵⁴ ut portes ignominiam tuam, et confundaris in omnibus, quæ fecisti consolans eas. ⁵⁵ Et soror tua Sodoma, et filiae eius revertentur ad antiquitatem suam: et Samaria, et filiae eius revertentur ad antiquitatem suam: et tu, et filiae tuæ revertemini ad antiquitatem vestram. ⁵⁶ Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbie tuæ, ⁵⁷ antequam revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriæ, et cunctarum in circuitu tuo filiarum Palaestinarum, quæ ambiunt te per gyrum. ⁵⁸ scelus tuum, et ignominiam tuam tu portasti, ait Dominus Deus.

⁵⁹ Quia hæc dicit Dominus Deus: Et faciam tibi sicut despexisti iuramentum, ut irritum faceres pactum: ⁶⁰ et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ: et suscitabo tibi pactum sempiternum. ⁶¹ Et recordaberis viarum tuarum, et confunderis: cum receperis sorores tuas te maiores cum minoribus tuis: et dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo. ⁶² Et suscitabo ego pactum meum tecum: et scies quia ego Dominus, ⁶³ ut recorderis, et confundaris, et non sit tibi ultra aperire os præ confusione tua. cum placatus tibi fuero in omnibus, quæ fecisti, ait Dominus Deus.

propter
pactum
tamen
iterum
suscipietur.

8. Sors domus David prædicitur, 17, 1—24.

17. ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis propone ænigma, et narra parabolam ad domum Israel, ³ et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, et varietate, venit ad Libanum, et tulit medullam cedri. ⁴ Summitatem frondium eius avulsit: et transportavit eam in Terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam. ⁵ Et tulit de semine terræ, et posuit illud in terra pro semine, ut firmaret radicem super aquas multas: in superficie posuit illud. ⁶ Cumque germinasset, crevit in vineam latiorem humili statuta, respicientibus ramis eius ad eam: et radices eius sub illa erant. facta est ergo vinea, et fructificavit in palmites, et emisit propagines. ⁷ Et facta est aquila altera grandis magnis alis, multisque plumis: et ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam, palmites suos extendit ad illam, ut irrigaret eam de areolis germinis sui. ⁸ In terra bona super aquas multas plantata est: ut faciat frondes, et portet fructum, ut sit in vineam grandem. ⁹ Dic: Hæc dicit Dominus Deus: Ergone prosperabitur? nonne radices eius evellat, et fructus eius distringat, et siccabit omnes palmites germinis eius, et arescat: et non in brachio grandi, neque in populo multo, ut evelleret eam radicatus? ¹⁰ Ecce plantata est: ergone prosperabitur? nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur, et in areis germinis sui arescat?

Humiliatio
Sedeciaæ
fœdiragi
parabola

¹¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹² Dic ad domum exasperantem: Nescitis quid ista significant? Dic: Ecce venit rex Babylonis in Ierusalem: et assumet regem, et principes eius, et adducet eos ad semetipsum in Babylonem. ¹³ Et tollet de semine regni, ferietque cum eo fœdus: et ab eo accipiet iusurandum. sed et fortes terræ tollet, ¹⁴ ut sit regnum humile, et non elevetur, sed custodiat pactum eius, et servet illud. ¹⁵ Qui recedens ab eo misit nuncios ad Ægyptum ut daret sibi equos, et populum multum. Numquid prosperabitur, vel consequetur salutem qui fecit hæc? et qui dissolvit pactum, numquid effugiet? ¹⁶ Vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam in loco regis, qui constituit eum regem, cuius fecit irritum iuramentum, et solvit pactum, quod habebat cum eo, in medio Babylonis morietur. ¹⁷ Et non in exercitu grandi, neque in populo multo faciet contra eum Pharaon prælrium: in iactu aggeris, et in extractione vallorum ut interficiat animas multas. ¹⁸ Spreverat enim iuramentum ut solveret fœdus, et ecce dedit manum suam: et cum omnia hæc fecerit. non effugiet. ¹⁹ Propterea hæc dicit Dominus Deus:

ac decla-
ratione
eius
nuntiatur,

Vivo ego, quoniam iuramentum, quod sprevit, et fœdus, quod prævaricatus est, ponam in caput eius. ²⁰ ^aEt expandam super eum rete meum, et comprehendetur in sagena mea: et adducam eum in Babylonem, et iudicabo eum ibi in prævaricatione, qua despexit me. ²¹ Et omnes profugi eius cum universo agmine suo, gladio carent: residui autem in omnem ventum dispergentur: et scietis quia ego Dominus locutus sum.

^aexaltatio
domus
David
parabola
prophetatur.

²² Hæc dicit Dominus Deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis, et ponam: de vertice ramorum eius tenerum distingam, et plantabo super montem excelsum et eminentem. ²³ In monte sublimi Israel plantabo illud, et erumpet in germen, et faciet fructum, et erit in cedrum magnam: et habitabunt sub ea omnes volucres, et universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. ²⁴ Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, et exaltavi lignum humile: et siccavi lignum viride, et frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, et feci.

9. Ratio iudiciorum divinorum exponitur, 18, 1—32.

^bPeccator
morietur.

^{18.} ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israel, dicentes: ^bPatres comedenterunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt? ³ Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel. ⁴ Ecce omnes animæ, meæ sunt: ut anima patris, ita et anima filii mea est: anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.

^csed iustus
vivet;

⁵ Et vir si fuerit iustus, et fecerit iudicium, et iustitiam, ⁶ in montibus non comedenterit, et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel: et uxorem proximi sui non violaverit, et ad mulierem menstruatam non accederit: ⁷ et hominem non contristaverit: pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit: ^dpanem suum esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento: ⁸ ad usuram non commodaverit, et amplius non acceperit: ab iniuitate averterit manum suam, et iudicium verum fecerit inter virum et virum: ⁹ in præceptis meis ambulaverit, et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem: hic iustus est, vita vivet, ait Dominus Deus.

^efilius malus
patris boni
morietur.

¹⁰ Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem, et fecerit unum de istis: ¹¹ et hæc quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem, et uxorem proximi sui polluentem: ¹² egenum, et pauperem contristantem, rapiensem rapinas, pignus non redditem, et ad idola levantem oculos suos, abominationem facientem: ¹³ ad usuram dantem, et amplius accipientem: numquid vivet? non vivet, cum universa hæc detestanda fecerit, morte morietur, sanguis eius in ipso erit.

^ffilius bonus
patris mali
vivet;

¹⁴ Quod si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui, quæ fecit, timuerit, et non fecerit simile eis: ¹⁵ super montes non comedenterit, et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, et uxorem proximi sui non violaverit: ¹⁶ et virum non contristaverit, pignus non retinuerit, et rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento: ¹⁷ a pauperis iniuria averterit manum suam, usuram et superabundantiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in præceptis meis ambulaverit: hic non morietur in iniuitate patris sui, sed vita vivet. ¹⁸ Pater eius quia calumniatus est, et vim fecit fratri, et malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniuitate sua.

^gunusquisque
iuxta opera
sua iudica-
bitur;

¹⁹ Et dicitis: Quare non portavit filius iniuitatem patris? Videlicet, quia filius iudicium, et iustitiam operatus est, omnia præcepta mea custodivit, et fecit illa, vivet vita. ²⁰ ^dAnima, quæ peccaverit, ipsa morietur: filius non portabit iniuitatem patris, et pater non portabit iniuitatem filii: iustitia iusti super eum erit, et impietas impii erit super eum.

<sup>peccator
poenitens
vivet,</sup>

²¹ Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, et custodierit omnia præcepta mea, et fecerit iudicium, et iustitiam: vita vivet, et non morietur. ²² Omnium iniuitatum eius, quas operatus est, non recordabor:

^{17, 20} ^aSup 12, 13; Inf 32, 3. — ^{18, 2} ^bIr 31, 29. — ⁷ ^cIs 58, 7; Mt 25, 35. — ²⁰ ^dDt 24, 16; 2 Rg 14, 6; 2 Par 25, 4.

in iustitia sua, quam operatus est, vivet. ²³ ^aNunquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus Deus, et non ut convertatur a viis suis, et vivat?

²⁴ Si autem averterit se iustus a iustitia sua, et fecerit iniuriam secundum omnes abominationes, quas operari solet impius, numquid vivet? omnes iustitiae eius, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, qua prævaricatus est, et in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.

²⁵ Et dixistis: Non est æqua via Domini. Audite ergo domus Israel: Numquid via mea non est æqua, et non magis viæ vestræ pravæ sunt? ²⁶ Cum enim averterit se iustus a iustitia sua, et fecerit iniuriam, morietur in eis: in iniustitia, quam operatus est, morietur. ²⁷ Et cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, et fecerit iudicium, et iustitiam: ipse animam suam vivificabit. ²⁸ Considerans enim, et avertens se ab omnibus iniuriatibus suis, quas operatus est, vita vivet, et non morietur. ²⁹ Et dicunt filii Israel: Non est æqua via Domini. Numquid viæ meæ non sunt æquæ, domus Israel, et non magis viæ vestræ pravæ? ³⁰ Idecirco unumquemque iuxta vias suas iudicabo domus Israel, ait Dominus Deus.

^bConvertimini, et agite pœnitentiam ab omnibus iniuriatibus vestris: et non erit vobis in ruinam iniurias. ³¹ Proicieite a vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, et facite vobis cor novum, et spiritum novum: et quare moriemini domus Israel? ³² ^cQuia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, revertimini, et vivite.

10. Principes Israel deflentur, 19, 1—14.

19. ¹ Et tu assume planetum super principes Israel, ² et dices: Quare mater ^{Filiū leænæ:} tua leæna inter leones cubavit, in medio leunculorum enutritivit catulos suos?

³ Et eduxit unum de leunculis suis, et leo factus est: et didicit capere prædam, ^{Ioachaz} hominemque comedere. ⁴ Et audierunt de eo Gentes, et non absque vulneribus suis ceperunt eum: et adduxerunt eum in catenis in Terram Ægypti.

⁵ Quæ cum vidisset quoniam infirmata est, et perii expectatio eius: tulit ^{et Ioachin;} unum de leunculis suis, leonem constituit eum. ⁶ Qui incedebat inter leones, et factus est leo: et didicit prædam capere, et homines devorare: ⁷ Didicit viduas facere, et civitates eorum in desertum adducere: et desolata est terra, et plenitudo eius a voce rugitus illius. ⁸ Et convenerunt aduersus eum Gentes undique de provinciis, et expanderunt super eum rete suum, in vulneribus earum captus est. ⁹ Et miserunt eum in caveam, in catenis adduxerunt eum ad regem Babylonis: miseruntque eum in carcere, ne audiretur vox eius ultra super montes Israel.

¹⁰ Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super aquam plantata est: fructus ^{vitis vineæ:} eius, et frondes eius ereverunt ex aquis multis.

¹¹ Et factæ sunt ei virgæ solidæ in seeptra dominantium, et exaltata est statura eius inter frondes: et vidit altitudinem suam in multitudine palmitum suorum. ^{Sedecias.}

¹² Et evulsa est in ira, in terramque projecta, ^det ventus urens siccavit fructum eius: marcuerunt, et arefactæ sunt virgæ roboris eius: ignis comedit eam. ¹³ Et nunc transplantata est in desertum, in terra invia, et sidenti. ¹⁴ Et egressus est ignis de virga ramorum eius, qui fructum eius comedit: et non fuit in ea virga fortis, seeptrum dominantium. Planctus est, et erit in planetum.

11. Pollutus populus Israel purgabitur, 20, 1—44.

20. ¹ Et factum est in anno septimo, in quinto, in decima mensis: venerunt viri de senioribus Israel ut interrogarent Dominum, et sederunt coram me. ² Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ³ Fili hominis loquere senioribus Israel, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid ad interrogandum me vos venistis? vivo ego quia non respondebo vobis, ait Dominus Deus.

⁴ Si iudicas eos, si iudicas fili hominis, abominationes patrum eorum ostende eis.

⁵ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: in die, qua elegi Israel, et levavi manum meam pro stirpe domus Iacob, et apparui eis in Terra Ægypti, et levavi manum

sed iustus
prævaricans
moriatur;

haec ratio
iudicandi
æqua est;

peccatores
convertan-
tur et vi-
vent.

^aPs 29, 4; Inf 33, 11. — ^bMt 3, 2. — ^cSup 23; Inf 33, 11. — ^dOs 13, 15.

abominatio-
nes patrum

in Ægypto,

meam pro eis, dicens: Ego Dominus Deus vester: ⁶ in die illa levavi manum meam pro eis, ut educerem eos de Terra Aegypti, in Terram, quam provideram eis, fluentem lacte, et melle: quæ est egregia inter omnes terras. ⁷ Et dixi ad eos: Unusquisque offendes oculorum suorum abiiciat, et in idolis Aegypti nolite pollui: ego Dominus Deus vester. ⁸ Et irritaverunt me, nolueruntque me audire: unusquisque abominationes oculorum suorum non proiecit, nec idola Aegypti reliquerunt: et dixi ut effunderem indignationem meam super eos, et implerem iram meam in eis, in medio Terræ Aegypti. ⁹ Et feci propter nomen meum, ut non violaretur coram Gentibus, in quarum medio erant, et inter quas apparui eis ut educerem eos de Terra Aegypti.

¹⁰ Eieci ergo eos de Terra Aegypti, et eduxi eos in desertum. ¹¹ ^aEt dedi eis præcepta mea, et iudicia mea ostendi eis, quæ faciens homo, vivet in eis. ¹² ^bInsuper et sabbata mea dedi eis, ut essent signum inter me et eos: et scirent quia ego Dominus sanctificans eos. ¹³ Et irritaverunt me domus Israel in deserto, in præceptis meis non ambulaverunt, et iudicia mea proiecerunt, quæ faciens homo vivet in eis: et sabbata mea violaverunt vehementer: dixi ergo ut effunderem furorem meum super eos in deserto, et consumerem eos. ¹⁴ Et feci propter nomen meum, ne violaretur coram Gentibus, de quibus eieci eos in conspectu earum. ¹⁵ Ego igitur levavi manum meam super eos in deserto, ne inducerem eos in Terram, quam dedi eis fluentem lacte, et melle, præcipuum terrarum omnium: ¹⁶ Quia iudicia mea proiecerunt, et in præceptis meis non ambulaverunt, et sabbata mea violaverunt: post idola enim cor eorum gradiebatur. ¹⁷ Et pepercit oculus meus super eos ut non interficerem eos: nec consumpsi eos in deserto.

¹⁸ Dixi autem ad filios eorum in solitudine: In præceptis patrum vestrorum nolite incedere, nec iudicia eorum custodiatis, nec in idolis eorum polluamini: ¹⁹ Ego Dominus Deus vester: in præceptis meis ambulate, iudicia mea custodite, et facite ea: ²⁰ Et sabbata mea sanctificate ut sint signum inter me et vos, et sciatis quia ego sum Dominus Deus vester. ²¹ Et exacerbaverunt me filii, in præceptis meis non ambulaverunt: et iudicia mea non custodierunt ut facerent ea: quæ cum fecerit homo, vivet in eis: et sabbata mea violaverunt: et comminatus sum ut effunderem furorem meum super eos, et implerem iram meam in eis in deserto. ²² Averti autem manum meam, et feci propter nomen meum, ut non violaretur coram Gentibus, de quibus eieci eos in oculis earum. ²³ Iterum levavi manum meam in eos in solitudine, ut dispergerem illos in nationes, et ventilarem in terras: ²⁴ eo quod iudicia mea non fecissent, et præcepta mea reprobassent, et sabbata mea violassent, et post idola patrum suorum fuissent oculi eorum. ²⁵ Ergo et ego dedi eis præcepta non bona, et iudicia, in quibus non vivent: ²⁶ Et pollui eos in muneribus suis cum offerrent omne, quod aperit vulvam, propter delicta sua: et scient quia ego Dominus.

²⁷ Quamobrem loquere ad dominum Israel, fili hominis: et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc et in hoc blasphemaverunt me patres vestri, cum sprevissent me contemnentes: ²⁸ et induxissem eos in Terram, super quam levavi manum meam ut darem eis: viderunt omnem collem excelsum, et omne lignum nemorosum, et immolaverunt ibi victimas suas: et dederunt ibi irritationem oblationis suæ, et posuerunt ibi odorem suavitatis suæ, et libaverunt libationes suas. ²⁹ Et dixi ad eos: Quid est excelsum, ad quod vos ingredimini? et vocatum est nomen eius Excelsum usque ad hanc diem.

³⁰ Propterea dic ad dominum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Certe in via patrum vestrorum vos polluimini, et post offendicula eorum vos fornicamini: ³¹ et in oblatione donorum vestrorum, cum traducitis filios vestros per ignem, vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie: et ego respondebo vobis dominus Israel? Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non respondebo vobis.

³² Neque cogitatio mentis vestra fiet, dicentium: Erimus sicut Gentes, et sicut cognationes terræ ut colamus ligna, et lapides. ³³ Vivo ego, dicit Dominus

inobedientia
patrum
in deserto

et prævari-
catio
filiorum,

pollutio
patrum
in Chanaan

et idolo-
latria
filiorum:

futura
purgatio
filiorum
Israel

Deus, quoniam in manu forti, et in brachio extento, et in furore effuso regnabo super vos. ³⁴ Et educam vos de populis: et congregabo vos de terris, in quibus dispersi estis, in manu valida, et in brachio extento, et in furore effuso regnabo super vos. ³⁵ Et adducam vos in desertum populorum, et iudicabor vobis ibi facie ad faciem. ³⁶ Sicut iudicio contendi adversum patres vestros in deserto Terræ Ægypti, sic iudicabo vos, dicit Dominus Deus. ³⁷ Et subiiciam vos sceptro meo, et inducam vos in vinculis fœderis. ³⁸ Et eligam de vobis transgressores, et impios, et de terra incolatus eorum educam eos, et in terram Israel non ingredientur: et scietis quia ego Dominus.

³⁹ Et vos domus Israel, Hæc dicit Dominus Deus: Singuli post idola vestra ambulate, et servite eis. Quod si et in hoc non audieritis me, et nomen meum sanctum pollueritis ultra in muneribus vestris, et in idolis vestris: ⁴⁰ in monte sancto meo, in monte excelso Israel, ait Dominus Deus, ibi serviet mihi omnis domus Israel; omnes, inquam, in terra, in qua placebunt mihi, et ibi quaeram primitias vestras, et initium decimorum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris. ⁴¹ In odorem suavitatis suscipiam vos, cum eduxero vos de populis, et congregavero vos de terris, in quas dispersi estis, et sanctificabor in vobis in oculis nationum. ⁴² Et scietis quia ego Dominus, cum induxero vos ad terram Israel, in Terram, pro qua levavi manum meam, ut darem eam patribus vestris. ⁴³ Et recordabimini ibi viarum vestrarum, et omnium scelerum vestrorum, quibus polluti estis in eis: et displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris, quas fecistis. ⁴⁴ Et scietis quia ego Dominus, cum benefecero vobis propter nomen meum, et non secundum vias vestras malas, neque secundum scelera vestra pessima domus Israel, ait Dominus Deus.

12. Ierusalem et Ammon gladio percutientur, 20, 45—21, 32.

⁴⁵ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ⁴⁶ Fili hominis, pone faciem tuam contra viam Austri, et stilla ad Aphricum, et propheta ad saltum agri meridiani. ⁴⁷ Et dices saltui meridiano: Audi verbum Domini: hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, et comburam in te omne lignum viride, et omne lignum aridum: non extinguetur flamma succensionis: et comburetur in ea omnis facies ab Austro usque ad Aquilonem. ⁴⁸ Et videbit universa caro quia ego Dominus succendi eam, nec extinguetur.

⁴⁹ Et dixi: A a a, Domine Deus: ipsi dieunt de me: Numquid non per parabolæ loquitur iste?

21. ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis pone faciem tuam ad Ierusalem, et stilla ad sanctuaria, et propheta contra humum Israel: ³ Et dices terræ Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, et eiiciam gladium meum de vagina sua, et occidam in te iustum, et impium. ⁴ Pro eo autem quod occidi in te iustum, et impium, idecirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab Austro usque ad Aquilonem: ⁵ Ut sciat omnis caro quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem. ⁶ Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum, et in amaritudinibus ingemisce coram eis. ⁷ Cumque dixerint ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu: quia venit, et tabescet omne cor, et dissolventur universæ manus, et infirmabitur omnis spiritus, et per cuneta genua fluent aquæ: ecce venit, et fiet, ait Dominus Deus.

⁸ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ⁹ Fili hominis propheta, et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Loquere: Gladius, gladius exacutus est, et limatus. ¹⁰ Ut cædat victimas, exacutus est: ut splendeat, limatus est: qui moves sceptrum filii mei, succidisti omne lignum. ¹¹ Et dedi eum ad levigandum ut teneatur manu: iste exacutus est gladius, et iste limatus est ut sit in manu interficientis. ¹² Clama, et ulula fili hominis, quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus Israel, qui fugerant: gladio traditi sunt cum populo meo, idecirco plaudere super fœnum, ¹³ quia probatus est: et hoc, cum sceptrum subverterit, et non erit, dicit Dominus Deus. ¹⁴ Tu ergo fili hominis propheta, et percutere manu ad manum, et duplicitur gladius, ac triplicetur gladius interfectorum: hic est gladius occasionis magnæ,

qui obstupescere eos facit.¹⁵ et corde tabescere, et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti, et limati ad fulgendum, amicti ad cædem.¹⁶ Exacuere, vade ad dexteram, sive ad sinistram, quocumque facie tuæ est appetitus.¹⁷ Quin et ego plaudam manu ad manum, et implebo indignationem meam ego Dominus locutus sum.

seu gladium regis Babylonis, lonis, ¹⁸ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹⁹ Et tu fili hominis pone tibi duas vias, ut veniat gladius regis Babylonis: de terra una egredientur ambæ: et manu capiet conjecturam, in capite viæ civitatis coniiciet.²⁰ Viam pones ut veniat gladius ad Rabbath filiorum Ammon, et ad Iudam in Ierusalem munitissimam.²¹ Stetit enim rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum, divinationem quærens, commiscens sagittas: interrogavit idola, exta consuluit.²² Ad dexteram eius facta est divinatio super Ierusalem ut ponat arietes, ut aperiat os in cæde, ut elevet vocem in ululatu, ut ponat arietes contra portas, ut comportet aggerem, ut ædificet munitiones.²³ Eritque quasi consulens frustra oraeulum in oculis eorum, et sabbatorum otium imitans: ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum.

qui Jerusalem regemque eius ²⁴ Idecirco hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestræ, et revelastiis prævaricationes vestras, et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris: pro eo, inquam, quod recordati estis, manu capie mini.²⁵ Tu autem profane, impie dux Israel, cuius venit dies in tempore iniquitatis præfinita:²⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Aufer eidarim, tolle coronam: nonne hæc est, quæ humilem sublevavit, et sublimem humiliavit?²⁷ Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam: et hoc non factum est donec veniret cuius est iudicium, et tradam ei.

et filios Ammon cædet. ²⁸ Et tu fili hominis propheta, et dic: Hæc dicit Dominus Deus ad filios Ammon, et ad opprobrium eorum, et dices: Muero, muero evaginate ad occidendum, limate ut interficias, et fulgeas,²⁹ cum tibi viderentur vana, et divinarentur mendacia: ut dareris super colla vulneratorum impiorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis præfinita.³⁰ Revertere ad vaginam tuam in loco, in quo creatus es, in terra nativitatis tuæ iudicabo te,³¹ et effundam super te indignationem meam: in igne furoris mei sufflabo in te, daboque te in manus hominum insipientium, et fabricantium interitum.³² Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terræ, oblivioni traderis: quia ego Dominus locutus sum.

13. Corruptio communis Ierosolymorum describitur, 22, 1—31.

Civitas sanguinum et idolorum ^{22.} ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Et tu fili hominis nonne iudicas, nonne indicas civitatem sanguinum?³ et ostendes ei omnes abominationes suas, et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius: et quæ fecit idola contra semetipsam ut pollueretur.⁴ In sanguine tuo, qui a te effusus est, deliquisti: et in idolis tuis, quæ fecisti, polluta es: et appropinquare fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum: propterea dedi te opprobrium Gentibus, et irrisione universis terris.⁵ Quæ iuxta sunt, et quæ proœul a te, triumphabant de te: sordida, nobilis, grandis interitu.

sceleribus variis polluta est. ⁶ Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem.⁷ Patrem, et matrem contumelias affecerunt in te, advenam calumniati sunt in medio tui, pupillum et viduam contristaverunt apud te:⁸ Sanctuaria mea sprevisti, et sabbata mea polluisti.⁹ Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, et super montes comedenterunt in te, scelus operati sunt in medio tui.¹⁰ Verecundiora patris discooperierunt in te, immunditiam menstruatae humiliaverunt in te.¹¹ ^aEt unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem, et soecer nurum suam polluit nefarie, frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te.¹² Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem: usuram, et superabundantiam accepisti, et avare proximos tuos calumniabar: meique oblita es, ait Dominus Deus.¹³ Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam, quam fecisti, et super sanguinem, qui effusus est in medio tui.¹⁴ Numquid

^{22, 11} ^aIr 5, 8.

sustinebit cor tuum, aut prævalebunt manus tuæ in diebus, quos ego faciam tibi? ego Dominus locutus sum, et faciam. ¹⁵ Et dispergam te in nationes, et ventilabo te in terras, et deficere faciam immunditiam tuam a te. ¹⁶ Et possidebo te in conspectu Gentium: et scies quia ego Dominus.

¹⁷ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁸ Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scoria: omnes isti æs, et stannum, et ferrum, et plumbeum in medio fornacis: scoria argenti facti sunt. ¹⁹ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod versi estis omnes in scoria, propterea ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem, ²⁰ congregatione argenti, et æris, et stanni, et ferri, et plumbi in medio fornacis: ut succendam in ea ignem ad conflandum, sic congregabo in furore meo, et in ira mea, et requiescam: et conflabo vos. ²¹ Et congregabo vos, et succendam vos in igne furoris mei, et conflabimini in medio eius. ²² Ut conflatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio eius: et sciatis quia ego Dominus, cum effuderim indignationem meam super vos.

²³ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ²⁴ Fili hominis, dic ei: Tu es terra immunda, et non compluta in die furoris. ²⁵ Coniuratio prophetarum in medio eius, sicut leo rugiens, rapiensque prædam, animas devoraverunt, opes et pretium acceperunt, viduas eius multiplicaverunt in medio illius. ²⁶ Sacerdotes eius contempserunt legem meam, et polluerunt sanctuaria mea: inter sanctum et profanum non habuerunt distantiam: et inter pollutum et mundum non intellexerunt: et a sabbatis meis averterunt oculos suos, et coquinabar in medio eorum. ²⁷ aPrincipes eius in medio illius, quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguinem, et ad perdendas animas, et avare ad sectanda luera. ²⁸ Prophetæ autem eius liniebant eos absque temperamento, videntes vanam, et divinantes eis mendacium, dicentes: Hæc dicit Dominus Deus, cum Dominus non sit locutus. ²⁹ Populi terræ calumniabantur calumniam, et rapiebant violenter: egenum, et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumniam absque iudicio. ³⁰ Et quæsivi de eis virum, qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: et non inveni. ³¹ Et effudi super eos indignationem meam, in igne iræ meæ consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus.

ideo ut
scoria
confabatur,

quia
prophetæ
et sacer-
dotes et
principes et
populus
corrupti
sunt.

14. Idololatria Samariæ et Ierusalem depingitur, 23, 1—49.

23. ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, duæ mulieres filiæ matris unius fuerunt, ³ et fornicatæ sunt in Ægypto, in adolescentia sua fornicatæ sunt: ibi subacta sunt ubera earum, et fractæ sunt mammæ pubertatis earum. ⁴ Nomina autem earum Oolla maior, et Ooliba soror eius minor: et habui eas, et pepererunt filios, et filias. Porro earum nomina Samaria Oolla, et Ierusalem Ooliba.

Parabola
sororum
Oolla et
Ooliba:

⁵ Fornicata est igitur super me Oolla, et insanivit in amatores suos, in Assyrios propinquantes. ⁶ vestitos hyacinthro, principes, et magistratus, iuvenes cupidinis, universos equites, ascensores equorum. ⁷ Et dedit fornicationes suas super eos electos, filios Assyriorum universos: et in omnibus, in quos insanivit, in immunditiis eorum polluta est. ⁸ Insuper et fornicationes suas, quas habuerat in Ægypto, non reliquit: nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia eius, et illi confregerunt ubera pubertatis eius, et effuderunt fornicationem suam super eam. ⁹ Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum Assur, super quorum insanivit libidine. ¹⁰ bIpsi discooperuerunt ignominiam eius, filios, et filias eius tulerunt, et ipsam occiderunt gladio: et factæ sunt famosæ mulieres, et iudicia perpetraverunt in ea.

Oolla-Sama-
ria, meretrix
Assyriorum
et Ægypto-
torum,
Assyriis
tradita est,

¹¹ Quod eum vidisset soror eius Ooliba, plusquam illa insanivit libidine: et fornicationem suam super fornicationem sororis suæ ¹² ad filios Assyriorum præbuit impudenter, dueibus, et magistratibus ad se venientibus indutis veste varia, equitibus qui vectabantur equis, et adolescentibus forma cunctis egregia. ¹³ Et vidi quod

Ooliba-Ieru-
salem, me-
retrix As-
syriorum
et Chalda-
eorum et
Ægyptio-
rum,

27 aMch 3, 11; Soph 3, 3. — 23, 10 bSup 16, 37.

polluta esset via una ambarum. ¹⁴ Et auxit fornicationes suas: cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldæorum expressas coloribus, ¹⁵ et accinetos balteis renes, et tiaras tinetas in capitibus eorum, formam dneum omnium, similitudinem filiorum Babylonis, terræque Chaldæorum, in qua orti sunt, ¹⁶ insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum, et misit nuncios ad eos in Chaldæam. ¹⁷ Cumque venissent ad eam filii Babylonis ad cubile mammarum, polluerunt eam stupris suis, et polluta est ab eis, et saturata est anima eius ab illis. ¹⁸ Denudavit quoque fornicationes suas, et discooperuit ignominiam suam: et recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore eius. ¹⁹ Multiplicavit enim fornicationes suas, recordans dies adolescentiae suæ, quibus fornicata est in Terra Ægypti. ²⁰ Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asinorum: et sicut fluxus equorum fluxus eorum. ²¹ Et visitasti scelus adolescentiae tuæ, quando subacta sunt in Ægypto ubera tua, et confractæ sunt mammæ pubertatis tuæ.

amatibus
refictis
ideoque
furibundis
tradetur,

²² Propterea Ooliba, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te, de quibus satiata est anima tua: et congregabo eos adversum te in circitu, ²³ Filios Babylonis, et universos Chaldæos, nobiles, tyranosque et principes, omnes filios Assyriorum, iuvenes forma egregia, duces, et magistratus universos, principes principum, et nominatos ascensores equorum: ²⁴ et venient super te instructi curru, et rota, multitudo populorum: lorica, et clypeo, et galea armabuntur contra te undique: et dabo coram eis iudicium, et iudicabunt te iudiciis suis. ²⁵ Et ponam zelum meum in te, quem exercent tecum in furore: nasum tuum, et aures tuas præcedent: et quæ remanserint, gladio coincident: ipsi filios tuos, et filias tuas capient, et novissimum tuum devorabitur igni. ²⁶ Et denudabunt te vestimentis tuis, et tollent vasa gloriae tuæ. ²⁷ Et requiescere faciam scelus tuum de te, et fornicationem tuam de Terra Ægypti: nee levabis oculos tuos ad eos, et Ægypti non recordaberis amplius. ²⁸ Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manus eorum, quos odisti, in manus, de quibus satiata est anima tua. ²⁹ Et agent tecum in odio, et tollent omnes labores tuos, et dimittent te nudam, et ignominia plenam, et revelabitur ignominia fornicationum tuarum, scelus tuum, et fornicationes tuæ. ³⁰ Fecerunt hæc tibi quia fornicata es post Gentes, inter quas polluta es in idolis earum. ³¹ In via sororis tuæ ambulasti, et dabo calicem eius in manu tua. ³² Hæc dicit Dominus Deus: Calicem sororis tuæ bibes profundum, et latum: eris in derisum, et in subsannationem, quæ est capacissima. ³³ Ebrietate, et dolore repleberis: calice mceroris, et tristitia, calice sororis tuæ Samariæ. ³⁴ Et bibes illum, et epotabis usque ad facies, et fragmenta eius devorabis, et ubera tua lacerabis: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus. ³⁵ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia oblita es mei, et proiecisti me post corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum, et fornicationes tuas.

propter
adulterium
seu
idolatriam
communem.

³⁶ Et ait Dominus ad me, dicens: Fili hominis numquid iudicas Oollam, et Oolibam, et annuncias eis scelera earum? ³⁷ Quia adulteratæ sunt, et sanguis in manibus earum, et cum idolis suis fornicatæ sunt: insuper et filios suos, quos generunt mihi, obtulerunt eis ad devorandum. ³⁸ Sed et hoc fecerunt mihi: Polluerunt sanctuarium meum in die illa, et sabbata mea profanaverunt. ³⁹ Cumque immolarent filios suos idolis suis, et ingredierentur sanctuarium meum in die illa ut polluerent illud: etiam hæc fecerunt in medio domus meæ. ⁴⁰ Miserunt ad viros venientes de longe, ad quos nuncium miserant: itaque ecce venerunt: quibus te lavisti, et circumlinisti stibio oculos tuos, et ornata es mundo muliebri. ⁴¹ Sedisti in lecto pulcherrimo, et mensa ornata est ante te: thymiana meum, et unguentum meum posuisti super eam. ⁴² Et vox multitudinis exultantis erat in ea: et in viris, qui de multitudine hominum adducebantur, et veniebant de deserto, posuerunt armillas in manibus eorum, et coronas speciosas in capitibus eorum. ⁴³ Et dixi ei, quæ attrita est in adulteriis: Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hæc. ⁴⁴ Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem: sic ingrediebantur ad Oollam, et Oolibam mulieres nefarias. ⁴⁵ Viri ergo iusti sunt: hi indicabunt eas iudicio adulterarum, et indicio effundentium sanguinem: quia adulteræ sunt, et

sanguis in manibus earum. ⁴⁶ Hæc enim dicit Dominus Deus: Adduc ad eas multitudinem, et trade eas in tumultum, et in rapinam: ⁴⁷ Et lapidentur lapidibus populorum, et confodiantur gladiis eorum: filios, et filias earum interficiant, et domos earum igne succendent. ⁴⁸ Et auferam scelus de terra, et discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum. ⁴⁹ Et dabunt scelus vestrum super vos, et peccata idolorum vestrorum portabitis: et scietis quia ego Dominus Deus.

15. Exitium Ierosolymorum symbolis monstratur, 24, 1—27.

24. ¹ Et factum est verbum Domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima die mensis, dicens: ² Fili hominis scribe tibi nomen diei huius, in qua confirmatus est rex Babylonis adversum Ierusalem hodie. ³ Et dices per proverbium ad dominum irritatricem parabolam, et loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Pone ollam: pone, inquam, et mitte in eam aquam. ⁴ Congere frusta eius in eam, omnem partem bonam, femur et armum, electa et ossibus plena. ⁵ Pinguissimum pecus assume, compone quoque strues ossium sub ea: efferbuit coctio eius, et discoeta sunt ossa illius in medio eius. ⁶ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ civitati sanguinum, ollæ, cuius rubigo in ea est, et rubigo eius non exivit de ea: per partes et per partes suas eiice eam, non ecedit super eam sors. ⁷ Sanguis enim eius in medio eius est, super limpidissimam petram effudit illum: non effudit illum super terram ut possit operiri pulvere. ⁸ Ut superinducerem indignationem meam, et vindicta ulcisceret: dedi sanguinem eius super petram limpidissimam ne operiretur. ⁹ Propterea hæc dicit Dominus Deus: ^aVæ civitati sanguinum, cuius ego grandem faciam pyram. ¹⁰ Congere ossa, quæ igne succendam: consumentur carnes, et coquetur universa compositio, et ossa tabescant. ¹¹ Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalescat, et liquefiat æs eius: et confletur in medio eius inquinamentum eius, et consumatur rubigo eius: ¹² multo labore sudatum est, et non exivit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. ¹³ Immunditia tua execrabilis: quia mundare te volui, et non es mundata a sordibus tuis: sed nec mundaberis prius, donec quiescerem faciam indignationem meam in te. ¹⁴ Ego Dominus locutus sum: Veniet, et faciam: non transeam, nec parcam, nec placabor: iuxta vias tuas, et iuxta adinventiones tuas indicabo te, dicit Dominus.

Symbolo
ollæ super
ignem
positæ.

¹⁵ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁶ Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga: et non planges, neque plorabis, neque fluent lacrymae tuæ. ¹⁷ Ingemisce tacens, mortuorum luctum non facies: corona tua circumligata sit tibi, et calceamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes. ¹⁸ Locutus sum ergo ad populum mane, et mortua est uxor mea vespero: fecique mane sicut præceperat mihi. ¹⁹ Et dixit ad me populus: Quare non indicas nobis quid ista significant, quæ tu facis? ²⁰ Et dixi ad eos: Sermo Domini factus est ad me, dicens: ²¹ Loquere domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego polluam sanctuarium meum, superbiam imperii vestri, et desiderabile oculorum vestrorum, et super quo pavet anima vestra: filii vestri, et filiae vestrae, quas reliquistis, gladio cadent. ²² Et facietis sicut feci: Ora amictu non velabitis, et cibos lugentium non comedetis. ²³ Coronas habebitis in capitibus vestrīs, et calceamenta in pedibus: non plangetis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestrīs, et unusquisque gemet ad fratrem suum. ²⁴ Eritque Ezechiel vobis in portentum: iuxta omnia, quæ fecit, facietis cum venerit istud: et scietis quia ego Dominus Deus. ²⁵ Et tu fili hominis ecce in die, qua tollam ab eis fortitudinem eorum, et gaudium dignitatis, et desiderium oculorum eorum, super quo requiescant animæ eorum, filios, et filias eorum: ²⁶ In die illa cum venerit fugiens ad te, ut annunciet tibi: ²⁷ In die, inquam, illa aperietur os tuum cum eo, qui fugit: et loqueris, et non silebis ultra: erisque eis in portentum, et scietis quia ego Dominus.

Symbolo
prophetæ
uxorem
mortuam
non plan-
gentis.

II. Vaticinia contra gentes, 25. 1—32. 32.

1. Vaticinium contra Ammon, 25, 1—7.

Propter malevolentiam orientalibus tradentur.

25. ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis pone faciem tuam contra filios Ammon, et prophetabis de eis. ³ Et dices filii Ammon: Audit eum verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixisti: Euge, euge super sanctuarium meum, quia pollutum est: et super terram Israel, quoniam desolata est: et super domum Iuda, quoniam ducti sunt in captivitatem: ⁴ Idecirco ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem, et collocabunt caulas suas in te, et ponent in te tentoria sua: ipsi comedent fruges tuas: et ipsi bibent lac tuum. ⁵ Daboque Rabbath in habitaculum camelorum, et filios Ammon in cubile pecorum: et scietis quia ego Dominus. ⁶ Quia hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod plausisti manu, et percussisti pede, et gavisa es ex toto affectu super terram Israel: ⁷ idecirco ecce ego extendam manum meam super te, et tradam te in direptionem Gentium, et interficiam te de populis, et perdam de terris, et conteram: et scies quia ego Dominus.

2. Vaticinium contra Moab, 25, 8—11.

Ut Ammon tractabitur.

8 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab, et Seir: Ecce sicut omnes Gentes, domus Iuda: ⁹ idecirco ecce ego aperiam humerum Moab de civitatibus, de civitatibus, inquam, eius, et de finibus eius inclytas terræ Bethiesimoth, et Beelmeon, et Cariathaim, ¹⁰ filiis Orientis cum filiis Ammon, et dabo eam in hereditatem: ut non sit ultra memoria filiorum Ammon in Gentibus. ¹¹ Et in Moab faciam iudicia: et scient quia ego Dominus.

3. Vaticinium contra Idumæam, 25, 12—14.

Propter ultionem desolabitur de filiis Iuda.

12 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecit Idumæa ultionem ut se vindicaret hæc dicit Dominus Deus: Extendam manum meam super Idumæam, et auferam de ea hominem, et iumentum, et faciam eam desertam ab Austro: et qui sunt in Dedan, gladio cadent. ¹⁴ Et dabo ultionem meam super Idumæam per manum populi mei Israel: et facient in Edom iuxta iram meam, et furorem meum: et scient vindictam meam, dicit Dominus Deus.

4. Vaticinium contra Palæstinos, 25, 15—17.

Propter inimicitias interficiuntur.

15 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Palæstini vindictam, et ulti se sunt toto animo, interficientes, et implentes inimicitias veteres: ¹⁶ propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego extendam manum meam super Palæstinos, et interficiam interfectorum, et perdam reliquias maritimæ regionis: ¹⁷ faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore: et scient quia ego Dominus, cum dedero vindictam meam super eos.

5. Vaticinia contra Tyrum, 26, 1—28, 19.

Urbs propter malevolentiam vastabitur.

26. ¹ Et factum est in undecimo anno, prima mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus de Ierusalem: Euge contractæ sunt portæ populorum, conversa est ad me: implebor, deserta est. ³ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Tyre, et ascendere faciam ad te gentes multas, sicut ascendit mare fluctuans. ⁴ Et dissipabunt muros Tyri, et destruent tress eius: et radam pulverem eius de ea, et dabo eam in limpidissimam petram. ⁵ Siccatio sagenarum erit in medio maris, quia ego locutus sum, ait Dominus Deus: et erit in direptionem Gentibus. ⁶ Filiae quoque eius, quæ sunt in agro, gladio interficiantur: et scient quia ego Dominus.

idque per exercitum regis Nabuchodonosor.

7 Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab Aquilone regem regum, cum equis, et curribus, et equitibus, et cœtu, populoque magno. ⁸ Filias tuas, quæ sunt in agro, gladio interficiet: et circumdabit te in munitionibus, et comportabit aggerem in gyro: et elevabit contra te clypeum. ⁹ Et vineas, et arietes temperabit in muros tuos, et tress tuas destruet

in armatura sua. ¹⁰ Inundatione equorum eius operiet te pulvis eorum: a sonitu equitum, et rotarum, et curruum movebuntur muri tui, cum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis dissipatae. ¹¹ Ungulis equorum snorum coneulebit omnes plateas tuas: populum tuum gladio cædet, et statuæ tuæ nobiles in terram corrident. ¹² Vastabunt opes tuas, diripient negotiaciones tuas: et destruent muros tuos, et domos tuas præclaras subvertent: et lapides tuos, et ligna tua, et pulverem tuum in medio aquarum ponent. ¹³ ^aEt quiescere faciam multitudinem canticorum tuorum, et sonitus eithararum tuarum non audietur amplius. ¹⁴ Et dabo te in limpidissimam petram, siecatio sagenarum eris, nec ædificaberis ultra: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

¹⁵ Hæc dicit Dominus Deus Tyro: Numquid non a sonitu ruinæ tuæ, et gemitu intersectorum tuorum cum occisi fuerint, in medio tui commovebuntur insulæ? ¹⁶ Et descendant de sedibus suis omnes principes maris: et auferent exuvias suas, et vestimenta sua varia abiicient, et induentur stupore: in terra sedebunt, et attoniti super repentina easu tuo admirabuntur. ¹⁷ Et assumentes super te lamentum, dicent tibi: Quomodo peristi, quæ habitas in mari, urbs inclyta, quæ fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis, quos formidabant universi? ¹⁸ Nunc stupebunt naves in die pavoris tui: et turbabuntur insulæ in mari, eo quod nullus egrediatur ex te.

¹⁹ Quia hæc dicit Dominus Deus: Cum dedero te urbem desolatam sicut civitates, quæ non habitantur: et adduxero super te abyssum, et operuerint te aquæ multæ: ²⁰ Et detraxero te cum his, qui descendunt in lacum ad populum sempiternum et collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres cum his, qui deducuntur in lacum, ut non habiteris: porro cum dedero gloriam in terra viventium, ²¹ in nihilum redigam te, et non eris, et requisita non invenieris ultra in sempiternum, dicit Dominus Deus.

^{27.} ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Tu ergo fili hominis assume super Tyrum lamentum: ³ Et dices Tyro, quæ habitat in introitu maris, negotiacioni populorum ad insulas multas: Hæc dicit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: Perfecti decoris ego sum, ⁴ et in corde maris sita. Finitimi tui, qui te ædificaverunt, impleverunt decorem tuum: ⁵ abietibus de Sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris: cedrum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum. ⁶ Quereus de Basan dolaverunt in remos tuos: et transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, et prætoriola de insulis Italiae. ⁷ Byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo: hyacinthus, et purpura de insulis Elisa facta sunt operimentum tuum. ⁸ Habitatores Sidonis, et Aradii fuerunt remiges tui: sapientes tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui. ⁹ Senes Giblîi, et prudentes eius habuerunt nautas ad ministerium variæ supellectilis tuæ: omnes naves maris, et nautæ earum fuerunt in populo negotiacionis tue. ¹⁰ Persæ, et Lydii, et Libyes erant in exercitu tuo viri bellatores tui: clypeum, et galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo. ¹¹ Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu: sed et Pigmæi, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum: ipsi compleverunt pulchritudinem tuam. ¹² Chartaginenses negotiatores tui, a multitudine cunctarum divitiarum, argento, ferro, stanno, plumboque repleverunt nundinas tuas. ¹³ Græcia, Thubal, et Mosoch, ipsi institores tui: mancipia, et vasa ærea advexerunt populo tuo. ¹⁴ De domo Thogorma, equos, et equites, et mulos adduxerunt ad forum tuum. ¹⁵ Filii Dedan negotiatores tui: insulæ multæ negotiatio manus tuæ: dentes eburneos, et hebeninos commutaverunt in pretio tuo. ¹⁶ Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum, gemmam, et purpuram, et scutulata, et byssum, et sericum, et chodchod proposuerunt in mercatu tuo. ¹⁷ Iuda et terra Israel ipsi institores tui in frumento primo, balsamum, et mel, et oleum, et resinam proposuerunt in nundinis tuis. ¹⁸ Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine diversarum opum, in vino pingui, in lanis coloris optimi. ¹⁹ Dan, et Græcia, et Mosel in nundinis tuis pro-

insulis et
principibus
maris stu-
pentibus,

immo in
nihilum
redigetur,

cuius ruina
magna a
propheta
deploratur;

posuerunt ferrum fabrefactum: stacte, et calamus in negotiatione tua. ²⁰ Dedan instidores tui in tapetibus ad sedendum. ²¹ Arabia, et universi principes Cedar, ipsi negotiatores manus tuæ: cum agnis, et arietibus, et hœdis venerunt ad te negotiatores tui. ²² Venditores Saba, et Reema, ipsi negotiatores tui: cum universis primis aromatibus, et lapide pretioso, et auro, quod proposuerunt in mercatu tuo. ²³ Haran, et Chene, et Eden negotiatores tui: Saba, Assur, et Chelmad venditores tui. ²⁴ ipsi negotiatores tui multifariam involucris hyacinthi, et polymitorum, gazarumque pretiosarum, quæ obvolutæ, et astrictæ erant funibus: cedros quoque habebant in negotiationibus tuis. ²⁵ Naves maris, princeps tui in negotiatione tua: et repleta es, et glorificata nimis in corde maris. ²⁶ In aquis multis adduxerunt te remiges tui: ventus austus contrivit te in corde maris. ²⁷ Divitiae tuæ, et thesauri tui, et multiplex instrumentum tuum, naute tui et gubernatores tui, qui tenebant supellecitem tuam, et populo tuo prærant: viri quoque bellatores tui, qui erant in te cum universa multitudine tua, quæ est in medio tui: cadent in corde maris in die ruinæ tuæ. ²⁸ A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes: ²⁹ Et descendant de navibus suis omnes, qui tenebant remum: nautæ, et universi gubernatores maris in terra stabunt: ³⁰ et eiulabunt super te voce magna, et clamabunt amare: et superiacient pulverem capitibus suis, et cinere conspergentur. ³¹ Et radent super te calvitium, et accingentur ciliciis: et plorabunt te in amaritudine animæ ploratu amarissimo. ³² Et assumpt super te carmen lugubre, et plangent te: Quæ est ut Tyrus, quæ obmutuit in medio maris? ³³ Quæ in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos: in multitudine divitiarum tuarum, et populorum tuorum ditasti reges terræ. ³⁴ Nunc contrita es a mari, in profundis aquarum opes tuæ, et omnis multitudo tua, quæ erat in medio tui, ceciderunt. ³⁵ Universi habitatores insularum obstupuerunt super te: et reges earum omnes tempestate perculti mutaverunt vultus. ³⁶ Negotiatores populorum sibilaverunt super te: ad nihilum deducta es, et non eris usque in perpetuum.

28. ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² Fili hominis, dic principi Tyri: Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum, et dixisti: Deus ego sum, et in cathedra Dei sedi in corde maris: cum sis homo, et non Deus, et dedisti cor tuum quasi cor Dei. ³ Ecce sapientior es tu Daniele: omne secretum non est absconditum a te. ⁴ In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem: et acquisisti aurum, et argentum in thesauris tuis. ⁵ In multitudine sapientiæ tuæ, et in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: et elevatum est cor tuum in robore tuo. ⁶ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor Dei: ⁷ idcirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos Gentium: et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiæ tuæ, et polluent decorem tuum. ⁸ Interficient, et detrahent te: et morieris in interitu occisorum in corde maris. ⁹ Numquid dicens loqueris: Deus ego sum, coram interficiens te: cum sis homo, et non Deus, in manu occidentium te? ¹⁰ Morte incircumcisorum morieris in manu alienorum: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

rex Tyri
propter
nimiam
superbiæ
interibit,

cuius casus
a propheta
defletur.

¹¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis leva planetum super regem Tyri: ¹² et dices ei: Hæc dicit Dominus Deus: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, et perfectus decore, ¹³ in deliciis paradisi Dei fuisti: omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topatius, et iaspis, chrysolithus, et onyx, et berillus, sapphirus, et carbunculus, et smaragdus: aurum opus decoris tui: et foramina tua in die, qua conditus es, preparata sunt. ¹⁴ Tu cherub extensus, et protegens, et posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti. ¹⁵ Perfectus in viis tuis a die conditionis tuæ, donec inventa est iniquitas in te. ¹⁶ In multitudine negotiationis tuæ repleta sunt interiora tua iniquitate, et peccasti: et eieci te de monte Dei, et perdidisti te o cherub protegens, de medio lapidum ignitorum. ¹⁷ Et elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo, in terram proieci te: ante faciem regum dedi te ut cernerent te. ¹⁸ In multitudine iniquitatum tuarum, et iniquitate negotiationis tuæ polluisti sanctificationem tuam: producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te, et dabo te in einerem

super terram in conspectu omnium videntium te. ¹⁹ Omnes, qui viderint te in Gentibus, obstupescent super te: nihil factus es, et non eris in perpetuum.

6. Vaticinium contra Sidonem, 28, 20—26.

²⁰ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ²¹ Fili hominis pone faciem tuam contra Sidonem: et prophetabis de ea. ²² et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Sidon, et glorificabor in medio tui: et scient quia ego Dominus, eum fecero in ea iudicia, et sanctificatus fuero in ea. ²³ Et immittam ei pestilentiam, et sanguinem in plateis eius: et corruent imperfecti in medio eius gladio per circuitum: et scient quia ego Dominus. ²⁴ Et non erit ultra domini Israel offendiculum amaritudinis, et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum, qui adversantur eis: et scient quia ego Dominus Deus. ²⁵ Hæc dicit Dominus Deus: Quando congregavero domum Israel de populis, in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram Gentibus: et habitabunt in terra sua, quam dedi servo meo Iacob. ²⁶ Et habitabunt in ea securi: et ædificabunt domos, et plantabunt vineas, et habitabunt confidenter, cum fecero iudicia in omnibus, qui adversantur eis per circuitum: et scient quia ego Dominus Deus eorum.

Offendiculum et spina Israëlis tolletur.

7. Vaticinia contra Ægyptum, 29, 1—32, 32.

^{29.} ¹ In anno decimo, decimo mense, undecima die mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti, et prophetabis de eo, et de Ægypto universa: ³ Loquere, et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Pharao rex Ægypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, et dicis: Meus est fluvius, et ego feci memetipsum. ⁴ Et ponam frenum in maxillis tuis: et agglutinabo pisces flumen tuorum squamis tuis: et extraham te de medio flumen tuorum, et universi pisces tui squamis tuis adhærebunt. ⁵ Et proiiciam te in desertum, et omnes pisces fluminis tui: super faciem terræ cades, non colligeris, neque congregaberis: bestiis terræ, et volatilibus cœli dedi te ad devorandum. ⁶ Et scient omnes habitatores Ægypti quia ego Dominus: a pro eo quod fuisti baculus arundineus domui Israel. ⁷ Quando apprehenderunt te manu, et confractus es, et lacerasti omnem humerum eorum: et innitentibus eis super te, comminutus es, et dissolvisti omnes renes eorum.

Pharaeo, crocodilus magnus, bestiis ad devorandum dabitur;

⁸ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam super te gladium: et interficiam de te hominem, et iumentum. ⁹ Et erit Terra Ægypti in desertum, et in solitudinem: et scient quia ego Dominus: pro eo quod dixeris: Fluvius meus est, et ego feci eum. ¹⁰ Idcirco ecce ego ad te, et ad flumina tua: daboque Terram Ægypti in solitudines, gladio dissipatam, a turre Syenes, usque ad terminos Æthiopiarum. ¹¹ Non pertransibit eam pes hominis, neque pes iumenti gradietur in ea: et non habitabitur quadraginta annis. ¹² Daboque Terram Ægypti desertam in medio terrarum desertarum, et civitates eius in medio urbium subversarum, et erunt desolatae quadraginta annis: et dispergam Ægyptios in nationes, et ventilabo eos in terras.

Ægyptus per 40 annos deserta erit;

¹³ Quia hæc dicit Dominus Deus: Post finem quadraginta annorum congregabo Ægyptum de populis, in quibus dispersi fuerant. ¹⁴ Et reducam captivitatem Ægypti, et collocabo eos in terra Phathures, in terra nativitatis suæ: et erunt ibi in regnum humile: ¹⁵ inter cetera regna erit humillima, et non elevabitur ultra super nationes, et imminuat eos ne imperent Gentibus. ¹⁶ Neque erunt ultra domui Israel in confidentia, docentes iniquitatem, ut fugiant, et sequantur eos: et scient quia ego Dominus Deus.

postea regnum humile restituetur,

¹⁷ Et factum est in vigesimo et septimo anno, in primo, in una mensis: factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁸ Fili hominis Nabuchodonosor rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum: omne caput decalvatum, et omnis humerus depilatus est: et merces non est redditio ei, neque exercitui eius de Tyro pro servitute, qua servivit mihi adversus eam. ¹⁹ Propterea hæc

regi Nabuchodonosor donabatur;

dicit Dominus Deus: Eece ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in Terra Ægypti: et accipiet multitudinem eius, et deprædabitur manubias eius, et diripiet spolia eius: et erit merces exercitu illius, ²⁰ et operi, quo servivit adversus eam: dedi ei Terram Ægypti, pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus. ²¹ In die illo pullulabit cornu domui Israel, et tibi dabo apertum os in medio eorum: et scient quia ego Dominus.

^{Ægyptus dissipabitur,} **30.** ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis propheta, et die: Hæc dicit Dominus Deus: Ululate, vœ, vœ diei: ³ quia iuxta est dies, et appropinquat dies Domini: dies nubis, tempus Gentium erit. ⁴ Et veniet gladius in Ægyptum: et erit pavor in Æthiopia, cum eccliderint vulnerati in Ægypto, et ablata fuerit multitudo illius, et destructa fundamenta eius. ⁵ Æthiopia, et Libya, et Lydi, et omne reliquum vulgus, et Club, et filii terræ foederis, cum eis gladio eadent. ⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Et corruent fulientes Ægyptum, et destruetur superbia imperii eius: a turre Syenes gladio eadent in ea, ait Dominus Deus exercituum. ⁷ et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum, et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt. ⁸ Et scient quia ego Dominus: eum dedero ignem in Ægypto, et attriti fuerint omnes auxiliatores eius. ⁹ In die illa egredientur nuncii a facie mea in trieribus ad conterendam Æthiopiam, et erit pavor in eis in die Ægypti, quia absque dubio veniet. ¹⁰ Hæc dicit Dominus Deus: cessare faciam multitudinem Ægypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. ¹¹ Ipse et populus eius cum eo fortissimi Gentium adduecentur ad disperdendam terram: et evaginabunt gladios suos super Ægyptum: et implebunt terram interfecis. ¹² Et faciam alveos fluminum aridos, et tradam terram in manus pessimorum: et dissipabo terram, et plenitudinem eius manu alienorum, ego Dominus loetus sum.

^{urbes eius destruentur,} **13.** ^aHæc dicit Dominus Deus: Et disperdam simulachra, et cessare faciam idola de Memphis: et dux de Terra Ægypti non erit amplius: et dabo terrorem in Terra Ægypti. ¹⁴ Et disperdam terram Phathures, et dabo ignem in Taphnis, et faciam iudicium in Alexandria. ¹⁵ Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Ægypti, et interficiam multitudinem Alexandriæ, ¹⁶ et dabo ignem in Ægypto: quasi parturiens dolebit Pelusium, et Alexandria erit dissipata, et in Memphis angustiae quotidianæ. ¹⁷ Iuvenes Heliopoleos, et Bubasti gladio eadent, et ipsæ captivæ ducentur. ¹⁸ Et in Taphnis nigrescit dies, cum contrivero ibi sceptrum Ægypti, et defecerit in ea superbia potentiae eius: ipsam nubes operiet. filiae autem eius in captitatem duecentur. ¹⁹ Et iudicium faciam in Ægypto: et scient quia ego Dominus.

^{brachium regis confringetur;} **20.** Et factum est in undecimo anno, in primo mense, in septima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ²¹ Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi: et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis, et fasciare tur linteolis, ut recepto robore posset tenere gladium. ²² Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, et communiam brachium eius forte, sed confractum: et deiiciam gladium de manu eius: ²³ et dispergam Ægyptum in Gentibus, et ventilabo eos in terris. ²⁴ Et confortabo brachia regis Babylonis, daboque gladium meum in manu eius: et confringam brachia Pharaonis, et gement gemitis interfici coram facie eius. ²⁵ Et confortabo brachia regis Babylonis, et brachia Pharaonis concident: et scient quia ego Dominus, cum dedero gladium meum in manu regis Babylonis, et extenderit eum super Terram Ægypti. ²⁶ Et dispergam Ægyptum in nationes, et ventilabo eos in terras, et scient quia ego Dominus.

^{Pharao, cedrus sublimis,} **31.** ¹ Et factum est in anno undecimo, tertio mense, una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis die Pharaoni regi Ægypti, et populo eius: Cui similis factus es in magnitudine tua? ³ Eece Assur quasi cedrus in Libano, pulcher ramis, et frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. ⁴ Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltavit illum: flumina eius manabant in circuitu radieum eius, et rivos suos

emisit ad universa ligna regionis. ⁵ Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis: et multiplicata sunt arbusta eius, et elevati sunt rami eius præ aquis multis. ⁶ Cumque extendisset umbram suam, in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia cœli, et sub frondibus eius genuerunt omnes bestiæ saltuum, et sub umbraculo illius habitabat cœtus Gentium plurimarum. ⁷ Eratque pulcherrimus in magnitudine sua, et in dilatatione arbustorum suorum: erat enim radix illius iuxta aquas multas. ⁸ Cedri non fuerunt altiores illo in paradiſo Dei, abietes non adæquaverunt summitatē eius, et platani non fuerunt æquæ frondibus illius: omne lignum paradiſi Dei non est assimilatum illi, et pulchritudini eius. ⁹ Quoniam speciosum feci eum, et multis, condensisque frondibus: et æmulata sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in paradiſo Dei.

¹⁰ Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod sublimatus est in altitudine, et dedit summitatē suam virentem atque condensam, et elevatum est cor eius in altitudine sua: ¹¹ Tradidi eum in manu fortissimi Gentium, faciens faciet ei: iuxta impietatem eius eieci eum. ¹² Et succident eum alieni, et crudelissimi nationum, et proiicient eum super montes, et in cunctis convallibus corruent rami eius, et confringentur arbusta eius in universis rupibus terræ: et recedent de umbraculo eius omnes populi terræ, et relinquent eum. ¹³ In ruina eius habitaverunt omnia volatilia cœli, et in ramis eius fuerunt universæ bestiæ regionis. ¹⁴ Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum, nec ponent sublimitatē suam inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt in sublimitate sua omnia, quæ irrigantur aquis: quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum ad eos, qui descendunt in lacum.

¹⁵ Hæc dicit Dominus Deus: In die quando descendit ad inferos, induxi luctum, stupentibus operui eum abyssō: et prohibui flumina eius, et coercui aquas multas: contristatus omnibus; est super eum Libanus, et omnia ligna agri concussa sunt. ¹⁶ A sonitu ruinæ eius commovi Gentes, cum deducerem eum ad infernum cum his, qui descendebant in lacum: et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia, atque præclara in Libano, universa quæ irrigabantur aquis. ¹⁷ Nam et ipsi cum eo descendant in infernum ad interfectos gladio: et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum. ¹⁸ Cui assimilatus es o inelyte atque sublimis inter ligna voluptatis? Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam: in medio incircumcisorum dormies, cum eis, qui imperfecti sunt gladio, ipse est Pharaeo, et omnis multitudo eius, dicit Dominus Deus.

32. ¹ Et factum est, duodecimo anno, in mense duodecimo, in una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis assume lamentum super Pharaonem regem Ægypti, et dices ad eum: Leoni Gentium assimilatus es, et draconi, qui est in mari: et ventilabas cornu in fluminibus tuis, et conturbabas aquas pedibus tuis, et conculcabas flumina earum. ³ Propterea haec dicit Dominus Deus: ⁴ Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum, et extraham te in sagena mea. ⁵ Et proiiciam te in terram, super faciem agri abiiciam te: et habitare faciam super te omnia volatilia cœli, et saturabo de te bestias universæ terræ. ⁶ Et dabo carnes tuas super montes, et implebo colles tuos sanie tua. ⁷ Et irrigabo terram fœtore sanguinis tui super montes, et valles implebuntur ex te. ⁸ ^bEt operiam, cum extinctus fueris, cœlum, et nigrescere faciam stellas eius: solem nube tegam, et luna non dabit lumen suum. ⁹ Omnia luminaria cœli mœrere faciam super te: et dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus, cum ceciderint vulnerati tui in medio terræ, ait Dominus Deus. ¹⁰ Et irritabo cor populorum multorum cum induxero contritionem tuam in Gentibus super terras, quas nescis. ¹¹ Et stupescere faciam super te populos multos: et reges eorum horrore nimio formidabunt super te, cum volare cœperit gladius meus super facies eorum: et obstupescerent singuli pro anima sua in die ruine tuæ. ¹² Quia hæc dicit Dominus Deus: Gladius regis Babylonis veniet tibi, ¹³ in gladiis fortium deiiciam multitudinem tuam: inexpugnabiles omnes Gentes hæ: et vastabunt superbiam

propheta
Pharaonem
conterendum

32, 3 ^aSup 12, 13; 17, 20. — **7** bIs 13, 10; Ioe 2, 10; 3, 15; Mt 24, 29.

Ægypti, et dissipabitur multitudo eius. ¹³ Et perdam omnia iumenta eius, quæ erant super aquas plurimas: et non conturbabit eas pes hominis ultra, neque unguia iumentorum turbabit eas. ¹⁴ Tunc purissimas reddam aquas eorum, et flumina eorum quasi oleum adducam, ait Dominus Deus: ¹⁵ Cum dederō Terram Ægypti desolatam: deseretur autem terra a plenitudine sua, quando percussero omnes habitatores eius: et scient quia ego Dominus. ¹⁶ Planetus est, et plangent eum: filiae Gentium plangent eum: super Ægyptum, et super multitudinem eius plangent eum, ait Dominus Deus.

et cum
ingloris
dormitorum
plangit.

¹⁷ Et factum est in duodecimo anno, in quintadecima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁸ Fili hominis cane lugubre super multitudinem Ægypti: et detrahe eam ipsam, et filias Gentium robustarum ad terram ultimam cum his, qui descendunt in lacum. ¹⁹ Quo pulchrior es? descende, et dormi cum incircumcis. ²⁰ In medio interactorum gladio cadent: gladius datus est, attraxerunt eam, et omnes populos eius. ²¹ Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni, qui cum auxiliatoribus eius descenderunt, et dormierunt incircumeisi, interfecti gladio. ²² Ibi Assur, et omnis multitudo eius: in circuitu illius sepulchra eius: omnes interfecti, et qui ceciderunt gladio. ²³ Quorum data sunt sepulchra in novissimis laci: et facta est multitudo eius per gyrum sepulchri eius: universi interfecti, cadentesque gladio, qui dederant quondam formidinem in terra viventium. ²⁴ Ibi Elam, et omnis multitudo eius per gyrum sepulchri sui. omnes hi interfecti, ruentesque gladio: qui descenderunt incircumeisi ad terram ultimam: qui posuerunt terrorem suum in terra viventium, et portaverunt ignominiam suam cum his, qui descendunt in lacum. ²⁵ In medio interactorum posuerunt cubile eius in universis populis eius: in circuitu eius sepulchrum illius: omnes hi incircumcisi, interfectique gladio. dederunt enim terrorem suum in terra viventium, et portaverunt ignominiam suam cum his, qui descendunt in lacum: in medio interactorum positi sunt. ²⁶ Ibi Mosoch, et Thubal, et omnis multitudo eius: in circuitu eius sepulchra illius. omnes hi incircumeisi, interfectique et cadentes gladio: quia dederunt formidinem suam in terra viventium. ²⁷ Et non dormient cum fortibus, cadentibusque et incircumeisis, qui descenderunt ad infernum cum armis suis, et posuerunt gladios suos sub capitibus suis, et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum: quia terror fortium facti sunt in terra viventium. ²⁸ Et tu ergo in medio incircumeisorum contereris, et dormies cum interfectis gladio. ²⁹ Ibi Idumæa, et reges eius, et omnes duces eius, qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio: et qui cum incircumcis dormierunt, et cum his, qui descendunt in lacum. ³⁰ Ibi principes Aquilonis omnes, et universi venatores: qui deducti sunt cum interfectis, paventes, et in sua fortitudine confusi: qui dormierunt incircumeisi cum interfectis gladio, et portaverunt confusionem suam cum his, qui descendunt in lacum. ³¹ Vedit eos Pharao, et consolatus est super universa multitudine sua, quæ interfecta est gladio, Pharao, et omnis exercitus eius, ait Dominus Deus: ³² quia dedi terrorem meum in terra viventium, et dormivit in medio incircumeisorum cum interfectis gladio: Pharao et omnis multitudo eius: ait Dominus Deus.

PARS ALTERA.

Consolationes Ezechielis prophetæ, 33, 1—48, 35.

Introitus, in quo admonitio Iudeorum continetur, 33, 1—33.

1. Invitatio ad pœnitendum, 33, 1—20.

Ezechiel
speculator
constitutus

33. ¹ Et factum est verbum Domini ad me dicens: ² Fili hominis loquere ad filios populi tui, et dices ad eos: Terra cum induxero super eam gladium, et tulerit populus terræ virum unum de novissimis suis, et constituerit eum super se speculatorem: ³ et ille viderit gladium venientem super terram, et cecimerit buccina, et annunciarerit populo: ⁴ Audiens autem, quisquis ille est, sonitum buccinæ, et non se observaverit, veneritque gladius, et tulerit eum: sanguis ipsius super caput

eius erit. ⁵ Sonum buccinæ audivit, et non se observavit, sanguis eius in ipso erit: si autem se custodierit, animam suam salvabit. ⁶ Quod si speculator viderit gladium venientem, et non insonuerit buccina: et populus se non custodierit, veneritque gladius, et tulerit de eis animam: ille quidem iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. ⁷ ^aEt tu fili hominis, speculatorum dedi te domui Israel: audiens ergo ex ore meo sermonem, annuncias eis ex me. ⁸ Si me dicente ad impium: Impie, morte morieris: non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. ⁹ Si autem annunciant te ad impium ut a viis suis convertatur, non fuerit conversus a via sua: ipse in iniquitate sua morietur: porro tu animam tuam liberasti.

¹⁰ Tu ergo fili hominis die ad dominum Israel: Sic locuti estis, dicentes: Iniquitates nostræ, et peccata nostra super nos sunt, et in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo vivere poterimus? ¹¹ ^bDic ad eos: Vivo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat. Convertimini, convertimini a viis vestris pessimis: et quare moriemini dominus Israel?

¹² Tu itaque fili hominis die ad filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die peccaverit: et impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua: et iustus non poterit vivere in iustitia sua, in quacumque die peccaverit. ¹³ Etiam si dixerit iusto quod vita vivat, et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem: omnes iustitiae eius oblivioni tradentur, et in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur. ¹⁴ Si autem dixerit impio: Morte morieris: et egerit pœnitentiam a peccato suo, feceritque indicium et iustitiam, ¹⁵ et pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam iniustum: vita vivet, et non morietur. ¹⁶ Omnia peccata eius, quæ peccavit, non imputabuntur ei: iudicium, et iustitiam fecit, vita vivet.

¹⁷ Et dixerunt filii populi tui: Non est æqui ponderis via Domini, et ipsorum via iniusta est. ¹⁸ Cum enim recesserit iustus a iustitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis. ¹⁹ Et cum recesserit impius ab impietate sua, feceritque iudicium, et iustitiam, vivet in eis. ²⁰ ^cEt dicitis: Non est recta via Domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis, domus Israel.

2. Castigatio impœnitentium relictorum, 33, 21—29.

²¹ Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis transmigrationis nostræ, venit ad me qui fugerat de Ierusalem, dicens: Vastata est civitas. ²² Manus autem Domini facta fuerat ad me vespere, antequam veniret qui fugerat: aperuitque os meum donec veniret ad me mane, et aperto ore meo non silui amplius.

²³ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ²⁴ Fili hominis, qui habitant in ruinosis his super humum Israel, loquentes aiunt: Unus erat Abraham, et hereditate possedit terram: nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem. ²⁵ Idecirco dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras, et sanguinem funditis: numquid terram hereditate possidebitis? ²⁶ Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit: et terram hereditate possidebitis?

²⁷ Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant, gladio cadent: et qui in agro est, bestiis tradetur ad devorandum: qui autem in præsiis, et speluncis sunt, peste morientur. ²⁸ Et dabo terram in solitudinem, et in desertum, et deficiet superba fortitudo eius: et desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat. ²⁹ Et scient quia ego Dominus, cum dedero terram eorum desolatam, et desertam propter universas abominationes suas, quas operati sunt.

domum
Israel ad
penitendum
invitat,

quia iusti
prævarican-
tes morien-
tur et pec-
atores
penitentes
vivent,

unusquisque
iuxta opera
sua
iudicabatur.

Civitate
vastata

habitato-
ribus
ruinosorum
impœniten-
tibus

interitus
nuntiatur.

33, 7 ^aSup 3, 17. — 11 ^bSup 18, 23. — 20 ^cSup 18, 25.

3. Reprehensio auditorum Ezechielis, 33, 30—33.

Sermones
audiant
atque
faciant.

³⁰ Et tu fili hominis: filii populi tui, qui loquuntur de te iuxta muros, et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite, et audiamus quis sit sermo egrediens a Domino. ³¹ Et veniunt ad te, quasi si ingrediatur populus, et sedent coram te populus meus: et audiunt sermones tuos, et non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor eorum. ³² Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi, dulcique sono canitur: et audiunt verba tua, et non faciunt ea. ³³ Et cum venerit quod prædictum est (eccc enim venit) tunc seient quod prophetes fuerit inter eos.

I. Vaticinia de resurrectione populi, 34, 1—39, 29.

1. De bono pastore gregis, 34, 1—31.

Malis
pastoribus
anotis

^{34.} ¹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ² Fili hominis propheta de pastoribus Israel: propheta, et dices pastoribus: Hæc dicit Dominus Deus: ³ Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos: nonne greges a pastoribus pascuntur? ³ Lac comedebatis, et lanis operiebamini, et quod erassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. ⁴ Quod infirmum fuit non consolidastis, et quod ægrotum non sanastis, quod confractum est non alligastis, et quod abiectum est non reduxistis, et quod perierat non quæsistis: sed cum austeritate imperabatis eis, et eum potentia. ⁵ Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor: et factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, et dispersæ sunt. ⁶ Erraverunt greges mei in cunctis montibus, et in universo colle excelso: et super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, et non erat qui requereret, non erat, inquam, qui requereret. ⁷ Propterea pastores audite verbum Domini: ⁸ Vivo ego, dicit Dominus Deus: quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, et oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor (neque enim quæsierunt pastores mei gregem meum:) sed pascebant pastores semetipsos, et greges meos non pascebant: ⁹ propterea pastores audite verbum Domini: ¹⁰ Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, et cessare faciam eos ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos: et liberabo gregem meum de ore eorum: et non erit ultra eis in escam.

Deus ipse
oves pascet,

¹¹ Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas, et visitabo eas. ¹² Sicut visitat pastor gregem suum in die, quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum: sic visitabo oves meas, et liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis, et caliginis. ¹³ Et educam eas de populis, et congregabo eas de terris, et inducam eas in terram suam: et pascam eas in montibus Israel, in rivis, et in cunctis sedibus terræ. ¹⁴ In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israel erunt pascua earum: ibi requiescent in herbis virentibus, et in pascuis pinguis pascuntur super montes Israel. ¹⁵ Ego pascam oves meas: et ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus. ¹⁶ Quod perierat requiram, et quod abiectum erat reducam, et quod confractum fuerat alligabo, et quod infirmum fuerat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam: et pascam illas in iudicio.

inter
pecora mala
et bona
iudicabit,

¹⁷ Vos autem greges mei, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iudico inter pecus et pecus, arietum, et hircorum. ¹⁸ Nonne satis vobis erat pascua bona depasci? insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculecastis pedibus vestris: et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. ¹⁹ Et oves meæ his, quæ conculecata pedibus vestris fuerant, pascebantur: et quæ pedes vestri turbaverant, hæc bibebant. ²⁰ Propterea hæc dicit Dominus Deus ad vos: Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue, et macilentum: ²¹ pro eo quod lateribus, et humeris impingebatis, et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras: ²² salvabo gregem meum, et non erit ultra in rapinam, et iudicabo inter pecus et pecus.

^a23 ET SUSCITABO SUPER EAS PASTOREM UNUM, qui pascat eas, servum meum David: ipse pascet eas, et ipse erit eis in pastorem. ^b24 Ego autem Dominus ero eis in Deum: et servus meus David princeps in medio eorum: ego Dominus locutus sum.

unum
pastorem
davidicum
suscitabit,

^c25 Et faciam cum eis pactum pacis, et cessare faciam bestias pessimas de terra: et qui habitant in deserto, securi dormient in saltibus. ^d26 Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem: et deducam imbre in tempore suo: pluviae benedictionis erunt. ^e27 Et dabit lignum agri fructum suum, et terra dabit germen suum, et erunt in terra sua absque timore: et scient quia ego Dominus, cum contrivero catenæ iugis eorum, et eruero eos de manu imperantium sibi. ^f28 Et non erunt ultra in rapinam in Gentibus, neque bestie terræ devorabunt eos: sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. ^g29 Et suscitabo eis germen nominatum: et non erunt ultra imminuti fame in terra, neque portabunt ultra opprobrium Gentium. ^h30 Et scient quia ego Dominus Deus eorum cum eis, et ipsi populus meus domus Israel: ait Dominus Deus. ⁱ31 ^bVos autem greges mei, greges pascuae meæ homines estis: et ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus.

ovibus
pascuæ
sua
benedicet.

2. De vastatione terræ Edom, 35, 1—15.

¹35. ¹Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ²Fili hominis pone faciem tuam adversum montem Seir, et prophetabis de eo, et dices illi: ³Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te mons Seir, et extendam manum meam super te, et dabo te desolatum atque desertum. ⁴Urbes tuas demoliar, et tu desertus eris: et scies quia ego Dominus. ⁵Eo quod fueris inimicus sempiternus, et concluseris filios Israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum, in tempore iniquitatis extremæ. ⁶Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam sanguini tradam te, et sanguis te persequetur: et cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te. ⁷Et dabo montem Seir desolatum atque desertum: et auferam de eo euntrem, et redeuentem. ⁸Et implebo montes eius occisorum suorum: in collibus tuis, et in vallibus tuis, atque in torrentibus interfecti gladio cadent. ⁹In solitudines sempiternas tradam te, et civitates tuæ non habitabuntur: et sciatis quia ego Dominus Deus. ¹⁰Eo quod dixeris: Duæ gentes, et duæ terræ meæ erunt, et hereditate possidebo eas: cum Dominus esset ibi: ¹¹Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quia faciam iuxta iram tuam, et secundum zelum tuum, quem fecisti odio habens eos: et notus efficiar per eos cum te iudicavero. ¹²Et scies quia ego Dominus audivi universa opprobria tua, quæ locutus es de montibus Israel, dicens: Deserti, nobis ad devorandum dati sunt. ¹³Et insurrexisti super me ore vestro, et derogasti adversum me verba vestra: ego audivi. ¹⁴Hæc dicit Dominus Deus: Lætante universa terra, in solitudinem te redigam. ¹⁵Sicuti gavisus es super hereditatem domus Israel, eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi: dissipatus eris mons Seir, et Idumæa omnis: et scient quia ego Dominus.

Idumæa
vastabitur
propter

inimicitias
sempiternas,

postulatum
insolens,

malevo-
tiām.

3. De renovatione terræ Israel, 36, 1—38.

¹36. ¹Tu autem fili hominis propheta super montes Israel, et dices: ^cMontes Israel audite verbum Domini: ²Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod dixerit inimicus de vobis: Euge, altitudines sempiternæ in hereditatem datæ sunt nobis: ³propterea vaticinare, et dic: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod desolati estis, et conculcati per circuitum, et facti in hereditatem reliquis Gentibus, et ascendistis super labium linguæ, et opprobrium populi: ⁴propterea montes Israel audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus, et collibus, torrentibus, vallibusque et desertis, parietinis, et urbibus derelictis, quæ depopulatae sunt, et subsannatae a reliquis Gentibus per circuitum. ⁵Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis Gentibus, et de Idumæa universa, quæ dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio, et toto corde, et ex animo: et eiecerunt eam ut vastarent: ⁶idcirco vaticinare super humum Israel, et dices montibus, et collibus, iugis, et vallibus: Hæc dicit Dominus Deus:

Terra Israel
a gentibus
purgabitur,

^aIs 40, 11; Os 3, 5; Io 1, 45; 10, 11. — ^bIo 10, 11. — ^cSup 6, 3.

Ecce ego in zelo meo, et in furore meo loeetus sum, eo quod confusionem gentium sustinueritis. ⁷ Idecireo haec dicit Dominus Deus: Ego levavi manum meam ut Gentes, quae in circuitu vestro sunt, ipsae confusionem suam portent.

renovata
ab Israëlis
habitabitur,

⁸ Vos autem montes Israel ramos vestros germinetis, et fructum vestrum afferatis populo meo Israel: prope enim est ut veniat: ⁹ Quia ecce ego ad vos, et convertar ad vos, et arabimini, et accipietis sementem. ¹⁰ Et multiplicabo in vobis homines, omnemque domum Israel: et habitabuntur civitates, et ruinosa instaurabuntur. ¹¹ Et replebo vos hominibus, et iumentis: et multiplicabuntur, et crescent: et habitare vos faciam sicut a principio, bonisque donabo maioribus, quam habuistis ab initio: et scietis quia ego Dominus. ¹² Et addueam super vos homines populum meum Israel, et hereditate possidebunt te: et eris eis in hereditatem, et non addes ultra ut absque eis sis. ¹³ Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis: Devoratrix hominum es, et suffocans gentem tuam: ¹⁴ Propterea homines non comedes amplius, et gentem tuam non necabis ultra, ait Dominus Deus: ¹⁵ Nee auditam faciam in te amplius confusionem Gentium, et opprobrium populorum nequaquam portabis. et gentem tuam non amittes amplius, ait Dominus Deus.

qui propter
immun-
ditias suas
in gentes
dispersi
sunt,

¹⁶ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁷ Fili hominis domus Israel habitaverunt in humo sua, et polluerunt eam in viis suis, et in studiis suis iuxta immunditiam menstruatæ facta est via eorum eoram me. ¹⁸ Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine, quem fuderunt super terram, et in idolis suis polluerunt eam. ¹⁹ Et dispersi eos in Gentes, et ventilati sunt in terras: iuxta vias eorum, et adinventiones eorum iudicavi eos.

quæ Deum
Israel
blasphemant;

²⁰ Et ingressi sunt ad Gentes, ad quas introierunt, et polluerunt nomen sanctum meum, cum diceretur de eis: Populus Domini iste est, et de terra eius egressi sunt.

²¹ Et pepercit nomini sancto meo, quod polluerat domus Israel in Gentibus, ad quas ingressi sunt.

idecirco
Deus
populum
suum
reducet,
mundabit,
sanctifi-
cabit,
immutabit,

²² Idecireo dices domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod polluistis in Gentibus, ad quas intrastis. ²³ Et sanctificabo nomen meum magnum, quod pollutum est inter Gentes, quod polluistis in medio earum: ut sciант Gentes quia ego Dominus, ait Dominus exercituum, eum sanetificeatus fuero in vobis eorum eis: ²⁴ Tollam quippe vos de Gentibus, et congregabo vos de universis terris, et adducam vos in terram vestram. ²⁵ Et effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et ab universis idolis vestris mundabo vos. ²⁶ ^bEt dabo vobis cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri: et auferam cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis cor carneum. ²⁷ Et spiritum meum ponam in medio vestri: et faciam ut in præceptis meis ambuletis, et iudicia mea custodiatis, et operemini. ²⁸ Et habitabitis in terra, quam dedi patribus vestris: et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. ²⁹ Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris: et vocabo frumentum, et multiplicabo illud, et non imponam vobis famem. ³⁰ Et multiplicabo fructum ligni, et genimina agri, ut non portetis ultra opprobrium famis in Gentibus. ³¹ Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum, studiorumque non bonorum: et displicebunt vobis iniquitates vestræ, et scelerata vestra. ³² Non propter vos ego faciam, ait Dominus Deus, notum sit vobis: confundimini, et erubescite super viis vestris, domus Israel.

ut gentes
virtutem
Dei
agnoscant.

³³ Hæc dicit Dominus Deus: In die, qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris, et inhabitari fecero urbes, et instauravero ruinosa, ³⁴ et terra deserta fuerit exulta, quæ quandam erat desolata in oculis omnis viatoris, ³⁵ dicent: Terra illa inculta, facta est ut hortus voluptatis: et civitates desertæ, et destitutæ atque suffossæ, munitæ sederunt. ³⁶ Et scient Gentes quæcumque derelictæ fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus ædificavi dissipata, plantavique inculta, ego Dominus locutus sim, et feeerim.

²⁰ ^aIs 52, 5; Rom 2, 24. — ²⁶ ^bSup 11, 19.

³⁷ Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc invenient me domus Israel, ut faciam eis: Multiplicabo eos sicut gregem hominum, ³⁸ ut gregem sanctum, ut gregem Ierusalem in sollemnitatibus eius: Sic erunt civitates desertæ, plenæ gregibus hominum: et scient quia ego Dominus.

^{qua}
Israëlitæ
multiplica-
bit.

4. De restitutione populi Israel, 37, 1—28.

^{37.} ¹ Facta est super me manus Domini, et eduxit me in spiritu Domini: et dimisit me in medio campi, qui erat plenus ossibus: ² Et circumduxit me per ea in gyro: erant autem multa valde super faciem campi, sicque vehementer. ³ Et dixit ad me: Fili hominis putasne vivent ossa ista? Et dixi: Domine Deus, tu nosti. ⁴ Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis: et dices eis: Ossa arida audite verbum Domini. ⁵ Hæc dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, et vivetis. ⁶ Et dabo super vos nervos, et succrescere faciam super vos carnes, et superextendam in vobis cutem: et dabo vobis spiritum, et vivetis, et scietis quia ego Dominus. ⁷ Et prophetavi sicut præcepserat mihi: factus est autem sonitus, prophetante me, et ecce commotio: et accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad iuncturam suam. ⁸ Et vidi, et ecce super ea nervi, et carnes ascenderunt: et extenta est in eis cutis desuper, et spiritum non habebant. ⁹ Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, et dices ad spiritum: Hæc dicit Dominus Deus: A quattuor ventis veni spiritus, et insuffla super interfectos istos, et reviviseant. ¹⁰ Et prophetavi sicut præcepserat mihi: et ingressus est in ea spiritus, et vixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde.

Aridis
ossibus
revivisen-
tibus

¹¹ Et dixit ad me: Fili hominis, ossa hæc universa, domus Israel est: ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, et periit spes nostra, et abscessi sumus. ¹² Propterea vaticinare, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, et educam vos de sepulchrals populus meus: et inducam vos in terram Israel. ¹³ Et scietis quia ego Dominus, cum aperuero sepulchra vestra, et educero vos de tumulis vestris popule meus: ¹⁴ Et dedero spiritum meum in vobis, et vixeritis, et requiescere vos faciam super humum vestram: et scietis quia ego Dominus locutus sum, et feci, ait Dominus Deus.

restitutio
populi
Israel signi-
ficatur;

¹⁵ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹⁶ Et tu fili hominis sume tibi lignum unum: et scribe super illud: Iudæ, et filiorum Israel sociorum eius: et tolle lignum alterum, et scribe super illud: Ioseph ligno Ephraim, et cunctæ domui Israel, sociorumque eius. ¹⁷ Et adiunge illa, unum ad alterum tibi in lignum unum: et erunt in unionem in manu tua.

duobus
lignis unitis

¹⁸ Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes: Nonne indicas nobis quid in his tibi velis? ¹⁹ Loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam lignum Ioseph, quod est in manu Ephraim, et tribus Israel, quæ sunt ei adiunctæ: et dabo eas pariter cum ligno Iuda, et faciam eas in lignum unum: et erunt unum in manu eius. ²⁰ Erunt autem ligna, super quæ scripseris in manu tua, in oculis eorum. ²¹ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum, ad quas abierunt: et congregabo eos undique, et adducam eos ad humum suum. ²² ^aEt faciam eos in gentem unam in terra in montibus Israel, et rex unus erit omnibus imperans: et non erunt ultra duæ gentes, nec dividentur amplius in duo regna.

unio
regnorum
Israel et
Iuda
indicatur;

²³ Neque polluentur ultra in idolis suis, et abominationibus suis, et cunctis iniquitatibus suis: et salvos eos faciam de universis sedibus, in quibus peccaverunt, et emundabo eos: et erunt mihi populus, et ego ero eis Deus. ²⁴ ^bEt servus meus David rex super eos, et pastor unus erit omnium eorum: in iudiciis meis ambulabunt, et mandata mea custodient, et facient ea. ²⁵ Et habitabunt super terram, quam dedi servo meo Iacob, in qua habitaverunt patres vestri: et habitabunt super eam ipsi, et filii eorum, et filii filiorum eorum, usque in sempiternum: et David servus meus princeps eorum in perpetuum. ²⁶ ^cEt percutiā illis fœdus

unus grex
et unus
pastor
Davidicus
in terra
sancta
perpetuo
habitabunt.

^{37.} 22 ^aIo 10, 16. — 24 ^bIs 40, 11; Ir 23, 5; Sup 34, 23; Dn 9, 24; Io 1, 45. — 26 ^cPs 109, 4; 116, 2; Io 12, 34.

pacis, pactum sempiternum erit eis: et fundabo eos, et multiplicabo, et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. ²⁷ Et erit tabernaculum meum in eis: et ero eis Deus, et ipsi erunt mihi populus. ²⁸ Et scient Gentes quia ego Dominus sanctificator Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

5. De extincione hostium Israel, 38, 1—39, 29.

Domini
educent
exercitum
ingentem,

38. ¹ Et factus est sermo Domini ad me, dicens: ² ^aFili hominis pone faciem tuam contra Gog, terram Magog, principem capitum Mosoch, et Thubal: et vaticinare de eo. ³ et dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Gog principem capitum Mosoch et Thubal, ⁴ et circumagam te, et ponam frenum in maxillis tuis: et educam te, et omnem exercitum tuum, equos et equites vestitos loricis universos, multitudinem magnam, hastam et clypeum arripientium et gladium. ⁵ Persæ, Ethiopes, et Libyes cum eis, omnes scutati et galeati. ⁶ Gomer, et universa agmina eius, domus Thogorma, latera Aquilonis, et totum robur eius, populique multi tecum. ⁷ Praepara, et instrue te, et omnem multitudinem tuam, quæ coacervata est ad te: et esto eis in præceptum. ⁸ Post dies multos visitaberis: in novissimo annorum venies ad terram, quæ reversa est a gladio, et congregata est de populis multis ad montes Israel, qui fuerunt deserti iugiter: haec de populis educta est, et habitabunt in ea confidenter universi. ⁹ Ascendens autem quasi tempestas venies, et quasi nubes, ut operias terram tu, et omnia agmina tua, et populi multi tecum.

populo
Israel
inimicum
atque
infestum,

¹⁰ Hæc dicit Dominus Deus: In die illa ascendent sermones super cor tuum, et cogitabis cogitationem pessimam: ¹¹ et dices: Ascendam ad terram absque muro: veniam ad quiescentes, habitantesque secure: hi omnes habitant sine muro, vectes, et portæ non sunt eis: ¹² Ut diripiás spolia, et invadas prædam, ut inferas manum tuam super eos, qui deserti fuerant, et postea restituti, et super populum, qui est congregatus ex Gentibus, qui possidere cœpit, et esse habitator umbilici terræ. ¹³ Saba, et Dedan, et negotiatores Tharsis, et omnes leones eius dicent tibi: Numquid ad sumenda spolia tu venis? ecce ad diripiendam prædam congregasti multitudinem tuam, ut tollas argentum, et aurum, et auferas supellectilem, atque substantiam, et diripiás manubias infinitas. ¹⁴ Propterea vaticinare fili hominis, et dices ad Gog: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid non in die illo, cum habitaverit populus meus Israel confidenter, scies? ¹⁵ Et venies de loco tuo a lateribus Aquilonis tu et populi multi tecum ascensores equorum universi, cœtus magnus, et exercitus vehemens. ¹⁶ Et ascendes super populum meum Israel quasi nubes, ut operias terram. In novissimis diebus eris, et adducam te super terram meam: ut sciant Gentes me, cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum, o Gog.

eumque
ad talen
inter-
nacionem
adducet,

¹⁷ Hæc dicit Dominus Deus: Tu ergo ille es, de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum Israel, qui prophetaverunt in diebus illorum temporum, ut adducerem te super eos. ¹⁸ Et erit in die illa, in die adventus Gog super terram Israel, ait Dominus Deus, ascendet indignatio mea in furore meo. ¹⁹ Et in zelo meo, in igne iræ meæ locutus sum. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israel: ²⁰ et ^bcommovebuntur a facie mea pisces maris, et volucres cœli, et bestiae agri, et omne reptile, quod movetur super humum, cunctique homines, qui sunt super faciem terræ: et subvertentur montes, et cadent sepes, et omnis murus corruet in terram. ²¹ Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium, ait Dominus Deus: gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur. ²² Et iudicabo eum peste, et sanguine, et imbre vehementi et lapidibus immensis: ignem, et sulphur pluam super eum, et super exercitum eius, et super populos multos, qui sunt cum eo. ²³ Et magnificabor, et sanctificabor: et notus ero in oculis multarum gentium, et scient quia ego Dominus.

ut filii
Israel
7 annis
arma
cremari
possint

39. ¹ Tu autem fili hominis vaticinare adversum Gog, et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Gog principem capitum Mosoch et Thubal: ² et circumagam te, et educam te, et ascendere te faciam de lateribus Aquilonis: et

38, 2 ^aInf 39, 1; Ape 20, 7. — 20 ^bMt 24, 29; Le 21, 25.

adducam te super montes Israel. ³ Et percutiam areum tuum in manu sinistra tua, et sagittas tuas de manu dextera tua deiiciam. ⁴ Super montes Israel cades tu, et omnia agmina tua, et populi tui, qui sunt tecum: feris, avibus, omnique volatili, et bestiis terrae dedi te ad devorandum. ⁵ Super faciem agri cades: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus. ⁶ Et immittam ignem in Magog, et in his, qui habitant in insulis confidenter: et scient quia ego Dominus. ⁷ Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei Israel, et non polluam nomen sanctum meum amplius: et scient Gentes quia ego Dominus sanctus Israel. ⁸ Ecce venit, et factum est, ait Dominus Deus: haec est dies, de qua locutus sum. ⁹ Et egredientur habitatores de civitatibus Israel, et succendent et comburent arma, clypeum, et hastas, areum, et sagittas, et baculos manuum, et contos: et succendent ea igni septem annis. ¹⁰ Et non portabunt ligna de regionibus, neque succident de saltibus: quoniam arma succendent igni, et deprædabunt eos, quibus prædæ fuerant, et diripient vastatores suos, ait Dominus Deus.

¹¹ Et erit in die illa: dabo Gog locum nominatum sepulchrum in Israel: vallem viatorum ad Orientem maris, quæ obstupescere faciet prætereuntes: et sepelient ibi Gog, et omnem multitudinem eius, et vocabitur vallis multitudinis Gog. ¹² Et sepelient eos domus Israel, ut mundent terram septem mensibus. ¹³ Sepeliet autem eum omnis populus terræ, et erit eis nominata dies, in qua glorificatus sum, ait Dominus Deus. ¹⁴ Et viros iugiter constituent lustrantes terram, qui sepeliant, et requirant eos, qui remanserant super faciem terræ, ut emundent eam: post menses autem septem quererentur incepient. ¹⁵ Et circuibunt peragrantes terram: cumque viderint os hominis, statuent iuxta illud titulum, donec sepeliant illud polinctorum in valle multitudinis Gog. ¹⁶ Nomen autem civitatis Amona, et mundabunt terram.

et 7 mensibus mortuos sepelire debant,

¹⁷ Tu ergo fili hominis, haec dicit Dominus Deus: Dic omni volueri, et universis avibus, cunetisque bestiis agri: Convenite, properate, concurrete undique ad victimam meam, quam ego immolo vobis, victimam grandem super montes Israel: ut comedatis carnem, et bibatis sanguinem. ¹⁸ Carnes fortium comedetis, et sanguinem principum terræ bibetis: arietum, et agnorum, et hircorum, taurorumque et altilium, et pinguium omnium. ¹⁹ Et comedetis adipem in saturitatem, et bibetis sanguinem in ebrietatem, de victima, quam ego immolabo vobis: ²⁰ et saturabitimini super mensam meam de equo, et equite forti, et de universis viris bellatoribus, ait Dominus Deus.

universa animalia autem saturantur;

²¹ Et ponam gloriam meam in Gentibus: et videbunt omnes gentes iudicium meum, quod fecerim, et manum meam, quam posuerim super eos. ²² Et scient domus Israel quia ego Dominus Deus eorum a die illa, et deinceps. ²³ Et scient Gentes quoniam in iniuitate sua capta sit domus Israel, eo quod dereliquerint me, et absconderim faciem meam ab eis: et tradiderim eos in manus hostium, et ceciderint in gladio universi. ²⁴ Iuxta immunditiam eorum, et scelus feci eis, et abscondi faciem meam ab illis.

omnes manum Domini agnoscunt,

²⁵ Propterea haec dicit Dominus Deus: Nunc reducam captivitatem Iacob, et miserebor omnis domus Israel: et assumam zelum pro nomine sancto meo. ²⁶ Et portabunt confusionem suam, et omnem prævaricationem, qua prævaricati sunt in me, cum habitaverint in terra sua confidenter neminem formidantes: ²⁷ et reduxero eos de populis, et congregavero de terris inimicorum suorum, et sanctificatus fuero in eis, in oculis gentium plurimarum. ²⁸ ^aEt scient quia ego Dominus Deus eorum, eo quod transtulerim eos in nationes; et congregaverim eos super terram suam, et non dereliquerim quemquam ex eis ibi. ²⁹ Et non abscondam ultra faciem meam ab eis, eo quod effuderim spiritum meum super omnem dominum Israel, ait Dominus Deus.

qui dominum Israel in gratiam restituit.

II. Vaticinia de vita nova populi, 40, 1—48, 35.

1. De templo novo, 40, 1—43, 27.

40. ¹ In vigesimo quinto anno transmigrationis nostræ, in exordio anni, decima mensis, quartodecimo anno postquam percussa est civitas: in ipsa hac die facta est super me manus Domini, et adduxit me illuc. ² In visionibus Dei adduxit

Ezechieli in visione ostenduntur:

me in terram Israel, et dimisit me super montem excelsum nimis: super quem erat quasi aedificium civitatis vergentis ad Austrum. ³ Et introduxit me illuc: et ecce vir, cuius erat species quasi species aeris, et funiculus lineus in manu eius, et calamus mensuræ in manu eius: stabat autem in porta. ⁴ Et locutus est ad me idem vir: Fili hominis vide oculis tuis, et auribus tuis audi, et pone cor tuum in omnia, quæ ego ostendam tibi: quia ut ostendantur tibi adductus es huc: annuncia omnia, quæ tu vides, domui Israel.

murus
forinsecus,
exterior
porta
orientalis,

⁵ Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique, et in manu viri calamus mensura sex cubitorum, et palmo: et mensus est latitudinem aedificii calamo uno, altitudinem quoque calamo uno.

⁶ Et venit ad portam, quæ respiciebat viam orientalem, et ascendit per gradus eius: et mensus est limen portæ calamo uno latitudinem, id est, limen unum calamo uno in latitudine: ⁷ et thalamum uno calamo in longum, et uno calamo in latum: et inter thalamos, quinque cubitos: ⁸ et limen portæ iuxta vestibulum portæ intrinsecus, calamo uno. ⁹ Et mensus est vestibulum portæ octo cubitorum, et frontem eius duobus cubitis: vestibulum autem portæ erat intrinsecus. ¹⁰ Porro thalami portæ ad viam Orientalem, tres hinc et tres inde: mensura una trium, et mensura una frontium ex utraque parte. ¹¹ Et mensus est latitudinem liminis portæ, decem cubitorum: et longitudinem portæ, tredecim cubitorum: ¹² Et marginem ante thalamos cubiti unius: et cubitus unus finis utrinque: thalami autem, sex cubitorum erant hinc et inde. ¹³ Et mensus est portam a tecto thalami, usque ad tectum eius, latitudinem vigintiquinque cubitorum: ostium contra ostium. ¹⁴ Et fecit frontes per sexaginta cubitos: et ad frontem atrium portæ undique per circuitum. ¹⁵ Et ante faciem portæ, quæ pertingebat usque ad faciem vestibuli portæ interioris, quinquaginta cubitos. ¹⁶ Et fenestras obliquas in thalamis, et in frontibus eorum, quæ erant intra portam undique per circuitum: similiter autem erant et in vestibulis fenestrae per gyrum intrinsecus, et ante frontes pictura palmarum.

atrium
exterius
ac reliqua
portæ eius;

¹⁷ Et eduxit me ad atrium exterius, et ecce gazophylacia, et pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum: triginta gazophylacia in circuitu pavimenti. ¹⁸ Et pavimentum in fronte portarum secundum longitudinem portarum erat inferius. ¹⁹ Et mensus est latitudinem a facie portæ inferioris usque ad frontem atri interioris extrinsecus, centum cubitos ad Orientem, et ad Aquilonem. ²⁰ Portam quoque, quæ respiciebat viam Aquilonis atri exterioris, mensus est tam in longitudine, quam in latitudine. ²¹ Et thalamus eius tres hinc, et tres inde: et frontem eius, et vestibulum eius secundum mensuram portæ prioris, quinquaginta cubitorum longitudinem eius, et latitudinem viginti quinque cubitorum. ²² Fenestræ autem eius, et vestibulum, et sculpturæ secundum mensuram portæ, quæ respiciebat ad Orientem: et septem graduum erat ascensus eius, et vestibulum ante eam. ²³ Et porta atri interioris contra portam Aquilonis, et Orientalem: et mensus est a porta usque ad portam centum cubitos. ²⁴ Et eduxit me ad viam australem, et ecce porta, quæ respiciebat ad Austrum: et mensus est frontem eius, et vestibulum eius iuxta mensuras superiores. ²⁵ Et fenestras eius, et vestibula in circuitu, sicut fenestras ceteras: quinquaginta cubitorum longitudine, et latitudine vigintiquinque cubitorum. ²⁶ Et in gradibus septem ascendebatur ad eam: et vestibulum ante fores eius: et cælatæ palmæ erant, una hinc, et altera inde in fronte eius. ²⁷ Et porta atri interioris in via australi: et mensus est a porta usque ad portam in via australi, centum cubitos.

portæ
atrii
interioris,

²⁸ Et introduxit me in atrium interius ad portam australem: et mensus est portam iuxta mensuras superiores. ²⁹ Thalamum eius, et frontem eius, et vestibulum eius eisdem mensuris: et fenestras eius, et vestibulum eius in circuitu quinquaginta cubitos longitudinis, et latitudinis vigintiquinque cubitos. ³⁰ Et vestibulum per gyrum longitudine vigintiquinque cubitorum, et latitudine quinque cubitorum. ³¹ Et vestibulum eius ad atrium exterius, et palmas eius in fronte: et octo gradus erant, quibus ascendebatur per eam. ³² Et introduxit me in atrium interius per viam orientalem: et mensus est portam secundum mensuras superiores. ³³ Thala-

mum eius, et frontem eius, et vestibulum eius sicut supra: et fenestras eius. et vestibula eius in circuitu, longitudine quinquaginta cubitorum, et latitudine vigintiquinque cubitorum. ³⁴ Et vestibulum eius, id est atrii exterioris: et palmæ cælatae in fronte eius hinc et inde: et in octo gradibus ascensus eius. ³⁵ Et introduxit me ad portam, quæ respiciebat ad Aquilonem: et mensus est secundum mensuras superiores. ³⁶ Thalamum eius, et frontem eius, et vestibulum eius, et fenestras eius per circuitum, longitudine quinquaginta cubitorum, et latitudine vigintiquinque cubitorum. ³⁷ Et vestibulum eius respiciebat ad atrium exterius: et cælatura palmarum in fronte eius hinc et inde: et in octo gradibus ascensus eius.

³⁸ Et per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum: ibi lavabant holocaustum. ³⁹ Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, et duæ mensæ inde: ut immoletur super eas holocaustum, et pro peccato, et pro delicto. ⁴⁰ Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ, quæ pergit ad Aquilonem, duæ mensæ: et ad latus alterum ante vestibulum portæ, duæ mensæ. ⁴¹ Quattuor mense hinc, et quattuor mensæ inde: per latera portæ octo mensæ erant, super quas immolabant. ⁴² Quattuor autem mensæ ad holocaustum, de lapidibus quadris extractæ: longitudine cubiti unius et dimidii: et latitudine cubiti unius et dimidii: et altitudine cubiti unius: super quas ponant vasa, in quibus immolatur holocaustum, et victima. ⁴³ Et labia earum palmi unius, reflexa intrinsecus per circuitum: super mensas autem carnes oblationis. ⁴⁴ Et extra portam interiorum gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere portæ respicientis ad Aquilonem: et facies eorum contra viam Australiem, una ex latere portæ Orientalis, quæ respiciebat ad viam Aquilonis. ⁴⁵ Et dixit ad me: Hoc est gazophylacium, quod respicit viam Meridianam, sacerdotum erit, qui excubant in custodiis templi. ⁴⁶ Porro gazophylacium, quod respicit ad viam Aquilonis, sacerdotum erit, qui excubant ad ministerium altaris. isti sunt filii Sadoc, qui accedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei.

⁴⁷ Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, et latitudine centum ^{et mensura;} cubitorum per quadrum: et altare ante faciem templi.

⁴⁸ Et introduxit me in vestibulum templi: et mensus est vestibulum quinque ^{vestibulum} cubitis hinc, et quinque cubitis inde: et latitudinem portæ trium cubitorum hinc, templo. et trium cubitorum inde. ⁴⁹ Longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum, et latitudinem undecim cubitorum, et octo gradibus ascendebat ad eam. Et columnæ erant in frontibus: una hinc, et altera inde.

41. ¹ Et introduxit me in templum, et mensus est frontes, sex cubitos latitudinis hinc, et sex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi. ² Et latitudo portæ, decem cubitorum erat: et latera portæ, quinque cubitis hinc, et quinque cubitis inde: et mensus est longitudinem eius quadraginta cubitorum, et longitudinem viginti cubitorum.

³ Et introgessus intrinsecus mensus est in fronte portæ duos cubitos: et portam, sex cubitorum: et latitudinem portæ, septem cubitorum. ⁴ Et mensus est longitudinem eius viginti cubitorum, et latitudinem eius viginti cubitorum, ante faciem templi: et dixit ad me: Hoc est sanctum sanctorum.

⁵ Et mensus est parietem domus sex cubitorum: et latitudinem lateris quattuor cubitorum undique per circuitum domus. ⁶ Latera autem, latus ad latus, bis triginta tria: et erant eminentia, quæ ingredierentur per parietem domus, in lateribus per circuitum, ut continerent, et non attingerent parietem templi. ⁷ Et platea erat in rotundum, ascendens sursum per cochleam, et in coenaculum templi deferebat per gyrum: idecirco latius erat templum in superioribus: et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium. ⁸ Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatio: ⁹ et latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum: et erat interior domus in lateribus domus. ¹⁰ Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus undique, ¹¹ et ostium lateris ad orationem: ostium unum ad viam Aquilonis, et ostium unum ad viam Australiem: et latitudinem loci ad orationem, quinque cubitorum in circuitu. ¹² Et ædificium, quod erat separatum, versumque ad viam respicientem ad mare.

latitudinis septuaginta cubitorum. paries autem aedificii, quinque cubitorum latitudinis per circuitum: et longitudine eius nonaginta cubitorum.

*mensuræ
eorum,*

¹³ Et mensus est domus longitudinem, centum cubitorum: et quod separatum erat aedificium, et parietes eius, longitudinis centum cubitorum. ¹⁴ Latitudo autem ante faciem domus: et eius, quod erat separatum contra Orientem, centum cubitorum.

¹⁵ Et mensus est longitudinem aedificii contra faciem eius, quod erat separatum ad dorsum: ethreas ex utraque parte centum cubitorum:

*apparatus
domus,*

et templum interius, et vestibula atrii. ¹⁶ Limina, et fenestras obliquas, et ethreas in circuitu per tres partes, contra uniuscuiusque limen, stratumque ligno per gyrum in circuitu: terra autem usque ad fenestras, et fenestrae clausæ super ostia. ¹⁷ Et usque ad dominum interiorum, et forinsecus per omnem parietem in circuitu intrinsecus, et forinsecus, ad mensuram. ¹⁸ Et fabrefacta cherubim et palmæ: et palma inter cherub et cherub, duasque facies habebat cherub. ¹⁹ Faciem hominis iuxta palman ex hac parte, et faciem leonis iuxta palman ex alia parte: expressam per omnem dominum in circuitu. ²⁰ De terra usque ad superiora portæ, cherubim, et palmæ cælatae erant in pariete templi. ²¹ Limen quadrangulum, et facies sanctuarii, aspectus contra aspectum. ²² Altaris lignei trium cubitorum altitudo: et longitudine eius duorum cubitorum: et anguli eius, et longitudine eius, et parietes eius lignei. Et locutus est ad me: Hæc est mensa coram Domino. ²³ Et duo ostia erant in templo, et in sanctuario. ²⁴ Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola, quæ in se invicem plicabantur: bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum. ²⁵ Et cælata erant in ipsis ostiis templi cherubim, et sculpturæ palmarum, sicut in parietibus quoque expressæ erant: quam ob rem et grossiora erant ligna in vestibuli fronte forinsecus. ²⁶ Super quæ fenestrae obliquæ, et similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli: secundum latera domus, latitudinemque parietum.

*conclavia
sacerdotum,*

42. ¹ Et eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad Aquilonem, et introduxit me in gazophylacium, quod erat contra separatum aedificium, et contra aedem vergentem ad Aquilonem. ² In facie longitudinis, centum cubitos ostii Aquilonis: et latitudinis quinquaginta cubitos. ³ contra viginti cubitos atrii interioris, et contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris, ubi erat porticus iuncta portici triplici. ⁴ Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorum latitudinis, ad interiora respiciens viæ cubiti unius. Et ostia eorum ad Aquilonem: ⁵ Ubi erant gazophylacia in superioribus humilioribus: quia supportabant porticus, quæ ex illis eminebant de inferioribus, et de mediis aedificii. ⁶ Tristega enim erant, et non habebant columnas, sicut erant columnæ atriorum: propterea eminebant de inferioribus, et de mediis a terra cubitis quinquaginta. ⁷ Et peribolus exterior secundum gazophylacia, quæ erant in via atrii exterioris ante gazophylacia: longitudine eius quinquaginta cubitorum. ⁸ Quia longitudine erat gazophylaciiorum atrii exterioris, quinquaginta cubitorum: et longitudine ante faciem templi, centum cubitorum. ⁹ Et erat subter gazophylacia hæc introitus ab Oriente ingredientium in ea de atrio exteriori. ¹⁰ In latitudine periboli atrii, quod erat contra viam Orientalem, in faciem aedificii separati, et erant ante aedificium gazophylacia. ¹¹ Et via ante faciem eorum iuxta similitudinem gazophylaciiorum, quæ erant in via Aquilonis: secundum longitudinem eorum, sic et latitudo eorum: et omnis introitus eorum, et similitudines, et ostia eorum. ¹² secundum ostia gazophylaciiorum, quæ erant in via respiciente ad Notum: ostium in capite viæ: quæ via erat ante vestibulum separatum per viam Orientalem ingredientibus. ¹³ Et dixit ad me: Gazophylacia Aquilonis, et gazophylacia Austri, quæ sunt ante aedificium separatum: hæc sunt gazophylacia sancta: in quibus vescuntur sacerdotes, qui appropinquant ad Dominum in sancta sanctorum: ibi ponent sancta sanctorum, et oblationem pro peccato, et pro delicto: loens enim sanctus est. ¹⁴ Cum autem ingressi fuerint sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium exterius: et ibi reponent vestimenta sua, in quibus ministrant, quia sancta sunt: vestienturque vestimentis aliis, et sic procedent ad populum.

¹⁵ Cumque complesset mensuras domus interioris, eduxit me per viam portæ, quæ respiciebat ad viam Orientalem: et mensus est eam undique per circuitum.

mensuræ
totius
templic;

¹⁶ Mensus est autem contra ventum Orientalem calamo mensuræ, quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum. ¹⁷ Et mensus est contra ventum Aquilonis quingentos calamos in calamo mensuræ per gyrum. ¹⁸ Et ad ventum Australem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum. ¹⁹ Et ad ventum Occidentalem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ. ²⁰ Per quattuor ventos mensus est murum eius undique per circuitum, longitudinem quingentorum cubitorum, et latitudinem quingentorum cubitorum dividenter inter sanctuarium et vulgi locum.

43. ¹ Et duxit me ad portam, quæ respiciebat ad viam Orientalem. ² Et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam Orientalem: et vox erat ei quasi vox aquarum multarum, et terra splendebat a maiestate eius. ³ ^aEt vidi visionem secundum speciem, quam videram, quando venit ut disperderet civitatem: et species secundum aspectum, ^bquem videram iuxta flumen Chobar: et cecidi super faciem meam. ⁴ Et maiestas Domini ingressa est templum per viam portæ, quæ respiciebat ad Orientem. ⁵ Et elevavit me spiritus, et introduxit me in atrium interius: et ecce repleta erat gloria Domini domus. ⁶ Et audivi loquentem ad me de domo, et vir qui stabat iuxta me, ⁷ dixit ad me: Fili hominis, locus solii mei, et locus vestigiorum pedum meorum, ubi habito in medio filiorum Israel in æternum: et non polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum, ipsi, et reges eorum in fornicationibus suis, et in ruinis regum suorum, et in excelsis. ⁸ Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum, et postes suos iuxta postes meos: et murus erat inter me et eos: et polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus, quas fecerunt: propter quod consumpsi eos in ira mea. ⁹ Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, et ruinas regum suorum a me: et habitabo in medio eorum semper. ¹⁰ Tu autem fili hominis ostende domui Israel templum, et confundantur ab iniurietibus suis, et metiantur fabricam: ¹¹ et erubescant ex omnibus, quæ fecerunt: Figuram domus, et fabricæ eius exitus, et introitus, et omnem descriptionem eius, et universa præcepta eius, cunctumque ordinem eius, et omnes leges eius ostende eis, et scribes in oculis eorum: ut custodiant omnes descriptiones eius, et præcepta illius, et faciant ea. ¹² Ista est lex domus in summitate montis: Omnis finis eius in circuitu, sanctum sanctorum est: hæc est ergo lex domus.

gloria
Domini
templum
ingrediens;

¹³ Istæ autem mensuræ altaris in cubito verissimo, qui habebat cubitum, et palmum: in sinu eius erat cubitus et cubitus in latitudine, et definitio eius usque ad labium eius, et in circuitu, palmus unus. hæc quoque erat fossa altaris. ¹⁴ Et de sinu terræ usque ad crepidinem novissimam duo cubiti, et latitudo cubiti unius: et a crepidine minore usque ad crepidinem maiorem quattuor cubiti, et latitudo cubiti unius. ¹⁵ Ipse autem Ariel quattuor cubitorum: et ab Ariel usque ad sursum, cornua quattuor. ¹⁶ Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis: quadrangulatum æquis lateribus. ¹⁷ Et crepido quattuordecim cubitorum longitudinis per quattuordecim cubitos latitudinis in quattuor angulis eius: et corona in circuitu eius dimidii cubiti, et sinus eius unius cubiti per circuitum: gradus autem eius versi ad Orientem.

mensuræ
altaris
holo-
caustorum

¹⁸ Et dixit ad me: Fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Hi sunt ritus altaris ^{ac dedicatio eius.} in quacumque die fuerit fabricatum: ut offeratur super illud holocaustum, et effundatur sanguis. ¹⁹ Et dabis Sacerdotibus, et Levitis, qui sunt de semine Sadoe, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus, ut offerant mihi vitulum de armento pro peccato. ²⁰ Et assumens de sanguine eius, pones super quattuor cornua eius, et super quattuor angulos crepidinis, et super coronam in circuitu: et mundabis illud, et expiabis. ²¹ Et tolles vitulum, qui oblatus fuerit pro peccato: et combures eum in separato loco domus extra sanctuarium. ²² Et in secunda offeres hircum caprarum immaculatum pro peccato: et expiabunt altare, sicut expiaverunt in vitulo. ²³ Cumque compleveris expians illud, offeres vitulum de armento immacu-

43. ³ ^aSup 9, 1. — ^bSup 1, 1. 3.

latum, et arietem de grege immaculatum. ²⁴ Et offeres eos in conspectu Domini: et mittent sacerdotes super eos sal, et offerent eos holocaustum Domino. ²⁵ Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie: et vitulum de armento, et arietem de pecoribus immaculatos offerent. ²⁶ Septem diebus expiabunt altare, et mundabunt illud: et implebunt manum eius. ²⁷ Expletis autem diebus, in die octava et ultra, facient sacerdotes super altare holocausta vestra, et quæ pro pace offerunt: et placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

2. De cultu novo, 44, 1—46, 24.

De porta
clausa.

44. ¹ Et convertit me ad viam portæ sanctuarii exterioris, quæ respiciebat ad Orientem: et erat clausa. ² Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: non aperietur, et vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa ³ principi. Princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino: per viam portæ vestibuli ingredietur, et per viam eius egredietur.

de incircum-
cisis,

⁴ Et adduxit me per viam portæ Aquilonis in conspectu domus: et vidi, et ecce implevit gloria Domini domum Domini: et cecidi in faciem meam. ⁵ Et dixit ad me Dominus: Fili hominis pone cor tuum, et vide oculis tuis, et auribus tuis audi omnia, quæ ego loquor ad te de universis ceremoniis domus Domini, et de cunctis legibus eius: et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii. ⁶ Et dices ad exasperantem me domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel: ⁷ eo quod inducitis filios alienos incircumcisos corde, et incircumcisos carne, ut sint in sanctuario meo, et polluant domum meam: et offertis panes meos, adipem, et sanguinem: et dissolvitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris. ⁸ Et non servastis præcepta sanctuarii mei: et posuistis custodes observationum mearum in sanctuario meo vobismetipsis. ⁹ Hæc dicit Dominus Deus: Omnis alienigena incircumcisus corde, et incircumcisus carne, non ingredietur sanctuarium meum, omnis filius alienus qui est in medio filiorum Israel.

de Levitis
errore
maculatis,

¹⁰ Sed et Levitæ, qui longe recesserunt a me in errore filiorum Israel, et erraverunt a me post idola sua, et portaverunt iniquitatem suam: ¹¹ erunt in sanctuario meo æditui, et ianitores portarum domus, et ministri domus: ipsi mactabunt holocausta, et victimas populi: et ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrarent eis. ¹² Pro eo quod ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum, et facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis: idcirco levavi manum meam super eos, ait Dominus Deus, et portabunt iniquitatem suam: ¹³ et non appropinquabunt ad me ut sacerdotio fungantur mihi, neque accedent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum: sed portabunt confusionem suam, et scelera sua quæ fecerunt. ¹⁴ Et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius, et in universis, quæ sicut in ea.

de filiis
Sadoc non
maculatis;

¹⁵ Sacerdotes autem et Levitæ filii Sadoc, qui custodierunt ceremonias sanctuarii mei, cum errarent filii Israel a me, ipsi accedent ad me ut ministrarent mihi: et stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem, et sanguinem, ait Dominus Deus. ¹⁶ Ipsi ingredientur sanctuarium meum, et ipsi accedent ad mensam meam ut ministrarent mihi, et custodiant ceremonias meas. ¹⁷ Cumque ingredientur portas atrii interioris, vestibus lineis induentur: nec ascendet super eos quidquam laneum, quando ministrant in portis atrii interioris et intrinseca. ¹⁸ Vitta linea erunt in capitibus eorum, et feminalia linea erunt in humbris eorum, et non accingentur in sudore. ¹⁹ Cumque egredientur atrium exterius ad populum, exuent se vestimentis suis, in quibus ministraverant, et reponent ea in gazophylacio sanctuarii, et vestient se vestimentis aliis: et non sanctificabunt populum in vestibus suis. ²⁰ Caput autem suum non radent, neque comam nutrient: sed tondentes attendent capita sua. ²¹ Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius. ²² ^aEt viduam, et repudiatam non accipient uxores, sed virgines de semine domus

Israel: sed et viduam, quæ fuerit vidua a sacerdote, accipient. ²³ Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum et pollutum, et inter mundum et immundum ostendent eis. ²⁴ Et eum fuerit controversia, stabunt in iudiciis meis, et indicabunt: leges meas, et præcepta mea in omnibus sollemnitatibus meis custodient, et Sabbatho meo sanctificabunt. ²⁵ Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne polluantur, nisi ad patrem et matrem, et filium et filiam, et fratrem et sororem, quæ alterum virum non habuerit: in quibus contaminabuntur. ²⁶ Et postquam fuerit emundatus, septem dies numerabuntur ei. ²⁷ Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius ut ministret mihi in sanctuario, offeret pro peccato suo, ait Dominus Deus.

²⁸ ^aNon erit autem eis hereditas, ego hereditas eorum: et possessionem non dabitis eis in Israel, ego enim possessio eorum. ²⁹ Vietimam et pro peccato et de redditibus sacerdotum, pro delicto ipsi comedent: et omne votum in Israel ipsorum erit. ³⁰ ^bEt primitiva omnium primogenitorum, et omnia libamenta ex omnibus, quæ offeruntur, sacerdotum erunt: et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, ut reponat benedictionem domui tuae. ³¹ ^cOmne morticinum, et captum a bestia de avibus et de pecoribus non comedent Sacerdotes.

45. ¹ Cumque cœperitis terram dividere sortito, separate primitias Domino, sanctificatum de terra, longitudine vigintiquinque millia, et latitudine deceni millia: sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum. ² Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos, quadrifariam per circuitum: et quinquaginta cubitis in suburbana eius per gyrum. ³ Et a mensura ista mensurabis longitudinem vigintiquinque millium, et latitudinem decem millium, et in ipso erit templum, sanctumque sanctorum. ⁴ Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii, qui accedunt ad ministerium Domini: et erit eis locus in domos, et in sanctuarium sanctitatis.

⁵ Vigintiquinque autem millia longitudinis, et decem millia latitudinis erunt Levitis, qui ministrant domui: ipsi possidebunt viginti gazophylacia. ^{et Levitarum;}

⁶ Et possessionem civitatis dabitis quinque millia latitudinis, et longitudinis vigintiquinque millia secundum separationem sanctuarii, omni domui Israel. ^{de possessione principis}

⁷ Principi quoque hinc et inde in separationem sanctuarii, et in possessionem civitatis, contra faciem separationis sanctuarii, et contra faciem possessionis urbis: a latere Maris usque ad Mare, et a latere Orientis usque ad Orientem: Longitudinis autem iuxta unamquamque partem a termino Occidentali usque ad terminum Orientalem.

⁸ De terra erit ei possessio in Israel: et non depopulabunt ultra principes populum meum: sed terram dabunt domui Israel secundum tribus eorum.

⁹ Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis principes Israel: iniquitatem et rapinas intermittite, et iudicium et iustitiam facite, separate confinia vestra a populo meo, ait Dominus Deus. ¹⁰ Statera iusta, et ephi iustum, et batus iustus erit vobis.

¹¹ Ephi, et batus æqualia, et unius mensuræ erunt: ut capiat decimam partem cori batus, et decimam partem cori ephi: iuxta mensuram cori erit æqua libratio eorum. ¹² ^dSiclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli, et vigintiquinque sicli, et quindecim sicli, mnam faciunt. ¹³ Et hæ sunt primitæ, quas tolletis: sextam partem ephi de coro frumenti, et sextam partem ephi de coro hordei. ¹⁴ Mensura quoque olei, batus olei, decima pars cori est: et decem bati corum faciunt: quia decem bati implent corum. ¹⁵ Et arietem unum de grege ducentorum de his, quæ nutriunt Israel in sacrificium, et in holocaustum, et in pacifica, ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus. ¹⁶ Omnis populus terræ tenebitur primitis his principi in Israel.

¹⁷ Et super principem erunt holocausta, et sacrificium, et libamina in sollemnitatibus, et in Calendis, et in Sabbatis, et in universis sollemnitatibus domus Israel: ipse faciet pro peccato sacrificium, et holocaustum, et pacifica ad expiandum pro domo Israel.

¹⁸ Hæc dicit Dominus Deus: In primo mense, una mensis sumes vitulum de armento immaculatum, et expiabis sanctuarium. ¹⁹ Et tollet sacerdos de sanguine diebus expiationis domus,

²⁸ ^aNm 18, 20; Dt 18, 1. — ³⁰ ^bEx 22, 29. — ³¹ ^cLv 22, 8. — ⁴⁵, ¹² ^dEx 30, 13; Lv 27, 25; Nm 3, 47.

quod erit pro peccato: et ponet in postibus domus, et in quattuor angulis crepidinibus altaris, et in postibus portæ atrii interioris. ²⁰ Et sic facies in septima mensis pro unoquoque, qui ignoravit, et errore deceptus est, et expiabis pro domo.

*solemnitate
paschæ,*

²¹ In primo mense, quartadecima die mensis erit vobis Paschæ solemnitas: septem diebus azyma comedentur. ²² Et faciet princeps in die illa pro se, et pro universo populo terræ, vitulum pro peccato. ²³ Et in septem dierum solemnitate faciet holocaustum Domino septem vitulos, et septem arietes immaculatos quotidie septem diebus: et pro peccato hircum caprarum quotidie. ²⁴ Et sacrificium ephi per vitulum, et ephi per arietem faciet: et olei hin per singula ephi.

*festo taber-
naculorum,*

*sabbatis et
calendis;*

²⁵ Septimo mense, quintadecima die mensis in sollemnitate faciet sicut supra dicta sunt per septem dies: tam pro peccato, quam pro holocausto, et in sacrificio, et in oleo.

46. ¹ Hæc dicit Dominus Deus: Porta atrii interioris, quæ respicit ad Orientem, erit clausa sex diebus, in quibus opus fit: die autem Sabbati aperietur, sed et in die Calendarum aperietur. ² Et intrabit princeps per viam vestibuli portæ deforis, et stabit in limine portæ: et facient sacerdotes holocaustum eius, et pacifica eius: et adorabit super limen portæ, et egredietur: porta autem non claudetur usque ad vesperam. ³ Et adorabit populus terræ ad ostium portæ illius in Sabbatis, et in Calendis coram Domino. ⁴ Holocaustum autem hoc offeret princeps Domino: in die Sabbati sex agnos immaculatos, et arietem immaculatum. ⁵ Et sacrificium ephi per arietem: in agnis autem saerificium quod dederit manus eius: et olei hin per singula ephi. ⁶ In die autem Calendarum vitulum de armento immaculatum: et sex agni, et arietes immaculati erunt. ⁷ Et ephi per vitulum, ephi quoque per arietem faciet sacrificium: de agnis autem, sicut invenerit manus eius: et olei hin per singula ephi.

*de modo
ingrediendi
et
egrediendi;*

⁸ Cumque ingressurus est princeps, per viam vestibuli porte ingrediatur, et per eandem viam exeat. ⁹ Et eum intrabit populus terra in conspectu Domini in sollemnitatibus: qui ingreditur per portam Aquilonis, ut adoret, egrediatur per viam portæ Meridianæ: porro qui ingreditur per viam portæ Meridianæ, egrediatur per viam portæ Aquilonis: non revertetur per viam portæ, per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur. ¹⁰ Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingreditur, et cum egredientibus egredietur. ¹¹ Et in nundinis, et in sollemnitatibus erit saerificium ephi per vitulum, et ephi per arietem: agnis autem erit saerificium sicut invenerit manus eius: et olei hin per singula ephi.

¹² Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum, aut pacifica voluntaria Domino: aperietur ei porta, quæ respicit ad Orientem, et faciet holocaustum suum, et pacifica sua, sicut fieri solet in die sabbati: et egredietur, claudeturque porta postquam exierit.

*de holocau-
sto spontaneo;
principis,*

¹³ Et agnum eiusdem anni immaculatum faciet holocaustum quotidie Domino: semper mane faciet illud. ¹⁴ Et faciet saerificium super eo cata mane mane sextam partem ephi, et de oleo tertiam partem hin, ut misceatur simile: saerificium Domino legitimum, iuge atque perpetuum. ¹⁵ Faciet agnum, et saerificium, et oleum cata mane mane: holocaustum sempiternum.

*de posses-
sione prin-
cipis;*

¹⁶ Hæc dicit Dominus Deus: Si dederit princeps donum alicui de filiis suis: hereditas eius, filiorum suorum erit, possidebunt eam hereditarie. ¹⁷ Si autem dederit legatum de hereditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, et revertetur ad principem: hereditas autem eius, filius eius erit. ¹⁸ Et non accipiet princeps de hereditate populi per violentiam, et de possessione eorum: sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis: ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.

*de culinis
victimarum.*

¹⁹ Et introduxit me per ingressum, qui erat ex latere portæ, in gazophylacia sanctuarii ad sacerdotes, quæ respiciebant ad Aquilonem: et erat ibi locus vergens ad Occidentem. ²⁰ Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro peccato, et pro delicto: ubi coquent saerificium, ut non efferant in atrium exterius, et sanctificetur populus. ²¹ Et eduxit me in atrium exterius, et circumduxit me per quattuor angulos atrii: et ecce atrium erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii. ²² In quattuor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum

per longum, et triginta per latum: mensuræ unius quattuor erant.²³ Et paries per circuitum ambiens quattuor atriola: et culinæ fabricatae erant subter porticus per gyrum.²⁴ Et dixit ad me: Hæc est domus culinarum, in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

3. De terra nova, 47, 1—48, 35.

47. ¹ Et convertit me ad portam domus, et ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad Orientem: facies enim domus respiciebat ad Orientem: aquæ autem descendebant in latus templi dextram ad Meridiem altaris. ² Et eduxit me per viam portæ Aquilonis, et convertit me ad viam foras portam exteriorem, viam quæ respiciebat ad Orientem: et ecce aquæ redundantes a latere dextro. ³ Cum egredieretur vir ad Orientem, qui habebat funiculum in manu sua, et mensus est mille cubitos: et traduxit me per aquam usque ad talos. ⁴ Rursumque mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad genua: ⁵ et mensus est mille, et traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille, torrentem, quem non potui pertransire: quoniam intumuerant aquæ profundi torrentis, qui non potest transvadari. ⁶ Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis. Et eduxit me, et convertit ad ripam torrentis. ⁷ Cumque me convertisset, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte. ⁸ Et ait ad me: Aquæ istæ, quæ egrediuntur ad tumulos sabuli Orientalis, et descendunt ad plana deserti, intrabunt mare, et exhibunt, et sanabuntur aquæ. ⁹ Et omnis anima vivens, quæ serpit, quocumque venerit torrens, vivet: et erunt pisces multi satis postquam venerint illuc aquæ istæ, et sanabuntur et vivent omnia, ad quæ venerit torrens. ¹⁰ Et stabunt super illas pescatores, ab Engaddi usque ad Engallim siecatio sagenarum erit: plurimæ species erunt piscium eius, sicut pisces maris magni, multitudinis nimiae: ¹¹ in littoribus autem eius, et in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur. ¹² Et super torrentem orietur in ripis eius ex utraque parte omne lignum pomiferum: non defluet folium ex eo, et non deficit fructus eius: per singulos menses afferet primitiva, quia aquæ eius de sanctuario egredientur: et erunt fructus eius in ebum, et folia eius ad medicinam.

¹³ Hæc dicit Dominus Deus: Hic est terminus, in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israel: quia Ioseph duplicem funiculum habet. ¹⁴ Possidebitis autem eam singuli æque ut frater suus: super quam levavi manum meam ut darem patribus vestris: et cadet terra hæc vobis in possessionem. ¹⁵ Hic est autem terminus terræ: ad plagam Septentrionalem a mari magno via Hethalon, venientibus Sedada, ¹⁶ Emath, Berotha, Sabarim, quæ est inter terminum Damasci et confinium Emath, domus Tichon, quæ est iuxta terminum Auran. ¹⁷ Et erit terminus a Mari usque ad atrium Enon terminus Damasci, et ab Aquilone ad Aquilonem: terminus Emath plaga Septentrionalis. ¹⁸ Porro plaga Orientalis de medio Auran, et de medio Damasci, et de medio Galaad, et de medio terræ Israel, Iordanis distaminans ad mare Orientale, metiemini etiam plagam Orientalem. ¹⁹ Plaga autem australis meridiana a Thamar usque ad aquas contradictionis Cades: et torrens usque ad mare magnum: et hæc est plaga ad Meridiem australis. ²⁰ Et plaga Maris, mare magnum a confinio per directum, donec venias Emath: hæc est plaga Maris.

²¹ Et dividetis terram istam vobis per tribus Israel: ²² et mittetis eam in hereditatem vobis, et advenis, qui accesserint ad vos, qui generint filios in medio vestrum: et erunt vobis sicut indigenæ inter filios Israel: vobiscum divident possessionem in medio tribuum Israel. ²³ In tribu autem quacumque fuerit advena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

48. ¹ Et hæc nomina tribuum a finibus Aquilonis iuxta viam Hethalon pergentibus Emath, atrium Enan terminus Damasci ad Aquilonem iuxta viam Emath. Et erit ei plaga Orientalis Mare, Dan una. ² Et super terminum Dan, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Aser una: ³ et super terminum Aser, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Nephthali una. ⁴ Et super terminum Nephthali, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Manasse una. ⁵ Et super terminum Manasse, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Ephraim una. ⁶ Et

Fons aqua-
rum omnia
sanantium:

termini
terræ

et divisio
pro indi-
genis et
advenis:

portiones
septem
tribuum
septemtri-
natum,

super terminum Ephraim a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Ruben una.

⁷ Et super terminum Ruben, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Iuda una.

⁸ Et super terminum Iuda, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, erunt primitiae, quas separabitis, vigintiquinque millibus latitudinis et longitudinis, sicut singulæ partes a plaga Orientali usque ad plagam Maris: et erit sanctuarium in medio eius. ⁹ Primitiae, quas separabitis Domino: longitudine vigintiquinque millibus, et latitudine decem millibus.

^{sacerdotum} ¹⁰ Hæ autem erunt primitiae sanctuarii sacerdotum: ad Aquilonem longitudinis vigintiquinque millia, et ad Mare latitudinis decem millia, sed et ad Orientem latitudinis decem millia, et ad Meridiem longitudinis vigintiquinque millia: et erit sanctuarium Domini in medio eius. ¹¹ Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoe, qui custodierunt ceremonias meas, et non erraverunt eum errarent filii Israel, sicut erraverunt et Levitæ. ¹² Et erunt eis primitiae de primitiis terræ sanctum sanctorum, iuxta terminum Levitarum.

^{et Levita- rum,} ¹³ Sed et Levitis similiter iuxta fines sacerdotum vigintiquinque millia longitudinis, et latitudinis decem millia. Omnis longitudine viginti et quinque millium, et latitudine decem millium. ¹⁴ Et non venundabunt ex eo, neque mutabunt, neque transferentur primitiae terræ, quia sanetificatæ sunt Domino.

^{territorium urbis,} ¹⁵ Quinque millia autem quæ supersunt in latitudine per vigintiquinque millia, profana erunt urbis in habitaculum, et in suburbana: et erit civitas in medio eius.

¹⁶ Et hæ mensuræ eius: ad plagam Septentrionalem quingenta et quattuor millia: et ad plagam Meridianam, quingenta et quattuor millia: et ad plagam Orientalem, quingenta et quattuor millia: et ad plagam Occidentalem, quingenta et quattuor millia. ¹⁷ Erunt autem suburbana civitatis ad Aquilonem duecenta quinquaginta, et ad Meridiem ducenta quinquaginta, et ad Orientem ducenta quinquaginta, et ad Mare duecenta quinquaginta. ¹⁸ Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii, decem millia in Orientem, et decem millia in Occidentem, erunt sicut primitiae sanctuarii: et erunt fruges eius in panes his, qui servient civitati. ¹⁹ Servientes autem civitati, operabuntur ex omnibus tribubus Israel. ²⁰ Omnes primitiae, vigintiquinque millium, per vigintiquinque millia in quadrum, separabuntur in primitias sanctuarii, et in possessionem civitatis.

^{portio principis,} ²¹ Quod autem reliquum fuerit, principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii, et possessionis civitatis e regione vigintiquinque millium primitiarum usque ad terminum Orientalem: sed et ad Mare e regione vigintiquinque millium usque ad terminum maris, similiter in partibus principis erit: et erunt primitiae sanctuarii, et sanctuarium templi in medio eius. ²² De possessione autem Levitarum, et de possessione civitatis in medio partium principis: erit inter terminum Iuda, et inter terminum Beniamin, et ad principem pertinebit.

^{portiones quinque tribuum australium;} ²³ Et reliquis tribubus: A plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Beniamin una. ²⁴ Et contra terminum Beniamin, a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Simeon una. ²⁵ Et super terminum Simeonis, a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Issachar una. ²⁶ Et super terminum Issachar, a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Zabulon una. ²⁷ Et super terminum Zabulon, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Gad una. ²⁸ Et super terminum Gad, ad plagam Austri in Meridie: et erit finis de Thaimar usque ad aquas contradictionis Cades, hereditas contra mare magnum. ²⁹ Hæc est terra, quam mittetis in sortem tribubus Israel: et hæ partitiones earum, ait Dominus Deus.

^{circulus et portæ civitatis sanctæ.} ³⁰ Et hi egressus civitatis: A plaga Septentrionali quingentos et quattuor millia mensurabis. ³¹ Et portæ civitatis ex nominibus tribuum Israel, portæ tres a Septentrione, porta Ruben una, porta Iuda una, porta Levi una. ³² Et ad plagam Orientalem, quingentos et quattuor millia: et portæ tres, porta Ioseph una, porta Beniamin una, porta Dan una. ³³ Et ad plagam Meridianam, quingentos et quattuor millia metieris: et portæ tres, porta Simeonis una, porta Issachar una, porta Zabulon una. ³⁴ Et ad plagam Occidentalem, quingentos et quattuor millia, et portæ eorum tres, porta Gad una, porta Aser una, porta Neplithali una. ³⁵ Per circuitum, decem et octo millia: et nomen civitatis ex illa die, Dominus ibidem.

PROPHETIA DANIELIS.

PARS PRIOR.

Historia Danielis prophetæ, 1, 1—6, 28.

I. Vita privata, 1, 1—21.

1. ¹ Anno tertio regni Ioakim regis Iuda, venit Nabuchodonosor rex Babylonis Babylonem duxit in Ierusalem, et obsedit eam; ² et tradidit Dominus in manu eius Ioakim regem Iuda, et partem vasorum domus Dei: et asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui, et vasa intulit in domum Thesauri dei sui.

3 Et ait rex Asphenez præposito Eunuchorum ut introduceret de filiis Israel, et de semine regio et tyrannorum, ⁴ pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, et eruditos omni sapientia, cautos scientia, et doctos disciplina, et qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras, et linguam Chaldeorum. ⁵ Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis, et de vino unde bibebat ipse, ut enutriti tribus annis, postea starent in conspectu regis. ⁶ Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda, Daniel, Ananias, Misael, et Azarias. ⁷ Et imposuit eis præpositus eunuchorum, nomina: Danieli, Baltassar: Ananiæ, Sidrach: Misaeli, Misach: et Azariæ, Abdenago.

⁸ Proposuit autem Daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis, neque de vino potus eius: et rogavit eunuchorum præpositum ne contaminaretur. ⁹ Dedit autem Deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. ¹⁰ Et ait princeps eunuchorum ad Danielem: Timeo ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum et potum: qui si viderit vultus vestros macilenteriores præ ceteris adolescentibus coævis vestris, condemnabit caput meum regi. ¹¹ Et dixit Daniel ad Malasar, quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misaelem, et Azariam: ¹² Tenta nos obsecro servos tuos diebus decem, et dentur nobis legumina ad vescendum, et aqua ad bibendum: ¹³ et contemplare vultus nostros, et vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio: et sicut videris, facies cum servis tuis. ¹⁴ Qui, auditio sermone huiuscmodi, tentavit eos diebus decem. ¹⁵ Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores, et corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescabantur cibo regio. ¹⁶ Porro Malasar tollebat cibaria, et vinum potus eorum: dabatque eis legumina.

¹⁷ Pueris autem his dedit Deus scientiam, et disciplinam in omni libro, et intelligentiam visionum et somniorum. ¹⁸ Completis itaque diebus, post quos dixerat rex ut introducerentur: introduxit eos præpositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor. ¹⁹ Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt inventi tales de universis, ut Daniel, Ananias, Misael, et Azarias: et steterunt in conspectu Regis. ²⁰ Et omne verbum sapientiae et intellectus, quod seisebitatus est ab eis Rex, invenit in eis decuplum super cunctos ariolos, et magos, qui erant in universo regno eius.

²¹ ^aFuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

fuit usque
ad Cyrum.

II. Vita publica, 2, 1—6, 28.

1. Daniel regi somnium aperit et declarat, 2, 1—49.

2. ¹ In anno secundo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somnium, Somnium dilapsum et conterritus est spiritus eius, et somnium eius fugit ab eo.

1, 21 ^aInf 6, 28.

sapientes
regi Nabu-
chodonosor
indicare
nequeunt.

² Præcepit autem rex, ut convocarentur arioli, et magi, et malefici, et Chaldæi: ut indicarent regi somnia sua: qui cum venissent, steterunt coram rege. ³ Et dixit ad eos rex: Vidi somnium: et mente confusus ignoro quid viderim. ⁴ Responderunt que Chaldæi regi Syriace: Rex in sempiternum vive: dic somnum servis tuis, et interpretationem eius indicabimus. ⁵ Et respondens rex ait Chaldæis: Sermo recessit a me: nisi indicaveritis mihi somnum, et conjecturam eius, peribitis vos, et dominus vestrae publicabuntur. ⁶ Si autem somnum, et conjecturam eius narraveritis, præmia, et dona, et honorem multum accipietis a me: somnum igitur, et interpretationem eius indicate mihi. ⁷ Responderunt secundo, atque dixerunt: Rex somnum dicat servis suis, et interpretationem illius indicabimus. ⁸ Respondit rex, et ait: Certe novi quod tempus redimitis, scientes quod recesserit a me sermo. ⁹ Si ergo somnum non indicaveritis mihi, una est de vobis sententia, quod interpretationem quoque fallacem, et deceptione plenam composueritis, ut loquamini mihi donec tempus pertranseat. Somnum itaque dicite mihi, ut sciam quod interpretationem quoque eius veram loquamini. ¹⁰ Respondentes ergo Chaldæi coram rege, dixerunt: Non est homo super terram, qui sermonem tuum, rex, possit implere: sed neque regum quisquam magnus et potens verbum huiuscmodi seiscitur ab omni ariolo, et mago, et Chaldæo. ¹¹ Sermo enim, quem tu quæris, rex, gravis est: nec reperietur quisquam, qui indicet illum in conspectu regis: exceptis diis, quorum non est cum hominibus conversatio.

¹² Quo auditio, rex in furore, et in ira magna præcepit ut perirent omnes sapientes Babylonis. ¹³ Et egressa sententia, sapientes interficiebantur: quærebanturque Daniel, et socii eius, ut perirent.

¹⁴ Tunc Daniel requisivit de lege, atque sententia ab Arioch principe militiae regis, qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis. ¹⁵ Et interrogavit eum, qui a rege potestatem acceperat, quam ob causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset Arioch Danieli, ¹⁶ Daniel ingressus rogavit regem ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi.

¹⁷ Et ingressus est domum suam, Ananiæque et Misaeli, et Azariæ sociis suis indicavat negotium: ¹⁸ ut quererent misericordiam a facie Dei cœli super sacramento isto, et non perirent Daniel, et socii eius cum ceteris sapientibus Babylonis. ¹⁹ Tunc Danieli mysterium per visionem nocte revelatum est: et benedixit Daniel Deum cœli, ²⁰ et locutus ait: Sit nomen Domini benedictum a sæculo et usque in sæculum: quia sapientia et fortitudo eius sunt. ²¹ Et ipse mutat tempora, et ætates: transfert regna, atque constituit: dat sapientiam sapientibus, et scientiam intelligentibus disciplinam: ²² Ipse revelat profunda, et abscondita, et novit in tenebris constituta: et lux cum eo est. ²³ Tibi Deus patrum nostrorum confiteor, teque laudo: quia sapientiam, et fortitudinem dedisti mihi: et nunc ostendisti mihi quæ rogavimus te, quia sermonem regis aperuisti nobis.

²⁴ Post hæc Daniel ingressus ad Arioch, quem constituerat rex ut perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus est: Sapientes Babylonis ne perdas: introduce me in conspectu regis, et solutionem regi narrabo. ²⁵ Tunc Arioch festinus introduxit Danielem ad regem, et dixit ei: Inveni hominem de filiis transmigrationis Iuda, qui solutionem regi annunciet. ²⁶ Respondit rex, et dixit Danieli, cuins nomen erat Baltassar: Putasne vere potes mihi indicare somnum, quod vidi, et interpretationem eius? ²⁷ Et respondens Daniel coram rege, ait: Mysterium, quod rex interrogat, sapientes, magi, arioli, et aruspices nequeunt indicare regi: ²⁸ Sed est Deus in cœlo revelans mysteria, qui indicavit tibi rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt in novissimis temporibus.

²⁹ Somnium tuum, et visiones capitum tui in cubili tuo huiuscmodi sunt: Tu rex cogitare cœpisti in strato tuo, quid esset futurum post hæc: et qui revelat mysteria, ostendit tibi quæ ventura sunt. ³⁰ Mihi quoque non in sapientia, quæ est in me plus quam in cunctis viventibus, sacramentum hoc revelatum est: sed ut interpretatione regi manifesta fieret, et cogitationes mentis tuæ scires. ³¹ Tu rex videbas, et ecce quasi statua una grandis: statua illa magna, et statura sublimis stabat contra te, et intuitus eius erat terribilis. ³² Huius statuæ caput ex auro

in conspectu
regis

somnium
narrat

optimus erat, pectus autem et brachia de argento, porro venter, et femora ex aere.
³³ tibiæ autem ferreæ, pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fætilis.
³⁴ Videbas ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus: et percussit statuam in pedibus eius ferreis, et fætilibus, et comminuit eos. ³⁵ Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum, et aurum, et redacta quasi in favillam æstivæ areæ, quæ raptæ sunt vento: nullusque locus inventus est eis: lapis autem, qui percusserat statuam, factus est mons magnus, et implevit universam terram. ³⁶ hoc est somnium.

Interpretationem quoque eius dicemus coram te, rex. ³⁷ Tu rex regum es: et Deus cœli, regnum, et fortitudinem, et imperium, et gloriam dedit tibi: ³⁸ et omnia, in quibus habitant filii hominum, et bestiae agri: volucres quoque cœli dedit in manu tua, et sub ditione tua universa constituit: tu es ergo caput aureum. ³⁹ Et post te consurget regnum aliud minus te argenteum: et regnum tertium aliud æreum, quod imperabit universæ terra. ⁴⁰ Et regnum quartum erit velut ferrum. quomodo ferrum comminuit, et domat omnia, sic comminuet, et conteret omnia hæc. ⁴¹ Porro quia vidisti pedum, et digitorum partem testæ figuli, et partem ferream: regnum divisum erit, quod tamen de plantario ferri orietur, secundum quod vidisti ferrum mistum testæ ex luto. ⁴² Et digitos pedum ex parte ferreos, et ex parte fætiles: ex parte regnum erit solidum, et ex parte contritum. ⁴³ Quod autem vidisti ferrum mistum testæ ex luto, commiscebuntur quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, sicut ferrum misceri non potest testæ. ⁴⁴ In diebus autem regnum illorum suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, et regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem, et consumet universa regna hæc: et ipsum stabit in æternum. ⁴⁵ Secundum quod vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, et comminuit testam, et ferrum, et æs, et argentum, et aurum, Deus magnus ostendit regi quæ ventura sunt postea. et verum est somnium, et fidelis interpretatio eius.

⁴⁶ Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem suam, et Danielem adoravit, et hostias, et incensum præcepit ut sacrificarent ei. ⁴⁷ Loquens ergo rex, ait Danieli: Vere Deus vester Deus deorum est, et Dominus regum, et revelans mysteria: quoniam tu potuisti aperire hoc sacramentum. ⁴⁸ Tunc rex Danielem in sublime extulit, et munera multa, et magna dedit ei: et constituit eum principem super omnes provincias Babylonis: et præfectum magistratum super eunctos sapientes Babylonis.

⁴⁹ Daniel autem postulavit a rege: et constituit super opera provincie Babylonis, Sidrach, Misach, et Abdenago: Ipse autem Daniel erat in foribus regis.

2. Socii Danielis in fornace servantur, 3, 1—97.

^{3.} ¹ Nabuchodonosor rex fecit statuam auream altitudine cubitorum sexaginta, Statuam a latitudine cubitorum sex, et statuit eam in campo Dura provinciæ Babylonis. rege erectam

² Itaque Nabuchodonosor rex misit ad congregandos satrapas, magistratus, et iudices, duces, et tyrannos, et præfectos, omnesque principes regionum, ut convenirent ad dedicationem statuæ, quam erexerat Nabuchodonosor rex. ³ Tunc congregati sunt satrapæ, magistratus, et iudices, duces, et tyranni, et optimates, qui erant in potestatis constituti, et universi principes regionum ut convenirent ad dedicationem statuæ, quam erexerat Nabuchodonosor rex. stabant autem in conspectu statuæ, quam posuerat Nabuchodonosor rex: ⁴ et præco clamabat valenter: Vobis dicitur populis, tribubus, et linguis: ⁵ In hora, qua audieritis sonitum tubæ, et fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphoniarum, et universi generis musicorum, cadentes adorate statuam auream, quam constituit Nabuchodonosor rex. ⁶ Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardantis. ⁷ Post hæc igitur statim ut audierunt omnes populi sonitum tubæ, fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphoniarum, et omnis generis musicorum: cadentes omnes populi, tribus, et linguae adoraverunt statuam auream, quam constituerat Nabuchodonosor rex.

⁸ Statimque in ipso tempore accidentes viri Chaldaei accusaverunt Iudeos: ⁹ dixeruntque Nabuchodonosor regi: Rex in æternum vive: ¹⁰ tu rex posuisti

eiusque
interpretationem
adiecit;

rex Deum
Israel
agnoscit
et Daniel
honorat,

socios eius
exaltat.

adorantibus
reliquis
convocatis

socii Da-
nielis non
adorant,

decretum, ut omnis homo, qui audierit sonitum tubæ, fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphoniacæ, et universi generis musicorum, prosternat se, et adoret statuam auream: ¹¹ si quis autem non procedens adoraverit, mittatur in fornacem ignis ardantis. ¹² Sunt ergo viri Iudæi, quos constituisti super opera regionis Babylonis, Sidrach, Misach, et Abdenago: viri isti contempserunt, rex, decretum tuum: deos tuos non colunt, et statuam auream, quam erexisti, non adorant.

regi Nabu-
chodonosor
andacter
resistentes.

¹³ Tunc Nabuchodonosor in furore, et in ira præcepit ut adducerentur Sidrach, Misach, et Abdenago: qui confessim adducti sunt in conspectu regis. ¹⁴ Pronunciansque Nabuchodonosor rex, ait eis: Verene Sidrach, Misach, et Abdenago deos meos non colitis, et statuam auream, quam constitui, non adoratis? ¹⁵ Nunc ergo si estis parati, quacumque hora audieritis sonitum tubæ, fistulæ, citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphoniacæ, omnisque generis musicorum, prosternite vos, et adorate statuam, quam feci: quod si non adoraveritis, eadem hora mittemini in fornacem ignis ardantis: et quis est Deus, qui eripiet vos de manu mea? ¹⁶ Respondentes Sidrach, Misach, et Abdenago, dixerunt regi Nabuchodonosor: Non oportet nos de hac re respondere tibi. ¹⁷ Ecce enim Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardantis, et de manibus tuis, o rex, liberare. ¹⁸ Quod si noluerit, notum sit tibi, rex, quia deos tuos non colimus, et statuam auream, quam erexisti, non adoramus.

ideoque
in fornacem
mittuntur:

¹⁹ Tunc Nabuchodonosor repletus est furore: et aspectus faciei illius immutatus est super Sidrach, Misach, et Abdenago, et præcepit ut succenderetur fornax septuplum quam succendi consueverat. ²⁰ Et viris fortissimis de exercitu suo iussit ut ligatis pedibus Sidrach, Misach, et Abdenago mitterent eos in fornacem ignis ardantis. ²¹ Et confessim viri illi vincti cum braccis suis, et tiaris, et calceamentis, et vestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardantis. ²² nam iussio regis urgebat: fornax autem succensa erat nimis. Porro viros illos, qui miserant Sidrach, Misach, et Abdenago, interfecit flamma ignis. ²³ Viri autem hi tres, id est, Sidrach, Misach, et Abdenago, ceciderunt in medio camino ignis ardantis, colligati.

Quæ sequuntur in Hebreis voluminibus non reperi.

in medio
flammarum
Azarias
Domino
confitetur,

²⁴ Et ambulabant in medio flammarum laudantes Deum, et benedicentes Dominum.

²⁵ Stans autem Azarias oravit sic, aperiensque os suum in medio ignis, ait:

²⁶ Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, et laudabile, et gloriosum nomen tuum in sæcula: ²⁷ quia iustus es in omnibus, quæ fecisti nobis, et universa opera tua vera, et viæ tuæ rectæ, et omnia iudicia tua vera. ²⁸ Iudicia enim vera fecisti iuxta omnia, quæ induxisti super nos, et super civitatem sanctam patrum nostrorum Ierusalem: quia in veritate, et in iudicio induxisti omnia hæc propter peccata nostra.

²⁹ Peccavimus enim, et inique egimus recedentes a te: et delinquimus in omnibus:

³⁰ et præcepta tua non audivimus, nec observavimus, nec fecimus sicut præceperas nobis ut bene nobis esset. ³¹ omnia ergo, quæ induxisti super nos, et universa, quæ fecisti nobis, in vero iudicio fecisti: ³² et tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum iniquorum, et pessimorum, prævaricatorumque et regi iniusto, et pessimo ultra omnem terram. ³³ Et nunc non possumus aperire os: confusio, et opprobrium facti sumus servis tuis, et his, qui colunt te. ³⁴ Ne, quæsumus, tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, et ne dissipes testamentum tuum. ³⁵ neque auferas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, et Isaac servum tuum, et Israel sanctum tuum: ³⁶ quibus locutus es pollicens quod multiplices semen eorum sicut stellas cœli, et sicut arenam, quæ est in littore maris: ³⁷ quia Domine imminuti sumus plus quam omnes gentes, sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra. ³⁸ Et non est in tempore hoc princeps, et dux, et propheta, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarum eoram te. ³⁹ ut possimus invenire misericordiam tuam: sed in animo contrito, et spiritu humilitatis suscipiamur. ⁴⁰ Sicut in holocausto arietum, et taurorum, et sicut in millibus agnorum pinguium: sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus

in te. ⁴¹ Et nunc sequimur te in toto corde, et timemus te, et quærimus faciem tuam.

⁴² Ne confundas nos: sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam, et secundum multitudinem misericordiae tuæ. ⁴³ Et erue nos in mirabilibus tuis, et da gloriam nomini tuo Domine: ⁴⁴ et confundantur omnes, qui ostendunt servis tuis mala, confundantur in omni potentia tua, et robur eorum conteratur: ⁴⁵ et sciant quia tu es Dominus Deus solus, et gloriosus super orbem terrarum.

⁴⁶ Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem, naphtha, et stappa, et pice, et malleolis, ⁴⁷ et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem: ⁴⁸ et erupit, et incendit quos reperit iuxta fornacem de Chaldæis. ⁴⁹ Angelus autem Domini descendit cum Azaria, et sociis eius in fornacem: et excussit flammarum ignis de fornace, ⁵⁰ et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, et non tetigit eos omnino ignis, neque contrastavit, nec quidquam molestiæ intulit.

⁵¹ Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant, et glorificabant, et benedicebant Deum in fornace, dicentes:

⁵² Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum: et laudabilis, et gloriosus, et superexaltatus in sæcula.

et benedictum nomen gloriæ tuæ sanctum: et laudabile, et superexaltatum in omnibus sæculis.

⁵³ Benedictus es in templo sancto gloriæ tuæ: et superlaudabilis, et supergloriosus in sæcula.

⁵⁴ Benedictus es in throno regni tui: et superlaudabilis, et superexaltatus in sæcula.

⁵⁵ Benedictus es, qui intueris abyssos, et sedes super cherubim: et laudabilis, et gloriosus in sæcula.

⁵⁶ Benedictus es in firmamento cæli: et laudate et superelexaltate eum in sæcula.

⁵⁷ Benedicite omnia opera Domini Domino:

⁵⁸ Benedicite Angeli Domini Domino: laudate et superelexaltate eum in sæcula.

⁵⁹ ^aBenedicite cæli Domino:

⁶⁰ Benedicite aquæ omnes, quæ super cælos sunt, Domino:

⁶¹ Benedicite omnes virtutes Domini Domino:

⁶² Benedicite sol, et luna Domino:

⁶³ Benedicite stellæ cæli Domino:

⁶⁴ Benedicite omnis imber, et ros Domino:

⁶⁵ Benedicite omnes spiritus Dei Domino:

⁶⁶ Benedicite ignis, et æstus Domino:

⁶⁷ Benedicite frigus, et æstus Domino:

⁶⁸ Benedicite rores, et pruina Domino:

⁶⁹ Benedicite gelu, et frigus Domino:

⁷⁰ Benedicite glacies, et nives Domino:

⁷¹ Benedicite noctes, et dies Domino:

⁷² Benedicite lux, et tenebræ Domino:

⁷³ Benedicite fulgura, et nubes Domino:

⁷⁴ Benedicat terra Dominum:

⁷⁵ Benedicite montes, et colles Domino:

⁷⁶ Benedicite universa germinantia in terra Domino:

⁷⁷ Benedicite fontes Domino:

⁷⁸ Benedicite maria, et flumina Domino:

<sup>ab angelo
Domini
servati</sup>

<sup>hi tres
Domino
Deo
benedicunt;</sup>

- ⁷⁹ Benedicite cete, et omnia, quæ moventur in aquis, Domino:
- ⁸⁰ Benedicite omnes volucres cœli Domino:
- ⁸¹ Benedicite omnes bestiae, et pecora Domino:
- ⁸² Benedicite filii hominum Domino:
- ⁸³ Benedicat Israel Dominum:
- ⁸⁴ Benedicite sacerdotes Domini Domino:
- ⁸⁵ Benedicite servi Domini Domino:
- ⁸⁶ Benedicite spiritus, et animæ iustorum Domino:
- ⁸⁷ Benedicite sancti, et humiles corde Domino:
- ⁸⁸ Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino:
- Quia eruit nos de inferno,
et liberavit nos de medio ardantis flammæ.
- ⁸⁹ Confitemini Domino, quoniam bonus:
- ⁹⁰ Benedicite omnes religiosi Domino Deo deorum:

Hucusque in Hebreo non habetur: et quæ posuimus, de Theodotionis editione translata sunt.

rex
obstupescens   ⁹¹ Tune Nabuchodonosor rex obstupuit, et surrexit propere, et ait optimatibus suis: Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos? Qui respondentes regi, dixerunt: Vere rex. ⁹² Respondit, et ait: Ecce ego video quattuor viros solutos, et ambulantes in medio ignis, et nihil corruptionis in eis est, et species quarti similis filio Dei.

illesos
egredi inbet   ⁹³ Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardantis, et ait: Sidrach, Misach, et Abdenago servi Dei excelsi, egredimini, et venite. Statimque egressi sunt Sidrach, Misach, et Abdenago de medio ignis. ⁹⁴ Et congregati satrapæ, et magistratus, et iudices, et potentes regis contemplabant viros illos, quoniam nihil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum, et capillus capitis eorum non esset adustus, et sarabala eorum non fuissent immutata, et odor ignis non transisset per eos.

et Deum
Israel
profite
eos
promovet.   ⁹⁵ Et erumpens Nabuchodonosor, ait: Benedictus Deus eorum, Sidrach videlicet, Misach, et Abdenago, qui misit angelum suum, et eruit servos suos, qui crediderunt in eum: et verbum regis immutaverunt, et tradiderunt corpora sua ne servirent, et ne adorarent omnem deum, excepto Deo suo. ⁹⁶ A me ergo positum est hoc decretum, ut omnis populus, tribus, et lingua, quæcumque locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sidrach, Misach, et Abdenago, dispereat, et domus eius vastetur: neque enim est alias Deus, qui possit ita salvare. ⁹⁷ Tune rex promovit Sidrach, Misach, et Abdenago in provincia Babylonis.

3. Nabuchodonosor mente capit et sanatur, 3, 98—4, 34.

Initium
4 seculi regni: ⁹⁸ NABUCHODONOSOR rex, omnibus populis, gentibus, et linguis, qui habitant in universa terra, pax vobis multiplicantur. ⁹⁹ Signa, et mirabilia fecit apud me Deus excelsus. Placuit ergo mihi praedicare ¹⁰⁰ signa eius, quia magna sunt: et mirabilia eius, quia fortia: et regnum eius regnum sempiternum, et apostolus eius in generationem et generationem.

admodum
sonnum
suum.   ^{4.} ¹ Ego Nabuchodonosor quietus eram in domo mea, et florens in palatio meo: ² somnum vidi, quod perterritum me: et cogitationes meæ in strato meo, et visiones capitis mei conturbaverunt me.

¹⁰⁰ aInf 4, 31; 7, 14.

³ Et per me propositum est decretum ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis, et ut solutionem somniū indicarent mihi. ⁴ Tunc ingrediebantur arioli, magi, Chaldæi, et aruspices, et somnium narravi in conspectu eorum: et solutionem eius non indicaverunt mihi:

⁵ donec collega ingressus est in conspectu meo Daniel, cui nomen Baltassar secundum nomen Dei mei, qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso: et somnium eoram ipso locutus sum. ⁶ Baltassar princeps ariolorum, quoniam ego scio quod spiritum sanctorum deorum habeas in te, et omne sacramentum non est impossibile tibi: visiones somniorum meorum, quas vidi, et solutionem earum narra.

⁷ Visio capitis mei in cubili meo: Videbam, et ecce arbor in medio terræ, et altitudo eius nimia. ⁸ Magna arbor, et fortis: et proceritas eius contingens cælum: aspectus illius erat usque ad terminos universæ terræ. ⁹ Folia eius pulcherrima, et fructus eius nimius: et esca universorum in ea. subter eam habitabant animalia, et bestiæ, et in ramis eius conversabantur volucres cæli: et ex ea vescebatur omnis caro. ¹⁰ Videbam in visione capitis mei super stratum meum, et ecce vigil, et sanctus de cælo descendit. ¹¹ Clamat fortiter, et sic ait: Succidite arborem, et præcidite ramos eius: excutite folia eius, et dispergite fructus eius: fugiant bestiæ, quæ subter eam sunt, et volueres de ramis eius. ¹² Verumtamen germe radicum eius in terra sinite, et alligetur vinculo ferreo et æreo in herbis, quæ foris sunt, et rore cæli tingatur, et cum feris pars eius in herba terræ. ¹³ Cor eius ab humano commutetur, et cor feræ detur ei: et septem tempora mutentur super eum. ¹⁴ In sententia vigilum decretum est, et sermo sanctorum, et petitio: donec cognoscant viventes quoniam dominatur Excelsus in regno hominum; et euicunque voluerit, dabit illud, et humillimum hominem constituet super eum. ¹⁵ Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor rex: tu ergo Baltassar interpretationem narra festinus: quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi: tu autem potes, quia spiritus deorum sanctorum in te est.

¹⁶ Tunc Daniel, cuius nomen Baltassar, cœpit intra semetipsum tacitus cogitare quasi una hora: et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait: Baltassar, somnium et interpretatio eius non conturbent te. Respondit Baltassar, et dixit: Domine mi, somnium his, qui te oderunt, et interpretatio eius hostibus tuis sit. ¹⁷ Arborem, quam vidisti sublimem, atque robustam, cuius altitudo pertingit ad cælum, et aspectus illius in omnem terram: ¹⁸ et rami eius pulcherrimi, et fructus eius nimius, et esca omnium in ea, subter eam habitantes bestiæ agri, et in ramis eius commorantes aves cæli: ¹⁹ Tu es rex, qui magnificatus es, et invaluisti: et magnitudo tua crevit, et pervenit usque ad cælum, et potestas tua in terminos universæ terræ. ²⁰ Quod autem vidit rex vigilem, et sanctum descendere de cælo, et dicere: Succidite arborem, et dissipate illam, attamen germe radicum eius in terra dimittite, et vinciatur ferro et ære in herbis foris, et rore cæli conspergatur, et cum feris sit pabulum eius, donec septem tempora mutentur super eum: ²¹ Hæc est interpretatio sententiae Altissimi, quæ pervenit super dominum meum regem: ²² Eiiciunt te ab hominibus, et cum bestiis ferisque erit habitatio tua, et afœnum ut bos comedes, et rore cæli infunderis: septem quoque tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur Excelsus super regnum hominum, et euicunque voluerit, det illud. ²³ Quod autem præcepit ut relinqueretur germe radicum eius, id est arboris: regnum tuum tibi manebit postquam cognoveris potestatem esse cælestem. ²⁴ Quam ob rem rex consilium meum placeat tibi, ^b et peccata tua eleemosynis redime, et iniuriantes tuas misericordiis pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis.

²⁵ Omnia hæc venerunt super Nabuchodonosor regem. ²⁶ Post finem mensium duodecim, in aula Babylonis deambulabat. ²⁷ Responditque rex, et ait: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego aëdificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, et in gloria decoris mei? ²⁸ Cumque sermo adhuc esset in ore regis, vox

4, 22 ^aInf 5, 21. — 24 ^bSir 3, 33.

quod
sapientes
interpretati
nequeunt,

Daniel
ingresso

Nabuchodo-
nosor narrat

eiusque
interpre-
tationem;
audit;

rex in
isaniam
zoanthro-
picam
incidit

de cælo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex: Regnum tuum transibit a te,
²⁹ et ab hominibus eiicent te, et cum bestiis et feris erit habitatio tua: fœnum quasi
bos comedes, et septem tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur
Excelsus in regno hominum, et euicunque voluerit, det illud. ³⁰ Eadem hora
sermo completus est super Nabuchodonosor, et ex hominibus abiectus est, et fœnum
ut bos comedit, et rore cæli corpus eius infectum est: donec capilli eius in simili-
tudinem aquilarum crescent, et ungues eius quasi avium.

*et iterum
mentis
compos fit*

³¹ Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi,
et sensus meus redditus est mihi: et Altissimo benedixi, et viventem in sempiternum
landavi, et glorificavi: ^aquia potestas eius potestas sempiterna, et regnum eius in
generationem et generationem. ³² Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum
reputati sunt: iuxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus cæli quam in
habitatoribus terræ: et non est qui resistat manui eius, et dicat ei: Quare fecisti?
³³ In ipso tempore sensus meus reversus est ad me, et ad honorem regni mei, decore-
que perveni: et figura mea reversa est ad me: et optimates mei, et magistratus
mei requisierunt me, et in regno meo restitutus sum: et magnificentia amplior
addita est mihi.

*regem cæli
glorificat.*

³⁴ Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo, et magnifico, et glorifico regem
cæli: quia omnia opera eius vera, et viæ eius iudicia, et gradientes in superbia potest
humiliare.

4. Baltassar regno et vita privatur, 5, 1—31.

*Profanan-
tibus vasa
templi*

^{5.} ¹ Baltassar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille: et unus
quisque secundum suam bibebat ætatem. ² Præcepit ergo iam temulentus ut
afferrentur vasa aurea et argentea, quæ asportaverat Nabuchodonosor pater eius
de templo, quod fuit in Ierusalem, ut biberent in eis rex, et optimates eius, uxoresque
eius, et concubinae. ³ Tunc allata sunt vasa aurea, et argentea, quæ asportaverat
de templo, quod fuerat in Ierusalem: et biberunt in eis rex, et optimates eius,
uxores et concubinæ illius. ⁴ Bibebant vinum, et laudabant deos suos aureos,
et argenteos, aereos, ferreos, ligneosque et lapideos.

*manus
scribens
apparet,*

⁵ In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra
candelabrum in superficie parietis aulæ regiæ: et rex aspiebat articulos manus
scribentis. ⁶ Tunc facies regis commutata est, et cogitationes eius conturbabant
eum: et compages renum eius solvebantur, et genua eius ad seinvicem collidebantur.

*cuius
scripturam
sapientes
exponere
nequeunt;*

⁷ Exclamavit itaque rex fortiter ut introducerent magos, Chaldæos, et aruspices.
Et proloquens rex ait sapientibus Babylonis: Quicumque legerit scripturam hanc,
et interpretationem eius manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, et torquem
auream habebit in collo, et tertius in regno meo erit. ⁸ Tunc ingressi omnes sapientes
regis non potuerunt nec scripturam legere, nec interpretationem indicare regi.
⁹ Unde rex Baltassar satis conturbatus est, et vultus illius immutatus est. sed et
optimates eius turbabantur.

*regina
suadente*

¹⁰ Regina autem pro re, quæ acciderat regi, et optimatibus eius, domum convivii
ingressa est: et proloquens ait: Rex in æternum vive: non te conturbent cogitationes
tuæ, neque facies tua immutetur. ¹¹ Est vir in regno tuo, qui spiritum deorum
sanctorum habet in se: et in diebus patris tui scientia et sapientia inventæ sunt
in eo: nam et rex Nabuchodonosor pater tuus principem magorum, incantatorum,
Chaldæorum, et aruspicum constituit eum, pater, inquam, tuus, o rex: ¹² quia
spiritus amplior, et prudentia, intelligentiaque et interpretatio somniorum, et
ostensio secretorum, ac solutio ligatorum inventæ sunt in eo, hoc est in Daniele:
qui rex posuit nomen Baltassar. nunc itaque Daniel vocetur, et interpretationem
narrabit.

*Daniel
introducitur,*

¹³ Igitur introductus est Daniel eoram rege. Ad quem præfatus rex ait: Tu
es Daniel de filiis captivitatis Iudeæ. quem adduxit pater meus rex de Iudea?

¹⁴ Audivi de te quoniam spiritum deorum habcas: et scientia, intelligentiaque ac

³¹ ^aSup 3, 100.

sapientia ampliores inventae sunt in te. ¹⁵ Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes magi, ut scripturam hanc legerent, et interpretationem eius indicarent mihi: et nequiverunt sensum huius sermonis edicere. ¹⁶ Porro ego audivi de te, quod possis obscura interpretari, et ligata dissolvere: si ergo vales scripturam legere, et interpretationem eius indicare mihi, purpura vestieris, et torquem auream circa collum tuum habebis, et tertius in regno meo princeps eris.

¹⁷ Ad quae respondens Daniel, ait coram rege: Munera tua sint tibi, et dona domus tuæ alteri da: scripturam autem legam tibi, rex, et interpretationem eius ostendam tibi. ¹⁸ O rex, Deus altissimus regnum, et magnificentiam, gloriam, et honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo. ¹⁹ Et propter magnificentiam, quam dederat ei, universi populi, tribus, et linguæ tremebant, et metuebant eum: quos volebat, interficiebat: et quos volebat, percutiebat: et quos volebat, exaltabat: et quos volebat, humiliabat. ²⁰ Quando autem elevatum est cor eius, et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui, et gloria eius ablata est: ²¹ aet a filiis hominum ejectus est, sed et cor eius cum bestiis positum est, et cum onagris erat habitatio eius: foenum quoque ut bos comedebat, et rore cœli corpus eius infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet Altissimus in regno hominum: et quemcumque voluerit, suscitabit super illud. ²² Tu quoque filius eius Baltassar, non humiliasti cor tuum, cum scires haec omnia: ²³ sed adversum Dominatorem cœli elevatus es: et vasa domus eius allata sunt coram te: et tu, et optimates tui, et uxores tuæ, et concubinae tuæ vinum bibistis in eis: deos quoque argenteos, et aureos, et æreos, ferreos, ligneosque et lapideos, qui non vident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti: porro Deum, qui habet flatum tuum in manu sua, et omnes vias tuas, non glorificasti. ²⁴ Idecirco ab eo missus est articulus manus, quæ scripsit hoc, quod exaratum est.

²⁵ Hæc est autem scriptura, quæ digesta est: MANE, THECEL, PHARES. ^{scripturam legit et interpretatur,}
²⁶ Et hæc est interpretatio sermonis. MANE: numeravit Deus regnum tuum, et complevit illud. ²⁷ THECEL: appensus es in statera, et inventus es minus habens.
²⁸ PHARES: divisum est regnum tuum, et datum est Medis, et Persis.

²⁹ Tunc iubente rege induitus est Daniel purpura, et circumdata est torques aurea collo eius: et prædicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno suo.

³⁰ Eadem nocte imperfectus est Baltassar rex Chaldaeus. ³¹ Et Darius Medus ^{Baltassar occiditur, Darius regnat.}

5. Daniel in lacu leonum servatur, 6, 1—28.

6. ¹ Placuit Dario, et constituit super regnum satrapas centum viginti ut essent in toto regno suo. ² Et super eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat: ut satrapæ illis redderent rationem, et rex non sustineret molestiam. ³ Igitur Daniel superabat omnes principes, et satrapas: quia spiritus Dei amplior erat in illo. ⁴ Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum: unde principes, et satrapæ quærebant occasionem ut invenirent Danieli ex latere regis: nullamque causam, et suspicionem reperire potuerunt, eo quod fidelis esset, et omnis culpa, et suspicio non inveniretur in eo. ⁵ Dixerunt ergo viri illi: Non inveniemus Danieli huic aliquam occasionem, nisi forte in lege Dei sui.

⁶ Tunc principes, et satrapæ surripuerunt regi, et sic locuti sunt ei: Dari rex in æternum vive: ⁷ consilium inierunt omnes principes regni tui, magistratus, et satrapæ, senatores, et iudees ut decretum imperatorium exeat, et edictum: Ut omnis, qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo, et homine usque ad triginta dies, nisi a te rex, mittatur in lacum leonum. ⁸ Nunc itaque rex confirma sententiam, et scribe decretum: ut non immutetur quod statutum est a Medis et Persis, nec prævaricari cuiquam lieeat. ⁹ Porro rex Darius proposuit edictum, et statuit.

5, 21 aSup 4, 22.

<sup>religiosum
decretum
regium
afferunt,</sup>

quod
Daniel non
curat,

quare ab
illis viris
accusatur

et in lacum
leonum
mittitur,

sed ab
angelo Dei
servatur:

Darius
eum educit

ac Deum
Israel
honoret:

Daniel
usque ad
Cyrum est.

¹⁰ Quod cum Daniel comiperisset, id est, constitutam legem, ingressus est dominum suam: et fenestris apertis in cœnaculo suo contra Ierusalem tribus temporibus in die fleetebat genua sua, et adorabat, confitebaturque coram Deo suo sicut et ante facere consueverat.

¹¹ Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt Danielem orantem, et obsecrante Deum suum. ¹² Et accedentes locuti sunt regi super edicto: Rex numquid non constituisti, ut omnis homo, qui rogaret quemquam de diis, et hominibus usque ad dies triginta, nisi te, rex, mitteretur in lacum leonum? Ad quos respondens rex, ait: verus est sermo iuxta decretum Medorum, atque Persarum, quod prævaricari non licet. ¹³ Tunc respondentes dixerunt coram rege: Daniel de filiis captivitatis Iuda, non curavit de lege tua, et de edicto, quod constituisti: sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua.

¹⁴ Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est: et pro Daniele posuit eorū ut liberaret eum, et usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum. ¹⁵ Viri autem illi intelligentes regem dixerunt ei: Scito rex, quia lex Medorum, atque Persarum est ut omne decretum, quod constituerit rex, non liceat immutari. ¹⁶ Tunc rex præcepit: et adduxerunt Danielem, et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te. ¹⁷ Allatusque est lapis unus, et positus est super os laici: quem obsignavit rex annulo suo, et annulo optimatum suorum, nequid fieret contra Danielem. ¹⁸ Et abiit rex in domum suam, et dormivit in eō, cibique non sunt allati coram eo, insuper et somnus recessit ab eo.

¹⁹ Tunc rex primo diluculo consurgens, festinus ad lacum leonum perrexit: ²⁰ appropinquansque lacui, Danielem voce laerymabili inelamnavit, et affatus est eum: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu servis semper, putasne valuit te liberare a leonibus? ²¹ Et Daniel regi respondens ait: Rex in æternum vive: ²² a Deus meus misit angelum suum, et conclusit ora leonum, et non nocuerunt mihi: quia coram eo iustitia inventa est in me: sed et coram te, rex, delictum non feci.

²³ Tunc vehementer rex gavisus est super eo, et Danielem præcepit educi de laeu: eductusque est Daniel de laeu, et nulla læsio inventa est in eo, quia ereditus Deo suo. ²⁴ Iubente autem rege, adducti sunt viri illi, qui accusaverant Danielem: et in lacum leonum missi sunt, ipsi, et filii, et uxores eorum: et non pervenerunt usque ad pavimentum laici, donec arriperent eos leones, et omnia ossa eorum comminuerunt.

²⁵ Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus, et linguis habitantibus in universa terra: PAX vobis multiplicetur. ²⁶ A me constitutum est decretum, ut in universo imperio, et regno meo tremiscant, et paveant Deum Danielis. ipse est enim Deus vivens, et æternus in sæcula: et regnum eius non dissipabitur, et potestas eius usque in æternum. ²⁷ Ipse liberator, atque salvator, faciens signa, et mirabilia in cœlo, et in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

²⁸ ^bPorro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii, regnumque Cyri Persæ.

PARS ALTERA.

Visiones Danielis prophetæ, 7, 1—12, 13.

1. De quattuor regnis mundi ac de regno Messianico, 7, 1—28.

^{7.} ¹ Anno primo Baltassar regis Babylonis, Daniel somnum vidit: visio autem capitis eius in eibili suo: et somnum scribens, brevi sermone comprehendit: summatimque perstringens. ait:

² Videbam in visione mea nocte, et ecce quattuor venti celi pugnabant in mari magno. ³ Et quattuor bestiae grandes ascendebat de mari diversæ inter se.

⁴ Prima quasi leæna, et alas habebat aquilæ: aspiciebam donec evulsæ sunt alæ

6, 22 ^a1 Mec 2, 60. — 28 ^bSup 1, 21.

eius, et sublata est de terra, et super pedes quasi homo stetit, et cor hominis datum est ei. ⁵ Et ecce bestia alia similis ursō in parte stetit: et tres ordines erant in ore eius, et in dentibus eius, et sic dicebant ei: Surge, comedē earnes plurimas. ⁶ Post hæc aspiciebam, et ecce alia quasi pardus, et alas habebat quasi avis, quattuor super se, et quattuor capita erant in bestia, et potestas data est ei. ⁷ Post hæc aspiciebam in visione noctis, et ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis, et fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, et reliqua pedibus suis conculeans: dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, et habebat cornua decem. ⁸ Considerabam cornua, et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum: et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius: et ecce oculi, quasi oculi hominis erant in cornu isto, et os loquens ingentia.

⁹ Aspiciebam donec throni positi sunt, et antiquus dierum sedit: vestimentum eius candidum quasi nix, et capilli capitis eius quasi lana munda: thronus eius flammæ ignis: rotae eius ignis accensus. ¹⁰ Fluvius igneus, rapidusque egrediebatur a facie eius. ^amillia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei: iudicium sedit, et libri aperti sunt. ¹¹ Aspiciebam propter vocem sermonum grandium, quos cornu illud loquebatur: et vidi quoniam imperfecta esset bestia, et perisset corpus eius, et traditum esset ad comburendum igni: ¹² aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas, et tempora vitae constituta essent eis usque ad tempus, et tempus.

¹³ Aspiciebam ergo in visione noctis, et ecce cum nubibus æli quasi filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum pervenit: et in conspectu eius obtulerunt eum. ¹⁴ Et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum: et omnes populi, tribus, et linguae ipsi servient: ^bpotestas eius, potestas æterna, quæ non auferetur: et regnum eius, quod non corrumpetur.

¹⁵ Horruit spiritus meus, ego Daniel territus sum in his, et visiones capitis mei conturbaverunt me. ¹⁶ Accessi ad unum de assistentibus, et veritatem quærebam ab eo de omnibus his. Qui dixit mihi interpretationem sermonum, et docuit me: ¹⁷ Hæc quattuor bestiæ magnæ: quattuor sunt regna, quæ consurgent de terra. ¹⁸ Suscipiant autem regnum sancti Dei altissimi: et obtinebunt regnum usque in sæculum, et sæculum sæculorum. ¹⁹ Post hoc volui diligenter disere de bestia quarta, quæ erat dissimilis valde ab omnibus, et terribilis nimis: dentes et ungues eius ferrei: comedebat, et comminuebat, et reliqua pedibus suis conculebat: ²⁰ et de cornibus decem, quæ habebat in capite: et de alio, quod ortum fuerat, ante quod ceciderant tria cornua: et de cornu illo, quod habebat oculos, et os loquens grandia, et maius erat ceteris. ²¹ Aspiciebam, et ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos, et prævalebat eis, ²² donec venit antiquus dierum, et iudicium dedit sanctis Excelsi, et tempus advenit, et regnum obtinuerunt sancti. ²³ Et sic ait: Bestia quarta, regnum quartum erit in terra, quod maius erit omnibus regnis, et devorabit universam terram, et conculebit, et comminuet eam. ²⁴ Porro cornua decem ipsius regni, decem reges erunt: et alias consurget post eos, et ipse potentior erit prioribus, et tres reges humiliabit. ²⁵ Et sermones contra Exelsum loquetur, et sanctos Altissimi conteret: et putabit quod possit mutare tempora, et leges, et tradentur in manu eius usque ad tempus, et tempora, et dimidium temporis. ²⁶ Et iudicium sedebit ut auferatur potentia, et conteratur, et dispereat usque in finem. ²⁷ Regnum autem, et potestas, et magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, detur populo sanctorum Altissimi: cuius regnum, regnum sempiternum est, et omnes reges servient ei, et obedient.

²⁸ Hucusque finis verbi. Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar, et facies mea mutata est in me: verbum autem in corde meo conservavi.

iudicium
Dei aspicit.

filiū
hominis
videt,

interpret-
ationem
visorum
accipit:

finis
visionis.

2. De victoria Græcorum et impietate regis ultimi, 8, 1—27.

8. ¹ Anno tertio regni Baltassar regis, visio apparuit mihi. Ego Daniel post id, quod videram in principio, ² vidi in visione mea, eum essem in Susis Castro, quod est in Ælam regione: vidi autem in visione esse me super portam Ulai.

Tempus et
locus
visionis;

7, 10 ^aApc 5, 11. — 14 ^bSup 3, 100; Meh 4, 7; Lc 1, 32.

hircum de
ariete trium-
phantem

³ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce aries unus stabat ante paludem, habens cornua excelsa, et unum excelsius altero atque suerescens. Postea ⁴ vidi arietem cornibus ventilantem contra Occidentem, et contra Aquilonem, et contra Meridiem, et omnes bestiae non poterant resistere ei, neque liberari de manu eius: fecitque secundum voluntatem suam, et magnificatus est. ⁵ Et ego intelligebam: ecce autem hircus caprarum veniebat ab Occidente super faciem totius terræ, et non tangebat terram: porro hircus habebat cornu insigne inter oculos suos. ⁶ Et venit usque ad arietem illum cornutum, quem videram stantem ante portam, et eucurrit ad eum in impetu fortitudinis suæ. ⁷ Cumque appropinquasset prope arietem, efferatus est in eum, et percussit arietem: et comminuit duo cornua eius, et non poterat aries resistere ei: cumque eum misisset in terram, conculeavit, et nemo quibat liberare arietem de manu eius. ⁸ Hircus autem caprarum magnus factus est nimis: cumque crevisset, fractum est cornu magnum, et orta sunt quattuor cornua subter illud per quattuor ventos cæli.

et cornu
insolentis-
simum
videt

⁹ De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum: et factum est grande contra Meridiem, et contra Orientem, et contra fortitudinem. ¹⁰ Et magnificatum est usque ad fortitudinem cæli: et deiecit de fortitudine, et de stellis, et conculeavit eas. ¹¹ Et usque ad principem fortitudinis magnificatum est: et ab eo tulit iuge sacrificium, et deiecit locum sanctificationis eius. ¹² Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata: et prosternetur veritas in terra, et faciet, et prosperabitur.

eiusque
tempus
audit;

¹³ Et audivi unum de sanctis loquentem: et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti: Usquequo visio, et iuge sacrificium, et peccatum desolationis, quæ facta est: et sanctuarium, et fortitudo conculeabitur? ¹⁴ Et dixit ei: Usque ad vesperam et mane, dies duo millia trecenti: et mundabitur sanctuarium.

Gabriel
Daniel
apparet

¹⁵ Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem, et quererem intelligentiam: ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. ¹⁶ Et audivi vocem viri inter Ulai: et clamavit, et ait: Gabriel fac intelligere istum visionem. ¹⁷ Et venit, et stetit iuxta ubi ego stabam: cumque venisset, pavens corrui in faciem meam, et ait ad me: Intellige fili hominis, quoniam in tempore finis complebitur visio. ¹⁸ Cumque loqueretur ad me, collapsus sum pronus in terram: et tetigit me, et statuit me in gradu meo, ¹⁹ dixitque mihi:

et visionem
inter-
pretatur;

Ego ostendam tibi quæ futura sunt in novissimo maledictionis: quoniam habet tempus finem suum. ²⁰ Aries, quem vidisti habere cornua, rex Medorum est atque Persarum. ²¹ Porro hircus caprarum, rex Græcorum est. et cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. ²² Quod autem fracto illo surrexerunt quattuor pro eo: quattuor reges de gente eius consurgent, sed non in fortitudine eius. ²³ Et post regnum eorum, cum creverint iniquitates, consurget rex impudens facie, et intelligens propositiones. ²⁴ et roborabitur fortitudo eius, sed non in viribus suis: et supra quam credi potest, universa vastabit, et prosperabitur, et faciet. Et interficiet robustos, et populum sanctorum ²⁵ secundum voluntatem suam, et dirigetur dolus in manu eius: et cor suum magnificabit, et in copia rerum omnium occidet plurimos: et contra principem principum consurget, et sine manu conteretur. ²⁶ Et visio vespere et mane, quæ dicta est, vera est: tu ergo visionem signa, quia post multos dies erit.

effectus
visionis.

²⁷ Et ego Daniel langui, et ægrotavi per dies: cumque surrexissem, faciebam opera regis, et stupebam ad visionem, et non erat qui interpretaretur.

3. De tempore adventus Christi et regni Messianici, 9, 1—27.

Tempus et
occa-
sionis;
visionis;

9. ¹ In anno primo Darii filii Assueri de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldaeorum: ² Anno uno regni eius, ego Daniel intellexi in libris ^anumerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, ut completerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni. ³ Et posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare et deprecari in iciuniis, sacco, et cinere.

9, 2 ^aIr 25, 11; 29, 10.

Daniel
peccata
confitetur

⁴ Et oravi Dominum Deum meum, et confessus sum, et dixi: ^aObsecro Domine Deus magne et terribilis, custodiens pactum, et misericordiam diligentibus te, et custodientibus mandata tua. ⁵ ^bPeccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus, et recessimus: et declinavimus a mandatis tuis, ac iudiciis. ⁶ Non obedivimus servis tuis prophetis, qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris, patribus nostris, omnique populo terrae. ⁷ Tibi Domine iustitia: nobis autem confusio faciei, sicut est hodie viro Iuda, et habitatoribus Ierusalem, et omni Israel, his qui prope sunt, et his qui procul in universis terris, ad quas eieisti eos propter iniquitates eorum, in quibus peccaverunt in te. ⁸ Domine nobis confusio faciei, regibus nostris, principibus nostris, et patribus nostris, qui peccaverunt. ⁹ Tibi autem Domino Deo nostro misericordia, et propitiatio, quia recessimus a te: ¹⁰ et non audivimus vocem Domini Dei nostri ut ambularemus in lege eius, quam posuit nobis per servos suos prophetas. ¹¹ Et omnis Israel prævaricati sunt legem tuam, et declinaverunt ne audirent vocem tuam, et stillavit super nos maledictio, et detestatio, ^cquæ scripta est in libro Moysi servi Dei, quia peccavimus ei. ¹² Et statuit sermones suos, quos locutus est super nos, et super principes nostros, qui iudicaverunt nos, ut superinduceret in nos magnum malum, quale numquam fuit sub omni caelo, secundum quod factum est in Ierusalem. ¹³ Sicut scriptum est in lege Moysi, omne malum hoc venit super nos: et non rogavimus faciem tuam Domine Deus noster, ut reverteremur ab iniquitatibus nostris, et cogitaremus veritatem tuam. ¹⁴ Et vigilavit Dominus super malitiam, et adduxit eam super nos: iustus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis, quæ fecit: non enim audivimus vocem eius.

¹⁵ ^dEt nunc Domine Deus noster, ^equi eduxisti populum tuum de Terra Ægypti in manu forti, et fecisti tibi nomen secundum diem hanc: peccavimus, iniquitatem fecimus. ¹⁶ Domine in omnem iustitiam tuam: avertatur obsecro ira tua, et furor tuus a civitate tua Ierusalem, et monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra, et iniquitates patrum nostrorum, Ierusalem, et populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. ¹⁷ Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui, et preces eius: et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est propter temetipsum. ¹⁸ Inelina Deus meus aurem tuam, et audi: aperi oculos tuos, et vide desolationem nostram, et civitatem, super quam invocatum est nomen tuum: neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis: ¹⁹ Exaudi Domine, placare Domine: attende et fac: ne moreris propter temetipsum Deus meus: quia nomen tuum invocatum est super civitatem, et super populum tuum.

²⁰ Cumque adhuc loquerer, et orarem, et confiterer peccata mea, et peccata populi mei Israel, et prosternerem preces meas in conspectu Dei mei, pro monte sancto Dei mei: ²¹ Adhuc me loquente in oratione, ecce vir Gabriel, quem videram in visione a principio, cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini. ²² Et docuit me, et locutus est mihi, dixitque: Daniel nunc egressus sum ut docerem te, et intelligeres. ²³ Ab exordio precum tuarum egressus est sermo: ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es: tu ergo animadverte sermonem, et intellige visionem.

²⁴ ^fSeptuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, et super urbem sanctam tuam ut consummetur prævaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et addueatur iustitia sempiterna, et impleatur visio, et propheta, et ungatur Sanctus sanctorum. ²⁵ Scito ergo, et animadverte: Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Ierusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duas erunt: et rursus ædificabitur platea, et muri in angustia temporum. ²⁶ Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus: et non erit eius populus, qui eum negaturus est. Et civitatem, et sanctuarium dissipabit populus cum due venturo: et finis eius vastitas, et post finem belli statuta desolatio. ²⁷ Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: et in

Gabriel
ei apparuit

et 70 hebdō-
madæ
anorum
nuntiat.

⁴ ^aNeh 1, 5. — ⁵ ^bBar 1, 17. — ¹¹ ^cDt 27, 14. — ¹⁵ ^dBar 2, 11. — ^eEx 15, 13. — ²⁴ ^fIo 1, 45.

dimidio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium: aet erit in templo abominatio desolationis: et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.

4. De eventibus a Cyro usque ad finem mundi, 10, 1—12, 13.

Tempus,
occasio,
locus
visionis:

Gabriel
Danieli
apparet.

eum
confortat
atque docet:

de tribus
successori-
bus Cyri,

de Alexan-
dro eius-
que regno,

de Ptolemaeo
et Seleuco I,

10. ¹ Anno tertio Cyri regis Persarum, verbum revelatum est Danieli cognomento Baltassar, et verbum verum, et fortitudo magna: intellexitque sermonem: intelligentia enim est opus in visione. ² In diebus illis ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus. ³ panem desiderabilem non comedi, et caro et vinum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum: donee completerentur trium hebdomadarum dies. ⁴ Die autem vigesima et quarta mensis primi eram iuxta fluvium magnum, qui est Tigris.

⁵ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce vir unus vestitus lineis, et renes eius accineti auro obrizo: ⁶ et corpus eius quasi chrysolithus, et facies eius velut species fulguris, et oculi eius ut lampas ardens: et brachia eius, et quae deorsum sunt usque ad pedes, quasi species aeris carentis: et vox sermonum eius ut vox multitudinis. ⁷ Vidi autem ego Daniel solus visionem: porro viri, qui erant mecum, non viderunt: sed terror nimius irruit super eos, et fugerunt in absconditum. ⁸ Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc: et non remansit in me fortitudo, sed et species mea immutata est in me, et enareui, nec habui quidquam virium. ⁹ Et audivi vocem sermonum eius: et audiens iacebam consternatus super faciem meam, et vultus meus haerebat terra.

¹⁰ Et ecce manus tetigit me, et erexit me super genua mea, et super articulos manuum mearum. ¹¹ Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellige verba, quae ego loquor ad te, et sta in gradu tuo: nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens. ¹² Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua: et ego veni propter sermones tuos. ¹³ Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti et uno diebus: et ecce Michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum, et ego remansi ibi iuxta regem Persarum. ¹⁴ Veni autem ut docerem te quae ventura sunt populo tuo in novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies. ¹⁵ Cumque loqueretur mihi huiuscmodi verbis, deieci vultum meum ad terram, et tacui. ¹⁶ Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea: et aperiens os meum locutus sum, et dixi ad eum, qui stabat contra me: Domine mi, in visione tua dissolutae sunt compages meae, et nihil in me remansit virium. ¹⁷ Et quomodo poterit servus Domini mei loqui eum Domino meo? nihil enim in me remansit virium, sed et halitus meus intercluditur. ¹⁸ Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis, et confortavit me, ¹⁹ et dixit: Noli timere vir desideriorum: pax tibi: confortare, et esto robustus. Cumque loqueretur tecum, convalui, et dixi: Loquere Domine mi, quia confortasti me. ²⁰ Et ait: Numquid scis quare venerim ad te? et nunc revertar ut prælier adversum principem Persarum. eum ego egrederer, apparuit princeps Graecorum veniens. ²¹ Veruntamen annunciao tibi quod expressum est in scriptura veritatis: et nemo est adiutor meus in omnibus his, nisi Michael princeps vester. **11.** ¹ Ego autem ab anno primo Darii Medi stabam ut confortaretur, et roboretur. ² Et nunc veritatem annunciao tibi.

Eeeee adhuc tres reges stabunt in Perside, et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes: et cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversum regnum Graeciae.

³ Surget vero rex fortis, et dominabitur potestate multa: et faciet quod placuerit ei. ⁴ Et cum steterit, conteretur regnum eius, et dividetur in quattuor ventos caeli: sed non in posteros eius, neque secundum potentiam illius, qua dominatus est, lacerabitur enim regnum eius etiam in exteros, exceptis his.

⁵ Et confortabitur rex Austri: et de principibus eius prævalebit super eum, et dominabitur ditione: multa enim dominatio eius.

⁶ Et post finem annorum foederabuntur: filiaque regis Austri veniet ad regem Aquilonis facere amicitiam, et non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen eius: et tradetur ipsa, et qui adduxerunt eam, adolescentes eius, et qui confortabant eam in temporibus.

⁷ Et stabit de germine radicum eius plantatio: et veniet cum exercitu, et ingredietur provinciam regis Aquilonis: et abutetur eis, et obtinebit. ⁸ Insuper et deos eorum, et sculptilia, vasa quoque pretiosa argenti, et auri captiva ducet in Agyptum: ipse prævalebit adversus regem Aquilonis. ⁹ Et intrabit in regnum rex Austri, et revertetur ad terram suam.

¹⁰ Filii autem eius provocabunt, et congregabunt multitudinem exercituum plurimorum: et veniet properans, et inundans: et revertetur, et concitatibus, et congregabunt cum robore eius. ¹¹ Et provocatus rex Austri egreditur, et pugnabit adversus regem Aquilonis, et præparabit multitudinem nimiam, et dabatur multitudo in manu eius. ¹² Et capiet multitudinem, et exaltabitur cor eius, et deiiciet multa millia, sed non prævalebit. ¹³ Convertetur enim rex Aquilonis, et præparabit multitudinem multo maiorem quam prius: et in fine temporum, anorunque veniet properans cum exercitu magno, et opibus nimis. ¹⁴ ^aEt in temporibus illis multi consurgent adversus regem Austri: filii quoque prævaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem, et corruent. ¹⁵ Et veniet rex Aquilonis, et comportabit aggerem, et capiet urbes munitissimas: et brachia Austri non sustinebunt, et consurgent electi eius ad resistendum, et non erit fortitudo. ¹⁶ Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum, et non erit qui stet contra faciem eius: et stabit in terra inclyta, et consumetur in manu eius. ¹⁷ Et ponet faciem suam ut veniat ad tenendum universum regnum eius, et recta faciet cum eo: et filiam feminarum dabit ei, ut evertat illud: et non stabit, nec illius erit. ¹⁸ Et convertet faciem suam ad insulas, et capiet multas: et cessare faciet principem opprobrii sui, et opprobrium eius convertetur in eum. ¹⁹ Et convertet faciem suam ad imperium terræ suæ, et impinget, et corruet, et non invenietur.

²⁰ Et stabit in loco eius vilissimus, et indignus decore regio: et in paucis diebus conteretur, non in furore, nec in prælio.

²¹ Et stabit in loco eius despectus, et non tribuetur ei honor regius: et veniet clam, et obtinebit regnum in fraudulentia. ²² Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius, et conterentur: insuper et dux federis. ²³ Et post amicitias, cum eo faciet dolum: et ascendet, et superabit in modico populo. ²⁴ Et abundantes, et uberes urbes ingredietur: et faciet quæ non fecerunt patres eius, et patres patrum eius: rapinas, et prædām, et divitias eorum dissipabit, et contra firmissimas cogitationes inibit: et hoc usque ad tempus. ²⁵ Et concitatibus fortitudo eius, et cor eius adversum regem Austri in exercitu magno: et rex Austri provocabit ad bellum multis auxiliis, et fortibus nimis: et non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia. ²⁶ Et comedentes panem cum eo, conterent illum, exercitusque eius opprimetur: et cadent interficti plurimi. ²⁷ Duorum quoque regum cor erit ut maleficiant, et ad mensam unam mendacium loquentur, et non proficiunt: quia adhuc finis in aliud tempus. ²⁸ Et revertetur in terram suam cum opibus multis: et cor eius adversum testamentum sanctum, et faciet, et revertetur in terram suam. ²⁹ Statuto tempore revertetur, et veniet ad Austrum: et non erit priori simile novissimum. ³⁰ Et venient super eum Trieres, et Romani: et percutietur, et revertetur, et indignabitur contra testamentum sanctuarii, et faciet: reverteturque ac populum Israel et cogitat adversum eos, qui dereliquerunt testamentum sanctuarii. ³¹ Et brachia persequente ex eo stabunt, et polluent sanctuarium fortitudinis, et auferent iuge sacrificium: et dabunt abominationem in desolationem. ³² Et impii in testamentum simulabunt fraudulentem: populus autem sciens Deum suum, obtinebit, et faciet. ³³ Et docti in populo docebunt plurimos: et ruent in gladio, et in flamma, et in captivitate, et in rapina dierum. ³⁴ Cumque corruerint, sublevabuntur auxilio parvulo: et applicabuntur eis plurimi fraudulenter. ³⁵ Et de eruditis ruent, ut conflentur, et

11, 14 ^aIs 19, 16.

Hetzenauer, Vulgata Clementina.

propter
impietatem
suam,

de hoste
novissimo

ac protec-
tore populi
Israel,

de resurrec-
tione et
mercede,

de libro
signando;

finis
visionis.

eligantur, et dealbentur usque ad tempus præfinitum: quia adhuc aliud tempus erit.
³⁶ Et faciet iuxta voluntatem suam rex, et elevabitur, et magnificabitur adversus omnem deum: et adversus Deum deorum loquetur magnifica, et dirigeretur, donec compleatur iracundia: perpetrata quippe est definitio. ³⁷ Et Deum patrum suorum non reputabit: et erit in concupiscentiis feminarum, nec quemquam deorum curabit: quia adversum universa consurget. ³⁸ Deum autem Maozim in loco suo venerabitur: et Deum, quem ignoraverunt patres eius, colet auro, et argento, et lapide pretioso, rebusque pretiosis. ³⁹ Et faciet ut muniat Maozim cum Deo alieno, quem cognovit, et multiplicabit gloriam, et dabit eis potestatem in multis, et terram dividet gratuito.

⁴⁰ Et in tempore præfinito præliabitur adversus eum rex Austri, et quasi tempestas veniet contra illum rex Aquilonis in curribus, et in equitibus, et in classe magna, et ingredietur terras, et conteret, et pertransiet. ⁴¹ Et introibit in terram gloriosem, et multæ corruent: hæ autem solæ salvabuntur de manu eius, Edom, et Moab, et principium filiorum Ammon. ⁴² Et mittet manum suam in terras: et Terra Ægypti non effugiet. ⁴³ Et dominabitur thesaurorum auri, et argenti, et in omnibus pretiosis Ægypti: per Libyam quoque, et Æthiopiam transibit. ⁴⁴ Et fama turbabit eum ab Oriente et ab Aquilone: et veniet in multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos. ⁴⁵ Et figet tabernaculum suum Apadno inter maria, super montem inclytum et sanctum: et veniet usque ad summitatem eius, et nemo auxiliabitur ei.

12. ¹ In tempore autem illo consurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: et veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse cœperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in libro.

² Et multi de his, qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt: ^aalii in vitam æternam, et alii in opprobrium ut videant semper. ³ Qui autem docti fuerint, ^bfulgebunt quasi splendor firmamenti: et qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

⁴ Tu autem Daniel clade sermones, et signa librum usque ad tempus statutum: plurimi pertransibunt, et multiplex erit scientia.

⁵ Et vidi ego Daniel, et ecce quasi duo alii stabant: unus hinc super ripam fluminis, et alius inde ex altera ripa fluminis. ⁶ Et dixi viro, qui erat indutus lineis, qui stabat super aquas fluminis: Usquequo finis horum mirabilium? ⁷ Et audivi virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, ^cum elevasset dexteram et sinistram suam in cælum, et iurasset per viventem in æternum, quia in tempus, et tempora, et dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi saneti, complebuntur universa hæc. ⁸ Et ego audivi, et non intellexi. Et dixi: Domine mi, quid erit post hæc? ⁹ Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt, signati que sermones usque ad præfinitum tempus. ¹⁰ Eligentur, et dealbabuntur, et quasi ignis probabuntur multi: et impie agent impii, neque intelligent omnes impii, porro docti intelligent. ¹¹ Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium, et posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta. ¹² Beatus, qui expectat, et pervenit usque ad dies mille trecentos trigintaquinq. ¹³ Tu autem vade ad præfinitum: et requiesces, et stabis in sorte tua in finem dierum.

Hucusque Daniëlem in Hebreo Volumine legimus. Quæ sequuntur usque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt.

Appendices libri, 13, 1—14, 42.

1. Ad 2, 49: de liberatione castæ Susannæ, 13, 1—64.

13. ¹ Et erat vir habitans in Babylone, et nomen eius Ioakim: ² Et accepit uxorem nomine Susannam, filiam Heliæ pulchram nimis, et timentem Deum: ³ parentes enim illius, cum essent iusti, erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. ⁴ Erat autem Ioakim dives valde, et erat ei pomarium vicinum domui suæ:

12, 2 ^aMt 25, 46. — 3 ^bSap 3, 7. — 7 ^cApc 10, 5.

Senibus
iudicibus
sollicitan-
tibus re-
sistit,

et ad ipsum confluebant Iudæi, eo quod esset honorabilior omnium. ⁵ Et constituti sunt de populo duo senes iudices in illo anno: de quibus locutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum. ⁶ Isti frequentabant domum Ioakim, et veniebant ad eos omnes, qui habebant iudicia. ⁷ Cum autem populus revertisset per meridiem, ingrediebatur Susanna, et deambulabat in pomario viri sui. ⁸ Et videbant eam senes quotidie ingredientem, et deambulantem: et exarserunt in concupiscentiam eius: ⁹ et everterunt sensum suum, et declinaverunt oculos suos ut non viderent cælum, neque recordarentur iudiciorum iustorum. ¹⁰ Erant ergo ambo vulnerati amore eius, nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum: ¹¹ erubescabant enim indicare sibi concupiscentiam suam, volentes concubere cum ea: ¹² et observabant quotidie sollicitus videre eam. Dixitque alter ad alterum: ¹³ Eamus domum, quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se. ¹⁴ Cumque revertissent, venerunt in unum: et sciscitantes ab invicem causam, confessi sunt concupiscentiam suam: et tunc in communis statuerunt tempus, quando eam possent invenire solam. ¹⁵ Factum est autem, cum observarent diem aptum, ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius, cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomario: aestus quippe erat: ¹⁶ et non erat ibi quisquam, praeter duos senes absconditos, et contemplantes eam. ¹⁷ Dixit ergo puellis: Afferte mihi oleum, et smigmata, et ostia pomarii claudite, ut laver. ¹⁸ Et fecerunt sicut præceperat: claueruntque ostia pomarii, et egressæ sunt per posticum ut afferrent quæ iusserat. nesciebantque senes intus esse absconditos. ¹⁹ Cum autem egressæ essent puellæ, surrexerunt duo senes, et accurrerunt ad eam, et dixerunt: ²⁰ Ecce ostia pomarii clausa sunt, et nemo nos videt, et nos in concupiscentia tui sumus: quam ob rem assentire nobis, et commiscere nobiscum. ²¹ quod si nolueris, dicemus contra te testimonium, quod fuerit tecum iuvenis, et ob hanc causam emiseris puellas a te. ²² Ingemuit Susanna, et ait: Angustie sunt mihi undique: si enim hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus vestras. ²³ Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. ²⁴ Et exclamavit voce magna Susanna: exclamaverunt autem et senes adversus eam. ²⁵ Et ecce unus ad ostia pomarii, et aperuit. ²⁶ Cum ergo audissent clamorem famuli domus in pomario, irruerunt per posticum ut viderent quidnam esset. ²⁷ Postquam autem senes locuti sunt, erubuerunt servi vehementer: quia numquam dictus fuerat sermo huiuscmodi de Susanna.

Et facta est dies crastina. ²⁸ Cumque venisset populus ad Ioakim virum eius, venerunt et duo presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Susannam ut interficerent eam. ²⁹ Et dixerunt coram populo: Mittite ad Susannam filiam Helciae uxorem Ioakim. Et statim miserunt. ³⁰ Et venit cum parentibus, et filiis, et universis cognatis suis. ³¹ Porro Susanna erat delicata nimis, et pulchra specie. ³² At iniqui illi iusserunt ut discooperiretur (erat enim cooperta) ut vel sic satiarentur decore eius. ³³ Flebant igitur sui, et omnes qui noverant eam. ³⁴ Consurgentes autem duo presbyteri in medio populi, posuerunt manus suas super caput eius. ³⁵ Quæ flens suspexit ad cælum: erat enim cor eius fiduciam habens in Domino. ³⁶ Et dixerunt presbyteri: Cum deambularemus in pomario soli, ingressa est hæc cum duabus puellis: et clausit ostia pomarii, et dimisit a se puellas. ³⁷ Venitque ad eam adolescens, qui erat absconditus, et concubuit cum ea. ³⁸ Porro nos cum essemus in angulo pomarii, videntes iniquitatem, eucurrimus ad eos, et vidimus eos pariter commisceri. ³⁹ Et illum quidem non quivimus comprehendere, quia fortior nobis erat, et apertis ostiis exilivit: ⁴⁰ hanc autem cum apprehendissemus, interrogavimus, quisnam esset adolescens, et noluit indicare nobis: huius rei testes sumus. ⁴¹ Credidit eis multitudo quasi senibus et iudicibus populi, et condemnaverunt eam ad mortem. ⁴² Exclamavit autem voce magna Susanna, et dixit: Deus æterne, qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant, ⁴³ tu scis quoniam falsum testimonium tulerunt contra me: et ecce morior, cum nihil horum fecerim, quæ isti malitiose composuerunt adversum me.

⁴⁴ Exaudivit autem Dominus vocem eius. ⁴⁵ Cumque duceretur ad mortem, ⁴⁶ Et monstratur. sed a Daniele innocens de-

ab illis
adulterii
acusata
condem-
natur,

exclamavit voce magna: Mundus ego sum a sanguine huius. ⁴⁷ Et conversus omnis populus ad eum, dixit: Quis est iste sermo, quem tu locutus es? ⁴⁸ Qui cum staret in medio eorum, ait: Sic fatui filii Israel, non iudicantes, neque quod verum est cognoscentes, condemnastis filiam Israel? ⁴⁹ Revertimini ad indicium, quia falsum testimonium locuti sunt adversus eam. ⁵⁰ Reversus est ergo populus eum festinatione, et dixerunt ei senes: Veni, et sede in medio nostrum, et indica nobis: quia tibi Deus dedit honorem senectutis. ⁵¹ Et dixit ad eos Daniel: Separate illos ab invicem procul, et diuideabo eos. ⁵² Cum ergo divisi essent alter ab altero, vocavit unum de eis, et dixit ad eum: Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quae operabaris prius: ⁵³ iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens, et dimittens noxios, dicente Domino: ^aInnocentem et iustum non interficies. ⁵⁴ Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos colloquentes sibi. Qui ait: Sub schino. ⁵⁵ Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in caput tuum: Ecce enim Angelus Dei accepta sententia ab eo, scindet te medium. ⁵⁶ Et, amoto eo, iussit venire alium, et dixit ei: Semen Chanaan, et non Iuda, species decepit te, et concupiscentia subvertit cor tuum: ⁵⁷ sic faciebat filiabus Israel, et illæ timentes loquebantur vobis: sed filia Iuda non sustinuit iniquitatem vestram. ⁵⁸ Nunc ergo die mihi, sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. ⁵⁹ Dixit autem ei Daniel: Recte mentitus es et tu in caput tuum: manet enim Angelus Domini, gladium habens, ut secet te medium, et interficiat vos. ⁶⁰ Exclamavit itaque omnis ecclœsia voce magna, et benedixerunt Deum, qui salvat sperantes in se. ⁶¹ Et consurrexerunt adversus duos presbyteros (convicerat enim eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium) feceruntque eis sicut male egerant adversus proximum. ⁶² but facerent secundum legem Moysi: et interfecerunt eos, et salvatus est sanguis innoxius in die illa. ⁶³ Helicias autem et uxor eius laudaverunt Deum pro filia sua Susanna cum Ioakim marito eius, et cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res turpis. ⁶⁴ Daniel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa, et deinceps.

2. Ad 6, 28: de eversione idolorum, 13, 65—14, 42.

Daniel conviva Cyri
idolum
Bel non
adorat,

⁶⁵ Et rex Astyages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum eius. **14.** ¹ Erat autem Daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos eius.

² Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel: et impendebantur in eo per dies singulos similæ artabæ duodecim, et oves quadraginta, viniisque amphoræ sex. ³ Rex quoque colebat eum, et ibat per singulos dies adorare eum: porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel? ⁴ Qui respondens, ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum, qui creavit cœlum, et terram, et habet potestatem omnis carnis. ⁵ Et dixit rex ad eum: Non videtur tibi esse Bel vivens Deus? An non vides quanta comedat, et bibat quotidie? ⁶ Et ait Daniel arridens: Ne erres rex, iste enim intrinsecus luteus est, et forinsecus æreus, neque comedit aliquando. ⁷ Et iratus rex vocavit sacerdotes eius, et ait eis: Nisi dixeritis mihi, quis est qui comedat impensas has, moriemini. ⁸ Si autem ostenderitis, quoniam Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat iuxta verbum tuum. ⁹ Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus, et parvulis, et filiis. Et venit rex cum Daniele in templum Bel. ¹⁰ Et dixerunt sacerdotes Bel: Ecce nos egredimur foras: et tu rex pone escas, et vinum misce, et clade ostium, et signa annulo tuo: ¹¹ et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos. ¹² Contemnebant autem, quia fecerant sub mensa absconditum introitum, et per illum ingrediebantur semper, et devorabant ea.

¹³ Factum est igitur postquam egressi sunt illi, rex posuit cibos ante Bel: præcepit Daniel pueris suis, et attulerunt cinerem, et cribravit per totum templum coram rege: et egressi clauserunt ostium: et signantes annulo regis abierunt.

13. 53 ^aEx 23, 7. — 62 ^bDt 19, 18.

sed fraude
sacerdotum
detecta
subvertit

¹¹ Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam, et uxores et filii eorum: et comedenter omnia, et biberunt. ¹⁵ Surrexit autem rex primo diluculo, et Daniel cum eo. ¹⁶ Et ait rex: Salvane sunt signacula, Daniel? Qui respondit: Salva, rex. ¹⁷ Statimque cum aperuisset ostium, intuitus rex mensam, exclamavit voce magna: Magnus es Bel, et non est apud te dolus quisquam. ¹⁸ Et risit Daniel: et tenuit regem ne ingredetur intro: et dixit: Ecce pavimentum, animadverte cuius vestigia sint hæc. ¹⁹ Et dixit rex: Video vestigia virorum, et mulierum, et infantium. Et iratus est rex. ²⁰ Tunc apprehendit sacerdotes, et uxores, et filios eorum: et ostenderunt ei abscondita ostiola, per quæ ingrediebantur, et consumebant quæ erant super mensam. ²¹ Occidit ergo illos rex, et tradidit Bel in potestatem Danielis: qui subvertit eum, et templum eius.

²² Et erat draco magnus in loco illo, et colebant eum Babylonii. ²³ Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit Deus vivens: adora ergo eum. ²⁴ Dixitque Daniel: Dominum Deum meum adoro: quia ipse est Deus vivens: iste autem non est Deus vivens. ²⁵ Tu autem rex da mihi potestatem, et interficiam draconem absque gladio, et fuste. Et ait rex: Do tibi. ²⁶ Tulit ergo Daniel picem, et adipem, et pilos, et coxit pariter: fecitque massas, et dedit in os draconis, et disruptus est draco. Et dixit: Ecce quem colebatis.

²⁷ Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer: et congregati adversum regem, dixerunt: Iudæus factus est rex: Bel destruxit, draconem interfecit, et sacerdotes occidit. ²⁸ Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te, et dominum tuam. ²⁹ Vedit ergo rex quod irruerent in eum vehementer: et necessitate compulsus tradidit eis Danielem. ³⁰ Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi diebus sex. ³¹ Porro in lacu erant leones septem, et dabantur eis duo corpora quotidie, et duæ oves: et tunc non data sunt eis, ut devorarent Danielem.

³² Erat autem Habacuc propheta in Iudea, et ipse coxerat pulmentum, et intriverat panes in alveolo: et ibat in campum ut ferret messoribus. ³³ Dicitque Angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium, quod habes, in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum. ³⁴ Et dixit Habacuc: Domine, Babylonem non vidi, et lacum nescio. ³⁵ ^aEt apprehendit eum Angelus Domini in vertice eius, et portavit eum capillo capitisi sui, posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. ³⁶ Et clamavit Habacuc, dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium, quod misit tibi Deus. ³⁷ Et ait Daniel: Recordatus es mei Deus, et non dereliquisti diligentes te. ³⁸ Surgensque Daniel comedit. Porro Angelus Domini restituit Habacuc contestim in loco suo.

³⁹ Venit ergo rex die septimo ut lugeret Danielem: et venit ad lacum, et introspectit, et ecce Daniel sedens in medio leonum. ⁴⁰ Et exclamavit voce magna rex, dicens: Magnus es Domine Deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum. ⁴¹ Porro illos, qui perditionis eius causa fuerant, intromisit in lacum, et devorati sunt in momento coram eo. ⁴² Tunc rex ait: Paveant omnes habitantes in universa terra Deum Danielis: quia ipse est Salvator, faciens signa, et mirabilia in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

14, 35 ^aEz 8, 3.

atque
draconem
interfecit;

in lacum
leonum
missus

^{ab} Habacuc
propheta
pascitur;

Cyrus
Danielem
eduicit ac
Deum Israel
honorat.

PROPHETIA OSEE.

I. Actiones symbolicae Osee, 1, 1—3, 5.

1. Matrimonium cum fornicaria, 1, 1—2, 1.

1. ¹ Verbum Domini, quod factum est ad Osee filium Beeri, in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz, Ezechiae regum Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ios regis Israel.

² Princepium loquendi Domino in Osee: et dixit Dominus ad Osee: Vade, sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi filios fornicationum: quia fornicans fornicabit terra a Domino. ³ Et abiit, et accepit Gomer filiam Debelaim:

⁴ filium Iezrahel, et concepit, et peperit ei filium. ⁵ Et dixit Dominus ad eum: Voca nomen eius Iezrahel: quoniam adhuc modicum, et visitabo sanguinem Iezrahel super domum Iehu, et quiescere faciam regnum domus Israel. ⁶ Et in illa die conteram arcum Israel in valle Iezrahel.

⁷ filium Lo-ruchama, et concepit adhuc, et peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen eius Absque misericordia: quia non addam ultra misereri domui Israel, sed oblivione obviscar eorum. ⁸ Et domui Iuda miserebor, et salvabo eos in Domino Deo suo: et non salvabo eos in arcu, et gladio, et in bello, et in equis, et in equitibus.

⁹ filium Lo-animi, quoniam nomina mutabantur. ¹⁰ Et ablactavit eam, quæ erat Absque misericordia. Et concepit, et peperit filium. ¹¹ Et dixit: Voca nomen eius: Non populus meus: quia vos non populus meus, et ego non ero vester.

¹² Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris, quæ sine mensura est, et non numerabitur. ¹³ Et erit in loco ubi dicetur eis: Non populus meus vos: dicetur eis: Filii Dei viventis. ¹⁴ Et congregabuntur filii Iuda, et filii Israel pariter: et ponent sibimet caput unum, et ascendent de terra: quia magnus dies Iezrahel.

2. ¹ Dicite fratribus vestris: Populus meus: et sorori vestrae, Misericordiam consecuta.

2. Peccatum et pœna necnon restitutio Israel, 2, 2—24.

² Iudicate matrem vestram, iudicate: quoniam ipsa non uxor mea, et ego non vir eius.

auferat fornicationes suas a facie sua, et adulteria sua de medio uberum suorum.

³ Ne forte expoliem eam nudam, et statuam eam secundum diem nativitatis suæ: et ponam eam quasi solitudinem, et statuam eam velut terram inviam, et interficiam eam siti.

⁴ Et filiorum illius non miserebor: quoniam filii fornicationum sunt.

⁵ quia fornicata est mater eorum, confusa est quæ concepit eos: quia dixit: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, et aquas meas, lanam meam, et linum meum, oleum meum, et potum meum.

⁶ Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maceria, et semitas suas non inveniet.

⁷ Et sequetur amatores suos, et non apprehendet eos: et queret eos, et non inveniet, et dicet: Vadam, et revertar ad virum meum priorem: quia bene mihi erat tune magis quam nunc.

⁸ Et hæc nescivit, quia ego dedi ei frumentum, et vinum, et oleum, et argentum multiplicavi ei, et aurum, quæ fecerunt Baal.

⁹ Idecirco convertar, et sumam frumentum meum in tempore suo, et vinum meum in tempore suo, et liberabo lanam meam et linum meum, quæ operiebant ignominiam eius.

- ¹⁰ Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius: et vir non eruet eam de manu mea:
- ¹¹ et cessare faciam omne gaudium eius, sollemnitatem eius, neomeniam eius, sabbatum eius, et omnia festa tempora eius.
- ¹² Et corrumpam vineam eius, et ficum eius: de quibus dixit: Mercedes hæc, meeæ sunt, quas dederunt mihi amatores mei: et ponam eam in saltum, et comedet eam bestia agri.
- ¹³ Et visitabo super eam dies Baalim, quibus accendebat incensum, et ornabatur inaure sua, et monili suo, et ibat post amatores suos, et mei obliscebat, dicit Dominus.
- ¹⁴ Propter hoc, ecce ego lactabo eam, et ducam eam in solitudinem: et loquar ad cor eius.
- ¹⁵ Et dabo ei vinitores eius ex eodem loco, et Vallem Achor ad aperiendam spem: et canet ibi iuxta dies iuventutis suæ, et iuxta dies ascensionis suæ de Terra Egypti.
- ¹⁶ Et erit in die illa, ait Dominus: vocabit me: Vir meus: et non vocabit me ultra, Baali.
- ¹⁷ Et auferam nomina Baalim de ore eius, et non recordabitur ultra nominis eorum.
- ¹⁸ Et percutiam cum eis fœdus in die illa, cum bestia agri, et cum volucre cæli, et cum reptili terræ: et areum, et gladium, et bellum conteram de terra: et dormire eos faciam fiducialiter.
- ¹⁹ Et sponsabo te mihi in sempiternum: et sponsabo te mihi in iustitia, et iudicio, et in misericordia, et in miserationibus.
- ²⁰ Et sponsabo te mihi in fide: et scies quia ego Dominus.
- ²¹ Et erit in die illa: Exaudiām, dicit Dominus, exaudiām cælos. et illi exaudiēt terram.
- ²² Et terra exaudiēt triticum, et vinum, et oleum: et hæc exaudiēt Iezrahel.
- ²³ Et seminabo eam mihi in terra, et miserebor eius, quæ fuit Absque misericordia.
- ²⁴ ^aEt dicam non populo meo: Populus meus es tu: et ipse dicet: Deus meus es tu.

sed conversa
ad Deum
suum
reducetur
magnaque
felicitate
donabitur.

3. Matrimonium cum adultera, 3, 1—5.

3. ¹ Et dixit Dominus ad me: Adhuc vade, et dilige mulierem dilectam amico et adulteram: sicut diligit Dominus filios Israel, et ipsi respiciunt ad deos alienos, et diligunt vinacia uvarum. ² Et fodi eam mihi quindecim argenteis, et coro hordei, et dimidio coro hordei. ³ Et dixi ad eam: Dies multos expectabis me: non fornicaberis, et non eris viro: sed et ego expectabo te. ⁴ quia dies multos sedebo filii Israel sine rege, et sine principe, et sine sacrificio, et sine altari, et sine ephod, et sine theraphim. ⁵ ^bet post hæc revertentur filii Israel, et quærerent Dominum Deum suum, et David regem suum: et pavebunt ad Dominum, et ad bonum eius in novissimo dierum.

Adultera
seclusa sed
non dimissa

Israelem
exsulem
sed
restituendam
significat.

II. Sermones prophetici Osee, 4, 1—14, 10.

1. Culpa et pœna Israel nuntiantur, 4, 1—5, 9.

4. ¹ Audite verbum Domini filii Israel, quia iudicium Domino cum habitatoribus ^{Vitæ populi} _{abundant} terræ:
- non est enim veritas, et non est misericordia, et non est scientia Dei in terra.
- ² Maledictum, et mendacium, et homicidium, et furtum, et adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit.
- ³ Propter hoc lugebit terra, et infirmabitur omnis, qui habitat in ea, in bestia agri, et in volucre cæli: sed et pisces maris congregabuntur.

^{2, 24} ^aRom 9, 25; 1 Ptr 2, 10. — ^{3, 5} ^bEz 34, 23.

<sup>propter
negligentiam
sacerdotum</sup> ¹ Verumtamen unusquisque non iudicet: et non arguatur vir:
populus enim tuus sicut hi, qui contradicunt sacerdoti.
⁵ Et corruerat hodie, et corruerat etiam propheta tecum: nocte tacere feci matrem tuam.
⁶ Conticuit populus meus, eo quod non habuerit scientiam:
quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi:
et obliterata es legis Dei tui, oblituscar filiorum tuorum et ego.
⁷ Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi: gloriam eorum in
ignominiam commutabo.
⁸ Peccata populi mei comedent, et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum.

<sup>ideo
populus et
sacerdos
punictur;</sup> ⁹ Et erit sicut populus, sic sacerdos:
et visitabo super eum vias eius, et cogitationes eius reddam ei.
¹⁰ Et comedent, et non saturabuntur: fornicati sunt, et non cessaverunt:
quoniam Dominum dereliquerunt in non custodiendo.

<sup>Israel
idola colit,</sup> ¹¹ Fornicatio, et vinum, et ebrietas auferunt cor.
¹² Populus meus in ligno suo interrogavit, et baculus eius annunciat ei:
spiritus enim fornicationum decepit eos, et fornicati sunt a Deo suo.
¹³ Super capita montium sacrificabant, et super colles accendebat thymiana:
subtus quercum, et populum, et terebinthum, quia bona erat umbra eius:
ideo fornicabuntur filiae vestrae, et sponsae vestrae adulterae erunt.
¹⁴ Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatae, et super sponsas vestras
cum adulteraverint:
quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur, et cum effeminatis sacrificabant,
et populus non intelligens vapulabit.

<sup>et Iudam
scandalizat,</sup> ¹⁵ Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Iuda: et nolite ingredi in Galgala,
et ne ascenderitis in Bethaven, neque iuraveritis: Vivit Dominus. ¹⁶ Quoniam
sicut vacca lasciviens declinavit Israel: nunc pascat eos Dominus, quasi agnum
in latitudine. ¹⁷ Particeps idolorum Ephraim, dimitte eum. ¹⁸ Separatum est
convivium eorum, fornicatione fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam
protectores eius. ¹⁹ Ligavit eum spiritus in alis suis, et confundentur a sacrificiis suis.

<sup>a sacer-
dotibus
et princi-
pibus se-
ductus,</sup> ^{5.} ¹ Audite hoc sacerdotes, et attendite domus Israel,
et domus regis auscultate: quia vobis iudicium est,
quoniam laqueus facti estis speculationi, et rete expansum super Thabor.
² Et victimas declinastis in profundum: et ego eruditus omnium eorum.
³ Ego scio Ephraim, et Israel non est absconditus a me:
quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel.
⁴ Non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad Deum suum:
quia spiritus fornicationum in medio eorum, et Dominum non cognoverunt.
⁵ Et respondebit arrogantia Israel in facie eius: et Israel, et Ephraim ruent
in iniquitate sua,
ruet etiam Iudas cum eis.
⁶ In gregibus suis, et in armentis suis vadent ad querendum Dominum, et non
invenient: ablatus est ab eis.
⁷ In Dominum prevaricati sunt, quia filios alienos generunt:
nunc devorabit eos mensis cum partibus suis.

<sup>idecirco
corripientur.</sup> ⁸ Clangite buccina in Gabaa, tuba in Rama:
ululate in Bethaven, post tergum tuum Beniamin.
⁹ Ephraim in desolatione erit in die correptionis: in tribubus Israel ostendi fidem.

2. Israel et Iuda sincere converti nolunt, 5, 10—7, 16.

^{Ab Assyris} ¹⁰ Facti sunt principes Iuda quasi assumentes terminum: super eos effundam
frustra
salutem
quarent, ¹¹ Calumniam patiens est Ephraim, fractus iudicio: quoniam cœpit abire post sordes.

¹² Et ego quasi tinea Ephraim: et quasi putredo domui Iuda.

¹³ Et vidit Ephraim languorem suum, et Iuda vineulum suum:
et abiit Ephraim ad Assur, et misit ad regem Ultorem:

et ipse non poterit sanare vos, nec solvere poterit a vobis vineulum.

¹⁴ Quoniam ego quasi leæna Ephraim, et quasi catulus leonis domui Iuda:
ego ego capiam, et vadam: tollam, et non est qui eruat.

¹⁵ Vadens revertar ad locum meum: donee deficiatis, et queratis faciem meam.

6. ¹ In tribulatione sua mane consurgent ad me: Venite, et revertamur ad Dominum: ^{ad Dominum revertendum quidem,}

² quia ipse cepit, et sanabit nos: persecutiet, et curabit nos.

³ Vivificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos,
et vivemus in conspectu eius.

Sciemos, sequemurque ut cognoscamus Dominum:

quasi diluculum præparatus est egressus eius,
et veniet quasi imber nobis temporaneus, et serotinus terræ.

⁴ Quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Iuda?

^{sed mox pactum eius iterum violabunt,}

misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros mane pertransiens.

⁵ Propter hoc dolavi in prophetis, occidi eos in verbis oris mei:
et iudicia tua quasi lux egredientur.

⁶ ^bQuia misericordiam volui, et non sacrificium, et scientiam Dei plusquam holocausta.

⁷ Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum, ibi prævaricati sunt in me.

⁸ Galaad civitas operantium idolum, supplantata sanguine.

⁹ Et quasi fauces virorum latronum, particeps sacerdotum, in via interficientium pergentes de Sichem:

quia scelus operati sunt. ¹⁰ In domo Israel vidi horrendum:
ibi fornicationes Ephraim: contaminatus est Israel.

¹¹ Sed et Iuda pone messem tibi,

cum convertero captivitatem populi mei. ^{7.} ¹ Cum sanare vellem Israel,
revelata est iniqüitas Ephraim, et malitia Samariae,
quia operati sunt mendacium: et fur ingressus est spoliens, latrunculus foris.

² Et ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum:
nunc circumdederunt eos adinventiones suæ, coram facie mea factæ sunt.

³ In malitia sua lætificaverunt regem: et in mendaciis suis principes.

⁴ Omnes adulterantes, quasi elibanus succensus a coquente: quievit paululum
civitas a comunitio fermenti, donec fermentaretur totum.

⁵ Dies regis nostri: cœperunt principes furere a vino: extendit manum suam
cum illusoribus.

⁶ Quia applicuerunt quasi elibanum eorū suum, cum insidiaretur eis:
tota nocte dormivit coquens eos, mane ipse succensus quasi ignis flammæ.

⁷ Omnes calefacti sunt quasi elibanus, et devoraverunt iudices suos:
omnes reges eorum ceciderunt: non est qui clamet in eis ad me.

⁸ Ephraim in populis ipse commiscebatur: Ephraim factus est subcinericius ^{in Egyptum et Assyriam volentes a Domino capientur.}
panis, qui non reversatur.

⁹ Comederunt alieni robur eius, et ipse nescivit:
sed et cani effusi sunt in eo, et ipse ignoravit.

¹⁰ Et humiliabitur superbia Israel in facie eius:

nec reversi sunt ad Dominum Deum suum, et non quæsierunt eum in omnibus his.

¹¹ Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens eorū:
Ægyptum invocabant, ad Assyrios abierunt.

¹² Et cum profecti fuerint, expandam super eos rete meum:
quasi voluerem cœli detrahram eos, cœdam eos secundum auditionem cœtus eorum.

- ¹³ Væ eis, quoniam recesserunt a me: vastabuntur, quia prævaricati sunt in me: et ego redemi eos: et ipsi locuti sunt contra me mendacia.
- ¹⁴ Et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis: super triticum et vinum ruminabant, recesserunt a me.
- ¹⁵ Et ego erudivi eos, et confortavi brachia eorum: et in me cogitaverunt malitiam.
- ¹⁶ Reversi sunt ut essent absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus: cadent in gladio principes eorum, a furore linguae suæ. Ista subsannatio eorum in Terra Ægypti.

3. Idololatræ ignominia et mæstitia afficientur, 8, 1—10, 8.

- ¹ In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum Domini: pro eo quod transgressi sunt feedus meum, et legem meam prævaricati sunt.
- ² Me invocabunt: Deus meus cognovimus te Israel.
- ³ Proiceit Israel bonum, inimicus persequetur eum.
- ⁴ Ipsi regnaverunt, et non ex me: principes extiterunt, et non cognovi: argentum suum, et aurum suum fecerunt sibi idola, ut interirent:
- ⁵ projectus est vitulus tuus Samaria, iratus est furor meus in eos. usquequo non poterunt emundari?
- ⁶ Quia ex Israel et ipse est: artifex fecit illum, et non est Deus: quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariæ.
- ⁷ Quia ventum seminabunt, et turbinem metent: culmus stans non est in eo, germen non faciet farinam: quod et si fecerit, alieni comedent eam.
- ⁸ Devoratus est Israel: nunc factus est in nationibus quasi vas immundum.
- ⁹ Quia ipsi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi: Ephraim munera dederunt amatoribus.
- ¹⁰ Sed et cum mercede conduixerint nationes, nunc congregabo eos: et quiescent paulisper ab onere regis, et principum.
- ¹¹ Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum: factæ sunt ei aræ in delictum.
- ¹² Scribam ei multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ sunt.
- ¹³ Hostias offerent, immolabunt carnes, et comedent, et Dominus non suscipiet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorum, et visitabit peccata eorum: ipsi in Ægyptum convertentur.
- ¹⁴ Et oblitus est Israel factoris sui, et ædificavit delubra: et Iudas multiplicavit urbes munitas: et mittam ignem in civitates eius, et devorabit ædes illius.
- ¹ Noli lætari Israel, noli exultare sicut populi: quia fornicatus es a Deo tuo, dilexisti mercedem super omnes areas tritici.
- ² Area et toreular non pascet eos, et vinum mentietur eis.
- ³ Non habitabunt in terra Domini: reversus est Ephraim in Ægyptum, et in Assyriis pollutum comedit.
- ⁴ Non libabunt Domino vinum, et non placebunt ei: sacrificia eorum quasi panis lugentium. omnes, qui comedent eum, contaminabuntur:
- quia panis eorum animæ ipsorum, non intrabit in dominum Domini.
- ⁵ Quid facietis in die sollemini, in die festivitatis Domini?
- ⁶ Ecce enim profecti sunt a vastitate: Ægyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos: desiderabile argentum eorum urtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorum.
- ⁷ Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis: scitote Israel stultum prophetam, insanum virum spiritualem, propter multitudinem iniquitatis tuæ, et multitudinem amentiæ.

^{quia}
prophetis
^{non}
crediderunt

⁸ Speculator Ephraim cum Deo meo:
propheta laqueus ruinæ factus est super omnes vias eius. insania in domo
Dei eius.

⁹ Profunde peccaverunt, sicut in diebus Gabaa:
recordabitur iniquitatis eorum, et visitabit peccata eorum.

¹⁰ Quasi uvas in deserto inveni Israel: quasi prima poma ficulneæ in cacumine
eius vidi patres eorum: neque
Domino adhaeserunt,

ipsi autem intraverunt ad Beelphegor, et abalienati sunt in confusionem,
et facti sunt abominabiles sicut ea, quæ dilexerunt.

¹¹ Ephraim quasi avis avolavit, gloria eorum a partu, et ab utero, et a conceptu.

¹² Quod et si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus:
sed et vœ eis cum recessero a eis.

¹³ Ephraim, ut vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine: et Ephraim educet
ad interfectorum filios suos.

¹⁴ Da eis Domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis, et ubera arentia.

¹⁵ bOmnis nequitiæ eorum in Galgal, quia ibi exosos habui eos:
propter malitiam adinventionum eorum de domo mea eliciam eos:
non addam ut diligam eos, omnes principes eorum recedentes.

¹⁶ Percussus est Ephraim, radix eorum exsiccata est: fructum nequaquam
facient.

Quod et si genuerint, interficiam amantissima uteri eorum.

¹⁷ Abiiciet eos Deus meus, quia non audierunt eum:
et erunt vagi in nationibus.

^{10.} ¹ Vitis frondosa Israel, fructus adæquatus est ei:
secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria,
iuxta ubertatem terræ sue exuberavit simulachris.

in simula-
lariis suis
confunden-
tur.

² Divisum est cor eorum, nunc interibunt:
ipse confringet simulachra eorum, depopulabit aras eorum.

³ Quia nunc dicent: Non est rex nobis:
non enim timemus Dominum: et rex quid faciet nobis?

⁴ Loqui nini verba visionis inutilis, et ferietis fœdus: et germinabit quasi ama-
ritudo iudicium super sulcos agri.

⁵ Vaccas Bethaven coluerunt habitatores Samariæ: quia luxit super eum
populus eius,

et æditui eius super eum exultaverunt in gloria eius, quia migravit ab eo.

⁶ Siquidem et ipse in Assur delatus est, munus regi Ultori:
confusio Ephraim capiet, et confundetur Israel in voluntate sua.

⁷ Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aquæ.

⁸ Et disperdentur excelsa idoli, peccatum Israel: lappa, et tribulus ascendet
super aras eorum:

et dicent montibus: Operite nos; et collibus: Cadite super nos.

4. Captivitas ac restitutio prædicuntur, 10, 9—11, 11.

⁹ dEx diebus Gabaa, peccavit Israel, ibi steterunt: non comprehendet eos in
Gabaa prælium super filios iniquitatis. ¹⁰ Luxta desiderium meum corripiam eos:
congregabuntur super eos populi, cum corripiantur propter duas iniquitates suas.

Fili iini-
quitatis
corripien-
tur,

¹¹ Ephraim vitula docta diligere trituram, et ego transivi super pulchritudinem colli
eius: ascendam super Ephraim, arbitrabit Judas, confringet sibi sulcos Iacob. ¹² Semi-
nate vobis in iustitia, et metite in ore misericordiae, innovate vobis novale: tempus
autem requirendi Dominum, cum venerit qui docebit vos iustitiam. ¹³ Arastis
impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacii: quia confisus
es in viis tuis, in multitidine fortium tuorum. ¹⁴ Consurget tumultus in populo

9, 9 aIdc 19. — 15 b1 Sm 8. — 10, 8 cIs 2, 19; Lc 23, 30; Apc 6, 16. — 9 dIdc 20. —
12 eIr 4, 3.

tuo: et omnes munitiones tuæ vastabuntur, sicut vastatus est Salmana a domo eius ^aqui iudicavit Baal in die prælii, matre super filios allisa. ¹⁵ Sie feeit vobis Bethel, a facie malitiæ nequitiarum vestrarum. **11.** ¹ Sicut mane transiit, pertransiit rex Israel.

^aEgyptis
et Assyriis
tradentur.

Quia puer Israel, et dilexi eum: et ^bex Aegypto vocavi filium meum. ² Vocaverunt eos, sic abierunt a facie eorum: Baalim immolabant, et simulachris sacrificabant. ³ Et ego quasi nutricius Ephraim, portabam eos in brachiis meis: et nescierunt quod curarem eos. ⁴ In funiculis Adam traham eos, in vineulis charitatis: et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum: et deelinavi ad eum ut vesceretur. ⁵ Non revertetur in Terram Aegypti, et Assur ipse rex eius: quoniam noluerunt converti. ⁶ Cœpit gladius in civitatibus eius, et consumet electos eius, et comedet capita eorum. ⁷ Et populus meus pendebit ad redditum meum: iugum autem imponetur eis simul, quod non auferetur.

^{sed a}
^{Domino}
^{misericordi}
^{iterum}
^{reducetur.}

⁸ Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israel?
^cquomodo dabo te sicut Adama, ponam te, ut Seboim?
Conversum est in me cor meum, pariter conturbata est poenitudo mea.
⁹ Non faciam furorem iræ meæ: non convertar ut disperdam Ephraim:
quoniam Deus ego, et non homo: in medio tui sanctus, et non ingrediar civitatem.
¹⁰ Post Dominum ambulabunt, quasi leo rugiet:
quia ipse rugiet, et formidabunt filii maris.
¹¹ Et avolabunt quasi avis ex Aegypto, et quasi columba de Terra Assyriorum:
et collocabo eos in domibus suis, dicit Dominus.

5. Peccatores ad poenitentiam invitantur, 11, 12—14, 10.

^{Dolosi et}
^{ingrati,}

¹² Circumdedit me in negatione Ephraim, et in dolo domus Israel:
Iudas autem testis descendit cum Deo, et cum sanctis fidelis.

12. ¹ Ephraim pascit ventum, et sequitur æstum:
tota die mendacium, et vastitatem multiplicat:
et feedus cum Assyriis iniit, et oleum in Aegyptum ferebat.

² Iudicium ergo Domini eum Iuda, et visitatio super Iacob:
iuxta vias eius, et iuxta adinventiones eius reddet ei.

³ ^dIn utero supplantavit fratrem suum: et in fortitudine sua directus est cum angelo.

⁴ Et invaluit ad angelum, et confortatus est: flevit, et rogavit eum:
in Bethel invenit eum, et ibi locutus est nobisœum.

⁵ Et Dominus Deus exercituum, Dominus memoriale eius.

⁶ Et tu ad Deum tuum converteris:
misericordiam et iudicium custodi, et spera in Deo tuo semper.

⁷ Chanaan, in manu eius statera dolosa, calumniam dilexit.

⁸ Et dixit Ephraim: Veruntamen dives effectus sum, inveni idolum mihi:
omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem, quam peccavi.

⁹ Et ego Dominus Deus tuus ex Terra Aegypti, adhuc sedere te faciam in tabernaculis, sicut in diebus festivitatibus.

¹⁰ Et locutus sum super prophetas, et ego visionem multiplicavi, et in manu prophetarum assimilatus sum.

¹¹ Si Galaad idolum, ergo frustra erant in Galgal bobus immolantes: nam et altaria eorum quasi acervi super sulcos agri:

¹² ^eFugit Iacob in regionem Syriæ, et servivit Israel in uxorem, et in uxorem servavit.

¹³ ^fIn propheta autem eduxit Dominus Israel de Aegypto: et in propheta servatus est.

¹⁴ Ad iracundiam me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis, et sanguis eius super eum veniet, et opprobrium eius restituet ei Dominus suus.

¹⁴ ^aIde 8, 11. — 11, 1 ^bMt 2, 15. — 8 ^cGn 19, 24. — **12,** 3 ^dGn 25, 25; 32, 26. — ¹² ^eGn 28, 5. — ¹³ ^fEx 14, 21s.

- ^{13.} ¹ Loquente Ephraim, horror invasit Israel, et deliquit in Baal, et mortuus est. <sup>idololatæ
et superbi,</sup>
- ² Et nunc addiderunt ad peccandum: feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem idolorum, factura artificum totum est: his ipsi dicunt: Immolate homines vitulos adorantes.
- ³ Idecirco erunt quasi nubes matutina, et sicut ros matutinus praeteriens, sicut pulvis turbine raptus ex area, et sicut fumus de fumario.
- ⁴ ^aEgo autem Dominus Deus tuus ex Terra Ægypti: et Deum absque me nescies, et salvator non est praeter me.
- ⁵ Ego cognovi te in deserto, in terra solitudinis.
- ⁶ Iuxta pascua sua adimpti sunt, et saturati sunt: et levaverunt eorum suum, et oblii sunt mei.
- ⁷ Et ego ero eis quasi leæna, sicut pardus in via Assyriorum.
- ⁸ Occurram eis quasi ursa raptis catulis, et dirumpam interiora iecoris eorum: et consumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet eos.
- ⁹ Perditio tua Israel: tantummodo in me auxilium tuum.
- ¹⁰ Ubi est rex tuus? maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis: et iudices tui, de quibus dixisti: ^bDa mihi regem, et principes.
- ¹¹ Dabo tibi regem in furore meo, et auferam in indignatione mea.
- ¹² Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum eius. <sup>filii
insipientes</sup>
- ¹³ Dolores parturientis venient ei: ipse filius non sapiens: nunc enim non stabit in contritione filiorum.
- ¹⁴ De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ^{cero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne:} consolatio abscondita est ab oculis meis.
- ¹⁵ Quia ipse inter fratres dividet: ^dadducet urentem ventum Dominus de deserto ascendentem: et siccabit venas eius, et desolabit fontem eius, et ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis.
- 14.** ¹ Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum: in gladio pereant, parvuli eorum elidantur. et foetæ eius discindantur.
- ² Converttere Israel ad Dominum Deum tuum: quoniam corruisti in iniestate tua. <sup>ad Deum
salvatorem
convertan-</sup>
- ³ Tollite vobiscum verba, et convertimini ad Dominum: et dicite ei: Omnes aufer iniquitatem, accipe bonum: et reddemus vitulos labiorum nostrorum.
- ⁴ Assur non salvabit nos, super equum non ascendemus, nec dicemus ultra: Dii nostri opera manuum nostrarum: quia eius, qui in te est, misereberis pupilli.
- ⁵ Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontanee: quia aversus est furor meus ab eis.
- ⁶ Ero quasi ros, Israel germinabit sicut lilium, et erumpet radix eius ut Libani.
- ⁷ Ibunt rami eius, et erit quasi oliva gloria eius: et odor eius ut Libani.
- ⁸ Convertentur sedentes in umbra eius: vivent tritico, et germinabunt quasi vinea: memoriale eius sicut vinum Libani.
- ⁹ Ephraim quid mihi ultra idola? ego exaudiam, et dirigam eum ego ut abietem virentem: ex me fructus tuus inventus est.
- ¹⁰ Quis sapiens, et intelliget ista? intelligens, et sciet hæc? quia rectæ viæ Domini, et iusti ambulabunt in eis: prævaricatores vero corruent in eis.

13, 4 ^aIs 43, 11. — 10 ^b1 Sm 8, 5. — 14 ^c1 Cor 15, 54; Hbr 2, 14. — 15 ^dEz 19, 12.

PROPHETIA IOEL.

I. Due causæ pœnitentiæ, 1, 1—2, 17.

1. Regio per locustas depopulata, 1, 1—20.

- Titulus libri:
- propheta plagam locustarum describit.
1. ¹ Verbum Domini, quod factum est ad loel filium Phatuel.
- 2 Audite hoc senes, et auribus percipite omnes habitatores terræ: si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum?
- 3 Super hoc filiis vestris narrate, et filii vestri filii suis, et filii eorum generationi alteræ.
- 4 Residuum erucæ comedit locusta,
et residuum locustæ comedit bruchus,
et residuum bruchi comedit rubigo.
- 5 Expercimini ebrii, et flete,
et ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam periit ab ore vestro.
- 6 Gens enim ascendit super terram meam, fortis et innumerablem:
dentes eius ut dentes leonis: et molares eius ut catuli leonis.
- 7 Posuit vineam meam in desertum, et ficum meam decorticavit:
nudans spoliavit eam, et proiecit: albi facti sunt rami eius.
- 8 Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suæ.
- 9 Periit sacrificium, et libatio de domo Domini:
luxerunt sacerdotes ministri Domini.
- 10 Depopulata est regio, luxit humus:
quoniam devastatum est triticum, confusum est vinum, elanguit oleum.
- 11 Confusi sunt agricolæ, ululaverunt vinitores
super frumento, et hordeo, quia periit messis agri.
- 12 Vineæ confusa est, et ficus elanguit:
malogranatum, et palma, et malum, et omnia ligna agri aruerunt:
quia confusum est gaudium a filiis hominum.
- 13 Accingite vos, et plangite sacerdotes, ululate ministri altaris:
ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei:
quoniam interiit de domo Dei vestri sacrificium, et libatio.
- 14 ^aSanetificate iejunium, vocate cœtum,
congregate senes omnes habitatores terræ
in domum Dei vestri: et clamate ad Dominum:
- 15 A a a, diei.
quia prope est dies Domini, et quasi vastitas a potente veniet.
- 16 Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri,
lætitia, et exultatio?
- 17 Computruerunt iumenta in stercore suo, demolita sunt horrea,
dissipatae sunt apothecæ: quoniam confusum est triticum.
- 18 Quid ingemuit animal, mugierunt greges armenti?
Quia non est pascua eis: sed et greges pecorum disperierunt.
- 19 Ad te Domine clamabo:
quia ignis comedit speciosa deserti, et flamma succendit omnia ligna regionis.
- 20 Sed et bestiae agri, quasi area sitiens imbre, suspererunt ad te:
quoniam exiccati sunt fontes aquarum, et ignis devoravit speciosa deserti.

2. Dies Domini propinqua, 2, 1—17.

2. ¹ Canite tuba in Sion, ululate in monte sancto meo,
conturbentur omnes habitatores terræ:
Quia venit dies Domini, quia prope est

Dies iudicii
prope est,

² dies tenebrarum, et caliginis, dies nubis, et turbinis:
quasi mane expansum super montes populus multus et fortis:
similis ei non fuit a principio, et post eum non erit usque in annos gene-
rationis et generationis.

præcursoræ
iudicis iam
adsunt,

³ Ante faciem eius ignis vorans, et post eum exurens flamma:
quasi hortus voluptatis terra coram eo, et post eum solitudo deserti, neque
est qui effugiat eum.

⁴ Quasi aspectus equorum, aspectus eorum: et quasi equites sic current.

⁵ Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exilient, sicut sonitus flammæ
ignis devorantis stipulam,

velut populus fortis præparatus ad prælium.

⁶ A facie eius cruciabuntur populi: omnes vultus redigentur in ollam.

⁷ Sicut fortes current: quasi viri bellatores ascendent murum:
viri in viis suis gradientur, et non declinabunt a semitis suis.

⁸ Unusquisque fratrem suum non coaretabit, singuli in calle suo ambulabunt:
sed et per fenestras eadent, et non demolientur.

⁹ Urbe in ingredientur, in muro current:
domos condescendent, per fenestras intrabunt quasi fur.

¹⁰ A facie eius contremuit terra, moti sunt cæli:

^asol et luna obtenebrati sunt et stellæ retraxerunt splendorem suum.

Dominus
terribilis
veniet,

¹¹ Et Dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui:

quia multa sunt nimis castra eius, quia fortia et facientia verbum eius:

^bmagnus enim dies Domini, et terribilis valde: et quis sustinebit eum?

¹² Nunc ergo dicit Dominus:

Convertimini ad me in toto corde vestro in iejunio, et in fletu, et in planetu.

idecirco
sincere
penitentia
agatur.

¹³ Et seindite corda vestra, et non vestimenta vestra, et convertimini ad Dominum
Deum vestrum:

^cquia benignus et misericors est, patiens et multæ misericordiæ, et præstabilis
super malitia.

¹⁴ ^dQuis scit si convertatur, et ignoscat, et relinquat post se benedictionem,
sacrificium, et libamen Domino Deo vestro?

¹⁵ Canite tuba in Sion,

^esanetificate iejunium, vocate cœtum,

¹⁶ congregate populum, sanctificate ecclesiam,

coadunate senes, congregate parvulos, et sugentes ubera:

egrediatur sponsus de cubili suo, et sponsa de thalamo suo.

¹⁷ Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri Domini:

et dicent: Parce Domine, parce populo tuo: et ne des hereditatem tuam in
opprobrium ut dominentur eis nationes.

quare dicunt in populis: Ubi est Deus eorum?

II. Duo fructus penitentiae, 2, 18—3, 21.**1. Agri uberrimi maximeque fertiles, 2, 18—27.**

¹⁸ Zelatus est Dominus terram suam, et pepercit populo suo:

Locustis
ablatis agri
omni copia

¹⁹ Et respondit Dominus, et dixit populo suo:

Ecce ego mittam vobis frumentum, et vinum, et oleum, et replebimini eis:
et non dabo vos ultra opprobrium in Gentibus.

rerum
abundabunt.

², 10 ^aIs 13, 10; Ez 32, 7; Inf 3, 15; Mc 13, 24; Lc 21, 25. — ¹¹ ^bIr 30, 7; Am 5, 18;
Soph 1, 15. — ¹³ ^cPs 85, 5; Ion 4, 2. — ¹⁴ ^dIon 3, 9. — ¹⁵ ^eSup 1, 14.

- ²⁰ Et eum, qui ab Aquilone est, procul faciam a vobis: et expellam eum in terram inviam, et desertam:
- faciem eius contra mare Orientale, et extremum eius ad mare novissimum: et ascendet fœtor eius, et ascendet putredo eius, quia superbe egit.
- ²¹ Noli timere terra, exulta et lætare: quoniam magnificavit Dominus ut faceret.
- ²² Nolite timere animalia regionis: quia germinaverunt speciosa deserti, quia lignum attulit fructum suum, ficus, et vinea dederunt virtutem suam.
- ²³ Et filii Sion exultate, et lætamini in Domino Deo vestro:
- quia dedit vobis doctorem iustitiae, et descendere faciet ad vos imbre matutinum et serotinum sicut in principio.
- ²⁴ Et implebuntur areae frumento, et redundabunt torcularia vino, et oleo.
- ²⁵ Et reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, et rubigo, et eruea: fortitudo mea magna, quam misi in vos.
- ²⁶ Et comedetis vescentes, et saturabimini: et laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui fecit mirabilia vobiscum:
- et non confundetur populus meus in sempiternum.
- ²⁷ Et scietis quia in medio Israel ego sum: et ego Dominus Deus vester, et non est amplius:
- et non confundetur populus meus in aeternum.

2. Effusio Spiritus et salvatio in die Domini, 2, 28—3, 21.

- ²⁸ Et erit post hæc: ^aeffundam spiritum meum super omnem carnem: et prophetabunt filii vestri, et filiae vestrae:
- senes vestri somnia somniabunt, et iuvenes vestri visiones videbunt.
- ²⁹ Sed et super servos meos, et ancillas in diebus illis effundam spiritum meum.
- ³⁰ Et dabo prodigia in cælo, et in terra, sanguinem, et ignem, et vaporem fumi.
- ³¹ ^bSol convertetur in tenebras, et luna in sanguinem:
- antequam veniat dies Domini magnus, et horribilis.
- ³² Et erit: ^comnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit:
- quia in monte Sion, et in Ierusalem erit salvatio, sicut dixit Dominus, et in residuis, quos Dominus vocaverit.
- ³³ ¹ Quia ecce in diebus illis, et in tempore illo cum convertero captitatem Iuda, et Ierusalem:
- ² Congregabo omnes Gentes, et deducam eas in vallem Iosaphat:
- et disceptabo cum eis ibi super populo meo, et hereditate mea Israel, quos disperserunt in nationibus, et terram meam divisserunt.
- ³ Et super populum meum miserunt sortem:
- et posuerunt puerum in prostibulo, et puellam vendiderunt pro vino ut biberent.
- ⁴ Verum quid mihi et vobis Tyrus, et Sidon, et omnis terminus Palæstherorum? numquid ultionem vos reddetis mihi? et si ueliscimini vos contra me, cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum.
- ⁵ Argentum enim meum, et aurum tulistis: et desiderabilia mea, et pulcherrima intulistis in delubra vestra.
- ⁶ Et filios Iuda, et filios Ierusalem vendidistis filiis Græcorum, ut longe faceretis eos de finibus suis.
- ⁷ Ecce ego suscitabo eos de loco, in quo vendidistis eos: et convertam retributionem vestram in caput vestrum.
- ⁸ Et vendam filios vestros, et filias vestras in manibus filiorum Iuda, et venundabunt eos Sabæis genti longinquæ, quia Dominus locutus est.
- ⁹ Clamate hoc in Gentibus, sanctificate bellum,
- suscite robustos: accedant, ascendant omnes viri bellatores.

ac reliqua
gentes
indieabun-
tut

²⁸ ^aIs 44, 3; Act 2, 17. — ³¹ ^bSup 2, 10; Mt 24, 29; Lc 21, 25. — ³² ^cRom 10, 13.

- ¹⁰ Concidite aratra vestra in gladios, et ligones vestros in lanceas.
Infirmus dicat: Quia fortis ego sum.
- ¹¹ Erumpite, et venite omnes gentes de circuitu, et congregamini: ibi occumbe faciet Dominus robustos tuos.
- ¹² Consurgant, et ascendant Gentes in vallem Iosaphat: quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu.
- ¹³ ^aMittite falces, quoniam maturavit messis:
venite, et descendite, quia plenum est torcular,
exuberant torcularia: quia multiplicata est malitia eorum.
- ¹⁴ Populi populi in valle concisionis: quia iuxta est dies Domini in valle concisionis.
- ¹⁵ ^bSol et luna obtenebrati sunt, et stellæ retraxerunt splendorem suum.
- ¹⁶ ^cEt Dominus de Sion rugiet, et de Ierusalem dabit vocem suam: et movebuntur cœli, et terra:
et Dominus spes populi sui, et fortitudo filiorum Israel.
- ¹⁷ Et scietis quia ego Dominus Deus vester habitans in Sion monte sancto meo.
et erit Ierusalem sancta, et alieni non transibunt per eam amplius.
- ¹⁸ ^dEt erit in die illa: stillabunt montes dulcedinem,
et colles fluent lacte: et per omnes rivos Iuda ibunt aquæ:
et fons de domo Domini egredietur, et irrigabit torrentem spinarum.
- ¹⁹ Ægyptus in desolationem erit, et Idumæa in desertum perditionis:
pro eo quod inique egerint in filios Iuda, et effuderint sanguinem innocentem in terra sua.
- ²⁰ Et Iudæa in æternum habitabitur, et Ierusalem in generationem et generationem.
- ²¹ Et mundabo sanguinem eorum, quem non mundaveram: et Dominus comorabitur in Sion.

et digna
factis
recipient.

3, 13 ^aApc 14, 15. — 15 ^bSup 2, 10. 31. — 16 ^cIr 25, 30; Am 1, 2. — 18 ^dAm 9, 13.

PROPHETIA AMOS.

EXORDIUM.

Regno Israel et regnis vicinis iudicium nuntiatur, 1,1—2,16.

1. Regnis vicinis, 1, 1—2, 5.

1. ¹ Verba Amos, qui fuit in pastoribus de Theeue: quæ vidit super Israel in diebus Oziæ regis Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel ^aante duos annos terræmotus.

Dominus indicaturus est: ² Et dixit: ^bDominus de Sion rugiet, et de Ierusalem dabit vocem suam: et luxerunt speciosa pastorum, et exiccatus est vertex Carmeli.

Damascum, ³ Hæc dicit Dominus:

Super tribus sceleribus Damasci, et super quattuor non convertam eum: eo quod triturerint in plaustris ferreis Galaad.

⁴ Et mittam ignem in domum Azael, et devorabit domos Benadad.

⁵ Et conteram vectem Damasci: et disperdam habitatorem de campo idoli, et tenentem sceptrum de domo voluptatis: et transferetur populus Syriæ Cyrenen. dicit Dominus.

Philistinios, ⁶ Hæc dicit Dominus:

Super tribus sceleribus Gazæ, et super quattuor non convertam eum: eo quod transtulerint captivitatem perfectam, ut concluderent eam in Idumæa.

⁷ Et mittam ignem in murum Gaza, et devorabit ædes eius.

⁸ Et disperdam habitatorem de Azoto, et tenentem sceptrum de Ascalone: et convertam manum meam super Accaron, et peribunt reliqui Philistinorum. dicit Dominus Deus.

Tyrum, ⁹ Hæc dicit Dominus:

Super tribus sceleribus Tyri, et super quattuor non convertam eum: eo quod concluderint captivitatem perfectam in Idumæa, et non sint recordati fœderis fratrum.

¹⁰ Et mittam ignem in murum Tyri, et devorabit ædes eius.

Edom, ¹¹ Hæc dicit Dominus:

Super tribus sceleribus Edom, et super quattuor non convertam eum: eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, et violaverit misericordiam eius, et tenuerit ultra furorem suum, et indignationem suam servaverit usque in finem.

¹² Mittam ignem in Theman: et devorabit ædes Bosræ.

Ammon, ¹³ Hæc dicit Dominus:

Super tribus sceleribus filiorum Ammon, et super quattuor non convertam eum: eo quod dissecuerit prægnantes Galaad ad dilatandum terminum suum.

¹⁴ Et succendam ignem in muro Rabba: et devorabit ædes eius in ululatu in die belli, et in turbine in die commotionis.

¹⁵ Et ibit Melchom in captivitatem, ipse, et principes eius simul, dicit Dominus.

Moab, ^{2.} ¹ Hæc dicit Dominus:

Super tribus sceleribus Moab, et super quattuor non convertam eum: eo quod incenderit ossa regis Idumææ usque ad cinerem.

1, 1 ^aZach 14, 5. — 2 bIrr 25, 30; Ioel 3, 16.

- ² Et mittam ignem in Moab, et devorabit ædes Carioth:
et morietur in sonitu Moab, in clangore tubæ:
³ et disperdam iudicem de medio eius, et omnes principes eius interficiam cum eo,
dicit Dominus.

⁴ Hæc dicit Dominus:

Iudam.

Super tribus sceleribus Iuda, et super quattuor non convertam eum:
eo quod abiecerit legem Domini, et mandata eius non custodierit:
deceperunt enim eos idola sua, post quæ abierant patres eorum.

⁵ Et mittam ignem in Iuda, et devorabit ædes Ierusalem.

2. Regno Israel, 2, 6—16.

⁶ Hæc dicit Dominus:

Propter
vitia

Super tribus sceleribus Israel, et super quattuor non convertam eum:
pro eo quod vendiderit pro argento iustum, et pauperem pro calceamentis.

⁷ Qui conterunt super pulverem terræ capita pauperum, et viam humilium
declinant:

et filius ac pater eius ierunt ad pueram, ut violent nomen sanctum meum.

⁸ Et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare: et vinum
damnatorum bibeant in domo Dei sui.

⁹ ^aEgo autem exterminavi Amorrhæum a facie eorum:

populi
ingrati
et inobe-
dientis

cuius altitudo, cedrorum altitudo eius, et fortis ipse quasi querus:
et contrivi fructum eius desuper, et radices eius subter.

¹⁰ ^bEgo sum, qui ascendere vos feci de Terra Ægypti, et duxi vos in deserto
quadraginta annis

ut possideretis Terram Amorrhæi.

¹¹ Et suscitavi de filiis vestris in prophetas, et de invenibus vestris nazaraeos:
numquid non ita est filii Israel dicit Dominus?

¹² Et propinabitis nazaraeis vinum: et prophetis mandabitis, dicentes: Ne pro-
phetetis.

¹³ Ecce ego stridebo subter vos, sicut stridet plaustrum onustum fœno.

regnum
subvertetur.

¹⁴ Et peribit fuga a veloce, et fortis non obtinebit virtutem suam.

et robustus non salvabit animam suam: ¹⁵ et tenens arcum non stabit,
et velox pedibus suis non salvabitur, et ascensor equi non salvabit animam suam:

¹⁶ et robustus corde inter fortis nudus fugiet in illa die, dicit Dominus.

I. Sermones prophetici Amos, 3, 1—6, 15.

1. De castigatione certa et dura, 3, 1—15.

^{3.} ¹ Audite verbum, quod locutus est Dominus super vos, filii Israel:
super omnem cognitionem, quam eduxi de Terra Ægypti, dicens:

Non ob-
stante
electione

² Tantummodo vos cognovi ex omnibus cognitionibus terræ:
idecirco visitabo super vos omnes iniurias vestras.

³ Numquid ambulabunt duo pariter, nisi convenerit eis?

Israel cer-
to castiga-
bitur

⁴ Numquid rugiet leo in saltu, nisi habuerit prædam?
numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo, nisi aliquid apprehenderit?

⁵ numquid cadet avis in laqueum terræ absque aucupe?
numquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit?

⁶ Si clanget tuba in civitate, et populus non expavescat?
si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit?

⁷ Quia non facit Dominus Deus verbum, nisi revelaverit secretum suum ad
servos suos prophetas.

2, 9 ^aNm 21, 24; Dt 2, 24. — 10 ^bEx 14, 21; Dt 8, 2.

⁸ Leo rugiet, quis non timebit?
Dominus Deus locutus est, quis non prophetabit?

<sup>propter
iniquitates
suis,</sup> ⁹ Auditum facite in aedibus Azoti, et in aedibus Terræ Egypti:
et dieite: Congregamini super montes Samariæ,
et videte insanias multas in medio eius, et calumniam patientes in penetra-
libus eius.

¹⁰ Et nescierunt facere rectum, dicit Dominus,
thesaurizantes iniquitatem, et rapinas in aedibus suis.

<sup>ita ut
pauci
tantum
salventur,</sup> ¹¹ Propterea haec dicit Dominus Deus: Tribulabitur, et circuetur terra:
et detrahetur ex te fortitudo tua, et diripientur aedes tuæ.

¹² Haec dieit Dominus: Quomodo si eruat pastor
de ore leonis duo erura, aut extrellum auriculæ:
sie eruentur filii Israel, qui habitant in Samaria
in plaga lectuli, et in Damasci grabato.

<sup>altaria vero
et palatia
destruuntur.</sup> ¹³ Audite, et contestamini in domo Iacob, dicit Dominus Deus exercitum:

¹⁴ quia in die cum visitare cœpero prævaricationes Israel.
super eum visitabo, et super altaria Bethel:
et amputabunt cornua altaris, et eadent in terram.

¹⁵ Et percutiam domum hiemalem cum domo æstiva:
et peribunt domus eburneæ, et dissipabuntur aedes multæ. dicit Dominus.

2. De impenitentia Israelis castigati, 4, 1—13.

<sup>Mulieres
secleratas</sup> ^{4.} ¹ Audite verbum hoc vaseæ pingues, quæ estis in monte Samariæ:
quæ calumniam facitis egenis, et confringitis pauperes:
quæ dicitis dominis vestris: Afferite, et bibemus.

² Iuravit Dominus Deus in sancto suo: quia ecce dies venient super vos,
et levabunt vos in contis, et reliquias vestras in ollis ferventibus.

³ Et per aperturas exhibitis altera contra alteram,
et proiiciemini in Armon. dicit Dominus.

<sup>nibosque
Israel
idololatrias.</sup> ⁴ Venite ad Bethel, et impie agite: ad Galgalam, et multiplicate prævaricationem:
et afferte mane victimas vestras, tribus diebus decimas vestras.

⁵ Et sacrificeate de fermentato laudem: et vocate voluntarias oblationes, et
annunciate:
sic enim voluistis filii Israel. dicit Dominus Deus.

<sup>qui
castiga-
tionibus
non
endurantur,</sup> ⁶ Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunetis urbibus vestris,
et indigentiam panum in omnibus locis vestris: et non estis reversi ad me,
dicit Dominus.

⁷ Ego quoque prohibui a vobis imbreu, cum adhuc tres menses superessent
usque ad messem:
et plui super unam civitatem, et super alteram civitatem non plui:
pars una compluta est; et pars, super quam non plui, aruit.

⁸ Et venerunt duæ et tres civitates ad unam civitatem ut biberent aquam,
et non sunt satiatæ:
et non redistis ad me. dicit Dominus.

⁹ ^aPercussi vos in vento urente, et in auragine, multitudinem hortorum vestrorum,
et vinearum vestrarum:
oliveta vestra, et ficeta vestra comedit eruca: et non redistis ad me, dicit
Dominus.

¹⁰ Misi in vos mortem in via Egypti. percussi in gladio iuvenes vestros usque
ad captivitatem equorum vestrorum:

4, 9 ^aAgg 2, 18.

et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras: et non redistis ad me, dicit Dominus.

¹¹ Subverti vos. ^asicut subvertit Deus Sodomam, et Gomorrhām,
et facti estis quasi torris raptus ab incendio: et non redistis ad me, dicit Dominus.

¹² Quapropter hæc faciam tibi Israel:
postquam autem hæc fecero tibi præparare in occursum Dei tui Israel.
¹³ Quia ecce formans montes, et creans ventum. et annuncians homini eloquium suum,
faciens matutinam nebulam, et gradiens super excelsa terræ: Dominus Deus exercituum nomen eius.

Dominus omnipotens iudicabit.

3. De casu Israelis impoenitentis, 5, 1—6, 15.

^{5.} ¹ Audite verbum istud, quod ego levo super vos planetum.
Domus Israel cecidit, et non adiiciet ut resurgat.
² Virgo Israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitetur eam.
³ Quia hæc dicit Dominus Deus:
Urbs. de qua egrediebantur mille, relinquuntur in ea centum:
et de qua egrediebantur centum, relinquuntur in ea decem in domo Israel.

Virgo Israel proiectur,

⁴ Quia hæc dicit Dominus domui Israel:
Quærите me, et vivetis. ⁵ Et nolite querere Bethel,
et in Galgalam nolite intrare, et in Bersabee non transibitis:
quia Galgala captiva ducetur, et Bethel erit inutilis.
⁶ Quærite Dominum, et vivite: ne forte comburatur ut ignis domus Ioseph.
et devorabit, et non erit qui extinguat Bethel.
⁷ Qui convertitis in absinthium iudicium, et iustitiam in terra relinquitis.
⁸ Facientem Arcturum, et Orionem,
et convertentem in mane tenebras, et diem in noctem mutantem:
qui vocat aquas maris, et effundit eas super faciem terræ:
Dominus nomen est eius.
⁹ Qui subridet vastitatem super robustum, et depopulationem super potentem
affert.

quia
Dominum
et iustitiam
non querit,

¹⁰ Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem perfecte abominati sunt.
¹¹ Idecirco, pro eo quod diripiebatis pauperem, et prædam electam tollebatis
ab eo:
domos quadro lapide ædificabis, et non habitabis in eis:
vineas plantabis amantissimas, et non bibetis vinum earum.
¹² Quia cognovi multa scelera vestra, et fortia peccata vestra:
hostes iusti accipientes munus, et pauperes deprimentes in porta:
¹³ Ideo prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est.
¹⁴ Quærite bonum, et non malum, ut vivatis:
et erit Dominus Deus exercituum vobiscum, sicut dixistis.
¹⁵ ^aOdite malum, et diligite bonum, et constituite in porta iudicium:
si forte misereatur Dominus Deus exercituum reliquis Ioseph.

¹⁶ Propterea hæc dicit Dominus Deus exercituum dominator,
in omnibus plateis planetus: et in cunctis, quæ foris sunt, dicetur vœ vœ:
et vocabunt agricolam ad luctum, et ad planetum eos, qui sciunt plangere.
¹⁷ Et in omnibus vineis erit planetus: quia pertransibo in medio tui, dicit Dominus.

ideo
ubique
planetus
erit;

¹⁸ ^cVœ desiderantibus diem Domini: ad quid eam vobis?
dies Domini ista, tenebræ, et non lux.

dies
Domini
calamitatem
et captivita-
tem afferat,

¹¹ ^aGn 19, 24. — ^b5, 8 ^bInf 9, 6. — ¹¹ ^cSoph 1, 13. — ¹⁵ ^dPs 96, 10; Rom 12, 9. — ^eIr 30, 7; Joel 2, 11; Soph 1, 15.

- ¹⁹ Quomodo si fugiat vir a facie leonis, et occurrat ei ursus:
et ingrediatur domini, et innitatur manu sua super parietem, et mordeat eum
coluber.
- ²⁰ Numquid non tenebræ dies Domini, et non lux: et caligo, et non splendor in ea?
- ²¹ ^aOdi, et proieci festivitates vestras: et non capiam odorem cœtuum vestrorum.
- ²² Quod si obtuleritis mihi holocausta, et munera vestra, non suscipiam: et
vota pinguium vestrorum non respiciam.
- ²³ Aufer a me tumultum carminum tuorum: et cantica lyrae tuae non audiam.
- ²⁴ Et revelabitur quasi aqua iudicium, et iustitia quasi torrens fortis.
- ²⁵ ^bNumquid hostias et sacrificium obtulisti mihi in deserto quadraginta annis.
domus Israel?
- ²⁶ Et portasti tabernaculum Moloch vestro, et imaginem idolorum vestrorum,
sidus Dei vestri, quæ fecistis vobis.
- ²⁷ Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus, Deus exercituum
nomen eius.

principes
Iuda et
Israel in
capite
transmi-
grantium
erunt.

- 6.** ¹ Væ equi opulentii estis in Sion, et confiditis in monte Samariæ:
optimates capita populorum, ingredientes pompatice domum Israel.
- ² Transite in Chalane, et videte, et ite inde in Emath magnam:
et descendite in Geth Palæsthinorum, et ad optima quæque regna horum:
si latior terminus eorum termino vestro est.
- ³ Qui separati estis in diem malum: et appropinquatis solio iniquitatis.
- ⁴ Qui dormitis in lectis eburneis, et lascivitis in stratis vestris:
qui comeditis agnum de grege, et vitulos de medio armenti.
- ⁵ Qui canitis ad vocem psalterii: sicut David putaverunt se habere vasa cantici.
- ⁶ Bibentes vinum in phialis, et optimo unguento delibuti:
et nihil patiebantur super contritione Ioseph.
- ⁷ Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium: et auferetur factio
lascivientium.

plurimi
bello
ac peste
interibunt.

- ⁸ ^dIuravit Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum:
Detestor ego superbiam Iacob,
et domos eius odi, et tradam civitatem cum habitatoribus suis.
- ⁹ Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una, et ipsi morientur.
- ¹⁰ Et tollet eum propinquus suus, et comburet eum, ut efferat ossa de domo:
et dicet ei, qui in penetralibus domus est: Numquid adhuc est penes te?
- ¹¹ Et respondebit: Finis est. Et dicet ei: Tace, et non recorderis nominis Domini.

quibus
Dominus
iniquos
percutiet.

- ¹² Quia ecce Dominus mandabit,
et percutiet domum maiorem ruinis, et domum minorem scissionibus.
- ¹³ Numquid currere queunt in petris equi, aut arari potest in bubalis,
quoniam convertistis in amaritudinem iudicium, et fructum iustitiae in
absinthium?
- ¹⁴ Qui lætamini in nihilo: qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra as-
sumpsimus nobis cornua?
- ¹⁵ Ecce enim suscitabo super vos dominus Israel, dicit Dominus Deus exercituum,
gentem:
et conteret vos ab introitu Emath, usque ad torrentem deserti.

II. Visiones symbolicæ Amos, 7, 1—9, 15.

1. Locusta comedens et ignis devorans, 7, 1—6.

Locusta
prohibetur.

- 7.** ¹ Hæc ostendit mihi Dominus Deus: et ecce fector locustæ in principio
germinantium serotini imbris, et ecce serotinus post tonsionem regis. ² Et factum
est: cum consummasset comedere herbam terræ, dixi: Domine Deus propitius esto,

²¹ ^aIs 1, 11; Ir 6, 20; Mal 1, 12. — ²⁵ ^bAct 7, 42. — **6**, 1 ^cLe 6, 24. — ⁸ ^dIr 51, 14.

obseero: quis suscitabit Iacob, quia parvulus est? ³ Misertus est Dominus super hoc: Non erit, dixit Dominus.

⁴ Hæc ostendit mihi Dominus Deus: et ecce vocabat iudicium ad ignem Dominus Deus: et devoravit abyssum multam, et comedit simul partem. ⁵ Et dixi: Domine Deus quiesce, obseero: quis suscitabit Iacob, quia parvulus est? ⁶ Misertus est Dominus super hoc: Sed et istud non erit, dixit Dominus Deus.

et ignis
arcerut.

2. Trulla vel perpendiculum, 7, 7—17.

⁷ Hæc ostendit mihi Dominus: et ecce Dominus stans super murum litum, et in manu eius trulla cæmentarii. ⁸ Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Amos? Et dixi: Trullam cæmentarii. Et dixit Dominus: Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israel: non adiiciam ultra superinducere eum. ⁹ Et demolientur excelsa idoli, et sanctificationes Israel desolabuntur: et consurgam super domum Ieroboam in gladio.

Israel
destructur:

¹⁰ Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Ieroboam regem Israel, dicens: Rebel-lavit contra te Amos in medio domus Israel: non poterit terra sustinere universos sermones eius. ¹¹ Hæc enim dicit Amos: In gladio morietur Ieroboam, et Israel captivus migrabit de terra sua: ¹² Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides, gradere, fuge in terram Iuda: et comedere ibi panem, et prophetabis ibi. ¹³ Et in Bethel non adiicies ultra ut prophetes: quia sanctificatio regis est, et dominus regni est. ¹⁴ Respon-ditque Amos, et dixit ad Amasiam: Non sum propheta, et non sum filius prophetæ: sed armentarius ego sum vellicans sycomoros. ¹⁵ Et tulit me Dominus cum sequerer gregem: et dixit Dominus ad me: Vade propheta ad populum meum Israel. ¹⁶ Et nunc audi verbum Domini: Tu dieis:

Amos
Amasie
sacerdoti
poenas
prædict.

Non prophetabis super Israel, et non stillabis super domum idoli.

¹⁷ Propter hoc hæc dicit Dominus:

Uxor tua in civitate fornicabitur: et filii tui, et filiæ tuæ in gladio cadent, et humus tua funiculo metietur: et tu in terra polluta morieris, et Israel captivus migrabit de terra sua.

3. Uncinus pomorum, 8, 1—14.

^{8.} ¹ Hæc ostendit mihi Dominus Deus: et ecce uncinus pomorum. ² Et ^{finis populi} Israel ^{veniet;} dixit: Quid tu vides Amos? Et dixi: Uneinum pomorum. Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel: non adiiciam ultra ut pertranseam eum. ³ Et stridebunt cardines templi in die illa, dicit Dominus Deus: multi morientur: in omni loco proiicietur silentium.

Et finis populi
Israel
veniet;

⁴ Audite hoc qui conteritis pauperem, et deficere facitis egenos terræ,
⁵ dicentes: Quando transbit mensis, et venundabimus merces:
et sabbatum, et aperiemus frumentum:
ut imminuamus mensuram, et augeamus siculum, et supponamus stateras dolosas,
⁶ ut possideamus in argento egenos et pauperes pro calceamentis,
et quisquiliis frumenti vendamus?

Amos
populo
oppres-
sionem
pauperum
exprobrat

⁷ Juravit Dominus in superbiam Iacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum.

atque
calamitates
imminentes
prophetat.

⁸ Numquid super isto non commovebitur terra, et hujebit omnis habitator eius: et ascendet quasi fluvius universus, et eiicietur, et defluet quasi rivus Ægypti?

⁹ Et erit in die illa, dicit Dominus Deus:

occidet sol in meridie, et tenebrescere faciam terram in die luminis:

¹⁰ et convertam festivitates vestras in luctum, et omnia cantica vestra in planetum:

et inducam super omne dorsum vestrum saceum, et super omne caput calvitium: et ponam eam quasi luctum unigeniti, et novissima eius quasi diem amarum.

¹¹ Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et mittam famem in terram:

non famem panis, neque sitim aquæ. sed audiendi verbum Domini.

- ¹² Et commovebuntur a Mari usque ad mare, et ab Aquilone usque ad Orientem: circuibunt quærentes verbum Domini, et non invenient.
¹³ In die illa deficien virgines pulchræ, et adolescentes in siti.
¹⁴ Qui iurant in delicto Samariæ, et dicunt: Vivit Deus tuus Dan: et vivit via Bersabee,
 et cadent, et non resurgent ultra.

4. Dominus super altare stans, 9, 1—15.

- ^{9.} ¹ Vidi Dominum stantem super altare, et dixit:
 Peccatores populi a Domino conterentur,
 Pereute cardinem, et commoveantur superlininaria:
 avaritia enim in capite omnium, et novissimum eorum in gladio interficiam:
 non erit fuga eis. Fugient, et non salvabitur ex eis qui fugerit.
² ^aSi deseenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos:
 et si ascenderint usque in cælum, inde detrahamb eos.
³ Et si abseonditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos:
 et si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, et
 mordebit eos.
⁴ Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio, et
 occidet eos:
 et ^bponam oculos meos super eos in malum, et non in bonum.
⁵ Et Dominus Deus exercituum,
 qui tangit terram, et tabescet: et lugebunt omnes habitantes in ea:
 et ascendet sicut rivus omnis, et defluet sicut fluvius Ægypti.
⁶ Qui ædificat in cælo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram
 fundavit:
 qui vocat aquas maris, et effundit eas super faciem terræ,
 Dominus nomen eius.
⁷ Numquid non ut filii Æthiopum vos estis mihi, filii Israel, ait Dominus?
 numquid non Israel ascendere feci de Terra Ægypti: et Palæsthinos de Cap-
 padocia, et Syros de Cyrene?
⁸ Ecce oculi Domini Dei super regnum peccans, et conteram illud a facie terræ:
 verumtamen conterens non conteram domum Iacob, dicit Dominus.
⁹ Ecce enim mandabo ego, et concutiam in omnibus gentibus domum Israel,
 sicut concutitur triticum in cribro: et non cadet lapillus super terram.
¹⁰ In gladio morientur omnes peccatores populi mei:
 qui dicunt: Non appropinquabit, et non veniet super nos malum.

- ^{tabernacu-} ¹¹ In die illa suscitabo tabernaculum David, quod cecidit: et reædificabo aper-
^{lum David} ^{ture}
^{instaurabi-} turas murorum eius,
 et ea, quæ corruerant, instaurabo: et reædificabo illud sicut in diebus antiquis.
¹² Ut possideant reliquias Idumææ, et omnes nationes,
 eo quod invocatum sit nomen meum super eos: dicit Dominus faciens hæc.
¹³ Ecce dies veniunt, dicit Dominus:
 et comprehendet arator messorem, et calcator uvæ mittentem semen:
 et stillabunt montes dulcedinem, et omnes colles culti erunt.
¹⁴ Et convertam captivitatem populi mei Israel:
 et ædificabunt civitates desertas, et inhabitabunt:
 et plantabunt vineas, et bibent vinum earum:
 et facient hortos, et comedent fructus eorum.
¹⁵ Et plantabo eos super humum suam: et non evellam eos ultra
 de terra sua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus tuus.

9, 2 ^aPs 138, 8. — 4 ^bIr 44, 11. — 6 ^cSup 5, 8. — 11 ^dAct 15, 16. — 13 ^eIoel 3, 18.

PROPHETIA ABDIÆ.

Sors Edomitarum et Israelitarum, 1—21.

¹ Visio Abdiæ.

Hæc dicit Dominus Deus ad Edom:

^aAuditum audivimus a Domino, et legatum ad gentes misit:

Surgite, et consurgamus adversus eum in prælium.

² Ecce parvulum dedi te in Gentibus: contemptibilis tu es valde.

³ Superbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum, exaltantem solium tuum: qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram?

⁴ Si exaltatus fueris ut aquila, et si inter sidera posueris nidum tuum: inde detrahiam te, dicit Dominus.

⁵ Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? nonne furati essent sufficientia sibi?

si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquisten tibi?

⁶ Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita eius?

⁷ Usque ad terminum emiserunt te: omnes viri foederis tui illuserunt tibi: invaluerunt adversum te viri pacis tuæ: qui comedunt tecum, ponent insidias subter te: non est prudentia in eo.

⁸ ^b Numquid non in die illa, dicit Dominus, perdam sapientes de Idumæa, et prudentiam de monte Esau?

⁹ Et timebunt fortis tui a Meridie, ut intereat vir de monte Esau.

¹⁰ ^c Propter interfectionem, et propter iniquitatem in fratrem tuum Iacob, operiet te confusio, et peribis in æternum. propter iniquitatem in Israëlis,

¹¹ In die cum stares adversus eum, quando capiebant alieni exercitum eius, et extranei ingrediebantur portas eius, et super Ierusalem mittebant sortem: tu quoque eras quasi unus ex eis.

¹² Et non despicies in die fratris tui, in die peregrinationis eius: et non lætaberis super filios Iuda in die perditionis eorum: et non magnificabis os tuum in die angustiæ.

¹³ Neque ingredieris portam populi mei in die ruinæ eorum: neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius: et non emitteris adversus exercitum eius in die vastitatis illius.

¹⁴ Neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint: et non conclues reliquos eius in die tribulationis.

¹⁵ Quoniam iuxta est dies Domini super omnes gentes: sicut fecisti, fiet tibi: retributionem tuam convertet in caput tuum.

¹⁶ Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum, bibent omnes Gentes iugiter: et bibent, et absorbebunt, et erunt quasi non sint.

¹⁷ Et in monte Sion erit salvatio, et erit sanctus: et possidebit domus Iacob eos qui se possederant. qui salvabuntur.

¹⁸ Et erit domus Iacob ignis, et domus Ioseph flamma, et domus Esau stipula: et succendentur in eis, et devorabunt eos: et non erunt reliquæ domus Esau, quia Dominus locutus est.

¹⁹ Et hereditabunt hi, qui ad Austrum sunt, montem Esau, et qui in campestribus Philisthiïum:

¹ ^a Ir 49, 14. — ⁸ ^b Is 29, 14. — ¹⁰ ^c Gn 27, 41.

- et possidebunt regionem Ephraim, et regionem Samariae: et Benjamin possidebit Galaad.
- ²⁰ Et transmigratio exercitus huius filiorum Israel, omnia loca Chananæorum usque ad Sareptam:
- et transmigratio Ierusalem, quæ in Bosphoro est, possidebit civitates Austri.
- ²¹ Et asecent salvatores in montem Sion iudicare montem Esau: et erit Domino regnum.

PROPHETIA IONÆ.

I. Prior missio prophetæ, 1, 1—2, 11.

1. Ionas in navi, 1, 1—16.

In Niniven
missus in
navem de-
scendit.

¹ Et factum est verbum Domini ad Ionam filium Amathi, dicens: ² Surge, et vade in Niniven civitatem grandem, et prædicta in ea: quia ascendit malitia eius eoram me. ³ Et surrexit Ionas, ut fugeret in Tharsis a facie Domini, et descendit in Ioppen, et invenit navem euntem in Tharsis: et dedit naulum eius, et descendit in eam ut iret cum eis in Tharsis a facie Domini.

qnae
propter
eum
periclitatur,

⁴ Dominus autem misit ventum magnum in mare: et facta est tempestas magna in mari, et navis periclitabatur conteri. ⁵ Et timuerunt nautæ, et clamaverunt viri ad deum suum: et miserunt vasa, quæ erant in navi, in mare, ut alleviaretur ab eis: et Ionas descendit ad interiora navis, et dormiebat sopore gravi. ⁶ Et accessit ad eum gubernator, et dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? surge, invoca Deum tuum, si forte recognitet Deus de nobis, et non pereamus. ⁷ Et dixit vir ad collegam suum: Venite, et mittamus sortes, et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes: et cecidit sors super Ionam. ⁸ Et dixerunt ad eum: Indica nobis cuius causa malum istud sit nobis: quod est opus tuum? quæ terra tua? et quo vadis? vel ex quo populo es tu? ⁹ Et dixit ad eos: Hebræus ego sum, et Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare et aridam. ¹⁰ Et timuerunt viri timore magno, et dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? (Cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugeret, quia indicaverat eis.) ¹¹ Et dixerunt ad eum: Quid faciemus tibi, et cessabit mare a nobis? quia mare ibat, et intumescebat. ¹² Et dixit ad eos: Tollite me, et mittite in mare, et cessabit mare a vobis: scio enim ego quoniam propter me tempestas hæc grandis venit super vos.

ideo in mare
mittitur.

¹³ Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam, et non valebant: quia mare ibat, et intumescebat super eos. ¹⁴ Et clamaverunt ad Dominum, et dixerunt: Quæsumus Domine, ne pereamus in anima viri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu Domine, sicut voluisti, fecisti. ¹⁵ Et tulerunt Ionam, et miserunt in mare: et stetit mare a fervore suo. ¹⁶ Et timuerunt viri timore magno Dominum, et immolaverunt hostias Domino, et voverunt vota.

A pisee
absorptus

² ¹ Et præparavit Dominus piseem grandem ut deglutiret Ionam: aet erat Ionas in ventre pisœis tribus diebus, et tribus noctibus. ² Et oravit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre pisœis. ³ Et dixit:

ad
Dominum
clamat,

^b Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, et exaudivit me:
de ventre inferi clamavi, et exaudisti voem meam.
⁴ Et proiecisti me in profundum in corde maris, et flumen circumdedit me:
omnes gurgites tui, et fluctus tui super me transierunt.
⁵ Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum:
verumtamen rursus videbo templum sanetum tuum.
⁶ ^c Circumdederunt me aquæ usque ad animam:

2, 1 ^aMt 12, 40; 16, 4; Lc 11, 30; 1 Cor 15, 4. — 3 ^bPs 119, 1. — 6 ^cPs 68, 2.

abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum.
 7 Ad extrema montium descendit: terra vectes concluserunt me in aeternum:
 et sublevabis de corruptione vitam meam, Domine Deus meus.
 8 Cum angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum:
 ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum.
 9 Qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam suam derelinquent.
 10 Ego autem in voce laudis immolabo tibi: quæcumque vovi, reddam pro salute
 Domino.

11 Et dixit Dominus pisci: et evomuit Ionam in aridam.

evomitur.

II. Altera missio prophetæ, 3. 1—4, 11.

1. Ionas prædicans, 3, 1—10.

3. ¹ Et factum est verbum Domini ad Ionam secundo, dicens: ² Surge, et
 vade in Niniven civitatem magnam: et prædicta in ea prædicationem, quam ego
 loquor ad te. ³ Et surrexit Ionas, et abiit in Niniven iuxta verbum Domini: et
 Ninive erat civitas magna itinere trium dierum. ⁴ Et cœpit Ionas introire in civi-
 tatem itinere diei unius: et clamavit, et dixit: Adhuc quadraginta dies, et Ninive
 subvertetur.

⁵ ^aEt crediderunt viri Ninivitæ in Deum: et prædicaverunt ieum, et vestiti
 sunt saceis a maiore usque ad minorem. ⁶ Et pervenit verbum ad regem Ninive:
 et surrexit de solio suo, et abiecit vestimentum suum a se, et indutus est sacco,
 et sedit in cinere. ⁷ Et clamavit, et dixit in Ninive ex ore regis et principum eius,
 dicens: Homines, et iumenta, et boves, et pecora non gustent quidquam: nec
 pascantur, et aquam non bibant. ⁸ Et operiantur saceis homines, et iumenta, et
 clament ad Dominum in fortitudine, et convertatur via sua mala, et ab iniquitate,
 quæ est in manibus eorum. ⁹ ^bQuis seit si convertatur, et ignoscat Deus: et reverta-
 tur a furore iræ suæ, et non peribimus?

¹⁰ Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala: et misertus
 est Deus super malitiam, quam locutus fuerat ut faceret eis, et non fecit.

Deus
miseretur.

2. Ionas irascens, 4, 1—11.

4. ¹ Et afflictus est Ionas afflictione magna, et iratus est: ² et oravit ad
 Dominum, et dixit: Obsecro Domine, numquid non hoc est verbum meum, cum
 adhuc essem in terra mea? propter hoc præoccupavi ut fugerem in Tharsis. cscio
 enim quia tu Deus clemens, et misericors es, patiens, et multæ miserationis, et
 ignoscens super malitia. ³ Et nunc Domine tolle quæso animam meam a me: quia
 melior est mihi mors quam vita. ⁴ Et dixit Dominus: Putasne bene irasperis tu?

Propter
Niniven
non
subversam

⁵ Et egressus est Ionas de civitate, et sedit contra Orientem civitatis: et fecit
 sibimet umbraculum ibi, et sedebat subter illud in umbra, donec videret quid
 accideret civitati. ⁶ Et præparavit Dominus Deus hederam, et ascendit super
 caput Ionæ, ut esset umbra super caput eius, et protegeret eum: laboraverat enim:
 et latitatus est Ionas super hedera, latititia magna. ⁷ Et paravit Deus vermen ascensu
 diluculi in crastinum: et percussit hederam, et exaruit. ⁸ Et cum ortus fuissest
 sol, præcepit Dominus vento calido, et urenti: et percussit sol super caput Ionæ,
 et æstuabat: et petivit animæ suæ ut moreretur, et dixit: Melius est mihi mori,
 quam vivere.

et propter
ricinum
arefactum
irascens

⁹ Et dixit Dominus ad Ionam: Putasne bene irasperis tu super hedera? Et
 dixit: Bene irascor ego usque ad mortem. ¹⁰ Et dixit Dominus: Tu doles super
 hederam, in qua non laborasti, neque fecisti ut cresceret. quæ sub una nocte nata
 est, et sub una nocte periit. ¹¹ Et ego non parcam Ninive civitati magnæ, in qua
 sunt plusquam centum viginti millia hominum, qui nesciunt quid sit inter dexteram
 et sinistram suam, et iumenta multa?

^a Domino
eruditur.

3, 5 ^aMt 12, 41; Lc 11, 32. — 9 ^bIr 18, 11; Ioel 2, 14. — 4, 2 ^cPs 85, 5; Ioel 2, 13.

PROPHETIA MICHAEÆ.

I. Comminatio Michææ prophetæ. 1, 1—3, 12.

1. Iudicium Dei, 1, 1—16.

Titulus libri: 1. Verbum Domini, quod factum est ad Michæam Morasthitæ, in diebus Ioathan, Achaz, et Ezechiæ regum Iuda: quod vidit super Samariam, et Ierusalem.

index terribilis descendet 2. ^aAudite populi omnes, et attendat terra, et plenitudo eius: et sit Dominus Deus vobis in testem, Dominus de templo sancto suo.
3. ^bQuia ecce Dominus egredietur de loco suo: et descendet, et calcabit super excelsa terræ.
4. Et consumentur montes subtus eum: et valles scindentur sicut cera a facie ignis. et sicut aquæ, quæ decurrunt in præceps.

atque Samaria et Ierusalem puniet; 5. In scelere Iacob omne istud, et in peccatis domus Israel. quod scelus Iacob? nonne Samaria? et quæ excelsa Iudæ? nonne Ierusalem?
6. et ponam Samariam quasi acervum lapidum in agro eum plantatur vinea: et detrahiam in vallem lapides eius, et fundamenta eius revelabo.
7. Et omnia sculptilia eius coincidentur, et omnes mercedes eius comburentur igne, et omnia idola eius ponam in perditionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt, et usque ad mercedem meretricis revertentur.

propheta capitativitatem populi plangit 8. Super hoc plangam, et ululabo: vadam spoliatus, et nudus: faciam planetum velut draconum, et luctum quasi struthionum.
9. Quia desperata est plaga eius, quia venit usque ad Iudam. tetigit portam populi mei usque ad Ierusalem.

euinque ad planetum invitat 10. In Geth nolite annunciare, lacrymis ne ploretis, in domo Pulveris pulvere vos consergite. 11. Et transite vobis habitatio Pulehra, confusa ignominia: non est egressa quæ habitat in exitu: planetum Domus vicina accipiet ex vobis, quæ stetit sibimet. 12. Quia infirmata est in bonum, quæ habitat in amaritudinibus: quia descendit malum a Domino in portam Ierusalem. 13. Tumultus quadrigæ stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filiæ Sion, quia in te inventa sunt scelera Israel. 14. Propterea dabit emissarios super hereditatem Geth: domus Mendacii in deceptionem regibus Israel. 15. Adhuc heredem adducam tibi quæ habitas in Maresa: usque ad Odollam veniet gloria Israel. 16. Decalvare, et tondere super filios deliciarum tuarum: dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te.

2. Peccata populi ac ducum eius, 2, 1—3, 12.

Avaritia potentium, 2. 1. Væ qui cogitatis inutile, et operamini malum in cubilibus vestris: in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum.
2. Et concupierunt agros, et violenter tulerunt, et rapuerunt domos: et calumniabantur virum, et domum eius, virum, et hereditatem eius.
3. Idecireo haec dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum: unde non auferetis colla vestra, et non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est.

1, 2. ^aDt 32, 1; Is 1, 2. — 3. ^bIs 26, 21.

⁴ In die illa sumetur super vos parabola, et cantabitur canticum cum suavitate, dicentium:

Depopulatione vastati sumus: pars populi mei commutata est:
quomodo recedet a me, cum revertatur, qui regiones nostras dividat?

⁵ Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cœtu Domini.

⁶ Ne loquamini loquentes: Non stillabit super istos, non comprehendet confusio. perversitas populi dispersandi,

⁷ Dicit domus Iacob: Numquid abbreviatus est spiritus Domini, aut tales sunt cogitationes eius? Nonne verba mea bona sunt cum eo, qui recte graditur? ⁸ Et econtrario populus meus in adversarium consurrexit: desuper tunica pallium sustulisti: et eos, qui transibant simpliciter, convertisti in bellum. ⁹ Mulieres populi mei eiecisti de domo deliciarum suarum: a parvulis earum tulisti laudem meam in perpetuum. ¹⁰ Surgite, et ite, quia non habetis hic requiem: propter immunditiam eius corrumpetur putredine pessima. ¹¹ Utinam non essem vir habens spiritum, et mendacium potius loquerer: stillabo tibi in vinum, et in ebrietatem: et erit super quem stillatur populus iste.

¹² Congregatione congregabo Iacob totum te: in unum conducam reliquias Israel, qui tamen iterum congregabitur, pariter ponam illum quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum, tumultuabuntur a multitidine hominum. ¹³ Ascendet enim pandens iter ante eos: dividit, et transibunt portam, et ingredientur per eam: et transibit rex eorum coram eis, et Dominus in capite eorum.

³ ¹ Et dixi: Audite principes Iacob, et duces domus Israel:

injustitia principum,

Numquid non vestrum est scire iudicium.

² qui odio habetis bonum, et diligitis malum:

qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, et carnem eorum desuper ossibus eorum?

³ Qui comedenter carnem populi mei,

et pelleme eorum desuper excoriaverunt: et ossa eorum confregerunt, et conciderunt sicut in lebete, et quasi carnem in medio ollæ.

⁴ Tune clamabunt ad Dominum, et non exaudiet eos:

et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.

⁵ Hæc dicit Dominus super prophetas, qui seducunt populum meum:

seductio prophetarum,

qui mordent dentibus suis, et prædicant pacem:

et si quis non dederit in ore eorum quippiam, sanctificant super eum prælium.

⁶ Propterea nox vobis pro visione erit, et tenebræ vobis pro divinatione:

et occumbet sol super prophetas, et obtenebrabitur super eos dies.

⁷ Et confundentur qui vident visiones, et confundentur divini:

et operient omnes vultus suos, quia non est responsum Dei.

⁸ Verumtamen ego repletus sum fortitudine spiritus Domini, iudicio, et virtute: ut annunciem Iacob scelus suum, et Israel peccatum suum.

⁹ Audite hoc principes domus Iacob, et iudices domus Israel:

propter quæ criminis urbs

qui abominamini iudicium, et omnia recta pervertitis.

ac templum evertetur.

¹⁰ Qui ædificatis Sion in sanguinibus, et Ierusalem in iniquitate.

¹¹ ^aPrincipes eius in muneribus iudicabant, et sacerdotes eius in mercede docebant, et prophetæ eius in pecunia divinabant: et super Dominum requiescebant, dicentes:

Numquid non Dominus in medio nostrum? non venient super nos mala.

¹² Propter hoc, causa vestri, ^bSion quasi ager arabitur,

et Ierusalem quasi acervus lapidum erit, et mons templi in excelsa silvarum.

3, 11 ^aEz 22, 27; Soph 3, 3. — 12 ^bIr 26, 18.

II. Consolatio Michææ prophetæ, 4, 1—5, 14.

1. Restitutio populi, 4, 1—5, 1.

- In Sion multæ gentes felices erunt,*
4. ¹ Et ærit: In novissimo dierum erit mons domus Domini præparatus in vertice montium, et sublimis super colles: et fluent ad eum populi. ² Et properabunt gentes multæ, et dicent: Venite, ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob: et docebit nos de viis suis, et ibimus in semitis eius: quia de Sion egredietur lex, et verbum Domini de Ierusalem.
- ³ Et iudicabit inter populos multos, et corripiet gentes fortes usque in longinquum: et concident gladios suos in vomeres, et hastas suas in ligones: non sumet gens adversus gentem gladium: et non discent ultra belligerare.
- ⁴ Et sedebit vir subtus vitem suam, et subtus ficum suam, et non erit qui deterreat:
- quia os Domini exercituum locutum est.
- ⁵ Quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine Dei sui: nos autem ambulabimus in nomine Domini Dei nostri in æternum et ultra.
- ubi Dominus in populum suum dominabitur,*
- ⁶ In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem: et eam, quam eieceram, colligam: et quam afflixeram:
- ⁷ ^bEt ponam claudicantem in reliquias: et eam, quæ laboraverat, in gentem robustam: et regnabit Dominus super eos in monte Sion. ex hoc nunc et usque in æternum.
- ⁸ Et tu turris gregis nebulosa filiæ Sion usque ad te veniet: et veniet potestas prima, regnum filiæ Ierusalem.
- postquam de manu inimicorum eum liberaverit.*
- ⁹ Nunc quare moerore contraheris? numquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus periit, quia comprehendit te dolor sicut parturientem?
- ¹⁰ Dole, et satage filia Sion quasi parturiens: quia nunc egredieris de civitate, et habitabis in regione, et venies usque ad Babylonem, ibi liberaberis: ibi redimet te Dominus de manu inimicorum tuorum.
- ¹¹ Et nunc congregatæ sunt super te gentes multæ, quæ dicunt: Lapidetur: et aspiecat in Sion oculus noster.
- ¹² Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini, et non intellexerunt consilium eius: quia congregavit eos quasi foenum areæ.
- ¹³ Surge, et tritura filia Sion: quia cornu tuum ponam ferreum, et unguis tuas ponam æreas: et communies populos multos, et interficies Domino rapinas eorum, et fortitudinem eorum Domino universæ terræ.
5. ¹ Nunc vastaberis filia latronis: obsidionem posuerunt super nos, in virga pereuent maxillam iudicis Israel.

2. Dominator in Israel, 5, 2—14.

- E Bethlehem principis pacis egreditur,*
- ² ^dET TU BETHLEHEM Ephrata parvulus es in millibus Iuda: ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, et egressus eius ab initio, a diebus æternitatis.
- ³ Propter hoc dabit eos usque ad tempus, in quo parturiens pariet: et reliquiæ fratrum eius convertentur ad filios Israel.
- ⁴ Et stabit, et pascet in fortitudine Domini, in sublimitate nominis Domini Dei sui: et convertentur, quia nunc magnificabitur usque ad terminos terræ.
- ⁵ Et erit iste pax:
- cum venerit Assyrius in terram nostram, et quando calcaverit in domibus nostris:
- ^{4, 1} ^aIs 2, 2. — ⁷ ^bSoph 3, 19. — ^cDn 7, 14; Lc 1, 32. — ^{5, 2} ^dMt 2, 6; Io 7, 42.
- cuius populus omnes hostes suos devincti*

- et suscitabimus super eum septem pastores, et octo primates homines.
⁶ Et pascent terram Assur in gladio, et terram Nemrod in lanceis eius:
 et liberabit ab Assur
 eum venerit in terram nostram, et cum caleaverit in finibus nostris.
⁷ Et erunt reliquiae Iacob in medio populorum multorum
 quasi ros a Domino, et quasi stillæ super herbam,
 quæ non expectat virum, et non præstolatur filios hominum.
⁸ Et erunt reliquiae Iacob in Gentibus in medio populorum multorum,
 quasi leo in iumentis silvarum, et quasi catulus leonis in gregibus pecorum:
 qui cum transierit, et conculcaverit, et ceperit, non est qui eruat.
⁹ Exaltabitur manus tua super hostes tuos, et omnes inimici tui interibunt.

- ¹⁰ Et erit in die illa, dicit Dominus:
 Auferam equos tuos de medio tui, et disperdam quadrigas tuas.
¹¹ Et perdam civitates terræ tuæ, et destruam omnes munitiones tuas,
 et auferam maleficia de manu tua, et divinationes non erunt in te.
¹² Et perire faciam sculptilia tua, et statuas tuas de medio tui: et non adorabis
 ultra opera manuum tuarum.
¹³ Et evellam lucos tuos de medio tui: et conteram civitates tuas.
¹⁴ Et faciam in furore et in indignatione ultiōnem in omnibus gentibus, quæ
 non audierunt.

ac denique
 sine
 apparatu
 bellico et
 supersticiose
 erit.

III. Admonitio Michææ prophetæ, 6, 1—7, 20.

1. Vox Domini, 6, 1—16.

- ^{6.} ¹ Audite quæ Dominus loquitur:
 Surge, contendere iudicio adversum montes, et audiant colles vocem tuam.
² Audiant montes iudicium Domini, et fortia fundamenta terræ:
 quia iudicium Domini eum populo suo, et eum Israel diiudicabitur.
³ ^aPopule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? responde mihi.
⁴ Quia eduxi te de Terra Ægypti, et de domo servientium liberavi te:
 et misi ante faciem tuam Moysen, et Aaron, et Mariam?
⁵ ^bPopule meus memento quæso quid cogitaverit Balach rex Moab, et quid
 responderit ei Balaam filius Beor,
 de Setim usque ad Galgalam, ut cognosceres iustitias Domini.

Dominus
 cum populo
 ingratu
 disputat,

- ⁶ Quid dignum offeram Domino? curvabo genu Deo excelso?
 numquid offeram ei holocausta, et vitulos anniculos?
⁷ Nunquid placari potest Dominus in millibus arietum, aut in multis millibus
 hircorum pinguium?
 numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo fructum ventris mei pro
 peccato animæ meæ?
⁸ Indicabo tibi o homo quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te:
 Utique facere iudicium, et diligere misericordiam, et solicitum ambulare cum
 Deo tuo.

interroganti
 bonum
 faciendum
 indicat,

- ⁹ Vox Domini ad civitatem clamat, et salus erit timentibus nomen tuum:
 Audite tribus, et quis approbabit illud?
¹⁰ Adhuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis, et mensura minor iræ plena.
¹¹ Numquid iustificabo stateram impiam, et sacelli pondera dolosa?
¹² In quibus divites eius repleti sunt iniquitate,
 et habitantes in ea loquebantur mendacium, et lingua eorum fraudulenta in
 ore eorum.
¹³ Et ego ergo coepi percutere te perditione super peccatis tuis.
¹⁴ Tu comedes, et non saturaberis: et humiliatio tua in medio tui:
 et apprehendes, et non salvabis: et quos salvaveris, in gladium dabo.

injusto
 afflictio
 nes varias
 commina
 tur.

^{6, 3} ^aIr 2, 5. — ⁵ ^bNm 22; 23.

- ¹⁵ ^aTu seminabis, et non metes:
tu calcabis olivam, et non ungeris oleo: et mustum, et non bibes vinum.
¹⁶ Et custodisti præcepta Amri, et omne opus domus Achab:
et ambulasti in voluntatibus eorum,
ut darem te in perditionem, et habitantes in ea in sibilum
et opprobrium populi mei portabitis.

2. Vox populi, 7, 1—20.

- ^{Sion iniquitatem filiorum suorum confitetur,} 7. ¹ Væ mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ: non est botrus ad comedendum, præcoquas ficus desideravit anima mea.
² Periit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est:
omnes in sanguine insidianter, vir fratrem suum ad mortem venatur.
³ Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, et iudex in reddendo est:
et magnus locutus est desiderium animæ suæ, et conturbaverunt eam.
⁴ Qui optimus in eis est, quasi paliurus: et qui rectus, quasi spina de sepe.
Dies speculationis tuæ, visitatio tua venit: nunc erit vastitas eorum.
⁵ Nolite credere amico: et nolite confidere in duce:
ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi elaustra oris tui.
⁶ ^bQuia filius contumeliam facit patri, et filia consurgit adversus matrem suam,
nurus adversus socrum suam: et inimici hominis domestici eius.
- ^{Iram Domini patiens portabit,} 7 Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum:
audiet me Deus meus. ⁸ Ne læteris inimica mea super me,
quia cecidi: consurgam,
cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est.
⁹ Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei,
donec causam meam iudicet, et faciat iudicium meum:
educes me in lucem, videbo iustitiam eius.
¹⁰ Et aspiciet inimica mea, et operietur confusione,
quæ dicit ad me: Ubi est Dominus Deus tuus?
Oculi mei videbunt in eam: nunc erit in conculationem ut lutum platearum.
¹¹ Dies, ut ædificentur maceriae tuæ: in die illa longe fiet lex.
¹² In die illa et usque ad te veniet de Assur, et usque ad civitates munitas:
et a civitatibus munitis usque ad flumen, et ad mare de mari, et ad montem
de monte.
¹³ Et terra erit in desolationem propter habitatores suos, et propter fructum
 cogitationum eorum.
- ^{a quo redemptio nem petit.} ¹⁴ Pasce populum tuum in virga tua, gregem hereditatis tuæ
habitantes solos in saltu, in medio Carmeli:
pascentur Basan et Galaad iuxta dies antiquos.
¹⁵ Secundum dies egressionis tuæ de Terra Ægypti ostendam ei mirabilia.
¹⁶ Videbunt gentes, et confundentur super omni fortitudine sua:
ponent manum super os, aures eorum surdæ erunt.
¹⁷ Lingent pulvarem sicut serpentes, velut reptilia terræ
perturbabuntur in ædibus suis: Dominum Deum nostrum formidabunt, et
timebunt te.
¹⁸ ^dQuis Deus similis tui, qui aufers iniquitatem, et transis peccatum reliquiarum
hereditatis tuæ?
non immittet ultra fuorem suum. quoniam volens misericordiam est.
¹⁹ Revertetur, et miserebitur nostri: deponet iniquitates nostras,
et proiiciet in profundum maris omnia peccata nostra.
²⁰ Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abraham:
quæ iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

¹⁵ ^aDt 28, 38; Agg 1, 6. — ⁷, ⁶ ^bMt 10, 21. — ^cMt 10, 36. — ¹⁸ ^dIr 10, 6; Act 10, 43.

PROPHETIA NAHUM.

1. Ninive peribit et Israel servabitur, 1, 1—15.

1. ¹ Onus Ninive: Liber visionis Nahum Elcesæi.

Titulus
libri;

- ² Deus æmulator, et ulciscens Dominus: ulciscens Dominus, et habens furorem: ulciscens Dominus in hostes suos, et irascens ipse inimicis suis.
- ³ Dominus patiens, et magnus fortitudine, et mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate, et turbine viæ eius, et nebulae pulvis pedum eius.
- ⁴ Inrepans mare, et exiccans illud: et omnia flumina ad desertum deducens. Infirmitas est Basan, et Carmelus: et flos Libani elanguit.
- ⁵ Montes commoti sunt ab eo, et colles desolati sunt: et contremuit terra a facie eius, et orbis, et omnes habitantes in eo.
- ⁶ Ante faciem indignationis eius quis stabit? et quis resistet in ira furoris eius? indignatio eius effusa est ut ignis: et petræ dissolutæ sunt ab eo.
- ⁷ Bonus Dominus, et confortans in die tribulationis: et sciens sperantes in se.
- ⁸ et in diluvio prætereunte, consummationem faciet loci eius: et inimicos eius consequentur tenebrae.
- ⁹ Quid cogitatis contra Dominum? consummationem ipse faciet: non consurget duplex tribulatio.
- ¹⁰ Quia sicut spinæ seinvicem complectuntur, sic convivium eorum pariter potentiam: consumentur quasi stipula ariditate plena.
- ¹¹ Ex te exhibet cogitans contra Dominum malitiæ: mente pertractans prævaricationem.
- ¹² Hæc dicit Dominus: Si perfecti fuerint: et ita plures, sic quoque attendentur, et pertransibit: afflixi te, et non affligam te ultra. ¹³ Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo, et vineula tua disrumpam. ¹⁴ Et præcipiet super te Dominus, non seminabitur ex nomine tuo amplius: de domo Dei tui interficiam sculptile, et conflatile, ponam sepulchrum tuum, quia inhonoratus es.
- ¹⁵ ^aEcce super montes pedes evangelizantis, et annunciantis pacem: celebra Iuda festivitates tuas, et redde vota tua: quia non adiiciet ultra ut pertranseat in te Belial: universus interiit.

Dominus
inimicis
irascens,
sed amicis
bonus

Ninive
perdet, sed
Iudam
salvabit.

2. Ninive obsidebitur et vastabitur, 2, 1—13.

2. ¹ Ascendit qui dispergat coram te, qui custodiat obsidionem: contemplare viam, conforta lumbos, robora virtutem valde.
- ² Quia reddidit Dominus superbiam Iacob, sicut superbiam Israel: quia vastatores dissipaverunt eos, et propagines eorum corruerunt.
- ³ Clypeus fortium eius ignitus, viri exercitus in coceineis: ignæ habentæ currus in die præparationis eius, et agitatores consopiti sunt.
- ⁴ In itineribus conturbati sunt: quadrigæ collisæ sunt in plateis: aspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura discurrentia.
- ⁵ Recordabitur fortium suorum, ruent in itineribus suis: velociter ascendit muros eius, et præparabitur umbraculum.
- ⁶ Portæ fluviorum apertæ sunt, et templum ad solum dirutum.
- ⁷ Et miles captivus abductus est: et ancillæ eius minabantur gementes ut columbæ, murmurantes in cordibus suis.

Oppugnatio,

^{1, 15} ^aIs 52, 7; Rom 10, 15.

Hetzenauer, Vulgata Clementina.

⁸ Et Ninive quasi piscina aquarum aquæ eius:
 ipsi vero fugerunt: state, state, et non est qui revertatur.

- depopulatio. ⁹ Diripite argentum, diripite aurum:
 et non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus.
- ¹⁰ Dissipata est, et scissa, et dilacerata: et cor tabescens, et dissolutio geniculorum,
 et defectio in cunctis renibus: et facies omnium eorum sicut nigredo ollæ.
- ¹¹ Ubi est habitaculum leonum, et pascua catulorum leonum,
 ad quam ivit leo ut ingredetur illuc, catulus leonis, et non est qui exterreat?
- ¹² Leo cepit sufficienter catulis suis, et necavit leænis suis:
 et implevit præda speluncas suas, et cubile suum rapina.
- ¹³ Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum,
 et succendam usque ad fumum quadrigas tuas. et leunculos tuos comedet
 gladius:
 et exterminabo de terra prædam tuam, et non audietur ultra vox nunciorum
 tuorum.

3. Ninive adultera non servabitur, 3, 1—19.

- Propter
fornicatio-
nes multas ^{3.} ¹ Væ acivitas sanguinum, universa mendacii dilaceratione plena: non
recedet a te rapina.
- ² Vox flagelli, et vox impetus rotæ, et equi frementis, et quadrigæ ferventis.
 et equitis ascendentis: ³ et micantis gladii, et fulgurantis hastæ,
 et multitudinis interfæctæ, et gravis ruinæ: nec est finis cadaverum, et corrunt
 in corporibus suis.
- ⁴ Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ, et gratæ, et habentis
 maleficia,
 quæ vendidit gentes in fornicationibus suis. et familias in maleficiis suis:
- ⁵ Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum,
 et brevelabo pudenda tua in facie tua,
 et ostendam Gentibus nuditatem tuam, et regnis ignominiam tuam.
- ⁶ Et proiciam super te abominationes, et contumeliis te afficiam, et ponam te
 in exemplum.
- ⁷ Et erit: omnis, qui viderit te, resiliet a te, et dicet:
 Vastata est Ninive:
 quis commovebit super te caput? unde quæram consolatorem tibi?
- ut Alexan-
dria seu
No Amon ⁸ Numquid melior es Alexandria populorum,
 quæ habitat in fluminibus? aquæ in circuitu eius:
 cuius divitiæ, mare: aquæ muri eius.
- ⁹ Æthiopia fortitudo eius, et Ægyptus, et non est finis: Aphrica, et Libyes
 fuerunt in auxilio tuo.
- ¹⁰ Sed et ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem: parvuli eius elisi
 sunt in capite omnium viarum,
 et super inclytos eius miserunt sortem, et omnes optimates eius confixi sunt
 in compedibus.
- ¹¹ Et tu ergo ineberias, et eris despacta: et tu quæres auxilium ab inimico.
- inevita-
biliter
peribit. ¹² Omnes munitiones tuæ sicut ficus cum grossis suis: si concussæ fuerint, carent
 in os coquendis.
- ¹³ Ecce populus tuus mulieres in medio tui: inimicis tuis adapertione pandentur
 portæ terræ tuæ, devorabit ignis vectes tuos.
- ¹⁴ Aquam propter obsidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas:
 intra in lutum, et calca, subigens tene laterem.
- ¹⁵ Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devorabit te ut bruchus:
 congregare ut bruchus: multiplicare ut locusta.

- ¹⁶ Plures fecisti negotiationes tuas quam stellæ sint cœli: bruchus expansus est, et avolavit.
- ¹⁷ Custodes tui quasi locustæ: et parvuli tui quasi locustæ locustarum, quæ considunt in sepibus in die frigoris: sol ortus est, et avolaverunt. et non est cognitus locus earum ubi fuerint.
- ¹⁸ Dormitaverunt pastores tui, rex Assur: sepelientur principes tui: latitavit populus tuus in montibus, et non est qui congreget.
- ¹⁹ Non est obscura contritio tua, pessima est plaga tua: onnes qui audierunt auditionem tuam, compresserunt manum super te: quia super quem non transiit malitia tua semper?

PROPHETIA HABACUC.

1. Responsa Domini, 1, 1—2, 20.

1. ¹ Onus, quod vidit Habacuc propheta.

Titulus libri;

² Usquequo Domine clamabo, et non exaudies? vociferabor ad te vim patiens, et non salvabis?

propheta de iniustitia impiorum conqueritur;

³ Quare ostendisti mihi iniuitatem, et laborem, videre prædam, et iniustiam contra me?

contra me?

et factum est iudicium, et contradictio potentior.

⁴ Propter hoc lacerata est lex, et non pervenit usque ad finem iudicium: quia impius prævalet adversus iustum. propterea egreditur iudicium perversum.

⁵ ^a Aspice in gentibus, et videte: admiramini, et obstupescite: quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet cum narrabitur.

Dominus Chaldaeos aduersus impios suscitabit;

⁶ Quia ecce ego suscitabo Chaldaeos, gentem amaram, et velocem, ambulantem super latitudinem terræ. ut possideat tabernacula non sua.

⁷ Horribilis, et terribilis est: ex semetipsa iudicium, et onus eius egredietur.

⁸ Leviores pardis equi eius, et velociores lupis vespertinis; et diffundentur equites eius: equites namque eius de longe venient, volabunt quasi aquila festinans ad comedendum.

⁹ Omnes ad prædam venient, facies eorum ventus urens: et congregabit quasi arenam, captivitatem.

¹⁰ Et ipse de regibus triumphabit, et tyranni ridiculi eius erunt: ipse super omnem munitionem ridebit, et comportabit aggerem, et capiet eam.

¹¹ Tunc mutabitur spiritus, et pertransibit; et corruet: hæc est fortitudo eius dei sui.

¹² Numquid non tu a principio Domine Deus meus. sancte meus, et non moriemur? Domine in iudicium posuisti eum: et fortem ut corripes, fundasti eum.

propheta de nimia crudelitate Chaldaeorum conqueritur

¹³ Mundi sunt oculi tui, ne videoas malum, et respicere ad iniuitatem non poteris. quare respicias super iniqua agentes, et taces devorante impio iustiorem se?

¹⁴ Et facies homines quasi pisces maris, et quasi reptile non habens principem.

¹⁵ Totum in hamo sublevavit, traxit illud in sagena sua, et congregavit in rete suum. Super hoc lætabitur et exultabit.

¹⁶ Propterea immolabit sagenæ suæ, et sacrificabit reti suo: quia in ipsis incrassata est pars eius, et cibus eius electus.

¹⁷ Propter hoc ergo expandit sagenam suam, et semper interficere Gentes non parcer.

2. ¹ Super custodiam meam stabo, et figam gradum super munitionem: et contemplabor,

ac responsum divinum exspectat;

ut videam quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me.

1, 5 ^aAct 13, 41.

Dominus
Indeis
fidem
inculcat,

Chaldeis
autem
væ præ-
nuntiat.

- ² Et respondit mihi Dominus, et dixit:
Scribe visum, et explana eum super tabulas: ut percurrat qui legerit eum.
³ Quia adhuc visus procul, et apparebit in finem, et non mentietur.
si moram fecerit expecta illum: quia veniens veniet, et non tardabit.
⁴ Ecce qui incredulus est, non erit recta anima eius in semetipso: ^aiustus autem
in fide sua vivet.
- ⁵ Et quomodo vinum potantem decipit: sic erit vir superbus, et non decorabitur:
qui dilatavit quasi infernus animam suam: et ipse quasi mors, et non
adimpletur:
et congregabit ad se omnes gentes, et coacervabit ad se omnes populos.
⁶ Numquid non omnes isti super eum parabolam sument, et loquelam ænigma-
tum eius:
et dicetur: Væ ei, qui multiplicat non sua? usquequo et aggravat contra se
densum lutum?
⁷ Numquid non repente consurgent qui mordeant te: et suscitabunt lacerantes
te, et eris in rapinam eis?
⁸ Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes, qui reliqui fuerint de
populis
propter sanguinem hominis et iniquitatem terræ civitatis, et omnium habitan-
tium in ea.
⁹ Væ qui congregat avaritiam malam domini suæ,
ut sit in excelsō nidos eius, et liberari se putat de manu mali.
¹⁰ Cogitasti confusione domini tuæ, concidisti populos multos, et peccavit
anima tua.
¹¹ Quia lapis de pariete clamabit: et lignum, quod inter iuncturas ædificiorum est,
respondebit.
¹² bVæ qui ædificat civitatem in sanguinibus, et præparat urbem in iniuitate.
¹³ Numquid non hæc sunt a Domino exercituum?
Laborabunt enim populi in multo igne: et gentes in vacuum, et deficient.
¹⁴ Quia replebitur terra, ut cognoscant gloriam Domini, quasi aquæ operientes mare.
¹⁵ Væ qui potum dat amico suo mittens fel suum, et inebrians ut aspiciat nudici-
tatem eius.
¹⁶ Repletus es ignominia pro gloria: bibe tu quoque, et consopire:
circumdabit te calix dexteræ Domini, et vomitus ignominiae super gloriam tuam.
¹⁷ Quia iniquitas Libani operiet te, et vastitas animalium deterrebit eos
de sanguinibus hominum, et iniquitate terræ, et civitatis, et omnium habitan-
tium in ea.
¹⁸ Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fector suus, conflatile, et imaginem
falsam?
quia speravit in figmento fector eius ut faceret simulachra muta.
¹⁹ Væ qui dicit ligno: Expergiscere: Surge, lapidi tacenti:
numquid ipse docere poterit?
Ecce iste cooperitus est auro, et argento: et omnis spiritus non est in visceri-
bus eius.
²⁰ cDominus autem in templo sancto suo: sileat a facie eius omnis terra.

2. Psalmus prophetæ, 3, 1—19.

3. ¹ ORATIO HABACUC PROPHETÆ PRO IGNORANTIIS.

- ² Domine audivi auditionem tuam, et timui.
Domine opus tuum in medio annorum vivifica illud: In medio annorum
notum facies:
cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.

², ⁴ aIo 3, 36; Rom 1, 17; Gal 3, 11; Hbr 10, 38. — ¹² bEz 4, 9; Nah 3, 1. —
²⁰ cPs 10, 5.

- ³ Deus ab Austro veniet, et sanctus de monte Pharan:
Operuit cœlos gloria eius: et laudis eius plena est terra.
- ⁴ Splendor eius ut lux erit: cornua in manibus eius:
Ibi abscondita est fortitudo eius:
- ⁵ ante faciem eius ibit mors. Et egredietur diabolus ante pedes eius.
- ⁶ Stetit, et mensus est terram. Aspexit, et dissolvit Gentes:
et contriti sunt montes sæculi. Incurvati sunt colles mundi,
ab itineribus æternitatis eius.
- ⁷ Pro iniuitate vidi tentoria Æthiopiae, turbabuntur pelles terræ Madian.
- ⁸ Numquid in fluminibus iratus es Domine? aut in fluminibus furor tuus?
vel in mari indignatio tua? Qui ascendes super equos tuos: et quadrigæ tuæ
salvatio.
- ⁹ Suscitant suscitabis areum tuuun: iuramenta tribubus quæ locutus es:
Fluvios scindes terræ:
- ¹⁰ viderunt te, et doluerunt montes: gurges aquarum transiit.
Dedit abyssus vocem suam: altitudo manus suas levavit.
- ¹¹ Sol, et luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum,
ibunt in splendore fulgurantis hastæ tuæ.
- ¹² In fremitu conculeabis terram: in furore obstupefacies Gentes.
- ¹³ Egressus es in salutem populi tui: in salutem cum Christo tuo:
Percussisti caput de domo impii: denudasti fundamentum eius usque ad
collum.
- ¹⁴ Maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius, venientibus ut turbo ad
dispergendum me.
Exultatio eorum sicut eius, qui devorat pauperem in abscondito.
- ¹⁵ Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.
- ¹⁶ Audivi, et conturbatus est venter meus: a voce contremuerunt labia mea, ^{conturbatus} in Deo Iesu
Ingrediatur putredo in ossibus meis, et subter me seateat. ^{suo exultat.}
Ut requiescam in die tribulationis: ut ascendam ad populum accinetum nostrum.
- ¹⁷ Fieus enim non florebit: et non erit germen in vineis.
Mentietur opus olivæ: et arva non afferent cibum.
Abseindetur de ovili pecus: et non erit armentum in præsepibus.
- ¹⁸ Ego autem in Domino gaudebo: et exultabo in Deo Iesu meo.
- ¹⁹ Deus Dominus fortitudo mea:
et ponet pedes meos quasi cervorum. Et super excelsa mea deducet me
victor in psalmis canentem.

adventum
iudicis
describit,

causam
adventus
inquirit,

Dominum
in salutem
populi sui
venturum
esse nuntiat,

PROPHETIA SOPHONIÆ.

I. Ultio Domini, 1, 1—3, 7.

1. Dies Domini magnus appropinquat, 1, 1—18.

Titulus libri; 1 Verbum Domini, quod factum est ad Sophoniam filium Chusi, filii Godoliæ, filii Amariae, filii Ezeciæ, in diebus Iosiae filii Amon regis Iudeæ.

- Dominus omnia disperdet. 2 Congregans congregabo omnia a facie terræ, dicit Dominus:
3 congregans hominem, et pecus,
congregans volatilia cœli, et pisces maris:
et ruinæ impiorum erunt: et disperdam homines a facie terræ, dicit Dominus.
Iudam et Ierusalem visitabit atque castigabit 4 Et extendam manum meam super Iudam, et super omnes habitantes Ierusalem:
et disperdam de loco hoc reliquias Baal, et nomina æditiuorum cum sacerdotibus:
5 et eos, qui adorant super tecta militiam cœli,
et adorant, et iurant in Domino, et iurant in Melchom.
6 Et qui avertuntur de post tergum Domini. et qui non quæsierunt Dominum,
nec investigaverunt eum.
7 Silete a facie Domini Dei: quia iuxta est dies Domini,
quia præparavit Dominus hostiam, sanctificavit vocatos suos.
8 Et erit: in die hostiæ Domini visitabo super principes,
et super filios regis, et super omnes, qui induti sunt veste peregrina:
9 et visitabo super omnem, qui arroganter ingreditur super limen in die illa:
qui complent domum Domini Dei sui iniuitate, et dolo.
10 Et erit in die illa, dicit Dominus, vox clamoris a porta piscium,
et ululatus a Secunda, et contritio magna a collibus.
11 Ululate habitatores Pilæ:
contineat omnis populus Chanaan, disperierunt omnes involuti argento.
12 Et erit in tempore illo: scrutabor Ierusalem in lucernis:
et visitabo super viros defixos in facibus suis: qui dicunt in cordibus suis:
Non faciet bene Dominus, et non faciet male.
13 Et erit fortitudo eorum in direptionem, et domus eorum in desertum:
et ædificabunt domos, et non habitabunt:
et plantabunt vineas. et non bibent vinum earum.

- in die iræ, calamitatis et miseriae. 14 Iuxta est dies Domini magnus, iuxta est et velox nimis:
vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis.
15 ^bDies iræ dies illa,
dies tribulationis et angustiæ, dies calamitatis et miseriae.
dies tenebrarum et caliginis, dies nebulæ et turbinis,
16 dies tubæ et clangoris super civitates munitas, et super angulos excellos.
17 Et tribulabo homines, et ambulabunt ut cœci, quia Domino peccaverunt:
et effundetur sanguis eorum sicut humus, et corpora eorum sicut stercora.
18 Sed et argentum eorum, et aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ
Domini:
din igne zeli eius devorabitur omnis terra, quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram.

1, 13 ^aAm 5, 11. — 15 ^bIr 30, 7; Joel 2, 11; Am 5, 18. — 18 ^cEz 7, 19. — ^dInf 3, 8.

2. Peccatores omnes iudicabuntur, 2, 1—3, 7.

2. ¹ Convenite, congregamini gens non amabilis:

Dominum
non
quarentes,

² Priusquam pariat iussio quasi pulverem transeuntem diem,
antequam veniat super vos ira furoris Domini, antequam veniat super vos
dies indignationis Domini.

³ Quærите Dominum omnes mansueti terræ, qui iudicium eius estis operati:
quærите iustum, quærите mansuetum: si quomodo abscondamini in die furoris
Domini.

⁴ Quia Gaza destructa erit, et Ascalon in desertum,
Azotum in meridie eiicient, et Accaron eradicabitur.

Philistini,

⁵ Væ qui habitatis funiculum maris, gens perditorum:
verbum Domini super vos Chanaan terra Philistinorum,
et disperdam te, ita ut non sit inhabitator.

⁶ Et erit funiculus maris requies pastorum, et caulae pecorum:

⁷ et erit funiculus eius, qui remanserit de domo Iuda: ibi pascentur, in dominibus
Ascalonis ad vesperam requiescent: quia visitabit eos Dominus Deus eorum, et
avertet captitatem eorum.

⁸ Audivi opprobrium Moab, et blasphemias filiorum Ammon:
quæ exprobraverunt populo meo, et magnificati sunt super terminos eorum.

Moabites
et Ammonites,

⁹ Propterea vivo ego, dicit Dominus exercituum Deus Israel,
quia Moab ut Sodoma erit, et filii Ammon quasi Gomorrah,
siccitas spinarum, et acervi salis, et desertum usque in æternum:
reliquæ populi mei diripient eos, et residui gentis meæ possidebunt illos.

¹⁰ Hoc eis eveniet pro superbia sua: quia blasphemaverunt, et magnificati
sunt super populum Domini exercituum. ¹¹ Horibilis Dominus super eos, et
attenuabit omnes deos terræ: et adorabunt eum viri de loco suo, omnes insulæ
Gentium.

¹² Sed et vos Æthiopes interfici gladio meo eritis.

Æthiopes,
Assyrii,

¹³ Et extendet manum suam super Aquilonem, et perdet Assur: et ponet
speciosam in solitudinem, et in invium, et quasi desertum. ¹⁴ ^aEt accubabunt in
medio eius greges, omnes bestiae Gentium: et onocrotalus, et ericus in liminibus
eius morabuntur: vox cantantis in fenestra, corvus in superliminari, quoniam
attenuabo robur eius. ¹⁵ Hæc est civitas gloriosa habitans in confidentia: quæ
dicebat in corde suo: Ego sum, et extra me non est alia amplius: quomodo facta
est in desertum cubile bestiarum? omnis, qui transit per eam, sibilabit, et movebit
manum suam.

3. ¹ Væ provocatrix, et redempta civitas, columba.

ipsa quoque
Ierusalem
ad Deum
non
conversa.

² Non audivit vocem, et non suscepit disciplinam:
in Domino non est confisa, ad Deum suum non appropinquavit.

³ ^bPrincipes eius in medio eius quasi leones rugientes:
iudices eius lupi vespere, non relinquebant in mane.

⁴ Prophetæ eius vesani, viri infideles:
sacerdotes eius polluerunt sanctum, iniuste egerunt contra legem.

⁵ Dominus iustus in medio eius non faciet iniquitatem:
mane mane iudicium suum dabit in luce, et non abscondetur: nescivit
autem iniquus confusionem.

⁶ Disperdi Gentes, et dissipati sunt anguli earum:
desertas feci vias eorum, dum non est qui transeat:
desolatae sunt civitates eorum, non remanente viro, neque ullo habitatore.

⁷ Dixi: Attamen timebis me, suscipes disciplinam:
et non peribit habitaculum eius propter omnia, in quibus visitavi eam:
verumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas.

II. Salus Domini, 3, 8—20.

<sup>Israelis
servati</sup> ⁸ Quapropter expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis meæ in futurum, quia iudicium meum ut congregem Gentes, et colligam regna: et effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei: ^{ain igne enim zeli mei devorabitur} omnis terra.

<sup>sanctitas
et securitas</sup> ⁹ Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, et serviant ei humero uno. ¹⁰ Ultra fluminia Aethiopie, inde supplices mei, filii dispersorum meorum deferent munus mihi. ¹¹ In die illa non confunderis super cunctis adinventionibus tuis, quibus prævaricata es in me: quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbias tuas, et non adiicies exaltari amplius in monte sancto meo. ¹² Et derelinquam in medio tui populum pauperem, et egenum: et sperabunt in nomine Domini. ¹³ Reliquiae Israel non facient iniquitatem, nec loquentur mendacium, et non invenietur in ore eorum lingua dolosa: quoniam ipsi pascentur, et accubant, et non erit qui exterreat.

<sup>gaudium et
laetitia</sup> ¹⁴ Lauda filia Sion: iubila Israel:
laetare, et exulta in omni corde filia Ierusalem.

¹⁵ Abstulit Dominus iudicium tuum, avertit inimicos tuos:
rex Israel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra.

¹⁶ In die illa dicetur Ierusalem: Noli timere: Sion, non dissolvantur manus tuas.

¹⁷ Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse salvabit:
gaudebit super te in laetitia, silebit in dilectione sua, exultabit super te in laude.

<sup>atque
gloria.</sup> ¹⁸ Nugas, qui a lege recesserant, congregabo, quia ex te erant: ut non ultra habeas super eis opprobrium. ¹⁹ Ecce ego interficiam omnes, qui affixerunt te in tempore illo: et salvabo claudicantem: et eam, quæ electa fuerat congregabo: et ponam eos in laudem, et in nomen, in omni terra confusionis eorum. ²⁰ In tempore illo, quo adducam vos: et in tempore, quo congregabo vos: dabo enim vos in nomen, et in laudem omnibus populis terræ, cum convertero captivitatem vestram coram oculis vestris, dicit Dominus.

---

⁸ ^aSup 1, 18.

PROPHETIA AGGÆI.

I. Exhortatio templi ædificandi, 1, 1—2, 1.

1. ¹ In anno secundo Darii regis, in mense sexto, in die una mensis, ^afactum est verbum Domini in manu Aggæi prophetæ ad Zorobabel filium Salathiel, ducem Iuda, et ad Iesum, filium Iosedec, sacerdotem magnum, dicens: ² Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Populus iste dicit: Nondum venit tempus domus Domini ædificandæ. ³ Et factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens: ⁴ Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis, et domus ista deserta?

⁵ Et nunc hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras. ⁶ ^bSeminastis multum, et intulistis parum: comedistis, et non estis satiati: bibistis, et non estis ineibriati: operuistis vos, et non estis calefacti: et qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum. ⁷ Hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras: ⁸ ascendite in montem, portate ligna, et ædificate domum: et acceptabilis mihi erit, et gloriebatur, dicit Dominus. ⁹ Respxistis ad amplius, et ecce factum est minus: et intulistis in domum, et exufflavi illud: quam ob causam, dicit Dominus exercituum? quia domus mea deserta est, et vos festinatis unusquisque in domum suam. ¹⁰ Propter hoc super vos prohibiti sunt cœli ne darent rorem, et terra prohibita est ne daret germen suum: ¹¹ et vocavi siccitatem super terram, et super montes, et super triticum, et super vinum, et super oleum, et quæcumque profert humus, et super homines, et super iumenta, et super omnem laborem manuum.

¹² Et audivit Zorobabel filius Salathiel, et Iesus filius Iosedec sacerdos magnus, et omnes reliquæ populi vocem Domini Dei sui, et verba Aggæi prophetæ, sicut misit eum Dominus Deus eorum ad eos: et timuit populus a facie Domini. ¹³ Et dixit Aggæus nuncius Domini de nunciis Domini, populo dicens: Ego vobiscum sum, dicit Dominus. ¹⁴ Et suscitavit Dominus spiritum Zorobabel filii Salathiel, ducis Iuda, et spiritum Iesu filii Iosedec sacerdotis magni, et spiritum reliquorum de omni populo: et ingressi sunt, et faciebant opus in domo Domini exercituum Dei sui. ^{2.} ¹ In die vigesima et quarta mensis, in sexto mense, in anno secundo Darii regis.

II. Consolationes ædificantibus adhibitæ, 2, 2—24.

1. Gloria templi futura, 2, 2—10.

² In septimo mense, vigesima et prima mensis, factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens: ³ Loquere ad Zorobabel filium Salathiel, ducem Iuda, et ad Iesum filium Iosedec sacerdotem magnum, et ad reliquos populi, dicens: ⁴ Quis in vobis est derelictus, qui vidit domum istam in gloria sua prima? et quid vos videtis hanc nunc? numquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris? ⁵ Et nunc confortare Zorobabel, dicit Dominus: et confortare Iesu fili Iosedec sacerdos magne, et confortare omnis populus terræ, dicit Dominus exercituum: et facite (quoniam ego vobiscum sum, dicit Dominus exercituum) ⁶ verbum quod pepigi vobiscum cum egredieremini de Terra Egypti: et spiritus meus erit in medio vestrum. nolite timere.

⁷ Quia hæc dicit Dominus exercituum: ^cAdhuc unum modicum est, et ego commovebo cælum, et terram, et mare, et aridam. ⁸ Et movebo omnes Gentes: ET VENIET DESIDERATUS euntes Gentibus: et implebo domum istam glo-

Gloria
domus
prioris
minor fuit

quam
gloria
domus
huius
posterioris.

1, 1 ^aEsr 5, 1. — 6 ^bDt 28, 38; Mc 6, 15. — 2, 7 ^cHbr 12, 26.

ria, dicit Dominus exercituum. ⁹ Meum est argentum, et meum est aurum, dicit Dominus exercituum. ¹⁰ Magna erit gloria domus istius novissimæ plus quam primæ, dicit Dominus exercituum: et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.

2. Benedictio Dei danda, 2, 11—20.

Maledictio
in benedic-
tionem
vertetur.

¹¹ In vigesima et quarta noni mensis, in anno secundo Darii regis, factum est verbum Domini ad Aggœum prophetam, dicens: ¹² Haec dicit Dominus exercituum: Interroga sacerdotes legem, dicens: ¹³ Si tulerit homo carnem sanetificatam in ora vestimenti sui, et tetigerit de summitate eius panem, aut pulmentum, aut vinum, aut oleum, aut ommem cibum: numquid sanetificabitur? Respondentes autem sacerdotes, dixerunt: Non. ¹⁴ Et dixit Aggœus: Si tetigerit pollitus in anima ex omnibus his, numquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes, et dixerunt: Contaminabitur. ¹⁵ Et respondit Aggœus, et dixit: Sie populus iste, et sic gens ista ante faciem meam, dicit Dominus, et sic omne opus manuum eorum: et omnia quæ obtulerunt ibi, contaminata erunt. ¹⁶ Et nunc ponite corda vestra a die hæc et supra, antequam poneretur lapis super lapidem in templo Domini. ¹⁷ Cum accederetis ad acervum viginti modiorum, et fierent decem: et intraretis ad torcular, ut exprimeretis quinquaginta lagenas, et fiebant viginti. ¹⁸ ^aPerecessi vos vento urente, et auragine, et grandine omnia opera manuum vestrarum: et non fuit in vobis, qui reverteretur ad me, dicit Dominus. ¹⁹ Ponite corda vestra ex die ista, et in futurum, a die vigesima et quarta noni mensis: a die, qua fundamenta iacta sunt templi Domini, ponite super eor vestrum. ²⁰ Numquid iam semen in germine est: et adhuc vinea, et ficus, et malogranatum, et lignum olivæ non floruit? ex die ista benedicam.

3. Solium David æternum, 2, 21—24.

In eversione
regnum
stabat.

²¹ Et factum est verbum Domini secundo ad Aggœum in vigesima et quarta mensis, dicens: ²² Loquere ad Zorobabel ducem Iuda, dicens: Ego movebo cælum pariter et terram. ²³ Et subvertam solium regnum, et conteram fortitudinem regni Gentium: et subvertam quadrigam, et ascensorem eius: et descendent equi, et ascensores eorum: vir in gladio fratris sui. ²⁴ In die illa, dicit Dominus exercituum, assumam te ^bZorobabel fili Salathiel serve meus, dicit Dominus: et ponam te quasi signaculum, quia te elegi, dicit Dominus exercituum.

¹⁸ ^aAm 4, 9. — ²⁴ ^bSir 49, 13.

PROPHETIA ZACHARIÆ.

Exordium, 1, 1—6.

1. ¹ In mense octavo in anno secundo Darii regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, filium Barachiae filii Addo, prophetam, dicens: ² Iratus est Dominus super patres vestros iraeundia. ³ Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: ^aConvertimini ad me, ait Dominus exercituum: et convertar ad vos, dicit Dominus exercituum. ⁴ Ne sitis sicut patres vestri, ^bad quos clamabant prophetæ priores, dicentes: Hæc dicit Dominus exercituum: Convertimini de viis vestris malis, et de cogitationibus vestris pessimis: et non audierunt, neque attenderunt ad me, dicit Dominus.

⁵ Patres vestri ubi sunt? et prophetæ numquid in sempiternum vivent? ⁶ Verum- ^{qui consilia sua perfecta.} tamen verba mea, et legitima mea, quæ mandavi servis meis prophetis, numquid non comprehenderunt patres vestros, et conversi sunt, et dixerunt: Sicut cogitavit Dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras, et secundum adinventiones nostras fecit nobis.

PARS PRIMA.

Promissio salutis, 1, 7—6, 15.

I. Octo visionibus symbolicis, 1, 7—6, 8.

1. Equites Domini, 1, 7—17.

7 In die vigesima et quarta undecimi mensis Sabath, in anno secundo Darii, factum est verbum Domini ad Zachariam filium Barachiæ, filii Addo, prophetam, dicens:

⁸ Vidi per noctem, et ecce vir ascendens super equum rufum, et ipse stabat inter myrteta, quæ erant in profundo: et post eum equi rufi, varii, et albi. ⁹ Et dixi: Quid sunt isti, Domine mi? et dixit ad me Angelus, qui loquebatur in me: Ego ostendam tibi quid sint hæc. ¹⁰ Et respondit vir, qui stabat inter myrteta, et dixit: Isti sunt, quos misit Dominus ut perambulent terram.

¹¹ Et responderunt Angelo Domini, qui stabat inter myrteta, et dixerunt: Perambulavimus terram, et ecce omnis terra habitatur, et quiescit. ¹² Et respondit angelus Domini, et dixit: Domine exercituum usquequo tu non misereberis Ierusalem, et urbium Iuda, quibus iratus es? iste iam septuagesimus annus est. ¹³ Et respondit Dominus angelo, qui loquebatur in me verba bona, verba consolatoria.

¹⁴ Et dixit ad me angelus, qui loquebatur in me: Clama, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: ^cZelatus sum Ierusalem, et Sion zelo magno. ¹⁵ Et ira magna ego irascor super gentes opulentas: quia ego iratus sum parum, ipsi vero adiuverunt in malum. ¹⁶ Propterea hæc dicit Dominus: Revertar ad Ierusalem in misericordiis: et domus mea ædificabitur in ea, ait Dominus exercituum: et perpendicularium extendetur super Ierusalem. ¹⁷ Adhuc, clama dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc affluent civitates meæ bonis: et consolabitur adhuc Dominus Sion, et eligit adhuc Ierusalem.

2. Quattuor cornua ac fabri, 1, 18—21.

¹⁸ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce quattuor cornua. ¹⁹ Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quid sunt hæc? et dixit ad me: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Iudam, et Israel, et Ierusalem.

¹, 3 ^aMal 3, 7. — ⁴ ^bIs 21, 12; 31, 6; 45, 22; Ir 3, 12; Ez 18, 30; 20, 7; 33, 11; Os 14, 2; Ioel 2, 12. — ¹⁴ ^cInf 8, 2.

Tempus visionum;

equites Domini declarantur,

salus adhuc longinquæ est.

at certo venient.

Hostes Israel

deiciuntur.

²⁰ Et ostendit mihi Dominus quattuor fabros. ²¹ Et dixi: Quid isti veniunt facere? Qui ait, dicens: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Iudam per singulos viros, et nemo eorum levavit caput suum: et venerunt isti detergere ea, ut deiecient cornua gentium, quæ levaverunt cornu super terram Iuda ut dispergerent eam.

3. Vir cum funiculo mensorum, 2, 1—13.

Urbis
frequen-
tissima et
secura erit,

². ¹ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce vir, et in manu eius funiculus mensorum. ² Et dixi: Quo tu vadis? Et dixit ad me: Ut metiar Ierusalem, et videam quanta sit latitudo eius, et quanta longitudine eius. ³ Et ecce angelus, qui loquebatur in me, egrediebatur, et angelus alius egrediebatur in occursum eius. ⁴ Et dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum, dicens: Absque muro habitabitur Ierusalem præ multitudine hominum, et iumentorum in medio eius. ⁵ Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu: et in gloria ero in medio eius.

ad
eam captivi
revertentur

⁶ O, o fugite de terra Aquilonis, dicit Dominus: quoniam in quattuor ventos cæli dispersi vos, dicit Dominus. ⁷ O Sion, fuge quæ habitas apud filiam Babylonis: ⁸ quia hæc dicit Dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliarerunt vos: qui enim tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei: ⁹ quia ecce ego levo manum meam super eos, et erunt prædæ his, qui serviebant sibi: et cognoscetis quia Dominus exercituum misit me.

in ea Domi-
nus
habitabit.

¹⁰ Lauda, et lætare filia Sion: quia ecce ego venio, et habitabo in medio tui, ait Dominus. ¹¹ Et applicabuntur Gentes multæ ad Dominum in die illa, et erunt mihi in populum, et habitabo in medio tui: et scies quia Dominus exercituum misit me ad te. ¹² Et possidebit Dominus Iudam partem suam in terra sanctificata: et eligit adhuc Ierusalem. ¹³ Sileat omnis caro a facie Domini: quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

4. Summus sacerdos mundatus, 3, 1—10.

Vestibus
sordidis
exuitur
et splendi-
dis
induitur.

³. ¹ Et ostendit mihi Dominus Iesum sacerdotem magnum stantem coram angelo Domini: et satan stabat a dextris eius ut adversaretur ei. ² Et dixit Dominus ad satan: Increpet Dominus in te satan: et increpet Dominus in te, qui elegit Ierusalem: numquid non iste torris est erutus de igne? ³ Et Jesus erat induitus vestibus sordidis: et stabat ante faciem angeli. ⁴ Qui respondit, et ait ad eos, qui stabant coram se, dicens: Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce abstuli a te iniquitatem tuam, et indui te mutatoriis. ⁵ Et dixit: Ponite eidem mundam super caput eius. Et posuerunt eidem mundam super caput eius, et induerunt eum vestibus: et angelus Domini stabat. ⁶ Et contestabatur angelus Domini Iesum, dicens: ⁷ Hæc dicit Dominus exercituum: Si in viis meis ambulaveris, et custodiam meam custodieris: tu quoque iudicabis domum meam, et custodies atria mea, et dabo tibi ambulantes de his, qui nunc hic assistunt.

verus
mediator
Dei et
hominum
veniet.

⁸ Audi Iesu sacerdos magne, tu et amici tui, qui habitant coram te, quia viri portendentes sunt. ecce enim ego ^aADDUCAM SERVUM MEUM ORIENTEM. ⁹ Quia ecce lapis, quem dedi coram Iesu: super lapidem unum septem oculi sunt: ecce ego cælabo sculpturam eius, ait Dominus exercituum: et auferam iniquitatem terræ illius in die una. ¹⁰ In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir amicum suum subter vitem, et subter sicum.

5. Candelabrum aureum et duæ olivæ, 4, 1—14.

Res visæ
significant,

⁴. ¹ Et reversus est angelus, qui loquebatur in me, et suscitavit me, quasi virum, qui suscitatur de somno suo. ² Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Vidi, et ecce candelabrum aureum totum, et lampas eius super caput ipsius, et septem lucernæ eius super illud: et septem infusoria lucernis, quæ erant super caput eius. ³ Et duæ olivæ super illud: una a dextris lampadis, et una a sinistris eius.

templum
in spiritu
Domini
perfici,

⁴ Et respondi, et aio ad angelum, qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt hæc, domine mi? ⁵ Et respondit angelus, qui loquebatur in me, et dixit ad me:

Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi. ⁶ Et respondit, et ait ad me, dicens: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu, nec in robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus exercituum. ⁷ Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum: et educet lapidem primarium, et exæquabit gratiam gratie eius. ⁸ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ⁹ Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, et manus eius perficiunt eam: et scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. ¹⁰ Quis enim despexit dies parvos? et lætabuntur, et videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel. Septem isti oculi sunt Domini, qui discurrunt in universam terram.

¹¹ Et respondi, et dixi ad eum: Quid sunt duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri, et ad sinistram eius? ¹² Et respondi secundo, et dixi ad eum: Quid sunt duæ spicæ olivarum, quæ sunt iuxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffusoria ex auro? ¹³ Et ait ad me, dicens: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi. ¹⁴ Et dixit: Isti sunt duo filii olei, qui assistunt Dominatori universæ terræ.

et hunc
spiritum
per
regnum
et sacer-
dotium
communi-
cari.

6. Volumen maledictionis volans, 5, 1—4.

⁵ ¹ Et conversus sum, et levavi oculos meos: et vidi, et ecce volumen volans. ² Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ego video volumen volans: longitudo eius viginti cubitorum, et latitudo eius decem cubitorum. ³ Et dixit ad me: Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, iudicabitur: et omnis iurans, ex hoc similiter iudicabitur. ⁴ Educam illud, dicit Dominus exercituum: et veniet ad domum furis, et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter: et commorabitur in medio domus eius, et consumet eam, et ligna eius, et lapides eius.

Pecatores
delebuntur.

7. Mulier in amphora transportata, 5, 5—11.

⁵ Et egressus est angelus, qui loquebatur in me: et dixit ad me: Leva oculos tuos, et vide quid est hoc, quod egreditur. ⁶ Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est amphora egrediens. Et dixit: Hæc est oculus eorum in universa terra. ⁷ Et ecce talentum plumbi portabatur, et ecce mulier una sedens in medio amphoræ. ⁸ Et dixit: Hæc est impietas. Et proiecit eam in medio amphoræ, et misit massam plumbeam in os eius. ⁹ Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce duæ mulieres egredientes, et spiritus in alis earum, et habebant alas quasi alas milvi: et levaverunt amphoram inter terram, et cælum. ¹⁰ Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quo istæ deferunt amphoram? ¹¹ Et dixit ad me: Ut ædificetur ei domus in terra Sennaar, et stabiliatur, et ponatur ibi super basem suam.

Impietas
de terra
auferetur.

8. Quattuor quadrigæ egredientes, 6, 1—8.

⁶ ¹ Et conversus sum, et levavi oculos meos, et vidi: et ecce quattuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium: et montes, montes ærei. ² In quadriga prima equi rufi, et in quadriga secunda equi nigri, ³ et in quadriga tertia equi albi, et in quadriga quarta equi varii, et fortes. ⁴ Et respondi, et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quid sunt hæc, domine mi? ⁵ Et respondit angelus, et ait ad me: Isti sunt quattuor venti cæli, qui egrediuntur ut stent coram Dominatore omnis terræ. ⁶ In qua erant equi nigri, egrediebantur in terram Aquilonis: et albi egressi sunt post eos: et varii egressi sunt ad terram Austri. ⁷ Qui autem erant robustissimi, exierunt, et quærebant ire, et discurrere per omnem terram. Et dixit: Ite, perambulate terram, et perambulaverunt terram. ⁸ Et vocavit me, et locutus est ad me, dicens: Ecce qui egrediuntur in terram Aquilonis, requiescere fecerunt spiritum meum in terra Aquilonis.

Gentes
vincentur.

II. Actione symbolica, 6, 9—15.

⁹ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¹⁰ Sume a transmigratione ab Holdai, et a Tobia, et ab Idaia; et venies tu in die illa, et intrabis domum Iosiae, filii Sophoniæ, qui venerunt de Babylone. ¹¹ Et sumes aurum, et argentum: et

Suumus
sacerdos
coronatur,

Messias erit facies coronas, et pones in capite Iesu filii Iosedec sacerdotis magni, ¹² et loqueris sacerdos atque rex ad eum, dicens: Hæc ait Dominus exercituum, dicens: ^aECCE VIR ORIENS NOMEN EIUS: et subter eum orietur, et ædificabit templum Domino. ¹³ Et ipse extruet templum Domino: et ipse portabit gloriam, et sedebit, et dominabitur super solio suo: et erit sacerdos super solio suo, et consilium pacis erit inter illos duos. ¹⁴ Et corona erunt Helem, et Tobiae, et Idaiae, et Hem, filio Sophoniæ, memoriale in templo Domini. ¹⁵ Et qui procul sunt, venient, et ædifieabunt in templo Domini: et scieatis quia Dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc, si auditu audieritis vocem Domini Dei vestri.

PARS SECUNDA.

Condicio salutis, 7, 1—8, 23.

Interrogantibus
Dominus respondet, 7. ¹ Et factum est in anno quarto Darii regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, in quarta mensis noni, qui est Casleu. ² Et miserunt ad domum Dei Sarasar, et Rogommelech, et viri, qui erant cum eo ad deprecandam faciem Domini: ³ ut dicerent sacerdotibus domus Domini exercituum, et prophetis loquentes: numquid flendum est mihi in quinto mense, vel sanctificare me debeo, sicut iam feci multis annis?

in captivitate non ieunium voluntarium. ⁴ Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens: ⁵ Loquere ad omnem populum terræ, et ad sacerdotes, dicens: ^bCum ieunaretis, et plangeretis in quinto et septimo per hos septuaginta annos: numquid ieunium ieunastis mihi? ⁶ et cum comedistis, et bibistis, numquid non vobis comedistis, et vobismetipsis bibistis? ⁷ Numquid non sunt verba, quæ locutus est Dominus in manu prophetarum priorum, eum adhuc Ierusalem habitaretur, et esset opulenta, ipsa et urbes in circuitu eius, et ad Austrum, et in campestribus habitaretur?

sed iustitiam et misericordiam a se præceptam necessariam fuisse; ⁸ Et factum est verbum Domini ad Zachariam, dicens: ⁹ Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Iudicium verum iudicate, et misericordiam, et miserations facite, unusquisque cum fratre suo. ¹⁰ ^cEt viduam, et pupillum, et advenam, et pauperem nolite calumniari: et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo. ¹¹ Et noluerunt attendere, et averterunt scapulam recentem, et aures suas aggravaverunt ne audirent. ¹² Et eorum suum posuerunt ut adamantem ne audirent legem, et verba quæ misit Dominus exercituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum: et facta est indignatio magna a Domino exercituum. ¹³ Et factum est sicut locutus est, et non audierunt: sic clamabunt, et non exaudiam, dicit Dominus exercituum. ¹⁴ Et dispersi eos per omnia regna, quæ nesciunt: et terra desolata est ab eis, eo quod non esset transiens et revertens: et posuerunt terram desiderabilem in desertum.

post reversionem quoque mandata Domini observanda esse, 8. ¹ Et factum est verbum Domini exercituum, dicens: ² Hæc dicit Dominus exercituum: Zelatus sum Sion zelo magno, et indignatione magna zelatus sum eam. ³ Hæc dicit Dominus exercituum: Reversus sum ad Sion, et habitabo in medio Ierusalem: et vocabitur Ierusalem Civitas veritatis, et Mons Domini exercituum mons sanctificatus. ⁴ Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc habitabunt senes, et anus in plateis Ierusalem: et viri baculus in manu eius præ multitudine dierum. ⁵ Et plateæ civitatis complebuntur infantibus, et puellis ludentibus in plateis eius. ⁶ Hæc dicit Dominus exercituum: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi huius in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit, dicit Dominus exercituum? ⁷ Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum de terra Orientis, et de terra Occidentis solis. ⁸ Et addueam eos, et habitabunt in medio Ierusalem: et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum in veritate, et in iustitia. ⁹ Hæc dicit Dominus exercituum: Confortentur manus vestræ, qui auditis in his diebus sermones istos per os prophetarum in die, qua fundata est domus Domini exercituum, ut templum ædificaretur. ¹⁰ Siquidem ante dies illos merces hominum non erat, nec merces iumentorum erat, neque introeundi, neque exeundi erat pax præ tribu-

6, 12 ^aLc 1, 78. — 7, 5 ^bIs 58, 5. — 10 ^cEx 22, 22; Is 1, 23; Ir 5, 28.

latione: et dimisi omnes homines, unumquemque contra proximum suum. ¹¹ Nunc autem non iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius, dicit Dominus exercituum, ¹² sed semen pacis erit: vinea dabit fructum suum, et terra dabit germen suum, et cœli dabunt rorem suum: et possidere faciam reliquias populi huius universa hæc. ¹³ Et erit: sicut eratis maledictio in Gentibus, domus Iuda, et domus Israel: sic salvabo vos, et eritis benedictio: nolite timere, confortentur manus vestrae. ¹⁴ Quia hæc dicit Dominus exercituum: Sicut cogitavi ut affligerem vos, cum ad iracundiam provocassent patres vestri me, dicit Dominus, ¹⁵ et non sum misertus: sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciām domui Iuda, et Ierusalem: nolite timere. ¹⁶ Hæc sunt ergo verba, quæ facietis: ^aLoquimini veritatem, unusquisque cum proximo suo: veritatem, et iudicium pacis iudicate in portis vestris. ¹⁷ Et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris: et iuramentum mendax ne diligatis: omnia enim hæc sunt, quæ odi, dicit Dominus.

¹⁸ Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens: ¹⁹ Hæc dicit Dominus exercituum: Ieiunium quarti, et ieiunium quinti, et ieiunium septimi, et ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium, et letitiam, et in sollemnitates præclaras: veritatem tantum, et pacem diligit. ²⁰ Hæc dicit Dominus exercituum: Usquequo veniant populi, et habitent in civitatibus multis, ²¹ et vadant habitatores, unus ad alterum, dicentes: Eamus, et deprecemur faciem Domini, et quæramus Dominum exercituum: vadam etiam ego. ²² Et venient populi multi, et gentes robustæ ad querendum Dominum exercituum in Ierusalem, et deprecandam faciem Domini. ²³ Hæc dicit Dominus exercituum: In diebus illis, in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis Gentium, et apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicentes: Iblimus vobiscum: audivimus enim quoniam Deus vobiscum est.

ieiunia
voluntaria
autem in
gaudium et
letitiam
converti.

PARS TERTIA.

Exsecutio salutis, 9, 1—14, 21.

1. Acta et fata boni pastoris, 9, 1—11, 17.

1. Gregem pascit, 9, 1—10, 12.

- ^{9.} ¹ Onus verbi Domini in terra Hadracl, et Damasci requieci eius: quia Domini est oculus hominis, et omnium tribuum Israel. ^{Dominus vicinos hostes Israel percutiet,}
- ² Emath quoque in terminis eius, et Tyrus, et Sidon: assumpserunt quippe sibi sapientiam valde.
- ³ Et ædificavit Tyrus munitionem suam, et coacervavit argentum quasi humum, et aurum ut lutum platearum.
- ⁴ Ecce Dominus possidebit eam, et percutiet in mari fortitudinem eius, et hæc igni devorabitur.
- ⁵ Videbit Ascalon, et timebit: et Gaza, et dolebit nimis: et Accaron, quoniam confusa est spes eius: et peribit rex de Gaza, et Ascalon non habitabitur.
- ⁶ Et sedebit separator in Azoto, et disperdam superbiam Philistinorum.
- ⁷ Et auferam sanguinem eius de ore eius, et abominationes eius de medio dentium eius, et relinquetur etiam ipse Deo nostro, et erit quasi dux in Iuda, et Accaron quasi Iebusæus.
- ⁸ Et circumdabo domum meam ex his, qui militant mihi eunt et revertentes, et non transibit super eos ultra exactor: quia nunc vidi in oculis meis.
- ⁹ ^bExulta satis filia Sion, iubila filia Ierusalem: ECCE REX TUUS veniet tibi iustus, et salvator: ipse pauper, et ascendens super asinam, et super pullum filium asinæ.

Salvator
super
pullum
asinæ
ad Sion
veniet,

<sup>ubi
reducti
felices
erunt;</sup> ¹⁰ Et disperdam quadrigam ex Ephraim, et equum de Ierusalem,
et dissipabitur areus belli: et loquetur pacem Gentibus,
et potestas eius a mari usque ad mare, et a fluminibus usque ad fines terræ.

¹¹ Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vincetos tuos de lacu, in quo non est aqua.

¹² Convertimini ad munitionem vinci spei, hodie quoque annuncians duplicita reddam tibi.

¹³ Quoniam extendi mihi Iudam quasi arcum, implevi Ephraim:
et suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Græcia: et ponam te quasi gladium fortium.

¹⁴ Et Dominus Deus super eos videbitur, et exibit ut fulgur, iaculum eius:
et Dominus Deus in tuba canet, et vadet in turbine Austri.

¹⁵ Dominus exercituum proteget eos: et devorabunt, et subiicient lapidibus fundæ:
et bibentes inebrabuntur quasi a vino, et replebuntur ut phialæ, et quasi cornua altaris.

¹⁶ Et salvabit eos Dominus Deus eorum in die illa, ut gregem populi sui: quia lapides sancti elevabuntur super terram eius.

¹⁷ Quid enim bonum eius est, et quid pulchrum eius,
nisi frumentum electorum, et vinum germinans virgines?

<sup>salutem
a Deo
petendam</sup> **10.** ¹ Petite a Domino pluviam in tempore serotino,
et Dominus faciet nives, et pluviam imbris dabit eis, singulis herbam in agro.
² Quia simulachra locuta sunt inutile, et divini viderunt mendacium,
et somniatores locuti sunt frustra: vane consolabantur:
idecirco abducti sunt quasi grex: affligentur, quia non est eis pastor.

<sup>gregi suo
pastor bonus
largietur,</sup> ³ Super pastores iratus est fuor meus, et super hircos visitabo:
quia visitavit Dominus exercituum gregem suum, domum Iuda, et posuit
eos quasi equum gloriae sue in bello.

⁴ Ex ipso angulus, ex ipso paxillus,
ex ipso arcus prælii, ex ipso egredietur omnis exactor simul.

⁵ Et erunt quasi fortes conculeantes lutum viarum in prælio:
et bellabunt, quia Dominus eum eis: et confundentur ascensores equorum.

⁶ Et confortabo domum Iuda, et domum Ioseph salvabo:
et convertam eos, quia miserebor eorum: et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos:

ego enim Dominus Deus eorum, et exaudiam eos.

⁷ Et erunt quasi fortes Ephraim, et lætabitur cor eorum quasi a vino:
et filii eorum videbunt, et lætabuntur, et exultabit cor eorum in Domino.

<sup>quem
dispersum
congregabit.</sup> ⁸ Sibilabo eis, et congregabo illos, quia redemi eos: et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati.

⁹ Et seminabo eos in populis, et de longe recordabuntur mei:
et vivent cum filiis suis, et revertentur.

¹⁰ Et reducain eos de Terra Ægypti, et de Assyriis congregabo eos,
et ad Terram Galaad et Libani adducam eos, et non invenientur eis locus:

¹¹ et transibit in maris freto, et percutiet in mari fluctus, et confundentur omnia profunda fluminis,

et humiliabitur superbia Assur, et seeptrum Ægypti recedet.

¹² Confortabo eos in Domino, et in nomine eius ambulabunt, dicit Dominus.

2. A grege abicitur, 11, 1—17.

<sup>Terra
vastabitur,</sup> **11.** ¹ Aperi Libane portas tuas, et comedat ignis cedros tuas.
² Ulula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt:
ululate querens Basan, quoniam succisus est saltus munitus.

³ Vox ululatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorum:
vox rugitus leonum, quoniam vastata est superbia Iordanis.

⁴ Hæc dicit Dominus Deus meus: Pasce pecora occisionis, ⁵ quæ qui possederant, occidebant, et non dolebant, et vendebant ea, dicentes: Benedictus Dominus, ^{quia grec bono pastori non obedit;} divites facti sumus: et pastores eorum non parcebant eis. ⁶ Et ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit Dominus: ecce ego tradam homines, unumquemque in manu proximi sui, et in manu regis sui: et coincident terram, et non eruam de manu eorum. ⁷ Et pascam pecus occisionis propter hoc, o pauperes gregis: et assumpsi mihi duas virgas, unam vocavi Decorem, et alteram vocavi Funiculum: et pavi gregem. ⁸ Et succidi tres pastores in mense uno, et contracta est anima mea in eis: siquidem et anima eorum variavit in me. ⁹ Et dixi: Non pascam vos: quod moritur, moriatur: et quod succiditur, succidatur: et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui. ¹⁰ Et tuli virginem meam, quæ vocabatur Decus, et abscidi eam ut irritum facerem fœdus meum, quod percussi cum omnibus populis. ¹¹ Et in irritum deductum est in die illa: et cognoverunt sic pauperes gregis, qui custodiunt mihi, quia verbum Domini est.

¹² Et dixi ad eos: Si bonum est in oculis vestris, afferte mercedem meam: et si non, quiescite. ^aEt appenderunt mercedem meam triginta argenteos. ¹³ Et dixit Dominus ad me: Projice illud ad statuarium, decorum pretium, quo appretiatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos: et proieci illos in domum Domini ad statuarium. ¹⁴ Et præcidi virginem meam secundam, quæ appellabatur Funiculus, ut dissolverem germanitatem inter Iudam, et Israel.

grex
bonum
pastorem
cum
irrisione
abiciens

¹⁵ Et dixit Dominus ad me: Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. ¹⁶ Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum non quæreret, et contritum non sanabit, et id quod stat non enutriet, et carnes pinguium comedet, et ungulas eorum dissolvet. ¹⁷ O pastor, et idolum, derelinquens gregem: gladius super brachium eius, et super oculum dextrum eius: brachium eius ariditate siccabitur, et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

rualo
pastori
traditur.

II. Fata et acta gregis, 12, 1—14, 21.

1. Culpam suam agnoscens purgabitur, 12, 1—13, 9.

^{12.} ¹ Onus verbi Domini super Israël. Dicit Dominus extendens cælum, et fundans terram, et fingens spiritum hominis in eo: ² Ecce ego ponam Ierusalem superliminare crapulae omnibus populis in circuitu: sed et Iuda erit in obsidione contra Ierusalem. ³ Et erit: In die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis: omnes, qui levabunt eam, concione lacerabuntur: et colligentur adversus eam omnia regna terræ. ⁴ In die illa, dicit Dominus, percutiam omnem equum in stuporem, et ascensorem eius in amentiam: et super domum Iuda aperiam oculos meos, et omuem equum populorum percutiam cæcitatem.

A gentibus oppugnat, ^a

⁵ Et dicent duces Iuda in corde suo: Confortentur mihi habitatores Ierusalem in Domino exercituum Deo eorum. ⁶ In die illa ponam duces Iuda sicut eam in ignis in lignis, et sicut faciem ignis in feno: et devorabunt ad dexteram, et ad sinistram omnes populos in circuitu: et habitabitur Ierusalem rursus in loco suo in Ierusalem. ⁷ Et salvabit Dominus tabernacula Iuda, sicut in principio: ut non magnifice glorietur domus David, et gloria habitantium Ierusalem contra Iudam. ⁸ In die illa proteget Dominus habitatores Ierusalem, et erit qui offenderit ex eis in die illa, quasi David: et domus David quasi Dei, sicut angelus Domini in conspectu eorum.

sed
a Domino
protectus

⁹ Et erit in die illa: quæram conterere omnes Gentes, quæ veniunt contra Ierusalem. ¹⁰ Et effundam super domum David, et super habitatores Ierusalem spiritum gratiæ, et precum: ^bet aspicient ad me, quem confixerunt: et plangent

pastorem
confixum
planget,

11, 12 ^aMt 27, 9. — 12, 10 ^bIo 19, 37.

Hetzenauer, Vulgata Clementina.

eum planetu quasi super unigenitum, et dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti. ¹¹ In die illa magnus erit planetus in Ierusalem, ^asicut planetus Adadremmon in campo Mageddon. ¹² Et planget terra: familiæ et familiæ seorsum: familiæ domus David seorsum, et mulieres eorum seorsum: ¹³ familiæ domus Nathan seorsum, et mulieres eorum seorsum: familiæ domus Levi seorsum, et mulieres eorum seorsum: familiæ Semei seorsum, et mulieres eorum seorsum. ¹⁴ Omnes familiæ reliquæ, familiæ et familiæ seorsum, et mulieres eorum seorsum.

aqua
abluetur

13. ¹ In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Ierusalem in ablutionem peccatoris, et menstruatæ. ² ^bEt erit in die illa, dicit Dominus exercituum: Disperdam nomina idolorum de terra, et non memorabuntur ultra: et pseudoprophetas, et spiritum immundum auferam de terra. ³ Et erit, cum prophetaverit quispiam ultra, dicent ei pater eius, et mater eius, qui genuerunt eum: Non vives: quia mendacium locutus es in nomine Domini, et configent eum pater eius, et mater eius, genitores eius, cum prophetaverit. ⁴ Et erit: In die illa confundentur prophetæ, unusquisque ex visione sua cum prophetaverit: nec operientur pallio saccino, ut mentiantur: ⁵ sed dicet: Non sum propheta, homo agricola ego sum: quoniam Adam exemplum meum ab adolescentia mea. ⁶ Et dicetur ei: Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.

et igne
probabitur.

7 Framea suscitare super pastorem meum, et super virum cohærentem mihi, dicit Dominus exercituum: percute pastorem, et dispergentur oves: et convertam manum meam ad parvulos. ⁸ Et erunt in omni terra, dicit Dominus: partes duæ in ea dispergentur, et deficient: et tertia pars relinquetur in ea. ⁹ Et ducam tertiam partem per ignem, et uram eos sicut uritur argentum: et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum, et ego exaudiam eum. Dicam: Populus meus es; et ipse dicet: Dominus Deus meus.

2. SECURUS ET SANCTUS ERIT, 14, 1—21.

Contra
hostes
Ierusalem

14. ¹ Ecce venient dies Domini, et dividentur spolia tua in medio tui. ² Et congregabo omnes Gentes ad Ierusalem in prælium, et capietur civitas, et vastabuntur domus, et mulieres violabuntur: et egredietur media pars civitatis in captivitatem, et reliquum populi non auferetur ex urbe.

Dominus
præliabitur;

³ Et egredietur Dominus, et præliabitur contra Gentes illas, sicut præliatus est in die certaminis. ⁴ Et stabunt pedes eius in die illa super Montem olivarum, qui est contra Ierusalem ad Orientem: et scindetur Mons olivarum ex media parte sui ad Orientem, et ad Occidentem prærupto grandi valde, et separabitur medium montis ad Aquilonem, et medium eius ad Meridiem. ⁵ Et fugietis ad vallem montium eorum, quoniam coniungeretur vallis montium usque ad proximum: et fugietis ^asicut fugistis a facie terræmotus in diebus Oziæ regis Iuda: et veniet Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo. ⁶ Et erit in die illa: Non erit lux, sed frigus et gelu. ⁷ Et erit dies una, quæ nota est Domino, non dies neque nox: et in tempore vesperi erit lux.

rex super
omnem
terræ

⁸ Et erit in die illa: Exibunt aquæ vivæ de Ierusalem: medium earum ad mare Orientale, et medium earum ad mare novissimum: in æstate et in hieme erunt. ⁹ Et erit Dominus Rex super omnem terram: in die illa erit Dominus unus, et erit nomen eius unus. ¹⁰ Et revertetur omnis terra usque ad desertum, de colle Remmon ad Austrum Ierusalem: et exaltabitur, et habitabit in loco suo a porta Beniamin usque ad locum portæ prioris, et usque ad portam angulorum: et a turre Hananeel usque ad torcularia regis. ¹¹ Et habitabunt in ea, et anathema non erit amplius: sed sedebit Ierusalem secura.

hostes
Ierusalem
pereutiet

¹² Et hæc erit plaga, qua percutiet Dominus omnes Gentes, quæ pugnaverunt adversus Ierusalem: Tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos, et oculi eius contabescerent in foraminibus suis, et lingua eorum contabesceret in ore suo. ¹³ In die illa erit tumultus Domini magnus in eis: et apprehendet vir manum proximi

¹¹ ^a2 Par 35, 22. — ¹³, 2 ^bEz 30, 13. — ⁷ ^cMt 26, 31; Mc 14, 27. — ¹⁴, 5 ^dAm 1, 1.

sui, et conseretur manus eius super manum proximi sui. ¹⁴ Sed et Iudas pugnabit adversus Ierusalem: et congregabuntur divitiae omnium Gentium in circuitu, aurum, et argentum, et vestes multæ satis. ¹⁵ Et sic erit ruina equi, et muli, et camelii, et asini, et omnium iumentorum, quæ fuerint in castris illis, sicut ruina hæc.

¹⁶ Et omnes, qui reliqui fuerint de universis Gentibus, quæ venerunt contra Ierusalem, ascendent ab anno in annum, ut adorent Regem, Dominum exercituum, et celebrent festivitatem tabernaculorum. ¹⁷ Et erit: Qui non ascenderit de familiis terræ ad Ierusalem, ut adoret Regem, Dominum exercituum, non erit super eos imber. ¹⁸ Quod et si familia Ægypti non ascenderit, et non venerit: nec super eos erit, sed erit ruina, qua percutiet Dominus omnes Gentes, quæ non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. ¹⁹ Hoc erit peccatum Ægypti, et hoc peccatum omnium Gentium, quæ non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum.

²⁰ In die illa erit quod super frenum equi est, sanctum Domino: et erunt lebetes in domo Domini quasi phialæ coram altari. ²¹ Et erit omnis lebes in Ierusalem, et in Iuda sanctificatus Domino exercituum: et venient omnes immolantes, et sument ex eis, et coquent in eis: et non erit mercator ultra in domo Domini exercituum in die illo.

et gentes
non
conversas
punit;

grex
sanctus
erit.

PROPHETIA MALACHIÆ.

Exordium, 1, 1—5.

1. ¹ Onus verbi Domini ad Israel in manu Malachiæ.

² Dilexi vos, dicit Dominus, et dixistis: In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob, dicit Dominus, et ^{ad}ilexi Iacob, ³ Esau autem odio habui? et posui montes eius in solitudinem, et hereditatem eius in dracones deserti. ⁴ Quod si dixerit Idumæa: Destructi sumus, sed revertentes ædificabimus quæ destructa sunt: Hæc dicit Dominus exercituum: Isti ædificabunt, et ego destruam: et vocabuntur termini impietas, et populus, cui iratus est Dominus usque in æternum. ⁵ Et oculi vestri videbunt: et vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminum Israel.

Titulus
libri;
Iacob
magis
dilectus
a Domino
quam Esau.

I. Peccata populi Israel, 1, 6—2, 16.

1. Peccata sacerdotum, 1, 6—2, 9.

⁶ Filius honorat patrem, et servus dominum suum: si ergo Pater ego sum, ubi est honor meus: et si Dominus ego sum, ubi est timor meus, dicit Dominus exercituum? ad vos, o sacerdotes, qui despiciatis nomen meum, et dixistis: In quo despeximus nomen tuum? ⁷ Offertis super altare meum panem pollutum, et dicitis: In quo polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa Domini despecta est. ⁸ Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? et si offeratis claudum, et languidum, nonne malum est? offer illud duci tuo, si placuerit ei, aut si suscepit faciem tuam, dicit Dominus exercituum. ⁹ Et nunc deprecamini vultum Dei ut misereatur vestri (de manu enim vestra factum est hoc) si quomodo suscipiat facies vestras, dicit Dominus exercituum.

Immunda
offerunt,

¹⁰ Quis est in vobis, qui claudat ostia, et incendat altare meum gratuito? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: et munus non suscipiam de manu vestra. ¹¹ ^bAb ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus, et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.

Dominus
vero
oblationem
mundam
vult;

¹² Et vos polluitis illud in eo, quod dicitis: Mensa Domini contaminata est: et quod superponitur, contemptibile est cum igne, qui illud devorat ¹³ Et dixistis:

magnum
nomen
Domini
polluant.

Ecce de labore, et exufflastis illud, dicit Dominus exercituum, et intulistis de rapienis claudum, et languidum, et intulistis munus: numquid suscipiam illud de manu vestra, dicit Dominus? ¹⁴ Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum, et votum faciens immolat debile Domino: quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, et nomen meum horribile in Gentibus.

<sup>idecirco
casti
gabuntur;</sup> 2. ¹ Et nunc ad vos mandatum hoc, o sacerdotes. ² Si nolueritis audire, et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum: mittam in vos egestatem, et maledicam benedictionibus vestris, et maledicam illis: quoniam non posuistis super cor. ³ Ecce ego proiiciam vobis brachium, et dispergam super vultum vestrum stereus sollemnatum vestrarum, et assumet vos secum.

<sup>exemplum
veri
sacerdotis
non
sequuntur,</sup> ⁴ Et scietis quia misi ad vos mandatum istud, ut esset pactum meum cum Levi, dicit Dominus exercituum. ⁵ Pactum meum fuit cum eo vitæ et pacis: et dedi ei timorem, et timuit me, et a facie nominis mei pavebat. ⁶ Lex veritatis fuit in ore eius, et iniuncta non est inventa in labiis eius: in pace, et in æquitate ambulavit tecum, et multos avertit ab iniunctate. ⁷ Labia enim sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore eius: quia angelus Domini exercituum est. ⁸ Vos autem recessistis de via, et scandalizastis plurimos in lege: irritum fecistis pactum Levi, dicit Dominus exercituum.

<sup>ideo
contem-
nuntur.</sup> ⁹ Propter quod et ego dedi vos contemptibiles, et humiles omnibus populis, sicut non servastis vias meas, et accepistis faciem in lege.

2. Peccata populi, 2, 10—16.

<sup>Perfidii
sunt,</sup> ¹⁰ bNumquid non pater unus omnium nostrum? numquid non Deus unus creavit nos? quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum, violans pactum patrum nostrorum?

<sup>alienas
ducunt,</sup> ¹¹ Transgressus est Iuda, et abominatio facta est in Israel, et in Jerusalem: quia contaminavit Iudas sanctificationem Domini, quam dilexit, et habuit filiam dei alieni. ¹² Disperdet Dominus virum, qui fecerit hoc, magistrum, et discipulum de tabernaculis Iacob, et offerentem munus Domino exercituum.

<sup>uxorem
pubertatis
dimittunt.</sup> ¹³ Et hoc rursum fecistis, operiebatis lacrymis altare Domini, fletu, et mugitu, ita ut non respiciam ultra ad sacrificium, nec accipiam placabile quid de manu vestra. ¹⁴ Et dixistis: Quam ob causam? quia Dominus testificatus est inter te, et uxorem pubertatis tuae, quam tu despexisti: et haec particeps tua, et uxor foederis tui. ¹⁵ Nonne unus fecit, et residuum spiritus eius est? Et quid unus querit, nisi semen Dei? Custodite ergo spiritum vestrum, et uxorem adolescentiae tuae noli despicere. ¹⁶ Cum odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Israel: operiet autem iniuncta vestimentum eius, dicit Dominus exercituum: custodite spiritum vestrum, et nolite despicere.

II. Iudicium Domini, 2, 17—4, 3.

1. In priore adventu Messiae, 2, 17—3, 6.

<sup>Blasphem-
mantibus</sup> ¹⁷ Laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris: et dixistis: In quo eum fecimus laborare? In eo quod dicitis: Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu Domini, et tales ei placent: aut certe ubi est Deus iudicii?

<sup>adventus
Messiae
nuntiatur,</sup> ^{3.} ¹ Ecce cego mitto angelum meum, et preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos queritis, et angelus testamenti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus exercituum: ² et quis poterit cogitare diem adventus eius, et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonum:

<sup>qui filios
Levi pur-
gabit</sup> ³ et sedebit conflans, et emundans argentum, et purgabit filios Levi, et colabit eos quasi aurum, et quasi argentum, et erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia.

⁴ Et placebit Domino sacrificium Iuda, et Jerusalem sicut dies saeculi, et sicut anni antiqui.

^{2, 2} aLv 26, 14; Dt 28, 15. — ¹⁰ bMt 23, 9; Eph 4, 6. — ^{3, 1} cMt 11, 10; Mc 1, 2; Lc 1, 17; 7, 27.

⁵ Et accedam ad vos in iudicio, et ero testis velox maleficiis, et adulteris, et periuris, et qui calumniantur mercedem mercenarii, viduas, et pupillos, et opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum. ⁶ Ego enim Dominus, et non mutor: et vos filii Iacob non estis consumpti.

2. In præsenti tempore, 3, 7—12.

⁷ A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis, et non custodistis. ^{Deum oblationibus indicabit.} ^a Revertimini ad me, et revertar ad vos, dicit Dominus exercituum. Et dixistis: In quo revertetur? ^b Si affiget homo Deum, quia vos configitis me? Et dixistis: In quo configimus te? In decimis, et in primitiis. ^c Et in penuria vos maledicti estis, et me vos configitis gens tota.

¹⁰ Inferte omnem decimam in horreum, et sit cibus in domo mea, et probate me super hoc, dicit Dominus: si non aperuero vobis cataractas cœli, et effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam. ^d Et increpabo pro vobis devorantem, et non corrumpet fructum terræ vestræ: nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum. ^e Et beatos vos dicent omnes Gentes: eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum.

3. In altero adventu Messiae, 3, 13—4, 3.

¹³ Invaluerunt super me verba vestra, dicit Dominus. ¹⁴ Et dixistis: Quid locuti sumus contra te? Dixistis: ^b Vanus est, qui servit Deo: et quod emolumenum quia custodivimus præcepta eius, et quia ambulavimus tristes coram Domino exercituum? ¹⁵ ergo nunc beatos dicimus arrogantes: siquidem ædificati sunt facientes impietatem, et tentaverunt Deum, et salvi facti sunt. ¹⁶ Tunc locuti sunt timentes Dominum, unusquisque cum proximo suo: Et attendit Dominus, et audivit: et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus Domini, et cogitantibus nomen eius. ¹⁷ Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die, qua ego facio, in peculium: et parcam eis, sicut parcit vir filio suo servienti sibi. ¹⁸ Et convertimini, et videbitis quid sit inter iustum, et impium: et inter servientem Deo, et non servientem ei.

^{4.} ¹ Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus: et erunt omnes superbi, et omnes facientes impietatem stipula: et inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem, et germen. ² ^c Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiae, et sanitas in pennis eius: et egrediemini, et salietis sicut vituli de armento. ³ Et calcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die, qua ego facio, dicit Dominus exercituum.

Epilogus, 4, 4—6.

⁴ ^d Mementote legis Moysi servi mei, quam mandavi ei in Horeb ad omnem Israel præcepta, et iudicia. ^{Lex Moysi observetur,}

⁵ ^e Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, et horribilis. ^f Et convertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad patres eorum: ne forte veniam, et percutiam terram anathemate.

⁷ ^a Zach 1, 3. — ¹⁴ ^b Job 21, 15. — ^{4, 2} ^c Le 1, 78. — ⁴ ^d Ex 20; Dt 4, 5, 6. — ⁵ ^e Mt 17, 10; Mc 9, 10; Le 1, 17.

LIBER PRIMUS MACHABÆORUM.

Prolegomena, 1, 1—10.

Alexander
victoris
illustris

iuvenis
moritur,

successores
eius.

1. ¹ Et factum est, postquam percussit Alexander Philippi Macedo, qui primus regnavit in Græcia, egressus de terra Cethim, Darium regem Persarum, et Medorum: ² constituit prælia multa, et obtinuit omnium munitiones, et interfecit reges terræ, ³ et pertransiit usque ad fines terræ: et accepit spolia multitudinis Gentium: et siluit terra in conspectu eius. ⁴ Et congregavit virtutem, et exercitum fortè nimis: et exaltatum est, et elevatum cor eius: ⁵ et obtinuit regiones Gentium, et tyrannos: et facti sunt illi in tributum.

⁶ Et post hæc decidit in lectum, et cognovit quia moreretur. ⁷ Et vocavit pueros suos nobiles, qui secum erant nutriti a iuventute: et divisit illis regnum suum, cum adhuc viveret. ⁸ Et regnavit Alexander annis duodecim, et mortuus est.

⁹ Et obtinuerunt pueri eius regnum, unusquisque in loco suo: ¹⁰ et imposuerunt omnes sibi diademata post mortem eius, et filii eorum post eos annis multis, et multiplicata sunt mala in terra.

PARS PRIMA.

Epiphanes et Mathathias, 1, 11—2, 70.

I. Antiochus IV. Epiphanes Iudæos persecutus, 1, 11—67.

1. Impiis Iudæis favet, 1, 11—16.

¹¹ Et exiit ex eis radix peccatrix, Antiochus illustris, filius Antiochi regis, qui fuerat Romæ obses: et regnavit in anno centesimo trigesimo septimo regni Græcorum.

¹² In diebus illis exierunt ex Israel filii iniqui, et suaserunt multis, dicentes: Eamus, et disponamus testamentum cum Gentibus, quæ circa nos sunt: quia ex quo recessimus ab eis, invenerunt nos multa mala. ¹³ Et bonus visus est sermo in oculis eorum. ¹⁴ Et destinaverunt aliqui de populo, et abierunt ad regem: et dedit illis potestatem ut facerent iustitiam Gentium.

¹⁵ Et ædificaverunt gymnasium in Ierosolymis secundum leges Nationum: ¹⁶ et fecerunt sibi præputia, et recesserunt a testamento sancto, et iuncti sunt Nationibus, et venundati sunt ut facerent malum.

2. Ierusalem bis percutit, 1, 17—42.

¹⁷ Et paratum est regnum in conspectu Antiochi, et cœpit regnare in terra Ægypti ut regnaret super duo regna. ¹⁸ Et intravit in Ægyptum in multitudine gravi, in curribus, et elefantis, et equitibus, et copiosa navium multitudine: ¹⁹ et constituit bellum adversus Ptolemaeum regem Ægypti, et veritus est Ptolemaeus a facie eius, et fugit, et ceciderunt vulnerati multi. ²⁰ Et comprehendit civitates munitas in Terra Ægypti: et accepit spolia Terræ Ægypti.

²¹ Et convertit Antiochus, postquam percussit Ægyptum in centesimo et quadragesimo tertio anno: et ascendit ad Israel, ²² et ascendit Ierosolymam in multitudine gravi. ²³ Et intravit in sanctificationem cum superbia, et accepit altare aureum, et candelabrum luminis, et universa vasa eius, et mensam propositionis, et libatoria, et phialas, et mortariola aurea, et velum, et coronas, et ornamentum aureum, quod in facie templi erat: et comminuit omnia. ²⁴ Et accepit

Patri
succedens

Iudeis
iustitiam
gentium
concedit,

qui
Ierusalem
profanant.

Egypto
percussa

templum
despoliat,

argentum, et aurum, et vasa concupisabilia: et accepit thesauros occultos, quos invenit: et sublati omnibus abiit in terram suam.

²⁵ Et fecit cædem hominum, et locutus est in superbia magna.

²⁶ Et factus est planctus magnus in Israel, et in omni loco eorum: ²⁷ et ingemuerunt principes, et seniores:

virgines, et iuvenes infirmati sunt: et speciositas mulierum immutata est.

²⁸ Omnis maritus sumpsit lamentum: et quæ sedebant in thoro maritali, lugebant:

²⁹ et commota est terra super habitantes in ea, et universa domus Iacob induit confusionem.

³⁰ Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in civitates Iuda, et venit Ierusalem cum turba magna. ³¹ Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo: et crediderunt ei. ³² Et irruit super civitatem repente, et percussit eam plaga magna, et perdidit populum multum ex Israel. ³³ Et accepit spolia civitatis: et succedit eam igni, et destruxit domos eius, et muros eius in circuitu: ³⁴ et captivas duxerunt mulieres: et natos, et pecora possederunt.

³⁵ Et ædificaverunt civitatem David muro magno, et firmo, et turribus firmis, et facta est illis in arcem: ³⁶ et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos, et convaluerunt in ea. et posuerunt arma, et escas, et congregaverunt spolia Ierusalem: ³⁷ et reposuerunt illic: et facti sunt in laqueum magnum.

³⁸ Et factum est hoc ad insidias sanctificationi, et in diabolum malum in Israel:

³⁹ et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis, et contaminaverunt sanctificationem.

⁴⁰ Et fugerunt habitatores Ierusalem propter eos, et facta est habitatio exterorum, et facta est extera semini suo, et nati eius reliquerunt eam.

⁴¹ Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo, ⁴² dies festi eius conversi sunt in luctum,

sabbata eius in opprobrium, honores eius in nihilum.

⁴² Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius: et sublimitas eius conversa est in luctum.

3. Iudæis leges gentium imponit, proprias interdicit, 1, 43—67.

⁴³ Et scripsit rex Antiochus omni regno suo ut esset omnis populus, unus: ⁴⁴ et relinqueret unusquisque legem suam. ⁴⁵ Et consenserunt omnes Gentes secundum Decretum generale promulgat,

verbum regis Antiochi: ⁴⁶ et multi ex Israel consenserunt servituti eius, et sacrificaverunt idolis, et coinquinaverunt sabbatum.

⁴⁶ Et misit rex libros per manus nunciorum in Ierusalem, et in omnes civitates Iuda: ut sequerentur leges Gentium terræ, ⁴⁷ et prohiberent holocausta, et sacrificia, et placationes fieri in templo Dei, ⁴⁸ et prohiberent celebrari sabbatum, et dies sollemnes: ⁴⁹ et iussit coinquinari saucta, et sanctum populum Israel. ⁵⁰ Et iussit ædificari aras, et templa, et idola, et immolari carnes suillas, et pecora communia, ⁵¹ et relinquere filios suos incircumcisos, et coinquinari animas eorum in omnibus immundis, et abominationibus, ita ut obliviscerentur legem, et immutarent omnes iustificationes Dei. ⁵² Et quicumque non fecissent secundum verbum regis Antiochi, morerentur.

⁵³ Secundum omnia verba hæc scripsit omni regno suo: et præposuit principes populo, qui hæc fieri cogerent. ⁵⁴ Et iusserunt civitatibus Iuda sacrificare. ⁵⁵ Et congregati sunt multi de populo ad eos, qui dereliquerant legem Domini: et fecerunt mala super terram: ⁵⁶ et effugaverunt populum Israel in abditis, et in absconditis fugitivorum locis.

⁵⁷ Die quintadecima mensis Casleu, quinto et quadragesimo et centesimo anno ædificavit rex Antiochus abominandum idolum desolationis super altare Dei, et per universas civitates Iuda in circuitu ædificaverunt aras: ⁵⁸ et ante ianuas domorum, et in plateis incendebant thura, et sacrificabant: ⁵⁹ et libros legis Dei combusserunt igni, scindentes eos: ⁶⁰ et apud quemcumque inveniebantur libri

1, 41 ^aTob 2, 6; Am 8, 10.

homines credit,

per principem iterum civitatem percutit,

in arce praesidium relinquit.

Iudeorum immutat,

leges immutat,

præpositos constituit,

templum contaminat et libros sacros comburit,

testamenti Domini, et quicumque observabat legem Domini, secundum edictum regis trucidabant eum. ⁶¹ In virtute sua faciebant hæc populo Israel, qui inveniebatur in omni mense et mense in civitatibus. ⁶² Et quinta et vigesima die mensis sacrificabant super aram, quæ erat contra altare.

^{inobedientes interficit.} ⁶³ Et mulieres, quæ circumcidabant filios suos, trucidabant secundum iussum regis Antiochi. ⁶⁴ et suspendebant pueros a cervicibus per universas domos eorum: et eos, qui circumcididerant illos, trucidabant. ⁶⁵ Et multi de populo Israel definierunt apud se, ut non manducarent immunda: et elegerunt magis mori, quam cibis coquinari immundis: ⁶⁶ et noluerunt infringere legem Dei sanctam, et trucidati sunt: ⁶⁷ et facta est ira magna super populum valde.

II. Mathathias sacerdos æmulator legis existens, 2, 1—70.

1. Legem zelat vivens, 2, 1—48.

^{In Modin cum filiis habitat,} ^{2.} ¹ In diebus illis surrexit Mathathias filius Ioannis, filii Simeonis, sacerdos ex filiis Iorab ab Ierusalem, et consedit in monte Modin: ² et habebat filios quinque, Ioannem, qui cognominabatur Gaddis: ³ et Simonem, qui cognominabatur Thasi: ⁴ et Iudam, qui vocabatur Machabæus: ⁵ et Eleazarum, qui cognominabatur Abaron: et Ionathan, qui cognominabatur Apphus. ⁶ hi viderunt mala, quæ fiebant in populo Iuda, et in Ierusalem.

^{mala populi plangit} ⁷ Et dixit Mathathias:

Væ mihi, ut quid natus sum videre contritionem populi mei, et contritionem civitatis sanctæ, et sedere illie, cum datur in manibus inimicorum? ⁸ Sancta in manu extraneorum facta sunt: templum eius sicut homo ignobilis. ⁹ Vasa gloriae eius captiva abducta sunt: trucidati sunt senes eius in plateis, et iuvenes eius ceciderunt in gladio inimicorum. ¹⁰ Quæ gens non hereditavit regnum eius, et non obtinuit spolia eius? ¹¹ Omnis compositio eius ablata est. Quæ erat libera, facta est ancilla. ¹² Et ecce sancta nostra, et pulchritudo nostra, et claritas nostra desolata est, et coquinaverunt ea Gentes. ¹³ Quo ergo nobis adhuc vivere?

^{cum filiis,} ¹⁴ Et sehid vestimenta sua Mathathias, et filii eius: et operuerunt se ciliciis, et planxerunt valde.

^{viris a rege missis constanter resistit,} ¹⁵ Et venerunt illuc qui missi erant a rege Antiocho, ut cogerent eos, qui confrigerant in civitatem Modin, immolare, et accendere thura, et a lege Dei discedere. ¹⁶ Et multi de populo Israel consentientes accesserunt ad eos: sed Mathathias, et filii eius constanter steterunt. ¹⁷ Et respondentes qui missi erant ab Antiocho, dixerunt Mathathiæ: Princeps et clarissimus, et magnus es in hac civitate, et ornatus filiis, et fratribus. ¹⁸ ergo accede prior, et fac iussum regis, sicut fecerunt omnes Gentes, et viri Iuda, et qui remanserunt in Ierusalem: et eris tu, et filii tui inter amicos regis, et amplificatus auro, et argento, et muniberibus multis. ¹⁹ Et respondit Mathathias, et dixit magna voce: Et si omnes Gentes regi Antiocho obediunt, ut discedat unusquisque a servitute legis patrum suorum, et consentiat mandatis eius: ²⁰ ego et filii mei, et fratres mei obediemus legi patrum nostrorum. ²¹ propitius sit nobis Deus: non est nobis utile relinquere legem, et iusticias Dei: ²² non audiemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredientes legis nostræ mandata, ut eamus altera via.

^{idololatrias occidit,} ²³ Et ut cessavit loqui verba hæc, accessit quidam Iudeus in omnium oculis sacrificare idolis super aram in civitate Modin, secundum iussum regis: ²⁴ et vidit Mathathias, et doluit, et contremuerunt renes eius, et accensus est furor eius secundum iudicium legis, et insiliens trucidavit eum super aram: ²⁵ sed et virum, quem rex Antiochus miserat, qui cogebat immolare, occidit in ipso tempore, et aram destruxit. ²⁶ et zelatus est legem, ^asicut fecit Phinees Zamri filio Salomi.

^{cum suis in montes fugit,} ²⁷ Et exclamavit Mathathias voce magna in civitate, dicens: Omnis, qui zelum habet legis statuens testamentum, exeat post me. ²⁸ Et fugit ipse, et filii eius

in montes, et reliquerunt quæcumque habebant in civitate. ²⁹ Tunc descenderunt multi quærentes iudicium, et iustitiam, in desertum: ³⁰ et sederunt ibi ipsi, et filii eorum, et mulieres eorum, et pecora eorum: quoniam inundaverunt super eos mala.

³¹ Et renunciatum est viris regis, et exercitu, qui erat in Ierusalem civitate David quoniam discessissent viri quidam, qui dissipaverunt mandatum regis in loca occulta in deserto, et abiissent post illos multi. ³² Et statim perrexerunt ad eos, et constituerunt adversus eos prælium in die sabbatorum, ³³ et dixerunt ad eos: Resistitis et nunc adhuc? exite, et facite secundum verbum regis Antiochi, et vivetis. ³⁴ Et dixerunt: Non exhibimus, neque faciemus verbum regis, ut polluamus diem sabbatorum. ³⁵ Et concitaverunt adversus eos prælium. ³⁶ Et non responderunt eis, nec lapidem miserunt in eos, nec oppilaverunt loca occulta, ³⁷ dicentes: Moriamur omnes in simplicitate nostra: et testes erunt super nos cælum, et terra, quod iniuste perditis nos. ³⁸ Et intulerunt illis bellum sabbatis: et mortui sunt ipsi, et uxores eorum, et filii eorum, et pecora eorum usque ad mille animas hominum. ³⁹ Et cognovit Mathathias, et amici eius, et luctum habuerunt super eos valde. ⁴⁰ Et dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris, et iustificatiibus nostris: nunc citius disperdent nos a terra. ⁴¹ Et cogitaverunt in die illa, dicentes: Omnis homo, quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus adversus eum: et non moriemur omnes, sicut mortui sunt fratres nostri in occultis.

⁴² Tune congregata est ad eos synagoga Assidæorum fortis viribus ex Israel. omnis voluntarius in lege: ⁴³ et omnes, qui fugiebant a malis, additi sunt ad eos, et facti sunt illis ad firmamentum. ⁴⁴ Et collegerunt exercitum, et percusserunt peccatores in ira sua, et viros iniquos in indignatione sua: et ceteri: fugerunt ad nationes, ut evaderent. ⁴⁵ Et circuivit Mathathias, et amici eius, et destruxerunt aras: ⁴⁶ et circumcederunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus Israel: et in fortitudine. ⁴⁷ Et persecuti sunt filios superbiæ, et prosperatum est opus in manibus eorum: ⁴⁸ et obtinuerunt legem de manibus gentium, et de manibus regum: et non dederunt cornu peccatori.

bellum
sabbatum
decernit.

2. Legem zelat moriens, 1, 49—70.

⁴⁹ Et appropinquaverunt dies Mathathiæ moriendi, et dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia, et castigatio, et tempus eversionis, et ira indignationis: ⁵⁰ Nunc ergo, o filii, æmulatores estote legis, et date animas vestras pro testamento patrum vestrorum, ⁵¹ et mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis: et accipietis gloriam magnam, et nomen æternum. ⁵² ^aAbraham nonne in temptatione inventus est fidelis, et reputatum est ei ad iustitiam? ⁵³ ^bIoseph in tempore angustiae suæ custodivit mandatum, et factus est dominus Ægypti. ⁵⁴ ^cPhinees pater noster, zelando zelum Dei, accepit testamentum sacerdotii æterni. ⁵⁵ ^dIesus dum implevit verbum, factus est dux in Israel. ⁵⁶ ^eCaleb, dum testificatur in ecclesia, accepit hereditatem. ⁵⁷ ^fDavid in sua misericordia consecutus est sedem regni in sæcula. ⁵⁸ ^gElias, dum zelat zelum legis, receptus est in cælum. ⁵⁹ ^hAnanias et Azarias et Misael credentes, liberati sunt de flamma. ⁶⁰ ⁱDaniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. ⁶¹ Et ita cogitate per generationem, et generationem: quia omnes qui sperant in eum, non infirmantur. ⁶² Et a verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius sterlus, et vermis est: ⁶³ hodie extollitur. et eras non invenietur: quia conversus est in terram suam, et cogitatio eius periit. ⁶⁴ Vos ergo filii confortainimi, et viriliter agite in lege: quia in ipsa glorijs eritis.

Filios
exhorta-
tionibus
excavit

⁶⁵ Et ecce Simon frater vester, scio quod vir consilii est: ipsum audite semper, et ipse erit vobis pater. ⁶⁶ Et Iudas Machabæus fortis viribus a iuventute sua, sit vobis princeps militiæ, et ipse aget bellum populi. ⁶⁷ Et adducetis ad vos omnes factores legis: et vindicate vindictam populi vestri. ⁶⁸ Retribuite retributionem Gentibus, et intendite in præceptum legis.

et instruit,

⁵² ^aGn 22, 2. — ⁵³ ^bGn 41, 40. — ⁵⁴ ^cNm 25, 13; Sir 45, 28. — ⁵⁵ ^dIos 1, 2. — ⁵⁶ ^eNm 14, 6; Ios 14, 14. — ⁵⁷ ^fS 2, 4. — ⁵⁸ ^gR 2, 11. — ⁵⁹ ^hDn 3, 16. — ⁶⁰ ⁱDn 6, 22.

eis
beneficēs
moritur.

⁶⁹ Et benedixit eos, et appositus est ad patres suos. ⁷⁰ Et defunctus est anno centesimo et quadragesimo sexto: et sepultus est a filiis suis in sepulchris patrum suorum in Modin, et planixerunt eum omnis Israel planetu magno.

PARS SECUNDA.

Iudas Machabæus, 3, 1—9, 22.

I. Antiocho IV. Epiphane regnante, 3, 1—6, 16.

1. Apollonium et Seronem vincit, 3, 1—26.

^{Iudas}
^{dux}
^{eximius} 3. ¹ Et surrexit Iudas, qui vocabatur Machabæus filius eius pro eo: ² et adiuvabant eum omnes fratres eius: et universi, qui se coniunxerant patri eius, et præliabantur prælium Israel cum lætitia.

³ Et dilatavit gloriam populo suo, et induit se loricam sicut gigas, et succinxit se arma bellica sua in præliis, et protegebat castra gladio suo.

⁴ Similis factus est leoni in operibus suis, et sicut catulus leonis rugiens in venatione.

⁵ Et persecutus est iniquos perserutans eos: et qui conturbabant populum suum, eos succendit flammis:

⁶ et repulsi sunt inimici eius præ timore eius, et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt:

et directa est salus in manu eius. ⁷ Et exacerbabat reges multos, et lætificabat Iacob in operibus suis, et in sæculum memoria eius in benedictione.

⁸ Et perambulavit civitates Iuda, et perdidit impios ex eis, et avertit iram ab Israel.

⁹ Et nominatus est usque ad novissimum terræ, et congregavit pereuentes.

^{Apollonium}
^{occidit,} ¹⁰ Et congregavit Apollonius Gentes, et a Samaria virtutem multam et magnam ad bellandum contra Israel. ¹¹ Et cognovit Iudas, et exiit obviam illi: et percussit, et occidit illum: et ceciderunt vulnerati multi, et reliqui fugerunt. ¹² et accepit spolia eorum: et gladium Apollonii abstulit Iudas, et erat pugnans in eo omnibus diebus.

^{Seronem}
^{Deo}
^{confidens}
^{conterit,} ¹³ Et audivit Seron princeps exercitus Syriæ, quod congregavit Iudas congregationem fidelium, et ecclesiam secum. ¹⁴ et ait: Faciam mihi nomen, et glorificabor in regno, et debellabo Judam, et eos, qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis. ¹⁵ Et præparavit se: et ascenderunt cum eo castra impiorum fortis auxiliarii ut facerent vindictam in filios Israel. ¹⁶ Et appropinquaverunt usque ad Bethoron: et exiit Iudas obviam illi cum paucis. ¹⁷ Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Iudæ: Quonodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, et tam fortem, et nos fatigati sumus ieiunio hodie? ¹⁸ Et ait Iudas: Facile est concludi multos in manus paucorum: et non est differentia in conspectu Dei cœli liberare in multis, et in paucis: ¹⁹ quoniam non in multitudine exercitus Victoria belli, sed de cœlo fortitudo est. ²⁰ Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci, et superbia ut disperdant nos, et uxores nostras, et filios nostros, et ut spolient nos: ²¹ nos vero pugnabimus pro animabus nostris, et legibus nostris: ²² et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram: vos autem ne timueritis eos. ²³ Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito: et contritus est Seron, et exercitus eius in conspectu ipsius: ²⁴ et persecutus est eum in descensu Bethoron usque in campum, et ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem fugerunt in terram Philistiniæ.

^{ita ut}
^{omnes}
^{gentes}
^{timarent.} ²⁵ Et eccecidit timor Iudæ, ac fratrum eius, et formido super omnes gentes in circuitu eorum. ²⁶ et pervenit ad regem nomen eius, et de præliis Iudæ narrabant omnes gentes.

2. Epiphanes Iudæos delere vult, 3, 27—37.

^{Exercitum}
^{regni}
^{congregat,} ²⁷ Ut audivit autem rex Antiochus sermones istos, iratus est animo: et misit. et congregavit exercitum universi regni sui, castra fortia valde: ²⁸ et aperuit

ærarium suum, et dedit stipendia exercitui in annum: et mandavit illis ut essent parati ad omnia.

²⁹ Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis, et tributa regionis modica propter dissensionem, et plagam, quam fecit in terra, ut tolleret legitima, quæ erant a primis diebus: ³⁰ et timuit ne non haberet ut semel et bis, in sumptus et donaria, quæ dederat ante larga manu: et abundaverat super reges, qui ante eum fuerant. ³¹ Et consternatus erat animo valde, et cogitavit ire in Persidem, et accipere tributa regionum, et congregare argentum multum.

³² Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali, super negotia regia, a flumine Euphrate usque ad flumen Aegypti: ³³ et ut nutriret Antiochum filium suum, donec rediret. ³⁴ Et tradidit ei medium exercitum, et elephantos: et mandavit ei de omnibus, quæ volebat, et de inhabitantibus Iudeam, et Ierusalem: ³⁵ et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam, et extirpandam virtutem Israel, et reliquias Ierusalem, et auferendam memoriam eorum de loco: ³⁶ et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, et sorte distribueret terram eorum.

³⁷ Et rex assumpsit partem exercitus residui, et exivit ab Antiochia civitate regni sui anno centesimo et quadragesimo septimo: et transfretavit Euphratem flumen, et perambulabat superiores regiones.

Lysiae
admini-
stratori
extinc-
tionem
Iudeorum
mandat,

cum
dimidio
exercitu
profe-
scitur.

3. Iudas Ptolemæum, Nicanorem et Gorgiam fugat, 3, 38—4, 25.

³⁸ Et elegit Lysias Ptolemæum filium Dorymini, et Nicanorem, et Gorgiam, viros potentes ex amicis regis: ³⁹ et misit cum eis quadraginta millia virorum, et septem millia equitum ut venirent in terram Iuda, et disperderent eam secundum verbum regis. ⁴⁰ Et processerunt cum universa virtute sua, et venerunt, et applicuerunt Emmaum in terra campestri. ⁴¹ Et audierunt mercatores regionum nomen eorum: et acceperunt argentum, et aurum multum valde, et pueros: et venerunt in castra ut acciperent filios Israel in servos, et additi sunt ad eos exercitus Syriæ, et terræ alienigenarum.

Duces
Lysiae
Emmaum
applicant,

⁴² Et vidit Iudas, et fratres eius, quia multiplicata sunt mala, et exercitus applicabant ad fines eorum: et cognoverunt verba regis, quæ mandavit populo facere in interitum, et consummationem: ⁴³ et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus deiectionem populi nostri, et pugnemus pro populo nostro, et sanctis nostris. ⁴⁴ Et congregatus est conventus ut essent parati in prælium: et ut orarent, et peterent misericordiam, et miserations.

Iudei
invicem
se mutuis
exhortationibus
exaucent,

⁴⁵ Et Ierusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum: non erat qui ingredieretur et egrederetur de natis eius:

et sanctum conculcabatur:
et filii alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio Gentium:
et ablata est voluptas a Iacob, et defecit ibi tibia, et cithara.

⁴⁶ Et congregati sunt, et venerunt in Masphe contra Ierusalem: quia locus orationis erat in Masphe ante in Israel. ⁴⁷ Et ieunaverunt illa die, et induerunt se cilieii, et cinerem imposuerunt capiti suo: et disciderunt vestimenta sua: ⁴⁸ et expanderunt libros legis, de quibus scrutabantur Gentes similitudinem simulachrorum suorum: ⁴⁹ et attulerunt ornamenta sacerdotalia, et primitias, et decimas: et suscitaverunt Nazaræos, qui impleverant dies: ⁵⁰ et clamaverunt voce magna in cælum, dicentes: Quid faciemus istis, et quo eos ducemus? ⁵¹ et sancta tua conculcata sunt, et contaminata sunt, et sacerdotes tui facti sunt in luctum, et in humilitatem. ⁵² et ecce Nationes convenerunt adversum nos ut nos disperdat: tu seis quæ cogitant in nos. ⁵³ Quomodo poterimus subsistere ante faciem eorum, nisi tu Deus adiuves nos? ⁵⁴ Et tubis exclamaverunt voce magna.

in Masphe
ieuniant
et orant,

⁵⁵ Et post hæc constituit Iudas duces populi, tribunos, et centuriones, et pentacontarchos, et decuriones. ⁵⁶ ^aEt dixit his, qui ædificabant domos, et sponsa-

castra ad
Emmaum
collocant;

3, 56 ^aDt 20, 5 s; Ide 7, 3.

bant uxores, et plantabant vineas, et formidolosis, ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem.⁵⁷ Et moverunt castra, et collocaverunt ad Austrum Emmaum.⁵⁸ Et ait Iudas: Accingimini, et estote filii potentes, et estote parati in mane, ut pugnetis adversus Nationes has, quæ convenerunt adversus nos disperdere nos, et sancta nostra:⁵⁹ quoniam melius est nos mori in bello, quam videre mala gentis nostræ, et sanctorum.⁶⁰ Sicut autem fuerit voluntas in cælo, sic fiat.

Iudas
exercitum
Gorgia
declinat.

4. ¹ Et assumpsit Gorgias quinque millia virorum, et mille equites electos: et moverunt castra nocte² ut applicarent ad castra Iudæorum, et percuterent eos subito: et filii, qui erant ex aree, erant illis duces.³ Et audivit Iudas, et surrexit ipse, et potentes percutere virtutem exercituum regis, qui erant in Emmaum.⁴ Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris.⁵ Et venit Gorgias in castra Iudæ noctu, et neminem invenit, et quærebat eos in montibus: quoniam dixit: Fugiunt hi a nobis.

reliquum
exercitum
percutit
et fugat,

⁶ Et cum dies factus esset, apparuit Iudas in campo cum tribus millibus virorum tantum: qui tegumenta, et gladios non habebant:⁷ et viderunt castra Gentium valida, et loricatos, et equitatus in circuitu eorum, et hi docti ad prælium.⁸ Et ait Iudas viris, qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum, et impetum eorum ne formiatis.⁹ ^aMementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro, cum sequeretur eos Pharao cum exercitu multo.¹⁰ Et nunc clamemus in cælum: et miserebitur nostri Dominus, et memor erit testamenti patrum nostrorum, et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie:¹¹ et scient omnes gentes quia est qui redimat, et liberet Israel.¹² Et elevaverunt alienigenæ oculos suis, et viderunt eos venientes ex adverso.¹³ Et exierunt de castris in prælium, et tuba cecinerunt hi, qui erant cum Iuda:¹⁴ Et congressi sunt: et contritæ sunt Gentes, et fugerunt in campum.¹⁵ Novissimi autem omnes ceciderunt in gladio, et persecuti sunt eos usque Gezeron, et usque in campos Idumææ, et Azoti, et Ianniae: et cediderunt ex illis usque ad tria millia virorum.

exercitum
Gorgia
pavore
percillit,

¹⁶ Et reversus est Iudas, et exercitus eius, sequens eum.¹⁷ Dixitque ad populum: Non concupiscatis spolia: quia bellum contra nos est,¹⁸ et Gorgias et exercitus eius prope nos in monte: sed state nunc contra inimicos nostros, et expugnate eos, et sumetis postea spolia securi.¹⁹ Et adhuc loquente Iuda hæc, ecce apparuit pars quædam prospiciens de monte.²⁰ Et vidit Gorgias quod in fugam conversi sunt sui, et succederunt castra: fumus enim, qui videbatur, declarabat quod factum est.²¹ Quibus illi conspectis timuerunt valde, aspicientes simul et Iudam, et exercitum in campo paratum ad prælium.²² Et fugerunt omnes in campum alienigenarum:

cum suis
Deum
laudat.

²³ et Iudas reversus est ad spolia castrorum, et acceperunt aurum multum, et argentum, et hyacinthum, et purpuram marinam, et opes magnas.²⁴ Et conversi, hymnum canebant, et benedicabant Deum in cælum, quoniam bonus est, quoniam in sæculum misericordia eius.²⁵ Et facta est salus magna in Israel in die illa.

4. Lysiam ipsum superat, 4, 26—35.

Lysias con-
sternatus

²⁶ Quicumque autem alienigenarum evaserunt, venerunt, et nunciaverunt Lysiae universa, quæ acciderant.²⁷ Quibus ille auditis consternatus animo defiebat: quod non qualia voluit, talia contigerunt in Israel, et qualia mandavit rex.

anno
sequenti in
Bethoron
venit.

²⁸ Et sequenti anno congregavit Lysias virorum electorum sexaginta millia, et equitum quinque millia, ut debellaret eos.²⁹ Et venerunt in Iudeam, et castra posuerunt in Bethoron, et occurrit illis Iudas cum decem millibus viris.

sed ab
Iuda
Deum
invocante

³⁰ Et viderunt exercitum fortē, et oravit, et dixit: Benedictus es salvator Israel, ^bqui contrivisti impetum potentis in manu servi tui David, et tradidisti castra alienigenarum in manu Ionathæ filii Saul, et armigeri eius.³¹ Concluse exercitum istum in manu populi tui Israel, et confundantur in exercitu suo, et equitibus.³² Da illis formidinem, et tabefac audaciam virtutis eorum, et commoveantur contritione sua.³³ Deiice illos gladio diligentium te: et collaudent te omnes, qui noverunt nomen tuum in hymnis.

^{4, 9} ^aEx 14, 9. — ³⁰ ^b1 Sm 17, 50. — ^c1 Sm 14, 13.

³⁴ Et commiserunt prælium: et ceciderunt de exercitu Lysiae quinque millia virorum. ³⁵ Videns autem Lysias fugam suorum, et Iudæorum audaciam, et quod parati sunt aut vivere, aut mori fortiter, abiit Antiochiam, et elegit milites, ut multiplicati rursus venirent in Iudæam.

fugatus
est.

5. Templum purgat et civitatem munit, 4, 36—61.

³⁶ Dixit autem Iudas, et fratres eius: Ecce contriti sunt inimici nostri: ascendamus nunc mundare sancta, et renovare. ³⁷ Et congregatus est omnis exercitus, et ascenderunt in montem Sion. ³⁸ Et viderunt sanctificationem desertam, et altare profanatum, et portas exustas, et in atriis virgulta nata sicut in saltu, vel in montibus, et pastophoria diruta. ³⁹ Et sciderunt vestimenta sua, et planxerunt planetu magno, et imposuerunt cinerem super caput suum. ⁴⁰ et ceciderunt in faciem super terram, et exclamaverunt tubis signorum, et clamaverunt in cælum.

Cum exercitu
profana-
tionem
planxit,

⁴¹ Tunc ordinavit Iudas viros ut pugnarent adversus eos, qui erant in arce, donec emundarent sancta. ⁴² Et elegit sacerdotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei: ⁴³ et mundaverunt sancta, et tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. ⁴⁴ Et cogitavit de altari holocaustorum, quod profanatum erat, quid de eo faceret. ⁴⁵ Et incidit illis consilium bonum ut destruerent illud: ne forte illis esset in opprobrium, quia contaminaverunt illud Gentes, et demoliti sunt illud. ⁴⁶ Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoadusque veniret propheta, et responderet de eis. ⁴⁷ Et acceperunt lapides integros secundum legem, et ædificaverunt altare novum secundum illud, quod fuit prius: ⁴⁸ et ædificaverunt sancta, et quæ intra domum erant intrinsecus: et ædem, et atria sanctificaverunt. ⁴⁹ Et fecerunt vasa sancta nova, et intulerunt candelabrum, et altare incensorum, et mensam in templum. ⁵⁰ Et incensum posuerunt super altare, et accenderunt lucernas, quæ super candelabrum erant, et lucebant in templo. ⁵¹ Et posuerunt super mensam panes, et appenderunt vela, et consummaverunt omnia opera, quæ fecerant.

templum
mundat,

⁵² Et ante matutinum surrexerunt quinta et vigesima die mensis noni (hic est mensis Casleu) centesimi quadragesimi octavi anni: ⁵³ et obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum novum, quod fecerunt. ⁵⁴ Secundum tempus et secundum diem, in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa renovatum est in canticis, et eitharis, et cinyris, et in cymbalis. ⁵⁵ Et cecidit omnis populus in faciem, et adoraverunt, et benedixerunt in cælum eum, qui prosperavit eis.

in altari
novo
sacrificium
offert,

⁵⁶ Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, et obtulerunt holocausta cum lætitia, et sacrificium salutaris, et laudis. ⁵⁷ Et ornaverunt faciem templi coronis aureis, et scutulis: et dedicaverunt portas, et pastophoria, et imposuerunt eis ianuas. ⁵⁸ Et facta est lætitia in populo magna valde, et aversum est opprobrium Gentium. ⁵⁹ aEt statuit Iudas, et fratres eius, et universa ecclesia Israel ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo a quinta et vigesima die mensis Casleu, cum lætitia et gaudio.

solemni-
tatem
dedicationis
celebrat;

⁶⁰ et ædificaverunt in tempore illo montem Sion, et per circuitum muros altos, et turres firmas, nequando venirent Gentes, et conculearent eum sicut antea fecerunt.

civitatem
munit.

⁶¹ Et collocavit illic exercitum, ut servarent eum, et munivit eum ad custodiendam Bethsuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.

6. Gentibus vicinis bellum infert, 5, 1—68.

^{5.} ¹ Et factum est, ut audierunt Gentes in circuitu quia ædificatum est altare, et sanctuarium sicut prius, iratae sunt valde: ² et cogitabant tollere genus Iacob, qui erant inter eos, et cœperunt occidere de populo, et persequi.

Expugnat
hostes
infensos:

³ Et debellabat Iudas filios Esau in Idumæa, et eos, qui erant in Acerabathane: quia circumsedebant Israelitas, et percussit eos plaga magna.

filios
Esau,

⁴ Et recordatus est malitiam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum. ⁵ Et in scandalum, insidiantes ei in via. ⁵ Et conclusi sunt ab eo in turribus, et ap-

filios Bean,

plieuit ad eos, et anathematizavit eos, et incendit turres eorum igni cum omnibus, qui in eis erant.

^{filios}
Ammon;

^{liberat}
Iudeos
in Galaad
et Galilea
obcessos,

^{relinquens}
in Iudea
Iosephum
et Azariam,

^{Galilaeos}
per
Simonem,

^{Galaaditas}
ipse cum
Ionatha;

⁶ Et transivit ad filios Ammon, et invenit manum fortē, et populum copiosum, et Timotheum ducem ipsorum: ⁷ et commisit eum eis prælia multa, et contriti sunt in conspectu eorum, et pereussit eos: ⁸ et cepit Gazer civitatem, et filias eius, et reversus est in Iudeam.

⁹ Et congregatae sunt gentes, quæ sunt in Galaad adversus Israelitas, qui erant in finibus eorum ut tollerent eos: et fugerunt in Datheman munitionem, ¹⁰ et miserunt litteras ad Iudam, et fratres eius, dicentes: Congregatae sunt adversum nos gentes per circuitum, ut nos auferant: ¹¹ et parant venire, et occupare munitionem, in quam confugimus: et Timotheus est dux exercitus eorum. ¹² Nunc ergo veni, et eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis. ¹³ Et omnes fratres nostri, qui erant in locis Tubin, interficti sunt: et captivas duxerunt uxores eorum, et natos, et spolia, et peremerunt illic fere mille viros. ¹⁴ Et adhuc epistolæ legebantur, et ecce alii nuncii venerunt de Galilæa concisis tunicis, nunciantes secundum verba hæc: ¹⁵ dicentes convenisse adversum se a Ptolemaida, et Tyro, et Sidone: et repleta est omnis Galilæa alienigenis, ut nos consumant. ¹⁶ Ut audivit autem Iudas, et populus, sermones istos, convenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus suis, qui in tribulatione erant, et expugnabantur ab eis.

¹⁷ Dixitque Iudas Simoni fratri suo: Elige tibi viros, et vade, et libera fratres tuos in Galilæa: ego autem, et frater meus Ionathas ibimus in Galaaditim. ¹⁸ Et reliquit Iosephum filium Zachariae, et Azariam duces populi eum residuo exercitu in Iudea ad custodiam: ¹⁹ et precepit illis, dicens: Præstote populo huic: et nolite bellum committere adversum gentes, donec revertamur. ²⁰ Et partiti sunt Simoni viri tria millia, ut iret in Galilæam: Iudea autem octo millia in Galaaditim.

²¹ Et abiit Simon in Galilæam, et commisit prælia multa eum cum gentibus: et contritæ sunt gentes a facie eius, et persecutus est eos usque ad portam ²² Ptolemaidis: et ceciderunt de gentibus fere tria millia virorum, et accepit spolia eorum, ²³ et assumpsit eos, qui erant in Galilæa, et in Arbatis cum uxoribus, et natibus, et omnibus, quæ erant illis, et adduxit in Iudeam cum lœtitia magna.

²⁴ Et Iudas Machabæus, et Ionathas frater eius transierunt Iordanem, et abierunt viam trium dierum per desertum. ²⁵ Et occurserunt eis Nabuthæi, et suscepserunt eos pacifice, et narraverunt eis omnia, quæ acciderant fratribus eorum in Galaaditide, ²⁶ et quia multi ex eis comprehensi sunt in Barasa, et Bosor, et in Alimis, et in Casphor, et Mageth, et Carnaim: hæ omnes civitates munitæ, et magnæ. ²⁷ Sed et in ceteris civitatibus Galaaditidis tenentur comprehensi, et in crastinum constituerunt admoveare exercitum civitatibus his, et comprehendere, et tollere eos in una die. ²⁸ Et convertit Iudas, et exercitus eius, viam in desertum Bosor repente, et occupavit civitatem: et occidit omnem masculum in ore gladii, et accepit omnia spolia eorum, et succendit eam igni. ²⁹ Et surrexerunt inde nocte, et ibant usque ad munitionem. ³⁰ Et factum est diluculo, cum elevassent oculos suos, ecce populus multus, cuius non erat numerus, portantes scalas, et machinas ut comprehendenderent munitionem, et expugnarent eos. ³¹ Et vidit Iudas, quia cœpit bellum, et clamor belli ascendit ad cælum sicut tuba, et clamor magnus de civitate: ³² et dixit exercitui suo: Pugnate hodie pro fratribus vestris. ³³ Et venit tribus ordinibus post eos, et exclamaverunt tubis, et clamaverunt in oratione. ³⁴ Et cognoverunt castra Timothei quia Machabæus est, et refugerunt a facie eius: et pereusserunt eos plaga magna, et ceciderunt ex eis in die illa fere octo millia virorum. ³⁵ Et divertit Iudas in Maspera, et expugnavit, et cepit eam: et occidit omnem masculum eius, et sumpsit spolia eius, et succendit eam igni. ³⁶ Inde perrexit, et cepit Cashon, et Mageth, et Bosor, et reliquas civitates Galaaditidis. ³⁷ Post hæc autem verba congregavit Timotheus exercitum alium, et castra posuit contra Raphon trans torrentem. ³⁸ Et misit Iudas speculari exercitum: et renunciauerunt ei, dicentes: Quia convenerunt ad eum omnes gentes, quæ in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis: ³⁹ et Arabas conduxerunt in auxilium sibi, et castra posuerunt trans torrentem, parati ad te venire in prælium. Et abiit Iudas

obviam illis. ⁴⁰ Et ait Timotheus principibus exercitus sui: Cum appropinquaverit Iudas, et exercitus eius ad torrentem aquæ: si transierit ad nos prior, non poterimus sustinere eum: quia potens poterit adversum nos. ⁴¹ si vero timuerit transire, et posuerit castra extra flumen, transfretemus ad eos, et poterimus adversus illum. ⁴² Ut autem appropinquavit Iudas ad torrentem aquæ, statuit seribas populi secus torrentem, et mandavit eis, dicens: Neminem hominum reliqueritis: sed veniant omnes in prælium. ⁴³ Et transfretavit ad illos prior, et omnis populus post eum, et contritæ sunt omnes gentes a facie eorum, et proiecerunt arma sua, et fugerunt ad fanum, quod erat in Carnaim. ⁴⁴ Et occupavit ipsam civitatem, et fanum suecedit igni cum omnibus, qui erant in ipso: et oppressa est Carnaim, et non potuit sustinere contra faciem Iudeæ. ⁴⁵ Et congregavit Iudas universos Israelitas, qui erant in Galaaditide, a minimo usque ad maximum, et uxores eorum, et natos, et exercitum magnum valde ut venirent in terram Iuda.

⁴⁶ Et venerunt usque Ephron: et hæc civitas magna in ingressu posita, munita valde, et non erat declinare ab ea dextera vel sinistra, sed per medianam iter erat. ⁴⁷ Et incluserunt se qui erant in civitate, et obstruxerunt portas lapidibus: et misit ad eos Iudas verbis pacificis, ⁴⁸ dicens: Transeamus per terram vestram, ut eamus in terram nostram: et nemo vobis nocebit: tantum pedibus transibimus. Et noblebant eis aperire. ⁴⁹ Et præcepit Iudas prædicare in castris, ut applicarent unusquisque in quo erat loco. ⁵⁰ et applicerunt se viri virtutis: et oppugnavit civitatem illam tota die, et tota nocte, et tradita est civitas in manu eius: ⁵¹ et peremerunt omnem masculum in ore gladii, et eradicavit eam, et accepit spolia eius, et transivit per totam civitatem super interfectos.

⁵² Et transgressi sunt Iordanem in campo magno, contra faciem Bethsan. ⁵³ Et erat Iudas congregans extremos, et exhortabatur populum per totam viam, donee venirent in terram Iuda: ⁵⁴ et ascenderunt in montem Sion cum lætitia, et gaudio, et obtulerunt holocausta, quod nemo ex eis cecidisset donee reverterentur in pace.

⁵⁵ Et in diebus, quibus erat Iudas, et Ionathas in terra Galaad, et Simon frater eius in Galilæa contra faciem Ptolemaidis, ⁵⁶ audivit Iosephus Zachariæ filius, et Azarias princeps virtutis, res bene gestas, et prælia quæ facta sunt, ⁵⁷ et dixit: Faciamus et ipsi nobis nomen, et eamus pugnare adversus gentes, quæ in circuitu nostro sunt. ⁵⁸ Et præcepit his, qui erant in exercitu suo, et abiérunt Ianniam. ⁵⁹ Et exivit Gorgias de civitate, et viri eius obviam illis in pugnam. ⁶⁰ Et fugati sunt Iosephus, et Azarias usque in fines Iudæam: et ceciderunt illo die de populo Israel ad duo millia viri, et facta est fuga magna in populo: ⁶¹ quia non audierunt Iudam, et fratres eius, existimantes fortiter se facturos. ⁶² Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est in Israel. ⁶³ Et viri Iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis Israel, et gentium omnium ubi audiēbatur nomen eorum. ⁶⁴ Et convenerunt ad eos fausta acclamantes.

⁶⁵ Et exivit Iudas, et fratres eius, et expugnabant filios Esau in terra, quæ ad Austrum est, et percussit Chebron et filias eius: et muros eius, et turres succendit igni in circuitu. ⁶⁶ Et movit castra ut iret in terram alienigenarum, et perambulabat Samariam. ⁶⁷ In die illa ceciderunt sacerdotes in bello, dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in prælium. ⁶⁸ Et declinavit Iudas in Azotum in terram alienigenarum, et diruit aras eorum, et sculptilia deorum ipsorum succendit igni: et cepit spolia civitatum, et reversus est in terram Iuda.

puniens
urbem
Ephron

in qua
Iosephus
et Azarias
fugati
fuerant;

percudit
filios
Esau
ac Philistiūm.

7. Epiphanes præ tristitia moritur, 6, 1—16.

6. ¹ Et rex Antiochus perambulabat superiores regiones, et audivit esse civitatem Elymaidem in Perside nobilissinam, et copiosam in argento, et auro, ² templumque in ea locuples valde: et illuc velamina aurea, et loricæ, et seuta, quæ reliquit Alexander Philippi rex Macedo, qui regnavit primus in Græcia. ³ Et venit, et quærerbat capere civitatem, et deprædarī eam: et non potuit, quoniam innotuit sermo his, qui erant in civitate: ⁴ et insurrexerunt in prælium, et fugit inde, et abiit cum tristitia magna, et reversus est in Babyloniam.

Tristis e
Perside
fugit,

tristis
victorias
Iudeorum
audit.

iu morbum
incidit,

erimina
sua
agnoscit,

⁵ Et venit qui nunciaret ei in Perside, quia fugata sunt castra, quæ erant in terra Iuda: ⁶ et quia abiit Lysias cum virtute forti in primis, et fugatus est a facie Iudeorum, et invaluerunt armis, et viribus, et spoliis multis, quæ ceperunt de castris, quæ exciderunt: ⁷ et quia diruerunt abominationem, quam ædificaverat super altare, quod erat in Ierusalem, et sanctificationem, sicut prius, circumdederunt muris excelsis, sed et Bethsuram civitatem suam.

⁸ Et factum est ut andivit rex sermones istos, expavit, et commotus est valde: et decidit in lectum, et incidit in languorem præ tristitia, quia non factum est ei sicut cogitabat. ⁹ Et erat illuc per dies multos: quia renovata est in eo tristitia magna, et arbitratus est se mori.

¹⁰ Et vocavit omnes amicos suos, et dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis, et concidi, et corru corde præ solicitudine: ¹¹ et dixi in corde meo: In quantam tribulationem deveni, et in quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum: qui iucundus eram, et dilectus in potestate mea! ¹² Nunc vero reminiscor malorum, quæ feci in Ierusalem, unde et abstuli omnia spolia aurea, et argentea, quæ erant in ea, et misi auferre habitantes Iudæam sine causa. ¹³ Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista: et ecce pereo tristitia magna in terra aliena.

¹⁴ Et vocavit Philippum, unum de amicis suis, et præposuit eum super universum regnum suum: ¹⁵ et dedit ei diadema, et stolam suam, et annulum, ut adduceret Antiochum filium suum, et nutriri eum, et regnaret.

¹⁶ Et mortuus est illic Antiochus rex anno centesimo quadragesimo nono.

II. Antiocho V. Eupatore regnante, 6. 17—63.

Antiochus
Eupator,

a malevolis
vocatus,

¹⁷ Et cognovit Lysias, quoniam mortuus est rex, et constituit regnare Antiochum filium eius, quem nutritivit adolescentem: et vocavit nomen eius Eupator.

¹⁸ Et hi, qui erant in arce, concluserant Israel in cirenitu sanctorum: et quærebant eis mala semper, et firmamentum Gentium. ¹⁹ Et cogitavit Iudas disperdere eos: et convocabit universum populum, ut obsiderent eos. ²⁰ Et convenerunt simul, et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, et fecerunt balistas, et machinas. ²¹ Et exierunt quidam ex eis, qui obsidebantur: et adiunxerunt se illis aliqui impii ex Israel, ²² et abierunt ad regem, et dixerunt: Quousque non facis iudicium, et vindicas fratres nostros? ²³ Nos decrevimus servire patri tuo, et ambulare in præceptis eins, et obsequi edictis eius: ²⁴ et filii populi nostri propter hoc alienabant se a nobis, et quicumque inveniebantur ex nobis, interficiebantur, et hereditates nostræ diripiebantur. ²⁵ Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed et in omnes fines nostros. ²⁶ et ecce applicuerunt hodie ad arcem Ierusalem occupare eam, et munitionem Bethsuram munierunt: ²⁷ et nisi præveneris eos velocius, maiora, quam hæc, facient, et non poteris obtinere eos.

²⁸ Et iratus est rex, ut hæc audivit: et convocabit omnes amicos suos, et principes exercitus sui, et eos, qui super equites erant. ²⁹ sed et de regnis aliis, et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conductitii. ³⁰ Et erat numerus exercitus eius, centum millia peditum, et viginti millia equitum, et elephanti trigintaduo, docti ad prælium.

³¹ Et venerunt per Idumæam, et applicuerunt ad Bethsuram, et pugnaverunt dies multos, et fecerunt machinas et exierunt, et succederunt eas igni, et pugnaverunt viriliter. ³² Et recessit Iudas ab arce, et movit castra ad Bethzacharam contra castra regis. ³³ Et surrexit rex ante lucem, et concitavit exercitus in impetum contra viam Bethzacharam: et comparaverunt se exercitus in prælium, et tubis cecinerunt: ³⁴ et elephantis ostenderunt sanguinem uvæ et mori, ad acuendos eos in prælium: ³⁵ et divisorunt bestias per legiones: et astiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concatenatis, et galeæ ærcæ in capitibus eorum: et quingenti equites ordinati unicuique bestiæ electi erant. ³⁶ Hi ante tempus ubicunque erat bestia, ibi erant: et quocumque ibat, ibant, et non discedebant ab ea. ³⁷ Sed et turres ligneæ super eos firmæ protegentes super singulas bestias: et super eas machinæ: et super singulas viri virtutis triginta duo, qui pugnabant desuper: et Indus

cum
elephantis
ad
Bethsuram
venit,

audaciam
Iudeorum
videt,

magister bestiæ. ³⁸ Et residuum equitatum hinc et inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere, et perurgere constipatos in legionibus eius. ³⁹ Et ut refulsit sol in elypos aureos, et æreos, resplenderunt montes ab eis, et resplenderunt sicut lampades ignis. ⁴⁰ Et distineta est pars exercitus regis per montes excelsos, et alia per loca humilia: et ibant caute et ordinate. ⁴¹ Et commovebantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis, et incessu turbæ, et collisione armorum: erat enim exercitus magnus valde, et fortis. ⁴² Et appropiavit Iudas, et exercitus eius in prælium: et ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. ⁴³ Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loricatam loricis regis: et erat eminentis super ceteras bestias. et visum est ei quod in ea esset rex: ⁴⁴ et dedit se ut liberaret populum suum, et acquireret sibi nomen æternum. ⁴⁵ Et eucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens a dextris, et a sinistris, et eadebant ab eo huc atque illuc. ⁴⁶ Et ivit sub pedes elephantis, et supposuit se ei, et occidit eum: et cecidit in terram super ipsum, et mortuus est illuc. ⁴⁷ Et videntes virtutem regis, et impetum exercitus eius, diverterunt se ab eis.

⁴⁸ Castra autem regis ascenderunt contra eos in Ierusalem, et applicuerunt castra regis ad Iudeam, et montem Sion. ⁴⁹ Et fecit pacem cum his, qui erant in Bethsura: et exierunt de civitate, quia non erant eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata erant terræ. ⁵⁰ Et comprehendit rex Bethsuram: et constituit illuc custodiam servare eam.

⁵¹ Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos: et statuit illuc balistas, et machinas, et ignis iacula, et tormenta ad lapides iactandos, et spicula, et scorpions ad mittendas sagittas, et fundibula. ⁵² Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum, et pugnaverunt dies multos. ⁵³ Escæ autem non erant in civitate, eo quod septimus annus esset: et qui remanserant in Iudea de Gentibus, consumperant reliquias eorum, quæ repositæ fuerant. ⁵⁴ Et remanserunt in sanctis viri pauci, quoniam obtinuerat eos famæ: et dispersi sunt unusquisque in locum suum.

⁵⁵ Et audivit Lysias quod Philippus, quem constituerat rex Antiochus, cum adhuc viveret, ut nutriri Antiochum filium suum, et regnaret, ⁵⁶ reversus esset a Perside, et Media, et exercitus qui abierat eum ipso, et quia quærebat suscipere regni negotia: ⁵⁷ festinavit ire, et dicere ad regem, et duces exercitus: Deficimus quotidie, et esca nobis modica est. et locus, quem obsidemus, est munitus, et incumbit nobis ordinare de regno. ⁵⁸ Nunc itaque demus dextras hominibus istis, et faciamus cum illis pacem, et cum omni gente eorum: ⁵⁹ et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius. propter legitima ipsorum, quæ despeximus, irati sunt, et fecerunt omnia haec. ⁶⁰ Et placuit sermo in conspectu regis, et principum: et misit ad eos pacem facere: et receperunt illam. ⁶¹ Et iuravit illis rex, et principes: et exierunt de munitione.

⁶² Et intravit rex montem Sion, et vidit munitionem loci: et rupit citius iuramentum, quod iuravit: et mandavit destruere murum in gyro.

⁶³ Et discessit festinanter, et reversus est Antiochiam, et invenit Philippum dominantem civitatem: et pugnavit adversus eum, et occupavit civitatem.

cum
Bethsura
paciscitur,

montem
templo
occupare
nequit,

cum Iuda
paciscitur,

pacem
iuramat
frangit,
revertitur.

III. Demetrio I. Sotere regnante, 7, 1—9, 22.

1. Iudas Alcimo sacerdoti impio prævalet, 7, 1—25.

^{7.} ¹ Anno centesimo quinquagesimo primo exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma, et ascendit eum paucis viris in civitatem maritimam, et regnavit illuc. ² Et factum est, ut ingressus est domum regni patrum suorum, comprehendit exercitus Antiochum, et Lysiam, ut adducerent eos ad eum. ³ Et res ei innotuit: et ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum. ⁴ Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui:

⁵ et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex Israel: et Alcimus dux eorum, ^{ab Aleimo irritatus,} qui volebat fieri sacerdos. ⁶ Et accusaverunt populum apud regem, dicentes: Perdidit Iudas, et fratres eius omnes amicos tuos, et nos dispersit de terra nostra.

⁷ Nunc ergo mitte virum, cui erdis, ut eat, et videat exterminium omne, quod fecit nobis, et regionibus regis: et puniat omnes amicos eius, et adiutores eorum.

⁸ Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem, qui dominabatur trans flumen magnum in regno, et fidelem regi: et misit eum, ⁹ ut videret exterminium, quod fecit Iudas: sed et Aleimūm impium constituit in sacerdotium, et mandavit ei facere ultionem in filios Israel. ¹⁰ Et surrexerunt, et venerunt eum exercitu magno in terram Iuda: et miserunt nuncios, et locuti sunt ad Iudam, et ad fratres eius verbis pacificis in dolo. ¹¹ Et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno.

<sup>qui
uramentum
violent;</sup> ¹² Et convenerunt ad Alcimum, et Bacchidem congregatio scribarum requirere quae iusta sunt: ¹³ et primi, Assidei qui erant in filiis Israel, et exquirebant ab eis pacem. ¹⁴ Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos: ¹⁵ et locutus est cum eis verba pacifica: et iuravit illis, dicens: Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris. ¹⁶ Et crediderunt ei: Et comprehendit ex eis sexaginta viros, et occidit eos in una die secundum verbum, quod scriptum est: ¹⁷ ^aCarnes sanctorum tuorum, et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret. ¹⁸ Et incubuit timor, et tremor in omnem populum: quia dixerunt: Non est veritas, et iudicium in eis: transgressi sunt enim constitutum, et iusurandum quod iuraverunt.

<sup>Bacchides
ad regem
revertitur,</sup> ¹⁹ Et movit Bacchides castra ab Ierusalem, et applicuit in Bethzecha: et misit, et comprehendit multos ex eis, qui a se effugerant, et quosdam de populo mactavit, et in puteum magnum proiecit. ²⁰ Et commisit regionem Alcimo, et reliquit eum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit Bacchides ad regem:

<sup>Alcimus
Iudam
sustine
nequit.</sup> ²¹ et satis agebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui. ²² et convenerunt ad eum omnes, qui perturbabant populum suum, et obtinuerunt terram Iuda, et fecerunt plagam magnam in Israel. ²³ Et vidit Iudas omnia mala quae fecit Alcimus, et qui cum eo erant, filiis Israel, multo plus quam Gentes. ²⁴ et exiit in omnes fines Iudeæ in circuitu, et fecit vindictam in viros desertores, et cessaverunt ultra exire in regionem. ²⁵ Vedit autem Alcimus quod prævaluit Iudas, et qui cum eo erant: et cognovit quia non potest sustinere eos, et regressus est ad regem, et accusavit eos multis criminibus.

2. Nicanorem principem prosternit, 7, 26—50.

<sup>Nicanor
dolose
agit,</sup> ²⁶ ^bEt misit rex Nicanorem, unum ex principibus suis nobilioribus: qui erat inimicitias exercens contra Israel: et mandavit ei evertere populum. ²⁷ Et venit Nicanor in Ierusalem cum exercitu magno, et misit ad Iudam et ad fratres eius verbis pacificis cum dolo, ²⁸ dicens: Non sit pugna inter me et vos: veniam cum viris paucis, ut videam facies vestras cum pace. ²⁹ Et venit ad Iudam, et salutaverunt se invicem pacifice: et hostes parati erant rapere Iudam.

<sup>sed ab
Iuda
fugatur,</sup> ³⁰ Et innotuit sermo Iudeæ quoniam cum dolo venerat ad eum: et conterritus est ab eo, et amplius noluit videre faciem eius. ³¹ Et cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium eius: et exiit obviam Iudeæ in pugnam iuxta Capharsalama. ³² Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quinque millia viri, et fugerunt in civitatem David.

<sup>contra
tempulum
loquitur</sup> ³³ Et post hæc verba ascendit Nicanor in montem Sion: et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, et demonstrare ei holocausta, quæ offerabant pro rege. ³⁴ Et irridens sprevit eos, et polluit: et locutus est superbe. ³⁵ et iuravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Iudas, et exercitus eius in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. ³⁶ et intraverunt sacerdotes, et steterunt ante faciem altaris et templi: et flentes dixerunt: ³⁷ Tu Domine elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo. ³⁸ fac vindictam in homine isto, et exercitu eius, et cadant in gladio: memento blasphemias eorum, et ne dederis eis ut permaneant.

⁷, 17 ^aPs 78, 1—3. — 26 ^b2 Mcc 15, 1.

³⁹ Et exiit Nicanor ab Ierusalem, et castra applicuit ad Bethoron: et occurrit illi exercitus Syriæ. ⁴⁰ Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus millibus viris: et oravit Iudas, et dixit: ⁴¹ aQui missi erant a rege Sennacherib, Domine, quia blasphemaverunt te, exiit angelus, et percussit ex eis centum octoginta quinque millia: ⁴² sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie: et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua: et iudica illum secundum malitiam illius. ⁴³ Et commiserunt exercitus prælium tertiadecima die mensis Adar: et contrita sunt castra Nicanoris, et cecidit ipse primus in prælio. ⁴⁴ Ut autem vidit exercitus eius quia cecidisset Nicanor, proiecerunt arma sua, et fugerunt: ⁴⁵ et persecuti sunt eos viam unius diei ab Adazer usquequo veniatur in Gazara, et tubis cecinerunt post eos cum significationibus: ⁴⁶ et exierunt de omnibus castellis Iudæa in circuitu, et ventilabant eos cornibus, et convertebantur iterum ad eos, et ceciderunt omnes gladio, et non est relictus ex eis nec unus.

⁴⁷ Et acceperunt spolia eorum in prædam: et caput Nicanoris amputaverunt, et dexteram eius, quam extenderat superbe, et attulerunt, et suspenderunt contra Ierusalem. ⁴⁸ Et lætatus est populus valde, et egerunt diem illam in lætitia magna.

⁴⁹ Et constituit agi omnibus annis diem istam tertiadecima die mensis Adar.

⁵⁰ Et siluit terra Iuda dies paucos.

in prælio
primus
cadit,

3. Iudas cum Romanis paciscitur, 8, 1—32.

8. ¹ Et audivit Iudas nomen Romanorum, quia sunt potentes viribus, et acquiescunt ad omnia, quæ postulantur ab eis: et quicumque accesserunt ad eos, statuerunt eum eis amicitias, et quia sunt potentes viribus. ² Et audierunt prælia eorum, et virtutes bonas, quas fecerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos, et duxerunt sub tributum: ³ et quanta fecerunt in regione Hispaniæ, et quod in potestatem redegerunt metalla argenti et auri, quæ illie sunt, et possederunt omnem locum consilio suo, et patientia: ⁴ locaque quæ longe erant valde ab eis, et reges, qui supervenerant eis ab extremis terræ, contriverunt, et percosserunt eos plaga magna: ceteri autem dant eis tributum omnibus annis. ⁵ et Philippum et Persen Ceteorum regem, et ceteros, qui adversum eos arma tulerant, contriverunt in bello, et obtinuerunt eos: ⁶ et Antiochum magnum regem Asiæ, qui eis pugnam intulerat habens centum viginti elephantes, et equitatum, et currus, et exercitum magnum valde, contritum ab eis. ⁷ et quia ceperunt eum vivum, et statuerunt ei ut daret ipse, et qui regnarent post ipsum, tributum magnum, et daret obsides, et constitutum, ⁸ et regionem Indorum, et Medos, et Lydos, de optimis regionibus eorum: et acceptas eas ab eis, dederunt Eumeni regi. ⁹ et quia qui erant apud Helladam, voluerunt ire, et tollere eos: et innotuit sermo his, ¹⁰ et miserunt ad eos ducem unum, et pugnaverunt contra illos, et ceciderunt ex eis multi, et captivas duxerunt uxores eorum, et filios, et diripuerunt eos, et terram eorum possederunt, et destruxerunt muros eorum, et in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem: ¹¹ et residua regna, et insulas, quæ aliquando restiterant illis, exterminaverunt, et in potestatem redegerunt. ¹² Cum amicis autem suis, et qui in ipsis requiem habebant, conservaverunt amicitiam, et obtinuerunt regna, quæ erant proxima, et quæ erant longe: quia quicumque audiebant nomen eorum, timebant eos. ¹³ quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent, regnabant: quos autem vellent, regno deturbabant: et exaltati sunt valde. ¹⁴ Et in omnibus istis nemo portabat diadema, nec inducebatur purpura, ut magnificaretur in ea. ¹⁵ Et quia curiam fecerunt sibi, et quotidie consulebant trecentos viginti consilium agentes semper de multitudine, ut quæ digna sunt, gerant: ¹⁶ et committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universæ terræ suæ, et omnes obediunt uni, et non est invidia, neque zelus inter eos.

Auditis
potentia
et amicitia
et moribus
Romano-
rum

¹⁷ Et elegit Iudas Eupolemum, filium Ioannis, filii Iacob, et Iasonem, filium Eleazari, et misit eos Romam constituere cum illis amicitiam, et societatem: ¹⁸ et ut auferrent ab eis ingum Graecorum, quia viderunt quod in servitutem premerent regnum Israel. ¹⁹ Et abierunt Romam viam multam valde, et introierunt

duos
nuntios
Romain
misit,

¹¹ a2 Rg 19, 35; Tob 1, 21; Sir 48, 24; Is 37, 36; 2 Mcc 8, 19.

curiam, et dixerunt: ²⁰ Iudas Machabæus, et fratres eius, et populus Iudeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem, et pacem, et conscribere nos socios, et amicos vestros. ²¹ Et placuit sermo in conspectu eorum.

qui sequens
re scriptum
consecuti
sunt.

²² Et hoc rescriptum est, quod rescripserunt in tabulis æreis, et miserunt in Ierusalem, ut esset apud eos ibi memoriale pacis, et societatis. ²³ BENE SIT ROMANIS, et genti Iudeorum in mari, et in terra in aeternum: gladiusque et hostis procul sit ab eis. ²⁴ Quod si institerit bellum Romanis prius, aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum: ²⁵ auxilium feret gens Iudeorum, prout tempus dictaverit, corde pleno: ²⁶ et prælantibus non dabunt, neque subministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis: et custodient mandata eorum, nihil ab eis accipientes. ²⁷ Similiter autem et si genti Iudeorum prius acciderit bellum, adiuvabunt Romani ex animo, prout eis tempus permiserit: ²⁸ et adiuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis: et custodient mandata eorum absque dolo. ²⁹ secundum hec verba constituerunt Romani populo Iudeorum. ³⁰ Quod si post hæc verba hi aut illi addere, aut demere ad hæc aliquid voluerint, facient ex proposito suo: et quæcumque addiderint, vel Dempserint, rata erunt. ³¹ Sed et de malis, quæ Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei, dicentes: Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros, et socios Iudeos? ³² Si ergo iterum adierint nos, adversum te faciemus illis indicium, et pugnabimus tecum mari terraque.

4. Cum Bacchide fortiter pugnans moritur, 9, 1—22.

Exercitu
forti
Bacchidis

9. ¹ Interea ut audivit Demetrius quia cecidit Nicanor, et exercitus eius in prælio, apposuit Bacchidem, et Aleimum rursum mittere in Iudeam, et dextrum cornu cum illis. ² Et abierunt viam, quæ dicit in Galgala, et castra posuerunt in Masaloth, quæ est in Arbellis: et occupaverunt eam, et peremerunt animas hominum multas. ³ In mense primo anni centesimi et quinquagesimi secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem: ⁴ et surrexerunt, et abierunt in Beream viginti millia virorum, et duo millia equitum.

cum
paucis fortis
sime
resistit,

⁵ Et Iudas posuerat castra in Laisa, et tria millia viri electi cum eo: ⁶ et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, et timuerunt valde: et multi subtraxerunt se de castris, et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. ⁷ Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suis, et bellum perurgebat eum, et confractus est corde: quia non habebat tempus congregandi eos, et dissolutus est. ⁸ Et dixit his, qui residui erant: Surgamus, et eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos. ⁹ Et avertabant eum, dicentes: Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo, et revertamur ad fratres nostros, et tunc pugnabimus adversus eos: nos autem pauci sumus. ¹⁰ Et ait Iudas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis: et si appropriavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, et non inferamus crimen gloriae nostræ.

sed
gloriosus
cadit,

¹¹ Et movit exercitus de castris, et steterunt illis obviam: et divisi sunt equites in duas partes, et fundibularii, et sagittarii præibant exercitum, et primi certaminis omnes potentes. ¹² Bacchides autem erat in dextro cornu, et proximavit legio ex duabus partibus, et clamabant tubis: ¹³ exclamaverunt autem et hi, qui erant ex parte Iudæ, etiam ipsi, et commota est terra a voce exercitum: et commissum est prælium a mane usque ad vesperam. ¹⁴ Et vidit Iudas, quod firmior est pars exercitus Bacchidis in dextris, et convenerunt cum ipso omnes constantes corde: ¹⁵ et contrita est dextera pars ab eis, et persecutus est eos usque ad montem Azoti. ¹⁶ Et qui in sinistro cornu erant, viderunt quod contritum est dextrum cornu, et secuti sunt post Iudam, et eos, qui cum ipso erant, a tergo: ¹⁷ et ingratum est prælium, et ceciderunt vulnerati multi ex his, et ex illis. ¹⁸ Et Iudas cecidit, et ceteri fugerunt.

sepelitur
ac fletur,

¹⁹ Et Ionathas, et Simon tulerunt Iudam fratrem suum, et sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin. ²⁰ Et fleverunt eum omnis populus Israel planctu magno, et lugebant dies multos, ²¹ et dixerunt: Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat populum Israel!

²² Et cetera verba bellorum Iudæ, et virtutum, quas fecit, et magnitudinis eius. non sunt descripta: multa enim erant valde. magnus dux Israël.

PARS TERTIA.

Ionathas dux, 9, 23—12, 52.

I. Demetrio I. Sotere regnante, 9, 23—10, 50.

1. Cum Bacchide pacem componit, 9, 23—73.

²³ Et factum est: post obitum Iudæ emerserunt iniqui in omnibus finibus Israel, et exorti sunt omnes, qui operabantur iniquitatem. ²⁴ In diebus illis facta est fames magna valde, et tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis. ²⁵ Et elegit Bacchides viros impios, et constituit eos dominos regionis: ²⁶ et exquirebant, et perserutabantur amicos Iudæ, et adducebant eos ad Bacchidem, et vindicabat in illos, et illudebat. ²⁷ Et facta est tribulatio magna in Israel, qualis non fuit ex die, qua non est visus propheta in Israel.

²⁸ Et congregati sunt omnes amici Iudæ, et dixerunt Ionathæ: ²⁹ Ex quo frater tuus Iudas defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros, Bacchidem, et eos, qui inimici sunt gentis nostræ. ³⁰ Nunc itaque te hodie elegimus esse pro eo nobis in principem, et ducem ad bellandum bellum nostrum. ³¹ Et suscepit Ionathas tempore illo principatum, et surrexit loco Iudæ fratris sui.

³² Et cognovit Bacchides, et quærebat eum occidere. ³³ Et cognovit Ionathas, et Simon frater eius, et omnes, qui cum eo erant: et fugerunt in desertum Thecuæ, et considerunt ad aquam lacus Asphar. ³⁴ Et cognovit Bacchides, et die sabbatorum venit ipse, et omnis exercitus eius trans Iordanem.

³⁵ Et Ionathas misit fratrem suum ducem populi, et rogavit Nabuthæos amicos suos, ut commodarent illis apparatum suum, qui erat copiosus. ³⁶ Et exierunt filii Lambri ex Madaba, et comprehendenterunt Ioannem, et omnia, quæ habebat, et abierunt habentes ea. ³⁷ Post hæc verba, renunciatum est Ionathæ, et Simoni fratri eius, quia filii Lambri faciunt nuptias magnas, et ducunt sponsam ex Madaba filiam unius de magnis principibus Chanaan cum ambitione magna. ³⁸ Et recordati sunt sanguinis Ioannis fratris sui: et ascenderunt, et absconderunt se sub tegumento montis. ³⁹ Et elevaverunt oculos suos, et viderunt: et ecce tumultus, et apparatus multus: et sponsus processit, et amici eius, et fratres eius obviam illis cum tympanis, et musicis, et armis multis. ⁴⁰ Et surrexerunt ad eos ex insidiis, et occiderunt eos, et ceciderunt vulnerati multi, et residui fugerunt in montes: et acceperunt omnia spolia eorum: ⁴¹ et conversæ sunt nuptiæ in luctum, et vox musicorum ipsorum in lamentum. ⁴² Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui: et reversi sunt ad ripam Iordanis.

⁴³ Et audivit Bacchides, et venit die sabbatorum usque ad oram Iordanis in virtute magna. ⁴⁴ Et dixit ad suos Ionathas: Surgamus, et pugnemus contra inimicos nostros: non est enim hodie sicut heri, et nudiustertius. ⁴⁵ Ecce enim bellum ex adverso, aqua vero Iordanis hinc et inde, et ripæ, et paludes, et saltus: et non est locus divertendi. ⁴⁶ ^aNunc ergo clamate in cælum, ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum. ⁴⁷ Et extendit Ionathas manum suam percutere Bacchidem, et divertit ab eo retro: ⁴⁸ et dissiliit Ionathas, et qui cum eo erant in Iordanem, et transnataverunt ad eos Iordanem. ⁴⁹ et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri:

et reversi sunt in Ierusalem, ⁵⁰ et ædificaverunt civitates munitas in Iudea, munitionem, quæ erat in Iericho, et in Ammaum, et in Bethoron, et in Bethel, et Thamnata, et Phara, et Thopo muris excelsis, et portis, et seris. ⁵¹ Et posuit custodiā in eis, ut inimicitias exercent in Israel: ⁵² et munivit civitatem Bethsuram, et Gazaram, et arcem, et posuit in eis auxilia, et apparatus escarum:

⁹, ⁴⁶ ^{a2} Par 20, 3.

Bacchide
Iudeos
cruciantur

Ionathas
princeps
eligitur

et in deser-
tum Thecuæ
fugit,

filios
Iambri, qui
fratrem
Ioannem
occiderant,
cædit,

mille viros
Bacchidis
interficit,

qui civitates
Iudeæ
munit

⁵³ et aceperit filios principum regionis obsides, et posuit eos in aree in Ierusalem in custodiam.

<sup>et mortuo
Alcimo
sacrilego</sup> ⁵⁴ Et anno centesimo quinquagesimo tertio, mense secundo, praecepit Aleimus destrui muros domus sanctae interioris, et destrui opera prophetarum: et coepit destruere. ⁵⁵ In tempore illo perecessus est Aleimus: et impedita sunt opera illius, et oculus est os eius, et dissolutus est paralysi, nee ultra potuit loqui verbum, et mandare de domo sua. ⁵⁶ Et mortuus est Aleimus in tempore illo cum tormento magno.

<sup>ad regem
revertitur;</sup> ⁵⁷ Et vidi Bacchides quoniam mortuus est Aleimus: et reversus est ad regem, et siluit terra annis duobus.

<sup>Bacchides
iterum ab
iniquis
vocatus</sup> ⁵⁸ Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Ionathas, et qui cum eo sunt, in silentio habitant confidenter: nunc ergo adducamus Bacchidem, et comprehendet eos omnes una nocte. ⁵⁹ Et abiérunt, et consilium ei dederunt. ⁶⁰ Et surrexit ut veniret cum exercitu multo: et misit occulte epistolas sociis suis, qui erant in Iudea, ut comprehendenterent Ionathan, et eos, qui cum eo erant: sed non potuerunt, quia innotuit eis consilium eorum.

<sup>ab Ionatha
et Simone</sup> ⁶¹ Et apprehendit de viris regionis, qui principes erant malitiae, quinquaginta viros, et occidit eos: ⁶² et cessavit Ionathas, et Simon, et qui cum eo erant in Bethbessen, quae est in deserto: et extruxit diruta eius, et firmaverunt eam.

<sup>iuxta
Bethbessen
valde
affligitur,</sup> ⁶³ Et cognovit Bacchides, et congregavit universam multitudinem suam: et his, qui de Iudea erant, denunciavit. ⁶⁴ Et venit, et castra posuit desuper Bethbessen: et oppugnavit eam dies multis, et fecit machinas. ⁶⁵ Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate, et exiit in regionem, et venit cum numero, ⁶⁶ et perecessit Odaren, et fratres eius, et filios Phaseron in tabernacula ipsorum, et coepit caedere, et crescere in virtutibus. ⁶⁷ Simon vero, et qui cum ipso erant, exierunt de civitate, et succederunt machinas, ⁶⁸ et pugnaverunt contra Bacchidem, et contritus est ab eis: et affixerunt eum valde, quoniam consilium eius, et congressus eius erat inanis.

<sup>multos
iniquorum
occidit,</sup> ⁶⁹ Et iratus contra viros iniquos, qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum, multos ex eis occidit: ipse autem cogitavit eum reliquis abire in regionem suam.

<sup>cum Ionatha
paciscitur et
revertitur;</sup> ⁷⁰ Et cognovit Ionathas: et misit ad eum legatos componere pacem cum ipso, et reddere ei captivitatem. ⁷¹ Et libenter accepit, et fecit secundum verba eius, et iuravit se nihil facturum ei mali omnibus diebus vitae eius. ⁷² Et reddidit ei captivitatem, quam prius erat praedatus de terra Iuda: et conversus abiit in terram suam, et non apposuit amplius venire in fines eius:

<sup>Ionathas
populum
iudicat.</sup> ⁷³ Et cessavit gladius ex Israel: et habitavit Ionathas in Machmas, et coepit Ionathas ibi iudicare populum, et exterminavit impios ex Israel.

2. Alexandro I. Balæ favet, 10, 1—50.

<sup>Supposi-
ticius
Epiphanis
contra
Demetrium
surgit,
quare rex
Ionathas
plura
concedit,</sup> ^{10. 1} Et anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi filius, qui cognominatus est Nobilis: et occupavit Ptolemaidam: et receperunt eum, et regnavit illie. ² Et audivit Demetrius rex, et congregavit exercitum copiosum valde, et exiit obviā illi in praelium.

³ Et misit Demetrius epistolam ad Jonathan verbis pacificis, ut magnificaret eum.

⁴ Dixit enim: Anticipemus facere pacem cum eo, priusquam faciat cum Alexandro adversum nos. ⁵ recordabitur enim omnium malorum, quae fecimus in eum, et in fratrem eius, et in gentem eius. ⁶ Et dedit ei potestatem congregandi exercitum, et fabrificare arma, et esse ipsum socium eius: et obsides, qui erant in aree, iussit tradi ei.

⁷ Et venit Ionathas in Ierusalem, et legit epistolas in auditu omnis populi, et eorum, qui in aree erant. ⁸ Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. ⁹ Et traditi sunt Ionathas obsides, et reddidit eos parentibus suis: ¹⁰ et habitavit Ionathas in Ierusalem, et coepit aedificare, et innovare civitatem. ¹¹ Et dixit facientibus opera ut extruerent muros, et montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: et ita

fecerunt. ¹² Et fugerunt alienigenæ, qui erant in munitionibus, quas Bacchides ædificaverat: ¹³ et reliquit unusquisque locum suum, et abiit in terram suam: ¹⁴ tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his, qui reliquerant legem, et præcepta Dei, erat enim hæc eis ad refugium.

¹⁵ Et audivit Alexander rex promissa, quæ promisit Demetrius Ionathæ: et narraverunt ei prælia, et virtutes, quas ipse fecit, et fratres eius, et labores, quos laboraverunt. ¹⁶ et ait: Numquid inveniemus aliquem virum talem? et nunc faciemus eum amicum, et socium nostrum. ¹⁷ Et scripsit epistolam, et misit ei secundum hæc verba, dicens: ¹⁸ REX Alexander fratri Ionathæ salutem. ¹⁹ Auditivimus de te quod vir potens sis viribus, et aptus es ut sis amicus noster: ²⁰ et nunc constituius te hodie summum sacerdotem gentis tuæ, et ut amicus voceris regis, (et misit ei purpuram, et coronam auream) et quæ nostra sunt sentias nobiscum, et conserves amicitias ad nos.

²¹ Et induit se Ionathas stola sancta septimo mense, anno centesimo sexagesimo in die sollemni scenopegiæ: et congregavit exercitum, et fecit arma copiosa.

²² Et audivit Demetrius verba ista, et contristatus est nimis, et ait: ²³ Quid hoc fecimus, quod præoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Iudæorum ad munimen sui? ²⁴ Scribam et ego illis verba deprecatoria, et dignitates, et dona: ut sint mecum in adiutorium. ²⁵ Et scripsit eis in hæc verba: Rex Demetrius genti Iudæorum salutem: ²⁶ Quoniam servasti ad nos pactum, et mansisti in amicitia nostra, et non accessisti ad inimicos nostros, audivimus, et gavisi sumus. ²⁷ Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem, et retribuemus vobis bona pro his, quæ fecistis nobiscum: ²⁸ et remitteremus vobis præstationes multas, et dabimus vobis donationes. ²⁹ Et nunc absolvo vos, et omnes Iudæos a tributis, et pretia salis indulgeo, et coronas remitto, et tertias seminis: ³⁰ et dimidiā partem fructus ligni, quod est portionis meæ, relinqu vobis ex hodierno die, et deinceps, ne accipiatur a terra Iuda, et a tribus civitatibus, quæ additæ sunt illi ex Samaria, et Galilæa ex hodierna die et in totum tempus: ³¹ et Ierusalem sit sancta, et libera cum finibus suis: et decimæ, et tributa ipsius sint. ³² Remitto etiam potestatem arcis, quæ est in Ierusalem: et do eam summo sacerdoti, ut constituant in ea viros quosecumque ipse elegerit, qui custodiant eam. ³³ Et omnem animam Iudæorum, quæ captiva est a terra Iuda in omni regno meo, relinqu liberam gratis, ut omnes a tributis solvantur, etiam pecorum suorum. ³⁴ Et omnes dies sollemnes, et sabbata, et neomeniæ, et dies decreti, et tres dies ante diem sollemnem, et tres dies post diem sollemnem sint omnes immunitatis et remissionis omnibus Iudæis, qui sunt in regno meo: ³⁵ et nemo habebit potestatem agere aliquid, et movere negotia adversus aliquem illorum in omni causa. ³⁶ Et ascribantur ex Iudæis in exercitu regis ad triginta millia virorum: et dabuntur illis copiæ ut oportet omnibus exercitibus regis, et ex eis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni: ³⁷ et ex his constituantur super negotia regni, quæ aguntur ex fide, et principes sint ex eis, et ambulent in legibus suis, sicut præcepit rex in terra Iuda. ³⁸ Et tres civitates, quæ additæ sunt Iudææ ex regione Samariæ, cum Iudæa reputentur: ut sint sub uno, et non obedient alii potestati, nisi summi sacerdotis: ³⁹ Ptolemaida, et confines eius, quas dedi domum sanetis, qui sunt in Ierusalem ad necessarios sumptus sanctorum. ⁴⁰ Et ego do singulis annis quindecim millia sielorū argenti de rationibus regis, quæ me contingunt: ⁴¹ et omne, quod reliquum fuerit, quod non reddiderant qui super negotia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in opera domus. ⁴² Et super hæc quinque millia sielorū argenti, quæ accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos: et hæc ad sacerdotes pertineant, qui ministerio funguntur. ⁴³ Et quicunque configuerint in templum, quod est Terosolymis, et in omnibus finibus eius, obnoxii regi in omni negotio dimittantur, et universa, quæ sunt eis in regno meo, libera habeant. ⁴⁴ Et ad ædificanda vel restauranda opera sanctorum, sumptus dabuntur de ratione regis: ⁴⁵ et ad extruendos muros Ierusalem, et communiendo in circuitu, sumptus dabuntur de ratione regis, et ad construendos muros in Iudea.

Alexander
Ionatham
summum
sacerdotem
et amicum
regis
constituit,

quæ hic
accipit;

Demetrius
plurima
et maxima
pollicetur,

at Ionathas
Alexandro
adhæret.

qui
Demetrius
occidit.

⁴⁶ Ut audivit autem Ionathas, et populus sermones istos, ^anon crediderunt eis, nec reeperunt eos: quia recordati sunt malitiae magnæ, quam fecerat in Israel, et tribulaverat eos valde. ⁴⁷ Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis, et ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.

⁴⁸ Et congregavit rex Alexander exercitum magnum, et admovit castra contra Demetrium. ⁴⁹ Et commiserunt prælium duo reges, et fugit exercitus Demetrii, et insecurus est eum Alexander, et incubuit super eos. ⁵⁰ Et invaluit prælium nimis, donec occidit sol: et cecidit Demetrius in die illa.

II. **Alexandro I. Bala regnante, 10, 51—11, 18.**

1. **Ionathas a rege valde honoratur, 10, 51—66.**

Rex cum Ptolemaeo VI. Philonotore amicitiam iunxit verba, dicens: ⁵¹ QUONIAM regressus sum in regnum meum, et sedi in sede patrum meorum, et obtinui principatum, et contrivi Demetrium, et possedi regionem nostram, ⁵² et commissi pugnam eum eo, et contritus est ipse, et castra eius a nobis, et sedimus in sede regni eius: ⁵³ et nunc statuamus ad invicem amicitiam: et da mihi filiam tuam uxorem, et ego ero gener tuus, et dabo tibi dona, et ipsi digna te. ⁵⁴ Et respondit rex Ptolemæus, dicens: FELIX dies, in qua reversus es ad terram patrum tuorum, et sedisti in sede regni eorum. ⁵⁵ Et nunc faciam tibi quod scripsisti: sed occurre mihi Ptolemaida, ut videamus invicem nos, et spondeam tibi sicut dixisti.

et filiam eius Cleopatram duxit, ⁵⁶ Et exivit Ptolemæus de Ægypto, ipse et Cleopatra filia eius, et venit Ptolemaida anno centesimo sexagesimo secundo. ⁵⁷ Et occurrit ei Alexander rex, et dedit ei Cleopatram filiam suam: et fecit nuptias eius Ptolemaidae, sicut reges, in magna gloria.

qua occasione Ionathæ honores maximos tribuit. ⁵⁸ Et seripsit rex Alexander Ionathæ, ut veniret obviam sibi. ⁵⁹ Et abiit cum gloria Ptolemaida, et occurrit ibi duobus regibus, et dedit illis argentum multum, et aurum, et dona: et invenit gratiam in conspectu eorum. ⁶⁰ Et converunt adversus eum viri pestilentes ex Israel, viri iniqui interpellantes adversus eum: et non intendit ad eos rex. ⁶¹ Et iussit spoliari Ionathan vestibus suis, et indui eum purpura: et ita fecerunt. Et collocavit eum rex sedere secum. ⁶² Dixitque principibus suis: Exite eum eo in medium civitatis, et prædicare, ut nemo adversus eum interpellet de ullo negotio, nec quisquam ei molestus sit de ulla ratione. ⁶³ Et factum est, ut viderunt qui interpellabant gloriam eius, quæ prædicabatur, et opertum eum purpura, fugerunt omnes: ⁶⁴ et magnificavit eum rex, et scripsit eum inter primos amicos, et posuit eum ducem, et participem principatus. ⁶⁵ Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum pace, et lætitia.

2. **Exercitum Demetrii II. Nicatoris conterit, 10, 67—89.**

Demetrius contra Alexandrum surgit, ⁶⁶ In anno centesimo sexagesimoquinto venit Demetrius filius Demetrii a Creta in terram patrum suorum. ⁶⁷ Et audivit Alexander rex, et contristatus est valde, et reversus est Antiochiam.

Apollonius dux exercitus Ionathæ ad pugnam invitata; ⁶⁸ Et constituit Demetrius rex Apollonium ducem, qui præerat Coëlesyriæ: et congregavit exercitum magnum, et accessit ad Iamniam: et misit ad Ionathan summum sacerdotem, ⁶⁹ dicens: Tu solus resistis nobis: ego autem factus sum in derisione, et in opprobrium, propterea quia tu potestatem adversum nos exerces in montibus. ⁷⁰ Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis, descendere ad nos in campum, et comparemus illic invicem: quia mecum est virtus bellorum. ⁷¹ Interroga, et disce quis sum ego, et ceteri, qui auxilio sunt mihi, qui et dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram, quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua: ⁷² et nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exercitum tantum in campo, ubi non est lapis, neque saxum, neque locus fugiendi?

Ionathas Loppen oppugnat, ⁷³ Ut audivit autem Ionathas sermones Apollonii, motus est animo: et elegit deecem millia virorum, et exiit ab Ierusalem, et occurrit ei Simon frater eius in

adiutorium: ⁷⁵ et applicuerunt castra in Ioppen, et exclusit eum a civitate: quia custodia Apollonii Ioppe erat, et oppugnavit eam. ⁷⁶ Et exterriti qui erant in civitate, apernerunt ei, et obtinuit Ionathas Ioppen.

⁷⁷ Et audivit Apollonius, et admovit tria millia equitum, et exercitum multum. ⁷⁸ Et abiit Azotum tamquam iter faciens, et statim exiit in campum, eo quod haberet multitudinem equitum, et confideret in eis. Et insecurus est eum Ionathas in Azotum, et commiserunt prælium. ⁷⁹ Et reliquit Apollonius in castris mille equites post eos occulite. ⁸⁰ Et cognovit Ionathas quoniā insidiæ sunt post se, et circuierunt castra eius, et iecernit iacula in populum a mane usque ad vesperam. ⁸¹ Populus autem stabat, sicut præceperat Ionathas: et laboraverunt equi eorum. ⁸² Et eiecit Simon exercitum suum, et commisit contra legionem, equites enim fatigati erant: et contriti sunt ab eo, et fugerunt. ⁸³ Et qui dispersi sunt per campum, fugerunt in Azotum, et intraverunt in Bethdagon idolum suum, ut ibi se liberarent. ⁸⁴ Et succedit Ionathas Azotum, et civitates, quæ erant in circuitu eius, et accepit spolia eorum, et templum Dagon: et omnes, qui fugerunt in illud, succedit igni. ⁸⁵ Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his, qui succensi sunt, fere octo millia virorum. ⁸⁶ Et movit inde Ionathas castra, et applicuit ea Ascalonem: et exierunt de civitate obviam illi in magna gloria. ⁸⁷ Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum suis, habentibus spolia multa.

⁸⁸ Et factum est: ut audivit Alexander rex sermones istos, addidit adhuc ^{ab Alexandro magis honoratur.} glorificare Ionathan. ⁸⁹ Et misit ei fibulam auream, sicut consuetudo est dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron, et omnes fines eius in possessionem.

3. A Ptolemæo VI. Philometore bene tractatur, 11, 1—18.

11. ¹ Et rex Ægypti congregavit exercitum, sicut arena, quæ est circa oram maris, et naves multas: et quærebat obtinere regnum Alexandri dolo, et addere illud regno suo. ² Et exiit in Syriam verbis pacificeis, et aperiebant ei civitates, et occurabant ei: quia mandaverat Alexander rex exire ei obviam, eo quod soer suus esset. ³ Cum autem introiret civitatem Ptolemæus, ponebat custodias militum in singulis civitatibus.

⁴ Et ut appropriavit Azoto, ostenderunt ei templum Dagon succensum igni, et Azotum, et cetera eius demolita, et corpora proiecta, et eorum, qui cæsi erant in bello, tumulos quos fecerant secus viam. ⁵ Et narraverunt regi quia hæc fecit Ionathas, ut invidiam facerent ei: et tacuit rex.

⁶ Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum gloria, et invicem se salutaverunt, et dormierunt illuc. ⁷ Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus: et reversus est in Ierusalem.

⁸ Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium civitatum usque Seleuciam mari-timam, et cogitabat in Alexandrum consilia mala. ⁹ Et misit legatos ad Demetrium, dicens: VENI, componamus inter nos paetum, et dabo tibi filiam meam, quam habet Alexander, et regnabis in regno patris tui. ¹⁰ pœnitet enim me quod dederim illi filiam meam: quæsivit enim me occidere. ¹¹ Et vituperavit eum, propterea quod concupierat regnum eius. ¹² Et abstulit filiam suam, et dedit eam Demetrio, et alienavit se ab Alexandro, et manifestatae sunt inimicitiae eius.

¹³ Et intravit Ptolemæus Antiochiam, et imposuit duo diademata capiti suo, Ægypti, et Asiæ.

¹⁴ Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus: quia rebellabant qui erant in locis illis. ¹⁵ Et audivit Alexander, et venit ad eum in bellum: et produxit Ptolemæus rex exercitum, et occurrit ei in manu valida, et fugavit eum. ¹⁶ Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi protegeretur: rex autem Ptolemæus exaltatus est. ¹⁷ Et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri; et misit Ptolemæo. ¹⁸ Et rex Ptolemæus mortuus est in die tertia: et qui erant in munitionibus, perierunt ab his, qui erant intra castra.

cum Simone
hostes
conterit,

Rex Ægypti
regnum Asiæ
obtinere
quærens

accusatori-
bus Ionathæ
nihil
respondet,

Ionatham
benigne
suscepit;

Cleopatram
Demetrio II.
dat,

duo dia-
demata sibi
imponit,

cum
Alexandro
de vita
decedit.

III. Demetrio II. Nicatore regnante, 11, 19—53.

1. Ionathas prius quidem exaltatur, 11, 19—37.

Demetrius

iratus
arcem
obsidentem
citat,sed cum
muneribus
venientes
valde
honarateique
immuni-
tatem
postulatam
concedit.

¹⁹ Et regnavit Demetrius anno centesimo sexagesimo septimo.

²⁰ In diebus illis congregavit Ionathas eos, qui erant in Iudea, ut expugnarent arcem, quae est in Ierusalem: et fecerunt contra eam machinas multas. ²¹ Et abierunt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui ad regem Demetrium, et renunciaverunt ei quod Ionathas obsideret arcem. ²² Et ut audivit, iratus est: et statim venit ad Ptolemaidam, et scripsit Ionathæ ne obsideret arcem, sed occurreret sibi ad colloquium festinato.

²³ Ut audivit autem Ionathas, iussit obsidere: et elegit de senioribus Israel, et de sacerdotibus, et dedit se periculo. ²⁴ Et accepit aurum, et argentum, et vestem, et alia xenia multa, et abiit ad regem Ptolemaidam, et invenit gratiam in conspectu eius. ²⁵ Et interpellabant adversus eum quidam iniqui ex gente sua. ²⁶ Et fecit ei rex sicut fecerant ei, qui ante eum fuerant: et exaltavit eum in conspectu omnium amicorum suorum, ²⁷ et statuit ei principatum sacerdotii, et quæcumque alia habuit prius pretiosa, et fecit eum principem amicorum.

²⁸ Et postulavit Ionathas a rege ut immunem faceret Iudeam, et tres toparchias, et Samariam, et confines eius: et promisit ei talenta trecenta. ²⁹ Et consensit rex: et scripsit Ionathæ epistolas de his omnibus, hunc modum continentes: ³⁰ REX Demetrius fratri Ionathæ salutem, et genti Iudeorum. ³¹ Exemplum epistolæ, quam seripsimus Lastheni parenti nostro de vobis, misimus ad vos ut sciretis: ³² Rex Demetrius Lastheni parenti salutem. ³³ Genti Iudeorum amicis nostris, et conservantibus quæ iusta sunt apud nos, decrevimus benefacere propter benignitatem ipsorum, quam erga nos habent. ³⁴ Statiimus ergo illis omnes fines Iudeæ, et tres civitates. Lydan, et Ramathan, quæ additæ sunt Iudeæ ex Samaria, et omnes confines earum sequestrari omnibus sacrificantibus in Ierosolymis pro his, quæ ab eis prius accipiebat rex per singulos annos, et pro fructibus terræ, et pomorum. ³⁵ Et alia, quæ ad nos pertinebant decimarum, et tributorum ex hoc tempore remittimus eis: et areas salinarum, et coronas, quæ nobis deferebantur, ³⁶ omnia ipsis concedimus: et nihil horum irritum erit ex hoc, et in omne tempus. ³⁷ Nunc ergo curate facere horum exemplum, et detur Ionathæ, et ponatur in monte sancto, in loco celebri.

2. Postea tamen a rege ingratu vexatur, 11, 38—53.

Patio
exercitu
offensoet Tryphon
machinanteIonathas
liberationem
arcis petit;rex per
milites
Ionathæ
periculo vite
liberatus

³⁸ Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo, et nihil ei resistit, dimisit totum exercitum suum, unumquemque in locum suum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit ab insulis Gentium: et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius.

³⁹ Tryphon autem erat quidam partium Alexandri prius: et vidit quoniam omnis exercitus murmurabat contra Demetrium, et ivit ad Emalchuel Arabem, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri: ⁴⁰ et assidebat ei, ut traderet eum ipsis, ut regnaret loco patris sui: et enunciavit ei quanta fecit Demetrius, et inimicitias exercituum eius adversus illum. Et mansit ibi diebus multis.

⁴¹ Et misit Ionathas ad Demetrium regem, ut eiiceret eos, qui in arce erant in Ierusalem, et qui in præsiis erant: quia impugnabant Israel. ⁴² Et misit Demetrius ad Ionathan, dicens: Non haec tantum faciam tibi, et genti tuæ, sed gloria illustrabo te, et gentem tuam cum fuerit opportunum. ⁴³ Nunc ergo recte feceris, si miseris in auxilium mihi viros: quia discessit omnis exercitus meus.

⁴⁴ Et misit ei Ionathas tria millia virorum fortium Antiochiam: et venerunt ad regem, et delectatus est rex in adventu eorum. ⁴⁵ Et convenerunt qui erant de civitate, centum viginti millia virorum, et volebant interficere regem. ⁴⁶ Et fugit rex in aulam: et occupaverunt qui erant de civitate, itinera civitatis, et cœperunt pugnare. ⁴⁷ Et vocavit rex Iudeos in auxilium, et convenerunt omnes simul ad eum, et dispersi sunt omnes per civitatem: ⁴⁸ et occiderunt in illa die centum millia hominum, et succederunt civitatem, et ceperunt spolia multa in

die illa, et liberaverunt regem. ⁴⁹ Et viderunt qui erant de civitate, quod obtinuissent Iudei civitatem sicut volebant: et infirmati sunt mente sua, et clamaverunt ad regem cum precibus, dicentes: ⁵⁰ Da nobis dextras, et cesserent Iudei oppugnare nos, et civitatem. ⁵¹ Et proiecerunt arma sua, et fecerunt pacem, et glorificati sunt Iudei in conspectu regis, et in conspectu omnium, qui erant in regno eius, et nominati sunt in regno: et regressi sunt in Ierusalem habentes spolia multa.

⁵² Et sedit Demetrius rex in sede regni sui: et siluit terra in conspectu eius.

⁵³ Et mentitus est omnia quæcumque dixit, et abalienavit se a Ionatha, et non retribuit ei secundum beneficia, quæ sibi tribuerat, et vexabat eum valde.

promissa
non servat,
sed Iona-
tham vexat.

IV. Antiocho VI. Dionysio regnante, 11, 54—12, 52.

1. A rege cum Simone honoratur, 11, 54—59.

⁵⁴ Post hæc autem reversus est Tryphon, et Antiochus cum eo puer adolescens, et regnavit, et imposuit sibi diadema. ⁵⁵ Et congregati sunt ad eum omnes exercitus, quos disperserat Demetrius, et pugnaverunt contra eum: et fugit, et terga vertit.

⁵⁶ Et accepit Tryphon bestias, et obtinuit Antiochiam:

Rex
adolescens

⁵⁷ et scripsit Antiochus adolescens Ionathæ, dicens: Constituo tibi sacerdotium, et constituo te super quattuor civitates, ut sis de amicis regis. ⁵⁸ Et misit illi vasa aurea in ministerium, et dedit ei potestatem bibendi in auro, et esse in purpura, et habere fibulam auream: ⁵⁹ et Simonem fratrem eius constituit ducem a terminis Tyri usque ad fines Ægypti.

Ionatham
et Simoñem
exaltat.

2. Cum Simone hostes debellat, 11, 60—74.

⁶⁰ Et exiit Ionathas, et perambulabat trans flumen civitatis: et congregatus est ad eum omnis exercitus Syriæ in auxilium, et venit Ascalonem, et occurserunt ei honorifice de civitate. ⁶¹ Et abiit inde Gazam: et concluserunt se qui erant Gazæ: et obsedit eam, et succedit quæ erant in circuitu civitatis, et prædatus est ea. ⁶² Et rogaverunt Gazenses Ionathan, et dedit illis dexteram: et accepit filios eorum obsides, et misit illos in Ierusalem: et perambulavit regionem usque Damascum.

⁶³ Et audivit Ionathas quod prævaricati sunt principes Demetrii in Cades, quæ est in Galilæa, cum exercitu multo, volentes eum removere a negotio regni: ⁶⁴ et occurrit illis: fratrem autem suum Simonem reliquit intra provinciam.

Ionathas
Gazam
obsidet,

⁶⁵ Et applicuit Simon ad Bethsuram, et expugnabat eam diebus multis, et conclusit eos. ⁶⁶ Et postulaverunt ab eo dextras accipere, et dedit illis: et elecit eos inde, et cepit civitatem, et posuit in ea præsidium.

principibus
Demetrii
occurrit:

⁶⁷ Et Ionathas, et castra eius applicuerunt ad aquam Genesar, et ante lucem vigilaverunt in campo Asor. ⁶⁸ et ecce castra alienigenarum occurrabant in campo, et tendebant ei insidias in montibus: ipse autem occurrit ex adverso. ⁶⁹ Insidiæ vero exurrexerunt de locis suis, et commiserunt prælium. ⁷⁰ Et fugerunt qui erant ex parte Ionathæ omnes, et nemo relitus est ex eis, nisi Mathathias filius Absolomi, et Iudas filius Calphi, princeps militiae exercitus. ⁷¹ Et scidit Ionathas vestimenta sua, et posuit terram in capite suo, et oravit. ⁷² Et reversus est Ionathas ad eos in prælium, et convertit eos in fugam, et pugnaverunt. ⁷³ Et viderunt qui fugiebant partis illius, et reversi sunt ad eum, et insequebantur cum eo omnes usque Cades ad castra sua, et pervenerunt usque illuc. ⁷⁴ et ceciderunt de alienigenis in die illa tria millia virorum: et reversus est Ionathas in Ierusalem.

Simon
Bethsuram
expugnat,

Ionathas
principes
Demetrii
fugat.

3. Cum amicis fœdera renovat, 12, 1—23.

12. ¹ Et vidit Ionathas quia tempus eum iuvat, elegit viros, et misit eos Romam statuere, et renovare cum eis amicitiam: ² et ad Spartiatas, et ad alia loca misit epistolæ secundum eamdem formam:

Amicitiam
renovat

³ et abierunt Romam, et intraverunt curiam, et dixerunt: Ionathas summus sacerdos, et gens Iudeorum miserunt nos, ut renovaremus amicitiam, et societatem secundum pristinum. ⁴ Et dederunt illis epistolæ ad ipsos per loca, ut deducerent eos in terram Iuda cum pace.

cum Ro-
manis

et cum
Spartiatis,

⁵ Et hoc est exemplum epistolarum, quas scripsit Ionathas Spartiatis: ⁶ IONATHAS summus sacerdos, et seniores gentis, et sacerdotes, et reliquus populus Iudeorum Spartiatis fratribus salutem. ⁷ Iampridem missæ erant epistolæ ad Oniam summum sacerdotem ab Ario, qui regnabat apud vos, quoniam estis fratres nostri, sicut rescriptum continet, quod subiectum est. ⁸ Et suscepit Onias virum, qui missus fuerat, cum honore: et accepit epistolæ, in quibus significabatur de societate, et amicitia. ⁹ Nos, cum nullo horum indigeremus, habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris. ¹⁰ maluimus mittere ad vos renovare fraternitatem, et amicitiam, ne forte alieni efficiamur a vobis: multa enim tempora transierunt, ex quo misistis ad nos. ¹¹ Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus sollemnibus, et ceteris, quibus oportet, memores sumus vestri in sacrificiis, quæ offerimus, et in observationibus, sicut fas est, et decet meminisse fratrum. ¹² Lætamur itaque de gloria vestra. ¹³ Nos autem circumdederunt multæ tribulationes, et multa prælia, et impugnaverunt nos reges, qui sunt in circuitu nostro. ¹⁴ Noluimus ergo vobis molesti esse, neque ceteris sociis, et amicis nostris in his præliis. ¹⁵ habuimus enim de cœlo auxilium, et liberati sumus nos, et humiliati sunt inimici nostri. ¹⁶ Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, et Antipatrem Iasonis filium, et misimus ad Romanos renovare eum eis amicitiam, et societatem pristinam. ¹⁷ Mandavimus itaque eis ut veniant etiam ad vos, et salutent vos: et reddant vobis epistolæ nostras de innovatione fraternitatis nostræ. ¹⁸ Et nunc benefacietis respondentes nobis ad hæc.

quorum
rex Arius I.
Oniae I.
pontifici
scriperat.

¹⁹ Et hoc est rescriptum epistolarum, quod miserat Oniae: ²⁰ Arius, rex Spartiatarum Oniae sacerdoti magno salutem. ²¹ Inventum est in scriptura de Spartiatis, et Iudeis, quoniam sunt fratres, et quod sunt de genere Abraham. ²² Et nunc ex quo hæc cognovimus, benefacitis sribentes nobis de pace vestra: ²³ Sed et nos rescripsimus vobis: Pecora nostra et possessiones nostræ, vestræ sunt: et vestræ, nostræ: mandavimus itaque hæc nunciari vobis.

4. Populum suum protegit, 12, 24—38.

Ionathas
principes
Demetrii
fugat

²⁴ Et audivit Ionathas quoniam regressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo supra quam prius, pugnare adversus eum. ²⁵ et exiit ab Ierusalem, et occurrit eis in Amathite regione: non enim dederat eis spatium ut ingrederentur regionem eius. ²⁶ Et misit speculatores in castra eorum: et reversi renunciaverunt quod constituunt supervenire illis nocte. ²⁷ Cum occidisset autem sol, præcepit Ionathas suis vigilare, et esse in armis paratos ad pugnam tota nocte, et posuit custodes per circuitum castrorum. ²⁸ Et audierunt adversarii quod paratus est Ionathas cum suis in bello: et timuerunt, et formidaverunt in corde suo: et accenderunt focos in castris suis. ²⁹ Ionathas autem, et qui cum eo erant, non cognoverunt usque mane: videbant autem luminaria ardentia, ³⁰ et secutus est eos Ionathas, et non comprehendit eos: transierant enim flumen Eleutherum.

et Arabas
percutit,

³¹ Et divertit Ionathas ad Arabas, qui vocantur Zabadaei, et percussit eos, et accepit spolia eorum. ³² Et innxit, et venit Damaseum, et perambulabat omnem regionem illam.

Simon
Loppen
occupat,

³³ Simon autem exiit, et venit usque ad Ascalonem, et ad proxima præsidia: et declinavit in Loppen, et occupavit eam (³⁴ audivit enim quod vellent præsidium tradere partibus Demetrii) et posuit ibi custodes ut custodirent eam.

Ionathas
terram
munit.

³⁵ Et reversus est Ionathas, et convocavit seniores populi, et cogitavit cum eis ædificare præsidia in Iudæa, ³⁶ et ædificare muros in Ierusalem, et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis, ut separaret eam a civitate, ut esset ipsa singulariter, et neque emant, neque vendant. ³⁷ Et convenerunt, ut ædificarent civitatem: et cecidit murus, qui erat super torrentem ab ortu solis, et reparavit eum, qui vocatur Caphetetha: ³⁸ et Simon ædificavit Adiada in Sephela, et munivit eam, et imposuit portas, et seras.

5. A Tryphone comprehenditur, 12, 39—52.

³⁹ Et cum cogitasset Tryphon regnare Asiae, et assumere diadema, et extendere manum in Antiochum regem: ⁴⁰ timens ne forte non permetteret eum Ionathas, sed pugnaret adversus eum, quaerebat comprehendere eum, et occidere. Et exurgens abiit in Bethsan.

⁴¹ Et exivit Ionathas obviam illi cum quadraginta millibus virorum electorum in prælium, et venit Bethsan. ⁴² Et vidit Tryphon quia venit Ionathas cum exercitu multo ut extenderet in eum manus, timuit. ⁴³ et exceptit eum cum honore, et commendavit eum omnibus amicis suis, et dedit ei munera: et præcepit exercitibus suis ut obedirent ei, sicut sibi. ⁴⁴ Et dixit Ionathæ: Ut quid vexasti universum populum, cum bellum nobis non sit? ⁴⁵ Et nunc remitte eos in domos suas: elige autem tibi viros paucos, qui tecum sint, et veni mecum Ptolemaidam, et tradam eam tibi, et reliqua præsidia, et exercitum, et universos præpositos negotii, et conversus abibo: propterea enim veni.

⁴⁶ Et creditit ei, et fecit sicut dixit: et dimisit exercitum, et abierunt in terram Iuda. ⁴⁷ retinuit autem secum tria millia virorum: ex quibus remisit in Galilæam duo millia, mille autem venerunt cum eo. ⁴⁸ Ut autem intravit Ptolemaidam Ionathas, clauerunt portas civitatis Ptolemenses: et comprehendenterunt eum: et omnes, qui cum eo intraverant, gladio interfecerunt.

⁴⁹ Et misit Tryphon exercitum, et equites in Galilæam, et in campum magnum ut perderent omnes socios Ionathæ. ⁵⁰ At illi cum cognovissent quia comprehensus est Ionathas, et periret, et omnes, qui cum eo erant, hortati sunt semetipsos, et exierunt parati in prælium. ⁵¹ Et videntes hi, qui insecuri fuerant, quia pro anima res est illis, reversi sunt: ⁵² illi autem venerunt omnes eum pace in terram Iuda. Et planixerunt Ionathan, et eos, qui cum ipso fuerant, valde: et luxit Israel luctu magno.

PARS QUARTA.

Simon princeps, 12, 53—16, 22.

I. Antiocho VI. Dionyso regnante, 12, 53—13, 30.

1. Simon cum Tryphone doloso agit, 12, 53—13, 24.

⁵³ Et quæsierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu eorum, conterere eos. dixerunt enim: ⁵⁴ Non habent principem, et adiuvantem: nunc ergo expugnemus illes, et tollamus de hominibus memoriam eorum.

^{13.} ¹ Et audivit Simon quod congregavit Tryphon exercitum copiosum ut veniret in terram Iuda, et attereret eam.

² Videns quia in tremore populus est, et in timore, ascendit Ierusalem, et congregavit populum: ³ et adhortans dixit: Vos scitis quanta ego, et fratres mei, et dominus patris mei fecimus pro legibus, et pro sanctis prælia, et angustias quales vidimus: ⁴ horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israel, et relictus sum ego solus. ⁵ Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis: non enim melior sum fratribus meis. ⁶ Vindicabo itaque gentem meam, et sancta, natos quoque nostros, et uxores: quia congregatae sunt universæ gentes conterere nos inimicitiae gratia. ⁷ Et accensus est spiritus populi simul ut audivit sermones istos: ⁸ et responderunt voce magna dicentes: Tu es dux noster loco Iudæ, et Ionathæ fratrii tui: ⁹ pugna prælium nostrum: et omnia, quæcumque dixeris nobis, faciemus.

¹⁰ Et congregans omnes viros bellatores, acceleravit consummare universos muros Ierusalem, et munivit eam in gyro. ¹¹ Et misit Ionathan filium Absalom, et cum eo exercitum novum in Ioppen, et eiectis his, qui erant in ea, remansit illuc ipse.

¹² Et movit Tryphon a Ptolemaida cum exercitu multo, ut veniret in terram Iuda, et Ionathas cum eo in custodia. ¹³ Simon autem applicuit in Addus contra faciem campi. ¹⁴ Et ut cognovit Tryphon quia surrexit Simon loco fratrii sui

Tryphon
Antiochum
occisurus,

cum
Ionathæ
dolose agit

eunque
compre-
hendit,

qui ab
Iudæis ut
interfectus
plangitur.

Gentibus
insidianti-
bus

et Tryphon
exercitum
congregante
Simon dux
electus

Ierusalem
et Ioppen
munit;

Tryphonii
pecuniam
et filios
Ionathæ
mittit,

Ionathæ: et quia commissurus esset cum eo prælium, misit ad eum legatos, ¹⁵ dicens: Pro argento, quod debebat frater tuus Ionathas in ratione regis, propter negotia, quæ habuit, detinuimus eum. ¹⁶ Et nunc mitte argenti talenta centum, et duos filios eius obsides, ut non dimissus fugiat a nobis, et remitteremus eum. ¹⁷ Et cognovit Simon quia cum dolo loqueretur secum, iussit tamen dari argentum, et pueros: ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israel, dicentem: ¹⁸ Quia non misit ei argentum, et pueros, propterea perii. ¹⁹ Et misit pueros, et centum talenta: et mentitus est, et non dimisit Ionathan.

qui re
inficta
Ionathan
filiosque
occidit et
revertitur.

²⁰ Et post hæc venit Tryphon intra regionem, ut contereret eam: et gyrauerunt per viam, quæ dicit Ador: et Simon, et castra eius ambulabant in omnem locum quoconque ibant. ²¹ Qui autem in arce erant, miserunt ad Tryphonem legatos, ut festinaret venire per desertum, et mitteret illis alimonias. ²² Et paravit Tryphon omnem equitatum, ut veniret illa nocte: erat autem nix multa valde, et non venit in Galaaditim. ²³ Et eum appropinquasset Bascaman, occidit Ionathan, et filios eius illic. ²⁴ Et convertit Tryphon, et abiit in terram suam.

2. In Modin sepulchrum Machabæorum erigit, 13, 25—30.

Ionathas
sepelitur
et plangitur,

²⁵ Et misit Simon, et accepit ossa Ionathæ fratris sui, et sepelivit ea in Modin civitate patrum eius. ²⁶ Et planixerunt eum omnis Israel planetu magno, et luxerunt eum dies multos.

monu-
mentum
sepulchri
ædificatur.

²⁷ Et ædificavit Simon super sepulchrum patris sui et fratribus snorum ædificium altum visu, lapide polito retro et ante: ²⁸ Et statuit septem pyramidas, unam contra unam patri et matri, et quattuor fratribus: ²⁹ et his circumposuit columnas magnas: et super columnas arma, ad memoriam æternam: et iuxta arma naves sculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare. ³⁰ hoc est sepulchrum, quod fecit in Modin, usque in hunc diem.

II. Tryphone et Demetrio II. regnabitibus, 13, 31—14, 49.

1. Populo immunitatem ac libertatem obtinet, 13, 31—42.

Tryphon
Antiochum
occidit
et regnat;

³¹ Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adolescente, dolo occidit eum. ³² Et regnavit loco eius, et imposuit sibi diadema Asiæ, et fecit plagam magnam in terra.

Simon ter-
ram munit,

³³ Et ædificavit Simon præsidia Iudææ, muniens ea turribus excelsis, et muris magnis, et portis, et seris: et posuit alimenta in munitionibus.

a Demetrio
immuni-
tatem et
libertatem
imperat,

³⁴ Et elegit Simon viros, et misit ad Demetrium regem ut faceret remissionem regioni: quia actus omnes Tryphonis per direptionem fuerant gesti. ³⁵ Et Demetrius rex ad verba ista respondit ei, et scripsit epistolam talem: ³⁶ REX Demetrius Simoni summo sacerdoti, et amico regum, et senioribus, et Genti Iudæorum salutem.

³⁷ Coronam auream, et bahem, quam misistis, suscepimus: et parati sumus facere vobiscum pacem magnam, et scribere præpositis regis remittere vobis quæ indulsumus. ³⁸ Quæcumque enim constituimus, vobis constant. Munitiones, quas ædificastis, vobis sint. ³⁹ remittimus quoque ignorantias, et peccata usque in hodiernum diem, et coronam, quam debebatis: et siquid aliud erat tributarium in Ierusalem, iam non sit tributarium. ⁴⁰ Et si qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros, conscribantur, et sit inter nos pax.

ut ingum
gentium
ablatum
videretur.

⁴¹ Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum Gentium ab Israel. ⁴² Et cœpit populus Israel scribere in tabulis, et gestis publicis, anno primo sub Simone summo sacerdote, magno duce, et principe Iudæorum.

2. Populo securitatem et felicitatem affert, 13, 43—14, 15.

Alienigenas
e Gaza eicit

⁴³ In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, et circumdedit eam castris, et fecit machinas, et applicuit ad civitatem, et percussit turrem unam, et comprehendit eam. ⁴⁴ Et eruperant qui erant intra machinam in civitatem: et factus est motus magnus in civitate. ⁴⁵ Et ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus, et filiis supra murum scisis tunicis suis, et clamaverunt voce magna, postulantes

a Simone dextras sibi dari, ⁴⁶ et dixerunt: Non nobis reddas secundum malitias nostras, sed secundum misericordias tuas. ⁴⁷ Et flexus Simon non debellavit eos: eiecit tamen eos de civitate, et mundavit ædes, in quibus fuerant simulacra, et tune intravit in eam cum hymnis benedicens Dominum: ⁴⁸ et eiecta ab ea omni immunditia, collocavit in ea viros, qui legem facerent: et munivit eam, et fecit sibi habitationem.

⁴⁹ Qui autem erant in arce Ierusalem, prohibebantur egredi et ingredi regionem, et emere, ac vendere: et esurierunt valde, et multi ex eis fame perierunt, ⁵⁰ et clamaverunt ad Simonem ut dextras acciperent: et dedit illis: et eiecit eos inde, et mundavit arcem a contaminationibus: ⁵¹ et intraverunt in eam tertia et vigesima die secundi mensis, anno centesimo septuagesimo primo cum laude, et ramis palmarum, et cinyris, et cymbalis, et nablis, et hymnis, et canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel. ⁵² Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum lætitia.

⁵³ Et munivit montem templi, qui erat secus arcem, et habitavit ibi ipse, et qui cum eo erant.

⁵⁴ Et vidit Simon Ioannem filium suum, quod fortis prælii vir esset: et posuit eum ducem virtutum universarum: et habitavit in Gazaris.

14. ¹ Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum, et abiit in Medium ad contrahenda sibi auxilia, ut expugnaret Tryphonem. ² Et audivit Arsaces rex Persidis, et Mediae, quia intravit Demetrius confines suos, et misit unum de principibus suis ut comprehendenderet eum vivum, et adduceret eum ad se. ³ Et abiit, et percussit castra Demetrii: et comprehendit eum, et duxit eum ad Arsacem, et posuit eum in custodiā.

⁴ Et siluit omnis terra Iuda omnibus diebus Simonis, et quæsivit bona genti suæ: et placuit illis potestas eius, et gloria eius omnibus diebus.

arcem
mundat,

montem
templi
munit,

Ioannem
ducim
constituit;

etiam capto
Demetrio II
et in custo-
dia posito

Simon
gloriosus

⁵ Et eum omni gloria sua accepit Ioppen in portum, et fecit introitum in insulis maris.

⁶ Et dilatavit fines gentis suæ, et obtinuit regionem.

⁷ Et congregavit captivitatem multam, et dominatus est Gazaræ, et Bethsuræ, et arcii:

et abstulit immundicias ex ea, et non erat qui resisteret ei.

⁸ Et unusquisque colebat terram suam cum pace: et terra Iuda dabat fructus suos, et ligna camporum fructum suum.

populum
securum
ac felicem
servat.

⁹ Seniores in plateis sedebarunt omnes, et de bonis terræ tractabant, et iuvenes induabant se gloriam, et stolas belli.

¹⁰ Et civitatibus tribuebat alimonias, et constituebat cas ut essent vasa munitionis quoadusque nominatum est nomen gloriæ eius usque ad extremum terræ.

¹¹ Fecit pacem super terram, et lætatus est Israel lætitia magna.

¹² Et sedit unusquisque sub vite sua, et sub ficalnea sua: et non erat qui eos terret.

¹³ Defecit impugnans eos super terram: reges contriti sunt in diebus illis.

¹⁴ Et confirmavit omnes humiles populi sui, et legem exquisivit, et abstulit omnem iniquum et malum:

¹⁵ sancta glorificavit, et multiplicavit vasa sanctorum.

3. Cum Romanis et Spartiatis fœdera renovat, 14, 16—24^a.

¹⁶ Et auditum est Romæ quia defunctus esset Ionathas: et usque in Spartiatas: et contrastati sunt valde. ¹⁷ Ut audierunt autem quod Simon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius, et ipse obtineret omnem regionem, et civitates in ea; ¹⁸ scripserunt ad eum in tabulis æreis, ut renovarent amicitias, et societatem quam fecerant eum Iuda, et cum Ionatha fratribus eius. ¹⁹ Et lectæ sunt in conspectu ecclesiæ in Ierusalem.

Legati
Simonis
reno-
vationem
amicitiæ
petunt,

Et hoc exemplum epistolarum, quas Spartiatæ miserunt: ²⁰ SPARTIANO-RUM principes, et civitates, Simoni Sacerdoti magno, et senioribus, et sacerdotibus, et reliquo populo Iudæorum, fratribus, salutem. ²¹ Legati, qui missi sunt ad

exemplum
litterarum
Spartiano-
rum,

populum nostrum, nunciaverunt nobis de vestra gloria, et honore, ac laetitia: et gavisi sumus in introitu eorum. ²² Et scripsimus quae ab eis erant dicta in conciliis populi, sic: Numenius Antiochi, et Antipater Iasonis filius, legati Indæorum, venerunt ad nos, renovantes nobiscum amicitiam pristinam. ²³ Et placuit populo excipere viros gloriose, et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris, ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Simoni magno sacerdoti.

Romanis
clypeus
aureus
mittitur,

²⁴ Post hæc autem misit Simon Numenium Romanum, habentem clypeum aureum magnum, pondo mnarum mille, ad statuendam cum eis societatem.

4. Dux et sacerdos in æternum constituitur, 14, 24^b—49.

Cum autem audisset populus Romanus ²⁵ sermones istos, dixerunt: Quam gratiarum actionem reddemus Simoni, et filiis eius? ²⁶ Restituit enim ipse fratres suos, et expugnavit inimicos Israel ab eis, et statuerunt ei libertatem, et descripserunt in tabulis æreis, et posuerunt in titulis in monte Sion.

²⁷ Et hoc est exemplum scripturæ: OCTAVA decima die mensis Elul, anno centesimo septuagesimo secundo, anno tertio sub Simone sacerdote magno in Asaramel, ²⁸ in conventu magno sacerdotum, et populi, et principum gentis, et seniorum regionis, nota facta sunt hæc: Quoniam frequenter facta sunt prælia in regione nostra. ²⁹ Simon autem Mathathiæ filius ex filiis Iarib, et fratres eius dederunt se periculo, et restiterunt adversariis gentis suæ, ut starent sancta ipsorum, et lex: et gloria magna glorificaverunt gentem suam. ³⁰ Et congregavit Ionathas gentem suam, et factus est illis sacerdos magnus, et appositus est ad populum suum. ³¹ Et voluerunt inimici eorum calcare, et atterere regionem ipsorum, et extendere manus in sancta eorum. ³² Tunc restitit Simon, et pugnavit pro gente sua, et erogavit pecunias multas, et armavit viros virtutis gentis suæ, et dedit illis stipendia: ³³ et munivit civitates Indææ, et Bethsuram, quæ erat in finibus Indææ, ubi erant arma hostium antea: et posuit illic præsidium viros Indæos. ³⁴ Et Ioppen munivit, quæ erat ad mare: et Gazaram, quæ est in finibus Azoti, in qua hostes antea habitabant, et collocavit illic Indæos: et quæcumque apta erant ad correptionem eorum, posuit in eis. ³⁵ Et vidit populus actum Simonis, et gloriam, quam cogitabat facere genti suæ, et posuerunt eum ducem suum, et principem sacerdotum, eo quod ipse fecerat hæc omnia, et iustitiam, et fidem, quam conservavit genti suæ, et exquisivit omni modo exaltare populum suum. ³⁶ Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius, ut tollerentur gentes de regione ipsorum, et qui in civitate David erant in Ierusalem in arce, de qua procedebant, et contaminabant omnia, quæ in circuitu sanctorum sunt, et inferebant plagam magnam castitati: ³⁷ et collocavit in ea viros Indæos ad tutamentum regionis, et civitatis, et exaltavit muros Ierusalem. ³⁸ Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium. ³⁹ Secundum hæc fecit eum amicum suum, et glorificavit eum gloria magna. ⁴⁰ Audivit enim quod appellati sunt Indæi a Romanis amici, et socii, et fratres, et quia suscepserunt legatos Simonis gloriose: ⁴¹ et quia Indæi, et sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem suum, et summum sacerdotem in æternum, donec surgat propheta fidelis: ⁴² et ut sit super eos dux, et ut cura esset illi pro sanctis, et ut constitueret præpositos super opera eorum, et super regionem, et super arma, et super præsidia: ⁴³ et cura sit illi de sanctis: et ut audiatur ab omnibus, et seribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione: et ut operiatur purpura, et auro: ⁴⁴ et ne liceat ulli ex populo, et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum, et contradicere his, quæ ab eo dicuntur, aut convocare conventum in regione sine ipso: et vestiri purpura, et uti fibula aurea. ⁴⁵ qui autem fecerit extra hæc, aut irritum fecerit aliquid horum, reus erit. ⁴⁶ Et complacuit omni populo statuere Simonem, et facere secundum verba ista. ⁴⁷ Et suscepit Simon, et placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur, et esset dux, et princeps gentis Indæorum, et sacerdotum, et præcesset omnibus.

Simonem
ducem et
summum
sacerdotem
in aeternum
constituit,

⁴⁸ Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis æreis, et ponere eas in peribolo sanctorum, in loco celebri: ⁴⁹ exemplum autem eorum ponere in ærario, ut habeat Simon, et filii eius.

idque
monumentis
publicis
tradit.

III. Tryphone et Antiocho VII. Sidete regnantibus, 15, 1—16, 22.

1. Ab Antiocho amico ius percussuræ numismatis accipit, 15, 1—14.

15. ¹ Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti, et principi gentis Iudæorum, et universæ genti: ² et erant continentes hunc modum: REX Antiochus Simoni sacerdoti magno, et genti Iudæorum salutem. ³ Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum, volo autem vendicare regnum, et restituere illud sicut erat antea: et electam feei multitudinem exercitus, et feci naves bellicas. ⁴ Volo autem procedere per regionem ut uleiscar in eos, qui corruerunt regionem nostram, et qui desolaverunt civitates multas in regno meo. ⁵ Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes, quas remiserunt tibi ante me omnes reges, et quæcumque alia dona remiserunt tibi: ⁶ et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua: ⁷ Ierusalem autem sanctam esse, et liberam: et omnia arma, quæ fabricata sunt, et præsidia, quæ construxisti, quæ tenes, maneat tibi. ⁸ Et omne debitum regis: et quæ futura sunt regi, ex hoc, et in totum tempus remittuntur tibi. ⁹ Cum autem obtinuerimus regnum nostrum, glorificabimus te, et gentem tuam, et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra.

¹⁰ Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum, et convenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci relicti essent eum Tryphonem. ¹¹ Et insecutus est eum Antiochus rex, et venit Doram fugiens per maritimam. ¹² sciebat enim quod congregata sunt mala in eum, et reliquit eum exercitus. ¹³ et applicuit Antiochus super Doram eum centum viginti millibus virorum belligatorum, et octo millibus equitum: ¹⁴ et circuivit civitatem, et naves a mari accesserunt: et vexabant civitatem a terra, et mari, et neminem sinebant ingredi, vel egredi.

2. Litteras Romanorum suscipit, 15, 15—24.

¹⁵ Venit autem Numenius, et qui cum eo fuerant, ab urbe Roma, habentes epistolas regibus, et regionibus scriptas, in quibus continebantur haec: ¹⁶ LUCIUS consul Romanorum, Ptolemæo regi salutem. ¹⁷ Legati Iudæorum venerunt ad nos amici nostri, renovantes pristinam amicitiam, et societatem, missi a Simone principe Sacerdotum, et populo Iudæorum. ¹⁸ Attulerunt autem et clypeum aureum mnarum mille. ¹⁹ Placuit itaque nobis scribere regibus, et regionibus, ut non inferant illis mala, neque impugnent eos, et civitates eorum, et regiones eorum: et ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. ²⁰ Visum autem est nobis accipere ab eis clypeum. ²¹ Siqui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos, tradite eos Simoni principi sacerdotum, ut vindicet in eos secundum legem suam.

²² Haec eadem scripta sunt Demetrio regi, et Attalo, et Ariarathi, et Arsaci, et in omnes regiones: et Lampsaco, et Spartiatis, et in Delum, et in Myndum, et in Sicyonem, et in Cariam, et in Samum, et in Pamphyliam, et in Lyciam, et in Alicarnassum, et in Coo, et in Siden, et in Aradon, et in Rhodum, et in Phaselidem, et in Gortynam, et Gnidum, et Cyprum, et Cyrenen. ²⁴ Exemplum autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum, et populo Iudæorum.

3. Antiochum inimicum repellit ac devincit, 15, 25—16, 10.

²⁵ Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo, admovens ei semper manus, et machinas faciens: et conelusit Tryphonem, ne procederet.

²⁶ et misit ad eum Simon duo millia virorum electorum in auxilium, et argentum, et aurum, et vasa copiosa: ²⁷ et noluit ea accipere, sed rupit omnia, quæ pactus est cum eo antea, et alienavit se ab eo.

²⁸ Et misit ad eum Athenobium unum de amieis suis, ut tractaret cum ipso, dicens: Vos tenetis Ioppen, et Gazaram, et arecem, quæ est in Ierusalem, civitates regni mei: ²⁹ fines earum desolastis, et fecistis plagam magnam in terra, et dominati

Rex Simoni
privilegia
vetera con-
firmat et
nova confert,

Tryphonem
fugat et
vexat.

Quæ
continuerint

et quibus
missæ fuerint
exponitur.

Rex
Tryphonem
obsidens
auxilium
Simonis
reusat.

qui postu-
lata regis

estis per loca multa in regno meo. ³⁰ Nunc ergo tradite civitates, quas occupastis, et tributa locorum, in quibus dominati estis extra fines Iudææ. ³¹ sin autem, date pro illis quingenta talenta argenti, et exterminii, quod exterminastis, et tributorum civitatum alia talenta quingenta: sin autem, veniemus, et expugnabimus vos. ³² Et venit Athenobius amicus regis in Ierusalem, et vidit gloriam Simonis, et claritatem in auro, et argento, et apparatum copiosum: et obstupuit: et retulit ei verba Regis.

³³ Et respondit ei Simon, et dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus, neque aliena detinemus: sed hereditatem patrum nostrorum, quæ iniuste ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est. ³⁴ Nos vero tempus habentes, vindicamus hereditatem patrum nostrorum. ³⁵ Nam de Ioppe, et Gazara quæ expostulas, ipsi faciebant in populo plagam magnam, et in regione nostra: horum damus talenta centum. Et non respondit ei Athenobius verbum. ³⁶ Reversus autem cum ira ad regem, renunciat ei verba ista, et gloriam Simonis, et universa, quæ vidit, et iratus est rex ira magna.

^{rex}
Tryphonem
fugientem
persequitur,

^{dux eius}
Iudeam
conculeat,

^{sed a filiis}
Simonis

^{in fugam}
conicitur,

³⁷ Tryphon autem fugit navi in Orthosiada. ³⁸ Et constituit rex Cendebæum ducem maritimum, et exercitum peditum et equitum dedit illi. ³⁹ Et mandavit illi mouere castra contra faciem Iudææ: et mandavit ei ædificare Gedorem, et obstruere portas civitatis, et debellare populum. Rex autem persequebatur Tryphonem.

⁴⁰ Et pervenit Cendebæus Ianniam, et cœpit irritare plebem, et conculcare Iudæam, et captivare populum, et interficere, et ædificare Gedorem. ⁴¹ Et collocavit illie equites, et exercitum: ut egressi perambularent viam Iudææ, sicut constituit ei rex.

^{16. 1} Et ascendit Ioannes de Gazaris, et nunciavit Simoni patri suo quæ fecit Cendebæus in populo ipsorum. ² Et vocavit Simon duos filios seniores, Iudam, et Ioannem, et ait illis: Ego, et fratres mei, et domus patris mei expugnavimus hostes Israel ab adolescentia usque in hunc diem: et prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquoties. ³ Nunc autem senui, sed estote loco meo, et fratres mei, et egressi pugnate pro gente nostra: auxilium vero de cælo vobisecum sit. ⁴ Et elegit de regione viginti millia virorum belligatorum, et equites; et profecti sunt ad Cendebæum: et dormierunt in Modin.

⁵ Et surrexerunt mane, et abiérunt in campum: et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum, et equitum, et fluvius torrens erat inter medium ipsorum. ⁶ Et admovit castra contra faciem eorum ipse, et populus eius, et vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem, et transfretavit primus: et viderunt eum viri, et transierunt post eum. ⁷ Et divisit populum, et equites in medio peditum: erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis. ⁸ Et exclamaverunt sacris tubis, et in fugam conversus est Cendebæus, et castra eius: et ceciderunt ex eis multi vulnerati: residui autem in munitionem fugerunt. ⁹ Tunc vulneratus est Iudas frater Ioannis: Ioannes autem insecurus est eos, donec venit Cedronem, quam ædificavit: ¹⁰ et fugerunt usque ad turres, quæ erant in agris Azoti, et succedit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, et reversus est in Iudæam in pace.

4. A Ptolemæo genero suo occiditur, 16, 11—22.

¹¹ et Ptolemæus filius Abobi constitutus erat dux in campo Iericho, et habebat argentum, et aurum multum. ¹² erat enim gener summi sacerdotis. ¹³ Et exaltatum est eorū eius, et volebat obtinere regionem, et cogitabat dolum adversus Simonem, et filios eius, ut tolleret eos.

¹⁴ Simon autem, perambulans civitates, quæ erant in regione Iudææ, et solitudinem gerens earum, descendit in Iericho ipse, et Mathathias filius eius, et Iudas, anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo: hic est mensis Sabath.

¹⁵ Et suscepit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ vocatur Doch, cum dolo, quam ædificavit: et fecit eis convivium magnum, et abscondit illie viros. ¹⁶ Et cum ineberiatuisset Simon, et filii eius, surrexit Ptolemæus cum suis, et sumpserunt

Ptolemæus
dominatio-
nem
affectans

patrem
duosque
filios
occidit

arma sua, et intraverunt in convivium, et occiderunt eum, et duos filios eius, et quosdam pueros eius. ¹⁷ et fecit deceptionem magnam in Israel, et reddidit mala pro bonis.

¹⁸ Et scripsit hæc Ptolemæus, et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxilium, et traderet ei regionem, et civitates eorum, et tributa. ¹⁹ Et misit alios in Gazaram tollere Ioannem: et tribunis misit epistolas, ut venirent ad se, et daret eis argentum, et aurum, et dona. ²⁰ Et alios misit occupare Ierusalem, et montem templi.

²¹ Et præcurrrens quidam, nunciavit Ioanni in Gazara, quia perit pater eius, et fratres eius, et quia misit te quoque interfici. ²² Ut audivit autem, vehementer expavit: et comprehendit viros, qui venerant perdere eum, et occidit eos: cognovit enim quia quærebant eum perdere.

et tyrannide
firmare
vult,
Ioannem
perdere
nequit.

Conclusio, 16, 23 s.

²³ Et cetera sermonum Joannis, et bellorum eius, et bonarum virtutum, quibus fortiter gessit, et ædificii murorum, quos extruxit, et rerum gestarum eius: ²⁴ ecce hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Res gestæ
Ioannis
alibi
leguntur.

LIBER SECUNDUS MACHABÆORUM.

Prolegomena, 1, 1—2, 33.

1. Duæ epistolæ Hierosolymitanorum, 1, 1—2, 19.

1. ^{Prior epistola:} Fratribus, qui sunt per Ægyptum, Iudeis, salutem dicunt fratres, qui sunt in Ierosolymis. Iudei, et qui in regione Iudeæ, et pacem bonam. ² Benefaciat vobis Deus, et meminerit testamenti sui, quod locutus est ad Abraham, et Isaac, et Iacob servorum suorum fidelium: ³ et det vobis eorū omnibus ut colatis eum, et faciat eis voluntatem corde magno, et animo volenti. ⁴ Adaperiat cor vestrum in lege sua, et in præceptis suis, et faciat pacem. ⁵ Exaudiat orationes vestras, et reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo. ⁶ Et nunc hic sumus orantes pro vobis. ⁷ Regnante Demetrio, anno centesimo sexagesimo nono, nos Iudei scripsimus vobis in tribulatione, et impetu, qui supervenit nobis in istis annis, ex quo recessit Jason a sancta terra, et a regno. ⁸ Portam succederunt, et effuderunt sanguinem innocentem: et oravimus ad Dominum, et exaudiens sumus, et obtulimus sacrificium, et similaginem, et accendimus lucernas, et proposuimus panes. ⁹ Et nunc frequentate dies scenopegiæ mensis Casleu. ¹⁰ Anno centesimo octogesimo octavo,

^{de scenopegiæ;}

^{altera epistola:}

^{de morte Epiphanius,}

^{de igne altaris,}

populus, qui est Ierosolymis, et in Iudea, Senatusque et Iudas, Aristobolo magistro Ptolemai regis, qui est de genere christorum sacerdotum, et his, qui in Ægypto sunt, Iudeis salutem, et sanitatem. ¹¹ De magnis periculis a Deo liberati, magnifice gratias agimus ipsi, utpote qui adversus talem regem dimicavimus. ¹² Ipse enim ebullire fecit de Perside eos, qui pugnaverunt contra nos, et sanctam civitatem. ¹³ Nam cum in Perside esset dux ipse, et cum ipso immensus exercitus, cecidit in templo Naneæ, consilio deceptus sacerdotum Naneæ. ¹⁴ etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, et amici eius, et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. ¹⁵ Cumque proposuissent eas sacerdos Naneæ, et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani, clauerunt templum. ¹⁶ cum intrasset Antiochus: apertoque oculo aditu templi, mittentes lapides percusserunt ducem, et eos qui cum eo erant, et diviserunt membratim, et capitibus amputatis foras proiecerunt. ¹⁷ Per omnia benedictus Deus, qui tradidit impios. ¹⁸ Facturi igitur quinta et vigesima die mensis Casleu purificationem templi, necessarium duximus significare vobis: ut et vos quoque agatis diem scenopegiæ, et diem ignis, qui datus est quando Nehemias ædificato templo et altari obtulit sacrificia. ¹⁹ Nam cum in Persidem ducerent patres nostri, sacerdotes, qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occulite absconderunt in valle, ubi erat puteus altus, et siccus, et in eo contutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus esset locus. ²⁰ Cum autem præterissent anni multi, et placuit Deo ut mitteretur Nehemias a rege Persidis: nepotes sacerdotum illorum, qui absconderant, misit ad requirendum ignem: et sicut narraverunt nobis, non invenerunt ignem, sed aquam crassam. ²¹ Et iussit eos haurire, et afferre sibi: et sacrificia, quæ imposita erant, iussit sacerdos Nehemias aspergi ipsa aqua, et ligna, et quæ erant superposita. ²² Utque hoc factum est, et tempus affuit, quo sol refulsius, qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. ²³ Orationem autem faciebant omnes sacerdotes, dum consummaretur sacrificium, Ionatha inchoante, ceteris autem respondentibus. ²⁴ Et Nehemias erat oratio hunc habens modum: DOMINE Deus omnium creator, terribilis, et fortis, iustus, et misericors, qui solus es bonus rex, ²⁵ solus præstans, solus iustus, et omnipotens, et aëternus, qui liberas Israel de omni malo, qui fecisti

patres electos, et sanctificasti eos: ²⁶ accipe sacrificium pro universo populo tuo Israel, et custodi partem tuam, et sanctifica. ²⁷ Congrega dispersionem nostram, libera eos, qui servient Gentibus, et contemptos et abominatos respice: ut sciant Gentes quia tu es Deus noster. ²⁸ Afflige opprimentes nos, et contumeliam facientes in superbia. ²⁹ Constitue populum tuum in loco sancto tuo, ^asicut dixit Moyses. ³⁰ Sacerdotes autem psallebant hymnos, usquequo consumptum esset sacrificium. ³¹ Cum autem consumptum esset sacrificium, ex residua aqua Nehemias iussit lapides maiores perfundi. ³² Quod ut factum est, ex eis flamma accensa est: sed ex lumine, quod refulxit ab altari, consumpta est. ³³ Ut vero manifestata est res, renunciatum est regi Persarum quod in loco, in quo ignem absconderant hi, qui translati fuerant, sacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias, et qui cum eo erant, purificaverunt sacrificia. ³⁴ Considerans autem rex, et rem diligenter examinans, fecit ei templum, ut probaret quod factum erat. ³⁵ et cum probasset, sacerdotibus donavit multa bona, et alia atque alia munera, et accipiens manu sua, tribuebat eis. ³⁶ Appellavit autem Nehemias hunc locum Nephthar, quod interpretatur Purificatio. Vocatur autem apud plures Nephi. ² ¹ Invenitur autem in descriptionibus Ieremiæ prophetæ, quod iussit eos ignem accipere qui transmigrabant: ut significatum est, et ut mandavit transmigratis. ² Et dedit illis legem ne obliviscerentur præcepta Domini, et ut non exerrarent mentibus videntes simulachra aurea, et argentea, et ornamenta eorum. ³ Et alia huiusmodi dicens, hortabatur ne legem anoverent a corde suo. ⁴ Erat autem in ipsa scriptura, quomodo tabernaculum, et aream iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum, usquequo exiit in montem, ^bin quo Moyses ascendit, et vidit Dei hereditatem. ⁵ Et veniens ibi Ieremias invenit locum speluncæ: et tabernaculum, et arcam, et altare incensi intulit illuc, et ostium obstruxit. ⁶ Et accesserunt quidam simul, qui sequebantur, ut notarent sibi locum: et non potuerunt invenire. ⁷ Ut autem cognovit Ieremias, culpans illos, dixit: Quod ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, et propitius fiat: ⁸ et tunc Dominus ostendet haec, et apparebit maiestas Domini, et nubes erit, sicut et Moysi manifestabatur, et ^csicut cum Salomon petiit ut locus sanctificaretur magno Deo, manifestabat haec. ⁹ Magnifice etenim sapientiam tractabat: et ut sapientiam habens, obtulit sacrificium dedicationis, et consummationis templi. ¹⁰ ^dSicut et Moyses orabat ad Dominum, et descendit ignis de caelo, et consumpsit holocaustum, sic ^eet Salomon oravit, et descendit ignis de caelo, et consumpsit holocaustum. ¹¹ Et dixit Moyses, ^feo quod non sit comedestum quod erat pro peccato, consumptum est. ¹² Similiter et Salomon octo diebus elebravit dedicationem. ¹³ Inferebantur autem in descriptionibus, et commentariis Nehemiæ haec eadem: et ut construens bibliothecam congregavit de regionibus libros, et Prophetarum, et David, et epistolas Regum, et de donariis. ¹⁴ Similiter autem et Iudas ea, quæ deciderant per bellum, quod nobis accederat, congregavit omnia, et sunt apud nos. ¹⁵ Si ergo desideratis haec, mittite qui perferant vobis. ¹⁶ Acturi itaque purificationem scripsimus vobis: bene ergo facietis, si egeritis hos dies. ¹⁷ Deus autem, qui liberavit populum suum, et reddidit hereditatem omnibus, et regnum, et sacerdotium, et sanctificationem. ¹⁸ ^gsicut promisit in lege, speramus quod cito nostri miserebitur, et congregabit de sub caelo in locum sanctum. ¹⁹ Eripuit enim nos de magnis periculis, et locum purgavit.

de taberna-
culo, area
et altari
absconsi,

de bibli-
oteca
sacra,

de purifi-
catione
templi.

2. Præfatio auctoris, 2, 20—33.

²⁰ De Iuda vero Machabæo, et fratribus eius, et de templi magni purificatione, et de aera dedicatione: ²¹ sed et de præliis, quæ pertinent ad Antiochum Nobilem, et filium eius Eupatorem: ²² et de illuminationibus, quæ de caelo factæ sunt ad eos, qui pro Iudæis fortiter fecerunt, ita ut universam regionem, cum pauci essent, vindicarent, et barbarem multitudinem fugarent, ²³ et famosissimum in toto orbe templum recuperarent, et civitatem liberarent, et leges, quæ abolitæ erant, restituerentur, Domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. ²⁴ Itemque

Quinque
libros
Iasonis
Cyrenæi
breviat.

¹, 29 ^aDt 30, 3. 5; Inf 2, 18. — ², 4 ^bDt 34, 1. — ³ ^c1 Rg 8, 14; 2 Par 6, 14. — ¹⁰ ^dLv 9, 23. — ^e2 Par 7, 1. — ^fLv 10, 16 s. — ¹⁸ ^gDt 30, 3. 5.

ab Iasone Cyrenæo quinque libris comprehensa tentavimus nos uno volumine breviare.²⁵ Considerantes enim multitudinem librorum, et difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum,²⁶ curavimus volentibus quidem legere, ut esset animi oblectatio: studiosis vero, ut facilius possint memoriae commendare: omnibus autem legentibus utilitas conferatur.²⁷ Et nobis quidem ipsis, qui hoc opus breviandi causa suscepimus, non facilem laborem, immo vero negotium plenum vigiliarum, et sudoris assumpsimus.²⁸ Sicut hi, qui præparant convivium, et querunt aliorum voluntati parere propter multorum gratiam, libenter laborem sustinemus.²⁹ Veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes, ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes.³⁰ Sicut enim novæ domus architec[t]o de universa structura curandum est: ei vero, qui pingere curat, quæ apta sunt ad ornatum, exquirenda sunt: ita aestimandum est et in nobis.³¹ Etenim intellectum colligere, et ordinare sermonem, et curiosius partes singulas quasque disquirere, historiae congruit auctori:³² brevitatem vero dictionis sectari, et executiones rerum vitare, brevianti concedendum est.³³ Hinc ergo narrationem incipiems: de præfatione tantum dixisse sufficiat. stultum etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi.

PARS PRIOR.

Persecutiones Iudæorum, 3, 1—7, 42.

I. Seleuco IV. Philopatore regnante, 3, 1—4. 6.

1. Spollatio templi tentatur, 3, 1—40.

*Seleucus
prius
sumptus
sacrificiorum
præstans,*

3. ¹ Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optime custodirentur, propter Oniæ pontificis pietatem, et animos odio habentes mala,² fiebat ut et ipsi reges, et principes locum summo honore dignum dicerent, et templum maximis muneribus illustrarent: ³ ita ut Seleucus Asiæ rex de redditibus suis præstaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes.

*a. Simone
præposito
templi
irritatus,*

⁴ Simon autem de tribu Beniamin præpositus templi constitutus, contendebat, obstante sibi principe sacerdotum, iniçum aliquid in civitate moliri. ⁵ Sed cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Tharsææ filium, qui eo tempore erat dux Cœlesyriæ, et Phoenicis: ⁶ et nunciavit ei, pecuniis innumerabilibus plenum esse ærarium Ierosolymis, et communes copias immensas esse, quæ non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere universa.

*per
Heliodorūm
thesauros
templi
auferre
volebat:*

⁷ Cumque retulisset ad regem Apollonius de pecuniis, quæ delatae erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia eius, misit cum mandatis, ut prædictam pecuniam transportaret. ⁸ Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Cœlesyriam, et Phœnicen civitates esset peragratus, re vera autem regis propositum perfecturus. ⁹ Sed, cum venisset Ierosolymam, et benigne a summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum: et, cuius rei gratia adisset, aperuit: interrogabat autem, si vere hæc ita essent. ¹⁰ Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hæc, et vietualia viduarum, et pupillorum: ¹¹ quædam vero esse Hircani Tobiæ viri valde eminentis, in his, quæ detulerat impius Simon: universa autem argenti talenta esse quadringenta, et auri ducenta. ¹² decipi vero eos, qui ereditissim loco, et templo, quod per universum mundum honoratur, pro sui veneratione, et sanctitate omnino impossibile esse. ¹³ At ille pro his, quæ habebat in mandatis a rege, dicebat omni genere regi ea esse deferenda. ¹⁴ Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinatus.

*omnibus
Hierosolymitanis
caelum
obseverantibus*

Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. ¹⁵ Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se, et invocabant de cœlo eum, qui de depositis legem posuit, ut his, qui deposuerant ea, salva custodiret. ¹⁶ Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim, et color immutatus declarabat internum animi dolorem. ¹⁷ circumfusa enim erat mœstitia quædam viro, et horror corporis, per quem manifestus aspicienti-

bus dolor cordis eius efficiebatur. ¹⁸ Alii etiam gregatim de domibus confluebant, publica supplicatione obseerantes, pro eo quod in contemptum locus esset venturus. ¹⁹ Accinctæque mulieres cilicii pectus, per plateas confluebant, sed et virgines, quæ conclusæ erant, procurebant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quædam vero per fenestras aspiebant: ²⁰ universæ autem protendentes manus in cælum, deprecabantur. ²¹ erat enim misera commissæ multitudinis, et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. ²² Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita sibi his, qui crediderant, cum omni integritate conservarentur.

²³ Heliodorus autem, quod deereverat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa ærarium præsens. ²⁴ Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis evidentiam, ita ut omnes, qui ausi fuerant parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem, et formidinem converterentur. ²⁵ Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit, qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. ²⁶ Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu: qui circumsteterunt eum, et ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes. ²⁷ Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gestatoria positum eiecerunt. ²⁸ Et is, qui cum multis cursoribus, et satellitibus prædictum ingressus est ærarium, portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute: ²⁹ et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus, atque omni spe et salute privatus. ³⁰ Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: et templum, quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio et lætitia impletum est.

Heliodorus
ab angelis
crudele
flagellatus,

³¹ Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei, qui in supremo spiritu erat constitutus. ³² Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex Iudeis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. ³³ Cumque summus sacerdos exoraret, iudicem iuvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: Oniae sacerdoti gratias age: nam propter eum Dominus tibi vitam donavit. ³⁴ tu autem a Deo flagellatus, nuncia omnibus magnalia Dei, et potestatem. Et his dietis, non comparuerunt.

sed Onia
Pontific
intercedent
servatus

³⁵ Heliodorus autem, hostia Deo oblata, et votis magnis promissis ei, qui vivere illi concessit, et Oniae gratias agens, recepto exercitu, repedabat ad regem. ³⁶ Testabatur autem omnibus ea quæ sub oculis suis viderat opera magni Dei. ³⁷ Cum autem rex interrogasset Heliodorum, quis esset aptus adhuc semel Ierosolymam mitti, ait: ³⁸ Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illum, et flagellatum eum recipies, si tamen evaserit: eo quod in loco sit vere Dei quædam virtus. ³⁹ Nam ipse, qui habet in cælis habitationem, visitator, et adiutor est loci illius, et venientes ad malefaciendum percudit, ac perdit. ⁴⁰ Igitur de Heliodoro, et ærarii custodia ita res se habet.

magnalia
Dei
nuntiat.

2. Onias pontifex insidiarum accusatur, 4, 1—6.

⁴. ¹ Simon autem predictus pecuniarum, et patriæ delator, male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum instigasset ad hæc, et ipse fuisse incepitor malorum: ² provisoremque civitatis, ac defensorem gentis suæ, et æmulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere. ³ Sed, cum inimicitiae in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent: ⁴ considerans Onias periculum contentionis, et Apollonium insanire, utpote duecem Cœlesyriæ, et Phœnicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit, ⁵ non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universæ multitudinis considerans. ⁶ Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare a stultitia sua.

Pius ab
impio Si-
mone
acusatus
ad regem se
confert.

II. Antiocho IV. Epiphane regnante. 4, 7—7, 42.

1. Iason pontifex impius populum seducit, 4, 7—22.

^{Oniam fratrem dignitate privat,} ^{civitatem sanctam profanat,} Sed post Seleuci vitæ excessum, cum suscepisset regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, amiebat Iason frater Oniæ summum sacerdotium: ⁸ adito rege, promittens ei argenti talenta treeinta sexaginta, et ex redditibus aliis talenta octoginta, ⁹ super hæc promittebat et alia centum quinquaginta, si potestati eius concederetur gymnasium, et ephebiā sibi constituere, et eos, qui in Ierosolymis erant, Antiochenos scribere.

^{in sacrificium Herculis pecuniam mittit,} ^{regem magnifice suscipit.} Quod cum rex annuisset, et obtinuisse principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cœpit. ¹¹ et amotis his, quæ humanitatis causa Iudeis a regibus fuerant constituta, per Ioannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia, et societate functus est legatione legitima, civium iura destruens, prava instituta sanciebat. ¹² Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere, et optimos quoque epheborum in lupanarib[us] ponere. ¹³ Erat autem hoc non initium, sed incrementum quoddam, et profectus gentilis, et alienigenæ conversationis, propter impii, et non sacerdotis Iasonis nefarium, et inauditum scelus: ¹⁴ ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent, sed contempto templo, et sacrificiis neglectis festinarent participes fieri palæstræ, et præbitionis eius iniustæ, et in exercitiis disci. ¹⁵ et patrios quidem honores nihil habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: ¹⁶ quarum gratia periculosa eos contentio habebat, et eorum instituta amulabantur, ac per omnia his consimiles esse cupiebant, quos hostes, et peremptores habuerant. ¹⁷ In leges enim divinas impie agere impune non cedit: sed hoc tempus sequens declarabit.

¹⁸ Cum autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, et rex præsens esset, misit Iason facinorosos ab Ierosolymis viros peccatores, portantes argenti didrachmas trecentas in sacrificium Herculis, quas postulaverunt hi, qui asportaverant ne in sacrificiis erogarentur, quia non oporteret, sed in alios sumptus eas deputari. ²⁰ Sed hæc oblatæ sunt quidem ab eo, qui miserat, in sacrificium Herculis: propter præsentes autem date sunt in fabricam navium triremium.

^{a rege vocatus Lysimachum vicarium relinquit} ²¹ Misso autem in Agyptum Apollonio Mnesthei filio propter primates Ptolemaei Philometoris regis, cum cognovisset Antiochus alienum se a negotiis regni effectum, propriis utilitatibus consulens, profectus inde venit Ioppen, et inde Ierosolymam. ²² Et magnifice ab Iasone, et civitate susceptus, cum facularum luminibus, et laudibus ingressus est: et inde in Phœnicen exercitum convertit.

2. Menelaus pontifex malitia eminet, 4, 23—50.

^{Beniamita ex-sistens pontificatum occupat,} ^{et rege in Cilicia degente} ^{Oniam sacrilegia damnam tem} ^{a rege vocatus Lysimachum vicarium relinquit} ²³ Et post triennii tempus misit Iason Menelauum supradicti Simonis fratrem portantem pecunias regi, et de negotiis necessariis responsa perlaturum. ²⁴ At ille commendatus regi, cum magnificasset faciem potestatis eius, in semetipsum retrorsit summum sacerdotium, superponens Iasoni talenta argenti trecenta. ²⁵ Acceptisque a rege mandatis, venit, nihil quidem habens dignum sacerdotio: animos vero crudelis tyranni, et ferae beluae iram gerens. ²⁶ Et Iason quidem, qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus fugitus in Ammanitem expulsus est regionem.

²⁷ Menelaus autem principatum quidem obtinuit: de pecuniis vero regi promissis, nihil agebat, cum exactionem faceret Sostratus, qui arcii erat præpositus. ²⁸ nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat: quam ob causam utrique ad regem sunt evocati. ²⁹ Et Menelaus amotus est a sacerdotio, succedente Lysimacho fratre suo: Sostratus autem prælatus est Cyprīis.

³⁰ Et cum hæc agerentur, contigit, Tharsenses, et Mallotas seditionem mouere, eo quod Antiochidi regis concubinae dono essent dati. ³¹ Festinanter itaque rex venit sedare illos, relieto suffecto uno ex comitibus suis Andronico.

³² Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quædam vasa e templo furatus donavit Andronico, et alia vendiderat Tyri, et per vicinas civitates. ³³ Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochiae seens Daphnem.

³⁴ Unde Menelaus accedens ad Andronicum, rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam, et datis dextris eum iureurando (quamvis esset ei suspectus) suasisset de asylo procedere, statim eum peremit, non veritus iustitiam.

per
Androni-
cum
cum
vicarium
regium
occidit;

³⁵ Ob quam causam non solum Iudæi, sed aliae quoque nationes indignabantur, et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta.

³⁶ Sed regressum regem de Cilicie locis adierunt Iudei apud Antiochiam, simul et Graeci: conquerentes de iniqua nece Oniae. ³⁷ Contristatus itaque animo Antiochus propter Oniam, et flexus ad misericordiam, lacrymas fudit, recordatus defuneti sobrietatem, et modestiam. ³⁸ accensisque animis Andronicum purpura exutum, per totam civitatem iubet circumduci: et in eodem loco, in quo in Oniam impietatem commiserat, sacrilegum vita privari, Domino illi condignam retribuente poenam.

rex
Andronicum
quidem
interficit,

³⁹ Multis autem sacrilegiis in templo a Lysimacho commissis Menelai consilio, et divulgata fama, eongregata est multitudo adversum Lysimachum multo iam auro exportato. ⁴⁰ Turbis autem insurgentibus, et animis ira repletis, Lysimachus armatis fere tribus millibus inquis manibus uti coepit, duce quodam tyranno, ætate pariter, et dementia proiecto. ⁴¹ Sed, ut intellexerunt conatum Lysimachi, alii lapides, alii fustes validos arripuerunt: quidam vero cinerem in Lysimachum iecere. ⁴² Et multi quidem vulnerati, quidam autem et prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus ærarium interfecerunt. ⁴³ De his ergo coepit iudicium adversus Menelaum agitari.

Menelaum
propter
sacrilegia
fratris
accusatum

⁴⁴ Et eum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri a senioribus. ⁴⁵ Et cum superaretur Menelaus, promisit Ptolemaeo multas pecunias dare ad suadendum regi. ⁴⁶ Itaque Ptolemaeus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, et deduxit a sententia: ⁴⁷ et Menelaum quidem universæ malitiae reuni criminibus absolvit: miseros autem, qui, etiam si apud Scythas causam dixissent, innocentes iudicarentur, hos morte damnavit. ⁴⁸ Cito ergo iniustum poenam dederunt, qui pro civitate et populo, et sacris vasis causam prosecuti sunt. ⁴⁹ Quam ob rem Tyrii quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt.

criminibus
absolvit,

⁵⁰ Menelaus autem, propter eorum, qui in potentia erant, avaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia ad insidias civium.

qui in
malitia
crescit.

3. Iason pontifex depositus in cives crudelis est, 5, 1—10.

⁵. ¹ Eodem tempore Antiochus secundam profectionem paravit in Agyptum. ² Contigit autem per universam Ierosolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes, auratas stolas habentes, et hastis, quasi cohortes, armatos, ³ et cursus equorum per ordines digestos, et congressiones fieri cominus, et seutorum motus, et galeatorum multitudinem gladiis districtis, et telorum iactus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricearum. ⁴ Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti.

Epiphane
Agyptum
debellant

⁵ Sed eum falsus rumor exisset, tamquam vita excessisset Antiochus, assumptis Iason non minus mille viris, repente aggressus est civitatem: et civibus ad murum convolantibus ad ultimum apprehensa civitate. Menelaus fugit in arem: ⁶ Iason vero non parcebat in cæde civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium et non civium se trophya capturum.

Iason
Jerusalem
occupat
quidem,

⁷ Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem accepit, et profugus iterum abiit in Ammaniten. ⁸ Ad ultimum, in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum et execrabilis, ut patriæ et civium hostis, in Agyptum extrusus est: ⁹ et qui multos de patria sua expulerat, peregre periit, Lacedæmonas profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus: ¹⁰ et qui insepolitus multos abiecerat, ipse et illamentatus, et insepolitus abiicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulchro participans.

sed profugus
misere
moritur.

4. Epiphanes in Iudæos sævit, 5, 11—27.

Civitate
capit et
habitatores
trucidat.

tempium
despoliat.

¹¹ His itaque gestis, suspicatus est rex societatem deserturos Iudæos: et ob hoc prefectus ex Egypto efferatis animis, civitatem quidem armis cepit. ¹² Iussit autem militibus interficere, nec parcere occursantibus, et per domos ascendentibus trucidare. ¹³ Fiebant ergo cædes invenum, ac seniorum, et mulierum, et natorum exterminia, virginumque et parvolorum neces. ¹⁴ Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta millia vincti, non minus autem venundati.

¹⁵ Sed nec ista sufficiunt: ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius, Menelao ductore, qui legum, et patriæ fuit proditor: ¹⁶ et secessit manibus sumens sancta vasa, quæ ab aliis regibus, et civitatibus erant posita ad ornatum loci, et gloriam, contrectabat indigne, et contaminabat. ¹⁷ Ita alienatus mente Antiochus, non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem, modicum Deus fuerat iratus: propter quod et accidit circa locum despectio: ¹⁸ alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut Heliodorus, qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum ærarium, etiam hic statim adveniens flagellatus, et repulsus utique fuisset ab audacia. ¹⁹ Verum non propter locum, gentem: sed propter gentem, locum Deus elegit. ²⁰ Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum, postea autem fiet socius bonorum, et qui derelictus in ira Dei omnipotentis est, iterum in magni Domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur.

²¹ Igitur Antiochus mille et oetengentis ablati de templo talentis, velociter Antiochiam regressus est, existimans se præ superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. ²² Relinquit autem et præpositos ad affligendam gentem: Ierosolymis quidem Philippum genere Phrygem, moribus crudeliorum eo ipso, a quo constitutus est: ²³ in Garizim autem Andronicum, et Menelaum, qui gravius quam ceteri imminebant civibus.

²⁴ Cumque appositus esset contra Iudæos, misit odiosum principem Apollonium cum exercitu viginti et duobus millibus, præcipiens ei omnes perfectæ etatis interfere, mulieres, ac iuvenes vendere. ²⁵ Qui eum venisset Ierosolymam, pacem simulans, quievit usque ad diem sanctum sabbati: et tune feriatis Iudæis arma capere suis præcepit. ²⁶ Omnesque qui ad spectaculum processerant, trucidavit: et civitatem cum armatis discurrens, ingentem multitudinem peremit.

²⁷ Iudas autem Machabæus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus eum suis agebat: et fœni eibō veseentes, demorabantur, ne participes essent coinquationis.

5. Rex Iudæis leges gentium imponit, proprias interdicit, 6, 1—17.

^{6.} ¹ Sed non post multum temporis misit rex senem quandam Antiochenum, qui compelleret Iudæos ut se transferrent a patriis, et Dei legibus: ² contaminare etiam quod in Ierosolymis erat templum, et cognominare Iovis Olympii: et in Garizim, prout erant hi, qui locum inhabitabant, Iovis hospitalis. ³ Pessima autem et universis gravis erat malorum incurso: ⁴ nam templum luxuria, et comedationibus Gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus: saeratisque aedibus mulieres se ultiro ingerebant, intro ferentes ea, quæ non liebat. ⁵ Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur.

⁶ Neque autem sabbata custodiebantur, neque dies sollemnes patrii servabantur, nec simpliciter Iudæum se esse quisquam confitebatur. ⁷ Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia: et, cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hedera coronati Libero circuire.

⁸ Deeretur autem exiit in proximas Gentilium civitates, suggestibus Ptolemais, ut pari modo et ipsi adversus Iudæos agerent, ut sacrificearent: ⁹ eos autem, qui nollent transire ad instituta Gentium, interficerent: erat ergo videre miseriam. ¹⁰ Duæ enim mulieres delatae sunt natos suos circumcidisse: quas, infantibus ad ubera suspensis, cum publice per civitatem circumduxissent, per muros præcipi-

praefectos
crudelos
relinquit.

per
Apollonium
iterum
civitatem
percutit;

Iudas
Machabæus
in deserto.

Tempa
contaminat.

idolatriam
inbet,

inobedientes
interficit,

taverunt. ¹¹ Alii vero, ad proximas coenentes speluncas, et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eo quod verebantur propter religionem et observantiam, manu sibimet auxilium ferre.

¹² Obsecro autem eos, qui hunc Librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent, ea, que acciderunt, non ad interitum, sed ad cor-
reptionem esse generis nostri. ¹³ Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiōnes adhibere, magni beneficii est indicium.
¹⁴ Non enim, sicut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, ut eas, cum Iudicii dies advenerit, in plenitudine peccatorum puniat: ¹⁵ ita et in nobis statuit, ut, peccatis nostris in finem devolutis, ita demum in nos vindicet. ¹⁶ Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet: corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. ¹⁷ Sed haec nobis ad eoumonitionem legentium dicta sint pancies. Iam autem veniendum est ad narrationem.

Deo
populum
sumi
corripiente.

6. Eleazarus martyrio coronatur, 6, 18—31.

¹⁸ Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir ætate provectus, et vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. ¹⁹ At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens, voluntarie præebat ad supplicium. ²⁰ Intuens autem, quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vitæ amorem.

Carnem
porcinam
non
manducat,

²¹ Hi autem, qui astabant, iniqua miseratione comutati, propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes, quibus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse, sicut rex imperaverat de sacrificei carnibus: ²² ut, hoc facto, a morte liberaretur: et propter veterem viri amicitiam, hanc in eo faciebant humanitatem.

simula-
tionem

²³ At ille cogitare cœpit ætatis ac senectutis suæ eminentiam dignam, et ingenitæ nobilitatis canitiem, atque a puero optimæ conversationis actus: et secundum sanctæ et a Deo conditæ legis constituta, respondit cito, dicens, præmitti se velle in infernum. ²⁴ Non enim ætati nostræ dignum est, inquit, fingere: ut multi adolescentium, arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum: ²⁵ et ipsi propter meam simulationem, et propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipientur, et per hoc maculam, atque execrationem meæ senectuti conqueriram. ²⁶ Nam, etsi in præsenti tempore suppliciis hominum eripiari, sed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam. ²⁷ Quam ob rem fortiter vita excedendo, senectute quidem dignus apparebo: ²⁸ adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo, ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar.

senectuti
indignam
et adolescen-
tibus
perniciosam
refutat,

His dictis, confestim ad supplicium trahebatur. ²⁹ Hi autem, qui eum ducebant, et paulo ante fuerant mitiores, in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. ³⁰ Sed, eum plagis perimeretur, ingemuit, et dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam, manifeste tu scis, quia, cum a morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores: secundum animam vero propter timorem tuum libenter hæc patior. ³¹ Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum iuvenibus, sed et universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

exemplum
virtutis et
fortitudinis
moritur.

7. Epiphanes septem fratres matremque eorum trucidat, 7, 1—42.

^{7.} ¹ Contigit autem et septem fratres una cum matre sua apprehensos compelli a rege edere contra fas carnes porcinas, flagris, et taureis cruciatos. ² Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid quæris, et quid vis discere a nobis? parati sumus mori, magis, quam patrias Dei leges prævaricari. ³ Iratus itaque rex iussit sartagines, et ollas æneas succendi: quibus statim succensis, ⁴ iussit, ei, qui prior fuerat locutus, amputari linguam: et, cute capitis abstracta, summas quoque manus et pedes ei præscindi, ceteris eius fratribus, et matre inspicientibus. ⁵ Et cum iam per omnia inutilis factus esset, iussit ignem admoveri, et adhuc spirantem torri in sartagine: in qua cum diu cruciaretur, ceteri una cum matre invicem

Primum,

se hortabantur mori fortiter, ⁶ dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem, et consolabitur in nobis, ^aquemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses: Et in servis suis consolabitur.

secundum, ⁷ Mortuo itaque illo primo, hoc modo, sequentem deducebant ad illudendum: et, eute capitibus eius cum capillis abstracta, interrogabant, si manducaret prius, quam toto corpore per membra singula puniretur. ⁸ At ille, respondens patria voce, dixit: Non faciam. Propter quod et iste, sequenti loco, primi tormenta suscepit: ⁹ et in ultimo spiritu constitutus, sic ait: Tu quidem scelestissime in praesenti vita nos perdis: sed Rex mundi defunetos nos pro suis legibus in aeternae vitae resurrectione suscitat.

tertium, ¹⁰ Post hunc tertius illuditur, et linguam postulatus cito protulit, et manus constanter extendit: ¹¹ et cum fiducia ait: E caelo ista possideo, sed propter Dei leges nunc haec ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero: ¹² ita ut rex, et qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis animum, quod tamquam nihilum duceret crueciatus.

quartum, ¹³ Et hoc ita defuncto, quartum vexabant similiter torquentes. ¹⁴ Et, cum iam esset ad mortem, sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a Deo, iterum ab ipso resuscitandos: tibi enim resurrectio ad vitam non erit.

quintum, ¹⁵ Et cum admovissent quintum, vexabant eum. At ille, respiciens in eum, ¹⁶ dixit: Potestatem inter homines habens, cum sis corruptibilis, facis quod vis: noli autem putare genus nostrum a Deo esse derelictum. ¹⁷ tu autem patienter sustine, et videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te, et semen tuum torquebit.

sextum. ¹⁸ Post hunc ducebant sextum, et is, mori incipiens, sic ait: Noli frustra errare: nos enim propter nosmetipsos haec patimur, peccantes in Deum nostrum, et digna admiratione facta sunt in nobis: ¹⁹ tu autem ne existimes tibi impune futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris.

matre singulos et presertim minimum adhortante, ²⁰ Supra modum autem mater mirabilis, et bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat propter spem, quam in Deum habebat: ²¹ singulos illorum hortabatur voce patria fortiter, repleta sapientia: et, femineæ cogitationi masculinum animum inserens, ²² dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis: neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam, et singulorum membra non ego ipsa compagi, ²³ sed enim mundi Creator, qui formavit hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, et spiritum vobis iterum eum misericordia reddet et vitam, sicut nunc vosmetipsos despiciatis propter leges eius. ²⁴ Antiochus autem, contemni se arbitratus, simul et exprobrantis voce despecta, cum adhuc adolescentior superesset, non solum verbis hortabatur, sed et cum iuramento affirmabat se divitem et beatum facturum, et translatum a patriis legibus amicum habiturum, et res necessarias ei præbiturum. ²⁵ Sed ad haec eum adolescens nequaquam inclinaretur, vocavit rex matrem, et suadebat ei ut adolescenti fieret in salutem. ²⁶ Cum autem multis eam verbis esset hortatus, promisit suasuram se filio suo. ²⁷ Itaque inclinata ad illum, irridens crudelē tyrannum, ait patria voce: Fili mi, miserere mei, quæ te in utero novem mensibus portavi, et lac triennio dedi et alui, et in aetatem istam perduxi. ²⁸ Peto, nate, ut aspicias ad caelum et terram, et ad omnia quæ in eis sunt: et intelligas, quia ex nihilo fecit illa Dens, et hominum genus: ²⁹ ita fiet, ut nou timeas carnificem istum, sed dignus fratribus tuis effectus particeps, suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam.

septimum, ³⁰ Cum haec illa adhuc diceret, ait adolescentis: Quem sustinetis? non obedio præcepto regis, sed præcepto legis, quæ data est nobis per Moysen. ³¹ Tu vero, qui inventor omnis malitia factus es in Hebraeos, non effugies manum Dei. ³² Nos enim pro peccatis nostris haec patimur. ³³ Et si nobis propter inreceptionem, et correptionem Dominus Deus noster modicum iratus est: sed iterum reconciliabitur servis suis. ³⁴ Tu autem, o scelesti, et omnium hominum flagitosissime, noli frustra extolli vanis spebus in servos eius inflammatus. ³⁵ nondum enim omni-

potentis Dei, et omnia insipientis, iudicium effugisti. ³⁶ Nam fratres mei, modice nunc dolore sustentato, sub testamento æternæ vitæ effecti sunt: tu vero iudicio Dei iustas superbiæ tuæ pœnas exolves. ³⁷ Ego autem, sicut et fratres mei, animam, et corpus menum trado pro patriis legibus: invocans Deum maturius genti nostræ propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri quod ipse est Deus solus. ³⁸ In me vero et in fratribus meis desinet omnipotens ira, quæ super omne genus nostrum iuste superducta est. ³⁹ Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius desævit, indigne ferens se derisum. ⁴⁰ Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens.

⁴¹ Novissime autem post filios et mater consumpta est. ⁴² Igitur de sacrificiis, et de nimis crudelitatibus satis dictum est. matrem.

PARS ALTERA.

Victoriæ Iudæorum, 8, 1—15, 37.

I. Antiocho IV. Epiphane regnante, 8, 1—10, 9.

1. Iudas Nicanorem sociosque eius vincit, 8, 1—36.

8. ¹ Iudas vero Machabæus, et qui cum illo erant, introabant latenter in castella: et convocantes cognatos, et amicos, et eos, qui permanerunt in Iudaismo, assumentes, eduxerunt ad se sex millia virorum. ² Et invocabant Dominum, ut respiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur: et miseretur templo, quod contaminabatur ab impiis: ³ misereretur etiam exterminio civitatis, quæ esset illico complananda, et vocem sanguinis ad se clamantis audiret: ⁴ memoraretur quoque iniquissimas mortes parvulorum innocentum, et blasphemias nomini suo illatas, et indignaretur super his. ⁵ At Machabæus, congregata multitudine, intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim Domini in misericordiam conversa est. ⁶ Et superveniens castellis, et civitatibus improvisus, succendebat eas: et opportuna loca occupans, non paucas hostium strages dabat: ⁷ maxime autem noctibus ad huincemodi excursus ferebatur, et fama virtutis eius ubique diffundebatur.

Auxilio
Dei
invocato
gentibus
invincibili-
efficitur,

⁸ Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire, ac frequentius res ei cedere prospere, ad Ptolemaeum ducem Cœlesyriæ, et Phœnicis scripsit ut auxilium ferret regis negotiis. ⁹ At ille velociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicum, datis ei de permistis gentibus, armatis non minus viginti millibus, ut universum Iudæorum genus delerer, adinmeto ei et Gorgia viro militari, et in bellicis rebus experientissimo. ¹⁰ Constituit autem Nicanor, ut regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum de captivitate Iudæorum suppleret: ¹¹ statimque ad maritimæ civitates misit, convocans ad coemptionem Iudaicorum mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam, quæ eum ab Omnipotente esset consecutura.

Ptolemaeus
Nicanorem
mittit,

¹² Iudas autem ubi comperit, indicavit his, qui secum erant, Iudeis Nicanoris adventum. ¹³ Ex quibus quidam formidantes, et non credentes Dei iustitiae, in fugam vertebantur: ¹⁴ alii vero si quid eis supererat vendebant, simulque Dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos prius quam cominus veniret, vendiderat: ¹⁵ et si non propter eos, propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. ¹⁶ Convocatis autem Machabæus septem millibus, qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent, ¹⁷ ante oculos habentes contumeliam, quæ loco sancto ab his iniuste esset illata, itemque et ludibrio habitæ civitatis iniuriam, adhue etiam veterum instituta convulsa. ¹⁸ Nam illi quidem armis confident, ait, simul et audacia: nos autem in omnipotente Domino, qui potest et venientes adversum nos, et universum mundum uno mutu delere, confidimus. ¹⁹ Admonuit autem eos et de auxiliis Dei, quæ facta sunt erga parentes:

Iudas
milites
suos
comfortans

et aquod sub Sennacherib centum octoginta quinque millia perierunt: ²⁰ et de prælio, quod eis adversus Galatas fuit in Babylonia, ut omnes, ubi ad rem ventum est, Macedonibus sociis hæsitantibus, ipsi sex millia soli peremserunt centum viginti millia propter auxilium illis datum de cælo, et beneficia pro his plurima consecuti sunt. ²¹ His verbis constantes effecti sunt, et pro legibus, et patria mori parati.

Ita
Nicanorem,

²² Constituit itaque fratres suos duces utrius ordini, Simonem, et Iosephum, et Ionathan, subiectis unicuique millenis et quingentenis. ²³ Ad hoc etiam ab Esdra leeto illis sancto libro, et dato signo adiutorii Dei, in prima acie ipse dux commisit eum Nicanore. ²⁴ Et facto sibi adiutore Omnipotente, interfecerunt super novem millia hominum: maiorem autem partem exercitus Nicanoris vulneribus debilem faetam fugere compulerunt. ²⁵ Pecuniis vero eorum, qui ad empationem ipsorum venerant, sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt, ²⁶ sed reversi sunt hora conclusi: nam erat ante sabbatum: quam ob causam non perseveraverunt insequentes. ²⁷ Arma autem ipsorum, et spolia congregantes, sabbatum agebant: benedicentes Dominum, qui liberavit eos in isto die, misericordiae initium stillans in eos. ²⁸ Post sabbatum vero debilibus, et orphanis, et viduis diviserunt spolia: et residua ipsi cum suis habuere. ²⁹ His itaque gestis, et communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabant, ut in finem servis suis reconciliaretur.

Timotheum
et
Bacchidem
percutit,

³⁰ Et ex his, qui cum Timotheo, et Bacchide erant contra se contendentes, super viginti millia interfecerunt, et munitiones excelsas obtinuerunt: et plures prædas diviserunt, æquam portionem debilibus, pupillis, et viduis, sed et senioribus facientes. ³¹ Et cum arma eorum diligenter collegissent, omnia composuerunt in locis opportunis, residua vero spolia Ierosolymam detulerunt: ³² et Philarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum scelestum, qui in multis Iudeos afflixerat. ³³ Et cum epinicia agerent Ierosolymis, eum, qui sacras ianuas incenderat, id est, Callisthenem, cum in quoddam domicilio refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis redditia.

ut Nicanor
Deum
Iudæorum
protectorem
prædicaret,

³⁴ Facinorosissimus autem Nicanor, qui mille negotiantes ad Iudæorum venditionem adduxerat, ³⁵ humiliatus auxilio Domini ab his, quos nulos existimaverat, deposita veste gloriæ, per mediterranea fugiens, solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. ³⁶ Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captivitate Ierosolymorum, prædicabat nunc protectorem Deum habere Iudeos, et ob ipsum invulnerabiles esse, eo quod sequentur leges ab ipso constitutas.

2. Epiphanes a Deo percussus moritur, 9, 1—29.

De Perside
fugiens

^{9.} ¹ Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside. ² Intraverat enim in eam, quæ dicitur Persepolis, et tentavit expoliare templum, et civitatem opprimere: sed multitudine ad arma concorrente, in fugam versi sunt: et ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret.

Iudeos
perdere
vult,

³ Et cum venisset circa Eebatanam, recognovit quæ erga Nicanorem, et Timotheum gesta sunt. ⁴ Elatus autem in ira, arbitrabatur se iniuriam illorum, qui se fugaverant, posse in Iudeos retorquere: ideoque iussit agitari currum suum, sine intermissione agens iter, cælesti eum iudicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se venturum Ierosolymam, et congeriem sepulchri Iudæorum eam facturum.

sed a
Deo percus-
sus

⁵ ^bSed qui universa conspicit Dominus Deus Israel, percussit eum insanabili, et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum, et amara internorum tormenta: ⁶ et quidem satis iuste, quippe qui multis, et novis eruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. ⁷ Super hoc autem superbia repletus, ignem spirans animo in Iudeos, et præcipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, et gravi corporis collisione membra vexari. ⁸ Isque qui sibi videbatur

etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbia repletus, et montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans: ⁹ ita ut de corpore impii vermes scatuirint, ac viventis in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius et fœtore exercitus gravaretur. ¹⁰ et qui paulo ante sidera cœli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare.

¹¹ Hinc igitur cœpit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire, divina admonitionis plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. ¹² et cum nec ipse iam fœtorem suum ferre posset, ita ait: Iustum est subditum esse Deo, et mortalem non paria Deo sentire. ¹³ Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus. ¹⁴ Et civitatem, ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret, ac sepulchrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere: ¹⁵ et Iudeos, quos nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed avibus ac feris diripiendos traditurum, et cum parvulis extermi-naturum dixerat, æquales nunc Atheniensibus facturum pollicetur: ¹⁶ templum etiam sanctum, quod prius expoliaverat, optimis donis ornaturum, et sancta vasa multiplicaturum, et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis præstaturum: ¹⁷ super hæc, et Iudæum se futurum, et omnem locum terræ perambulaturum, et prædicaturum Dei potestatem.

¹⁸ Sed non cessantibus doloribus (supervenerat enim in eum instum Dei iudicium) desperans scripsit ad Iudeos in modum deprecationis epistolam hæc continentem:

¹⁹ OPTIMIS civibus Iudeis plurimam salutem, et bene valere, et esse felices, rex et princeps Antiochus. ²⁰ Si bene valetis, et filii vestri, et ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias. ²¹ Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem memor benigne reversus de Persidis locis, et infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate euram habere: ²² non desperans memet ipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. ²³ Respiciens autem quod et pater meus, quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum, ostendit qui post se suscepiter principatum: ²⁴ ut si quid contrarium accideret, aut difficile nunciaretur, scientes hi, qui in regionibus erant, cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur. ²⁵ Ad hæc, considerans de proximo potentes quosque, et vicinos temporibus insidiantes, et eventum expectantes, designavi filium meum Antiochum regem, quem sepe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam: et scripsi ad eum quæ subiecta sunt. ²⁶ Oro itaque vos, et peto memores beneficiorum publice et privati, ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. ²⁷ Confido enim, eum modeste et humane acturum, et sequentem propositum meum, et communem vobis fore.

²⁸ Igitur homicida, et blasphemus pessime percussus, et ut ipse alios tractaverat, peregre in montibus miserabiliter obitu vita functus est. ²⁹ Transferebat autem corpus Philippus collectaneus eius: qui, metuens filium Antiochi, ad Ptolemaeum Philometorem in Aegyptum abiit.

erimina
sua
agnoscit

et ad
Iudeos
scribit,

peregre
moritur.

3. Iudas civitatem ac templum purgat, 10, 1—9.

10. ¹ Machabæus autem, et qui cum eo erant, Domino se protegente, templum quidem, et civitatem recepit: ² aras autem, quas alienigenæ per plateas extrixerant, itemque delubra demolitus est.

Aras
et delubra
demolituri.

³ et purgato templo, aliud altare fecerunt: et de ignitis lapidibus igne concepto sacrificia obtulerunt post biennium, et incensum, et lucernas, et panes propositionis posuerunt. ⁴ Quibus gestis, rogabant Dominum prostrati in terram, ne amplius talibus malis inciderent: sed et, si quando peccassent, ut ab ipso mitius corriperentur, et non barbaris, ac blasphemis hominibus traderentur. ⁵ Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationem fieri, vigesima quinta mensis, qui fuit Casleu.

in altari
novo
sacrificia
offert,

⁶ Et cum lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis diem sollemnem tabernaculorum in montibus, et in speluncis more bestiarum egerant. ⁷ Propter quod Thyrso, et ramos virides,

sollemnitatem
dedicationis
celebrat,

et palmas præferebant ei, qui prosperavit mundari locum suum. ⁸ Et deereverunt communi præcepto, et decreto, universæ genti Iudaeorum omnibus annis agere dies istos.

⁹ Et Antiochi quidem, qui appellatus est Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.

II. Antiocho V. Eupatore regnante, 10, 10—13, 26.

1. Iudas ministros regis superat, 10, 10—11, 12.

¹⁰ Nunc autem de Eupatore Antiochi impii filio, quæ gesta sunt narrabimus, breviantes mala, quæ in bellis gesta sunt. ¹¹ Hic enim suscepito regno, constituit super negotia regni Lysiam quandam, Phœnicis, et Syriæ militiae principem. ¹² Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, iusti tenax, erga Iudeos esse constituit, et præcipue propter iniuritatem, quæ facta erat in eos, et pacifice agere cum eis. ¹³ Sed ob hoc accusatus ab amicis apud Eupatorem, cum frequenter proditor audiret, eo quod Cyprum creditam sibi a Philometore deseruisset, et ad Antiochum Nobilem translatus etiam ab eo recessisset, veneno vitam finivit.

¹⁴ Gorgias autem, cum esset dux locorum, assumptis advenis frequenter Iudeos debellabat. ¹⁵ Iudei vero, qui tenebant oportunas munitiones, fugatos ab Ierosolymis suscepibant, et bellare tentabant. ¹⁶ Hi vero, qui erant cum Machabæo, per orationes Dominum rogantes ut esset sibi adiutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæorum: ¹⁷ multaque vi insistentes, loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, et omnes simul non minus viginti millibus trucidaverunt. ¹⁸ Quidam autem, cum confugissent in duas turres valde munitas, omnem apparatus ad repugnandum habentes, ¹⁹ Machabæus ad eorum expugnationem, relicto Simone, et Iosepho, itemque Zachæo: eisque qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas, quæ amplius perurgebant, pugnas conversus est. ²⁰ Hi vero, qui cum Simone erant, cupiditate ducti, a quibusdam, qui in turribus erant, suasi sunt pecunia: et septuaginta milibus didrachmis acceptis, dimiserunt quosdam effugere. ²¹ Cum autem Machabæo nunciatum esset quod factum est, principibus populi congregatis, accusavit, quod pecunia fratres vendidissent, adversariis eorum dimissis. ²² Hos igitur proditores factos interfecit, et confestim duas turres occupavit. ²³ Armis autem ac manibus omnia prospere agendo in duabus munitionibus plus quam viginti millia peremis.

²⁴ At Timotheus, qui prius a Iudeis fuerat superatus, convocato exercitu peregrinæ multitudinis, et congregato equitatu Asiano, advenit quasi armis Iudeam capturus.

²⁵ Machabæus autem, et qui cum ipso erant, appropinquante illo, deprecabantur Dominum, caput terra aspergentes, lumbosque ciliciis præcineti,

²⁶ ad altaris crepidinem provoluti, ut sibi propitius, inimicis autem eorum esset inimicus, et adversariis adversaretur, sicut lex dicit.

²⁷ Et ita post orationem, sumptis armis, longius de civitate procedentes, et proximi hostibus effecti resederunt.

²⁸ Primo autem solis ortu utrique commiserunt: isti quidem victoriæ, et prosperitatis sponsorem cum virtute Dominum habentes: illi autem ducem belli animum habebant.

²⁹ Sed, cum vehemens pugna esset, apparuerunt adversariis de cælo viri quinque in equis, frenis aureis decori, ducatum Iudeis præstantes: ³⁰ ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis suis circumseptum incoludem conservabant: in adversarios autem tela, et fulmina iacebant, ex quo et cæcitate confusi, et repleti perturbatione cadebant.

³¹ Interfecti sunt autem viginti millia quingenti, et equites sexcenti. ³² Timotheus vero confugit in Gazaram præsidium munitum, cui præerat Chæreus.

³³ Machabæus autem, et qui cum eo erant, lætantibus obsederunt præsidium diebus quattuor.

³⁴ At hi, qui intus erant, loci firmitate confisi, supra modum malediebant, et sermones nefandos iactabant.

³⁵ Sed cum dies quinta illucesceret, viginti iuvenes ex his, qui cum Machabæo erant, accensi animis propter blasphemiam, viriliter accesserunt ad murum, et feroci animo incedentes ascendebant:

³⁶ sed et alii similiter ascendentibus, turres, portasque succendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos vivos concrenare.

³⁷ Per continuum autem biduum præsidio vastato, Timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerunt: et fratrem illius Chæream, et Apolophanem occiderunt.

³⁸ Quibus

idque ante
mortem
regis.

Mortuo
Ptolemaeo
iusto
devincit:

Gorgiam
ducem
locorum,

Timotheum
iam prius
superatum,

apparenti-
bus de cælo
quinque
viris,

gestis, in hymnis et confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israel, et victoriam dedit illis.

11. ¹ Sed parvo post tempore, Lysias procurator regis, et propinquus, ac negotiorum præpositus, graviter ferens de his, quæ acciderant, ² congregatis octoginta millibus, et equitatu universo, veniebat adversus Iudæos, existimans se civitatem quidem captam Gentibus habitaculum facturum, ³ templum vero in pecuniae quæstum, sicut eetera delubra Gentium, habituruin, et per singulos annos vænale sacerdotium: ⁴ nusquam reecigitans Dei potestatem, sed mente effrenatus in multitudine peditum, et in millibus equitum, et in octoginta elephantis confidebat. ⁵ Ingressus autem Iudæam, et appropians Bethsuræ, quæ erat in angusto loco, ab Ierosolyma intervallo quinque stadiorum, illud præsidium expugnabat. ⁶ Ut autem Machabæus, et qui cum eo erant, cognoverunt expugnari præsidia, cum fletu et laerymis rogabant Dominum, et omnis turba simul, ut bonum angelum mitteret ad salutem Israel. ⁷ Et ipse primus Machabæus, sumptis armis, ceteros adhortatus est simul secum periculum subire, et ferre auxilium fratribus suis. ⁸ Cumque pariter prompto animo procederent, Ierosolymis apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. ⁹ Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum, et convaluerunt animis: non solum homines, sed et bestias feroeissimas, et muros ferreos parati penetrare. ¹⁰ Ibant igitur prompti, de cælo habentes adiutorem, et miserantem super eos Dominum. ¹¹ Leonum autem more impetu irruentes in hostes, prostraverunt ex eis undecim millia peditum, et equitum mille sexcentos: ¹² universos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis vulnerati nudi evaserunt. Sed et ipse Lysias turpiter fugiens evasit.

Lysiam
procura-
torem

2. Eupator Iudæis concedit ut legibus suis utantur, 11, 13—38.

¹³ Et quia non insensatus erat, secum ipse reputans, factam erga se diminutionem, et intelligens invictos esse Hebraeos, omnipotentis Dei auxilio innitentes, misit ad eos: ¹⁴ promisitque se consensurum omnibus, quæ iusta sunt, et regem compulsurum amicum fieri. ¹⁵ Annuit autem Machabæus precibus Lysiæ, in omnibus utilitati consulens: et quæcumque Machabæus seripsit Lysiæ de Iudæis, ea rex concessit.

Iudas
precis
Lysiæ
annuit;

¹⁶ Nam erant scriptæ Iudæis epistolæ a Lysia quidem hunc modum continentenses: LYSIAS populo Iudeorum salutem. ¹⁷ Ioannes, et Abesalom, qui missi fuerant a vobis, tradentes scripta, postulabant ut ea, quæ per illos significabantur, implerem. ¹⁸ Quæcumque igitur regi potuerunt perferriri, exposui: et quæ res permittebat, concessit. ¹⁹ Si igitur in negotiis fidem conservaveritis, et deinceps bonorum vobis causa esse tentabo. ²⁰ De ceteris autem per singula verbo mandavi et istis, et his, qui a me missi sunt, colloqui vobiscum. ²¹ Bene valete. Anno centesimo quadragesimo octavo mensis Dioscori, die vigesima et quarta.

litteræ
Lysiæ ad
Iudeos,

²² Regis autem epistola ista continebat: REX Antiochus Lysiæ fratri salutem. ²³ Patre nostro inter deos translato, nos volentes eos, qui sunt in regno nostro sine tumultu agere, et rebus suis adhibere diligentiam, ²⁴ audivimus Iudæos non consensisse patri meo ut transferrentur ad ritum Græcorum, sed tenere velle suum institutum, ac propterea postulare a nobis concedi sibi legitima sua. ²⁵ Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse, statuentes iudicavimus, templum restituimus, ut agerent secundum suorum maiorum consuetudinem. ²⁶ Bene igitur feereris, si miseris ad eos, et dexteram dederis: ut cognita nostra voluntate, bono animo sint, et utilitatibus propriis deserviant.

litteræ
regis ad
Lysiæ,

²⁷ Ad Iudeos vero regis epistola talis erat: REX Antiochus senatu Iudeorum, et eeteris Iudeis salutem. ²⁸ Si valetis, sie estis ut volumus: sed et ipsi bene valemus. ²⁹ Adiit nos Menelaus, dicens velle vos descendere ad vestros, qui sunt apud nos. ³⁰ His igitur, qui commeant usque ad diem trigesimum mensis Xanthici, dannus dextras securitatis, ³¹ ut Iudei utantur eibis, et legibus suis, sicut et prius: et nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de his, quæ per ignorantiam gesta sunt. ³² Misimus autem et Menelaum, qui vos alloquatur. ³³ Valete. Anno centesimo quadragesimo octavo, Xanthici mensis quintadecima die.

litteræ
regis ad
Iudeos,

*litterae
Romanorum
ad Iudeos.*

³⁴ Miserunt autem etiam Romani epistolam, ita se habentem: QUINTUS Memmius, et Titus Manilius legati Romanorum, populo Iudeorum salutem. ³⁵ De his, quæ Lysias cognatus regis concessit vobis, et nos concessimus. ³⁶ De quibus autem ad regem iudicavit referendum, confestim aliquem mittite, diligentius inter vos conferentes, ut decernamus, sicut congruit vobis: nos enim Antiochiam accedimus. ³⁷ Ideoque festinate rescribere, ut nos quoque sciamus cuis estis voluntatis. ³⁸ Bene valete. Anno centesimo quadragesimo octavo, quintadecima die mensis Xanthie.

3. Iudas gentibus vicinis bellum infert, 12, 1—46.

*Factis his
pactionibus
debellat:*

12. ¹ His factis pactionibus, Lysias pergebat ad regem, Iudei autem agriculturae operam dabant. ² Sed hi, qui resederant, Timotheus, et Apollonius Gennæi filius, sed et Hieronymus, et Deinophon super hos, et Nicanor Cypriarches, non sinebant eos in silentio agere, et quiete.

Ioppitas,

³ Ioppitæ vero tale quoddam flagitium perpetrarunt: rogarerunt Iudeos, cum quibus habitabant, ascendere scaphas, quas paraverant, cum uxoribus, et filiis, quasi nullis inimiciis inter eos subiacentibus. ⁴ Secundum commune itaque decretum civitatis, et ipsis acquiescentibus, pacisque causa nihil suspectum habentibus: cum in altum processissent, submerserunt non minus ducentos. ⁵ Quam crudelitatem Iudas in suæ gentis homines factam ut cognovit, præcepit viris, qui erant cum ipso: et invocato iusto iudice Deo, ⁶ venit adversus interfectores fratrum, et portum quidem noctu succedit, scaphas exussit, eos autem, qui ab igne refugerant, gladio peremit. ⁷ Et cum hæc ita egisset, discessit quasi iterum reversurus, et universos Ioppitas eradicaturus.

Iamnitas,

⁸ Sed cum cognovisset et eos, qui erant Iamniæ, velle pari modo facere habitantibus secum Iudeis, ⁹ Iamnitæ quoque nocte supervenit, et portum cum navibus succedit: ita ut lumen ignis appareret Ierosolymis a stadiis ducentis quadraginta.

*habitatores
urbis
Casphin.*

¹⁰ Inde cum iam abiissent novem stadiis, et iter facerent ad Timotheum, commiserunt eum eo Arabes quinque millia viri, et equites quingenti. ¹¹ Cumque pugna valida fieret, et auxilio Dei prospere cessisset, residui Arabes victi, petebant a Iuda dextram sibi dari, promittentes se pascua datus, et in ceteris profuturos.

¹² Iudas autem, arbitratus vere in multis eos utiles, promisit pacem: dextrisque acceptis, discessere ad tabernacula sua. ¹³ Aggressus est autem et civitatem quandam firmam pontibus murisque circumseptam, quæ a turbis habitabatur gentium promiseuarum, cui nomen Casphin. ¹⁴ Hi vero, qui intus erant, confidentes in stabilitate murorum, et apparatu alimoniarum, remissius agebant, maledictis lacessentes Iudam, et blasphemantes, ac loquentes quæ fas non est. ¹⁵ Machabæus autem, invocato magno mundi Principe, qui sine arietibus, et machinis atemporibus Iesu præcipitavit Iericho, irruit ferociter muris: ¹⁶ et capta civitate per Domini voluntatem innumerabiles cædes fecit, ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum latitudinis, sanguine interfectorum fluere videretur.

*Timotheum
in regione
Tubianæ-
orum,*

¹⁷ Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta, et venerunt in Characea ad eos, qui dicuntur Tubianæ, Iudeos: ¹⁸ et Timotheum quidem in illis locis non comprehendenterunt, nulloque negotio perfecto regressus est. relicto in quodam loco firmissimo præsidio. ¹⁹ Dositheus autem, et Sosipater, qui erant duces cum Machabæo, peremerunt a Timotheo reliatos in præsidio, decem millia viros. ²⁰ At Machabæus, ordinatis circum se sex millibus, et constitutis per cohortes, adversus Timotheum processit, habentem secum centum viginti millia peditum, equitumque duo millia quingentos. ²¹ Cognito autem Iude adventu, Timotheus præmisit mulieres, et filios, et reliquum apparatum, in præsidium, quod Carnion dicitur: erat enim inexpugnable, et accessu difficile propter locorum angustias. ²² Cumque cohors Iudea prima apparuisset, timor hostibus incensus est, ex præsentia Dei, qui universa conspicit, et in fugam versi sunt aliis ab alio, ita ut magis a suis deiicerentur, et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. ²³ Iudas autem vehementer

instabat puniens profanos, et prostravit ex eis triginta millia virorum. ²⁴ Ipse vero Timotheus incidit in partes Dosithei, et Sosipatri: et multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur, eo quod multorum ex Iudæis parentes haberet, ac fratres, quos morte eius decipi eveniret. ²⁵ Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum, illæsum eum dimiserunt propter fratrum salutem.

²⁶ Iudas autem egressus est ad Carnion, interfectis vingtiquinque millibus. ²⁷ Post horum fugam, et necem, movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium habitabat: et robusti iuvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant: in hac autem machinae multæ, et telorum erat apparatus. ²⁸ Sed, cum Omnipotentem invocassent, qui potestate sua vires hostium confringit, ceperunt civitatem: et ex eis, qui intus erant, vingtiquinque millia prostraverunt. ²⁹ Inde ad civitatem Scytharum abierunt, quæ ab Ierosolymis sexcentis stadiis aberat. ³⁰ Contestantibus autem his, qui apud Scythopolitas erant, Iudæis, quod benigne ab eis haberentur, etiam temporibus infelicitatis quod modeste secum egerint: ³¹ gratias agentes eis, et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse, venerunt Ierosolymam die sollemni septimanarum instanti.

³² Et post Pentecosten abierunt contra Gorgiam præpositum Idumææ. ³³ Exivit autem cum peditibus tribus millibus, et equitibus quadringentis. ³⁴ Quibus congressis, contigit paucos ruere Iudæorum. ³⁵ Dositheus vero quidam de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat: et, cum vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracebus irruit in eum, humerumque eius amputavit: atque ita Gorgias effugit in Maresa. ³⁶ At illis, qui cum Esdrin erant, diutius pugnantibus et fatigatis, invocavit Iudas Dominum adiutorem, et ducem belli fieri: ³⁷ incipiens voce patria, et cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgiæ militibus incussit.

³⁸ Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam: et, cum septima dies superveniret, secundum consuetudinem purificati, in eodem loco sabbatum egerunt. ³⁹ Et sequenti die venit cum suis Iudas, ut corpora prostratorum tolleret, et cum parentibus poneret in sepulchris paternis, quæ apud Iamniam fuerunt. ⁴⁰ a quibus lex prohibet Indæos: omnibus ergo manifestum factum est, ob hanc causam eos corruisse. ⁴¹ Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium Domini, qui occulta fecerat manifesta. ⁴² Atque ita ad preces conversi, rogaverunt ut id, quod factum erat, delictum obliuioni traderetur. At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conservare se sine peccato, sub oculis videntes quæ facta sunt pro peccatis eorum, qui prostrati sunt. ⁴³ Et facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene et religiose de resurrectione cogitans. (⁴⁴ nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur, et vanum orare pro mortuis) ⁴⁵ et quia considerabat quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. ⁴⁶ Sancta ergo, et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.

4. Eupator victus cum Iudæis paciscitur, 13, 1—26.

13. ¹ Anno centesimo quadragesimonono, cognovit Iudas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Iudeam, ² et cum eo Lysiam procuratorem, et præpositum negotiorum, secum habentem peditum centum decem millia, et equitum quinque millia, et elephantes viginti duos, currus cum falcibus trecentos.

³ Commiscerunt autem se illis et Menelaus: et cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patriæ salute, sed sperans se constitui in principatum. ⁴ Sed Rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem: et suggestore Lysia hunc esse causam omnium malorum, iussit (ut eis est consuetudo) apprehensum in eodem loco necari. ⁵ Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum undique habens cineris: hæc prospectum habebat in præceps. ⁶ inde in cinerem deiici iussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum. ⁷ Et tali lege

urbes
Carnion et
Ephron,

Gorgiam
præpositum
Idumææ;

Iudas pro
defunctis
sacrificium
offerit.

Rex cum
Lysia venit,

Menelaum
pontificem
depositum
neat,

prævaricatorem legis contigit mori, nec terræ dari Menelaum. ⁸ Et quidem satis iuste: nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cuius ignis, et cinis erat sanetus: ipse in cineris morte damnatus est.

⁹ Sed rex mente effrenatus veniebat, nequiorum se patre suo Iudæis ostensurus.

audaciam
Iudæorum
Deo
confidenti-
um gustat,

¹⁰ Quibus Iudas cognitis, præcepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, quo, sicut semper, et nunc adiuvaret eos: ¹¹ quippe qui lege, et patria, sanctoq[ue] templo privari vererentur: ac populum, qui nuper paululum respirasset, ne sinceret blasphemis rursus nationibus subdi. ¹² Omnibus itaque simul id facientibus, et potentibus a Domino misericordiam eum fletu, et ieiuniis, per triduum continuum prostratis, hortatus est eos Iudas ut se præpararent. ¹³ Ipse vero cum senioribus cogitavit prius quam rex ad moveret exercitum ad Iudæam, et obtineret civitatem, exire, et Domini iudicio committere exitum rei. ¹⁴ Dans itaque potestatem omnium Deo mundi creatori, et exhortatus suos ut fortiter dimicarent, et usque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria, et civibus starent, circa Modin exercitum constituit. ¹⁵ Et dato signo suis Dei victoriæ, iuvenibus fortissimis electis, nocte aggressus aulam regiam, in castris interfecit viros quattuor millia, et maximum elephantorum cum his, qui superpositi fuerant: ¹⁶ summoque metu, ac perturbatione hostium castra replentes, rebus prospere gestis, abierunt. ¹⁷ Hoc autem factum est die illuecente, adinvante eum Domini protectione.

cum
Bethsuræ
paciscitur

¹⁸ Sed rex, accepto gusto audaciæ Iudæorum, arte difficultatem locorum tentabat: ¹⁹ et Bethsuræ, quæ erat Iudæorum præsidium munitum, castra admovebat: sed fugabatur, impingebat, minorabatur. ²⁰ His autem, qui intus erant, Iudas necessaria mittebat. ²¹ Enunciavat autem mysteria hostibus Rhodocœus quidam de Indaco exercitu, qui requisitus comprehensus est, et conclusus. ²² Iterum rex sermonem habuit ad eos, qui erant in Bethsuris: dextram dedit: accepit: abiit. ²³ commisit eum Iuda, superatus est.

et cum
Iuda duc,
revertitur.

Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochiaæ, qui relictus erat super negotia, mente consternatus Iudæos deprecans, subditusque eis, iurat de omnibus, quibus iustum visum est: et reconciliatus obtulit sacrificium, honoravit templum, et munera posuit: ²⁴ Machabæum amplexatus est, et fecit eum a Ptolemaide usque ad Gerrenos ducem et principem.

²⁵ Ut autem venit Ptolemaidam, graviter ferebant Ptolemenses amicitiae conventionem, indignantes ne forte foedus irrumperent. ²⁶ Tunc ascendit Lysias tribunal, et exposuit rationem, et populum sedavit, regressusque est Antiochiam: et hoc modo regis profectio, et redditus processit.

III. Demetrio I. Sotere regnante, 14. 1—15, 37.

Demetrius
Seleuci.

ab Alcimo
pontifice
deposito
irritatus,

1. Nicanoris et Iudæ amicitiae, 14, 1—25.

14. ¹ Sed post triennii tempus cognovit Iudas, et qui cum eo erant, Demetrium Seleuci cum multitidine valida, et navibus, per portum Tripolis ascendisse ad loca opportuna. ² et tenuisse regiones adversus Antiochum, et ducem eius Lysiam.

³ Aleimus autem quidam, qui summus sacerdos fuerat, sed voluntarie coquinatus est temporibus commisionis, considerans nullo modo sibi esse salutem, neque accessum ad altare, ⁴ venit ad regem Demetrium centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream, et palmam, super hæc et thallos, qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit. ⁵ Tempus autem opportunum dementiae suæ nactus, convocatus a Demetrio ad consilium, et interrogatus quibus rebus et consiliis Iudæi niterentur, ⁶ respondit: Ipsi, qui dieuntur Assidæi Iudæorum, quibus præest Iudas Machabæus, bella nutrunt, et seditiones movent, nec patiuntur regnum esse quietum. ⁷ nam et ego defraudatus parentum gloria (dico autem summo sacerdotio) huc veni: ⁸ primo quidem utilitatibus regis fidem servans, secundo autem etiam civibus consulens: nam illorum pravitate universum genus nostrum non minime vexatur. ⁹ Sed oro his singulis o rex cognitis, et regioni, et generi secundum humanitatem tuam pervulgatam omnibus prospice. ¹⁰ nam, quamdiu superest Iudas, impossibile est, pacem esse negotiis. ¹¹ Talibus autem

ab hoc dictis, et ceteri amici, hostiliter se habentes adversus Iudam, inflammaverunt Demetrium.

¹² Qui statim Nicanorem præpositum elephantorum dueem misit in Iudeam: <sup>Nicanorem
in Iudeam
mittit,</sup> ¹³ datis mandatis ut ipsum quidem Iudam caperet: eos vero, qui cum illo erant, dispergeret, et constitueret Alcimum maximi templi summum sacerdotem. ¹⁴ Tunc gentes, quæ de Iudea fugerant Iudam, gregatim se Nicanori miscebant, miserias, et clades Iudeorum prosperitates rerum suarum existimantes. ¹⁵ Audito itaque Iudei Nicanoris adventu, et conventu nationum, conspersi terra rogabant eum, qui populum suum constituit, ut in aeternum custodiret, quique suam portionem signis evidenteribus protegit. ¹⁶ Imperante autem duce, statim inde moverunt, conveneruntque ad castellum Dessau. ¹⁷ Simon vero frater Iudee commiserat cum Nicanore: sed conterritus est repentina adventu adversariorum.

¹⁸ Nicanor tamen, audiens virtutem comitum Iudee, et animi magnitudinem, quam pro patriæ certaminibus habebant, sanguine iudicium facere metuebat. ¹⁹ Quam ob rem præmisit Posidonium, et Theodotum, et Matthiam, ut darent dextras atque acciperent. ²⁰ Et cum diu de his consilium ageretur, et ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium una fuit sententia amicitiæ annuere. ²¹ Itaque diem constituerunt, qua secreto inter se agerent: et singulis sellæ prolatæ sunt, et positæ. ²² Praecipit autem Iudas armatos esse locis opportunis, ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur: et congruum colloquium fecerunt. ²³ Morabatur autem Nicanor Ierosolymis, nihilque inique agebat, gregesque turbarum, quæ congregatae fuerant, dimisit. ²⁴ Habebat autem Iudam semper charum ex animo, et erat viro inclinatus. ²⁵ Rogavitque eum ducere uxorem, filiosque procreare. Nuptias fecit: quiete egit, communiterque vivebant.

qui
Iudeam
ex animo
carum
habet.

2. Nicanoris cum Iuda inimicitiae, 14, 26—15, 5.

²⁶ Alcimus autem, videns charitatem illorum adinvicem, et conventiones, venit ad Demetrium, et dicebat, Nicanorem rebus alienis assentire, Iudamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse. ²⁷ Itaque rex exasperatus, et pessimis huius criminationibus irritatus, seripit Nicanori, dicens, graviter quidem se ferre de amicitiæ conventione, iubere tamen Machabæum citius vincetum mittere Antiochiam.

Alcimo
instigato
ac rege
inbente

²⁸ Quibus cognitis, Nicanor consternabatur, et graviter ferebat, si ea, quæ convenerant, irrita faceret, nihil læsus a viro. ²⁹ sed, quia regi resistere non poterat, opportunitatem observabat, qua præceptum perficeret.

dolose
agit,

³⁰ At Machabæus, videns secum austrius agere Nicanorem, et consuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens non ex bono esse austrietatem istam, paucis suorum congregatis, occultavit se a Nicanore.

sed ab
Iudea
præventus

³¹ Quod cum ille cognovit fortiter se a viro præventum, venit ad maximum et sanctissimum templum: et sacerdotibus solitas hostias offerentibus, iussit sibi tradi virum. ³² quibus cum iuramento dicentibus nescire se ubi esset qui quærebatur, extendens manum ad templum, ³³ iuravit, dicens: Nisi Iudam mihi vincetum tradideritis, istud Dei fanum in planitiem deducam, et altare effodiā, et templum hoc Libero patri consecrabo. ³⁴ Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in caelum, invocabant eum, qui semper propugnator esset gentis ipsorum, hæ dicentes: ³⁵ Tu Domine universorum, qui nullius indiges, voluisti templum habitacionis tuae fieri in nobis. ³⁶ Et nunc sancte sanctorum omnium Domine, conserva in æternum impollutam domum istam, quæ nuper mundata est.

contra
templum
loquitur,

³⁷ Razias autem quidam de senioribus ab Ierosolymis delatus est Nicanori, vir amator civitatis, et bene audiens: qui pro affectu pater Iudeorum appellabatur. ³⁸ Hic multis temporibus continentiae propositum tenuit in Iudaismo, corpusque et animam tradere contentus pro perseverantia. ³⁹ Volens autem Nicanor manifestare odium, quod habebat in Iudeos, misit milites quingentos, ut eum comprehendenserent. ⁴⁰ putabat enim, si illum decepisset, se cladem Iudeis maximam illaturum. ⁴¹ Turbis autem irruere in domum eius, et ianuam disrumpere, atque ignem admovere cupientibus, cum iam comprehenderetur, gladio se petiit: ⁴² eligens

Raziam
patrem
Iudeorum
in mortem
pellit,

nobiliter mori potius, quam subditus fieri peccatoribus, et contra natales suos indignis iniuriis agi.⁴³ Sed, cum per festinationem non certo ietu plagam dedisset, et turbæ intra ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum, præcipitavit semetipsum viriliter in turbas:⁴⁴ quibus velociter locum dantibus casui eius. venit per medianam cervicem:⁴⁵ et cum adhuc spiraret, accensus animo, surrexit: et cum sanguis eius magno fluxu deflueret, et gravissimis vulneribus esset sauciis, cursu turbam pertransiit:⁴⁶ et stans supra quandam petram præruptam, et iam exanguis effectus, complexus intestina sua, utrisque manibus proiecit super turbas, invocans dominatorem vitæ ac spiritus, ut hæc illi iterum redderet: atque ita vita defunctus est.

sabbatum
violare
vult.

15. ¹ Nicanor autem, ut comperit Iudam esse in locis Samariæ, cogitavit cum omni impetu die sabbati committere bellum. ² Iudeis vero, qui illum per necessitatatem sequebantur, dicentibus: Ne ita ferociter, et barbare feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis, et honora eum, qui universa conspicit: ³ ille infelix interrogavit, si est potens in cælo, qui imperavit agi diem sabbatorum. ⁴ Et respondentibus illis, Est Dominus vivus ipse in cælo potens, qui iussit agi septimam diem. ⁵ At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, et negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret.

3. Nicanoris interitus miserabilis, 15, 6—37.

Iudas
suos
hortatur,

⁶ Et Nicanor quidem cum summa superbìa erectus, cogitaverat commune trophyum statuere de Iuda. ⁷ Machabæus autem semper confidebat cum omni spe auxilium sibi a Deo affuturum. ⁸ et hortabatur suos ne formidarent ad adventum nationum, sed in mente haberent adjutoria sibi facta de cælo, et nunc sperarent ab Omnipotente sibi affutaram victoriam. ⁹ Et allocutus eos de lege, et prophetis, admonens etiam certamina, quæ fecerant prius, promptiores constituit eos: ¹⁰ et ita animis eorum erectis simul ostendebat Gentium fallaciam, et iumentorum prævaricationem. ¹¹ Singulos autem illorum armavit, non clypei, et hastæ munitione, sed sermonibus optimis, et exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod universos lætificavit.

apparitione
Oniae
et Ieremie
recreatur,

¹² Erat autem huiuscmodi visus: Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum et benignum, verecundum visu, modestum moribus, et eloquio decorum, et qui a puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendentem, orare pro omni populo Iudæorum: ¹³ Post hoc apparuisse et alium virum ætate, et gloria mirabilem, et magni decoris habitudine circa illum: ¹⁴ Respondentem vero Oniam dixisse: Hie est fratrum amator, et populi Israel: hic est, qui multum orat pro populo, et universa sancta civitate, Ieremias propheta Dei. ¹⁵ Extendisse autem Ieremiam dextram, et deditse Iudæ gladium aureum, dicentem: ¹⁶ Aceipe sanctum gladium in unus a Deo, in quo deiicies adversarios populi mei Israel.

præparatis
omnibus

¹⁷ Exhortati itaque Iudæ sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus, et animi iuvenum confortari, statuerunt dimicare et conligere fortiter: ut virtus de negotiis iudicaret, eo quod civitas sancta, et templum periclitarentur. ¹⁸ Erat enim pro uxoribus, et filiis, itemque pro fratribus, et cognatis minor solicitude: maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. ¹⁹ sed et eos, qui in civitate erant, non minima solicitude habebat pro his, qui congressuri erant.

Dominum
invocat,

²⁰ Et, cum iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus esset ordinatus, bestiæ, equitesque opportuno in loco compositi,²¹ considerans Machabæus adventum multitudinis, et apparatus varium armorum, et ferocitatem bestiarum, extendens manus in cælum, prodigia facientem Dominum invocavit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placeat, dat dignis victoriam. ²² Dixit autem invocans hoc modo: Tu Domine, qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iuda, et interfecisti de castris Sennacherib eentum octoginta quinque millia: ²³ et nunc dominator cælorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore, et tremore magnitudinis brachii tui. ²⁴ ut metuant qui eum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hie quidem ita peroravit.

²⁵ Nicanor autem, et qui cum ipso erant, cum tubis et canticis admovebant. ^{Nicanorem prosternit.}
²⁶ Iudas vero, et qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt:
²⁷ manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus trigintaquinq; millia, præsentia Dei magnifice delectati. ²⁸ Cumque cessassent, et cum gudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis.
²⁹ Facto itaque clamore, et perturbatione excitata, patria voce omnipotentem Dominum benedicebant.

³⁰ Præcepit autem Iudas, qui per omnia corpore et animo mori pro civibus ^{eiuis caput et manum} ^{in Ierusalem suspendit.} paratus erat, caput Nicanoris, et manum cum humero abscissam, Ierosolymam perferriri. ³¹ Quo cum pervenisset, convocatis contribulibus, et sacerdotibus ad altare, accersit et eos, qui in arce erant. ³² Et ostenso capite Nicanoris, et manu nefaria, quam extendens contra domum sanctam omnipotentis Dei, magnifice gloriatus est. ³³ Linguam etiam impii Nicanoris præcisam iussit particulatim avibus dari: manum autem dementis contra templum suspendi. ³⁴ Omnes igitur cœli benedixerunt Dominum, dicentes: Benedictus, qui locum suum incontaminatum servavit. ³⁵ Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, ut evidens esset, et manifestum signum auxilii Dei. ³⁶ Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate præterire: ³⁷ habere autem celebritatem tertiadecima die mensis Adar, quod dicitur voce Syriaca, pridie Mardochæi diei.

Conclusio, 15, 38—40.

³⁸ Igitur his erga Nicanorem gestis, et ex illis temporibus ab Hebræis civitate possessa, ego quoque in his faciam finem sermonis. ³⁹ Et si quidem bene, et ut historiæ competit, hoc et ipse velim: sin autem minus digne, concedendum est mihi. ⁴⁰ Sicut enim vinum semper bibere, aut semper aquam, contrarium est: alternis autem uti, delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

Epiologus
auctoris.

F I N I S.